

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

2013

2013

2013

2013

2013

2013

2013

2013

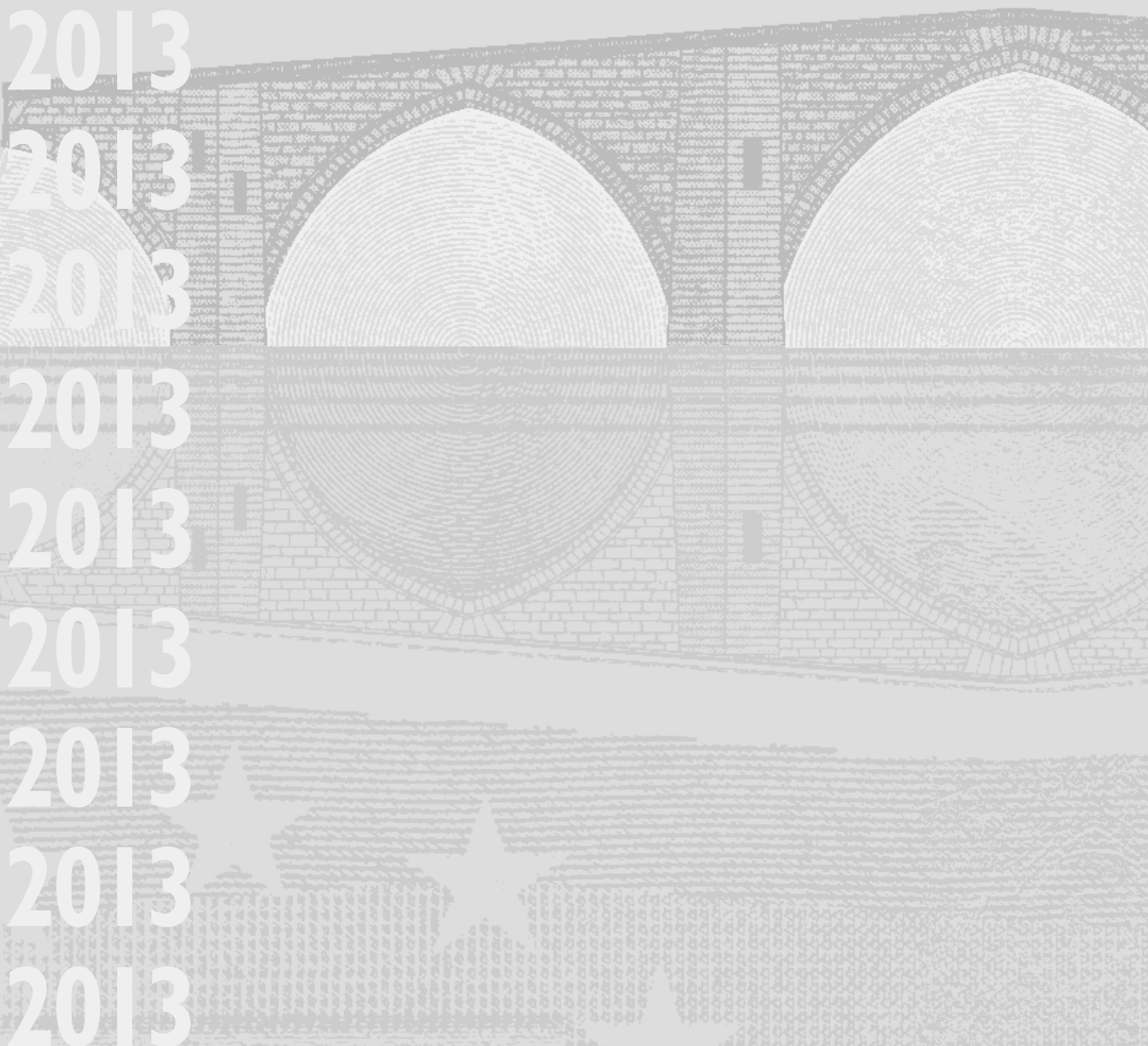
2013

2013

2013

2013

GADA PĀRSKATS
2013

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

EUROSISTĒMA

GADA PĀRSKATS 2013

Visās ECB 2014. gada
publicācijās attēlots
20 euro banknotes
motīvs.

© Eiropas Centrālā Banka, 2014

Adrese

Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurt am Main
Germany

Pasta adrese

Postfach 16 03 19
60066 Frankfurt am Main
Germany

Tālrunis

+49 69 1344 0

Interneta vietne

<http://www.ecb.europa.eu>

Fakss

+49 69 1344 6000

Visas tiesības rezervētas.

*Atļauta pārpublicēšana izglītības un
nekomerciālos nolūkos, norādot avotu.*

Fotogrāfijas:

Andreass Bethers (Andreas Böttcher)

Roberts Mečs (Robert Metsch)

*Šajā pārskatā iekļautie dati atbilst stāvoklim
2014. gada 14. februārī.*

ISSN 1830-298X (interneta versija)

SATURS

PRIEKŠVārds	7
I. NODAĻA	
TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA UN MONETĀRĀ POLITIKA	13
1. MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI	13
1. ielikums. ECB perspektīvas norādes	14
2. MONETĀRĀS, FINANŠU UN EKONOMISKĀS NORISES	18
2.1. Pasaules makroekonomiskā vide	18
2. ielikums. Jauno tirgus ekonomikas valstu mainīgās finanšu situācijas ietekme uz euro zonu	20
2.2. Monetārās un finanšu norises	29
3. ielikums. Eurosistēmas bilances pārmaiņas	36
2.3. Cenu un izmaksu dinamika	50
2.4. Produkcijas izlaide, pieprasījums un darba tirgus norises	54
4. ielikums. Banku aizdevumi un atvēršanās euro zonā	56
5. ielikums. Eksporta tirgus daļu tendences euro zonā	60
2.5. Fiskālās norises	65
6. ielikums. Norises 2013. gadā euro zonas valstīs, kuras piedalās ES un SVF korekciju programmā vai saņem finansiālu palīdzību	66
7. ielikums. Progress fiskālās konsolidācijas jomā: starptautisks salīdzinājums	70
3. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠAJĀS ES DALĪBVALSTĪS	75
2. NODAĻA	
CENTRĀLĀS BANKAS OPERĀCIJAS UN DARBĪBA	85
1. MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTI, VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES	85
1.1. Monetārās politikas instrumenti	85
1.2. Valūtas maiņas darījumi un darījumi ar citām centrālajām bankām	93
1.3. Ieguldījumu aktivitātes	94
1.4. Ar ieguldījumu portfeliem un monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem saistītie riska pārvaldības jautājumi	95
2. MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMAS	95
2.1. TARGET2 sistēma	96
2.2. TARGET2 vērtspapīriem	97
2.3. Pārrobežu nodrošinātu darījumu norēķinu procedūras	99
3. BANKNOTES UN MONĒTAS	100
3.1. Banknošu un monētu apgrozība	100
3.2. Banknošu viltošana un viltojumu novēršana	101
3.3. Banknošu ražošana un emisija	102
4. STATISTIKA	104
4.1. Jauna un uzlabota euro zonas statistika	104
4.2. Citas statistikas norises	105
5. EKONOMISKIE PĒTĪJUMI	107
5.1. Pētniecības aktivitātes un sasniegumi	107
5.2. Pētījumu rezultātu izplatīšana: publikācijas un konferences	108

6. CITI UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES	109
6.1. Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana	109
6.2. Padomdevēja funkcijas	110
6.3. Aizņēmuma un aizdevuma operāciju administrēšana	116
6.4. Eurosistēmas rezervju pārvaldības pakalpojumi	116
3. NODAĻA	
LATVIJAS PIEVIENOŠANĀS EURO ZONAI	119
1. TAUTSAIMNIECĪBAS UN MONETĀRĀS NORISES LATVIJĀ	119
8. ielikums. Statistikas pārmaiņas saistībā ar euro zonas paplašināšanos, ietverot Latviju	122
2. LATVIJAS BANKAS INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ JURIDISKIE ASPEKTI	123
3. LATVIJAS BANKAS INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ DARBĪBAS ASPEKTI	124
4. SKAIDRĀS NAUDAS NOMAIŅA LATVIJĀ	125
4. NODAĻA	
FINANŠU STABILITĀTE, AR ESRK SAISTĪTIE UZDEVUMI UN FINANŠU INTEGRĀCIJA	129
1. FINANŠU STABILITĀTE	129
1.1. Finanšu stabilitātes monitorings	129
1.2. Finanšu stabilitāti veicinoši pasākumi	131
1.3. Vienotā uzraudzības mehānisma izveidē sasniegtais	132
2. AR EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒGIJAS DARBĪBU SAISTĪTIE UZDEVUMI	134
2.1. Institucionālais regulējums	134
2.2. Analītiskais, statistikas, loģistikas un organizatoriskais atbalsts ESRK	136
3. FINANŠU REGULĒŠANA UN UZRAUDZĪBA	137
3.1. Banku darbība	137
3.2. Vērtspapīri	138
3.3. Grāmatvedība	139
4. FINANŠU INTEGRĀCIJA	139
5. MAKSĀJUMU SISTĒMU UN TIRGUS INFRASTRUKTŪRU PĀRRAUDZĪBA	144
5.1. Liela apjoma maksājumu sistēmas un infrastruktūras pakalpojumu sniedzēji	145
5.2. Neliela apjoma maksājumu sistēmas un maksāšanas līdzekļi	147
5.3. Vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu klīrings un norēķini	148
5. NODAĻA	
EIROPAS JAUTĀJUMI	151
1. POLITIKAS UN INSTITUCIONĀLIE JAUTĀJUMI	151
2. ES PAPLAŠINĀŠANĀS UN ATTIECĪBAS AR ES KANDIDĀTVALSTĪM UN POTENCIĀLAJĀM KANDIDĀTVALSTĪM	154
6. NODAĻA	
STARPTAUTISKIE JAUTĀJUMI	157
1. GALVENĀS NORISES STARPTAUTISKAJĀ MONETĀRAJĀ UN FINANŠU SISTĒMĀ	157
2. SADARBĪBA AR ĀRPUS ES ESOŠAJĀM VALSTĪM	159

7. NODAĻA	
ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA UN ATBILDĪBA	163
1. ATBILDĪBA UN KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA	163
2. ATBILDĪBA PRET EIROPAS PARLAMENTU	164
3. KOMUNIKĀCIJAS PASĀKUMI	165
8. NODAĻA	
INSTITUCIONĀLĀ STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA	169
1. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS UN KORPORATĪVĀ VADĪBA	169
1.1. Eurosistēma un Eiropas Centrālo banku sistēma	169
1.2. Padome	170
1.3. Valde	173
1.4. Ģenerālpadome	175
1.5. Eurosistēmas/ECBS komitejas, Budžeta komiteja, Cilvēkresursu konference un Eurosistēmas IT koordinācijas komiteja	177
1.6. Korporatīvā vadība	178
2. ORGANIZĀCIJAS AKTUALITĀTES	183
2.1. Cilvēkresursu vadība	183
2.2. Darbinieku savstarpējās attiecības un Sociālais dialogs	185
2.3. ECBS Sociālais dialogs	185
2.4. Eurosistēmas Iepirkumu koordinēšanas birojs	185
2.5. ECB jaunās telpas	186
2.6. Vides aizsardzības jautājumi	186
2.7. Informācijas tehnoloģiju pakalpojumu vadība	187
FINANŠU PĀRSKATI	
Vadības ziņojums par 2013. gadu	189
Bilance 2013. gada 31. decembrī	198
Peļņas un zaudējumu aprēķins 2013. gada 31. decembrī	200
Grāmatvedības politika	201
Balances skaidrojumi	208
Peļņas un zaudējumu aprēķina skaidrojumi	225
Neatkarīga revidenta ziņojums	231
Peļņas un zaudējumu sadales skaidrojums	232
Eurosistēmas konsolidētā bilance 2013. gada 31. decembrī	234
PIELIKUMI	
1. ECB APSTIPRINĀTIE JURIDISKIE INSTRUMENTI	237
2. EUROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS PASĀKUMU HRONOLOĢIJA	248
3. PĀRSKATS PAR ECB AR LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANU SAISTĪTO KOMUNIKĀCIJU	249
4. ECB SAGATAVOTĀS PUBLIKĀCIJAS	252
5. TERMINU SKAIDROJUMS	253

SAĪSINĀJUMI

VALSTIS

BE	Beļģija
BG	Bulgārija
CZ	Čehijas Republika
DK	Dānija
DE	Vācija
EE	Igaunija
IE	Īrija
GR	Grieķija
ES	Spānija
FR	Francija
HR	Horvātija
IT	Itālija
CY	Kipra
LV	Latvija
LT	Lietuva
LU	Luksemburga
HU	Ungārija
MT	Malta
NL	Nīderlande
AT	Austrija
PL	Polija
PT	Portugāle
RO	Rumānija
SI	Slovēnija
SK	Slovākija
FI	Somija
SE	Zviedrija
UK	Apvienotā Karaliste
JP	Japāna
US	Amerikas Savienotās Valstis

CITI

EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EIOPA	Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde (<i>European Insurance and Occupational Pensions Authority</i>)
EKS 95	Eiropas Kontu sistēma 1995
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
ESMA	Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (<i>European Securities and Markets Authority</i>)
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
EUR	euro
IKP	iekšzemes kopprodukts
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka (valsts centrālā banka)
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
PCI	patēriņa cenu indekss
RCI	ražotāju cenu indekss
SDO	Starptautiskā Darba organizācija
SNB	Starptautisko norēķinu banka
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

Saskaņā ar ES praksi šajā pārskatā ES dalībvalstis uzskaitītas alfabēta secībā atbilstoši attiecīgo valstu nosaukumiem to nacionālajās valodās.

Ja nav noteikts citādi, šajā pārskatā visas atsauces uz Līguma pantu numuriem atspoguļo numerāciju, kas ir spēkā kopš Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī.

PRIEKŠVārds

Monetārā politika 2013. gadā joprojām tika īstenota sarežģītā vidē, kam vēl arvien bija raksturīga, tomēr mērenāka finansiālā sadrumstalotība euro zonā. Pamatā esošais cenu spiediens turpināja samazināties kopumā vāju ekonomisko rādītāju un joprojām ierobežotas monetārās dinamikas apstākļos. Vienlaikus vidēja un ilgāka termiņa inflācijas gaidas joprojām tika stingri noturētas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam, apļiecinot ECB monetārās politikas stratēģijas uzticamību.

Euro zonas tautsaimniecība 2013. gadā pārvarēja recesiju, pakāpeniski atjaunojoties iekšzemes pieprasījumam (to veicināja stimulējoša monetārās politikas nostāja, kā arī ekonomiskā un finanšu tirgus noskaņojuma uzlabošanās) un palielinoties ārējam pieprasījumam. Tomēr publiskajā un privātajā sektorā joprojām notiekošais bilancu korekciju process un augstais bezdarba līmenis turpināja mazināt ekonomisko aktivitāti. Inflācija 2013. gada laikā

ievērojami saruka, īpaši atspoguļojot mazāku enerģijas un pārtikas cenu devumu, kā arī vājāku pamatā esošo cenu spiedienu. Vidējā inflācija 2013. gadā bija 1.4% (2012. gadā – 2.5%). Monetāro rādītāju kāpuma pamattempis joprojām bija neliels, un aizdevumu atlikuma pieaugums turpināja samazināties galvenokārt maza kredītu pieprasījuma dēļ, lai gan sava nozīme bija arī kredītu piedāvājumu ietekmējošiem nelabvēlīgiem faktoriem. Ņemot vērā līdz pat vidējam termiņam zemākas inflācijas perspektīvas, Padome maijā un pēc tam vēlreiz novembrī pazemināja galvenās ECB procentu likmes, samazinot galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi līdz 0.25%.

Visu 2013. gada 1. pusgadu bija vērojams būtisks euro zonas naudas tirgus procentu likmju svārstīgums. Tuvojoties 2013. gada vidum, naudas tirgus procentu likmes, īpaši ilgākiem termiņiem, ievērojami pieauga, atspoguļojot gaidu pārmaiņas attiecībā uz nākotnes monetāro politiku un ārpus euro zonas vērojamo norišu ietekmi. Lai stingrāk piesaistītu tirgus gaidas attiecībā uz procentu likmēm kursam, kādu pamato vidējā termiņa cenu stabilitātes perspektīva, Padome jūlijā sniedza perspektīvas norādes, paziņojot, ka tā paredz galveno ECB procentu likmju saglabāšanos pašlaik dominējošā vai zemākā līmenī ilgāku laiku. Šo ziņu apstiprināja visa atlikušā gada norises, īpaši ņemot vērā novembrī veikto procentu likmju samazināšanu. Novembrī Padome nolēma, ka Eurosistēma turpinās nodrošināt bankām likviditāti, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu vismaz līdz 2015. gada vidum.

Finansēšanas apstākļi 2013. gadā uzlabojās, jo turpmāko fiskālās konsolidācijas pasākumu rezultātā mazinājās valsts parāda krīze, samazinājās makroekonomiskā nelīdzsvarotība, īpaši mazāk aizsargātās euro zonas valstīs, uzlabojās EMS pārvaldība un notika virzība uz banku savienības izveidošanu. Tomēr valstu robežrajonos saglabājās finansiālā sadrumstalotība, īpaši kredītu tirgos. Lai nodrošinātu pienācīgu monetārās politikas lēmumu transmisiju reālajā tautsaimniecībā euro zonas valstīs, svarīgi, lai euro zonas kredītu tirgu sadrumstalotība turpinātu mazināties un

vajadzības gadījumā tiktu stiprināta banku noturība. Šo uzticēšanās veidošanas procesu pastiprinās ECB veiktais visaptverošais bilanču novērtējums, pirms tā uzņemsies uzraudzības pienākumus Vienotā uzraudzības mehānisma ietvaros. Turpmāki izlēmīgi valdību veikti banku savienības izveides pasākumi palīdzēs atjaunot uzticēšanos finanšu sistēmai.

Euro zonas valstis 2013. gadā turpināja fiskālās konsolidācijas pasākumus. Paredzams, ka vidējais valdības deficīts samazinājies līdz aptuveni 3% no IKP (2012. gadā – 3.7% no IKP). Euro zonas pārvaldības regulējumu vēl vairāk stiprināja divu tiesību aktu kopuma regulu stāšanās spēkā 2013. gada maijā. Tagad euro zonas valdībām katru rudenī jāiesniedz to budžeta projekti Eiropas Komisijai, lai pārbaudītu to atbilstību ES fiskālajiem noteikumiem. Šis pienākums būtiski uzlabo caurredzamību un nodrošina Eiropas pārraudzības pasākumu kalendāra ciešāku saskaņotību ar valstu budžeta procedūrām. Oktobrī Komisija pārskatā par iesniegtajiem budžeta projektiem atzina, ka vairākums projektu vismaz kopumā atbilst fiskālajiem noteikumiem. Tomēr dažām valstīm tā konstatēja neatbilstības risku un aicināja attiecīgās iestādes pieņemt papildu pasākumus, lai nodrošinātu pilnīgu atbilstību.

Nākotnē būs svarīgi nepazaudēt sasniegto, bet nodrošināt fiskālās konsolidācijas ilgtspēju vidējā termiņā arī tāpēc, ka parāda attiecības pret IKP rādītāji joprojām ir augsti. Fiskālajām stratēģijām jābūt saskaņotām ar fiskālo paktu. Tām jānodrošina izaugsmi veicinoša konsolidācija, kas apvieno publisko pakalpojumu kvalitātes un efektivitātes uzlabošanu ar nodokļu kropļojošās ietekmes mazināšanu. Vienlaikus valdībām straujāk jāīsteno preču un darba tirgus reformas, lai uzlabotu konkurētspēju, paaugstinātu potenciālo izaugsmi, radītu nodarbinātības iespējas un veicinātu euro zonas pielāgošanās spējas.

Tirgus spriedze 2013. gadā turpināja mazināties, uzlabojoties investoru konfidencei un euro zonas banku un valdību finansēšanas apstākļiem. Īpaši banku sistēmas likviditātes pārpalikums saruka tāpēc, ka dažādi Eurosistēmas monetārās politikas darījuma partneri veica daļēju vai pilnīgu 2011. gada beigās un 2012. gada sākumā veiktajās ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās (ITRO) ar termiņu 3 gadi aizņemto summu atmaksas. Pirmstermiņa atmaksas iespēja bankām pirmoreiz tika piedāvāta 2013. gada janvārī, un gada laikā tās šo iespēju intensīvi izmantoja. Šīs pirmstermiņa atmaksas iezīmēja banku sistēmas pieprasījuma maiņu attiecībā uz likviditātes drošības rezervēm, kas līdz 2013. gada beigām nonāca atpakaļ līmenī, kāds bija vērojams 2011. gada rudenī pirms pirmās ITRO ar termiņu 3 gadi piešķiruma. Eurosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru krājumi gada laikā samazinājās, jo notika vērtspapīru dzēšana un netika veiktas papildu iegādes. Turklāt Padome 2013. gadā pieņēma dažādus lēmumus saistībā ar nodrošinājumu, kuru drīkst izmantot monetārās politikas operācijās. Konkrēti, tika koriģēti atbilstības kritēriji un vairāk nostiprināts riska kontroles regulējums.

Kas attiecas uz norisēm finanšu stabilitātes jomā, tā kā, neraugoties uz problēmām, makroekonomiskā vide tomēr uzlabojās, stresa līmenis euro zonas finanšu sektorā 2013. gadā saglabājās mērens. Sasniegumi regulējuma jomā veicināja lielāku kapitāla un likviditātes drošības rezervju uzkrāšanos banku sektorā, stiprinot banku sistēmas šoka absorbētspēju un vājinot negatīvās atgriezeniskās saiknes starp bankām un valdībām.

Lielo banku grupu finanšu darbības rezultāti euro zonā 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos joprojām bija vāji, jo to uzlabošanās kavēja lēns ieņēmumu pieaugums un vēl arvien augstas uzkrājumu sliktajiem kredītiem veidošanas izmaksas, kas varētu būt cieši saistītas ar ekonomiskās attīstības ciklu un kas bijušas īpaši lielas grūtību skarto valstu bankās. Neraugoties uz samērā vāju peļnītspēju, euro zonas bankas turpinājušas stabili nostiprināt savas kapitāla pozīcijas. Šie

uzlabojumi euro zonu bankās panākti, palielinot kapitālu un vienlaikus samazinot riska svērtos aktīvus, bet šo divu faktoru relatīvais devums dažādās banku grupās ir būtiski atšķirīgs.

Apstākļi banku finansējuma tirgos uzlabojās, bet sadrumstalotība saglabājas. Euro zonas banku beznodrošinājuma un nodrošināto seniorobligāciju emisiju apjoms nepārsniedza 2012. gada līmeni, lai gan oktobra sākumā visu galveno parāda instrumentu vidējās banku finansējuma izmaksas sasniedza zemāko līmeni vairāk nekā triju gadu laikā. Banku finansējuma situācijas uzlabošanu veicināja ilgstošās noguldījumu ieplūdes vairākumā valstu, t.sk. tika nedaudz mazināta sadrumstalotība, kas iepriekš negatīvi ietekmēja noguldījumus atsevišķās grūtību skartajās valstīs. Turklāt vairākumā grūtību skarto valstu bankas turpināja samazināt atkarību no centrālās bankas finansējuma.

Neraugoties uz šiem sasniegumiem, nepieciešami pastāvīgi centieni, lai valsts līmenī novērstu grūtību skarto valstu, atšķirīgu tautsaimniecības izaugsmes perspektīvu un banku trausluma turpmākas negatīvas mijiedarbības risku. Nozīmīgs ieguldījums šo šķēršļu pārvarēšanā būs turpmāka virzība uz banku savienības izveidi.

Būtisks solis finanšu sistēmas noturības stiprināšanā ES tika sperts 2013. gadā, ar Kapitāla prasību regulas un direktīvas (CRR/CRD IV) starpniecību ES ieviešot Bāzeles Banku uzraudzības komitejas jaunus starptautiskos kapitāla un likviditātes standartus (Bāzele III). Regulas noteikumi ir tieši piemērojami visās dalībvalstīs ar 2014. gada 1. janvāri. Tie veido vienotu noteikumu kopumu finanšu regulēšanas un uzraudzības jomā visā ES, tādējādi panākot vienādu regulējumu iestādēm, kas sniedz finanšu pakalpojumus vienotajā tirgū, un uzlabojot finanšu integrāciju Eiropā. Arī Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) izmantos vienoto noteikumu kopumu, tādējādi nodrošinot saskaņotu noteikumu piemērošanu euro zonā un citās dalībvalstīs, kuras piedalās VUM. VUM sāks darboties 2014. gada novembrī.

Vienotais noregulējuma mehānisms (VNM) būs nākamais solis ceļā uz banku savienību. Eiropas Komisija 2013. gada jūlijā nāca klajā ar tiesību akta priekšlikumu, kas paredz vienotas Eiropas iestādes izveidi un vienotu banku noregulējuma fondu visām ES dalībvalstīm, kuras piedalās banku savienībā. Paredzams, ka regula stāsies spēkā 2014. gada vidū, un VNM sāks pilnībā darboties ar 2015. gadu.

VUM kopā ar VNM palīdzēs likvidēt saikni starp bankām un valdībām attiecīgajās dalībvalstīs un novērsīs pašreizējo finanšu tirgus sadrumstalotības veidošanos.

Lai VNM darbotos efektīvi, nepieciešams arī piemērojamu instrumentu un īstenojamu pilnvaru visaptverošs kopums, kā noteikts Banku sanācības un noregulējuma direktīvā (BSND), par kuru Eiropas Parlaments, ES dalībvalstis un Eiropas Komisija panāca vienošanos 2013. gada 12. decembrī. Paredzams, ka BSND stāsies spēkā 2015. gadā, bet iekšējās rekapitalizācijas instruments būs spēkā vēlākais ar 2016. gada 1. janvāri.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK; ES iestāde, kas ir atbildīga par ES finanšu sistēmas makroprudenciālo pārraudzību) 2013. gadā izmantoja nozīmīgus resursus makroprudenciālās politikas regulējuma turpmākai izstrādei, sagatavojot ESRK 2013. gada 4. aprīļa Ieteikumu par makroprudenciālās politikas vidēja termiņa mērķiem un instrumentiem. CRR/CRD IV regulējuma paketes ieviešana attiecībā uz ES banku sektoru arī noteica nepieciešamību ESRK veikt vairākus sagatavošanās un ieviešanas pasākumus. Tie tika īstenoti sadarbībā ar ESRK dalībniekiem. 2013. gada jūlijā ESRK publicēja rokasgrāmatu par tās ieteikumu izpildes pārbaudēm.

To pirmo reizi izmantoja, lai vērtētu ESRK Ieteikuma par kredītēšanu ārvalstu valūtās īstenošanu. Novērtējuma rezultāti liecināja, ka dalībvalstis sekmīgi nodrošinājušas ieteikuma izpildi. Turklāt pašlaik notiek Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas (kas ietver ESRK) pārbaude.

Maksājumu sistēmu un finanšu tirgus infrastruktūru jomā ECB turpināja piedalīties galvenajās politikas un regulatīvajās iniciatīvās, kuru mērķis bija veicināt tirgus infrastruktūru stabilitāti, t.sk. likumdošanas iniciatīvās ES līmenī. ECB piedalījās arī Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas un Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas darbā, īpaši finanšu tirgus infrastruktūru principu izstrādes un šādu infrastruktūru noregulējuma un sanācijas jomā, kā arī atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu tirgus infrastruktūras jomā. Turklāt maza apjoma maksājumu uzraudzības jomā Eurosistēma noteica uzraudzības prasības attiecībā uz saiknēm starp maza apjoma maksājumu sistēmām, bet Neliela apjoma maksājumu drošības forums izstrādāja drošības prasības maksājumiem internetā.

ECB arī turpināja veicināt integrēta Eiropas maza apjoma maksājumu tirgus izveidi, un būtiska euro tiešā debeta maksājumu un kredīta pārvedumu daļa tagad atbilst SEPA prasībām. 2013. gadā tika sasniegts nozīmīgs atskaites punkts TARGET2 vērtspapīriem (T2S) projektā, jo tika pabeigta T2S programmatūras izstrāde. Pašlaik ir testēšanas periods, lai nodrošinātu, ka T2S platforma sāks darboties 2015. gada jūnijā, kā plānots. Tika panākta arī vienošanās par centrālo vērtspapīru depozitāriju (CVD) un to lietotāju migrācijas uz T2S datumiem. Migrācija tiks veikta četros posmos no 2015. gada jūnija līdz 2017. gada februārim. To CVD kopskaits, kuri piedalās T2S, pieauga līdz 24, jo vēl divi CVD parakstīja T2S Pamatlīgumu. Nepārtraukti augošā T2S kopiena liecina par T2S paredzamo būtisko ietekmi uz pēctirdzniecības infrastruktūru Eiropā.

Runājot par organizatoriskiem jautājumiem, 2013. gada beigās ECB bija 1 907 pilna darba laika ekvivalenta amata vietas (2012. gada beigās – 1 450,5). Pieaugumu galvenokārt nosaka amata vietas, kas apstiprinātas 2013. gadā saistībā ar VUM izveidi. Atbilstoši ECB mobilitātes politikai 308 darbinieki 2013. gadā iekšēji pārvietojās uz citām amata vietām, 12 darbinieku tika nosūtīti komandējumā uz citām organizācijām, lai gūtu ārējā darba pieredzi, un 62 darbiniekiem tika piešķirts bezalgas atvaļinājums mācībām, darbam citā organizācijā vai personisku iemeslu dēļ. ECB cilvēkresursu stratēģijas centrā 2013. gadā bija darba kultūra, dzimumu dažādība, personāla piesaiste, profesionālā attīstība un nodarbinātības nosacījumi. Viens no svarīgākajiem jaunumiem personāla politikas jomā bija dzimumu dažādības rīcības plāna īstenošana. Tā mērķis bija vidējā termiņā divas reizes palielināt sieviešu skaitu augsta līmeņa amatos ECB.

ECB jaunās ēkas būvniecība 2013. gadā tuvojās noslēgumam, martā abiem biroju torņiem sasniedzot galīgo augstumu (185 m). Līdz gada beigām būtiski panākumi gūti standarta biroju stāvu tehniskās infrastruktūras izveidē un apdares darbu veikšanā. Ieejas ēka ieguvusi formu un tagad skaidri iezīmē ECB galveno ieeju. Turpinājās Tirgus halles jumta un rietumu spārna restaurācijas darbi. ECB darbinieku pārcelšanās plānota 2014. gada 2. pusgadā.

Kas attiecas uz finanšu pārskatiem, ECB peļņa 2013. gadā bija 1 440,2 milj. euro (2012. gadā – 2 161 milj. euro¹). Padome nolēma 2013. gada 31. decembrī pārskaitīt 0,4 milj. euro uzkrājumus valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam, tādējādi šos uzkrājumus palielinot līdz maksimālajai pieļaujamai summai 7 529,7 milj. euro, kas atbilda euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai minētajā datumā. Šā uzkrājuma apjoms

1 Saskaņā ar pārrēķinu atbilstoši grāmatvedības politikas pārmaiņām.

katru gadu tiek pārskatīts. 2013. gadā ECB tīrā peļņa pēc summas pārskaitīšanas uzkrājumos bija 1 439.8 milj. euro. Atlikušo summu 1 430.3 milj. euro sadalīja euro zonas NCB proporcionāli to apmaksātajai daļai ECB kapitālā.

Frankfurtē pie Mainas 2014. gada martā

A handwritten signature in blue ink that reads "Mario Draghi". The signature is written in a cursive, flowing style.

Mario Dragi (*Mario Draghi*)

2013. gadā tika panākts ievērojams progress ECB jaunās ēkas būvniecībā. Pavasarī tika pabeigti visu jaunās ēkas elementu struktūras izbūves darbi, un līdz gada beigām tika pilnībā atjaunotas Tīrgus halles betona griestu plāksnes. Arī plašās Tīrgus halles interjers tagad iemirdzējies jaunā krāšņumā.

I. NODAĻA

TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA UN MONETĀRĀ POLITIKA

I. MONETĀRĀS POLITIKAS LĒMUMI

MONETĀRĀS POLITIKAS VIDE UZLABOJĀS, BET PROBLĒMAS JOPROJĀM SAGLABĀJĀS

2013. gadā, neraugoties uz ekonomiskās konfidences, finanšu tirgu noskaņojuma un finansēšanas nosacījumu uzlabošanu, Eurosistēma īstenoja monetāro politiku joprojām problemātiskā vidē. Stresa līmenis finanšu tirgos kopš 2012. gada vasaras mazinājās saistībā ar ECB veiktajiem monetārās politikas nestandarta pasākumiem, vairāku euro zonas valstu centieniem īstenot reformas un virzību uz stingrāku euro zonas ekonomiskās pārvaldības regulējumu. Finansējuma ierobežojumi euro zonas bankām, t.sk. finanšu iestādēm grūtību skartajās valstīs, 2013. gadā turpināja samazināties. Vienlaikus dominēja būtiska finanšu tirgu segmentācija valstu ietvaros. Lai gan finansiālā sadrumstalotība 2013. gadā joprojām mazinājās, kopumā tā vēl arvien bija liela, radot nozīmīgas euro zonas valstu mājsaimniecību un uzņēmumu finansēšanas apstākļu atšķirības.

Finanšu un nefinanšu sektorā joprojām notiekošais bilanču korekcijas process, augsts bezdarba līmenis un fiskālā konsolidācija 2013. gadā arvien palēnināja tautsaimniecības aktivitāti euro zonā. Savukārt spriedzes mazināšanās finanšu tirgos, ekonomiskās konfidences pieauguma un ārvalstu pieprasījuma kāpuma pēc sešu ceturkšņu produkcijas izlaides krituma ietekmē 2. ceturksnī sākās lēna atveseļošanās. Atveseļošanās, 2. pusgadā pakāpeniski pieaugot, aptvēra arī iekšzemes pieprasījumu. Tomēr reālais IKP gadā kopumā saruka par 0.4%.

2013. gadā vidējā SPCI gada inflācija bija 1.4%, inflācijai gada laikā būtiski samazinoties (no 2.2% 2012. gada decembrī līdz 0.8% 2013. gada decembrī; vidējā inflācija 2012. gadā – 2.5%). Zema euro zonas inflācija galvenokārt atspoguļoja strauju enerģijas un pārtikas cenu inflācijas kritumu. Vājas ekonomiskās aktivitātes apstākļos inflācijas prognozes gada laikā arī tika samazinātas. Vienlaikus vidēja termiņa un ilgtermiņa inflācijas gaidas joprojām tika stingri noturētas līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflācijas līmeni zemāku par 2%, bet tuvu tam.

Monetārā un īpaši kreditēšanas dinamika 2013. gadā bija ierobežota. Kopumā gada laikā M3 pieaugums mazinājās, gada vidējam tempam sasniedzot 2.4% (2012. gadā – 3.1%). Privātajam sektoram izsniegtie aizdevumi 2013. gadā atkal saruka, īpaši atspoguļojot to, ka nefinanšu sabiedrības vēl arvien neto izteiksmē atmaksāja vairāk izsniegto aizdevumu nekā saņēma jaunus aizdevumus. Ierobežotā kreditēšanas dinamika galvenokārt atspoguļoja slikto tautsaimniecības situāciju un vājo perspektīvu, lielāku nevēlēšanos uzņemt risku un vēl arvien notiekošo mājsaimniecību un uzņēmumu bilanču koriģēšanu, un tas viss turpināja nelabvēlīgi ietekmēt kredītu pieprasījumu. Turklāt vairākās euro zonas valstīs spiediens uz bankām joprojām bija liels, liekot tām vēl vairāk ierobežot aizņemto līdzekļu apjomu. Neraugoties uz būtisko banku finansējuma uzlabošanu kopš 2012. gada vasaras un ekonomiskās konfidences paaugstināšanos, kredītu piedāvājumu joprojām mazināja kapitāla ierobežojumi, finanšu tirgu segmentācija un riska uztvere.

MAZĀKS INFLĀCIJAS SPIEDIENS NOTEICA GALVENO ECB PROCENTU LIKMJU DIVUS TURPMĀKUS SAMAZINĀJUMUS

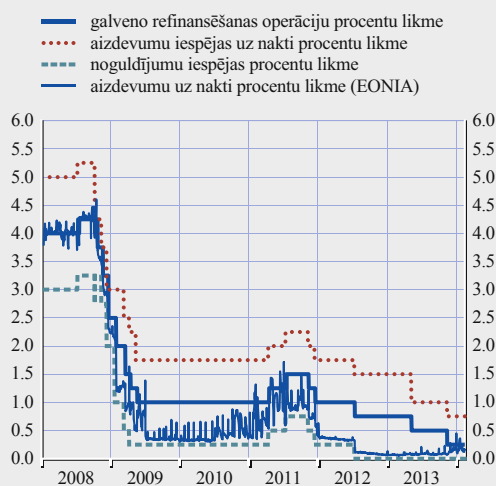
Lai vidējā termiņā nodrošinātu cenu stabilitāti zema cenu pamatspiediena apstākļos un veicinātu pakāpenisku tautsaimniecības atveseļošanu, ECB Padome 2013. gadā divas reizes samazināja galvenās ECB procentu likmes. Maijā tā pazemināja galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi par 50 bāzes punktiem. Ņemot vērā vidējā termiņā kopumā ierobežoto inflācijas perspektīvu, novembrī Padome vēlreiz

samazināja gan galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, gan aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi par 25 bāzes punktiem. Gada atlikušajos mēnešos monetārās politikas procentu likmes tika saglabātas vēsturiski zemā līmenī – galveno refinansēšanas operāciju procentu likme bija 0.25%, noguldījumu iespējas procentu likme – 0.00% un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme – 0.75% (sk. 1. att.). Padome apstiprināja, ka ECB monetārās politikas nostāja būs stimulējoša arī turpmāk, cik ilgi būs nepieciešams, ņemot vērā ilgāka zemas inflācijas perioda gaidas, kam vēlāk sekos pakāpenisks pieaugums līdz inflācijas līmenim, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam.

Lai noturīgāk stabilizētu tirgus gaidas attiecībā uz turpmākām monetārās politikas procentu likmēm Padomes vidēja termiņa cenu stabilitātes perspektīvas novērtējumā paredzētajā līmenī, Padome 2013. gada jūlijā nolēma sniegt perspektīvas norādes, paziņojot, ka tiek gaidīts, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku saglabāsies pašreizējā vai zemākā līmenī (sk. 1. ielikumu). Padome gada pārējos mēnešos apliecināja šo vēstījumu. Padomes gaidu pamatā joprojām bija vidējā termiņā kopumā ierobežotā inflācijas perspektīva, ņemot vērā vispārējo vājo ekonomisko attīstību un ierobežoto monetāro dinamiku.

1. attēls. ECB procentu likmes un aizdevumu uz nakti procentu likme

(gadā; %, dienas dati)

Avoti: ECB un Thomson Reuters.

1. ielikums

ECB PERSPEKTĪVAS NORĀDES

ECB Padome 2013. gada 4. jūlijā paziņoja, ka gaidāma galveno ECB procentu likmju saglabāšanās pašreizējā vai zemākā līmenī vēl ilgāku laiku. Padomes gaidu pamatā bija vidējā termiņā kopumā ierobežotā inflācijas perspektīva, ņemot vērā vispārējo vājo tautsaimniecības attīstību un ierobežoto monetāro dinamiku. Paziņojumā sniegtas perspektīvas norādes par Padomes monetārās politikas orientāciju, kas atkarīga no cenu stabilitātes risku novērtējuma. Pēc sākotnējā paziņojuma jūlijā sniegtās perspektīvas norādes visu 2. pusgadu tika apstiprinātas to sākotnējā formulējumā. Turklāt perspektīvas norādes atkārtoti apstiprināja pēc monetārās politikas lēmumu pieņemšanas 2013. gada 7. novembrī, ievērojot lēmumu pilnu atbilstību minētajam formulējumam un nepārtrauktību. Šajā ielikumā aplūkoti perspektīvas norāžu mērķi, struktūra un tirgus ietekme.

Mērķi

Padomes lēmumu sniegt perspektīvas norādes noteica nepieciešamība atbilstošāk saskaņot tirgus gaidas attiecībā uz galveno ECB procentu likmju virzību nākotnē ar Padomes monetārās

politikas nosacīto orientāciju. Padomes 4. jūlija lēmums pieņemts pēc perioda, kurā euro naudas tirgus procentu likmes nepārtraukti pieauga un bija palielinājies to svārstīgums. Šī tirgus tendence radīja situāciju, kurā ar monetārās politikas pasākumiem iepriekš ieviestie stimulējošie nosacījumi tika efektīvi mazināti. Turklāt augošā naudas tirgus procentu likmju svārstīguma dēļ gaidas attiecībā uz efektīvu monetārās politikas nostāju bija kļuvušas pārāk jutīgas pret šokiem, kas nebija saistīti ar euro zonas valstu ekonomiskajiem un monetārajiem pamatnosacījumiem. Papildus tirgus gaidu svārstīgumam saistībā ar monetārās politikas lēmumiem nākotnē un likviditātes pārpalikuma gaidāmās virzības pārmaiņām nākotnē ārpus euro zonas radušos norišu ietekme bija galvenais faktors, kas tajā laikā noteica naudas tirgus procentu likmes. Šādos apstākļos precīzākam Padomes monetārās politikas orientācijas skaidrojumam bija jāveicina stabilāka situācija naudas tirgū un noturīgāk jāstabilizē tirgus gaidas attiecībā uz turpmākām monetārās politikas procentu likmēm līmenī, kas paredzēts Padomes sniegtajā cenu stabilitātes perspektīvas novērtējumā vidējā termiņā.

Struktūra

Padomes perspektīvas norādes, kas pilnībā atbilst ECB pilnvarām un monetārās politikas stratēģijai, veidoja trīs galvenie elementi.

Pirmkārt, Padomes prognozētās galveno ECB procentu likmju attīstības pamatā bija inflācijas vidējā termiņa prognozes, kas atbilda ECB galvenajam mērķim saglabāt cenu stabilitāti. Otrkārt, Padomes minētais pagarinātais periods bija elastīgs periods, kam nebija iepriekš noteikta beigu datuma, bet to noteica Padomes vērtējums par ekonomiskajām un monetārajām norisēm, kas nosaka cenu stabilitātes perspektīvu. Treškārt, pamatnosacījumi, uz kuriem balstījās gaidas par galvenajām ECB procentu likmēm, atspoguļoja ECB pieeju cenu stabilitātes risku vērtējumam svarīgās informācijas organizēšanai, vērtēšanai un pārbaudīšanai. Šī pieeja īpaši ietver gan ekonomisko, gan monetāro norišu analīzi, kas sniedz pamatotu cenu stabilitātes perspektīvas novērtējumu vidējā termiņā.

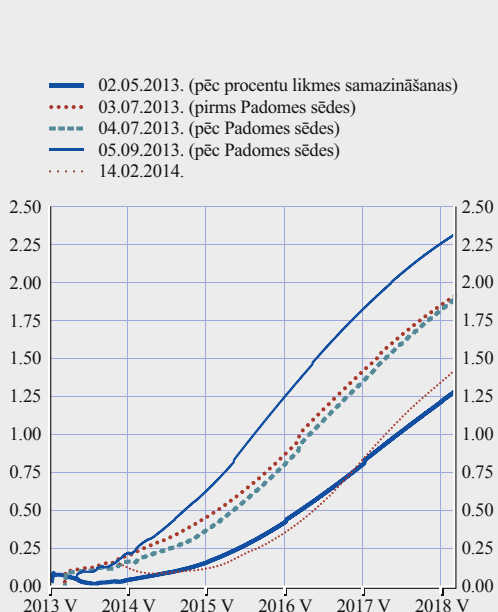
Padome nolēma sniegt perspektīvas norādes, pirms pilnībā būs izmantotas iespējas tālāk pazemināt galvenās ECB procentu likmes. Mazinot ar gaidāmo procentu likmju virzību nākotnē saistīto nenoteiktību, perspektīvas norādes var nodrošināt stingrāku tirgus gaidu kontroli neatkarīgi no dominējošās monetārās politikas nostājas. ECB perspektīvas norādes faktiski radīja iespēju turpmāk samazināt galvenās ECB procentu likmes, ja šādu nepieciešamību noteiks cenu stabilitātes perspektīvas attīstība. Tādējādi Padomes 2013. gada 7. novembra lēmums pazemināt Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi, bet nemainīt noguldījumu iespējas procentu likmi atbilda 4. jūlijā sniegtajā paziņojuma noteiktajam. Perspektīvas norāžu apstiprināšana pēc novembrī pieņemtajiem monetārās politikas lēmumiem noteica procentu likmju samazinājuma stimulējošās ietekmes padziļināšanos, veicinot tās transmisiju uz ilgāka termiņa naudas tirgus procentu likmēm un uz plašu finanšu nosacījumu kopumu.

Tirgus ietekme

2013. gada 4. jūlija paziņojums par perspektīvas norādēm noteica to, ka naudas tirgus ienesīguma līkne nekavējoties kļuva lēzenāka (sk. A att.), par sešiem mēnešiem ilgāku termiņu beigās biržā netirgoto nākotnes līgumu procentu likmēm sarūkot aptuveni par 5 bāzes punktiem. Tomēr mēnešos pēc perspektīvas norāžu ieviešanas biržā netirgoto nākotnes līgumu līkne kļuva stāvāka,

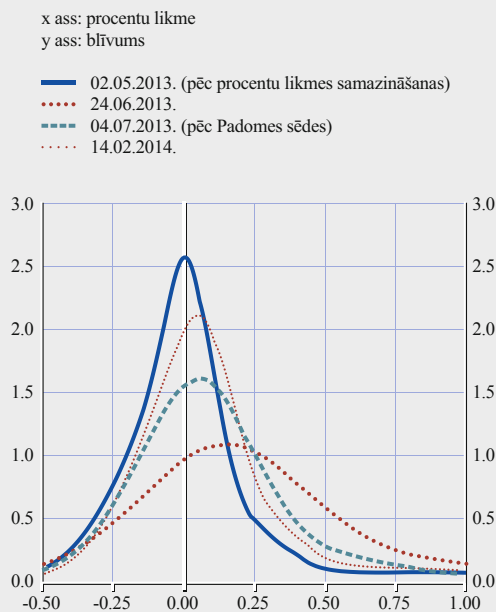

A attēls. Biržā netirgoto nākotnes līgumu EONIA procentu likmes

Avoti: Thomson Reuters un ECB aprēķini.
Piezīme. Dianas beigu dati.

B attēls. Ar īstermiņa naudas tirgus nākotnes procentu likmēm saistīta nenoteiktība

Avoti: NYSE Liffe, Thomson Reuters un ECB aprēķini.
Piezīme. No iespēju līgumiem iegūtais implicētais 3 mēnešu EURIBOR 12 mēnešu blīvums attiecināts uz 12 mēnešu uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumu 3 mēnešu procentu likmi.

atspoguļojot pozitīvas tautsaimniecības ziņas un datu publiskojumus gan euro zonā, gan ārpus tās. Septembrī biržā netirgoto nākotnes līgumu liknes slīpums sasniedza jaunu augstāko punktu, pirms tas ilgstoši kļuva lēzenāks galvenokārt sakarā ar novembrī pieņemtajiem monetārās politikas lēmumiem.

Vienlaikus perspektīvas norāžu ietekmē ilgstoši mazinājusies tirgus nenoteiktība attiecībā uz īstermiņa procentu likmju attīstību nākotnē. No EURIBOR iespēju līgumiem iegūtais implicētais blīvums rāda, ka īstermiņa procentu likmju gaidu dispersija acīmredzami sarukusi no jūnijā novērotā paaugstinātā līmeņa līdz līmenim, kas tuvāks 2013. gada maija sākumā novērotajam (sk. B att.). 2. maijā pēc tam, kad Padome bija samazinājusi galvenās ECB procentu likmes, tirgus gaidas attiecībā uz turpmākām procentu likmēm pēc viena gada nākotnē koncentrējās ap zemām procentu likmēm. Pēc tam pieauga nenoteiktība saistībā ar naudas tirgus procentu likmēm nākotnē. Lielāku varbūtību saistot ar procentu likmju augstākiem līmeņiem, vidējās gaidas arī palielinājās, jūnija beigās sasniedzot rekordaugstu līmeni. Paziņojums par perspektīvas norādēm radīja atkārtotu tirgus gaidu dispersijas mazināšanos zemāku procentu likmju virzienā, vienlaikus vidējām gaidām pavēršoties lejup.

Kopumā norises liecina, ka perspektīvas norādes palīdzējušas nodrošināt lielāku skaidrību un caurredzamību attiecībā uz Padomes politikas nodomiem, kas atkarīgi no cenu stabilitātes perspektīvas attīstības. Iespējams, ka tās arī veicinājušas stabilāku situāciju naudas tirgū un noturīgāk stabilizējušas gaidas. Tāpēc perspektīvas norādes ļāvušas ECB veiksmīgi izpildīt uzdevumu nodrošināt cenu stabilitāti euro zonā vidējā termiņā.

Ņemot vērā gada laikā īstenotos monetārās politikas pasākumus, Padome uzskatīja, ka vājas ekonomiskās izaugsmes, pienācīgi stabilizētu vidēja termiņa inflācijas gaidu un ierobežotas monetārās dinamikas apstākļos politikai svarīgajā termiņā cenu norises joprojām bija cenu stabilitātei atbilstoša līmenī. Ar cenu stabilitātes perspektīvu saistītie riski tika uzskatīti par kopumā līdzsvarotiem.

2013. GADĀ ĪSTENOTIE NESTANDARTA MONETĀRĀS POLITIKAS PASĀKUMI

Ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju (ITRO) ar termiņu 3 gadi, kas veiktas 2011. gada nogalē un 2012. gada sākumā, nozīmīgs pirmstermiņa atmaksu apjoms nozīmēja likviditātes pārpalikuma samazinājumu, kas, ņemot vērā spriedzi banku finansējuma tirgos, radīja nelielu augšupvērstu spiedienu uz naudas tirgus procentu likmēm. Lai joprojām nodrošinātu to, ka maksāspējīgām bankām nav jāsaskaras ar likviditātes ierobežojumiem, īpaši pienākot ITRO ar termiņu 3 gadi termiņam, Padome 2013. gada novembrī paziņoja, ka Eurosistēma turpinās nodrošināt bankām likviditāti, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu visās refinansēšanas operācijās vismaz līdz 2015. gada 7. jūlijam.

MONETĀRĀS POLITIKAS TRANSMISIJA UZLABOJĀS, BET TĀ JOPROJĀM BIJA ATŠKIRĪGA DAŽĀDĀS VALSTĪS

2013. gadā veiktie galveno ECB procentu likmju divi samazinājumi, kā arī sniegtās perspektīvas norādes ietekmēja tieši termiņa naudas tirgus procentu likmes, jo bija maz iespēju vēl vairāk samazināt darījumu uz nakti procentu likmes – gandrīz visu 2013. gadu likviditātes pārpalikums noteica to, ka ļoti īsa termiņa procentu likmes bija tuvu noguldījumu iespējas procentu likmēm (2012. gada jūlijā tās tika samazinātas līdz 0.00%).

2011. un 2012. gadā īstenotie nestandarta monetārās politikas pasākumi 2013. gadā joprojām veicināja efektīvāku ar ECB procentu likmēm saistīto pasākumu ieviešanu. Šie nestandarta pasākumi ietvēra divas ITRO ar termiņu 3 gadi, kas veiktas 2011. gada beigās un 2012. gada sākumā, un Padomes paziņojumu 2012. gada vasarā par gatavību veikt tiešos monetāros darījumus (TMD) otrreizējos valsts obligāciju tirgos euro zonā.¹ Pasākumi palīdzēja mazināt spriedzi finanšu tirgos, kā arī postošu risku iespējas un nenoteiktību. Tādējādi tie veicināja finansēšanas nosacījumu ilglaicīgu uzlabošanu, par ko liecināja, piemēram, to valstu, kurās valdīja spriedze, valdības obligāciju peļņas likmju turpmāka samazināšanās un banku, uzņēmumu un valstu, kurām kādu laiku nebija pieejas tirgum, jaunu obligāciju emisija.

Lai gan mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām banku izsniegto aizdevumu procentu likmes euro zonā 2013. gadā kopumā saruka, atspoguļojot galveno ECB procentu likmju pazemināšanas ietekmi, kā arī finanšu tirgu apstākļu uzlabošanu, joprojām saglabājās lielas atšķirības dažādās valstīs. Euro zonā vienmērīgu monetārās politikas transmisiju turpināja kavēt ilgstoša finanšu tirgu sadrumstalotība valstu ietvaros. Tāpēc politikas procentu likmju pazemināšana galvenokārt ietekmēja dažas valstis, bet banku noteiktās aizdevumu procentu likmes reālajā tautsaimniecībā dažās valstīs tikai nedaudz saruka.

Lai euro zonas valstīs nodrošinātu atbilstošu monetārās politikas transmisiju uz finansēšanas nosacījumiem, ir būtiski arī turpmāk mazināt euro zonas kredītu tirgu sadrumstalotību un

¹ Lai novērstu nopietnos izkropļojumus valsts parāda vērtspapīru cenas noteikšanā dažās euro zonas valstīs, īpaši saistībā ar nepamatotām investoru bažām par euro ieviešanas atgriezeniskumu, Padome 2012. gada augustā paziņoja par gatavību veikt tiešos monetāros darījumus (TMD) otrreizējos valsts obligāciju tirgos euro zonā. TMD līdz 2013. gada beigām netika izmantoti, bet Eurosistēma ir gatava noteiktos apstākļos tos veikt (sīkāk aprakstīts ECB 2012. gada pārskata 2. nodaļas 1.1. sadaļā). Padome neatkarīgi apsvērs TMD veikšanu tiktāl, ciktāl tie ir nepieciešami no monetārās politikas viedokļa tirgus sadrumstalotības apstākļos (ievērojot iepriekš minētos nosacījumus). TMD mērķis ir visās euro zonas valstīs atbalstīt transmisijas mehānismu un monetārās politikas vienotību. Tie sniedz pilnībā efektīvu aizsargmehānismu, lai nepieļautu postošus scenārijus, kas var radīt potenciāli smagu apdraudējumu cenu stabilitātei euro zonā.

nepieciešamības gadījumā stiprināt banku noturību. Visaptverošais banku bilanču novērtējums, ko ECB veiks, pirms tā sāks pildīt uzraudzības pienākumus vienotā uzraudzības mehānisma ietvaros, vēl vairāk veicinās uzticēšanās veidošanas procesu. Tas uzlabos par banku stāvokli pieejamās informācijas kvalitāti un palīdzēs noteikt un īstenot nepieciešamos koriģējošos pasākumus. Turpmāki izlēmīgi banku savienības izveides pasākumi palīdzēs atjaunot uzticēšanos finanšu sistēmai. Tomēr galvenie krīzes cēloņi vēl ir pilnībā jānovērš. Tāpēc valdībām vidējā termiņā jāveltī pūles budžeta deficīta samazināšanai un fiskālo korekciju veikšanai. Tām arī apņēmīgi jāstiprina centieni, kas vērsti uz nepieciešamo strukturālo reformu īstenošanu preču un darba tirgū, lai tautsaimniecības padarītu konkurētspējīgākas, un jāturpina uzlabot EMS institucionālo kārtību.

2. MONETĀRĀS, FINANŠU UN EKONOMISKĀS NORISES

2.1. PASAULES MAKROEKONOMISKĀ VIDE

2013. GADĀ PASAULES TAUSAIMNIECĪBAS ATVESEĻOŠANĀS TURPINĀJĀS LĒNĀ TEMPĀ

Pasaules tautsaimniecības izaugsmes temps 2013. gadā joprojām bija mērens – atveseļošanās lēnām kļuva nedaudz spēcīgāka, tomēr tā joprojām bija traušana un gada laikā dažādās valstīs atšķirīga. Gada sākumā apsekojumu rādītāji liecināja par pasaules ekonomiskās izaugsmes tempa noturību, kad globālās visas rūpniecības produkcijas izlaides iepirkumu vadītāju indekss (IVI) bija nedaudz virs 52.9, t.i., 2012. gada pēdējā ceturkšņa vidējā līmeņa. Nepārtrauktā uzņēmēju noskaņojuma uzlabošanās (lai gan salīdzinājumā ar zemu līmeni) un labvēlīgāki globālās finansēšanas apstākļi norādīja uz pakāpenisku atveseļošanās attīstītajās valstīs un stabilāku jauno tirgus ekonomikas valstu izaugsmi. 2012. gada pēdējā ceturkšņa un 2013. gada 1. pusgada datu publikojumi lielā mērā apstiprināja notiekošās globālās atveseļošanās tendenci, kas tomēr vēl arvien bija slāpēta un nevienmērīga. Attīstīto valstu tautsaimniecības izaugsme stabilizējās 2013. gada 1. pusgadā, bet jauno tirgus ekonomikas valstu ekonomiskā aktivitāte, kas 2012. gada beigās bija paātrinājusies, pretēji tās dinamikas uzlabošanās gaidām atkal saruka.

Gada sākumā vairāki gan ar nosakņojumu, gan ar konkrētiem datiem saistīti nepatīkami pārsteigumi norādīja uz atveseļošanās traušanu un globālās attīstības perspektīvas neskaidrību. ASV Federālās atklātā tirgus komitejas priekšsēdētāja paziņojums maijā par iespējamu Federālo rezervju sistēmas aktīvu iegādes programmas apjomu samazināšanu ievadīja saspringtas nenoteiktības periodu un atjaunoja svārstīgumu pasaules finanšu tirgos. Šo norišu dēļ finansēšanas nosacījumi kļuva stingrāki (īpaši dažām jaunajām tirgus ekonomikas valstīm) un sākās globālo finanšu aktīvu plaša mēroga pārdošana. 2. ielikumā analizēts, kāda nozīme, jaunajās tirgus ekonomikas valstīs pārceņojot riskus, ir valstu neaizsargātībai, un aplūkoti euro zonas riski darījumos ar šīm valstīm. Stingrāku globālās finansēšanas nosacījumu noteikšana vasarā kopā ar mērenāku iekšzemes pieprasījumu un joprojām ierobežotu ārējo vidi ietekmēja aktivitāti jaunajās tirgus ekonomikas valstīs, vājinot to īstermiņa izaugsmes perspektīvu.

2013. gada 2. pusgadā bija vērojama pakāpeniska izaugsmes dinamikas maiņa par labu attīstītajām valstīm. Izaugsmes temps stabilizējās vairākumā galveno attīstīto valstu, lai gan to vidēja termiņa perspektīvas joprojām ierobežoja notiekošā bilanču korekcija, fiskālā konsolidācija, samērā stingrie kredītēšanas nosacījumi un vājie darba tirgi. Vienlaikus izaugsmes temps vairākās lielās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs saruka (arī strukturālo šķēršļu dēļ), bet salīdzinājumā ar attīstītajām

valstīm joprojām bija spēcīgs un būtiski veicināja pasaules ekonomisko aktivitāti. Izaugsmi mazināja arī sociālie nemieri un ģeopolitiskā spriedze vairākās Tuvo Austrumu un Ziemeļāfrikas valstīs.

Kopumā saglabājās lēns, svārstīgs un starp valstīm noturīgi atšķirīgs globālās izaugsmes temps. Tomēr, tuvojoties gada beigām, gan datu publikācijās, gan apsekojumu rādītājos parādījās globālās ekonomiskās aktivitātes pakāpeniskas uzlabošanās pazīmes. Šķiet, ka globālās finansēšanas nosacījumu normalizēšanās 2. pusgadā pēc tam, kad ECB un *Bank of England* apstiprināja perspektīvas norāžu politiku un ASV Federālā atklātā tirgus komiteja pieņēma lēmumu nosvērtā tempā samazināt savas aktīvu iegādes programmas apjomu, nedaudz mazināja tirgu nenoteiktību un veicināja globālās izaugsmes dinamiku (sk. 2. att.).

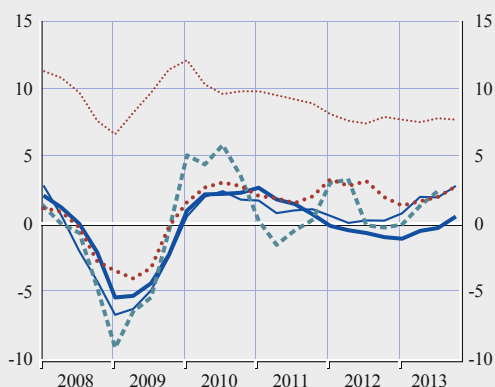
Pasaules tirdzniecība pieauga salīdzinājumā ar 2012. gada 2. pusgadā reģistrēto ļoti zemo līmeni, tomēr tai joprojām bija raksturīga mērena un svārstīga ceturkšņa izaugsme. Pēc vairāku mēnešu labiem rezultātiem 2013. gada 1. pusgadā tirdzniecības īstermiņa rādītāji pirms uzlabošanās gada pēdējos mēnešos atkal pasliktinājās vasaras beigās. Kopumā 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos pasaules preču importa apjoms salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni vidēji pieauga par 0.8% (2012. gadā – par 0.4%), saskaņā ar *CPB Netherlands Bureau of Economic Policy Analysis* datiem tempam sākot paātrināties no septembra. 2013. gada beigās visi pieejamie tirdzniecības īstermiņa rādītāji liecināja par pasaules tirdzniecības ilgtermiņa atveseļošanos, IVI jauno eksporta pasūtījumu indeksam sasniedzot augstāko līmeni kopš 2011. gada marta. Tomēr tuvākā nākotnē gaidāms, ka tirdzniecības attīstības temps joprojām būs mērens un nepārsniegs pirmskrīzes līmeni.

Runājot par cenu norisēm, kopš 2011. gada novērotā globālās inflācijas lejupslīde turpinājās 2013. gadā, tomēr neatklāja dažādu valstu atšķirīgās norises. Vairāki faktori, t.sk. slāpētā preču cenu dinamika un vājā globālā ekonomiskā aktivitāte, ko atspoguļoja joprojām lielās brīvās

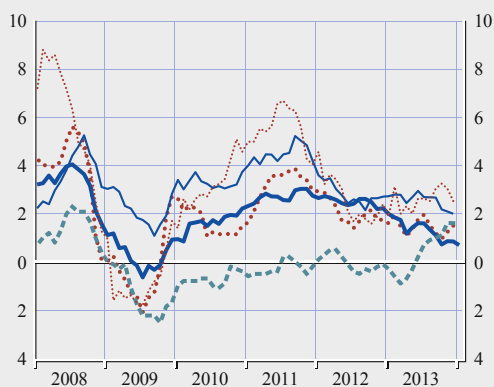
2. attēls. IKP pieaugums un inflācija lielākajās valstīs

— euro zona   — Apvienotā Karaliste
 ..... ASV   ..... Ķīna
 - - - - Japāna

IKP pieaugums¹⁾
 (gada pārmaiņas; %, ceturkšņa dati)

Inflācija²⁾
 (gada pārmaiņas; %, mēneša dati)

Avoti: valstu dati, SNB, Eurostat un ECB aprēķini.

1) Par euro zonu un Apvienoto Karalisti izmantoti Eurostat dati; par ASV, Ķīnu un Japānu izmantoti attiecīgo valstu dati. IKP dati ir sezonāli izlīdzināti.

2) SPCI – euro zonai un Apvienotajai Karalistei, PCI – ASV, Ķīnai un Japānai.

ražošanas jaudas un augstais bezdarba līmenis, nodrošināja to, ka saglabājās ierobežots inflācijas spiediens. OECD valstu reģionā vidējā patēriņa cenu inflācija saruka no 2.2% 2012. gadā līdz 1.6% 2013. gadā, un to lielā mērā noteica zemākas enerģijas un pārtikas cenas (sk. 2. att.). Šāds samazinājums gandrīz vienādi skāra visas attīstītās valstis, izņemot Japānu, kur inflācijas līmenis paaugstinājās. Vidējā OECD valstu patēriņa cenu inflācija, izņemot pārtiku un enerģiju, arī saruka (līdz 1.5%; 2012. gadā – 1.8%). Jaunajās tirgus ekonomikas valstīs inflācijas līmeņa atšķirības gada laikā pastiprinājās. Gada inflācijas līmenis bija relatīvi mērens Ķīnā, bet vairākās citās lielās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs tas joprojām bija augsts. Vājā globālā un iekšzemes vide, kā arī mērenākas pārtikas un enerģijas cenas palīdzēja mazināt cenu kāpumus, tomēr valūtas kursa kritums, sākot ar gada vidu, pastiprināja inflācijas spiedienu dažās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs.

2. ielikums

JAUNO TIRGUS EKONOMIKAS VALSTU MAINĪGĀS FINANŠU SITUĀCIJAS IETEKME UZ EURO ZONU

2013. gadā vairākās valstīs novērotas nozīmīgas finanšu situācijas pārmaiņas. Tās īpaši ietekmēja jaunās tirgus ekonomikas valstis, kad riska pārcenošanas gadījumu, kādi tajās jau bija novēroti 2013. gada sākumā, pastiprināja ASV Federālo rezervju sistēmas maijā paustais, ka turpmāk gada laikā tā varētu pakāpeniski samazināt savu aktīvu iegādes programmu. Dažu jauno tirgus ekonomikas valstu ievainojamība, kas saistīta ar globālo investoru noskaņojuma maiņu, atklājās, kad tajās notika būtiskas aktīvu tirgu un valūtu korekcijas, kuru dēļ finanšu vides nosacījumi reāli kļuva stingrāki, negatīvi ietekmējot šo valstu izaugsmes dinamiku.

Šādā kontekstā ielikumā mēģināts novērtēt jauno tirgus ekonomikas valstu ekonomiskās un finanšu situācijas pasliktināšanās iespējamo negatīvo ietekmi uz euro zonu. Secināts, ka tām jaunajām tirgus ekonomikas valstīm, kuras bija uzņēmīgākas pret risku pārvērtēšanu 2013. gadā, raksturīga būtiska iekšējā un ārējā ievainojamība. Euro zonas pakļautība ar šīm valstīm saistītajam pa dažādiem transmisijas kanāliem pārnestajam riskam ir samērā ierobežota.

Ievainojamības nozīme jauno tirgus ekonomikas valstu riska pārcenošanā

Pēc jauno tirgus ekonomikas valstu aktīvu globālās izpārdošanas, kas notika tūlīt pēc Federālo rezervju sistēmas paziņojuma 2013. gada maijā, investoru nostāja turpmākajā gada laikā kļuva niansētāka. Investori vairāk pievērsās tām valstīm, kuras uzskatīja par īpaši ievainojāmām iespējamo turpmāko kapitāla plūsmu pārtraukumu gadījumos, kuru dēļ vēl vairāk sašaurinājās to kapitāla vērtspapīru, obligāciju un valūtu tirgi. Tāpēc valstis ar nopietnu iekšzemes un/vai ārējo nesabalansētību, piemēram, Brazīlija, Indija, Indonēzija, Dienvidāfrika un Turcija, kopumā pieredzēja spēcīgāko finanšu vides pasliktināšanos.

Investoru uztvere par šīs valstu grupas iekšzemes vai ārējo ievainojamību pamatojas uz virkni rādītāju. Šīs valstis piesaistīja uzmanību 2012. gada beigās kā potenciāli uzņēmīgas pret globālo finansēšanas nosacījumu pasliktināšanos (sk. tabulu). Turcijai bija raksturīga iekšzemes ievainojamība, piemēram, ļoti spēcīgs kreditēšanas kāpums, un ārējā nesabalansētība, galvenokārt nozīmīgs tekošā konta deficīts, ko lielā mērā finansēja īstermiņa portfelieguldījumu plūsmas, un nelabvēlīga īstermiņa ārējā parāda attiecība pret ārvalstu valūtas rezervju apjomu.

Atsevišķi ārējās un iekšējās ievainojamības rādītāji

	Ārējie rādītāji				Iekšzemes rādītāji	
	Tekošā konta saldo (% no IKP)	Portfeļieguldījumu ieplūdes ¹⁾ (% no kopējās kapitāla ieplūdes)	Īstermiņa ārējais parāds (% no ārējām rezervēm)	Kopējais ārējais parāds (% no IKP)	Fiskālā bilance (% no IKP)	Kreditu apjoma un IKP starpība ²⁾ (procentu punktos)
	2012	2010–2012	2012	2012	2012	2012
Čehijas Republika (CZ)	-2.4	36.0	58.3	50.5	-4.4	n. p.
Ungārija (HU)	1.7	-48.3	83.0	130.3	-2.0	-16.5
Polija (PL)	-3.5	53.4	97.6	74.4	-3.9	1.0
Rumānija (RO)	-4.4	45.7	121.8	75.7	-2.5	n. p.
Krievija (RU)	3.7	6.2	32.7	28.6	0.4	-2.7
Turcija (TR)	-6.1	41.8	147.7	42.8	-1.6	11.7
Ķīna (CN)	2.3	7.3	17.6	9.0	-2.2	13.4
Indija (IN)	-4.8	22.9	44.3	21.2	-8.0	3.4
Indonēzija (ID)	-2.7	34.2	50.7	29.4	-1.7	12.8
Malaizija (MY)	6.1	63.8	39.1	27.1	-4.5	5.5
Dienvidkoreja (KR)	3.8	88.7	39.4	36.2	1.9	3.4
Taivāna (TW)	10.5	n. p.	28.8	27.5	-4.3	n. p.
Taizeme (TH)	0.0	29.6	41.6	36.4	-1.7	26.2
Argentīna (AR)	0.0	14.0	272.9	32.0	-4.3	2.9
Brazīlija (BR)	-2.4	24.8	21.3	14.1	-2.7	10.2
Meksika (MX)	-1.2	66.0	67.3	29.2	-3.7	3.4
Dienvidāfrika (ZA)	-6.3	54.6	79.6	35.8	-4.8	-4.9

Avoti: SVF, SNB, valstu dati, *Haver Analytics* un ECB aprēķini.

1) Portfeļieguldījumu saistības 2010.–2012. gadā no visām (ārvalstu tiešo ieguldījumu, portfeļieguldījumu un citu ieguldījumu) saistībām (%).
2) Kreditu un IKP attiecības novirze no vienpusējās (reālā laika) ilgtermiņa tendences. Dati par Argentīnu, Meksiku un Dienvidāfriku atbilst stāvoklim 2012. gada 1. pusgadā.

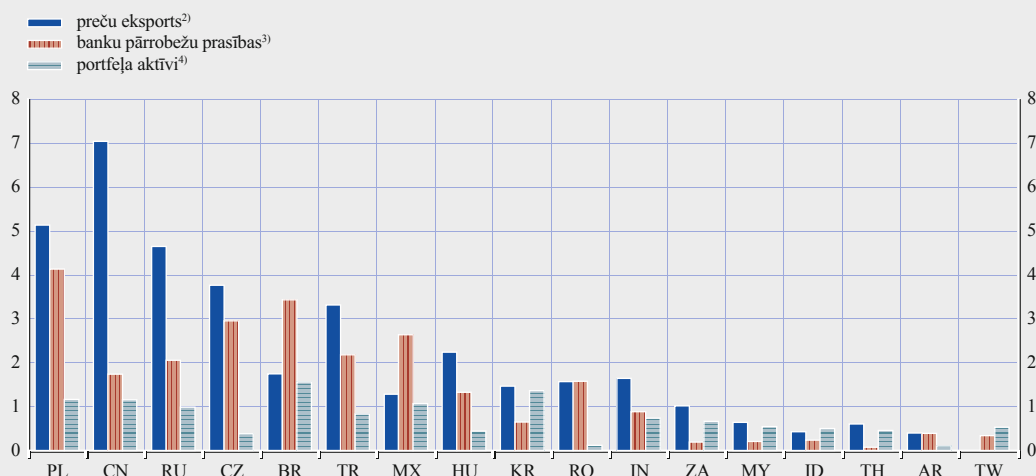
Indijā, Dienvidāfrikā un – mazākā mērā – arī Brazīlijā un Indonēzijā bija divējāds – fiskālais un tekošā konta – deficīts, kā arī atkarība no svārstīgiem portfeļieguldījumiem (Dienvidāfrika) vai pārmērīga kredītēšanas kāpuma (Brazīlija un Indonēzija). Tomēr valstis, kuru ievainojamība, vērtējot ar vieniem un tiem pašiem paņēmieniem, ir šķietami vienāda, globālā tirgus svārstības ietekmēja mazāk. Tas norāda, ka svarīgi ir arī citi faktori, kas veido investoru viedokli par jaunajām tirgus ekonomikas valstīm, piemēram, Ķīnas produkcijas izlaides sarūkuma ietekmes risks, spēja savā labā izmantot ekonomiskās aktivitātes pakāpenisko atjaunošanos euro zonā vai spars, ar kādu valdības risināja esošo nesabalansētību, piemēram, veicot fiskālo konsolidāciju vai īstenojot strukturālās reformas.

Euro zonas pakļautība ar jauno tirgus ekonomikas valstu ievainojamību saistītam riskam

Jauno tirgus ekonomikas valstu ekonomiskās un finanšu situācijas pasliktināšanās transmisija uz euro zonu, šķiet, būs samērā neliela. Izņemot vairākus ievērojamas cieņīgus gadījumus, euro zonas tirdzniecības un finanšu saiknes ar vairāku jauno tirgus ekonomikas valstu ir diezgan ierobežotas (sk. att.). Turklāt ar atsevišķām jaunajām tirgus ekonomikas valstīm saistītā euro zonas pakļautība riskam parasti ir nozīmīgāka saistībā ar tām valstīm, kuras, šķiet, 2013. gada globālās finanšu norises ietekmējušas vismazāk. Tomēr papildus jauno tirgus ekonomikas valstu lēnākas attīstības tiešajai ietekmei uz euro zonu tās var ietekmēt euro zonu arī netieši. Piemēram, jauno tirgus ekonomikas valstu vājāka pieprasījuma dēļ sarukušās preču cenas varētu uzlabot euro zonas tirdzniecības nosacījumus, bet varētu arī radīt papildu lejupvērstu spiedienu uz inflāciju. Turklāt euro zonas ārējo pieprasījumu varētu ietekmēt netiešās tirdzniecības saiknes,

Euro zonas pakļautība ar jaunajām tirgus ekonomikas valstīm saistītajam riskam¹⁾

(% no kopējās pakļautības riskam)

Avoti: SVF, SNB un ECB aprēķini.

Piezīmes. Taivānas preču eksporta dati nav pieejami. Valstu saīsinātie apzīmējumi sniegti tabulā iepriekš. Valstu secība attēlā atbilst euro zonas kopējai pakļautībai riskam saistībā ar preču eksportu, banku pārrobežu prasībām un portfeļieguldījumu aktīviem.

1) Neto iekšējā pakļautība riskam euro zonā.

2) % no 2012. gada kopējā preču eksporta.

3) % no 2013. gada 3. ceturkšņa kopējām banku pārrobežu prasībām; euro zonas dati ietver Beļģiju, Vāciju, Grieķiju, Spāniju, Franciju, Itāliju, Luksemburgu, Nīderlandi, Austriju, Portugāli un Somiju.

4) % no 2012. gada pasaules aktīviem.

ja produkcijas izlaides kāpuma palēnināšanās jaunajās tirgus ekonomikas valstīs ietekmētu ekonomisko aktivitāti euro zonas galvenajās tirdzniecības partnervalstīs no attīstīto valstu vidus.

Aplūkojot sīkāk finanšu saiknes, euro zonas portfeļieguldījumi jaunajās tirgus ekonomikas valstīs ir gandrīz nenozīmīgi. Saskaņā ar SVF Saskaņoto portfeļieguldījumu apsekojuma (*Coordinated Portfolio Investment Survey*) datiem Brazīlija, Ķīna, Polija un Dienvidkoreja ir vienīgās valstis, kur kopējo portfeļa aktīvu daļa ārvalstīs pārsniedz 1%. Banku pārrobežu prasības, lai gan lielākoties nozīmīgākas nekā portfeļieguldījumu plūsmas, pārsvarā saistītas ar noteiktām valstīm Centrāleiropā un Austrumeiropā (piemēram, Poliju ar 4.0% no kopējām prasībām un Čehijas Republiku ar 3.0%), kā arī Latīņamerikā (īpaši Brazīliju ar 3.6% un Meksiku ar 2.8%). Attiecībā uz tirdzniecības saiknēm parasti svarīgākās ir jaunās tirgus ekonomikas valstis, kuras atrodas euro zonas tuvumā, preču eksportam uz Poliju (5.1%), Krieviju (4.7%), Čehijas Republiku (3.8%) un Turciju (3.3%) veidojot lielu kopējā preču eksporta daļu. Šajā ziņā izņēmums ir Ķīna, kur nonāk 7.0% no euro zonas preču eksporta.

No valstīm, kuras investori uzskatīja par visievainojamākām 2013. gadā un kuras tāpēc pieredzēja būtisku ekonomiskās un finanšu situācijas pasliktināšanos, tikai Turcijai un Brazīlijai bija nozīmīga daļa euro zonas pakļautībā ar jauno tirgus ekonomikas valstu ievainojamību saistītajam riskam – saistībā ar tirdzniecību (Turcija) un banku līdzekļu pārrobežu plūsmām (Brazīlija un Turcija). Indijas, Indonēzijas un Dienvidāfrikas attiecīgās daļas ir ļoti mazas.

ASV

Lai gan lēnākā tempā nekā iepriekšējā gadā, ASV tautsaimniecības atveseļošanās 2013. gadā turpinājās. Reālā IKP pieaugums bija 1.9% (2012. gadā – 2.8%). 2013. gadā izaugsmi veicināja iekšzemes privātā pieprasījuma nostiprināšanās, kas atspoguļoja tālākus mājokļu un darba tirgus uzlabojumus, labvēlīga finanšu situācija, kas akciju un mājokļa cenu kāpuma dēļ pozitīvi ietekmēja labklājību, un stimulējoša monetārā politika. Turklāt krājumu veidošanas un – mazākā mērā – neto tirdzniecības pozitīvais devums arī labvēlīgi ietekmēja reālā IKP izaugsmi. Gada pirmajos trijos ceturkšņos tekošā konta deficīts saruka līdz 2.4% no IKP (2012. gadā – 2.7%). Turpretī nodokļu paaugstināšana saskaņā ar 2013. gada janvāra fiskālo vienošanos un automātiskā visaptverošā budžeta izdevumu samazināšana (sekvestrēšana), kas stājās spēkā martā, joprojām visu gadu mazināja ekonomisko aktivitāti.

1. pusgadā ekonomiskā aktivitāte vēl arvien bija lēna, ņemot vērā minētā valdības tēriņu samazinājuma dēļ notiekošo valdības patēriņa sarukumu, mērenos nerezidentu privātos ieguldījumus un nelielo eksportu. Tomēr šajā periodā privātā patēriņa izdevumi bija spēcīgi, stabilajam darba tirgum un būtiskajām pozitīvajām labklājības pārmaiņām, kuras noteica ilgstoši mājokļu tirgus uzlabojumi un akciju cenu kāpums, ar uzviju kompensējot paaugstinātos nodokļus un lēno ienākumu pieaugumu. Mājokļu sektora spēcīgās atveseļošanās apstākļos arī privātie mājokļu ieguldījumi joprojām bija samērā stabili. Reālā IKP kāpums 2013. gada 2. pusgadā paātrinājās, īpaši strauji – 3. ceturksnī. Tomēr ap gada beigām ekonomiskās aktivitātes temps nedaudz saruka divu galveno faktoru dēļ. Ilgtermiņa procentu likmju paaugstināšana, kas sākās maijā, kad Federālo rezervju sistēma paziņoja par gada laikā iespējamu turpmāku aktīvu iegādes tempa palēnināšanu, veicināja finanšu nosacījumu stingrības pieaugumu, un tas nedaudz palēnināja mājokļu tirgus atveseļošanos. Turklāt valdības darba pārtraukšana pēc oktobrī gandrīz līdz kritiskai robežai nonākušajām politiskajām diskusijām par parāda apjoma griestu paaugstināšanu un ar to saistītais nenoteiktības pieaugums negatīvi ietekmēja iekšzemes pieprasījumu. Vienlaikus 2013. gada 2. pusgadā darba tirgus attīstības temps joprojām bija samērā spēcīgs, lai gan gads noslēdzās ar būtisku jaunu darbvietu radīšanas tempa palēninājumu, daļēji atspoguļojot decembra bargos klimatiskos apstākļus. Gada laikā bezdarba līmenis turpināja pazemināties daļēji darbaspēka līdzdalības līmeņa ietilpšības lejupslīdes dēļ.

Zemāku enerģijas cenu un nozīmīgu brīvo ražošanas jaudu dēļ, kas ierobežoja pamatā esošo cenu spiedienu, PCI vidējā gada inflācija 2013. gadā saruka līdz 1.5% (2012. gadā – 2.1%). 2013. gada 1. pusgadā enerģijas komponenta būtisko svārstību dēļ PCI inflācija svārstījās 1.1–2% robežās, bet pārtikas cenu tendence bija nedaudz lejupvērstā. PCI gada inflācija samazinājās gandrīz visā 2013. gada 2. pusgadā, jo izzuda enerģijas cenu spēcīgā pozitīvā bāzes ietekme. 2013. gadā PCI inflācija, izņemot pārtiku un enerģiju, paaugstinājās līdz 1.8% (2012. gadā – 2.1%) pakalpojumu cenu (īpaši mājokļa, medicīniskās aprūpes un transporta) pieauguma dēļ.

Mērena tautsaimniecības un nodarbinātības pieauguma apstākļos, kā arī inflācijas līmenim nepārsniedzot ASV Federālo rezervju sistēmas Federālās atklātā tirgus komitejas (FOMC) ilgāka termiņa mērķi, tā visu 2013. gadu saglabāja nemainīgu federālo fondu mērķa likmi 0–0.25% diapazonā. FOMC paziņoja, ka ārkārtīgi zems federālo fondu procentu likmju līmenis būs piemērots vismaz tik ilgi, kamēr bezdarba līmenis saglabāsies virs 6.5%, inflācija nākamajiem 1–2 gadiem netiks plānota virs 2.5% un joprojām saglabāsies stabilas ilgāka termiņa inflācijas gaidas. FOMC pieņēma lēmumu turpināt katru mēnesi papildus iegādāties ar nekustamā īpašuma ķīlu nodrošinātus aģentūru vērtspapīrus 40 mljrd. ASV dolāru vērtībā un ilgāka termiņa Valsts kases vērtspapīrus 45 mljrd. ASV dolāru vērtībā. Turklāt komiteja turpināja īstenot esošo politiku, reinvestējot aģentūru parāda pamatsummu maksājumus un ar hipotēkām nodrošinātos aģentūru

vērtspapīrus. Šādi rīkojoties, FOMC vēlējas saglabāt lejupvērstu spiedienu uz ilgāka termiņa procentu likmēm, lai veicinātu hipotēku tirgu attīstību un palīdzētu veidot vēl labvēlīgākus plašākas finansēšanas nosacījumus. Jūnijā FOMC vēlreiz apstiprināja priekšsēdētāja Bernankes maijā ASV Kongresa Apvienotajai ekonomikas komitejai pausto, ka, tautsaimniecībai turpinot uzlaboties saskaņā ar prognozēm, turpmāk šajā gadā FOMC varētu samazināt aktīvu iegādes apjomu. FOMC paziņoja, ka cer pabeigt aktīvu iegādes programmu 2014. gada vidū. Ņemot vērā federālā budžeta fiskālo samazinājumu līdz septembrim un dominējošo fiskālās politikas neskaidrību, komiteja septembrī tomēr paziņoja, ka pirms aktīvu iegādes apjoma korekcijas tā sagaidīs pārliecinošāku apstiprinājumu ekonomiskās aktivitātes un darba tirgus situācijas progresā ilgtermiņam. 18. decembrī komiteja nolēma nedaudz samazināt aktīvu iegādes, pamatojoties uz kopējo progresu virzībā uz maksimālo nodarbinātību un darba tirgus situācijas perspektīvas uzlabošanu. FOMC paziņoja, ka, sākot ar 2014. gada janvāri, tā katru mēnesi papildinās savus ar hipotēkām nodrošināto aģentūru vērtspapīru turējumus nevis 40 mljrd., bet 35 mljrd. ASV dolāru vērtībā un ilgāka termiņa Valsts kases vērtspapīru turējumus nevis 45 mljrd. ASV dolāru, bet gan 40 mljrd. ASV dolāru vērtībā. Komiteja vēstīja, ka turpmākajās sanāksmēs tā, iespējams, turpinās kontrolēti samazināt aktīvu iegādes atkarībā no FOMC ekonomisko norišu novērtējuma.

Runājot par fiskālo politiku, federālā budžeta deficīts 2013. finanšu gadā būtiski saruka (līdz 4.1% no IKP; iepriekšējā gadā – 6.8%).² Federālā parāda līmenis 2013. gada beigās paaugstinājās līdz 72.1% no IKP (2012. gada beigās – 70.1%). 2013. gada fiskālā deficīta samazinājuma lielu daļu noteica janvāra sākumā panāktā politiskā vienošanās par nodokļu un izdevumu reformām (Amerikas Nodokļu maksātāju atvieglojumu likums), kas galvenokārt ietvēra ieņēmumu paaugstināšanas pasākumus, un no marta spēkā esošie vispārējie tēriņu ierobežojumi. Tomēr visu gadu bija jūtama politiskā neskaidrība par vispiemērotāko fiskālās politikas kursu. Augstāko punktu politiskās un fiskālās neskaidrības sasniedza oktobrī, kad valdība daļēji pārtrauca sniegt nebūtiskus valdības pakalpojumus un politiskās diskusijas par parāda apjoma paaugstināšanu sasniedza kritisku robežu. Lai gan tika panākta politiska vienošanās par valdības finansēšanas turpināšanu un parāda griestu atcelšanu, lai novērstu valdības saistību neizpildi, fiskālā neskaidrība turpināja nelabvēlīgi ietekmēt ekonomiskās attīstības perspektīvu. 2013. gada 26. decembrī prezidents Obama parakstīja likumprojektu par divpartiju budžeta vienošanos, lai sekvestrēšanas ietvaros atceltu dažus izdevumu samazinājumus, nākamajiem diviem finanšu gadiem paaugstinot diskrecionāro izdevumu maksimālo robežapjomu, 10 gadu laikā tos aizstājot ar citiem uzkrājumu avotiem.

JAPĀNA

2013. gada laikā ekonomiskā aktivitāte Japānā kļuva dinamiskāka, un to noteica eksporta apjoma kāpums Japānas jenas kursa sarukuma dēļ un spēcīgāks iekšzemes pieprasījums. Lai gan 1. pusgadā izaugsme bija dinamiska, 3. ceturksnī tā zaudēja tempu, samazinoties eksporta apjomam un privātajam patēriņam. Visu gadu tautsaimniecības izaugsmi veicināja labvēlīgāka monetārā un fiskālā politika, kas tika īstenota kā valdības jaunās izaugsmes stratēģijas sastāvdaļa. Ar šo stratēģiju paredzēts mazināt pastāvīgo deflāciju Japānā un veicināt valsts izaugsmes kursu, pamatojoties uz trim atšķirīgiem pīlāriem: 1) Japānas Bankas noteiktie labvēlīgākie kvantitatīvie un kvalitatīvie monetārās politikas nosacījumi (*Quantitative and Qualitative Monetary Easing*; QQE); 2) 2013. gada sākumā ieviestais fiskālais stimulants, kam sekoja atņemšanās turpmāk vidējā termiņā veikt fiskālo konsolidāciju; un 3) strukturālās reformas produktivitātes pieauguma un darbaspēka izaugsmes veicināšanai.

2 Finanšu gads ASV ilgst no iepriekšējā gada oktobra līdz atsaucē gada septembrim.

2013. gada 4. aprīlī Japānas Banka sniedza sīkāku informāciju par QQE, vienlaikus pārtraucot iepriekš janvārī izziņoto "Aktīvu iegādes programmu". Saistībā ar QQE Japānas Banka atkārtoti apstiprināja 2% cenu stabilitātes mērķi PCI pārmaiņu tempa izteiksmē salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu līdz 2015. gadam, līdz 2014. gada beigām dubultojot monetāro bāzi, kuras pieauguma temps būs 60–70 trlj. Japānas jenu gadā. Jūnijā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu PCI inflācija kļuva pozitīva, bet pēc tam decembrī paaugstinājās līdz 1.6%, t.i., augstākajam līmenim kopš 2008. gada. Turklāt salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pieauga arī PCI inflācija, izņemot pārtiku, dzērienus un enerģiju (janvārī – –0.7%; decembrī – 0.7%).

Runājot par fiskālo politiku, 2013. gada sākumā publiskoto ekonomisko stimulu paketi papildināja apņemšanās līdz 2015. gadam uz pusi samazināt sākotnējo deficītu, kas 2013. gadam tika lēsts 7% apjomā, un panākt sākotnējā pārpalikuma veidošanos līdz 2020. gadam. Vienlaikus valdības jaunās izaugsmes stratēģijas trešais pīlārs, t.i., strukturālās reformas, ietver virkni iniciatīvu, lai ar spēcīgāku konkurenci, produktu tirgus nepilnību izskaušanu un augstāku darbaspēka līdzdalības līmeni veicinātu Japānas ilgtermiņa izaugsmes tempa kāpumu. Papildus darba tirgus reformām privātā sektora algu paaugstināšanai, kas plānota 2014. gadā, vajadzētu palīdzēt nostiprināties augstākām cenām, tādējādi palīdzot Japānas Bankai sasniegt izvirzīto 2% inflācijas mērķi.

ĀZIJAS JAUNĀS TIRGUS EKONOMIKAS VALSTIS

2013. gadā Āzijas jaunajās tirgus ekonomikas valstīs saglabājās kopumā stabila ekonomiskās attīstības dinamika, tomēr tā joprojām bija mērenāka par ilgtermiņa vidējo līmeni. Lai gan attīstīto valstu pakāpeniskas atveseļošanās apstākļos eksporta izaugsme nedaudz paātrinājās, straujāka importa kāpuma dēļ neto eksporta devums bija vājāks. Labvēlīgu kredītēšanas un politikas nosacījumu ietekmē joprojām saglabājās stabils iekšzemes pieprasījums, kas gada laikā pavājinājās galvenokārt stingrākas monetārās un fiskālās politikas dēļ strukturālo problēmu nomāktajās valstīs (piemēram, Indijā un Indonēzijā). Stabilizējoties preču cenām un samazinoties aktivitātei, inflācijas līmenis 2013. gadā nemainījās, izņemot Indiju un Indonēziju, kur valūtas kursa pazemināšanās dēļ inflācijas spiediens pastiprinājās. Tā kā ASV Federālo rezervju sistēma darīja zināmu nodomu pakāpeniski samazināt aktīvu iegādes apjomu un pamatrādītāji bija vāji, no 2013. gada maija līdz augustam abu valstu valūtas strauji zaudēja vērtību, būtiski aizplūstot kapitālam. Ņemot vērā inflācijas spiediena pastiprināšanos, Indija un Indonēzija paaugstināja monetārās politikas procentu likmes, bet vairākums citu Āzijas attīstības valstu centrālo banku saglabāja vai pazemināja esošās procentu likmes mērenās ekonomiskās aktivitātes un nelielās inflācijas dēļ.

Reālā IKP pieauguma temps 2013. gadā Ķīnā bija tāds pats kā iepriekšējā gadā – 7.7%. Lai gan 2013. gada 1. pusgadā ekonomiskā aktivitāte bija samērā vāja, 2. pusgadā tā kļuva spēcīgāka – to noteica nelielas fiskālo stimulu pasākumu paketes ieviešana, kā arī citi faktori un politikas pasākumi. Galvenais izaugsmes dzinējspēks bija investīcijas, tām cieši sekoja patēriņš, bet neto eksportam bija neliela negatīva ietekme. Gada laikā nozīmīgi pieauga mājokļu tirdzniecība, bet būvniecības aktivitāte bija mazāk dinamiska, mazinot pieejamo mājokļu krājumus un radot noturīgus cenu kāpumus. Tautsaimniecību turpināja ietekmēt vāja starptautiskā vide. Preču tirdzniecība vēl arvien paplašinājās tikai nedaudz, salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu eksportam pieaugot par 7.8% un importam – par 7.3%. Tāpēc arī tekošā konta pārpalikums joprojām bija neliels – 2.1% no IKP. Novembra vidū tika publiskotas nākamo 10 gadu ekonomiskās politikas prioritātes. Tās paredz palielināt tirgus faktoru nozīmi tautsaimniecībā, kam vajadzētu veicināt iekšzemes nesabalansētības sarukumu un ilgtspējīgāku ekonomisko izaugsmi.

Patēriņa cenu gada inflācija bija tāda pati kā 2012. gadā (2.6%). Tomēr ražotāju cenu inflācija joprojām bija negatīva un turpināja sarukt (līdz -1.9%; 2012. gadā - -1.7%). Monetārās politikas procentu likmes un rezervju prasības 2013. gadā nemainījās. Kreditēšana joprojām spēcīgi palielinājās, banku aizdevumu pieauguma tempam palēninoties tikai nedaudz, bet kopējais sociālais finansējums saruka būtiskāk, īpaši tuvojoties gada beigām.

Renminbi vērtība 2013. gadā joprojām turpināja palielināties, lai gan ap gada beigām valūtas kursa kāpuma temps kļuva lēnāks. Ķīnas ārvalstu valūtas rezerves pieauga, gada beigās sasniedzot 41% no IKP. 2013. gada 8. oktobrī ECB un Ķīnas Tautas banka noslēdza divpusēju valūtas mijmaiņas darījumu (sk. arī 2. nodaļas 1.2. sadaļu).

LATĪŅAMERIKA

Ekonomiskā aktivitāte Latīņamerikā, lai gan diezgan mērenā tempā un lielākajās valstīs atšķirīgi, 2013. gadā kopumā turpināja atveseļoties. Galvenais izaugsmes dzinējspēks šajā reģionā joprojām bija iekšzemes pieprasījums, bet ārējais pieprasījums pasaules tautsaimniecības un sevišķi euro zonas un ASV izaugsmes sarukuma dēļ kavēja aktivitāti, īpaši gada sākumā. 2013. gada 1. pusgadā reālā IKP gada izaugsmes temps reģionā kopumā bija 2.9%, t.i., nedaudz zemāks par 2012. gada vidējo rādītāju (3.1%). 2. pusgadā tautsaimniecības izaugsmes temps palēninājās iekšzemes ierobežojumu dēļ, bet ārējais pieprasījums nedaudz uzlabojās.

Latīņamerikas lielākās valsts Brazīlijas atveseļošanās turpinājās lēnā tempā. Augsta inflācijas līmeņa, sarūkoša patēriņa kredītu pieauguma un nedaudz sliktākas darba tirgus situācijas apstākļos privātais patēriņš joprojām bija neliels, savukārt ārējā pieprasījuma ietekme uz izaugsmi bija negatīva. 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu IKP izaugsme sasniedza 2.4% (2012. gadā - 0.8%). Meksikas tautsaimniecības izaugsme 2013. gadā būtiski palēninājās, atspoguļojot nepietiekamās valsts un privātās investīcijas un ārējā pieprasījuma vājumu. Vēlāk šajā gadā publicētie Argentīnas ekonomiskie rādītāji liecināja, ka pēc negaidīti spēcīgās izaugsmes 1. pusgadā aktivitāte ir atslābusi.

Finanšu tirgu nestabilitāte un noturīgais inflācijas spiediens rosināja Brazīlijas Centrālo banku no aprīļa līdz novembrim paaugstināt procentu likmi par 275 bāzes punktiem (līdz 10%), tādējādi daļēji pavēršot pretējā virzienā iepriekšējo procentu likmju samazināšanas ciklu. Ņemot vērā šīs norises un pārtikas cenu samazināšanos, patēriņa cenu gada inflācija decembrī noslīdēja līdz 5.9% (jūnijā - 6.7%), pārsniedzot centrālās bankas inflācijas mērķa augšējo robežu. 2013. gadā reģionā kopumā patēriņa cenu vidējā gada inflācija paaugstinājās līdz 7.5% (2012. gadā - 6.1%), un to galvenokārt noteica lielais inflācijas spiediens Venecuēlā. Pēc ASV Federālo rezervju sistēmas paziņojuma par iespējamu pakāpenisku monetāro stimulu atcelšanu finanšu tirgos iestājās nozīmīgu svārstību periods (no maija līdz augustam), kam bija raksturīga valūtas kursa pazemināšanās, kapitāla aizplūdes un kapitāla vērtspapīru cenu sarukums.

PREČU CENU DINAMIKA 2013. GADĀ BIJA MĒRENA

Svārstoties ap 110 ASV dolāriem par barelu, *Brent* jēlnaftas cenas 2013. gadā bija kopumā stabilas (sk. 3. att.). Rekordaugstas *Brent* naftas cenas - gadā vidēji virs 100 ASV dolāriem par barelu - saglabājās jau trīs gadus pēc kārtas. Euro kursa kāpuma dēļ naftas cenas euro izteiksmē 2013. gadā saruka vidēji par 6%.

Brent naftas cenu relatīvo stabilitāti var izskaidrot gan ar pieprasījuma, gan ar piedāvājuma faktoriem. Naftas pieprasījuma pieaugumu mazināja jauno tirgus ekonomikas valstu tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanās un vājā atveseļošanās attīstītajās valstīs. Vienlaikus naftas piegādes

apjomu palielināja straujais slānekļa naftas ražošanas kāpums ASV, kas nodrošināja ārpus OPEC esošo valstu naftas piegāžu augstāko gada pieauguma līmeni kopš 2002. gada. Tomēr liela šā piedāvājuma daļa koncentrējās ASV, veicinot naftas krājumu palielināšanos un pazeminot ASV naftas etaloncenu (*West Texas Intermediate*). Turpretī *Brent* naftas cenas saglabājās augstā līmenī, īpaši 2. pusgadā, vairāku nopietnu naftas piegādes pārrāvumu dēļ vairākās OPEC valstīs (piemēram, Lībijā, Irākā un Nigērijā), ko nevarēja kompensēt naftas ražošanas paplašināšanās Saūda Arābijā. Turklāt spiedienu uz naftas cenām vēl vairāk palielināja Tuvajos Austrumos un Ziemeļāfrikā atsākusies ģeopolitiskā spriedze.

Neenerģijas preču cenas kopējā izteiksmē 2013. gadā samazinājās (sk. 3. att.). No apakškomponentiem labības produktu cenu samazinājums bija lielākais, un to noteica spēcīgais piedāvājuma pieaugums, ko veicināja 2012. gada augstās cenas un labvēlīgāki laika apstākļi nekā iepriekšējā gadā galvenajās eksportējošajās valstīs. Samazinājās arī krāsaino metālu cenas, īpaši 1. pusgadā, un to noteica palēninājums jaunajās tirgus ekonomikas valstīs, īpaši Ķīnā. 2013. gadā beigās neenerģijas preču cenas (ASV dolāros) kopumā bija par 4.9% zemākas nekā gada sākumā.

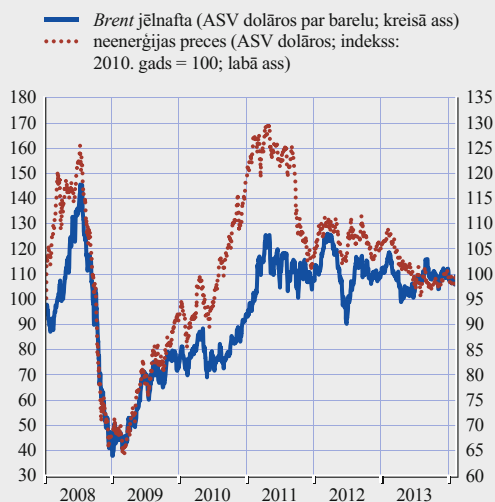
EURO EFEKTĪVAIS KURSS GADA LAIKĀ NOSTIPRINĀJĀS

Euro kursa norises 2013. gadā lielā mērā atspoguļoja augošās tirgus gaidas par monetārās politikas nostāju euro zonā attiecībā pret citām galvenajām valstīm. Tas īpaši bija jūtams 2013. gada 1. pusgadā, kad bija raksturīgas samērā spēcīgas euro nominālā efektīvā kursa svārstības. Konkrētāk, euro kurss 2013. gada janvārī paaugstinājās gandrīz par 4%, februārī nostiprinājās un martā pazeminājās līdz gada sākumā novērotajam līmenim (sk. 4. att.). Pēc tam globālo valūtas tirgu nelielu svārstību apstākļos euro īslaicīgi bija kopumā stabils. Maija vidū šī tendence beidzās, tirgiem sākot apsvērt ASV Federālo rezervju sistēmas kvantitatīvi veicinošās programmas pasākumu iespējamās samazināšanas sākšanu tuvākā nākotnē. Saspringtajos globālo finanšu tirgu apstākļos vienlaikus ar būtiskām kapitāla aizplūdēm no dažām jaunajām tirgus ekonomikas valstīm euro vērtība līdz septembra vidum pakāpeniski palielinājās. Galvenokārt tāpēc, ka euro zonas ekonomiskās aktivitātes rādītāji bija labāki, nekā gaidīts, euro kurss turpināja paaugstināties arī 2013. gada beigu daļā, bet valūtas tirgu svārstības pakāpeniski kļuva vājākas (sk. 4. att.).

Euro nominālais efektīvais kurss attiecībā pret euro zonas 20 nozīmīgāko tirdzniecības partnervalstu valūtām gada laikā būtiski palielinājās (sk. 5. att.). 2013. gada beigās nominālais efektīvais euro kurss par 5.1% pārsniedza 2012. gada beigu līmeni un par 3.9% – vidējo līmeni kopš 1999. gada. 2013. gada 31. decembrī euro kurss attiecībā pret ASV dolāru bija 1.38, t.i., aptuveni par 4.5% augstāks nekā 2012. gada beigās un par 7.3% augstāks nekā vidēji 2012. gadā.

3. attēls. Svarīgākās preču cenu norises

(dienas dati)

Avoti: Bloomberg un Hamburgas Starptautiskās ekonomikas institūts.

4. attēls. Valūtu kursu pārmaiņu tendences un implicētais svārstīgums

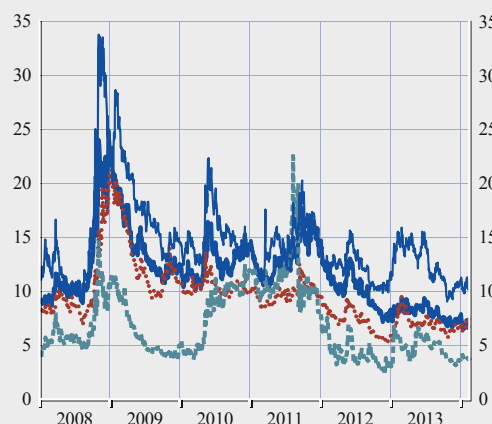
(dienas dati)

- USD/EUR (kreisā ass)
- GBP/EUR (kreisā ass)
- - - CHF/EUR (kreisā ass)
- JPY/EUR (labā ass)

Valūtu kursi

Valūtu kursu triju mēnešu implicētais svārstīgums

Avoti: Bloomberg un ECB.
Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2014. gada 14. februārī.

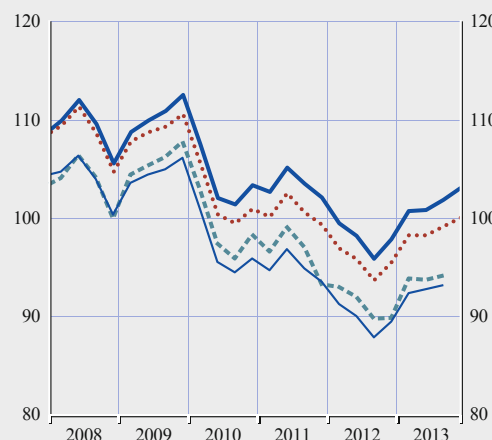
Runājot par euro zonas citu galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām, euro vērtība attiecībā pret Japānas jenu un galveno preču eksportētāju valstu valūtām ievērojami palielinājās. Euro kursa kāpums attiecībā pret Japānas jenu bija vērojams galvenokārt 2013. gada 1. pusgadā, pakāpeniski veidojoties gaidām par Japānas Bankas monetārās politikas nostājas pārmaiņām (kas beidzot tika publicētas 2013. gada aprīlī), lai cīnītos pret deflāciju un veicinātu iekšzemes pieprasījumu. 2013. gada 31. decembrī euro kurss attiecībā pret Japānas jenu bija 145, t.i., par 27% augstāks nekā gada sākumā un par 41% augstāks nekā vidēji 2012. gadā. Kas attiecas uz galveno preču eksportētāju valstu valūtām, euro kurss attiecībā pret Austrālijas dolāru paaugstinājās par 21%, attiecībā pret Kanādas dolāru – par 12% un attiecībā pret Norvēģijas kronu – par 14%.

Euro kurss attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu nedaudz palielinājās, un 2013. gada beigās 1 euro atbilda 0.83 Lielbritānijas sterliņu mārciņām, t.i., euro kurss bija aptuveni par 2% augstāks nekā gada sākumā un par 3% augstāks

5. attēls. Euro nominālie un reālie efektīvie kursi (EEK20)¹⁾

(ceturkšņa dati; indekss: 1999. gada 1. cet. = 100)

- nominālais
- reālais ar PCI deflētāis
- - - reālais ar VDIT deflētāis
- reālais ar IKP deflētāis

Avots: ECB.
1) EEK20 indeksu palielinājums atspoguļo euro kursa kāpumu. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2013. gada 4. ceturksnī nominālajam un reālajam ar PCI deflētajam kursam un stāvoklim 2013. gada 3. ceturksnī reālajam ar IKP deflētajam un reālajam ar VDIT deflētajam kursam. VDIT – vienības darbaspēka izmaksas visā tautsaimniecībā.

nekā vidēji 2012. gadā. Līdzīgi euro kurss nedaudz palielinājās attiecībā pret ASV dolāram piesaistītajām Āzijas valstu valūtām, t.sk. Ķīnas renminbi (par 1.6%) un Honkongas dolāru (par 4.6%). Euro kurss paaugstinājās attiecībā pret Šveices franku, tomēr turpināja saglabāties tuvu minimālajam valūtas kursam (1.20 Šveices franku), kuru Šveices Nacionālā banka bija vienpusēji noteikusi 2011. gada septembrī. 2013. gada 31. decembrī 1 euro atbilda 1.23 Šveices frankiem, t.i., bija par 2% augstāks nekā gada sākumā.

Reālie efektīvie euro kursi, kas balstās uz dažādiem izmaksu un cenu rādītājiem, gada laikā paaugstinājās. 2013. gada beigās tie bija augstāki par 2012. gada beigās dominējušajiem reālajiem efektīvajiem euro kursiem (sk. 5. att.).

2.2. MONETĀRĀS UN FINANŠU NORISES

VĀJŠ PAMATĀ ESOŠAIS NAUDAS UN KREDĪTU ATLIKUMA RĀDĪTĀJU KĀPUMS 2013. GADĀ

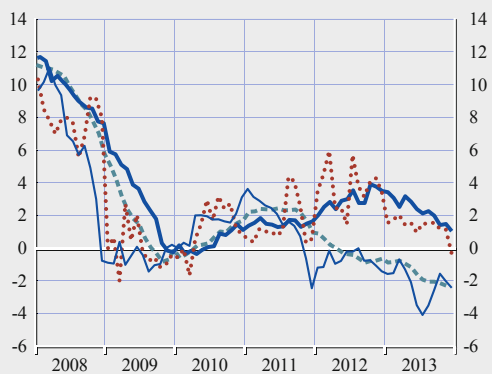
Plašās naudas pieaugums 2013. gada laikā saruka, tādējādi saglabājoties zemā līmenī. M3 gada pieauguma temps, kas 2012. gada decembrī bija 3.5%, gandrīz visu gadu samazinājās un 2013. gada decembrī bija 1.0%. Vispārējā skatījumā euro zonas monetārās norises ietekmēja vairāki faktori. No vienas puses, naudas līdzekļu turētāju sektora mazāka vēlme izvairīties no riska un peļņas meklējumi noteica apjomīgas līdzekļu aizplūdes no mazāk likvīdiem M3 iekļautajiem instrumentiem uz riskantākiem un ilgāka termiņa aktīviem. No otras puses, zemu procentu likmju apstākļos priekšroka vairāk tika dota vislikvīdākajiem M3 ietvertajiem instrumentiem, izraisot strauju M1 pieaugumu. To noteica arī finanšu sadrumstalotības mazināšanās un starptautisko investoru uzticēšanās euro un euro zonai atjaunošanās, kā arī tekošā konta bilanču uzlabošana. Turklāt tas, iespējams, atspoguļoja arī citus faktoros, kā, piemēram, regulējuma pārmaiņas, kas mudina bankas vairāk paļauties uz maza apjoma finansējumu, kura pamatā ir noguldījumi. Pozitīvās norises veicināja notiekošās reālās aktivitātes atjaunošanās pazīmes, zemu procentu likmju apstākļi (īpaši pēc turpmākiem galveno ECB procentu likmju samazinājumiem maijā un novembrī), kā arī riska prēmiju samazināšana valdības obligācijām vairākās euro zonas valstīs. Veicinošo faktoru vidū bija arī Padomes paziņojumi par tās gatavību veikt tiešos monetāros darījumus, pārmaiņas Euro sistēmas kredītooperāciju nodrošinājuma noteikumos un perspektīvas norādes attiecībā uz galvenajām ECB procentu likmēm.

Uzlabojumi finanšu tirgos un banku finansējuma jomā vēl nav izraisījuši nefinanšu sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma pieaugumu. Privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma gada pārmaiņu temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darbību ietekmei) 2013. gadā stabili samazinājās, gada nogalē stabilizējoties un decembrī sasniedzot -2.0% salīdzinājumā

6. attēls. M3 un aizdevumi privātajam sektoram

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

- M3 (gada pieauguma temps)
- M3 (uz gadu attiecinātais 3 mēnešu pieauguma temps)
- aizdevumi privātajam sektoram (gada pieauguma temps)
- aizdevumi privātajam sektoram (uz gadu attiecinātais 3 mēnešu pieauguma temps)

Avots: ECB.

ar -0.2% 2012. gada decembrī. Atbilstoši šādai dinamikai atšķirības, ko kopš 2012. gada sākuma vēroja naudas rādītāju un privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma gada pieauguma tempā, saglabājās arī 2013. gadā (sk. 6. att.). Vienlaikus finansējuma spiedienu, ko izjuta MFI, daļēji mazināja Padomes dažu pēdējo gadu laikā pieņemtie nestandarta pasākumi. Šie pasākumi nodrošināja svarīgu atbalsta mehānismu, kas ierobežoja turpmāku negatīvas atgriezeniskās saiknes starp finanšu tirgiem un reālo tautsaimniecību nostiprināšanos. Kopumā plašās naudas un kredītu atlikuma pieauguma dinamika liecina, ka monetārās ekspansijas pamattempis 2013. gadā saruka. Šīs norises atspoguļo notiekošo aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas procesu.

GALVENAIS M3 SASTĀVDAĻU DINAMIKAS NOTEICĒJS JOPROJĀM BIJA APSVĒRUMI PAR PORTFEĻU SASTĀVU

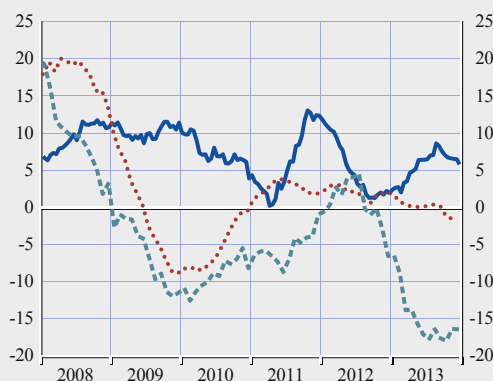
Kas attiecas uz M3 galveno sastāvdaļu dinamiku, finanšu tirgos valdošā nenoteiktība un ar to saistītā izvēle par labu noguldījumiem ar augstu likviditāti ļoti zemu monetārās politikas un naudas tirgus procentu likmju apstākļos galvenokārt izpaudās kā straujš M1 gada pieauguma tempa kāpums. Tas 2013. gada aprīlī palielinājās līdz 8.6% salīdzinājumā ar 6.4% 2012. gada decembrī, bet vēlāk saruka, tomēr saglabājoties augstā līmenī (2013. gada decembrī – 5.7%; sk. 7. att.). Šīs portfeļu sastāva pārmaiņas notika apstākļos, kad samazinājās atlīdzība par citiem M3 ietilpstošajiem monetārajiem aktīviem, nosakot augstas likviditātes instrumentu turēšanas izvēles izmaksu sarukumu (sk. 8. att.). Šāda izvēle par labu likviditātei liecina par to, ka naudas līdzekļu turētāju sektors turpināja veidot skaidrās naudas drošības rezerves.

Tirgojamo finanšu instrumentu gada pārmaiņu temps 2013. gada laikā turpināja samazināties, decembrī sasniedzot -16.2% salīdzinājumā ar -6.5% 2012. gada decembrī. Bija vērojams visu triju tirgojamo instrumentu apakšsastāvdaļu stabils sarukums, ko daļēji noteica regulējuma pārmaiņas, kas mazina banku stimulus izmantot uz tirgus instrumentiem balstītu finansējumu.

7. attēls. M3 galvenās sastāvdaļas

(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

- M1
- pārējie īstermiņa noguldījumi (M2 – M1)
- - - tirgojamie finanšu instrumenti (M3 – M2)

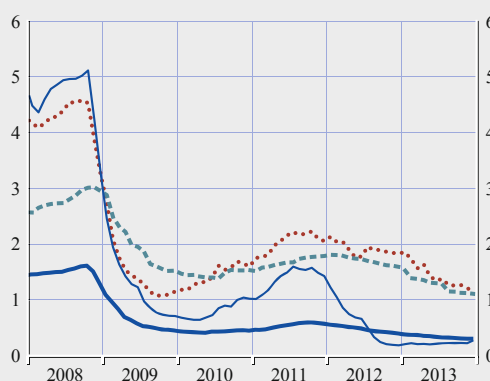

Avots: ECB.

8. attēls. MFI procentu likmes īstermiņa noguldījumiem un 3 mēnešu EURIBOR

(gadā; %)

- noguldījumi uz nakti
- noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem
- - - noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem
- 3 mēnešu EURIBOR

Avots: ECB.

Pagātnē investori bieži izmantojuši *repo* darījumus īslaicīgai likviditātes izvietojšanai, tomēr, ņemot vērā notiekošos peļņas meklējumus ārpus M3 esošajos instrumentos (piemēram, kapitāla vērtspapīru un jauktajos fondos), tie var būt zaudējuši savu pievilcību. Arī naudas līdzekļu turētāju sektora ieguldījumi īstermiņa MFI parāda vērtspapīros (t.i., parāda vērtspapīros ar sākotnējo termiņu līdz 2 gadiem) 2013. gadā būtiski samazinājās, un to gada pārmaiņu temps gada laikā ievērojami saruka, decembrī sasniedzot negatīvu divciparu skaitli. Ieguldījumi naudas tirgus fondu akcijās un daļās 2013. gada laikā ilgstoši samazinājās. Šāda dinamika bija saistīta ar apsvērumiem par atlīdzību – ļoti zemu procentu likmju apstākļos naudas tirgus fondi nav spējuši nodrošināt investoriem būtisku ieguldījumu atdevi, un tāpēc bija vērojama līdzekļu pārdale par labu citiem ieguldījumu veidiem. Vājās MFI parāda vērtspapīru emisijas un naudas tirgus akciju un daļu pieaugums, iespējams, atspoguļo arī regulējuma pārmaiņas, kas mudina bankas vairāk izmantot uz noguldījumiem, nevis uz tirgus instrumentiem balstītu finansējumu.

PALIELINĀJĀS NEFINANŠU SABIEDRĪBU VEIKTO NOGULDĪJUMU ATLIKUMS

M3 noguldījumu, ko veido īstermiņa noguldījumi un *repo* darījumi un kas ir plašākais monetārais rādītājs, par kuru pieejama uzticama informācija sektoru līmenī, atlikuma gada kāpuma temps samazinājās no 4.4% 2012. gada decembrī līdz 2.0% 2013. gada decembrī.

Tāpat kā iepriekš šādu dinamiku pamatā noteica mājsaimniecības. Mājsaimniecību veikto M3 noguldījumu atlikuma gada pieauguma temps 2013. gadā samazinājās, decembrī sasniedzot 2.0% salīdzinājumā ar 4.4% 2012. gada decembrī, neraugoties uz banku pūlēm palielināt noguldījumu finansējumu saistībā ar regulatīvām prasībām un noguldījumu atlikuma būtisko kāpumu 2013. gadā vairākās grūtību skartajās valstīs, atspoguļojot to, ka starptautisko investoru un iekšzemes naudas līdzekļu turētāju sektoru uzticēšanās finanšu ieguldījumiem euro zonā atjaunojas. Turpretī nefinanšu sabiedrību veikto M3 noguldījumu atlikuma gada pieauguma temps palielinājās no 4.6% 2012. gada decembrī līdz 6.1% 2013. gada decembrī. Tas varētu atspoguļot likviditātes drošības rezervju uzkrāšanu, ko parasti atveseļošanās sākumā izmanto kā pirmo finansējuma avotu. Tomēr vismaz dažās valstīs tas var atspoguļot arī augošu nepieciešamību pēc iekšējā finansējuma piedāvājuma puses ierobežojumu apstākļos. Šo procesu veicināja ārvalstu kapitāla ieplūdes, kas daļēji bija saistītas ar starptautisko investoru intereses atjaunošanos par euro zonas aktīviem.

M3 noguldījumu dinamika atspoguļoja arī nemonetāro finanšu starpnieku (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus), t.i., citu finanšu starpnieku jeb CFS, ieguldījumu. CFS veikto M3 noguldījumu atlikuma gada pārmaiņu temps samazinājās no 2.1% 2012. gada decembrī līdz -2.0% 2013. gada decembrī, lai gan bija vērojamas nozīmīgas svārstības. Ekonomiskā skatījumā CFS (kas ietver ieguldījumu fondus un vērtspapīrošanas uzņēmumus) naudas pieprasījuma attīstība var dažkārt būt ļoti neparedzama, tāpēc tās īstermiņa dinamikai nevajadzētu piešķirt pārāk lielu nozīmi. CFS naudas līdzekļu turējumus tiešām bieži būtiski ietekmē svārstīgie apstākļi – finanšu tirgu un plaša aktīvu spektra salīdzinošā ienesīguma pārmaiņas. Vienlaikus šo ieguldītāju reakcija nodrošina, ka to naudas līdzekļu turējumi var jau iepriekš signalizēt par portfeļu sastāva pārmaiņu tendencu sākumu. Šīs tendences citu sektoru (piemēram, mājsaimniecību) naudas līdzekļu turējumos parādīsies ar laika nobīdi. Valdības, izņemot centrālo valdību, veikto noguldījumu atlikuma gada kāpuma temps būtiski saruka no 9.0% 2012. gada decembrī līdz -3.0% 2013. gada decembrī.

PRIVĀTAJAM SEKTORAM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMS SAMAZINĀJĀS

No M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem euro zonas rezidentiem izsniegto MFI kredītu atlikuma gada pārmaiņu temps 2013. gada decembrī saruka līdz -2.0% (2012. gada decembrī -0.5%). Šādu dinamiku noteica gan valdībai, gan privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma gada pārmaiņu tempa sarukums. Valdībai izsniegto kredītu atlikuma gada pārmaiņu tempa samazinājums, 2013. gada decembrī sasniedzot -0.7% , atspoguļoja valdībai izsniegto aizdevumu atlikuma sarukumu, bet pieprasījums pēc valdības parāda vērtspapīriem joprojām bija pozitīvs. Kopumā apstākļos, kad tika veiktas apjomīgas valdības vērtspapīru emisijas, privātā sektora dinamika bija vāja, bet monetārās politikas nosacījumi – stimulējoši, MFI palielināja savus valdības parāda vērtspapīru turējumus. Tuvojoties gada nogalei, MFI valdības parāda vērtspapīru turējumus ietekmēja dažu iestāžu pastiprināti veiktā aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšana, gatavojoties ECB visaptverošajam novērtējumam, kura pamatā ir 2013. gada 31. decembra bilance.

Privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma pieauguma rādītāju dinamika pamatā atspoguļo aizdevumu atlikuma, kas ir šā kopējā rādītāja galvenā sastāvdaļa, dinamiku. Privātajam sektoram izsniegto kredītu atlikuma gada pārmaiņu tempa negatīvā vērtība 2013. gadā vēl vairāk palielinājās, decembrī sasniedzot -2.4% salīdzinājumā ar -0.8% 2012. gada decembrī. Privātajam sektoram izsniegto MFI aizdevumu atlikuma gada pārmaiņu temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumiem) 2013. gadā arī palēninājās, decembrī sasniedzot -2.0% (2012. gada decembrī -0.2% ; sk. 9. att.).

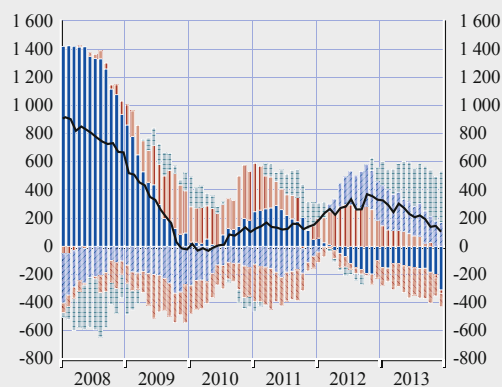
Šāda dinamika pamatā atbilst 2013. gada laikā vērotajām norisēm saistībā ar ekonomisko aktivitāti un finanšu tirgiem, īpaši attiecībā uz nefinanšu sabiedrībām izsniegtajiem aizdevumiem, kuru dinamika parasti atspoguļo tautsaimniecības norises aptuveni ar viena gada nobīdi. Nefinanšu privātajam sektoram izsniegto aizdevumu atlikuma dinamika atspoguļoja to galveno sastāvdaļu attīstību. Mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pārmaiņu temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumiem) gada laikā kopumā nemainījās, turpretī nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pārmaiņu temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumiem) turpināja samazināties, lai gan 2013. gada beigās parādījās stabilizācijas pazīmes. Saruka arī CFS izsniegto aizdevumu atlikums, lai gan bija vērojamas būtiskas svārstības.

Mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pieauguma temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumiem), kas 2012. gada decembrī bija 0.7% , kopumā 2013. gadā nemainījās, decembrī sasniedzot 0.3% . Zemo pieaugumu nosaka tādi faktori kā ekonomiskās aktivitātes vājums, mājokļu tirgus perspektīvas un nepieciešamība veikt aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu

9. attēls. M3 neietilpstošie bilances posteņi

(gada plūsmas; mljrd. euro; sezonāli un ar kalendāro ietekmi izlīdzināti dati)

- kredīts privātajam sektoram (1)
- kredīts valdībai (2)
- ārējie aktīvi (3)
- ilgāka termiņa finanšu saistības (izņemot kapitālu un rezerves) (4)
- pārējie M3 neietilpstošie bilances posteņi (t.sk. kapitāls un rezerves) (5)
- M3

Avots: ECB.

Piezīmes. M3 parādīts tikai kā atsauce ($M3 = 1 + 2 + 3 - 4 + 5$). Ilgāka termiņa finanšu saistības (izņemot kapitālu un rezerves) parādītas ar mīnusa zīmi, jo tās ir MFI sektora saistības.

(sīkāku informāciju par mājsaimniecību kreditēšanu sk. šīs nodaļas tālākā sadaļā par mājsaimniecību aizņēmumiem). Tomēr saskaņā ar euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojuma datiem gada beigās pieprasījums palielinājās. Nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikuma gada pārmaiņu temps (koriģēts atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumiem) pēc sarukuma līdz pat vasaras beigām stabilizējās un 2013. decembrī bija -2.9%.

Banku kreditēšanas vājums atspoguļo ne tikai cikliskus, bet arī strukturālus piedāvājuma un pieprasījuma faktorus, turklāt vērojamas atšķirības starp valstīm. Vājā nefinanšu sabiedrību kreditēšanas dinamika galvenokārt turpina atspoguļot nobīdi tās sasaistē ar ekonomiskās attīstības ciklu, kā arī kredītrisku un notiekošo finanšu un nefinanšu sektora bilanču koriģēšanu. Par šo koriģēšanu 2013. gadā (īpaši noteiktās valstīs) liecināja lielas nefinanšu sabiedrību vērtspapīru emisijas. Vidējā termiņa skatījumā paredzams, ka nepieciešamība samazināt uzņēmumu parāda līmeni vairākās valstīs turpinās negatīvi ietekmēt aizdevumu pieprasījumu.

Piedāvājuma pusē MFI kredītu piedāvājumu tautsaimniecībai ierobežoja kapitāla trūkums un joprojām valdošā finanšu tirgus sadrumstalotība, kas gan mazinājās. Kopumā šķiet, ka piedāvājuma ierobežojumi 2013. gadā sarukuši, tomēr vairākās valstīs joprojām ir vērojami. Dažādi Padomes veiktie nestandarta monetārās politikas pasākumi palīdzēja novērst haotisku aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu banku sektorā, vājinot finansējuma spiedienu uz euro zonas kredītiestādēm. Euro zonas banku veiktās kreditēšanas 2013. gada decembra apsekojuma rezultāti liecināja, ka kreditēšanas nosacījumi uzņēmumiem un mājsaimniecībām varētu būt stabilizējušies.

No citiem M3 neietilpstošajiem bilances posteņiem 2013. gadā saglabājās negatīvs naudas līdzekļu turētāju sektora rīcībā esošo MFI ilgāka termiņa finanšu saistību (izņemot kapitālu un rezerves) turējumu gada pārmaiņu temps, decembrī sasniedzot -3.3% (2012. gada decembrī - -5.0%). Šādu dinamiku noteica būtisks ilgāka termiņa noguldījumu un ilgāka termiņa parāda vērtspapīru turējumu pārmaiņu tempa sarukums, pēdējam atspoguļojot banku veikto aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu un noguldījumu finansējuma izmantošanas apjomu pieaugumu salīdzinājumā ar tirgus finansējumu. Līdzekļu aizplūdes no ilgāka termiņa noguldījumiem lielā mērā atspoguļoja iepriekš veiktajām vērtspapīrošanas darbībām pretējas darbības.

Visbeidzot, euro zonas MFI tīrā ārējo aktīvu pozīcija, kas rāda naudas līdzekļu turētāju sektora kapitāla plūsmas caur MFI un naudas līdzekļu turētāju sektora emitēto aktīvu pārvedumus, 12 mēnešu laikā līdz 2013. gada decembrim strauji palielinājās (par 361 mljrd. euro), sasniedzot augstāko līmeni kopš euro pirmsākumiem. Šīs plūsmas atspoguļoja tekošā konta bilanču uzlabošanu vairākās valstīs, kā arī starptautisko investoru intereses atjaunošanu par euro zonas aktīviem.

NAUDAS TIRGUS APSTĀKĻI 2013. GADĀ UZLABOJĀS

Apstākļi euro zonas naudas tirgos 2013. gadā uzlabojās. Valsts parāda krīzei mazinoties, sāka atjaunoties pārrobežu starpbanku tirgu darbība, lai gan saglabājās nozīmīga tirgus sadrumstalotības pakāpe.

Uztvertais kredītrisks un valsts risks 2013. gadā turpināja samazināties, atspoguļojot tālāku finanšu tirgus uzticēšanās pieaugumu, vairākās euro zonas valstīs veiktos reformu pasākumus, spēcīgāka euro zonas ekonomiskās pārvaldības regulējuma izveidē panākto progresu un nelielu euro zonas makroekonomiskās perspektīvas uzlabošanu. Tā kā uztvertais kredītrisks un valsts risks joprojām saruka, pakāpeniski mazinājās tirgus segmentācija, t.sk. starpbanku tirgos. Vēlāk finanšu tirgus apstākļu normalizēšanās samazināja banku nepieciešamību turēt likviditātes drošības rezerves.

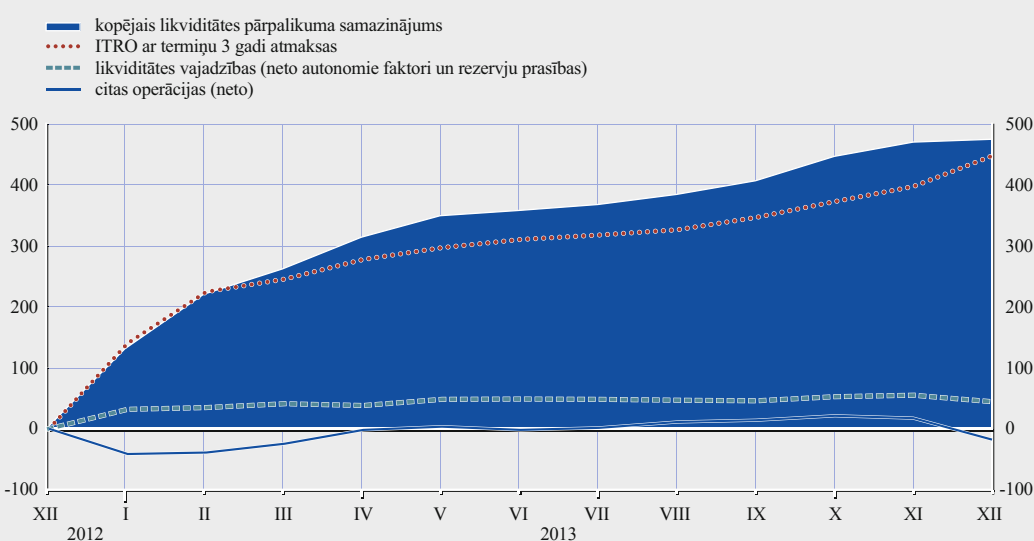
Šādos pakāpeniski sarūkošas finanšu un starpbanku tirgus sadrumstaloģības apstākļos likviditātes pārpalikums (ko definē kā likviditāti, kas nodrošināta papildus to banku sektora likviditātes vajadzību segšanai, kuras nosaka autonomo faktoru un rezervju prasību summa) samazinājās. No 2012. gada 31. decembra līdz 2013. gada 30. decembrim likviditātes pārpalikums saruka no 621 mljrd. euro līdz 275 mljrd. euro (par 346 mljrd. euro). Lielu daļu šā samazinājuma (323 mljrd. euro) noteica Eurosistēmas refinansēšanas operāciju neto izmantošanas apjoma sarukums. Atlikušo daļu noteica autonomo likviditātes faktoru pieaugums, ko daļēji kompensēja neliels rezervju prasību sarukums sakarā ar kredītiestāžu rezervju bāzes samazināšanu (sk. 10. att.).

Būtiskais Eurosistēmas refinansēšanas operāciju neto izmantošanas apjoma sarukums 2013. gadā ietvēra šādas norises. Ar 2013. gada janvāri darījuma partneri sāka izmantot pirmstermiņa atmaksas iespēju, kas bija paredzēta divās 2011. gada decembra un 2012. gada februāra ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās (ITRO) ar termiņu 3 gadi. Līdz 2013. gada decembra beigām darījuma partneri bija atmaksājuši 37% no bruto likviditātes jeb neto izteiksmē 85% no divās ITRO ar termiņu 3 gadi piešķirtās likviditātes (523 mljrd. euro). Lielākas atmaksas tika veiktas 2013. gada sākumā un beigās (sk. 10. att.). Darījuma partneri arī aizstāja ITRO finansējumu ar galvenajām refinansēšanas operācijām (GRO). Konkrēti 2013. gada nogalē vērotais ITRO pirmstermiņa atmaksas apjoma pieaugums bija saistīts ar citu likviditāti palielinošo operāciju (īpaši MRO) lielāku izmantošanu, kā arī pieteikumu kopējā apjoma sarukumu Eurosistēmas likviditāti samazinošajās precizējošajās operācijās. Rezultātā likviditātes pārpalikums no 2013. gada novembra līdz decembrim faktiski pieauga par 110 mljrd. euro. Tomēr liela daļa šā kāpuma izrādījās tikai īslaicīga, tā kā tas bija saistīts ar īpaši zemo kredītu pieejamību naudas tirgū 2013. gada pēdējos rezervju prasību izpildes periodos.

GRO procentu likmes samazināšana 2013. gada maijā un novembrī pazemināja Eurosistēmas finansējuma izmaksas un samazināja GRO procentu likmes un noguldījumu procentu likmes

10. attēls. Absorbētā likviditātes pārpalikuma dalījums

(mljrd. euro; kumulatīvās pārmaiņas kopš 2012. gada decembra)

Avots: ECB.

Piezīmes. Visi dati ir attiecīgā rezervju prasību izpildes perioda vidējās vērtības. 2013. gada 12. rezervju prasību izpildes periods beidzās 2014. gada 14. janvārī.

starpību. Lai gan tas mazināja stimulu veikt priekšlaicīgu līdzekļu atmaksu, tas neietekmēja likviditātes pārpalikuma sarūkuma tendenci. Šādos apstākļos noguldījumu iespējas izmantošanas apjoms samazinājās no vidēji 238 mljrd. euro 2012. gada pēdējā rezervju prasību izpildes periodā līdz vidēji 60 mljrd. euro 2013. gada pēdējā rezervju prasību izpildes periodā. Vienlaikus darījuma partneru norēķinu kontu atlikumi, kas pārsniedza rezervju prasības, saruka no 384 mljrd. euro līdz 145 mljrd. euro.

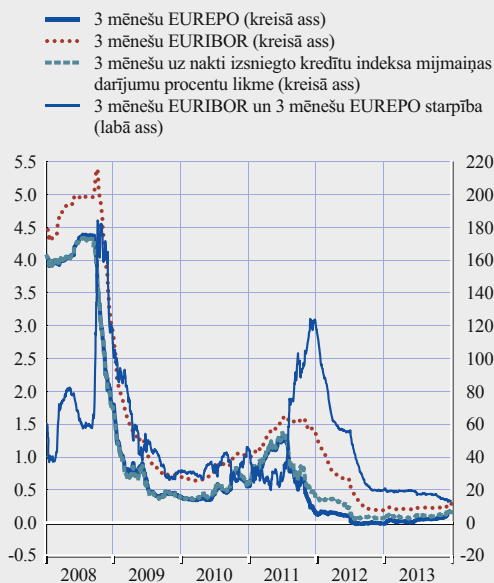
Gandrīz visu 2013. gadu likviditātes pārpalikuma līmenis bija pietiekami augsts, lai nodrošinātu to, ka pavisam īsa termiņa naudas tirgus procentu likmes saglabājas tuvu 0.00% noguldījumu iespējas procentu likmei (sk. arī 3. ielikumu). Tomēr EONIA vidēji rezervju prasību periodā pieauga no 0.07% 2012. gada decembrī līdz 0.18% 2013. gada decembrī. Vispārīgākā skatījumā naudas tirgus procentu likmes 2013. gadā ietekmēja dažādi faktori. Īsāka termiņa naudas tirgus procentu likmes noteica nenoteiktība par likviditātes pārpalikuma

turpmāko dinamiku, īpaši 2013. gada janvāra beigās, kad pirmās ITRO ar termiņu 3 gadi sākotnējo atmaksu apjoms bija ļoti liels. Šis faktors kļuva mazāk nozīmīgs, jo atmaksu apjoms drīz vien krasī saruka salīdzinājumā ar to sākotnēji ļoti augsto līmeni. Ilgāka termiņa naudas tirgus procentu likmes nozīmīgi svārstījās, jo mainījās gaidas attiecībā uz nākotnes monetāro politiku un ārpus euro zonas norišu radītā ietekme. Šādos apstākļos Padome 2013. gada jūlijā ieviesa perspektīvas norādes, lai nodrošinātu lielāku skaidrību par tās monetārās politikas virzību (sk. 1. ielikumu). Pēc perspektīvas norāžu ieviešanas, ko pastiprināja Padomes 2013. gada novembra lēmums pazemināt galveno refinansēšanas procentu likmi līdz 0.25%, tādējādi sašaurinot efektīvo procentu likmju koridoru, ilgāka termiņa naudas tirgus procentu likmju svārstīgums samazinājās.

Beznodrošinājuma darījumu 3 mēnešu procentu likmju (3 mēnešu EURIBOR), nodrošināto darījumu 3 mēnešu procentu likmju (3 mēnešu EUREPO) un 3 mēnešu uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumu procentu likmju 2013. gada dinamika atspoguļota 11. attēlā. Pēc spēcīga sarūkuma 2012. gada 2. pusgadā visas šīs naudas tirgus procentu likmes 2013. gadā svārstījās relatīvi šaurā diapazonā tuvu nullei. Darījumu ar nodrošinājumu procentu likmes gada gaitā faktiski palielinājās par pāris bāzes punktiem, un 3 mēnešu EUREPO likmes janvārī atkal kļuva pozitīvas pēc tam, kad gandrīz visu 2012. gada 2. pusgadu bija ar nelielu negatīvu vērtību. Šāda dinamika atbilda vispārējai finanšu tirgus spriedzes pakāpeniskās mazināšanās tendencei, kas sākās 2012. gada vidū un turpinājās visu 2013. gadu.

11. attēls. 3 mēnešu EUREPO, EURIBOR un uz nakti izsniegto kredītu indeksa mijmaiņas darījumu procentu likmes

(gadā; %, starpība bāzes punktos; dienas dati)

Avoti: ECB un Thomson Reuters.

3. ielikums

EUROSISTĒMAS BILANCES PĀRMAIŅAS

Šajā ielikumā aplūkotas Eurosistēmas bilances un naudas tirgus procentu likmju pārmaiņas 2013. gadā, kā arī skarti ar Eurosistēmas riska darījumiem saistīti jautājumi.

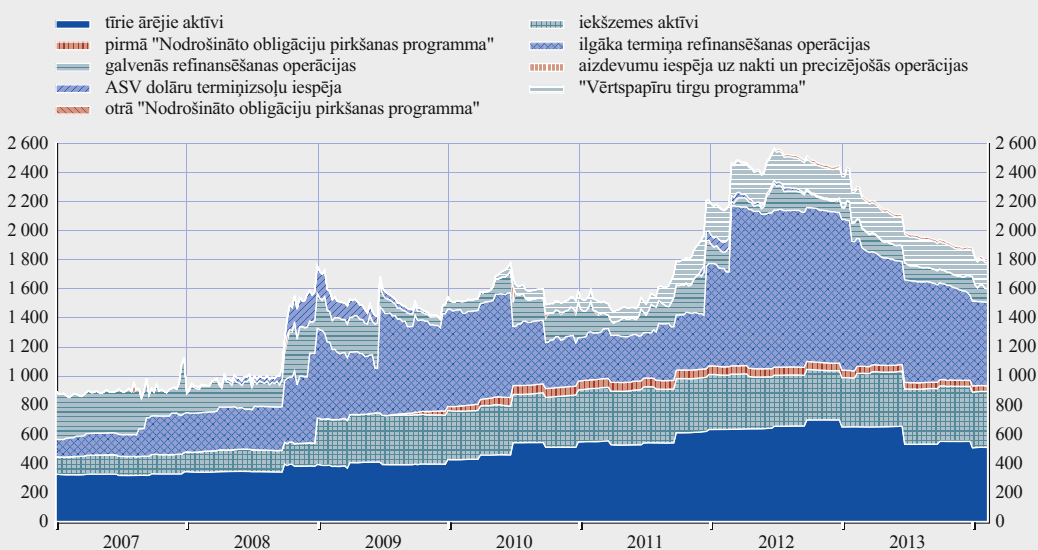
Centrālās bankas bilance galvenokārt atspoguļo tās monetārās politikas īstenošanu. Sakarā ar nestandarta pasākumu pieņemšanu monetārās politikas transmisijas veicināšanai nopietnas finanšu tirgus spriedzes apstākļos Eurosistēmas bilance paplašinājās iepriekš vēl nepieredzēti, kopumā tās apjomam no 2008. gada līdz 2012. gada vidum palielinoties gandrīz divas reizes, bet pēc tam 2012. gada 2. pusgadā tā sāka samazināties (sk. A un B att.).

Fiksētas procentu likmes izsole ar pilna apjoma piešķirumu, kas bijusi spēcīgā praktiski visās refinansēšanas operācijās kopš 2008. gada oktobra, nozīmē to, ka euro zonas banku (Eurosistēmas darījuma partneru) likviditātes pieprasījums tiek pilnībā apmierināts, ja darījuma partneri var saviem aizņēmumiem nodrošināt atbilstošu ķīlu. Tādējādi Eurosistēmas bilances apjomu un sastāvu lielā mērā nosaka euro zonas banku sistēmas kopējais likviditātes pieprasījums (sk. A un B att.).

Kopš 2012. gada vasarā sasniegtā maksimuma Eurosistēmas bilances apjoms stabili sarucis, atspoguļojot finanšu sadrumstalotības mazināšanos. Viens no svarīgajiem faktoriem, kas noteica centrālās bankas likviditātes pieprasījuma sarukumu, bija tirgus finansējuma uzlabošanās. Uzlabošanos pašu par sevi noteica ECB pieņemtie nestandarta monetārās politikas pasākumi, kā arī vairākās euro zonas valstīs veiktie strukturālo reformu pasākumi un euro zonas ekonomiskās pārvaldības regulējuma stiprināšanās panāktais progress.

A attēls. Vienkāršota Eurosistēmas bilance: aktīvi

(mljrd. euro)

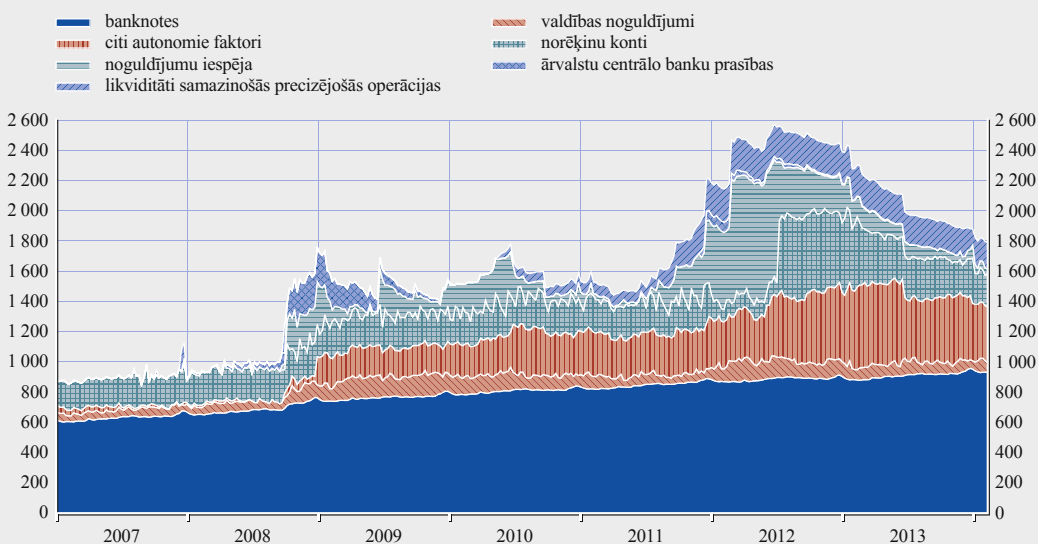

Avots: ECB.

Piezīme. Ietverti dati līdz 2014. gada 14. februārim.

B attēls. Vienkāršota Eurosistēmas bilance: pasīvi

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

Piezīme. Ietverti dati līdz 2014. gada 14. februārim.

Bilances aktīvu pusē neatmaksāto refinansēšanas operāciju atlikums samazinājies, jo bankas izmantoja iespēju atmaksāt ar 2011. gada decembrī un 2012. gada februārī notikušo ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju (ITRO) ar termiņu 3 gadi starpniecību piešķirtos līdzekļus pirms termiņa.¹ Līdz 2013. gada 20. decembrim bija atmaksāti aptuveni 37% ITRO ar termiņu 3 gadi piešķirtās likviditātes, kas atbilst 85% neto likviditātes, kas tika piešķirta laikā, kad tika veiktas šīs operācijas. Nedēļas galvenajās refinansēšanas operācijās (ar termiņu 1 nedēļa) piešķirtais centrālās bankas refinansēšanas līdzekļu apjoms, kas 2012. gada decembra beigās bija būtiski sarucis (līdz aptuveni 90 mljrd. euro), visu 2013. gadu kopumā saglabājās 90–130 mljrd. euro robežās.

Bilancē iekļauti arī pirms 2013. gada saistībā ar monetāro politiku īstenotās aktīvu iegādes programmas ietvaros veiktie aktīvu pirkumi. Iegādes saistītas ar pirmo un otro "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (attiecīgi no 2009. gada jūlija līdz 2010. gada jūnijam un no 2011. gada novembra līdz 2012. gada oktobrim) un ar "Vērtspapīru tirgu programmu" (no 2010. gada maija līdz 2012. gada septembrim). Visus šos aktīvus klasificē kā līdz termiņa beigām turētus ieguldījumus un attiecīgi novērtē pēc amortizētajām izmaksām, ņemot vērā iespējamu vērtības samazināšanos. Šo aktīvu atlikums 2013. gadā nedaudz saruka sakarā ar atsevišķu aktīvu termiņa beigām. Tiešā veidā turēto aktīvu apvienotais ieguldījumu portfelis aplūkojamā periodā (t.i., no 2012. gada decembra beigām līdz 2013. gada decembra beigām) nodrošināja likviditāti vidēji 257 mljrd. euro.

Turklāt Eurosistēma joprojām saglabāja neto izteismē apjomīgus ārējo rezervju turējumus (t.i., ārvalstu valūtās denominētus aktīvus, kas tiek turēti tiešā veidā valūtas intervenču vai

¹ Divās ITRO ar termiņu 3 gadi, ko veica 2011. gada 21. decembrī un 2012. gada 29. februārī, kopējais piešķirums sasniedza 1 018,7 mljrd. euro. Tomēr, ņemot vērā operācijas, kuru termiņš bija 2011. gada decembra vidū, kā arī pieprasījuma pārmaiņas refinansēšanas operācijās, kas tika veiktas pirms abām operācijām ar termiņu 3 gadi, likviditātes nodrošinājuma neto pieaugums divu ITRO ar termiņu 3 gadi rezultātā sasniedza aptuveni 520 mljrd. euro.

ieguldījumu veikšanai) un iekšzemes aktīvus (ieguldījumu portfeļus), kuri ir NCB tiešā turējumā un kuriem *de facto* nav saistības ar monetārās politikas īstenošanu.²

Eurosistēmas bilances pasīvu pusē, ņemot vērā ITRO ar termiņu 3 gadi aizņemto līdzekļu atmaksāšanu, samazinājās posteņi, kas atspoguļo likviditātes pārpalikumu. Likviditātes pārpalikums (ko definē kā likviditāti, kas nodrošināta papildus to banku likviditātes vajadzību segšanai, kuras nosaka autonomie faktori un rezervju prasības) 2013. gada nogalē saruka un svārstījās 150–200 mljrd. euro robežās salīdzinājumā ar 2012. gada 5. martā pēc abām ITRO ar termiņu 3 gadi sasniegto augstāko līmeni 827.5 mljrd. euro. Bankas ieguldīja likviditātes pārpalikumu vai nu noguldījumu iespējā, vai arī turēja savos norēķinu kontos. Pēc tam, kad 2012. gada jūlijā noguldījumu iespējas procentu likmi samazināja līdz 0%, bankām kopumā bija vienalga, vai izmantot noguldījumu iespēju uz nakti likviditātes pārpalikuma ieskaitīšanai vai arī atstāt to kā virsrezerves bez atlīdzības norēķinu kontos, lai gan kopējā likviditātes pārpalikuma sarukuma tendencē vērojams mērens otrās iespējas izmantošanas pārsvars.

Eurosistēma 2013. gadā turpināja sterilizēt ar 2012. gada septembrī pārtrauktās "Vērtspapīru tirgu programmas" starpniecību iegūto likviditāti. Apgrozībā esošās banknotes joprojām raksturoja lēzena pieauguma tendence, un, daļēji atspoguļojot sezonālus faktorus, banknotes apgrozībā 2013. gada beigās sasniedza jaunu rekordaugstu līmeni – vairāk nekā 950 mljrd. euro. Vienlaikus valdības noguldījumi (t.i., valsts kases noguldījumi NCB) samazinājās par 35 mljrd. euro. Viens no šā valdības noguldījumu sarukuma iemesliem ir tas, ka valsts kases salīdzinājumā ar 2012. gadu vairāk izvietoja līdzekļus banku sistēmā. Visbeidzot, autonomo faktoru, izņemot apgrozībā esošo banknošu un valdības noguldījumu, ietekme samazinājās, ko lielā mērā noteica mazākas euro denominētas prasības pret euro zonas rezidentiem (atspoguļojot ārpus Eurosistēmas operācijām nodrošināto likviditāti).

Kopumā no 2012. gada 29. jūnija, kad tika reģistrēts rekordaugsts līmenis, līdz 2013. gada 27. decembrim Eurosistēmas bilance samazinājās aptuveni par 26%, sasniedzot aptuveni 2 300 mljrd. euro. Izmantojot vienkāršotu bilances attēlojumu³, iegūst līmeni, kas ir nedaudz zemāks par 1 900 mljrd. euro (sk. A un B att.).

Eurosistēmas bilance un naudas tirgus

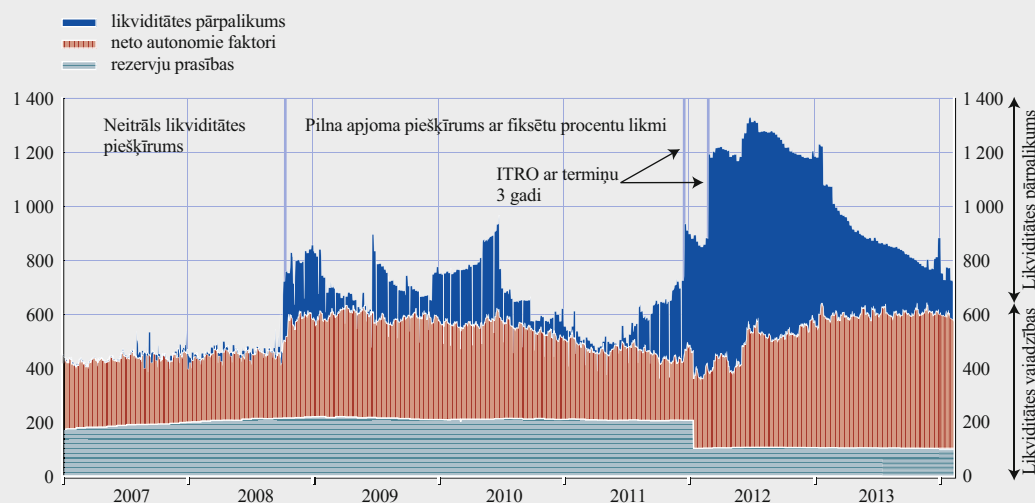
Naudas tirgū fiksētas procentu likmes izsoļu ar pilna apjoma piešķirumu ieviešana 2008. gada oktobrī notika vienlaikus ar pāreju no neitrālas likviditātes režīma uz likviditātes pārpalikuma režīmu (sk. zilā krāsā iekrāsoto zonu C att.). Neitrālas likviditātes apstākļos, t.i., gadījumā, kad likviditātes pārpalikums ir tuvu nullei, ļoti īsa termiņa naudas tirgus procentu likmes (īpaši EONIA) ir piesaistītas galvenās refinansēšanas operācijas minimālajai pieteikuma procentu

2 Tāpat arī kopš 2007. gada sākuma pieauga Eurosistēmas zelta rezervju vērtība (katra ceturkšņa beigās tās tiek pārvērtētas atbilstoši tirgus cenām), un tas nozīmē arī attiecīgu palielinājumu Eurosistēmas pārvērtēšanas kontos pasīvu pusē. Šie elementi nav atspoguļoti vienkāršotajā bilancē, kas parādīta A un B attēlā.

3 Bilances attēlojums A un B attēlā atšķiras no Eurosistēmas konsolidētās bilances 2013. gada 31. decembrī, kas sīkāk aplūkota šajā gada pārskatā. A un B attēlā sniegtajā vienkāršotajā attēlojumā vairāki posteņi konsolidēti. Pamatā esošo metodoloģiju sk. ECB 2009. gada oktobra "Mēneša Biļetena" raksta *Recent developments in the balance sheets of the Eurosystem, the Federal Reserve System and the Bank of Japan* ("Eurosistēmas, Federālo rezervju sistēmas un Japānas Bankas bilances jaunākās norises") ielikumā *Simplified balance sheets: methodology* ("Vienkāršotās bilances: metodoloģija").

C attēls. Kopējās likviditātes vajadzības un likviditātes pārpalikums kopš 2007. gada

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

Piezīme. Ietverti dati līdz 2014. gada 14. februārim.

likmei. Turpretī situācijās, ko raksturo bagātīgs likviditātes pārpalikums, EONIA ir piesaistīts ECB noguldījumu iespējas procentu likmei.⁴

Neraugoties uz likviditātes pārpalikuma būtisko sarukumu (tādējādi arī uz Eurosistēmas bilances apjoma sarukumu) 2013. gadā, EONIA gandrīz visu gadu bija noguldījumu iespējas procentu likmei tuvā līmenī, lai gan 2013. gada pēdējā ceturksnī bija vērojami dažī nelieli kāpumi. Šī EONIA palielināšanās un svārstības daļēji notika saistībā ar sezonāliem vai neregulāriem faktoriem, kā arī tirgus likviditātes dinamiku, tā kā naudas tirgus sadrumstalotības mazināšanās notika vienlaikus ar likviditātes pārpalikuma sarukumu. Rezultātā EONIA sāka konsekventi pamanāmāk reaģēt uz tirgus norisēm, bet likviditātes pārpalikuma sarukuma kopējā ietekme uz ļoti īsa termiņa procentu likmēm vērtējama kā samērā ierobežota. Tomēr atsevišķos gadījumos gaidas attiecībā uz likviditātes pārpalikuma samazināšanās turpinājumu 2013. gadā noteica EONIA gaidāmās virzības kāpumu. Sakarā ar monetārās politikas operācijās piešķirtās likviditātes neatmaksātā atlikuma sarukumu arī Eurosistēmas riska darījumu apjoms 2013. gadā samazinājās.

Eurosistēmas riska darījumu novērtējums

Ir vērts atcerēties, ka, īstenojot monetārās politikas lēmumus, centrālās bankas vienmēr uzņemas zināmu finanšu risku. Monetārās politikas operācijas saistītas ar potenciālu finanšu risku pat mierīgos laikos, jo tajās centrālās bankas nauda tiek piešķirta apmaiņā pret dažādu tautsaimniecības dalībnieku radītiem aktīviem vai nodrošinājumu. Atkarībā no to šoku un risku apmēriem, kuri skar monetārās transmisijas mehānismu, centrālās bankas var apsvērt

⁴ Noguldījumu iespējas procentu likme veido EONIA zemāko robežu, jo bankas, kurām pieejama noguldījumu iespēja, visticamāk, neaizdos līdzekļus naudas tirgū par procentu likmi, kas mazāk izdevīga nekā noguldījumu iespējas procentu likme. Sk. arī ECB 2014. gada janvāra "Mēneša Biļetena" rakstu *Recent developments in excess liquidity and money market rates* ("Likviditātes pārpalikuma un naudas tirgus procentu likmju jaunākās norises").

veikt tādus pasākumus, lai īstenotu tās attiecīgos uzdevumus savu pilnvaru robežās, kas krīzes laikos palielina to finanšu riska darījumu apjomu. Eurosistēmas riska profilā mierīgos laikos galvenokārt dominē riski, kas saistīti ar ārvalstu valūtas rezervju un zelta turējumiem, bet spriedzes laikos, kad Eurosistēma biežāk darbojas kā starpnieks euro zonas finanšu tirgos, pieaug ar monetārās politikas operāciju īstenošanu saistītie riski.

Tomēr kopumā centrālās bankas un īpaši Eurosistēma izveidojušas noteiktus mehānismus, kuru mērķis ir bilances pasargāšana no minētajiem riskiem.⁵ To nodrošināt palīdz divi elementi. Pirmkārt, centrālās bankas pārvalda finanšu riskus. Piemēram, Eurosistēma izsniedz kredītu tikai ar refinansēšanas operāciju starpniecību darījuma partneriem, kuri tiek uzskatīti par finansiāli stabiliem un kuriem tiek prasīts iekļāt atbilstošus nodrošinājuma aktīvus, piemērojot ar attiecīgo risku samērojamus diskontus, tādējādi nodrošinot divus aizsardzības līmeņus pret zaudējumiem⁶. Riska pārvaldības regulējums tiek pastāvīgi novērtēts un pārskatīts. Piemēram, 2013. gada 18. jūlijā ECB paziņoja par vairākiem pasākumiem, kas vērsti uz atbilstošas riska aizsardzības saglabāšanu un regulējuma vispārējās konsekvences uzlabošanu.⁷ Otrkārt, centrālās bankas izveido vai laika gaitā uzkrāj finanšu drošības rezerves, kuru mērķis ir nodrošināt to bilanču lielāku noturību pret iespējamu zaudējumu (piemēram, zaudējumu, kas rodas, ja saistības nepilda darījuma partneris, kam izsniegts centrālās bankas kredīts, kura vērtība netiks pilnībā atgūta) rašanos.

Finanšu drošības rezerves var radīt, veidojot uzkrājumus, lai nodrošinātos pret risku, kura apmērus nosaka riska novērtējums, vai nesadalot daļu gada peļņas, lai vēlāk ieskaitītu to centrālās bankas rezervēs. Papildus bilancē iekļautajām finanšu drošības rezervēm izveidoti institucionāli pasākumi, kas veicina centrālās bankas bilances integritāti, lai nodrošinātu to, ka bankai ir pietiekami daudz finanšu resursu neatkarīgas monetārās politikas īstenošanai, tādējādi sasniedzot monetārās politikas mērķi. Tas saistīts ar t.s. finansiālās stiprības jēdzienu, kas saskaņā ar SNB definīciju kādā no jaunākajiem ziņojumiem ietver arī "riska nodošanu vai apdrošināšanas pasākumus, kā arī, vissvarīgāk, tādas institucionālās uzbūves īpašības, kas palīdz laika gaitā saglabāt finanšu resursus".⁸ Valdības var veicināt centrālās bankas finansiālo stiprību, garantējot segt tās iespējamus zaudējumus un galu galā nepieciešamības gadījumā nodrošināt tās rekapitalizāciju (t.i., sniegt tai t.s. fiskālo atbalstu), kā arī tiesību aktos nosakot, ka centrālajai bankai būs pietiekami daudz resursu tās pilnvaru īstenošanai nepieciešamo uzdevumu veikšanai (finanšu neatkarība un aizliegums veikt jebkādus uzdevumus ārpus tās pilnvarām).

Eurosistēmas institucionālo kārtību un bilances integritāti nostiprina konkrēti Līguma noteikumi, piemēram, Līguma par Eiropas Savienības darbību 130. pants nosaka, ka Eurosistēma neatkarīgi īsteno savas pilnvaras un veic tās uzdevumus un pienākumus. Finanšu neatkarības princips netieši nozīmē to, ka centrālajai bankai jābūt pietiekamiem līdzekļiem tās uzdevumu veikšanai, t.sk. tās administrācijas un darbības finansējumam.⁹ Turklāt 123. panta 1. punkts aizliedz

5 Sk. arī ECB 2013. gada septembra "Mēneša Biļetena" ielikumu *Central bank financial strength during the crisis: the case of the Eurosystem* ("Centrālās bankas finansiālā stiprība krīzes laikā: Eurosistēma").

6 Zaudējumu rašanos nosaka nespēja atgūt neatmaksāto kredītu ne tiešā veidā no darījuma partnera, ne realizējot turējumā esošo nodrošinājumu.

7 Sk. arī ECB 2013. gada oktobra "Mēneša Biļetena" ielikumu *Review of the risk control framework* ("Riskas kontroles regulējuma apskats").

8 Saskaņā ar šo ziņojumu šādi pasākumi var tikt īstenoti arī kā fiskālais atbalsts vai atsevišķs finansiālās stiprības rādītājs. Sk. *Archer, D. un Moser-Boehm, P., Central bank finances, BIS Papers*, Nr. 71, SNB, 2013. gada aprīlis.

9 Tas saistīts arī ar budžetu nošķiršanu. Piemēram, saskaņā ar Līguma 314. pantu ECB budžets neveido ES gada budžeta daļu. Sk. arī Lietu C-11/00, Komisija pret ECB, 132. punkts.

monetāro finansēšanu (sk. šā gada pārskata 2. nodaļas 6.1. sadaļu). Šo noteikumu kombinācija nepieļauj valsts parāda monetizāciju, piemēram, nodrošinot dalībvalstīm finanšu ieguldījumu, kas pārsniedz to daļu centrālās bankas attiecīgā finanšu gada realizētajā peļņā. Papildus šiem Līguma noteikumiem atsevišķām Eurosistēmas centrālajām bankām izveidotās institucionālās kārtības ietvaros to akcionāri piešķirusi finanšu garantijas.

Tā kā finanšu resursi (neskarot inflāciju) atbilstoši definīcijai praksē ir ierobežoti,¹⁰ vienīgais veids, kā nodrošināt finanšu līdzekļu pieejamību nepieciešamajā apjomā cenu stabilitātes saglabāšanai visos apstākļos, ir nodrošināt centrālās bankas finansiālās stiprības saglabāšanu ilgtermiņā. Tas galarezultātā palīdz gan plašā sabiedrībā, gan finanšu tirgus dalībniekos nostiprināt gaidas, ka centrālo banku tās cenu stabilitātes mērķa nodrošināšanā nepamatoti neierobežos bažas par finanšu resursu pieejamību.

10 Sk. diskusiju pētījumā Reis, R. *The mystique surrounding the central bank's balance sheet, applied to the European crisis*. *American Economic Review: Papers & Proceedings* 2013, Vol. 103(3), pp. 135–140.

AUGSTA REITINGA VALDĪBAS OBLIGĀCIJU PEĻNAS LIKMES EURO ZONĀ PIEAUGA, TAČU NE TIK IEVĒROJAMI KĀ ASV

AAA reitinga valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes³ euro zonā 2013. gada decembra beigās pieauga līdz 2.2% (janvāra sākumā – 1.7%; sk. 12. att.). ASV valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes šajā pašā periodā palielinājās krasāk (no aptuveni 1.8% līdz aptuveni 3.1%). Valdības obligāciju peļņas likmju dinamiku 2013. gadā var iedalīt divos periodos.

Pirmajā posmā – no janvāra līdz maija sākumam – euro zonas valstu AAA reitinga valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes nelabvēlīgi ietekmēja vāja makroekonomiskā perspektīva euro zonā, par ko liecināja uzņēmējdarbības apsekojumi un publiskotie dati par nodarbinātību un aktivitāti apstrādes rūpniecībā. Arī Kiprā īstenotā finansiālās palīdzības pasākumu kopuma noslēgšanās un valdošais uzskats par iekšējo nenoteiktību dažās euro zonas valstīs atkal izraisīja līdzekļu pārvirzīšanu uz drošākiem aktīviem, izvēloties augsta reitinga valdības obligācijas. Tāpēc euro zonas valstu AAA reitinga valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes 2. maijā samazinājās līdz vēsturiski zemākajam līmenim (tuvu 1.5%). ASV šajā pašā periodā valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmju sarukums bija nedaudz mazāk ievērojams, jo publiskotie makroekonomiskie dati bija izlīdzinātāki.

Otrajā posmā – no maija sākuma līdz gada beigām – procentu likmes AAA reitinga ilgtermiņa obligāciju tirgū euro zonā un ASV krasi paaugstinājās (attiecīgi par 70 bāzes punktiem un 140 bāzes punktiem). Maijā

12. attēls. Valdības ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes

Avoti: Bloomberg, EuroMTS un ECB.
Piezīmes. Euro zonas 10 gadu obligāciju peļņas likme ir 10 gadu nominālā peļņas likme, ko ECB aplēsusi, izmantojot euro zonas valstu valdības obligāciju ar AAA reitingu peļņas likmju līkni. ASV sniegtas 10 gadu valdības obligāciju peļņas likmes.

3 Pēc Fitch Ratings 2013. gada jūlijā veiktā kredītreitinga samazinājuma Francijai AAA reitinga valstu grupu veido Austrija, Somija, Vācija, Luksemburga un Nīderlande.

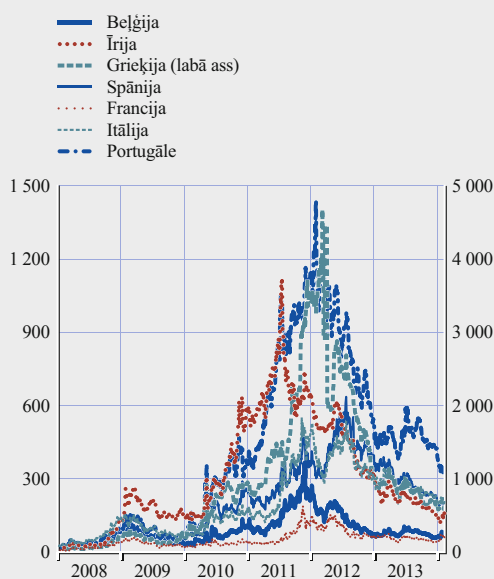
un jūnijā vien šis procentu likmes gandrīz sinhroni pieauga attiecīgi par 60 bāzes punktiem un 80 bāzes punktiem, neraugoties ne uz abu reģionu ekonomiskās attīstības ciklu, ne monetārās politikas perspektīvu atšķirībām. Šis pieaugums lielā mērā atspoguļoja ASV Federālo rezervju sistēmas paziņojumus, ka, tautsaimniecībai pamatā attīstoties saskaņā ar prognozēm, būtu pareizi gada turpmākajos mēnešos palēnināt tās kvantitatīvi veicinošo pasākumu programmas ietvaros veikto obligāciju iegāžu tempu. Tāpēc tirgi acīmredzot pārvērtēja turpmāko monetārās politikas kursu ne vien ASV, bet arī citās attīstītajās valstīs. Kopumā bija vērojama būtiska ASV obligāciju tirgus apstākļu pārmaiņu ietekmes pārnese uz euro zonu, kuras rezultātā vērojamās finansēšanas apstākļu pasliktināšanās pamatā tādējādi nebija tautsaimniecības norises euro zonā.

Jūlijā sniegtajās perspektīvas norādēs ECB paziņoja, ka tā paredz galveno procentu likmju saglabāšanu pašreizējā vai zemākā līmenī vēl ilgāku laiku. Šīs perspektīvas norādes mazināja tiešo ietekmes pārnesi no ASV. Augustā ilgtermiņa peļņas likmes atkal palielinājās, bet šoreiz saistībā ar pakāpenisku un plašu euro zonas tautsaimniecības perspektīvu uzlabošanu, par ko īpaši liecināja uz apsekojumiem balstītie rādītāji. ASV jūlijā un augustā peļņas likmes turpināja būtiski palielināties, ņemot vērā pamatā pozitīvos publiskotos tautsaimniecības datus un augošas gaidas par nenovēršamo Federālo rezervju sistēmas obligāciju iegādes programmas sašaurināšanu.

Taču kopš septembra euro zonas peļņas likmju dinamika nedaudz mainījusi virzienu, kas daļēji skaidrojams ar neviennozīmīgajiem makroekonomiskajiem datiem un ECB lēmumu novembrī pazemināt galvenās monetārās politikas procentu likmes un to pauzot perspektīvas norādēs. Kopumā pārmaiņas tirgus dalībnieku gaidās par Federālo rezervju sistēmas obligāciju iegādes programmas nenovēršamo sašaurināšanu varētu būt veicinājušas peļņas likmju sarukumu līdz rudens beigām. To pamatā bija arī daži Federālo rezervju sistēmas sniegtie skaidrojumi par to, kas ietekmēs tās galīgo lēmumu sākt programmas sašaurināšanu, un publiskotie ASV tautsaimniecības dati, kuri nedeļa pārliecinošu liecību par ASV tautsaimniecības spēcīgu un stabilu atveseļošanu. Decembrī ASV tautsaimniecības dati atkal pozitīvi pārsteidza, un visbeidzot Federālo rezervju sistēma paziņoja, ka, sākot ar 2014. gada janvāri, tā sāks lēnām samazināt iegāžu tempu. Šis paziņojums tikai nedaudz ietekmēja ilgtermiņa obligāciju peļņas likmes, jo mazināja neskaidrību par to, cik strauji kritīsies obligāciju iepirkumu apjoms, un vienlaikus atkārtoti tika apstiprinātas perspektīvas norādes par monetārās politikas procentu likmēm. ASV kopš septembra peļņas likmes bijušas samērā svārstīgas, un tās ietekmējusi gan pieaugošā neskaidrība par turpmāko monetārās politikas kursu, gan politiskā spriedze saistībā ar diskusijām par federālā parāda griestiem. Galvenokārt saistībā ar labiem tautsaimniecības rādītājiem gada beigās un Federālo rezervju sistēmas paziņojumu, ka tā sašaurinās obligāciju iegādes programmu, gadu mijā ilgtermiņa peļņas likmes sasniedza augstāko gada laikā novēroto līmeni.

13. attēls. Atsevišķu euro zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmju starpības

(bāzes punktos; dienas dati)

Avots: Thomson Reuters.

Piezīme. Valdības 10 gadu obligāciju un atbilstošo Vācijas valdības obligāciju peļņas likmju starpība.

Euro zonas valdības obligāciju tirgu svarīgākā iezīme 2013. gadā bija ilgtermiņa peļņas likmju tuvināšanās tendence vairākumā euro zonas valstu – process, kas sākās saistībā ar euro zonas valsts parāda krīzes risināšanas nolūkos veiktajiem pasākumiem 2012. gadā un paziņojumu par ECB tiešajiem monetārajiem darījumiem (sk. 13. att.). Peļņas likmju konverģence notika vienlaikus ar pirmajām ekonomiskās aktivitātes atveseļošanās pazīmēm (pat tajās valstīs, kurās bijusi vērojama visdziļākā recesija) un slēpto finanšu stabilitātes risku uztveres uzlabošanu. Lai gan gadam joprojām bija raksturīga iekšējās nenoteiktības veidošanās vairākās euro zonas valstīs, finanšu tirgu spriedzes pārnese starp valstīm bija mazāka, nekā bieži novērots iepriekš. Līdzīgā veidā zema reitinga valstu emitēto obligāciju tirgus apstākļi pasliktinājās tikai īsu brīdi, kad Federālo rezervju sistēma norādīja uz vēlmi uzsākt obligāciju iepirkuma sašaurināšanu un pasaules finanšu tirgu svārstīgums krasi pieauga. Tas bija pretstatā ilgstošākai ietekmei uz obligāciju tirgiem jaunajās tirgus ekonomikas valstīs visā pasaulē. Turklāt, kad Federālo rezervju sistēma decembra beigās paziņoja, ka tā pieņēmusi lēmumu sašaurināt obligāciju iegādes programmu, ietekme uz obligāciju tirgus nosacījumiem euro zonā bija neliela. Valdības obligāciju tirgu spriedzes skartajos segmentos uzlabojās arī sākotnējā tirgus apstākļi. Dažas euro zonas valstis, kas 2012. gadā bija vairāk paļāvušās uz īsā termiņa obligācijām, varēja pagarināt savu obligāciju dzēšanas termiņus, un divas valstis, kurās tiek īstenotas finansiālās palīdzības programmas – Īrija un Portugāle –, panāca zināmu progresu obligāciju tirgu piekļuves atgūšanā.

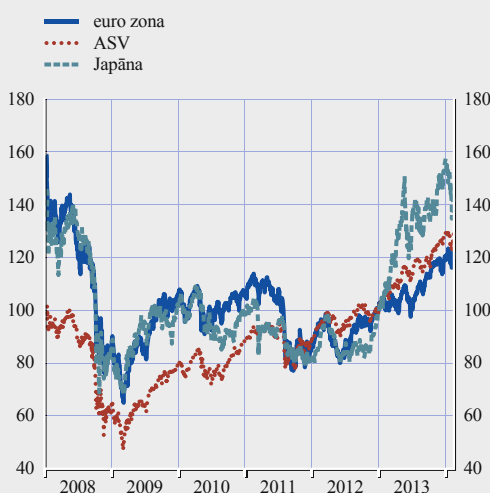
Ņemot vērā varbūtējo tautsaimniecības perspektīvu uzlabošanu euro zonā, valdības 5 gadu un 10 gadu obligāciju reālās peļņas likmes euro zonā gada laikā pieauga, konkrēti, attiecīgi aptuveni par 80 bāzes punktiem un 75 bāzes punktiem (2013. gada beigās – attiecīgi aptuveni -0.1% un 0.5%), savukārt 5 gadu perioda reālā peļņas likme pēc 5 gadiem nākotnē pieauga aptuveni par 70 bāzes punktiem (līdz aptuveni 1.1%). 2013. gada beigās līdzsvara inflācija 5 gadu periodam pēc 5 gadiem nākotnē, ko nosaka pēc inflācijai piesaistītajām obligācijām, bija aptuveni 2.5% (nedaudz zemāka nekā gada sākumā). Tas skaidrojams ar 5 gadu līdzsvara inflācijas kritumu par 25 bāzes punktiem (līdz aptuveni 1.2%) un 10 gadu līdzsvara inflācijas kritumu aptuveni par 15 bāzes punktiem (līdz aptuveni 1.8%). Salīdzinājumam – 5 gadu perioda inflācijai piesaistīto mijmaiņas darījumu procentu likme pēc 5 gadiem nākotnē bija tuvu 2.2% , tātad arī nedaudz zemāka nekā gada sākumā. Kopumā, ņemot vērā līdzsvara inflācijas līmeņos ietvertu inflācijas risku un likviditātes prēmijas, uz tirgus instrumentiem balstītie rādītāji liecina, ka inflācijas gaidas joprojām pilnībā atbilst ECB cenu stabilitātes mērķim.

EURO ZONAS KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRU CENAS 2013. GADA 2. PUSGADĀ KRASI PIEAUGA

Kapitāla vērtspapīru cenas euro zonā un ASV 2013. gadā pieauga attiecīgi par 20% un 30% (sk. 14. att.). To var salīdzināt ar 57% pieaugumu Japānā. Daudzi no faktoriem, kas noteica norises obligāciju tirgos, ietekmēja arī kapitāla vērtspapīru tirgus.

14. attēls. Galvenie akciju tirgus indeksi

(indeksi: 01.01.2013. = 100; dienas dati)

Avots: Thomson Reuters.

Piezīme. Izmantoti Dow Jones EURO STOXX broad indekss euro zonai, Standard & Poor's 500 indekss ASV un Nikkei 225 indekss Japānai.

Pirmajos trijos 2013. gada mēnešos kapitāla vērtspapīru cenu dinamika euro zonā bija samērā vāja, savukārt ASV akciju cenas pieauga. Euro zonā akciju cenas joprojām labvēlīgi ietekmēja augošā vēlme uzņemt riskus, kam pamatā bija 2012. gadā panāktais progress valsts parāda krīzes novēršanā, t.sk. ECB paziņojums par tiešajiem monetārajiem darījumiem. Līdztekus tam publiskotie euro zonas tautsaimniecības dati joprojām nebija iepriecinoši un apstiprināja vājas izaugsmes perspektīvas īstermiņā. Pavasara beigās kapitāla vērtspapīru cenas euro zonā pieauga, neraugoties uz to, ka publiskotie rādītāji, t.sk. 1. ceturkšņa IKP dati un apsekojumu rādītāji, ilgstoši bija sliktāki, nekā cerēts. Kapitāla vērtspapīru tirgus labvēlīgās norises noteica iekšzemes nenoteiktības mazināšanās dažās euro zonas valstīs un alternatīvu ieguldījumu, piemēram, valdības un uzņēmumu obligāciju, zemās peļņas likmes. Taču kopš maija beigām, kad gaidas, ka Federālo rezervju sistēma drīzumā varētu sākt samazināt obligāciju iegādes apjomus, kļuva spēcīgākas, kapitāla vērtspapīru cenas krasī saruka, kas, visticamāk, skaidrojams ar bailēm, ka tādējādi trauslā tautsaimniecības atveseļošanās euro zonā varētu apstāties, ja tur attiecīgi pasliktinātos finansēšanas apstākļi.

ASV kapitāla vērtspapīru tirgus noskaņojums 1. pusgadā kopumā bija pozitīvāks nekā euro zonā – S & P 500 indekss pieauga par 13% (*Dow Jones EURO STOXX broad* indekss – par 1%). Dažos pirmajos mēnešos politiskā vienošanās uz laiku apiet t.s. fiskālo klienti un paaugstināt federālā parāda griestus pozitīvi ietekmēja tirgus noskaņojumu. Publiskotie tautsaimniecības dati nebija viennozīmīgi, taču, tuvojoties vasarai, kopumā uzlabojās, liecinot par ekonomiskās aktivitātes straujāku kāpumu. Pieņēmumiem par gaidāmo Federālo rezervju sistēmas obligāciju iegāžu apjoma samazināšanos bija negatīva ietekme, taču tā bija mazāk spēcīga nekā euro zonā, iespējams, tāpēc, ka lēmums ierobežot iegādi būtu cieši saistīts ar pozitīvām iekšzemes tautsaimniecības norisēm.

Abos ekonomiskajos reģionos akciju tirgus nenoteiktība, ko nosaka pēc implicētā svārstīguma, palielinājās, sākoties runām par obligāciju iegāžu tempa palēnināšanu, bet no 2013. gada sākuma līdz jūnijai beigām implicētā svārstīguma pārmaiņas bija nelielas.

2013. gada 1. pusgadā jauno tirgus ekonomikas valstu kapitāla vērtspapīru tirgos bija vērojams krass cenu kritums un būtisks ārvalstu ieguldītāju piedāvājuma spiediens, jo nenoteiktība par monetārās politikas turpmāko nostāju ASV palielinājās. Japānā kapitāla vērtspapīru cenas 1. pusgadā bija ļoti svārstīgas. Vispirms tās strauji paaugstinājās pēc Japānas Bankas paziņojuma par jauniem monetārās politikas pasākumiem un pārsteidzoši spēcīgā IKP pieauguma. Taču pavasara beigās tās kritās atbilstoši kapitāla tirgus norisēm pasaulē, tādējādi mazinot kopējo pieaugumu.

2. pusgadā, *Dow Jones EURO STOXX* indeksam pieaugot par 19% un S & P 500 indeksam – par 15%, kapitāla vērtspapīru indeksu dinamika euro zonā un ASV bija līdzīga. Turklāt abos ekonomiskajos reģionos būtiski samazinājās akciju tirgus nenoteiktība, ko nosaka pēc implicētā svārstīguma.

Kapitāla tirgos euro zonā bija vērojams būtisks kāpums saistībā ar Padomes sniegtajām perspektīvas norādēm un dažām pirmajām pazīmēm, ka euro zonas tautsaimniecības atveseļošanās varētu kļūt straujāka. Arī akciju tirgus noskaņojums joprojām bija ļoti jutīgs pret signāliem par Federālo rezervju sistēmas obligāciju iegāžu pārmaiņu paredzamo laiku, un to kopumā labvēlīgi ietekmēja programmas sašaurināšanas sākuma atlikšana. Vēl viens faktors, kas veicināja kapitāla vērtspapīru cenu kāpumu euro zonā, bija pieņēmumi par finanšu stabilitātes risku mazināšanos. Tas palīdzēja īpaši euro zonas finanšu sektora kapitāla vērtspapīru cenām pārsniegt nefinanšu uzņēmumu kapitāla vērtspapīru cenas. Finanšu sektora kapitāla vērtspapīrus varētu būt pozitīvi ietekmējusi arī virzība uz Vienotā uzraudzības mehānisma izveidi ECB pārraudzībā un gaidas gūt lielāku skaidrību par banku bilanču kvalitāti gaidāmajā aktīvu kvalitātes pārskatā, kā arī pārējo banku savienības elementu

izstrādes gaitā panāktais progress. Kad Federālo rezervju sistēma decembra beigās beidzot paziņoja par obligāciju iegādes programmas ierobežošanu, tas tika uzņemts pozitīvi, iespējams, sakarā ar nenoteiktības mazināšanos un vienlaikus atkārtoti apstiprinātajām perspektīvas norādēm.

Arī ASV kapitāla vērtspapīru cenas 2. pusgadā pieauga, taču nedaudz mazāk ievērojami nekā euro zonā. Kapitāla vērtspapīru cenu augšupvērsto tendenci veicināja tālāka – kaut arī lēna – tautsaimniecības atveseļošanās un Federālo rezervju sistēmas ļoti stimulējošā monetārās politikas nostāja. Arī ASV bija vērojama līdzīga reakcija kā euro zonā – kad decembra beigās beidzot tika paziņots lēmums ierobežot obligāciju iegādes programmu, kapitāla vērtspapīru cenas pieauga. Bažas saistībā ar vienošanos par federālā parāda griestiem un uz laiku apturētais centrālās valdības darbs radīja nenoteiktību, kas, aplūkojot izolēti, kādu laiku varētu būt negatīvi ietekmējusi kapitāla vērtspapīru cenas. Tajā pašā periodā kapitāla vērtspapīru cenas Japānā turpināja augt un arī jaunajās tirgus ekonomikas valstīs tās zināmā mērā palielinājās.

Kapitāla vērtspapīru strukturētais indekss ASV martā un pēc tam vēl vairākas reizes gada laikā sasniedza visu laiku augstāko līmeni, savukārt *Dow Jones EURO STOXX broad* indekss 2013. gada beigās joprojām saglabājās aptuveni 30% līmenī (bija zemāks par pirms krīzes sasniegto augstāko līmeni). Vienkāršie kapitāla vērtspapīru vērtības rādītāji, šķiet, liecina, ka ieguldītāji vēlas maksāt augstāku cenu par vienu ASV reģistrēta uzņēmuma pašreizējās peļņas vai dividendu vienību nekā par vienu euro zonā reģistrēta uzņēmuma pašreizējās peļņas vai dividendu vienību.⁴

MĀJSAIMNIECĪBU AIZŅEMŠANĀS LĪMENIS 2013. GADĀ STABILIZĒJĀS

Mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu kopapjoma gada pārmaiņu temps 2013. gadā stabilizējās, 2013. gada decembrī sasniedzot -0.2% , un tas kopumā bija nemainīgs salīdzinājumā ar 2012. gada decembra līmeni (0.2%). Stabilizēšanos atspoguļoja līdzīga mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu atlikuma dinamika (koriģēta atbilstoši aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumiem). Šo acīmredzamo līdzību var skaidrot ar to, ka MFI joprojām ir galvenās aizdevumu izsniedzējas mājsaimniecībām, savukārt mājsaimniecībām izsniegtie ne-MFI aizdevumi lielākoties atspoguļo MFI aizdevumu pārdošanas un vērtspapīrošanas aktivitātes, kuru rezultātā atkarībā no nacionālās grāmatvedības prakses mājsaimniecībām izsniegtie aizdevumi tiek novirzīti no MFI sektora uz citu finanšu starpnieku (CFI), izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus, sektoru.

Mājsaimniecībām izsniegto MFI aizdevumu atlikuma kāpumu vēl arvien galvenokārt noteica aizdevumi mājokļa iegādei. To atlikuma gada pieauguma temps, kas 2012. gada beigās sasniedza 1.3% , 2013. gada decembrī bija 0.7% . Aizdevumu mājokļa iegādei atlikuma kāpuma temps euro zonā neatklāj būtiskas atšķirības dažādās valstīs, kuras, tāpat kā iepriekšējā gadā, atkal noteica atšķirīgs parāda līmenis 2013. gadā, kas attiecīgi bija saistīts ar atšķirīgām banku vajadzībām samazināt aizņemto līdzekļu apjomu, atšķirīga ekonomiskā situācija un dažādu banku spēja un gatavība aizņemties. Turklāt mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto aizdevumu atlikuma kāpuma dinamika, iespējams, atspoguļojusi aizņēmēju risku, kas saistīts ar mājokļu tirgu vispārējām perspektīvām un makroekonomisko nenoteiktību. Mājokļu tirgus perspektīva minēta arī euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumā kā galvenais mājokļa iegādei izsniegto aizdevumu neto pieprasījuma sarukuma noteicējfaktors 2013. gada 1. pusgadā. Tomēr pirmo kopš 2010. gada 4. ceturkšņa novēroto aizdevumu neto pieprasījuma kāpumu 4. ceturksnī daļēji nomainīja kritums. Piedāvājuma pusē kreditēšanas nosacījumi 2013. gadā tika atviegloti, jo ECB standarta un nestandarta politikas pasākumi (īpaši divu ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju (ITRO) ar termiņu 3 gadi veikšana un nodrošinājuma sistēmā veiktās pārmaiņas) un paziņojumi par tiešajiem monetārajiem

⁴ Sk., piemēram, ECB 2013. gada augusta "Mēneša Biļetena" ielikumu *Stock market developments in the light of the current low-yield environment* ("Akciju tirgus norises pašreizējo zemo peļņas līkņu apstākļos").

darījumiem (TMD), kā arī perspektīvas norādes veicināja finanšu sadrumstalotības mazināšanos un kopumā vairākām bankām palīdzēja pārvarēt finansējuma piesaistīšanas grūtības. Šis uzlabojums ļāva mazināt banku mājsaimniecībām noteiktos kreditēšanas ierobežojumus. Banku procentu likmes aizdevumiem mājokļa iegādei 2013. gadā visā euro zonā stabilizējās, lai gan to atšķirības dažādās valstīs joprojām bija būtiskas.

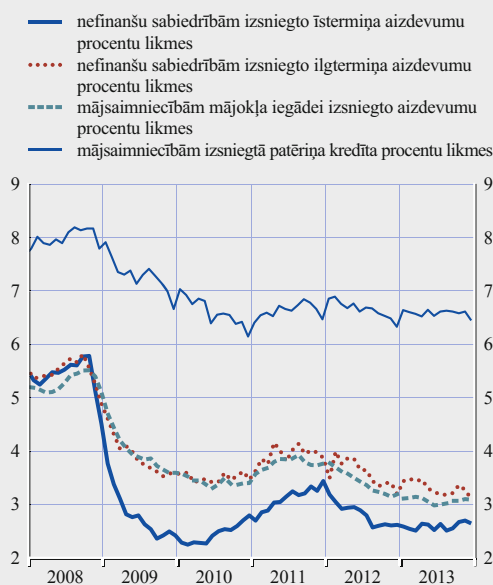
Pēc turpmāka sarūkuma 2013. gada 1. pusgadā patēriņa kredītu atlikuma gada pārmaiņu temps 2. pusgadā stabilizējās. Tomēr tas arvien bija negatīvs, 2013. gada decembrī sarūkot līdz -3.1% (2012. gada decembrī -2.9%). Vājo patēriņa kredītu atlikuma dinamiku lielākoties noteica pieprasījuma faktori (īpaši ietekmējot šo aizdevumu veidu), un tā arī atbilda patērētāju apsekojumu rezultātiem. Patēriņa kredītu pieprasījumu joprojām negatīvi ietekmēja mājsaimniecību reālo rīcībā esošo ienākumu nelielais pieaugums un joprojām ļoti augstais mājsaimniecību parāda līmenis vairākās euro zonas valstīs. Atbilstoši šiem secinājumiem banku veiktās kreditēšanas apsekojums norādīja gan uz neto pieprasījuma kritumu 2013. gada 1. pusgadā, kam sekoja neliels kāpums 3. ceturksnī un pēc tam nenozīmīgs kritums 4. ceturksnī, gan arī uz nebūtisku kredītstandartu pastiprināšanu šā veida aizdevumiem 2013. gada 2. pusgadā pēc tam, kad 2013. gada 2. ceturksnī tie bija kļuvuši nedaudz labvēlīgāki. Patēriņa kredītu pieprasījuma norises galvenokārt noteica ne tikai mājsaimniecību izdevumu par ilglietojuma precēm, bet arī patērētāju konfidences un mājsaimniecību uzkrājumu mazāka negatīva ietekme. Banku procentu likmes patēriņa kredītiem 3. un 4. ceturksnī kopumā stabilizējās, lai gan tās joprojām bija augstākas nekā 2012. gada decembrī (sk. 15. att.).

MĀJSAIMNIECĪBU PARĀDA LĪMENIS STABILIZĒJĀS, TOMĒR JOPROJĀM BIJA AUGSTS

Mājsaimniecību parāda līmenis 2013. gadā joprojām saglabājās augsts un bija kopš 2010. gada vidus novērotajā līmenī. Konkrētāk, tika lēsts, ka mājsaimniecību parāda attiecība pret bruto nominālajiem rīcībā esošajiem ienākumiem 2013. gada 4. ceturksnī bija 98.5%,

15. attēls. Mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu procentu likmes

(gadā; %; neietverot maksas; jauno darījumu procentu likmes)

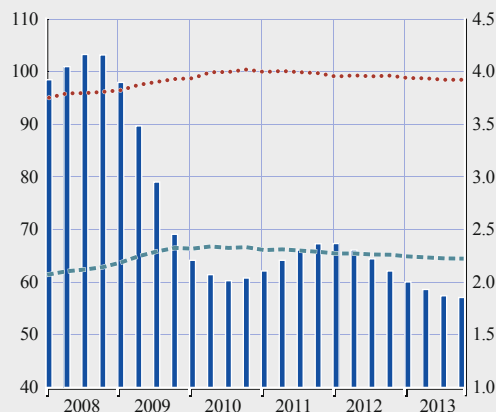

Avots: ECB.

16. attēls. Mājsaimniecību parāds un procentu maksājumi

(%)

- procentu maksājumi no bruto rīcībā esošajiem ienākumiem (%; labā ass)
- mājsaimniecību parāda attiecība pret bruto rīcībā esošajiem ienākumiem (kreisā ass)
- mājsaimniecību parāda attiecība pret IKP (kreisā ass)

Avoti: ECB un Eurostat.

Piezīmes. Mājsaimniecību parāds ietver visu institucionālo sektoru mājsaimniecībām izsniegtos aizdevumus, t.sk. no pārējām pasaules valstīm. Procentu maksājumi neietver mājsaimniecību finansējuma izmaksas pilnībā, jo nav iekļautas komisijas maksas par finanšu pakalpojumiem. Dati par pēdējo ceturksni daļēji ir aplēses.

kas atbilst 2010. gada vidū novērotajam līmenim (sk. 16. att.). Šā rādītāja dinamika atspoguļoja mājsaimniecību parādu kopējuma un nemainīgu ienākumu nelielu pieaugumu, tādējādi norādot uz noturīgi vājo ekonomisko aktivitāti un augsto bezdarba līmeni. Mājsaimniecību procentu maksājumu slogs, ko izsaka kā procentus no bruto rīcībā esošajiem ienākumiem, pēc pakāpeniska no 2012. gada sākuma līdz 2013. gada sākumam novērotā sarūkuma 2013. gadā kopumā nemainījās. Tiek lēsts, ka mājsaimniecību parāda attiecība pret IKP nedaudz samazinājās un 2013. gada 4. ceturksnī bija 64.5% (2012. gada 4. ceturksnī – 65.2%).

NEFINANŠU SABIEDRĪBU ĀRĒJĀ FINANSĒJUMA IZMAKSU TURPMĀKS SARUKUMS

Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma kopējās nominālās izmaksas no 2012. gada beigām līdz 2013. gada beigām samazinājās par 40 bāzes punktiem (pamatojoties uz 3 mēnešu mainīgajiem vidējiem rādītājiem). Kritumu galvenokārt noteica būtisks kapitāla vērtspapīru izmaksu sarukums, savukārt uz tirgus instrumentiem balstīta parāda finansējuma un banku aizdevumu izmaksas nedaudz samazinājās (sk. 17. att.). Vienlaikus joprojām bija vērojamas būtiskas atšķirības dažādās euro zonas valstīs.

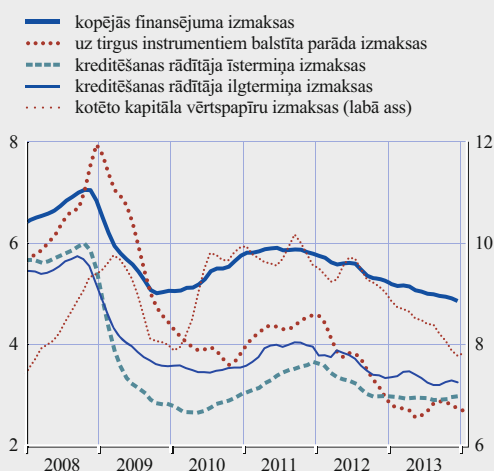
Finanšu tirgu konfidences vispārējā uzlabošanās un ieguldītāju augošā vēlme riskēt veicināja nefinanšu sabiedrību uz tirgus instrumentiem balstīta ārējā finansējuma izmaksu sarukumu 1. pusgadā (t.i., līdz 2013. gada maijam), savukārt nefinanšu sabiedrību banku aizdevumu izmaksas šajā periodā kopumā bija stabilas. Uz tirgus instrumentiem balstīta parāda finansējuma izmaksu kritumu gada vidū daļēji nomainīja kāpums, savukārt kapitāla vērtspapīru finansējuma izmaksas turpināja sarukt. Kopš 2011. gada novembra veiktā monetārās politikas procentu likmju samazināšana, tām 2013. gada novembrī sasniedzot vēsturiski zemāko līmeni, veicināja nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma izmaksu sarukumu, neraugoties uz finansiālo sadrumstalotību euro zonā un ar vājas ekonomiskās izaugsmes apstākļiem saistītām lielām riska prēmijām.

Runājot par banku finansējuma izmaksām, banku īstermiņa aizdevumu nominālās izmaksas 2013. gada decembrī nemainījās (2012. gada beigās – 3.0%; pamatojoties uz 3 mēnešu mainīgajiem vidējiem rādītājiem). Šajā periodā naudas tirgus īstermiņa procentu likmes nedaudz palielinājās (3 mēnešu EURIBOR 2013. gada decembrī – 0.3%), liecinot par šo abu procentu likmju starpības nelielu sarukumu. Banku ilgtermiņa aizdevumu izmaksas no 2012. gada beigām līdz 2013. gada decembrim samazinājās aptuveni par 10 bāzes punktiem (pamatojoties uz 3 mēnešu mainīgajiem vidējiem rādītājiem). Banku ilgtermiņa aizdevumu nominālo izmaksu un 5 gadu uz nakti izsniegto kredīta indeksa mijmaiņas darījumu procentu likmju starpība šajā periodā saruka aptuveni par 35 bāzes punktiem.

Lai gan 2011. gada beigās un 2012. gada vidū veikto galveno ECB procentu likmju pazemināšanu varētu atspoguļot aizdevumu procentu likmes līdz 2013. gada beigām, 2013. gada maijā un novembrī veiktās galveno

17. attēls. Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma kopējās izmaksas un sastāvdaļas

(gadā; triju mēnešu mainīgais vidējais rādītājs; %)

Avoti: ECB, Thomson Reuters un Merrill Lynch.
Piezīmes. Nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma kopējās izmaksas tiek aprēķinātas kā vidējās svērtās banku aizdevumu, parāda vērtspapīru un kapitāla vērtspapīru izmaksas, ko iegūst no attiecīgajiem atlikumiem (sk. ECB 2005. gada marta "Mēneša Biļetena" ielikumu "Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējā finansējuma reālo izmaksu rādītājs").

ECB procentu likmju samazināšanas ietekme joprojām var būt nepilnīga. Turklāt dažās euro zonas valstīs monetārās politikas nostājas transmisiju caur banku aizdevumu kanālu joprojām ierobežo banku pastiprinātā vēlme izvairīties no riska saistībā ar aizdevumu ņēmējiem, kuru kredītpēja pasliktinājusies. Bankas dažās jurisdikcijās, iespējams, arī nevēlējās pārnest galveno ECB procentu likmju pazeminājumu situācijā, kad tiek īstenota banku veiktās aizņemto līdzekļu apjoma samazināšanas stratēģija un vērojami centieni noteikt stingrākas regulatīvās kapitāla prasības.

Uz tirgus instrumentiem balstīta parāda finansējuma izmaksas no 2012. gada beigām līdz 2013. gada decembrim samazinājās aptuveni par 20 bāzes punktiem (pamatojoties uz 3 mēnešu mainīgajiem vidējiem rādītājiem). Tās 1. pusgadā (līdz 2013. gada maijam) saruka līdz vēsturiski zēmam līmenim, atspoguļojot vispārējā finanšu tirgus noskaņojuma uzlabošanos, ieguldītāju augošos peļņas meklējumus un kopumā lielāku vēlmi riskēt. Tomēr 2. pusgadā sakarā ar finanšu tirgos valdošo paaugstināto nenoteiktību par turpmāko monetārās politikas attīstību ASV šīs izmaksas vispirms nedaudz palielinājās, bet 2013. gada beigās atkal saruka.

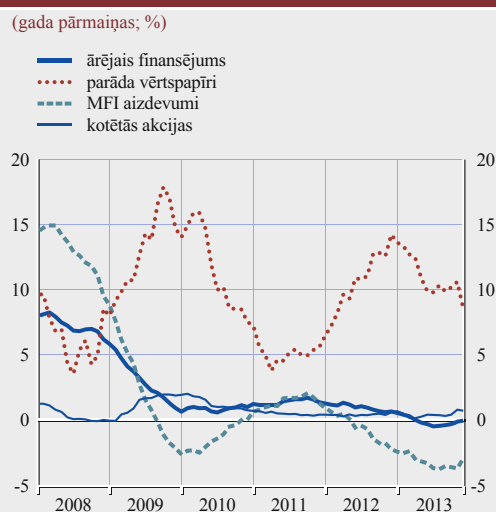
Kotēto kapitāla vērtspapīru emisiju izmaksas 2013. gadā būtiski samazinājās un 2013. gada decembrī bija aptuveni par 125 bāzes punktiem zemākas nekā 2012. gada beigās (pamatojoties uz 3 mēnešu mainīgajiem vidējiem rādītājiem). Galvenokārt 2013. gada 2. pusgadā novērotais sarukums atspoguļoja ar vispārēju finanšu tirgus noskaņojuma uzlabošanos, Padomes paziņotajām perspektīvas norādēm un pirmajām euro zonas tautsaimniecības atveseļošanās pazīmēm, kā arī ar nenoteiktības mazināšanos par stingrāku monetārās politikas nosacījumu ieviešanu ASV saistīto akciju cenu kāpumu.

JOPROJĀM IEROBEŽOTA ĀRĒJĀ FINANSĒJUMA IZMANTOŠANA

2013. gadā euro zonas nefinanšu sabiedrības ārējo finansējumu joprojām izmantoja nelielā apjomā. Vērtējot atsevišķus komponentus, nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto MFI aizdevumu atlikuma sarukumu daļēji kompensēja uz tirgus instrumentiem balstītu parāda vērtspapīru emisijas, savukārt kotēto akciju emisiju apjoms saglabājās neliels. Kopumā, raugoties no vispārējās ārējā finansējuma pieejamības viedokļa, uz tirgus instrumentiem balstīts finansējums lielākām nefinanšu sabiedrībām, iespējams, kļuvis pieejamāks, bet vidēji tas joprojām bija samērā neliels euro zonas uzņēmumu finansējuma avots.

Aplūkojot šīs norises sīkāk, nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu atlikums 2013. gadā turpināja samazināties, un gada pārmaiņu temps 2013. gada decembrī bija -3.0% (2012. gada beigās -2.3%). Parāda vērtspapīru emisiju gada pieauguma temps, neraugoties uz lejupslīdes tendenci, 2013. gada decembrī saglabājās straujš, sasniedzot 8.5% (2012. gada beigās -14.2% ; sk. 18. att.). Kotēto akciju emisiju apjoms saglabājās neliels, un gada pieauguma temps 2013. gada decembrī bija 0.7% (2012. gada decembrī -0.5%).

18. attēls. Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējais finansējums instrumentu dalījumā

Avots: ECB.
Piezīme. Ārējais finansējums definēts kā MFI aizdevumu (kas nav koriģēti atbilstoši pārdošanas un vērtspapīrošanas darījumu ietekmei), parāda vērtspapīru un nefinanšu sabiedrību emitēto euro denominēto kotēto akciju summa.

Ārējā finansējuma vājais pieprasījums atspoguļoja ekonomiskās attīstības cikla posmu. Saskaņā ar euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojumu uzņēmumu aizdevumu pieprasījums euro zonā neto izteiksmē 2013. gadā samazinājās, ņemot vērā ieguldījumu pamatlīdzekļos un ierobežoto krājumu finansēšanas vajadzību joprojām negatīvo ietekmi. Vienlaikus saskaņā ar banku veiktās kreditēšanas apsekojumu uzņēmumu aizdevumu neto pieprasījums gada laikā saruka.

Runājot par kredītu piedāvājumu, euro zonas banku veiktās kreditēšanas apsekojums parādīja, ka euro zonas banku noteiktie kredītstandarti uzņēmumiem izsniegtajiem aizdevumiem 2013. gadā pastiprinājās mazāk nekā 2012. gadā. Tas liecināja par pirmajām uzņēmumu kreditēšanas nosacījumu stabilizēšanās pazīmēm. Lai gan ar tautsaimniecības perspektīvu saistītajiem kredītņēmēju riskiem joprojām bija noteicošā loma, skaidrojot stingrāku kredītstandartu ieviešanu, to ietekme gada laikā samazinājās. Turklāt ar banku finansējuma izmaksām un bilanču pozīcijām saistītie faktori 2013. gadā vidēji noteica nelielu kredītstandartu atvieglošanu, atspoguļojot euro zonas banku finansēšanas nosacījumu uzlabošanu. Saistībā ar mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) apsekojuma par finansējuma pieejamību euro zonas MVU (SAFE) rezultāti rādīja, ka to finansēšanas nosacījumi euro zonas valstīs ir atšķirīgi, un MVU krīzes vissmagāk skartajās valstīs parasti saskārās ar lielākiem šķēršļiem finansējuma saņemšanai.

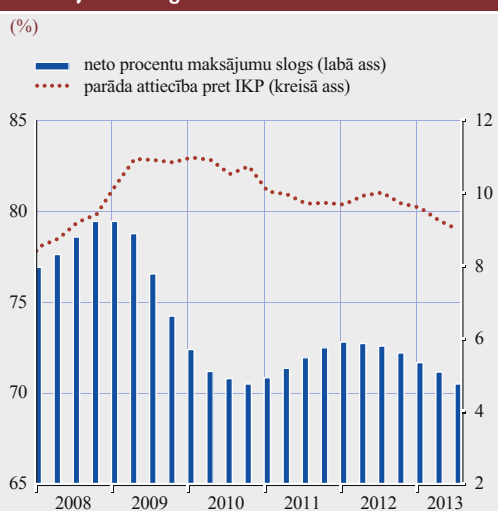
2013. gadā reģistrētās ārējā finansējuma plūsmu pārmaiņas liecina, ka daži uzņēmumi, reaģējot uz joprojām vērojamo banku kredītstandartu pastiprināšanu, spēja dažādot savus finansējuma avotus. Vienlaikus lielākiem uzņēmumiem, kuriem parasti ir brīvāka piekļuve uzņēmumu obligāciju tirgiem, šāda banku finansējuma aizvietošana joprojām bija ierobežota.

PAKĀPENISKA UZŅĒMUMU AIZŅEMTO LĪDZEKĻU APJOMA SAMAZINĀŠANA

Kopumā euro zonas uzņēmumu sektors 2013. gadā turpināja pakāpeniski samazināt aizņemto līdzekļu apjomu. Vājā ekonomiskā aktivitāte un uzņēmumu peļņas kritums, iespējams, neļāva to darīt ātrāk. Euro zonas nefinanšu sabiedrību parāda attiecība pret IKP 2013. gada 3. ceturksnī nedaudz saruka (līdz 79%; 2012. gada beigās – 80%). Ilgākā perspektīvā tā salīdzinājumā ar 2009. un 2010. gadā sasniegto rekordlīmeni (83%) nedaudz samazinājusies (sk. 19. att.).

Vienlaikus daudz niansētāku ieskatu var sniegt dati euro zonas valstu, ekonomiskās aktivitātes sektoru un dažu uzņēmumu raksturojošo rādītāju dalījumā.⁵ Aizņemto līdzekļu apjoma samazināšana patiešām bija raksturīgāka uzņēmumiem tajās euro zonas valstīs un nozarēs (īpaši būvniecībā un nekustamā īpašuma pakalpojumu nozarē), kuri pirms finanšu krīzes bija uzkrājuši vislielāko parādu. Savukārt uzņēmumu parāda rādītāji šajos

19. attēls. Euro zonas nefinanšu sabiedrību aizņemto līdzekļu īpatsvars un procentu maksājumu slogs

Avots: ECB.
Piezīmes. Dati par parādu ņemti no Eiropas sektoru kontu ceturkšņa statistikas un ietver aizdevumus (izņemot uzņēmumu savstarpējos aizdevumus), emiētās parāda vērtspapirus un pensiju fondu rezerves. Neto procentu maksājumu slogs definēts kā procentu maksājumu un nefinanšu sabiedrību saņemto procentu starpības attiecība pret to bruto darbības ieņēmumiem (četrus ceturkšņus mainīgā summa). Informācija ir par periodu līdz 2013. gada 3. ceturksnim.

5 Sk. ECB 2014. gada februāra "Mēneša Biļetena" rakstu *Deleveraging patterns in the euro area corporate sector* ("Aizņemto līdzekļu apjoma samazināšanas tendences euro zonas uzņēmumu sektorā").

sektoros joprojām bija augsti. Turklāt saskaņā ar uzņēmumu finanšu pārskatiem aizņemto līdzekļu apjoma samazināšana bijusi spēcīgāka uzņēmumos, kuriem sākotnēji bija augsts aizņemto līdzekļu īpatsvars, īpaši mazākos uzņēmumos ar vislielāko parādu. Turpretī uzņēmumu ar zemu parāda līmeni vidējais aizņemto līdzekļu īpatsvars kopš finanšu krīzes sākuma turpināja palielināties.

Runājot par parāda atmaksājamību, uzņēmumu spēju segt savu parādu joprojām veicināja zemās procentu likmes un nelielās obligāciju peļņas likmes. Neto procentu maksājumu slogs 2013. gadā turpināja samazināties līdz līmenim, kas bija zemāks par periodā kopš 2000. gada novēroto vēsturiski vidējo rādītāju. Vienlaikus uzņēmumi, kuriem ir augsts parāda līmenis, kas finansēts ar mainīgo procentu likmi, joprojām pakļauti īstermiņa finansēšanas nosacījumu pārmaiņām.

2.3. CENU UN IZMAKSU DINAMIKA

2013. gadā euro zonas kopējā SPCI inflācija vidēji bija 1.4% (2012. gadā – 2.5% un 2011. gadā – 2.7%). Nozīmīgā samazināšanās 2013. gadā notika mazliet ātrāk, nekā gaidīts, un galvenokārt atspoguļoja strauju enerģijas un pārtikas preču cenu inflācijas sarukumu.

Ražotāju cenu dinamika un apsekojuma dati liecināja, ka 2013. gadā ar naftas piegādi saistītais spiediens piegādes ķēdē turpināja pazemināties. Rūpniecības ražotāju cenu inflācija 2013. gadā kļuva mazliet negatīva un bija vidēji –0.2% (2012. gadā – vidēji 2.8%). Samazinājuma galvenie noteicošie faktori bija naftas cenu attīstība un pārtikas preču cenu straujajam kāpumam starptautiskajos tirgos 2012. gada vasarā pretēja tendence.

Darbaspēka izmaksu radītais iekšzemes izmaksu spiediens 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos joprojām bija neliels, un tas atbilda ilgstošam panīkumam darba tirgū. Samērā raitais darba samaksas pieaugums euro zonas valstīs slēpj būtiskas darba samaksas atšķirības dažādās valstīs.

Patērētāju uztvertā inflācija un inflācijas īstermiņa gaidas 2013. gadā nedaudz samazinājās salīdzinājumā ar 2011. un 2012. gadu. Saskaņā ar apsekojuma datiem ilgāka termiņa inflācijas gaidas bija ļoti noturīgas, joprojām stingri stabilizējušās līmenī, kas atbilst Padomes mērķim vidējā termiņā nodrošināt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam.

SPCI INFLĀCIJA 2013. GADĀ NOZĪMĪGI SARUKA

Euro zonas valstu SPCI gada inflācijas būtisko kritumu 2013. gadā galvenokārt noteica krasais enerģijas cenu inflācijas sarukums kopš 2012. gada oktobra. To ietekmēja arī pārtikas preču cenu inflācijas straujais samazinājums 2. pusgadā. Tomēr SPCI inflācija, izņemot svārstīgos komponentus (pārtiku un enerģiju), pazeminājās arī vājas ekonomiskās aktivitātes apstākļos (sk. 1. tabulu un 20. att.).

Enerģijas komponenta, kura īpatsvars SPCI preču un pakalpojumu grozā ir 11.0%, gada pārmaiņu temps 2013. gadā būtiski saruka, sasniedzot 12 mēnešu vidējo (0.6%; 2012. gadā – 7.6%). To galvenokārt noteica naftas cenu kritums ASV dolāru izteiksmē un euro kursa kāpums. Gada beigās spiediens uz naftas produktu attīrīšanas izmaksu starpību arī veicināja kopējo lejupslīdes tendenci, kas tomēr bija nedaudz svārstīga naftas cenu dinamikas un pozitīvo un negatīvo bāzes efektu dēļ. Visspēcīgāk šī ietekme izpaudās no naftas tieši iegūto produktu, piemēram, šķidrā kurināmā un personisko transportlīdzekļu degvielas un smērvielu, cenās, lai gan tika skartas arī elektroenerģijas, gāzes un siltumenerģijas cenas.

I. tabula. Cenu dinamika

(gada pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi)

	2011	2012	2013	2012 4. cet.	2013 1. cet.	2013 2. cet.	2013 3. cet.	2013 4. cet.	2013 XII	2014 I
SPCI un tā komponenti¹⁾										
Kopējais indekss	2.7	2.5	1.4	2.3	1.9	1.4	1.3	0.8	0.8	0.7
Enerģija	11.9	7.6	0.6	6.3	3.2	0.3	0.1	-0.9	0.0	-1.2
Neapstrādātā pārtika	1.8	3.0	3.5	4.3	3.9	4.8	4.2	1.3	1.5	.
Apstrādātā pārtika	3.3	3.1	2.2	2.4	2.3	2.1	2.5	2.1	2.0	.
Neenerģijas rūpniecības preces	0.8	1.2	0.6	1.1	0.8	0.8	0.4	0.3	0.3	0.2
Pakalpojumi	1.8	1.8	1.4	1.7	1.7	1.3	1.4	1.2	1.0	1.1
Citi cenu un izmaksu rādītāji										
Rūpniecības ražotāju cenas	5.7	2.8	-0.2	2.4	1.2	-0.1	-0.6	-1.1	-0.8	.
Naftas cenas (euro par barelu)	79.7	86.6	81.7	84.4	85.0	79.0	82.5	80.3	80.8	78.8
Neenerģijas preču cenas	12.2	0.5	-8.2	4.4	-3.0	-5.2	-12.7	-11.8	-11.4	-9.3

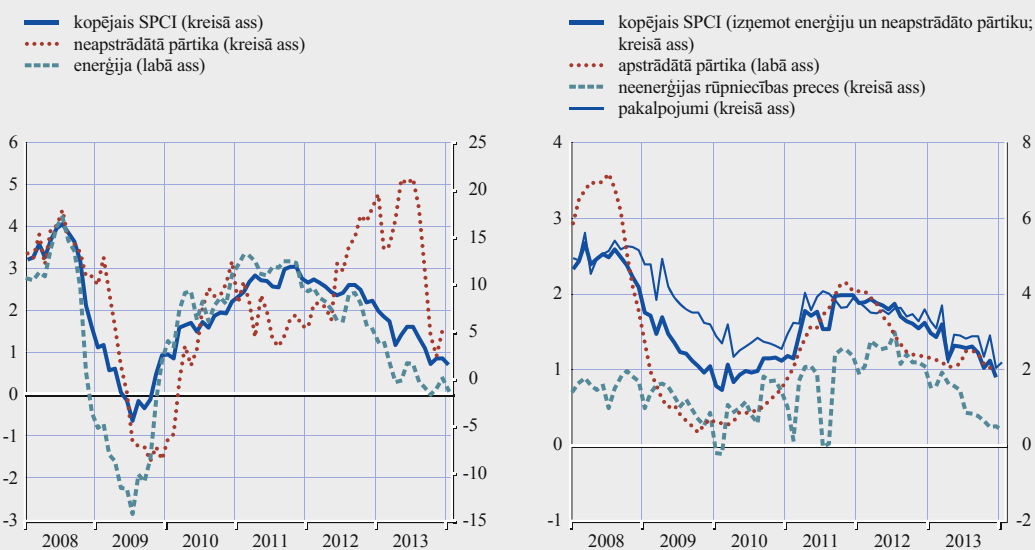
Avoti: Eurostat, ECB un ECB aprēķini, kuru pamatā ir Thomson Reuters dati.

1) SPCI inflācija un tās komponenti (izņemot neapstrādāto un apstrādāto pārtiku) 2014. gada janvārī atbilst Eurostat ātrajai aplēsei.

Atspoguļojot pārtikas preču cenu dinamiku starptautiskajos tirgos un iekšzemes piedāvājuma nosacījumus, pārtikas cenu gada pārmaiņu temps 2013. gada pirmajos astoņos mēnešos joprojām bija straujš (aptuveni 3%). Kopš augusta pārtikas cenu inflācija samērā spēji saruka, jo mazinājās nelabvēlīgo laikapstākļu augšupvērstā ietekme uz augļu un dārzeņu cenām. Šī norise īpaši atspoguļoja neapstrādātās pārtikas cenu inflācijas tendenci, gada kāpumam 1. pusgadā sasniedzot gandrīz 5%, un arī gadā kopumā tās bija visātrāk augošais kopējā SPCI galvenais komponents, kura vidējais pārmaiņu temps bija 3.5%. Tas bija daudz straujāks nekā 2012. gadā (3.0%) un 2011. gadā (1.8%). Turpretī apstrādātās pārtikas cenu inflācija kopš 2011. gada rudens vienmērīgi pazeminājās. Gada vidējais pārmaiņu temps 2013. gadā (2.2%) bija būtiski lēnāks nekā 2012. gadā (3.1%) un 2011. gadā (3.3%). Jūlijā un augustā pakāpeniskais samazinājums tika pārtraukts, jo

20. attēls. SPCI inflācijas dalījums: galvenie komponenti

(gada pārmaiņas; %, mēneša dati)

Avots: Eurostat.

apstrādātās pārtikas cenu pieauguma temps bija 2.5%, un tas mazliet pārsniedza vidējo tempu un galvenokārt atspoguļoja krasu tabakas cenu gada pārmaiņu tempa pieaugumu. Šī ietekme pavērsās pretējā virzienā no 2013. gada oktobra. Tāpēc 4. ceturksnī apstrādātās pārtikas cenu inflācija saruka līdz 2.1%.

Vidējā SPCI inflācija, izņemot svārstīgos komponentus (pārtiku un enerģiju), 2013. gadā pazeminājās, tomēr kritās mazāk nekā pamatinflācija. Lai gan 2012. gadā SPCI inflācija, izņemot minētos komponentus, vidēji bija 1.5%, 2013. gada 2. pusgadā tā saruka, tuvojoties 1%. Abu galveno SPCI groza komponentu, izņemot pārtikas un enerģijas produktus, t.i., neenerģijas rūpniecības preču un pakalpojumu, cenu gada pārmaiņu temps 2013. gada beigās bija lēnāks, nekā prognozēts, atspoguļojot nelabvēlīgus pieprasījuma nosacījumus. Neenerģijas rūpniecības preču cenu inflācija pēc neliela svārstīguma gada pirmajos mēnešos kopš 2013. gada jūlija svārstījās samērā zemā līmenī. Šo tendenci nosaka ļoti lēns un reizēm pat negatīvs apģērbu un apavu cenu gada pārmaiņu temps ziemas un vasaras sezonas izpārdošanu dēļ. Kopumā vājš pieprasījums joprojām rada neenerģijas rūpniecības preču, īpaši ilglietojuma preču, piemēram, automobiļu, cenu samazinājumu. Pakalpojumu komponenta, SPCI lielākā komponenta, gada pārmaiņu temps 2013. gadā bija samērā nemainīgs. Pēc martā un aprīlī novērotā svārstību perioda saistībā ar Lieldienu brīvdienām pakalpojumu cenu inflācija no jūnija līdz septembrim stabilizējās 1.4% līmenī, bet 4. ceturksnī vēl saruka vidēji līdz 1.2%.

RAŽOTĀJU CENU INFLĀCIJAS KRITUMS 2013. GADĀ TURPINĀJĀS

Visu gadu ražotāju līmenī turpināja mazināties ar naftas piegādi saistītais spiediens piegādes ķēdē. Naftas un nenaftas preču cenu krituma dēļ turpinājās ražotāju cenu gada inflācijas lejupslīdes tendence. Mēneša izteismē svārstīgums galvenokārt norādīja uz pozitīviem un negatīviem bāzes efektiem, kas saistīti ar enerģijas un pārtikas cenu attīstību pirms gada. Ar naftas piegādi saistītais spiediens uz neenerģijas rūpniecības preču cenām joprojām bija samērā stabils, saglabājoties zemā līmenī, savukārt spiediens uz pārtikas cenām 1. pusgadā mazinājās, bet rudens sākumā saruka.

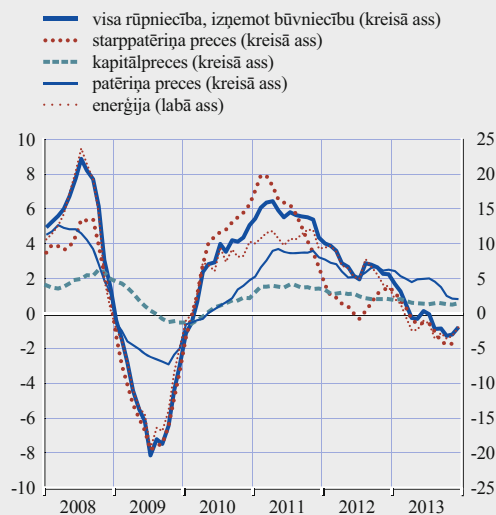
Rūpniecības preču (izņemot būvniecību) ražotāju cenu gada pārmaiņu temps euro zonā 2013. gadā kļuva negatīvs (vidēji -0.2%; 2012. gadā - 2.8% un 2011. gadā - 5.7%). 2013. gadā turpinājās arī rūpniecības ražotāju cenu (izņemot būvniecību un enerģiju) gada pārmaiņu tempa lejupslīde, tempam sarūkot vidēji līdz pat 0.4% (2012. gadā - 1.4% un 2011. gadā - 3.8%). Cenu spiediena mazināšanās vairāk izpaudās cenu noteikšanas sākuma posmos (starppatēriņa preču cenas) nekā vēlākos posmos (patēriņa preču ražotāju cenas; sk. 21. att.).

IEKŠZEMES CENU SPIEDIENS 2013. GADĀ JOPROJĀM BIJA NELIELS

Darbspēka izmaksu radītais iekšzemes cenu spiediens 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos joprojām bija neliels, un tas atbilda apsīkumam, kas turpinājās euro zonas darba tirgū. 2012. gadā salīdzinājumā ar 2011. gadu bija vērojamas

21. attēls. Rūpniecības ražotāju cenu dalījums

(gada pārmaiņas; %, mēneša dati)

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

2. tabula. Darbaspēka izmaksu rādītāji

(gada pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi)

	2010	2011	2012	2012 3. cet.	2012 4. cet.	2013 1. cet.	2013 2. cet.	2013 3. cet.
Vienošanās ceļā noteiktā darba samaksa	1.7	2.0	2.2	2.2	2.2	1.9	1.7	1.7
Darbaspēka stundas izmaksu indekss	1.5	2.2	1.9	2.0	1.6	1.9	1.1	1.0
Atlīdzība vienam nodarbinātajam	1.9	2.1	1.7	2.0	1.5	1.6	1.6	1.6
<i>Papildposteņi:</i>								
Darba ražīgums	2.4	1.3	0.0	-0.1	-0.3	-0.2	0.4	0.5
Vienības darbaspēka izmaksas	-0.6	0.8	1.7	2.1	1.8	1.8	1.2	1.1

Avoti: Eurostat, valstu dati un ECB aprēķini.

dažas darbaspēka izmaksu pazemināšanās pazīmes, bet darbaspēka izmaksu pieaugums 2013. gada 1. ceturksnī euro zonas līmenī nedaudz palielinājās, savukārt 2. un 3. ceturksnī atkal mazinājās. Samērā raitais darba samaksas kāpums euro zonas valstīs slēpa būtiskas darba samaksas atšķirības dažādās valstīs. Lai gan nominālā darba samaksa stabili pieauga valstīs, kurās darba tirgi ir samērā elastīgi, valstīs, kurās tika īstenoti fiskālās konsolidācijas pasākumi un ilgstoši bija augsts bezdarba līmenis, nominālā darba samaksa un vienības darbaspēka izmaksas tikai nedaudz palielinājās vai pat samazinājās.

Euro zonas vienošanās ceļā noteiktā darba samaksa 2013. gadā pazeminājās, 2. un 3. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu pieaugot par 1.7% (2012. gada vidējais kāpums – 2.2%). Atlīdzības vienam nodarbinātajam gada pieauguma temps 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos bija 1.6% – mazliet lēnāks nekā 2012. gada vidējais (1.7%; sk. 2. tabulu). Citi darba samaksas rādītāji, t.sk. darbaspēka stundas izmaksu kāpums, 2013. gadā būtiski saruka salīdzinājumā ar 2012. gadā novēroto tendenci galvenokārt saistībā ar nostrādāto stundu skaita nozīmīgu kāpumu. Kopumā darba alga pieauga daudz straujākā tempā nekā euro zonas darbaspēka stundas izmaksu komponents, kas nav darba samaksas komponents.

Pēc stagnācijas 2012. gadā darba ražīguma kāpums uz vienu nodarbināto nedaudz palielinājās 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos (aptuveni līdz 0.3%). Nelielais darba ražīguma pieaugums un atlīdzības vienam nodarbinātajam gada pārmaiņu tempa kritums 3. ceturksnī noteica vienības darbaspēka izmaksu kāpuma palēninājumu līdz 1.1% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (2012. gadā – 1.7%).

Pēc kāpuma atsākšanās 2009. gada vidū uzņēmumu peļņas līmenis 2011. un 2012. gadā kopumā bija nemainīgs. Pēc situācijas nelielas uzlabošanās iepriekšējos ceturkšņos ar 2013. gada 2. ceturksni peļņas līmenis nozīmīgi pieauga. Atspoguļojot vienības darbaspēka izmaksu kāpuma palielināšanos un nelabvēlīgo tautsaimniecības situāciju, uzņēmumu peļņas gada pieauguma temps 2012. gadā bija negatīvs un tikai 2013. gada 1. ceturksnī kļuva nedaudz pozitīvs. Uzņēmumu peļņas kāpuma atsākšanos galvenokārt noteica produkcijas vienības peļņas (produkcijas vienības maržas) palielinājums.

MĀJOKĻU CENAS SASNIEDZA ZEMĀKO PUNKTU

Euro zonā mājokļu cenas, kas nav iekļautas SPCI, 2011. gada rudenī sāka samazināties (sk. 22. att.). 2013. gada 3. ceturksnī tās saruka par 1.4% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu, un samazinājums bija mazāks nekā 1. un 2. ceturksnī (attiecīgi –2.8% un –2.4%). Tas varētu

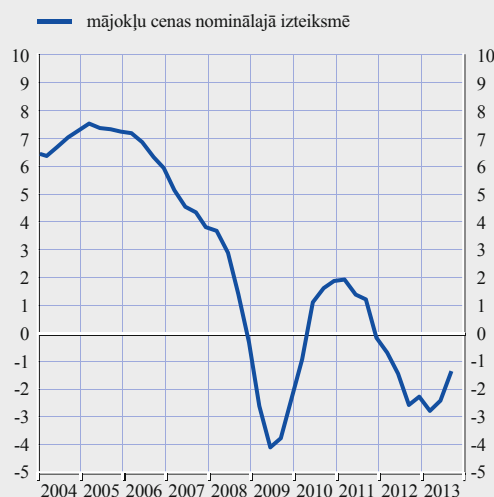
liecināt par mājokļu cenu gada kāpuma tempa zemākā punkta sasniegšanu. Euro zonas valstīs 2013. gadā bija vērojamas nozīmīgas mājokļu cenu gada pieauguma atšķirības. Lai gan daudzās euro zonas valstīs mājokļu cenu gada kāpums bija negatīvs un turpināja samazināties, Beļģijā, Igaunijā, Somijā, Vācijā, Luksemburgā un Austrijā tas joprojām bija pozitīvs.

INFLĀCIJAS GAIDU DINAMIKA

No *Consensus Economics*, *Euro Zone Barometer* un *ECB Survey of Professional Forecasters* iegūtā informācija norāda, ka uz apsekojumiem pamatotās ilgtermiņa inflācijas gaidas (pēc 5 gadiem nākotnē) 2013. gadā bija tuvu 2.0%. Padomes cenu stabilitātes definīcijai pilnībā atbilda arī uz tirgus instrumentiem pamatotie rādītāji, piemēram, ilgāka termiņa līdzsvara inflācijas līmenis, kurš iegūts no inflācijai piesaistītajām obligācijām un salīdzināmām procentu likmēm, kas iegūtas no inflācijai piesaistītajiem mijmaiņas darījumiem.⁶

22. attēls. Mājokļu cenu dinamika euro zonā

(gada pārmaiņas; %; ceturkšņa dati)

Avots: ECB aprēķini, pamatojoties uz nesaskaņotiem valstu datiem.
Piezīme. 2013. gada datus ietverti dati līdz 2013. gada 3. ceturksnim.

2.4. PRODUKCIJAS IZLAIDE, PIEPRASĪJUMS UN DARBA TIRGUS NORISES

EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE SĀKA ATJAUNOTIES 2013. GADA LAIKĀ

Pēc ilgāka apsūkuma perioda ekonomiskā aktivitāte euro zonā 2013. gada laikā sāka uzlaboties (sk. 3. tabulu). Iekšzemes pieprasījums pakāpeniski nostiprinājās atbilstoši tam, kā uzlabojās uzņēmēju un patērētāju noskaņojums, lai gan tikai nedaudz. Nodarbinātības samazināšanās radītā nelabvēlīgā ietekme uz kopējiem ienākumiem noteica privāto patēriņu, īpaši gada sākumā. To vēlāk šajā gadā kompensēja preču cenu samazinājuma pozitīvā ietekme uz reālajiem ienākumiem. Investīciju piesaisti, ko labvēlīgi ietekmēja nenoteiktības mazināšanās, joprojām kavēja nepieciešamība samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru gan finanšu, gan nefinanšu sektorā, kā arī kredītu piedāvājuma ierobežojumi. Zema jaudu izmantošana un neliela pieprasījuma perspektīva ir papildu elementi, kas varētu ierobežot investīcijas. Vienlaikus sabiedrisko patēriņu kavēja nepārtraukti fiskālās konsolidācijas centieni vairākās euro zonas valstīs, lai gan vispārējā fiskālā nostāja nebija tik ierobežojoša kā 2012. gadā. 2013. gadā bija vērojams krājumu cikla pavērsiens, jo beidzās spēcīgā korekcija, kas bija sākusies 2011. gada 2. pusgadā. Vienlaikus ārējās tirdzniecības ieguldījums euro zonas reālā IKP izaugsmē 2013. gadā joprojām bija pozitīvs. 1. ceturkšņa vājie rādītāji un iepriekšējā gada negatīvā pārnestā ietekme 0.5% apmērā noteica turpmāku IKP samazināšanos par 0.4% 2013. gadā kopumā. To var salīdzināt ar 0.7% kritumu 2012. gadā.

Salīdzinājumā ar norisēm iepriekšējā ceturksnī euro zonas reālais IKP 2013. gada 1. ceturksnī samazinājās vēl par 0.2% (sarukums 2012. gada pēdējā ceturksnī – 0.5%). Produkcijas izlaides kritumu 1. ceturksnī daļēji pastiprināja aukstais laiks vairākos Eiropas reģionos, kas galvenokārt ietekmēja būvniecības nozares darbību. 2013. gada 2. ceturksnī produkcijas izlaide pieauga par

⁶ Sīkāku informāciju sk. ECB 2013. gada oktobra "Mēneša Biļetena" ielikumā *The anchoring of long-term inflation expectations in the euro area* ("Ilgtermiņa inflācijas gaidu stabilizēšana euro zonā").

3. tabula. Reālā IKP struktūra

(pārmaiņas; %, ja nav norādīts citādi; sezonāli izlīdzināti dati)

	Gada pieauguma temps ¹⁾								Ceturkšņa pieauguma temps ²⁾				
	2011	2012	2013	2012	2013	2013	2013	2013	2012	2013	2013	2013	2013
				4. cet.	1. cet.	2. cet.	3. cet.	4. cet.	4. cet.	1. cet.	2. cet.	3. cet.	4. cet.
Reālais iekšzemes kopprodukts <i>t.sk.</i>	1.6	-0.7	-0.4	-1.0	-1.2	-0.6	-0.3	0.5	-0.5	-0.2	0.3	0.1	0.3
Iekšzemes pieprasījums ³⁾	0.7	-2.2	.	-2.3	-2.1	-1.4	-0.5	.	-0.7	-0.3	0.0	0.5	.
Privātais patēriņš	0.3	-1.4	.	-1.5	-1.2	-0.6	-0.4	.	-0.5	-0.1	0.1	0.1	.
Valdības patēriņš	-0.1	-0.5	.	-0.7	-0.1	0.1	0.5	.	0.0	0.3	0.0	0.2	.
Kopējā pamatkapitāla veidošana	1.6	-4.1	.	-4.7	-5.5	-3.5	-2.4	.	-1.2	-2.0	0.3	0.5	.
Krājumu pārmaiņas ^{3),4)}	0.3	-0.5	.	-0.3	-0.3	-0.4	0.1	.	-0.2	0.1	-0.2	0.3	.
Neto eksports ⁵⁾	0.9	1.6	.	1.2	0.9	0.7	0.2	.	0.1	0.1	0.3	-0.4	.
Eksports ⁵⁾	6.5	2.5	.	1.9	0.1	1.3	0.9	.	-0.6	-0.9	2.1	0.3	.
Imports ⁵⁾	4.5	-1.0	.	-0.8	-1.9	-0.3	0.6	.	-1.0	-1.1	1.5	1.2	.
Reālā bruto pievienotā vērtība <i>t.sk.</i>													
Rūpniecība, izņemot būvniecību	3.0	-1.1	.	-1.4	-1.7	-1.0	-1.0	.	-1.6	0.0	0.5	0.0	.
Būvniecība	-1.6	-4.2	.	-5.3	-5.4	-4.6	-3.4	.	-1.7	-1.3	-0.4	-0.0	.
Pakalpojumi	1.8	0.0	.	-0.3	-0.4	-0.1	0.2	.	-0.1	-0.2	0.3	0.2	.

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīmes. Gada dati aprēķināti, izmantojot sezonāli neizlīdzinātus datus. Eurostat 2013. gada 4. ceturkšņa nacionālo kontu otrā aplēse (ar izdevumu dalījumu) tika sagatavota pēc šim pārskatam noteiktā datu sniegšanas termiņa.

1) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo gada atbilstošo periodu (%).

2) Pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni (%).

3) Ieguldījums reālā IKP pieaugumā (procentu punktos).

4) Ietverot vērtsliešu iegādi un neietverot to pārdošanu.

5) Imports un eksports aptver preces un pakalpojumus, ieskaitot iekšējo pārrobežu tirdzniecību euro zonā. Tā kā no nacionālo kontu importa un eksporta rādītājiem nav izslēgti dati par euro zonas iekšējo tirdzniecību, šie dati nav pilnībā salīdzināmi ar maksājumu bilances datiem.

0.3% salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni, tādējādi palielinoties pirmo reizi sešos ceturkšņos. Šo pieaugumu daļēji var skaidrot ar pagaidu faktoriem, kas ietekmēja produkcijas izlaidi dažās valstīs, īpaši iepriekš vājās būvniecības aktivitātes atsākšanos 1. ceturksnī, kā arī augstu enerģijas patēriņu, reaģējot uz neparasti auksto pavasari. Salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni produkcijas izlaides līmenis 3. ceturksnī pieauga vēl par 0.1% atbilstoši īstermiņa rādītāju dinamikai. To daļēji noteica iekšzemes pieprasījuma nepārtrauktais kāpums (izņemot krājumu pārmaiņas), pirmo reizi kopš 2011. gada 1. ceturkšņa apsteidzot neto tirdzniecības ceturkšņa ieguldījumu IKP pieaugumā. Saskaņā ar Eurostat pirmo aplēsi 4. ceturksnī salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni reālā IKP pārmaiņas bija 0.3%. Pagaidām 4. ceturksnim nav pieejams šāds dalījums, tomēr jaunākie dati norāda uz ilgstošu pozitīvu iekšzemes pieprasījuma devumu un mērenu neto eksporta ieguldījumu.

IEKŠZEMES PIEPRASĪJUMS UZLABOJĀS PĒC LĒNAS DINAMIKAS GADA SĀKUMĀ

Privātā patēriņa pieauguma temps 2. un 3. ceturksnī pēc sešus ceturkšņus ilgā krituma bija pozitīvs, lai gan neliels. Patēriņa norises atbilda reāli rīcībā esošo ienākumu nepārtrauktajam samazinājumam. Taču, neraugoties uz straujāku nodarbinātības kritumu, reāli rīcībā esošo ienākumu sarukums 2013. gadā bija mazāks nekā 2012. gadā. Tas daļēji skaidrojams ar mazāk stingru fiskālās politikas nostāju un preču cenu pazemināšanos – abi šie faktori veicināja mājsaimniecību reālos ienākumus. Vienlaikus, lai mazinātu rīcībā esošo ienākumu krituma ietekmi uz ierastajiem patēriņa paradumiem, mājsaimniecības sāka tērēt uzkrājumus. Tāpēc 2013. gadā mājsaimniecību uzkrājumu rādītājs vēl nedaudz kritās, sasniedzot vēl nepieredzēti zemu līmeni. Patērētāju konfidences rādītājs, kas sniedz samērā labu norādi uz patēriņa tendencēm, 2013. gadā būtiski uzlabojās, vairāk nekā kompensējot kraso kritumu 2012. gada 2. pusgadā. Taču tikai 2013. gada beigās konfidence atjaunojās līdz līmenim, kas tuvs tās ilgtermiņa vidējam rādītājam (sk. 23. att.). Vērtējot gadu kopumā, privātais patēriņš

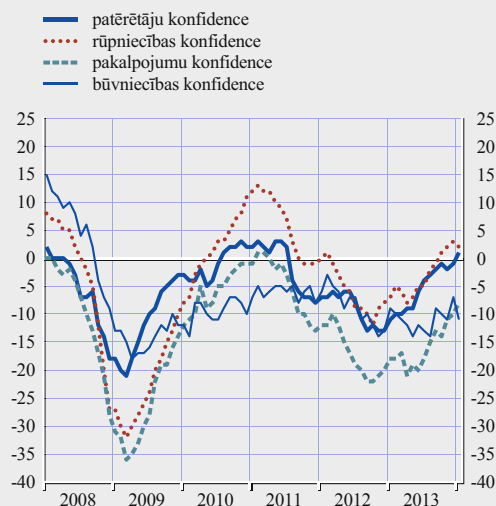

turpināja samazināties, lai gan ne tik krasi kā 2012. gadā. Tas spēcīgi atspoguļoja 2012. gadā novēroto nelabvēlīgo norišu pārnesto ietekmi un vājo pieauguma tempu 2013. gada sākumā.

Pēc astoņus ceturkšņus ilga negatīva pieauguma ieguldījumu dinamika nostiprinājās 2013. gadā, kad ceturkšņa pieauguma temps 2. un 3. ceturksnī bija pozitīvs. Šāds kāpums, kas atspoguļoja norises ieguldījumos būvniecībā un ar būvniecību nesaistītās nozarēs, notika vienlaikus ar uzņēmēju noskaņojuma uzlabošanu un nenoteiktības mazināšanos. Taču notiekošais gan uzņēmumu, gan banku aizņemto līdzekļu īpatsvara mazināšanas process un bilanču pārstrukturēšanas nepieciešamība dažās valstīs, kā arī joprojām augstās naftas cenas 2013. gadā atkal samazināja ieguldījumus. Daži stilizēti fakti par t.s. bezkredītu atveseļošanu neseno norišu kontekstā aplūkoti 4. ielikumā. Turpmākās mājokļu tirgus korekcijas lielākajā daļā reģionu lejupvērsti ietekmēja ieguldījumus mājokļos. Kopumā 2013. gadā investīcijas saruka mazāk nekā 2012. gadā, kad tās samazinājās vairāk nekā par 4%. Šāds gada kritums pilnībā skaidrojams ar negatīvu 2012. gadā novērotās vājās izaugsmes pārnesto ietekmi un ar sliktu gada sākumu.

23. attēls. Konfidences rādītāji

(procentu starpības; sezonāli izlīdzināti dati)

Avoti: Eiropas Komisijas uzņēmumu un patērētāju apsekojumi. Piezīme: Sniegtie dati aprēķināti kā novirzes no vidējā rādītāja periodā kopš 1985. gada janvāra (patērētāju un rūpniecības konfidences rādītājam) un 1995. gada aprīļa (pakalpojumu konfidences rādītājam).

4. ielikums

BANKU AIZDEVUMI UN ATVESEĻOŠANĀS EURO ZONĀ

Banku izsniegto kredītu nozīme ekonomiskās aktivitātes veicināšanā ir neapstrīdama. Banku aizdevumi privātajam sektoram ir viens no galvenajiem faktoriem ieguldījumu un patēriņa finansēšanai, īpaši finanšu sistēmās, kuru pamatā ir bankas, piemēram, euro zonā. Tādējādi tiek apgalvots, ka vājš kredīšanas pieaugums privātajā sektorā sakarā ar nepieciešamību samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru, neliels kredītu pieprasījums vai kredītu piedāvājuma ierobežojumi var mazināt tautsaimniecības atveseļošanu euro zonā. Vienlaikus vēsturiskie dati liecina, ka sākumā produkcijas izlaide var atjaunoties bez kredīšanas palielinājuma. Šajā ielikumā aplūkoti daži stilizēti fakti par šādu t.s. bezkredītu atveseļošanu un sniegti dati par nesenām norisēm un empīrisko saikni starp produkcijas izlaidi un kredīšanas pieaugumu euro zonā.

Bezkredītu atveseļošanās

Ekonomiskās aktivitātes izredzes bez kredīšanas pieauguma pēdējos gados apspriestas sabiedriskajās diskusijās, īpaši tajās euro zonas valstīs, kurās notiek nopietnu bilances problēmu koriģēšanas process. Literatūrā norādīts, ka produkcijas izlaides atjaunošanās bez vienlaicīga

kreditēšanas kāpuma nav reta parādība. Nesenie empīriskie pētījumi izvēlētajās attīstītajās valstīs, jaunajās tirgus ekonomikas valstīs un valstīs ar zemiem ienākumiem liecina, ka viena atveseļošanās no piecām ir bezkredītu atveseļošanās.¹ Tas, ka šādas atveseļošanās biežāk notiek pēc banku vai valūtas krīzes, liecina, ka nepilnīgai finanšu starpniecībai var būt liela nozīme kreditēšanas pieauguma inertuma veicināšanā.

Pirms bezkredītu atveseļošanās ekonomiskā aktivitāte parasti būtiski samazinās un vērojams finanšu stress, īpaši, ja privātā sektora parāda līmenis ir augsts un valsts atkarīga no ārvalstu kapitāla ieplūdes.² Bez kredītu atveseļošanās ir samērā vāja, jo vidējais reālais IKP pieauguma temps ir aptuveni par vienu trešdaļu lēnāks nekā ar normālu kreditēšanas attīstību saistītas atveseļošanās laikā. Aktivitātes no ārējā finansējuma vairāk atkarīgos sektoros bezkredītu atveseļošanās laikā tiek vairāk ierobežotas. Ieguldījumu, kas vairāk atkarīgi no kreditēšanas nekā no patēriņa, devums bezkredītu atveseļošanās pieaugumā ir nesamērīgi mazs, lai gan patēriņš arī ir vājāks.

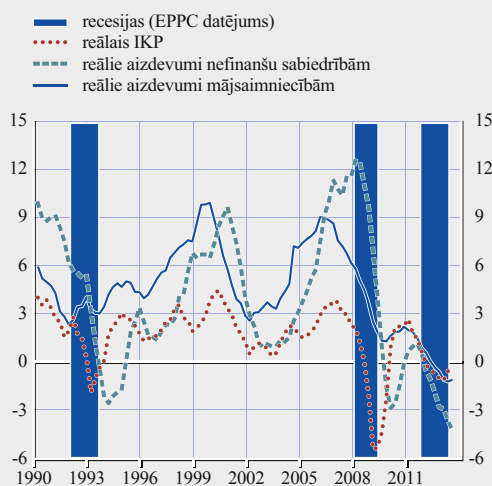
Produkcijas izlaidis pieauguma atjaunošanās bez kredīta izmantošanas tiek skaidrota dažādi. Piemēram, atveseļošanās var finansēt no tādiem alternatīviem finansējuma avotiem kā nesadalītā peļņa, vērtspapīru emisija vai starpuzņēmumu kredīts (t.sk. pārrobežu mērogā). Turklāt ekonomiskās aktivitātes pārvietošana uz sektoriem, kas mazāk atkarīgi no kreditēšanas, vai neizmantotas ražošanas jaudas izmantošana var palīdzēt uzņēmumiem palielināt produkcijas izlaidi arī tad, ja kreditēšana nepalielinās.

Tautsaimniecības atveseļošanās un aizdevumu kāpums euro zonā

Pašreizējā cikla salīdzinājums ar iepriekšējām lejupslīdēm rāda, ka reālais gan uzņēmumiem, gan mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu pieaugums nesenas recesijas laikā samazinājies vairāk nekā citās kopš 20. gs. 90. gadu sākuma novērotajās recesijās (sk. A att.). Ilgstoši neliels kreditēšanas piedāvājums uzņēmumiem, īpaši jauniem uzņēmumiem, var radīt šķēršļus ienākšanai tirgū, tādējādi negatīvi ietekmējot kopējās faktoru produktivitātes kāpumu. Lai gan nefinanšu sabiedrībām izsniegto aizdevumu vājā dinamika turpinās, 2013. gadā, iespējams, bija pavērsiena punkts mājsaimniecībām izsniegto reālo aizdevumu kāpumā. Šāda norise, šķiet, kopumā sakrīt ar pavērsiena punktu reālā IKP pieaugumā atbilstoši vēsturiskajām tendencēm. Uz vienkāršām korelācijām balstīta analīze liecina, ka reālie nefinanšu

A attēls. Reālā IKP gada pieaugums, mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegtie reālie aizdevumi

(gada pārmaiņas, %)

Avoti: ECB, Eurostat un Ekonomikas politikas pētījumu centrs (EPPC).

Piezīmes. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2013. gada 3. ceturksnī. Iekrāsotās daļas norobežo recesijas euro zonā atbilstoši EPPC Ekonomiskās attīstības ciklu datēšanas komitejas hronoloģijai. Reālo datu laikrindas iegūtas, deflējot nominālo datu laikrindas ar IKP deflatoru.

1 Sk. Abiad, A., Dell'Ariccia, G. un Li, B. *Creditless recoveries*, IMF Working Paper, Nr. 11/58, 2011. Šajā pētījumā bezkredītu atveseļošanās definēta kā epizode, kad reālais kreditēšanas pieaugums ir negatīvs vēl trīs gadus pēc recesijas.

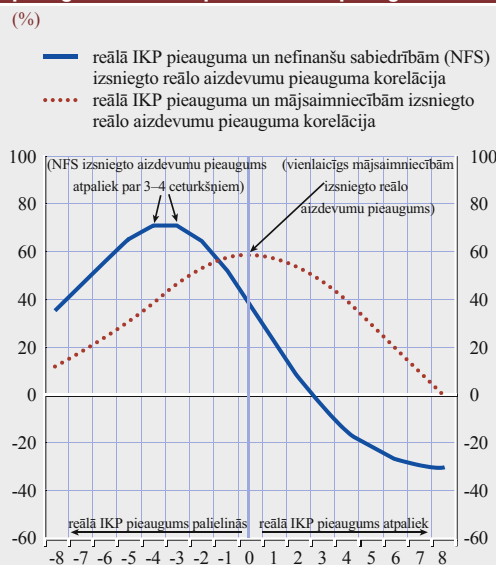
2 Sk. Bijsterbosch, M. un Dahlhaus, T. *Determinants of creditless recoveries*, Working Paper Series, Nr. 1358, ECB, 2011.

sabiedrībām izsniegtie aizdevumi atpaliel no reālā IKP gada kāpuma par 3–4 ceturkšņiem, lai gan mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu palielinājums kopumā sakrīt ar reālo IKP gada pieaugumu (sk. B att.). Uz pavērsiena punktiem balstīta analīze atklāj līdzīgas sakarības starp apsteidzošiem un atpaliekošiem rādītājiem saistībā ar kulminācijām un kritumiem.³ Taču šīs korelācijas nav pilnīgi stabilas, tāpēc konkrēti faktori, piemēram, tādi, kas parasti saistīti ar bezkredītu atvēršanos, var nozīmēt novirzes no vēsturiskajām tendencēm.

Dažas pazīmes liecina, ka kopš krīzes sākuma 2008. gadā euro zonas uzņēmumi daļēji kompensējuši vājo aizdevumu dinamiku ar citiem finansējuma avotiem, tādējādi atspoguļojot uzņēmumu un banku nepieciešamību samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru (sk. C att.). Uzņēmumi vismaz daļēji kompensēja banku izsniegtā finansējuma sarukumu, palielinot parāda vērtspapīru emisiju. Tomēr to uzņēmumu skaits, kuri emitē parāda vērtspapīrus, ir samērā neliels. Bieži vien tie ir lielāki uzņēmumi, kas nevienmērīgi izvietoti euro zonas valstīs un sektoros. Lai gan tādi alternatīvi finansējuma avoti kā parāda un kapitāla vērtspapīru emisija, kā arī citu sektoru aizdevumi daļēji kompensējuši nelielo MFI aizdevumu pieaugumu, kopējais uzņēmumiem sniegtais finansējums procentos no IKP dažos pēdējos gados bijis mazāks nekā iepriekšējos ciklos. Zināmā mērā tas atspoguļo notiekošās pagātnē novēroto parāda uzkrāšanas pārmērību nepieciešamās korekcijas, īpaši dažās valstīs un sektoros, kā arī liecina par to, ka kreditēšanas nosacījumi nesenās krīzes laikā bijuši daudz stingrāki nekā iepriekšējās recesijās.

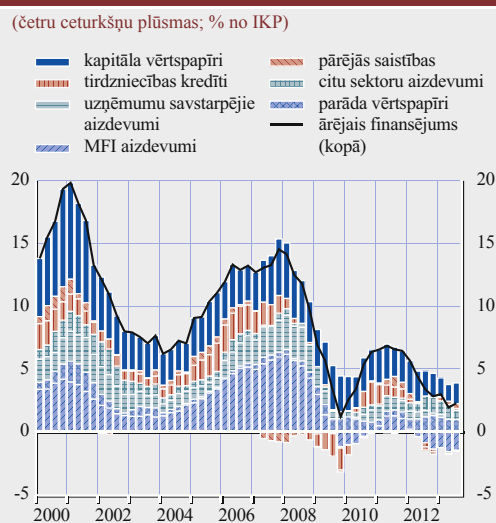
Banku izsniegtie aizdevumi euro zonas mājsaimniecību sektorā ir vienīgais būtiskais ārējā finansējuma avots. Lai gan šādu mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu

B attēls. Dažādu apsteidzošo un atpaliekošo rādītāju pārmaiņu korelācijas: mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegto reālo aizdevumu pieaugums attiecībā pret reālā IKP pieaugumu

Avoti: ECB, Eurostat un ECB aprēķini.
Piezīmes. Dati sniegti par periodu no 1981. gada 1. ceturkšņa līdz 2013. gada 3. ceturksnim. Reālo datu laikrindas iegūtas, deflējot nominālo datu laikrindas ar IKP deflatoru.

C attēls. Euro zonas nefinanšu sabiedrību ārējais finansējums un tā galvenie komponenti

Avots: ECB.
Piezīme. Pārējās saistības ietver citus kreditoru parādus un pensiju fondu rezerves.

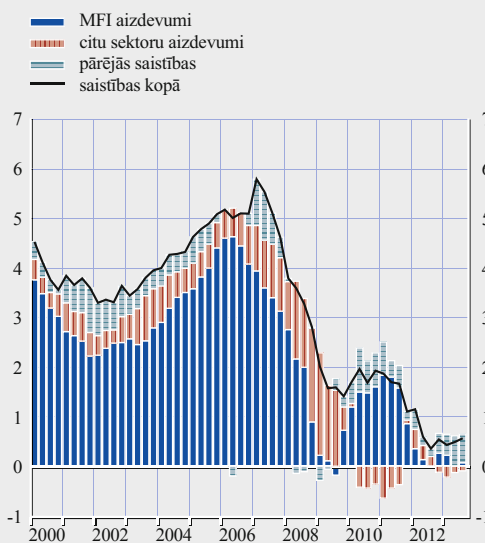
3 Sk. ECB 2013. gada oktobra "Mēneša Biļetena" ielikumu *Stylised facts of money and credit over the business cycle* ("Stilizēti fakti par naudu un kredītiem ekonomiskās attīstības ciklā").

pieaugums pēdējos gados ievērojami samazinājies (sk. D att.), to plūsmas joprojām ir pozitīvas salīdzinājumā ar uzņēmumu sektoru.

Apkopojot var secināt, ka pēdējos gados aizdevumu reālā pieauguma temps bijis daudz lēnāks nekā iepriekš attiecībā uz visiem IKP pieauguma rādītājiem. Papildus pieprasījuma faktoriem (piemēram, zema ieguldījumu līmenim) arī finansējuma piedāvājuma ierobežojumi noteica vājo kreditēšanas pieaugumu. Tomēr līdz šim nav novērotas nekādas pazīmes, kas liecinātu, ka cikliskā saikne starp ekonomiskās attīstības ciklu un aizdevumiem privātajam sektoram neatbilst euro zonā novērotajām vēsturiskajām tendencēm. Vienlaikus dažas pazīmes rāda, ka nesenās krīzes laikā īpaši uzņēmumi mēģinājuši aizstāt aizdevumus ar citiem finansējuma avotiem. Šīs ir raksturīgas atveseļošanās pazīmes pēc bilances krīzes.

D attēls. Euro zonas mājsaimniecību ārējais finansējums un galvenie to veidojošie komponenti

(četru ceturkšņu plūsmas; % no IKP)

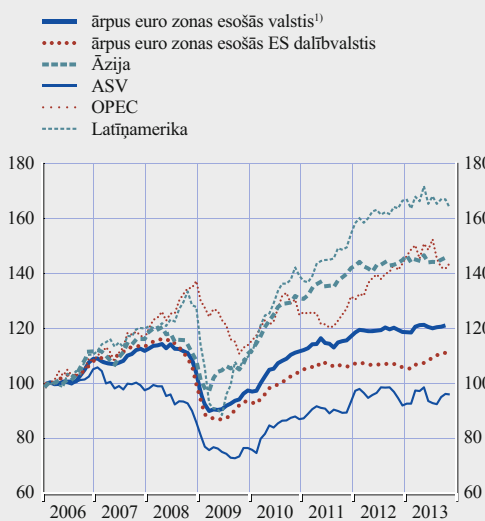
Avots: ECB.

Pēc lejupslīdes 2012. gadā valdības patēriņa gada kāpums 2013. gadā, visticamāk, bija ar nelielu pozitīvu vērtību (sk. 3. tabulu). Valsts izdevumu atjaunošanās galvenokārt notika fiskālās konsolidācijas tempa palēnināšanās dēļ vairākās euro zonas valstīs. Tas īpaši attiecas uz valdības sektorā nodarbināto atlīdzības, kas veido apmēram pusi no kopējā valdības patēriņa euro zonā, samazināšanu, kas, iespējams, beigusies. Sociālie pārvedumi natūrā turpināja palielināties atbilstoši iepriekšējā gada tendencei. Starppatēriņa izdevumi 2013. gadā kopumā nemainījās.

Visbeidzot, 2013. gadā notika krājumu cikla pavērsiens, jo beidzās spēcīgās krājumu korekcijas, kas bija sākušās 2011. gada 2. pusgadā. Visa gada laikā euro zona atgriezās pie mērenas krājumu atjaunošanas. Tādējādi krājumu devums izaugsmē 2013. gadā kopumā bija neitrāls salīdzinājumā ar negatīvo piensumu 2012. gadā (-0.5 procentu punkti no IKP) un pozitīvu devumu 2011. un 2010. gadā (attiecīgi 0.3 procentu punkti no IKP un 0.6 procentu punkti no IKP).

24. attēls. Euro zonas eksporta apjoms uz atsevišķām tirdzniecības partnervalstīm

(indekss: 2006. gada 1. cet. = 100; sezonāli izlīdzināti dati; triju mēnešu mainīgie vidējie rādītāji)

Avots: ECB.

Piezīme. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2013. gada novembrī, izņemot ārpus euro zonas esošās valstis un ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuru jaunākie dati atbilst stāvoklim 2013. gada oktobrī.

1) Attiecībā uz euro zonas kopējo eksportu ārpus euro zonas esošās valstis ir pārējās pasaules valstis.

NETO TIRDZniecībā NEBIJA VĒROJAMS PROGRESS

Ārējā tirdzniecība turpināja pozitīvi ietekmēt euro zonas reālā IKP pieaugumu 2013. gadā. Neto tirdzniecības devums izaugsmē bija mazāks nekā 2012. gadā, jo eksporta kāpums saruka, savukārt imports pēc nozīmīga krituma 2012. gadā sāka uzlaboties 2. ceturksnī. Lai gan gada kopējais eksporta pieaugums bija pozitīvs, tā kāpuma palēnināšanās atspoguļo vāju ārējo pieprasījumu un (mazāk) euro kursa paaugstināšanās nominālajā efektīvajā izteiksmē radīto ietekmi. Tomēr cenu konkurētspējas uzlabošanās, sākoties līdzsvara atjaunošanas procesam, veicināja eksporta pieaugumu vairākās euro zonas valstīs (sk. 5. ielikumu). Vienlaikus tekošā konta pozitīvais saldo joprojām palielinājās, jo neto tirdzniecības devums IKP pieaugumā bija pozitīvs. Aplūkojot ģeogrāfisko dalījumu, eksports uz ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm būtiski pieauga, savukārt tirdzniecība ar Āzijas valstīm un ASV nepalēninājās (sk. 24. att.). Tirdzniecībā euro zonā 2. pusgadā bija vērojamas atveseļošanās sākuma pazīmes. Lai gan importa gada kāpums euro zonā 2013. gadā bija neliels, atjaunošanās sākās 2. ceturksnī pēc divu gadu lejupslīdes tendences. Šī atveseļošanās kopumā saskanēja ar iekšzemes pieprasījuma pakāpenisku atveseļošanos, un to veicināja arī euro kursa paaugstināšanās nominālajā efektīvajā izteiksmē.

5. ielikums

EKSPORTA TIRGUS DAĻU TENDENCES EURO ZONĀ

Šajā ielikumā aplūkotas euro zonas un tās dalībvalstu 1999.–2012. gada eksporta snieguma tendences. Tajā analizēti eksporta tirgus rezultāti, aprēķinot euro zonas preču un pakalpojumu eksportu attiecībā pret pasaules eksportu gan apjoma, gan vērtības izteiksmē. Eksporta tirgus daļu analīze apjoma izteiksmē var sniegt noderīgu ieskatu valsts cenu konkurētspējas vērtēšanai makroekonomikas līmenī, jo šīs daļas var būt svarīgas IKP pieaugumam un varētu tieši reaģēt uz cenu konkurētspējas pārmaiņām. Daļas vērtības izteiksmē, kas daļēji atspoguļo tirdzniecības nosacījumus, varētu būt piemērotākas, lai vērtētu no eksporta gūtos ienākumus, un tās var ietekmēt pārmaiņas gan apjoma, gan vērtības izteiksmē. Visbeidzot, valūtas kursa pārmaiņas var nedaudz atšķirīgi ietekmēt eksporta daļas vērtības izteiksmē salīdzinājumā ar eksporta daļām apjoma izteiksmē.¹

Euro zonas eksporta tirgus daļas

Ārpus euro zonas veiktā preču un pakalpojumu eksporta tirgus daļas vērtības izteiksmē samazinājās no 18.8% 1999. gadā līdz 15.5% 2012. gadā, jo jaunās tirgus ekonomikas valstis strauji integrējās pasaules tautsaimniecībā (sk. A att.).²

Kopējo preču un pakalpojumu eksporta tirgus daļu dinamiku vērtības izteiksmē veicināja galvenokārt preču tirdzniecība, jo tā veido aptuveni trīs ceturtdaļas euro zonas eksporta. No 1999. gada līdz 2008. gadam preču tirgus daļas ārpus euro zonas samazinājās līdz 9.3%, bet pakalpojumu tirgus daļas sarukums nebija tik liels (5.3%; sk. A att.). Pēc 2009. gada turpinājās gan preču, gan pakalpojumu eksporta tirgus daļu lejupvērstā tendence.

1 Jāatzīst, ka vienkārša eksporta tirgus daļu analīze nespēj atspoguļot globalizācijas ietekmi uz starptautiskām ražošanas sistēmām. Piemēram, valstīm, kas izmanto ārzonas stratēģijas, eksporta tirgus daļas būs mazākas, ja pārdošanu veiks galvenokārt ārvalstu saistītie uzņēmumi, nevis iekšzemes mātes sabiedrības.

2 No 1999. gada līdz 2012. gadam jauno tirgus ekonomikas valstu eksporta tirgus daļa vērtības izteiksmē palielinājās no 25.7% līdz 43.8%.

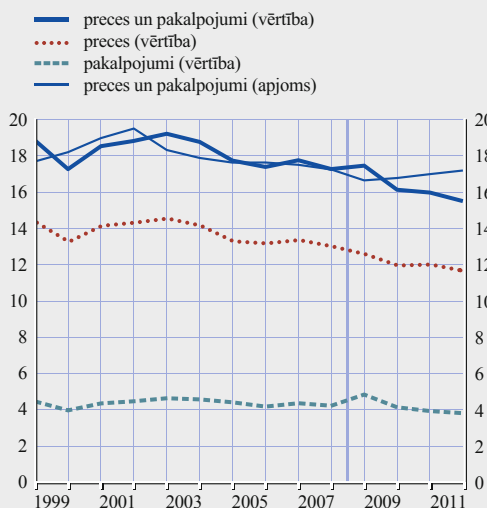
Taču no 1999. gada līdz 2008. gadam euro zonas preču un pakalpojumu eksporta tirgus daļas apjoma izteiksmē samazinājās par 2.5% – mazāk nekā vērtības izteiksmē (sk. A un B att.). Kopš 2009. gada atsākās euro zonas eksporta tirgus daļas kāpums apjoma izteiksmē – līdz 2012. gadam tas palielinājās kopumā par 3.3%. Guvumus apjoma izteiksmē galvenokārt veicināja Vācijas eksporta, kas saglabājās stabils, pozitīvās norises un vairāku dalībvalstu centieni uzlabot konkurētspēju (sk. B att.). Taču no 1999. gada līdz 2012. gadam tirgus daļas ārpus euro zonas apjoma izteiksmē samazinājās par 2.8%.

Novērotās tirgus daļu norišu atšķirības atspoguļo relatīvas cenu tendences atkarībā no tā, vai tiek izmantoti vērtības vai apjoma dati. Ja eksporta tirgus daļas sarukums vērtības izteiksmē ir lielāks nekā apjoma izteiksmē, tas nozīmē, ka attiecīgās valsts eksporta cenas palielinājušās mazāk nekā eksporta cenas pasaulē.

No 1999. gada līdz 2012. gadam euro zona zaudēja preču un pakalpojumu eksporta tirgus daļas apjoma izteiksmē (2.8%) mazāk nekā vērtības izteiksmē (17.7%). Tas liecināja, ka euro zonas eksporta cenu pieaugums bija mazāks nekā pasaules eksporta cenu kāpums

A attēls. Ārpus euro zonas veiktā eksporta tirgus daļas

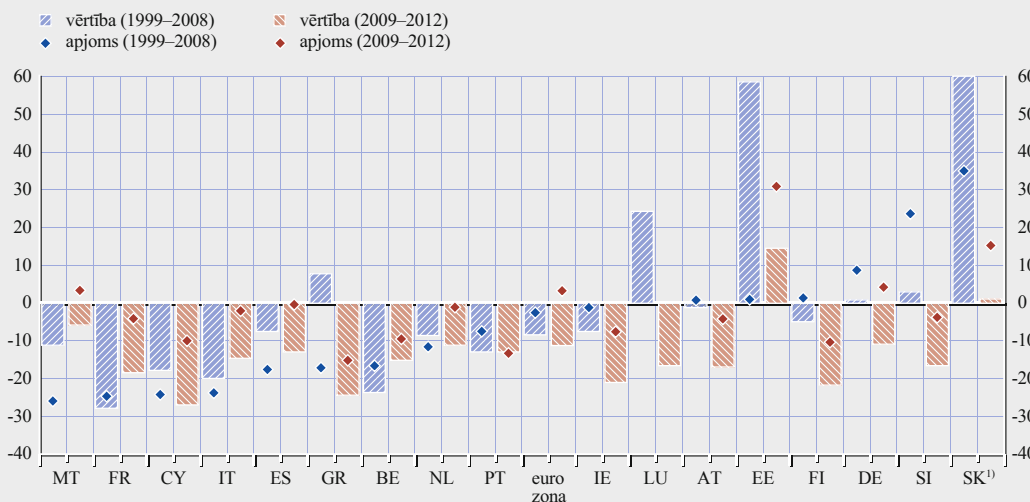
(gada dati; % no pasaules eksporta)

Avoti: ECB aprēķinu pamatā ir SVF *World Economic Outlook* un maksājumu bilances dati.
Piezīme: Nav ietverta euro zonas iekšējā tirdzniecība.

B attēls. Euro zonas valstu eksporta tirgus daļas

(gada dati; pārmaiņas %, preces un pakalpojumi)

Avoti: ECB aprēķinu pamatā ir SVF *World Economic Outlook* un maksājumu bilances dati.
Piezīmes. Attiecībā uz euro zonu tās iekšējā tirdzniecība nav ietverta. Apjoma dati par Luksemburgu nav iekļauti, jo tie nav pieejami. Valstis sarindotas pēc eksporta tirgus daļas pārmaiņām apjoma izteiksmē no 1999. gada līdz 2008. gadam.
1) No 1999. gada līdz 2008. gadam Slovērijas eksporta tirgus daļa vērtības izteiksmē palielinājās par 128.3%.

(sk. B att.). Tas varētu būt saistīts ar tirdzniecības nosacījumu pasliktināšanos euro zonā, iespējams, relatīva preču cenu kāpuma dēļ.³

Euro zonas valstu eksporta tirgus daļu norises

No 1999. gada līdz 2012. gadam vairākumā euro zonas valstu bija vērojams preču un pakalpojumu eksporta tirgus daļu samazinājums gan apjoma, gan vērtības izteiksmē, tomēr dažādām valstīm tas bija atšķirīgs (sk. B att.).

Īpaši no 1999. gada līdz 2008. gadam Slovākija, Slovēnija, Igaunija un Vācija palielināja eksporta tirgus daļas gan vērtības, gan apjoma izteiksmē.⁴ Vācijas un Slovēnijas guvums apjoma izteiksmē bija lielāks nekā vērtības izteiksmē (sk. B att.). Tas liecina, ka šo valstu eksporta cenu kāpums bija mazāks nekā pasaules eksporta cenu palielinājums, Vācijai atspoguļojot iekšzemes darba samaksas pieauguma mazināšanas centienus. Austrija un Somija arī uzlaboja relatīvo cenu konkurētspēju, jo to tirgus daļas apjoma izteiksmē palielinājās. Tajā pašā periodā Maltā, Spānijā, Kiprā, Itālijā un Nīderlandē eksporta daļu sarukums apjoma izteiksmē bija nedaudz lielāks nekā vērtības izteiksmē, un tas liecināja par cenu konkurētspējas mazināšanos. Grieķijā bija būtisks samazinājums apjoma izteiksmē. Tas nozīmēja, ka Grieķijas produktu eksporta cenas pieauga ātrāk nekā pasaules eksporta cenas, radot nemitīgu cenu konkurētspējas kritumu. Eksporta tirgus daļu sarukumu dažās no šīm valstīm varētu skaidrot ar to, ka šajā periodā tās uzplauka un tāpēc motivācija eksportēt preces un pakalpojumus nebija tik liela. Francijā, Beļģijā, Īrijā un Portugālē bija vērojama pretēja tendence. Šajās valstīs bija samazinājums vērtības izteiksmē, nedaudz palielinot cenu konkurētspēju relatīvajā izteiksmē.

No 2009. gada līdz 2012. gadam dažās euro zonas valstīs (Beļģijā, Francijā, Itālijā, Īrijā, Grieķijā un Kiprā) bija vērojams mazāk nozīmīgs eksporta tirgus daļu sarukums apjoma izteiksmē nekā vērtības izteiksmē. Lai gan Spānijas un Nīderlandes eksporta tirgus daļa vērtības izteiksmē arī samazinājās, to eksporta tirgus daļa apjoma izteiksmē stabilizējās. Šīs norises atspoguļoja daudzu šo valstu vispārējos centienus atgūt vai saglabāt konkurētspēju un dažu šo valstu stimulu palielināt eksportu, jo iekšzemes pieprasījums tajā pašā periodā bija neliels.

Vācijas eksporta tirgus daļa no 2009. gada līdz 2012. gadam bija stabila, atspoguļojot turpmākus tās relatīvās cenu konkurētspējas uzlabojumus. Igaunijā un Slovākijā eksporta tirgus daļu pieaugums bija pozitīvs, un tas bija lielāks apjoma izteiksmē. Malta eksporta tirgus daļa nedaudz palielinājās apjoma izteiksmē, bet Portugālē bija vērojams līdzīgs samazinājums gan apjoma, gan vērtības izteiksmē. Austrijā, Somijā un Slovēnijā pirms krīzes bija vērojams eksporta tirgus daļu pieaugums apjoma izteiksmē, bet no 2009. gada līdz 2012. gadam – eksporta tirgus daļu samazinājums. Šis eksporta tirgus daļu sarukums apjoma izteiksmē bija mazāks nekā vērtības izteiksmē.

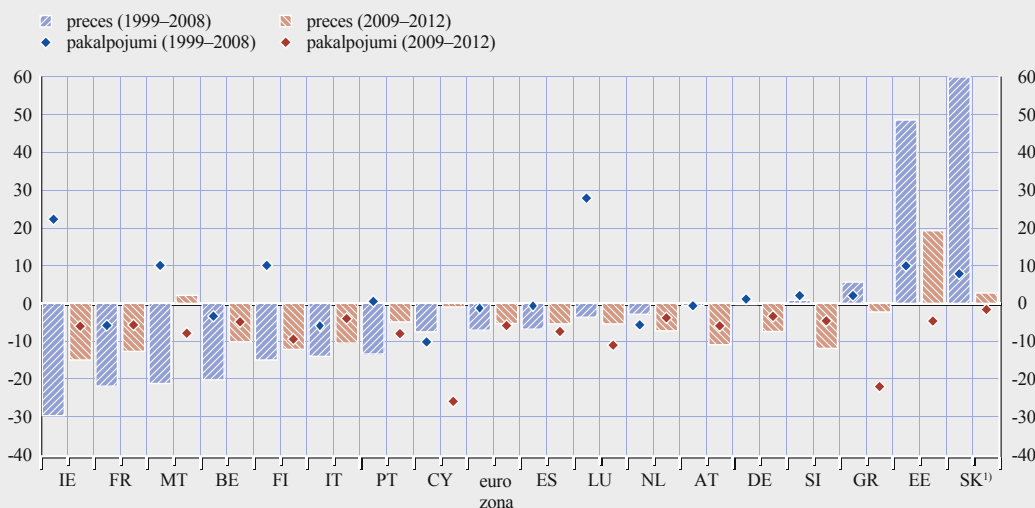
Vērtējot eksporta tirgus daļu vērtības pieaugumu kopējā pasaules eksportā, preču un pakalpojumu dalījumā pakalpojumu eksporta sniegums vērtības izteiksmē pārsniedz preču eksportu. No 1999. gada līdz 2008. gadam vairākumā euro zonas valstu bija vērojams preču eksporta tirgus

3 Cenas faktori tikai daļēji izskaidro eksporta tirgus daļu norises. Jāatzīmē, ka ilgākā laikposmā konstatēti citi ar cenām nesaistīti faktori, kas arī ietekmē eksporta rādītāju attīstību (sk. *Competitiveness and the export performance of the euro area. Occasional Paper Series*, Nr. 90, ECB, 2005. gada jūnijs). Sk. arī *Dieppe et al. (2011), di Mauro un Forster (2008), Benkovskis un Wörz (2012), Antras et al. (2010) un Altomonte et al. (2013)*.

4 Slovākijas eksporta tirgus daļas ieguvumi atspoguļo arī ar cenām nesaistītus konkurētspējas faktorus (valsts spēju piesaistīt lielas ārvalstu tiešo investīciju plūsmas un to integrāciju komponentu ražošanā automobiļu un elektronikas sektorā). Taču varētu rasties arī statistiska neobjektivitāte sakarā ar valūtas pārejas kursa jautājumiem pirms Slovākijas pievienošanās euro zonai.

C attēls. Preču un pakalpojumu devums eksporta tirgus daļās

(gada dati; pārmaiņas %; vērtības izteiksmē)

Avoti: ECB aprēķinu pamatā ir SVF *World Economic Outlook* un maksājumu bilances dati.

Piezīmes. Attiecībā uz euro zonu tās iekšējā tirdzniecība nav ietverta. Valstis sarindotas pēc preču devuma eksporta tirgus daļā no 1999. gada līdz 2008. gadam.

1) No 1999. gada līdz 2008. gadam preču devums Slovākijas eksporta tirgus daļā palielinājās par 120.4%.

daļu samazinājums, izņemot Slovākiju, Igauniju un Grieķiju (sk. C att.).⁵ Austrijā, Vācijā un Slovēnijā preču devums kopējās eksporta tirgus daļas pārmaiņās bija neitrāls. Tajā pašā periodā Luksemburgā, Īrijā, Somijā, Maltā, Igaunijā, Slovākijā, Slovēnijā, Grieķijā, Vācijā un Portugālē pakalpojumu devums eksporta tirgus daļu pieaugumā bija pozitīvs. Periodā starp finanšu krīzes sākumu un 2012. gadu šie guvumi pavērsās pretējā virzienā un bija vērojams vispārējs preču un pakalpojumu eksporta tirgus daļu sarukums, pakalpojumiem saglabājot salīdzinoši lielāku noturību nekā precēm.

Kopumā euro zonu skāra vispārēja eksporta tirgus daļu samazināšanās sakarā ar jauno tirgus ekonomikas valstu rašanos. Taču dažas pozitīvas norises apjoma izteiksmē kopš krīzes sākuma atklāj relatīvu uzlabojumu euro zonas cenu konkurētspējā. Valstu līmenī to atspoguļo konkurētspējas palielināšanās vairākās dalībvalstīs un Vācijas eksporta noturība. Preces vairāk veicināja eksporta tirgus daļu samazināšanos, bet pakalpojumu joma, šķiet, bija noturīgāka.

⁵ Preču un pakalpojumu procentuālo devumu kopējā eksporta tirgus daļas pieaugumā aprēķina, sverot preču un pakalpojumu eksporta tirgus daļu procentuālo pieaugumu atbilstoši to attiecīgajām daļām valsts kopējā eksportā (daļas aprēķina atsaucies perioda pirmajā gadā).

RŪPNIECĪBAS NOZARES AKTIVITĀTE NEDAUDZ PIEAUGA

Neraugoties uz nelielu svārstīgumu, rūpniecības nozares aktivitāte mazliet uzlabojās visa gada laikā atbilstoši pakāpeniskam IKP pieaugumam. 2013. gada decembrī rūpnieciskās ražošanas apjoms (izņemot būvniecību) bija par 0.5% lielāks nekā pirms gada, savukārt 2012. gada decembrī tas bija par 2.4% mazāks nekā tajā pašā laikā iepriekšējā gadā. No rūpniecības produkcijas (izņemot būvniecību) izlaides komponentiem starppatēriņa preču pieaugums 2013. gadā bija visspēcīgākais (sk. 25. att.). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pievienotā vērtība rūpniecībā (izņemot būvniecību) saruka, gada pirmajos trijos ceturkšņos vidēji samazinoties par 1.2% (sarukums 2012. gadā – 1.1%).

Produkcijas izlaide būvniecībā 2013. gadā vēl vairāk samazinājās, turpinoties ieilgušajam lejupslīdes posmam. Pēc 4.2% sarukuma 2012. gadā pievienotā vērtība būvniecībā 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu vidēji samazinājās par 4.5% (pamatojoties uz sezonāli neizlīdzinātiem datiem). Savukārt pakalpojumu pievienotā vērtība, kas 2012. gadā bija stabila, šajā periodā kritās tikai par 0.1%.

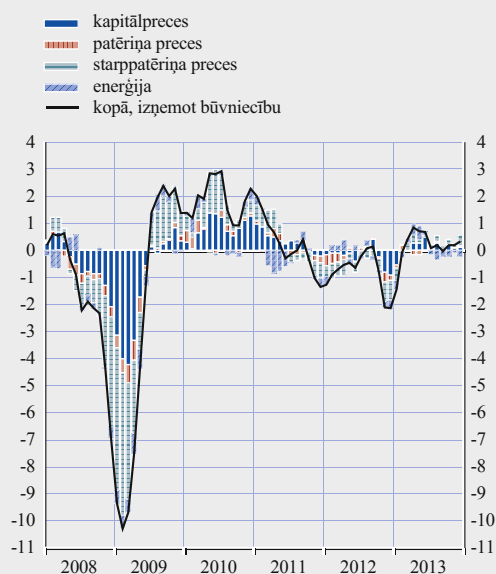
DARBA TIRGI 2013. GADĀ SASNIEDZA ZEMĀKO PUNKTU

Nodarbināto skaits, kas 2012. gadā samazinājās par 0.7%, 2013. gadā turpināja sarukt (sk. 26. att.). Tādējādi 2013. gada 3. ceturksnī nodarbinātības līmenis euro zonā bija aptuveni par 0.8% zemāks nekā pirms gada. Taču nodarbinātības jomas norises salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni liecina, ka situācija darba tirgū stabilizējusies. Nodarbināto skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni 2013. gada 2. un 3. ceturksnī saglabājās stabils. Šīs norises vērojamas pēc tam, kad nodarbināto skaits sarucis septiņus ceturkšņus pēc kārtas. Turklāt apsekojuma rezultāti gada laikā uzlabojušies. Tas liecina par stabilu vai nedaudz pozitīvu tendenci darbvieta radīšanā 2013. gada 4. ceturksnī. Kopumā nodarbinātības līmenis 2013. gadā varētu būt sarucis aptuveni par 1%. Sektoru dalījumā šāds nodarbināto skaita samazinājums bija vērojams visos svarīgākajos sektoros.

Tāpat kā 2012. gadā, arī 2013. gadā kopējā nostrādāto stundu skaita samazināšanās bija būtiskāka nekā nodarbināto skaita sarukums. Tas liecina, ka daudzi uzņēmumi turpināja pazemināt darbaspēka ieguldījumu, samazinot viena nodarbinātā nostrādāto stundu skaitu, nevis nodarbināto skaitu. Šķiet, ka nostrādāto stundu skaita samazināšanas tendence apvēršās 2013. gada 2. pusgadā. Tas atbilda norādēm par situācijas pakāpenisku uzlabošanos darba tirgū, kur nostrādāto stundu skaita normalizēšana bieži vien notiek pirms jaunu darbinieku pieņemšanas darbā.

25. attēls. Rūpnieciskā ražošana un ieguldījums

(pieauguma temps un ieguldījums; procentu punktos; mēneša dati; sezonāli izlīdzināti)

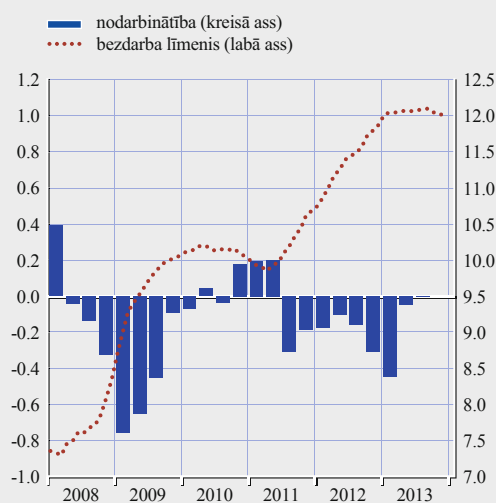

Avoti: Eurostat un ECB aprēķini.

Piezīme. Atspoguļotie dati aprēķināti kā triju mēnešu mainīgais vidējais lielums salīdzinājumā ar atbilstošo vidējo lielumu pirms trim mēnešiem.

26. attēls. Darba tirgus norises

(kāpuma temps salīdzinājumā ar iepriekšējo ceturksni; % no darbaspēka; sezonāli izlīdzināti dati)

Avots: Eurostat.

Tā kā darba tirgus dinamikai ir tendence atpalikt no vispārējām cikliskajām norisēm, nodarbinātības līmeņa kāpuma sarukums pārsniedza produkcijas izlaides pieauguma kritumu. Tas nozīmē, ka produktivitātes gada kāpums uz vienu cilvēku palielinājās no -0.3% 2012. gada pēdējā ceturksnī līdz 0.5% 2013. gada 3. ceturksnī. Gada vidējais pieauguma temps gada pirmajos trijos ceturkšņos bija 0.2% (iepriekšējā gadā palielinājuma nebija). Ražīguma pieauguma kāpums ietekmēja visus sektorus. Tā kā nostrādāto stundu skaits saruka straujāk nekā darbvieta skaits, 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos kopējās produktivitātes gada pieaugums nostrādāto stunda skaita izteiksmē bija vidēji 0.7% (līdzīgs 2012. gadā novērotajam pieauguma tempam).

Pēc zemākā punkta sasniegšanas 2011. gada 1. pusgadā bezdarba līmenis euro zonā 2012. gadā turpināja paaugstināties un 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos sasniedza līmeni, kāds nebija novērots kopš datu laikrindu apkopošanas sākuma 1995. gadā. Taču palielinājums 2013. gadā notika lēnāk nekā 2012. gadā. To apturēja neliels bezdarba līmeņa samazinājums oktobrī (sk. 26. att.). Pēc tam līdz 2013. gada beigām bezdarba līmenis saglabājās nemainīgs (12.0%), neraugoties uz bezdarbnieku skaita tālāku samazināšanos. Tomēr decembrī bezdarba līmenis saglabājās vairāk nekā 2 procentu punktus virs zemākā 2011. gada aprīlī sasniegtā punkta. Kopumā 2013. gadā bezdarba līmenis bija vidēji 12.1% (vidējais līmenis 2012. gadā – 11.4%).

2.5. FISKĀLĀS NORISES

Gaidāms, ka valdības budžeta deficīts euro zonas valstīs 2013. gadā būs turpinājies sarukt, atspoguļojot vairākumā valstu vērojamos apjomīgos konsolidācijas centienus. Euro zonas kopējais budžeta deficīts samazinājies uz pusi salīdzinājumā ar 2009. gadā sasniegto augstāko līmeni. Pēc vairākus gadus ilgušajām plašajām un bieži vien smagajām budžeta korekcijām euro zonā izdevies panākt relatīvi lielāku progresu stabilas fiskālās pozīcijas atjaunošanā nekā citās lielākajās attīstītajās valstīs. Taču valdības parāda attiecība pret IKP joprojām ir ļoti augsta un daudzās valstīs vēl nav stabilizējusies. Tāpēc galvenais fiskālās politikas sarežģītais uzdevums euro zonā ir īstenot noturīgu fiskālo konsolidāciju arī vidējā termiņā. Tas nepieciešams, lai mazinātu pārmērīgi augstos parāda rādītājus un izveidotu fiskālās drošības rezerves pret nākotnes šokiem, īpaši, ņemot vērā sabiedrības novecošanas nelabvēlīgo ietekmi uz valsts finansēm.

FISKĀLĀ KONSOLIDĀCIJA 2013. GADĀ

Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomisko prognozi gaidāms, ka kopējais euro zonas valdības budžeta deficīts 2013. gadā būs samazinājies par 0.6 procentu punktiem (līdz 3.1% no IKP, sk. 4. tabulu). Budžeta deficīta samazinājumu 2013. gadā lielā mērā noteica valdības ieņēmumu rādītāja pieaugums par 0.5 procentu punktiem (līdz 46.7% no IKP). Tas īpaši atspoguļoja nodokļu bāzes paplašināšanos un nodokļu likmes paaugstināšanos vairākās valstīs. Vienlaikus izdevumu rādītājs samazinājās tikai pavisam nelielā mērā (par 0.1 procentu punktu), sasniedzot 49.8% no IKP.

Gaidāms, ka euro zonas valdības vidējā bruto parāda attiecība pret IKP būs būtiski pieaugusi (līdz 95.7%; 2012. gadā – 92.7%), kaut arī lēnākā tempā nekā 2012. gadā. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomisko prognozi 13 no 17 euro zonas valstīm valdības parāda attiecība pret IKP 2013. gadā pārsniedza Māstrihtas kritērijos noteikto 60% atsaucē vērtību; astoņās no šīm valstīm valdības parāda attiecība bija lielāka par 90% no IKP. Šis kopējā euro zonas parāda rādītāja pieaugums skaidrojams ar spēcīgo procentu izdevumu ietekmi un atlikumu plūsmu korekciju.

4. tabula. Euro zonas un tās dalībvalstu fiskālā pozīcija

(% no IKP)

	Valdības budžeta pārpalikums (+)/deficīts (-)				Valdības bruto parāds			
	Eiropas Komisija			Stabilitātes programma	Eiropas Komisija			Stabilitātes programma
	2011	2012	2013	2013	2011	2012	2013	2013
Beļģija	-3.7	-4.0	-2.8	-2.5	98.0	99.8	100.4	100.0
Vācija	-0.8	0.1	0.0	-0.5	80.0	81.0	79.6	80.5
Igaunija	1.1	-0.2	-0.4	-0.5	6.1	9.8	10.0	10.2
Īrija	-13.1	-8.2	-7.4	-7.5	104.1	117.4	124.4	123.3
Grieķija ¹⁾	-9.5	-9.0	-13.5	-	170.3	156.9	176.2	-
Spānija	-9.6	-10.6	-6.8	-6.3	70.5	86.0	94.8	91.4
Francija	-5.3	-4.8	-4.1	-3.7	85.8	90.2	93.5	93.6
Itālija	-3.8	-3.0	-3.0	-2.9	120.7	127.0	133.0	130.4
Kipra	-6.3	-6.4	-8.3	-	71.5	86.6	116.0	-
Luksemburga	0.1	-0.6	-0.9	-0.7	18.7	21.7	24.5	23.8
Malta	-2.8	-3.3	-3.4	-2.7	69.5	71.3	72.6	74.2
Nīderlande	-4.3	-4.1	-3.3	-3.4	65.7	71.3	74.8	74.0
Austrija	-2.5	-2.5	-2.5	-2.3	72.8	74.0	74.8	73.6
Portugāle ¹⁾	-4.3	-6.4	-5.9	-5.5	108.2	124.1	127.8	122.3
Slovēnija	-6.3	-3.8	-5.8	-7.9	47.1	54.4	63.2	61.8
Slovākija	-5.1	-4.5	-3.0	-2.9	43.4	52.4	54.3	54.8
Somija	-0.7	-1.8	-2.2	-1.9	49.2	53.6	58.4	56.3
Euro zona	-4.2	-3.7	-3.1	-2.9	88.0	92.7	95.7	93.4

Avoti: Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomiskā prognoze, 2013. gada aprīlī aktualizētās stabilitātes programmas un ECB aprēķini.

Piezīme. Dati saskaņā ar EKS 95 definīcijām.

1) Grieķijas un Portugāles rādītāji neattiecas uz stabilitātes programmām, bet gan pārskatītajā otrajā korekciju programmā noteiktajiem mērķiem. Grieķijas mērķi noteikti sākotnējās bilances izteiksmē.

Kā redzams 4. tabulā, saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomisko prognozi gaidāms, ka vairāku valstu budžeta balance būs sliktāka, nekā paredzēts valstu 2013. gada aprīļa stabilitātes programmās vai (Portugāles gadījumā) ekonomisko korekciju programmas mērķos ietvertajos valdību plānos. Paredzams, ka kopumā plānotie fiskālie mērķi netiks sasniegti nevienā valstī, izņemot Vāciju, Igauniju, Īriju, Nīderlandi, Portugāli un Slovēniju. Gaidāms, ka dažās valstīs, piemēram, Itālijā un Slovākijā, novirze no mērķiem būs niecīga (0.1%). Kas attiecas uz valstīm, kurās norisinās ES un SVF finansiālās palīdzības programmas, fiskālais deficīts sarucis Īrijā un Portugālē, bet palielinājies Grieķijā un Kiprā. Gaidāms, ka Grieķijā 2013. gadā būs izdevies panākt sākotnējā budžeta pārpalikuma izveidošanos, tādējādi pārsniedzot programmas mērķrādītāju. 6. ielikumā sniegts apskats par 2013. gada norisēm euro zonas valstīs, kurās tiek īstenotas ES un SVF korekciju programmas vai kuras saņem finansiālo palīdzību.

6. ielikums

NORISES 2013. GADĀ EURO ZONAS VALSTĪS, KURAS PIEDALĀS ES UN SVF KOREKCIJU PROGRAMMĀ VAI SAŅEM FINANSIĀLU PALĪDZĪBU

Šajā ielikumā sniegts apskats par 2013. gada norisēm četrās euro zonas valstīs, kuras piedalās ES un SVF korekciju programmā, kā arī Spānijā, kurā tiek īstenota ES finanšu sektora atbalsta programma.¹ Visas piecas valstis panākušas ievērojamu progresu ekonomiskās nelīdzsvarotības

1 Ilgāka termiņa skatījums uz līdzsvara atjaunošanas procesu euro zonā kopš krīzes sākuma sniegts ECB 2012. gada pārskata 5. ielikumā.

mazināšanā, novēršot strukturālo neelastību (īpaši darba tirgos) un uzlabojot finanšu stabilitāti. Turklāt Īrija un Spānija veiksmīgi pabeigušas savas attiecīgās programmas. Nākotnē nepieciešams stiprināt jau panāktos sasniegumus un turpināt reformu pasākumu īstenošanu.

Griekija

Griekija 2013. gadā panāca ievērojamu progresu fiskālās ilgtspējas atjaunošanā un konkurētspējas uzlabošanā. Tautsaimniecība sāka stabilizēties gada 2. ceturksnī pēc dziļas un ilgstošas recesijas. Privātā sektora dati par pieņemtajiem darbiniekiem neto izteiksmē ir iepriecinoši – sāk parādīties 2012. gadā īstenoto tālejošo darba tirgus reformu rezultāti. Lai gan vienības darbaspēka izmaksu samazinājums nav strauji atspoguļojies cenu korekcijās, cenu sarukuma process 2013. gadā pieņēmas spēkā un tam vajadzētu arī veicināt nepārtrauktu valsts tekošā konta stāvokļa uzlabošanos.

Tā kā 2010.–2013. gadā tika veikti ļoti apjomīgi konsolidācijas pasākumi, paredzams, ka 2013. gadā izdevies panākt apjomīga sākotnējā budžeta pārpalikuma (saskaņā ar programmas definīciju) izveidošanos. Šis rezultāts pārsniedz programmas mērķrādītāju – sabalansētu sākotnējo budžetu – galvenokārt mazāku izdevumu dēļ. Nākamajā periodā vidējā termiņa fiskālā stratēģija paredz sākotnējā budžeta pārpalikuma attiecības pret IKP pieaugumu, kā mērķi 2014. gadā nosakot 1.5% no IKP, 2015. gadā – 3.0% no IKP, bet 2016. gadā – 4.5% no IKP.

Neraugoties uz strukturālo reformu īstenošanā panākto progresu, atlikušajiem strukturālās neelastības momentiem, kas dziļi iesakņojušies, vajadzēs pievērsties apņēmīgāk, lai radītu pamatu ilgtspējīgai tautsaimniecības izaugsmei un jaunu darbvietu radīšanai. Nākotnē, lai panāktu nepieciešamo strukturālo reformu plāna paplašināšanos un padziļināšanos, nozīmīga būs politiska apņemšanās. Īpaši jāpastiprina preču un pakalpojumu tirgus reformas un institucionālās reformas. Kapitāla palielināšana 2012. un 2013. gadā stiprināja finanšu sektoru. Tomēr aktīvu kvalitāte turpināja pasliktināties, ienākumus nenesošajiem aizdevumiem pārsniedzot 30%.

Īrija

Korekciju programmas īstenošana Īrijā turpināja norisēt saskaņā ar plānu, ļaujot pārvaldes iestādēm 2013. gada decembrī veiksmīgi pabeigt programmu. Lai gan Īrijas tautsaimniecības izaugsmes temps 2013. gada 1. pusgadā nedaudz palēninājās, biežāk sniegtie rādītāji liecināja par aktivitātes turpmāku kāpumu 2. pusgadā. Darba tirgū joprojām bija vērojamas nostiprināšanās pazīmes. Konkurētspēja turpināja augt, un tekošais konts vēl vairāk uzlabojās.

Fiskālā pozīcija 2013. gadā turpināja uzlaboties, un, neraugoties uz vājo tautsaimniecības sniegumu, Īrija sasniedza tās fiskālos mērķus. Paredzams, ka valdības budžeta deficīta rādītājs 2013. gadā nedaudz pārsniedzis programmā noteikto mērķi. 2014. gada budžetā paredzēta turpmāka konsolidācija galvenokārt izdevumu daļā, lai samazinātu valdības budžeta deficītu līdz 4.8% no IKP 2014. gadā un zem 3.0% no IKP 2015. gadā. Nākotnē Īrijai vajadzēs novērst atlikušos fiskālās ievainojamības momentus, īpaši veselības aprūpes izdevumu jomā, un turpināt nodrošināt atbilstību tās fiskālajiem mērķiem, lai raidītu pozitīvus signālus tirgiem.

Tas, ka Īrija pabeigusi programmu, pierāda, ka nepieciešamie, bet dažkārt sāpīgie pasākumi bijuši veiksmīgi. Īrijai ir būtiski svarīgi turpināt vajadzīgo reformu īstenošanu, īpaši banku sektorā, lai saglabātu piekļuvi tirgum un nosargātu tās tautsaimniecības ilgtermiņa perspektīvas.

Portugāle

Pēc krasa krituma 2011. un 2012. gadā reālā IKP un nodarbinātības kāpuma temps 2013. gada 2. ceturksnī atkal kļuva pozitīvs. Ārējās nelīdzsvarotības korekcijas pēdējos trijos gados bijušas ievērojamas. Tekošajā kontā 2013. gadā izveidojās pārpalikums.

Fiskālās konsolidācijas temps, ko nosaka saskaņā ar strukturālā deficīta pārmaiņām, 2011.–2013. gadā bija ļoti augsts. 2013. gada vidū budžeta deficīta rādītāja attīstības tendence tika koriģēta, lai ļautu daļēji darboties automātiskajiem stabilizatoriem, vienlaikus nepieļaujot valdības parāda attiecības pret IKP kāpumu vidējā termiņā. Budžeta deficīta mērķrādītāji (neskaitot finanšu sektora atbalstu) tika koriģēti no 4.5% no IKP uz 5.5% no IKP 2013. gadā un no 2.5% no IKP uz 4% no IKP 2014. gadā. 2013. gadā budžeta deficīts bija zemāks par mērķrādītāju. To noteica labāki, nekā gaidīts, makroekonomiskie rezultāti un stingra budžeta kontrole. 2014. gada budžetā iekļauti konsolidācijas pasākumi vairāk nekā 2% no IKP apmērā, galvenokārt izdevumu pusē.

Strukturālo reformu jomā panāktais progress pamatā atbildis programmas nosacījumiem. Vairākums programmā iekļauto tiesību aktu attiecībā uz darba un preču tirgus politiku jau stājušies spēkā. Nākotnē galvenā uzmanība būtu jāpievērš reformu efektīvai īstenošanai, kā arī reformu procesa veicināšanai, lai novērstu atlikušos šķēršļus konkurencei, ieguldījumu lēmumu pieņemšanai un jaunu darbvieta radīšanai.

Kipra

ES un SVF korekciju programma Kiprai tika apstiprināta 2013. gada aprīlī. Būtiska uzkrājusies nelīdzsvarotība, korekciju programmas sākuma atlikšana un banku krīze izraisīja krasu ekonomiskās aktivitātes kritumu, lai gan lejupslīde 2013. gadā nebija tik dziļa, kā sākotnēji gaidīts. Vienlaikus strauji pieauga bezdarba līmenis un kreditēšana apstājās.

Arvien dziļākas makroekonomiskās lejupslīdes dēļ fiskālā pozīcija 2013. gadā pasliktinājās. Programma kā sākotnējā budžeta deficīta mērķrādītāju noteica aptuveni 4.25% no IKP 2013. gadā, t.sk. vienreizējas izmaksas 1.8% no IKP apmērā, kas domātas *Cyprus Popular Bank* pārvaldīto sociālā nodrošinājuma fondu un pensiju fondu kompensēšanai, lai nodrošinātu līdzīgu režīmu kā *Central Bank of Cyprus* pārvaldītiem fondiem. 2013. gadā fiskālie mērķrādītāji tika būtiski pārsniegti, un paredzams, ka 2014. gadā sākotnējais budžeta deficīts būs zemāks par sākotnējo programmas mērķi 4.25% no IKP. 2014. gada budžetā mēģināts paātrināt daļu vēlākos gados nepieciešamo konsolidācijas pasākumu, lai nodrošinātu un saglabātu ilgtermiņa sākotnējo fiskālo pārpalikumu 4% no IKP, tādējādi panākot valsts parāda samazināšanos.

Labs progress 2013. gadā tika sasniegts strukturālo un regulatīvo reformu īstenošanā. Turklāt turpmāki panākumi tika gūti finanšu sektora stabilizēšanas un pārstrukturēšanas jomā. 2013. gadā pārvaldes iestādes publicēja plānu ar konkrētiem atskaites punktiem, kas nosaka vadošos principus pakāpeniskai administratīvo pasākumu un kapitāla kontroles stingrības mazināšanai, vienlaikus saglabājot finanšu stabilitāti. Nākotnē Kiprai joprojām nāksies saskarties ar būtiskiem sarežģītiem uzdevumiem, īpaši finanšu sektorā. Tāpēc ārkārtīgi svarīgi stingri turpināt īstenot programmu.

Spānija

Eurogrupa 2013. gada 14. novembrī apstiprināja Spānijas finanšu sektora atbalsta programmas īstenošanas pozitīvu novērtējumu. Programma palīdzējusi nozīmīgi uzlabot Spānijas banku sektora finansējuma apstākļus un struktūru. Pēc vairāk nekā divu gadu recesijas reālā IKP pieaugums 2013. gada 3. ceturksnī sasniedza nelielu pozitīvu vērtību. Bezdarba līmenis joprojām ir ļoti augsts – tas sāka pakāpeniski samazināties vien 2013. gada 2. pusgadā. Spānijas tautsaimniecību labvēlīgi ietekmē notiekošās vienības darbaspēka izmaksu lejupvērstās korekcijas, kas palīdzējušas panākt pārpalikuma izveidošanos tekošajā kontā.

Spānija nesēn veikusi ievērojamu fiskālo konsolidāciju, un paredzams, ka ar rudenī pieņemto papildu konsolidācijas pasākumu palīdzību tās budžeta deficīts 2013. gadā gandrīz sasniedzis mērķrādītāju 6.5% no IKP. Lai panāktu 2014. gadam izvirzītā mērķrādītāja (5.8% no IKP) sasniegšanu, nepieciešami turpmāki pasākumi.

Nākotnē ir būtiski svarīgi saglabāt reformu procesa tempu banku sektora plašākā pārvaldībā, kā arī valsts administrācijā un darba tirgos.

CIKLISKI KORIGĒTIE RĀDĪTĀJI

Kā parādīts 5. tabulā, fiskālā konsolidācija 2013. gadā ir turpinājusies, pat ja tiek ņemta vērā ekonomiskās attīstības cikla ietekme uz valstu budžeta stāvokli. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomisko prognozi gaidāms, ka gan cikliski koriģētā bilance, gan cikliski koriģētā sākotnējā bilance (kas neietver procentu maksājumu ietekmi) uzlabojusies tādā pašā tempā kā 2012. gadā, t.i., attiecīgi par 1 procentu punktu no IKP un 0.9 procentu punktiem no IKP.

5. tabula. Euro zonas un euro zonas valstu cikliski koriģētās bilances, cikliski koriģētās sākotnējās bilances un strukturālās bilances pārmaiņas

(procentu punktos no IKP)

	Cikliski koriģētās budžeta bilances pārmaiņas			Cikliski koriģētās sākotnējās budžeta bilances pārmaiņas			Strukturālās budžeta bilances pārmaiņas		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Beļģija	-0.3	0.2	1.5	-0.3	0.3	1.3	0.0	0.3	0.8
Vācija	2.2	1.4	0.4	2.2	1.2	0.3	1.2	1.3	0.3
Igaunija	-1.3	-1.9	0.4	-1.3	-1.9	0.4	0.2	0.6	-0.4
Īrija	16.3	4.3	0.7	16.4	4.8	1.5	1.1	0.2	0.9
Grieķija	3.2	2.0	-4.3	4.6	-0.1	-5.1	3.1	4.7	2.2
Spānija	-0.1	-0.7	3.9	0.5	-0.2	4.3	0.2	2.1	1.1
Francija	1.3	1.0	1.1	1.5	1.0	0.9	1.0	1.1	0.9
Itālija	0.4	1.8	0.7	0.8	2.3	0.5	0.0	2.3	0.6
Kipra	-1.1	0.4	0.7	-1.0	1.1	1.6	-0.9	-0.3	1.3
Luksemburga	0.4	0.1	-0.6	0.5	0.1	-0.5	0.4	0.1	-0.6
Malta	0.9	-0.2	-0.3	1.0	-0.1	-0.3	1.2	-0.4	0.3
Nīderlande	0.5	1.1	1.3	0.5	0.9	1.3	0.4	1.1	0.6
Austrija	1.2	0.1	0.4	1.1	0.1	0.4	1.1	0.7	0.0
Portugāle	5.9	-1.3	1.0	7.2	-1.0	1.0	2.3	2.4	0.5
Slovēnija	-1.2	3.2	-1.5	-0.9	3.4	-1.0	-0.2	2.2	-0.1
Slovākija	2.8	0.8	1.9	3.0	1.1	2.0	2.2	1.0	1.7
Somija	0.6	-0.4	0.0	0.7	-0.5	0.0	0.6	-0.4	-0.1
Euro zona	1.5	1.0	1.0	1.7	1.1	0.9	0.8	1.5	0.7

Avots: Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomiskā prognoze.

Piezīmes. Pozitīvi skaitļi norāda uz fiskālās situācijas uzlabošanu un negatīvi skaitļi – uz fiskālās situācijas pasliktināšanos. Īrijas, Spānijas, Austrijas, Portugāles un Slovēnijas cikliski koriģētās un cikliski koriģētās sākotnējās bilances pārmaiņas ietver vienīgu finanšu sektora atbalsta pasākumu pakāpenisku samazināšanu. Grieķijas gadījumā cikliski koriģētās un cikliski koriģētās sākotnējās bilances pārmaiņas ietver banku rekapitalizācijas izmaksas, no dalībvalstīm saņemtos pārvedumus, kas atbilst peļņai no Eurosistēmas centrālo banku turējumā esošajām Grieķijas obligācijām, un citus maznozīmīgus faktorus.

Euro zonas strukturālais deficīts (kurā nav iekļauti vienreizējie un pagaidu pasākumi) turpināja samazināties (par 0.7 procentu punktiem no IKP; 2012. gadā – par 1.5 procentu punktiem no IKP). Taču šie cikliski koriģētie fiskālie rādītāji jāvērtē piesardzīgi, jo reālā laika aplēsēm par ciklisko ietekmi uz budžeta bilancēm raksturīga ievērojama nenoteiktība, īpaši valstīs, kuru tautsaimniecībā notiek būtiska līdzsvara atjaunošana. 7. ielikumā aplūkots lielākajās attīstītajās valstīs kopš krīzes sākuma panāktais progress fiskālās konsolidācijas jomā.

7. ielikums

PROGRESS FISKĀLĀS KONSOLIDĀCIJAS JOMĀ: STARPTAUTISKS SALĪDZINĀJUMS

Šajā ielikumā aplūkots kopš krīzes sākuma panāktais progress fiskālās konsolidācijas jomā lielākajās attīstītajās tautsaimniecībās – euro zonā, ASV, Apvienotajā Karalistē, Japānā un Kanādā. Visas lielākās attīstītās tautsaimniecības, t.sk. atsevišķas euro zonas valstis, panākušas būtisku progresu fiskālās nelīdzsvarotības samazināšanā kopš 2010. gada. Tomēr gan kopējais deficīts, gan parāda rādītāji saglabājas ļoti augsti un pārsniedz pirmskrīzes līmeni. Nākotnē raugoties, ir svarīgi saglabāt fiskālās konsolidācijas pasākumus, lai nodrošinātu atgriešanos pie stabilām fiskālajām pozīcijām.

Fiskālās norises lielākajās attīstītajās valstīs kopš 2008. gada

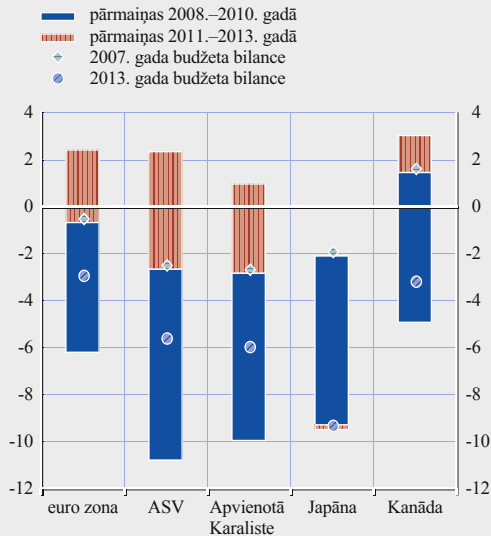
Starptautiskā finanšu krīze 2008. gadā un tai sekojošais ekonomiskās aktivitātes kritums prasīja ātru un izlēmīgu politisku rīcību, īpaši lielākajās attīstītajās valstīs, kuras krīze skāra sevišķi smagi. Kopš 2008. gada beigām vairākumā lielāko attīstīto valstu (t.sk. euro zonas valstīs) veikti ārkārtas pasākumi, lai sniegtu finanšu atbalstu grūtībās nonākušām bankām un saglabātu starptautisko finanšu stabilitāti. Vienlaikus, lai ierobežotu krīzes negatīvo ietekmi uz ekonomisko aktivitāti, valdības veikušas būtiskus stimulējošus budžeta pasākumus. Šie politikas pasākumi kopā ar automātisko stabilizatoru darbību noteica budžeta deficīta un parāda attiecības pret IKP kāpumu, sasniedzot ļoti augstu līmeni. 2008.–2010. gadā euro zonas nominālais budžeta deficīts pieauga par 5.5 procentu punktiem no IKP, Kanādas – par 6.4 procentu punktiem no IKP, Japānas un Apvienotās Karalistes – nedaudz vairāk par 7 procentu punktiem no IKP, bet ASV – aptuveni par 8 procentu punktiem no IKP (sk. A att.). Parāda attiecības pret IKP pieaugums bija rakstāms divciparu skaitļos, un būtiskāko palielinājumu reģistrēja Japānā un Apvienotajā Karalistē (sk. B att.).

Kopš 2010. gada vairākums attīstīto valstu veikušas fiskālās konsolidācijas pasākumus. Šajā laikā SVF ieteica, sākot ar 2011. gadu, katru gadu uzlabot cikliski koriģēto bilanci par 1 procentu punktu no IKP, uzskatot to par atbilstošu konsolidācijas tempu, lai panāktu pareizo līdzsvaru starp nepieciešamību novērst tirgus bažas par fiskālajiem pamatrādītājiem un izvairīties no straujas atbalsta pārtraukšanas tolaik sākumstadijā esošajam atveseļošanās procesam.¹ Tomēr faktiskais konsolidācijas temps dažādās valstīs bija ļoti atšķirīgs atkarībā no finanšu tirgus spiediena stipruma, fiskālās nelīdzsvarotības pakāpes un konkrēti euro zonā – no Stabilitātes un izaugsmes pakta prasībām.

1 Sk. *Fiscal exit: from strategy to implementation*, IMF Fiscal Monitor, 2010. gada novembris. SVF 2013. gada aprīļa *Fiscal Monitor*
2. ielikums apstiprina, ka korekcijas temps 1% no IKP cikliski koriģētā izteiksmē ir kopumā atbilstošs valstīm, kurās nepastāv tirgus spiediens.

A attēls. Valdības budžeta bilance

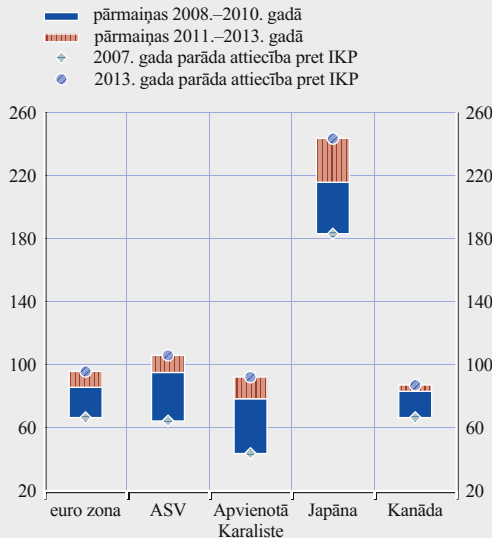
(% no IKP; procentu punktos no IKP)

Avoti: SVF *World Economic Outlook* un ECB aprēķini.
Piezīme. Visām valstīm dati sniegti, pamatojoties uz kalendāro gadu.

B attēls. Valdības parāda attiecība pret IKP

(% no IKP; procentu punktos no IKP)

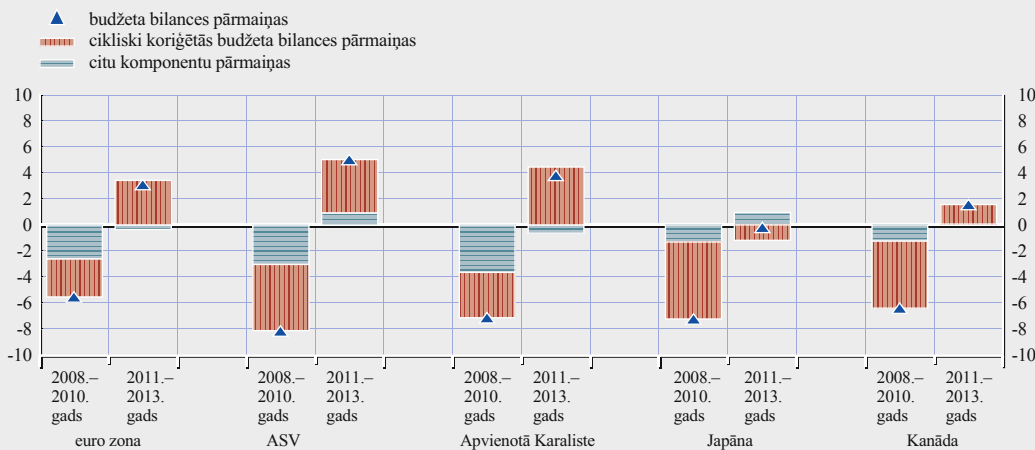

Avoti: SVF *World Economic Outlook* un ECB aprēķini.
Piezīme. Visām valstīm dati sniegti, pamatojoties uz kalendāro gadu.

Salīdzinājumā ar Apvienoto Karalisti, ASV un Japānu budžeta deficīta līmenis euro zonā valsts parāda krīzes sākumā bija zemāks, bet Kanādā bija izveidojies pārpalikums 1.5% apmērā no IKP. 2011.–2013. gadā ASV un Apvienotā Karaliste piedzīvoja lielāko budžeta deficīta sarukumu, tām sekoja euro zona un Kanāda, bet Japānā budžeta deficīts nedaudz palielinājās (sk. C att.). Saskaņā ar SVF datiem gada vidējais konsolidācijas pasākumu apmērs 2011.–2013. gadā, izteikts

C attēls. Budžeta bilances pārmaiņu sadalījums 2008.–2010. gadā un 2011.–2013. gadā

(procentu punktos no IKP)

Avoti: SVF *World Economic Outlook* un ECB aprēķini.
Piezīmes. Visām valstīm dati sniegti, pamatojoties uz kalendāro gadu. ASV izmantoti 2013. gada oktobra *Fiscal Monitor* dati, jo cikliski koriģētā bilance koriģēta atbilstoši valdības atbalstam finanšu sektoram. Japānai izmantota strukturālā bilance. Postenis "citu komponentu pārmaiņas" ietver ciklisko komponenti un faktorus, kas ir budžeta bilanci ietekmējošā produkcijas izlaides cikla pamatā.

ar cikliski koriģētās bilances pārmaiņām, euro zonā, ASV un Apvienotajā Karalistē pārsniedza 1 procentu punktu no IKP. Kanādā tas bija uz pusi mazāks, bet Japānā – negatīvs.

Konsolidācijas pasākumi sākuši dot augļus. Lai gan nominālais budžeta deficīts visās attīstītajās valstīs saglabājas augsts un pārsniedz pirmskrīzes līmeni, ASV un euro zonā tas samazinājies uz pusi salīdzinājumā ar krīzes laikā sasniegto maksimumu. Paredzams, ka euro zonā budžeta deficīts un cikliski koriģētā bilance 2013. gadā būs viszemākā starp lielākajām attīstītajām valstīm – korekciju procesam euro zonā un Apvienotajā Karalistē izdevies panākt cikliski koriģētā deficīta sarakumu zem pirmskrīzes līmeņa. Tomēr valdības parāda attiecība pret IKP pēc straujas valsts saistību uzkrāšanās pēc krīzes turpināja augt. Parāda rādītāja palielināšanās bija īpaši strauja Apvienotajā Karalistē, kur tas 2013. gadā pieauga līdz vairāk par 90% no IKP (2007. gadā – 44% no IKP), bet Japānā 2013. gadā tika reģistrēta nepārprotami visaugstākā (kopējā) valdības parāda attiecība pret IKP – 244% no IKP (sk. B att.).

Norises euro zonā

Arī atsevišķas euro zonas valstis smagi skāra 2008.–2009. gada finanšu un tautsaimniecības krīze, bet 2010. gada valsts parāda krīze vēl vairāk pastiprināja esošo fiskālo nelīdzsvarotību.

Tāpat kā citās lielākajās attīstītajās valstīs, vairākumā euro zonas valstu fiskālā nostāja 2010. gadā kļuva ierobežojošāka. Fiskālo korekciju temps un laika plānojums tika noteikts atbilstoši Stabilitātes un izaugsmes paktam un principiem, par kuriem ECOFIN panāca vienošanos 2009. gada oktobrī². Šie principi vēlāk tika atspoguļoti 2009. gada ieteikumos par pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru. Reaģējot uz euro zonas valsts parāda krīzi, vairākas valstis būtiski paātrināja konsolidācijas pasākumu īstenošanu, cenšoties atgūt finanšu tirgus uzticēšanos. Tas iezīmēja nozīmīgu konsolidācijas pasākumu perioda sākumu. Daudzās valstīs, īpaši tajās, kuras piedalījās kopīgā ES un SVF finansiālās palīdzības programmā, un tajās, kuras pieredzēja būtisku spriedzi finanšu tirgos, konsolidācijas apmēri izrādījās daudz lielāki, nekā tika pieņemts laikā, kad publicēja 2009. gada ieteikumus attiecībā uz pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru.

Lai gan 2010.–2013. gadā veiktajiem konsolidācijas pasākumiem izdevās apvērst budžeta deficīta pieauguma tendenci vairākumā valstu, budžeta deficīta rādītāji daudzās no tām joprojām pārsniedz pirmskrīzes līmeni (sk. D att.). Līdzīgā veidā valdības parāda attiecības pret IKP rādītāji saglabājās krietni augstāki par pirmskrīzes līmeni un turpināja augt. To galvenokārt noteica liela pozitīvā starpība starp procentu likmēm attiecībā uz valdības parāda atlikumu un tautsaimniecības izaugsmes tempu, kā arī banku sektoram piešķirtais finansiālais atbalsts.³

Fiskālās konsolidācijas perspektīva 2014.–2016. gadam

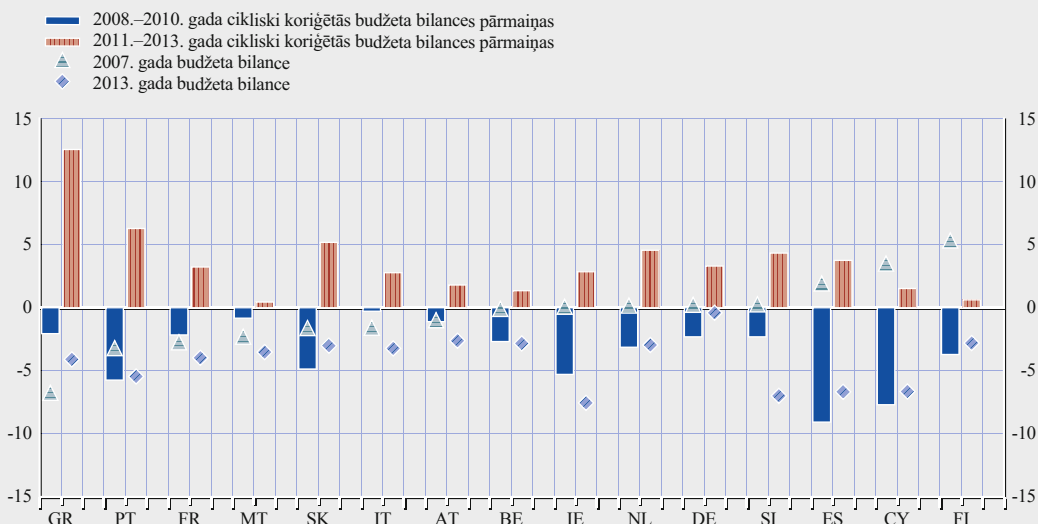
Raugoties nākotnē, SVF 2013. gada oktobra *World Economic Outlook* paredz, ka fiskālā konsolidācija lielākajās attīstītajās valstīs, t.sk. euro zonas valstīs, turpināsies nākamajos trīs

2 ECOFIN 2009. gada oktobrī vienojās par principiem koordinētai iepriekš pieņemto fiskālās stimulēšanas pasākumu pakāpeniskai pārtraukšanai. Tika panākta vienošanās, ka, nosakot korekciju tempu, jāņem vērā katras valsts konkrētie apstākļi, tomēr fiskālā konsolidācija visās euro zonas valstīs jāsāk ne vēlāk kā līdz 2011. gadam. Valstīm, kurās pastāv bažas par ilgtspējību, konsolidācija jāsāk agrāk. Tika ieteikts, ka fiskālās konsolidācijas plānotajam tempam jābūt vērīgam un strukturālā izteiksmē vairākumā dalībvalstu krietni jāpārsniedz etalonvērtība 0,5% no IKP.

3 Sīkāku informāciju par fiskālās konsolidācijas jomā panākto progresu euro zonas valstīs sk. ECB 2013. gada decembra "Mēneša Biļetena" ielikumā *Fiscal consolidation in the euro area: past progress and plans for 2014* ("Fiskālā konsolidācija euro zonā: progress pagātnē un plāni 2014. gadam").

D attēls. Valdības budžeta bilance un cikliski koriģētās bilances pārmaiņas euro zonas valstīs

(% no IKP; procentu punktos no IKP)

Avoti: SVF *World Economic Outlook* un ECB aprēķini.

Piezīmes. Valstis sarindotas atbilstoši to budžeta bilancei 2007. gadā. Nav iekļautas Igaunija un Luksemburga, jo attiecīgie dati nav pieejami SVF *World Economic Outlook*. Grieķijas gadījumā cikliski koriģētās bilances pārmaiņas neietver banku rekapitalizācijas izmaksas, no dalībvalstīm saņemtos pārvedumus, kas atbilst peļņai no Eurosistēmas centrālo banku turējumā esošajām Grieķijas obligācijām, un citus maznozīmīgus faktorus.

gadus, lai gan mazliet lēnākā tempā nekā iepriekš. Izņēmums ir Japāna, kas, kā paredzams, paatrinās fiskālās korekcijas, t.sk., palielinot PVN likmes 2014. gada aprīlī un 2015. gada oktobrī. Prognozē, ka parāda attiecība pret IKP Kanādā sāks samazināties 2014. gadā, bet euro zonā un ASV – 2015. gadā. Paredzams, ka Japānā tā stabilizēsies aptuveni 242% no IKP līmenī, bet Apvienotajā Karalistē turpinās palielināties.

Nepieciešamais konsolidācijas apjoms vairākās valstīs joprojām ir liels, un parāda samazināšanas procesu apdraud vairāki izaicinājumi. Tā kā vairākumā attīstīto valstu parāda atlikums ir liels, nepieciešami ilgtspējīgi fiskālie pasākumi, lai nodrošinātu, ka parāda attiecība pret IKP attīstās pa lejupejošu trajektoriju. Tas nepieciešams, arī ņemot vērā nelabvēlīgās demogrāfiskās tendences, kuras nozīmē to, ka pieaugs ar vecumu saistītie izdevumi (t.i., veselības aprūpes un pensiju izdevumi). Ja valstīm neizdosies ticami izziņot un īstenot vidējā termiņa fiskālās konsolidācijas plānus, kas risina fiskālās nelīdzsvarotības problēmas pašā saknē, varētu pieaugt valdības obligāciju peļņas likmes, tādējādi kavējot turpmākās fiskālās korekcijas.

STABILITĀTES UN IZAUGSMES PAKTA ĪSTENOŠANA

Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomisko prognozi gaidāms, ka visu euro zonas valstu, izņemot Beļģiju, Vāciju, Igauniju, Itāliju, Luksemburgu, Austriju, Slovākiju un Somiju, budžeta deficīts pārsniegs Māstrihtas kritērijos noteikto budžeta deficīta atsaucēs vērtību (3% no IKP). Gada beigās 13 euro zonas valstu bija pakļautas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai, un tām bija noteikti termiņi budžeta deficīta rādītāja samazināšanai zem atsaucēs vērtības no 2013. gada (Beļģijai) līdz 2016. gadam (Spānijai, Kīpriai un Grieķijai). 2013. gada jūnijā ECOFIN atcēla pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru Itālijai un no jauna atsāka to Maltai, nosakot pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu līdz 2014. gadam. Vienlaikus

un īpaši ņemot vērā ekonomiskās norises, kas izrādījās nelabvēlīgākas, nekā gaidīts, ECOFIN vairākām valstīm piešķīra pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņa pagarinājumus – viena gada pagarinājumu Nīderlandei (līdz 2014. gadam) un Portugālei (līdz 2015. gadam), divu gadu pagarinājumu Francijai un Slovēnijai (līdz 2015. gadam) un Spānijai (līdz 2016. gadam) un četrus gadu pagarinājumu Kiprai (līdz 2016. gadam). Turklāt ECOFIN ieteica izteikt brīdinājumu Beļģijai veikt pasākumus, lai novērstu pārmērīgu budžeta deficītu līdz 2013. gadam, jo tā nesasniedza atsaucē vērtību 3% no IKP līdz noteiktajam pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņam (2012. gadam), un tika atzīts, ka tā nav veikusi efektīvus pasākumus.

2014. GADĀ PAREDZĒTA TURPMĀKA FISKĀLĀ KONSOLIDĀCIJA

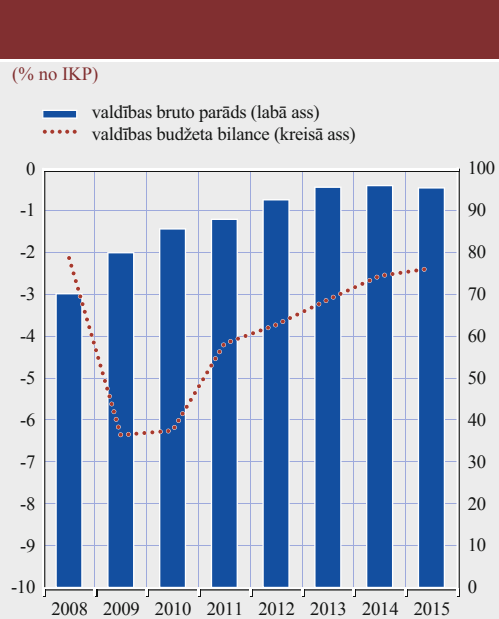
Gaidāms, ka 2014. gadā turpināsies euro zonas budžeta pozīcijas pakāpeniska tālāka uzlabošanās. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomisko prognozi paredzams, ka valdības budžeta deficīta attiecība pret IKP euro zonā samazināsies par 0.6 procentu punktiem (līdz 2.5% no IKP; sk. 27. att.), t.i., zem Māstrihtas kritērijos noteiktās budžeta deficīta atsaucē vērtības. Paredzams, ka fiskālās korekcijas būs pilnībā balstītas uz izdevumiem un izdevumu rādītājs samazināsies līdz 49.3% no IKP, ieņēmumu rādītājam pamatā nemainoties (46.7% no IKP). Turklāt paredzams, ka valdības bruto parāda attiecība palielināsies tikai pavisam nedaudz un 2014. gadā sasnies augstāko punktu (95.9% no IKP).

Runājot par fiskālajām norisēm atsevišķās valstīs 2014. gadā, paredzams, ka deviņās euro zonas valstīs budžeta deficīta rādītājs pārsniegs atsaucē vērtību 3% no IKP. Vienlaikus paredzams, ka valdības parāda rādītājs sešās valstīs – Beļģijā, Īrijā, Grieķijā, Itālijā, Kiprā un Portugālē – pārsniegs 100% no IKP.

JĀNODROŠINA NOTURĪGA FISKĀLĀ KONSOLIDĀCIJA VIDĒJĀ TERMIŅĀ

Pēc vairākus gadus ilgām plašām un bieži vien smagām budžeta korekcijām euro zonā izdevies panākt nozīmīgu progresu stabilas fiskālās pozīcijas atjaunošanā, kas ir labs rādītājs salīdzinājumā ar citās lielākajās attīstītajās tautsaimniecībās sasniegto (sk. 7. ielikumu). Tomēr galvenā fiskālās politikas problēma euro zonā joprojām ir noturīgas fiskālās konsolidācijas īstenošana arī vidējā termiņā, tādējādi samazinot augstos valdības parāda rādītājus. Tas ir īpaši svarīgi, ņemot vērā sabiedrības novecošanas nelabvēlīgo ietekmi uz valsts finansēm. Fiskālajām korekcijām jānotiek atbilstoši stingrākam ES fiskālās un ekonomiskās pārvaldības regulējumam, un tās jāīsteno izaugsmei labvēlīgā veidā, saglabājot efektīvas un izaugsmi veicinošas valsts investīcijas. Valstīm jānodrošina, lai to budžeta plānos tiktu paredzētas drošības rezerves, nepieļaujot novirzes no mērķrādītājiem, ja izaugsme izrādās nedaudz vājāka, nekā gaidīts.

27. attēls. Fiskālās norises euro zonā

Avots: Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomiskā prognoze.
Piezīme. Budžeta bilances dati neietver UMTS licenču pārdošanas ieņēmumus.

3. EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS NORISES ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠAJĀS ES DALĪBVALSTĪS

EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE

Vairākumā no 11 ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm 2013. gadā joprojām bija vērojams samērā lēns reālā IKP pieaugums (sk. 6. tabulu).⁷ Saglabājās būtiski šķēršļi, t.sk. tautsaimniecības apsīkums euro zonā, lielākajā daļā šo valstu turpinoties aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanas procesam. Dažās valstīs pēc 2012. gada beigās vērojamas lejupslīdes pamazām atjaunojās ārējais pieprasījums, bet citās valstīs sakarā ar vājo iekšzemes absorbēšanas spēju saruka importa apjoms, tāpēc neto eksporta ieguldījums reālā IKP pieaugumā dažādās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs bija nevienmērīgs. IKP kāpumu arvien noteica iekšzemes pieprasījums. Vērtējot iekšzemes pieprasījuma galvenos komponentus, vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu paaugstinājās valsts patēriņš. Privātā patēriņa kāpums pamatā joprojām bija ierobežots, jo uzņēmumi un mājsaimniecības turpināja uzlabot bilances un bija piesardzīgi, ņemot vērā neskaidro pasaules tautsaimniecības perspektīvu. Ieguldījumu kopapjoms dažās valstīs palielinājās, bet dažās – saruka. Vienlaikus ar zemiem izaugsmes rādītājiem vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu saglabājās augsts bezdarba līmenis. Taču vairākās valstīs nodarbinātības līmenis paaugstinājās, un visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Horvātiju, atlīdzība vienam nodarbinātajam palielinājās. Tomēr vienības darbaspēka izmaksu kāpums kopumā bija zemāks nekā 2012. gadā. Daudzās valstīs kreditēšanas pieaugums joprojām bija vājš, un tas atspoguļoja saspringtas piedāvājuma situācijas un zema pieprasījuma kombināciju.

Lai gan 2013. gadā reālā IKP gada kāpums salīdzinājumā ar 2012. gadu vidējā svērtajā izteiksmē palielinājās, kopumā dažādās valstīs pastāvēja būtiskas atšķirības. No ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm vislielākais IKP pieaugums bija Latvijā, Lietuvā un Rumānijā, bet Horvātijā un Čehijas Republikā 2013. gadā bija vērojams produkcijas izlaides sarukums. Latvijā un Lietuvā 2013. gadā

6. tabula. Reālā IKP pieaugums ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs un euro zonā

(gada pārmaiņas; %)								
	2010	2011	2012	2013 ¹⁾	2013	2013	2013	2013
					1. cet.	2. cet.	3. cet.	4. cet. ¹⁾
Bulgārija	0.4	1.8	0.8	0.6	0.4	0.2	0.7	1.0
Čehijas Republika	2.5	1.8	-1.0	.	-2.3	-1.7	-1.2	.
Dānija	1.4	1.1	-0.4	.	-0.7	0.5	0.5	.
Horvātija	-2.3	-0.2	-1.9	.	-1.0	-0.7	-0.6	.
Latvija	-1.3	5.3	5.2	.	6.7	4.5	4.1	.
Lietuva	1.6	6.0	3.7	3.4	3.8	3.8	2.3	3.5
Ungārija	1.1	1.6	-1.7	1.1	-0.3	0.5	1.6	2.7
Polija	3.9	4.5	1.9	1.5	0.8	1.2	1.8	2.2
Rumānija	-0.9	2.3	0.4	3.3	2.3	1.6	4.0	5.1
Zviedrija	6.6	2.9	0.9	.	1.6	0.6	0.3	.
Apvienotā Karaliste	1.7	1.1	0.3	1.9	0.7	2.0	1.9	2.8
ES8 ²⁾	2.0	3.1	0.7	.	0.5	0.7	1.5	.
ES11 ³⁾	2.3	1.9	0.4	.	0.7	1.4	1.5	.
Euro zona	2.0	1.6	-0.7	-0.4	-1.2	-0.6	-0.3	0.5

Avots: Eurostat.

Piezīme. Gada dati aprēķināti, izmantojot sezonāli neizlīdzinātus datus. Visām valstīm ceturkšņa dati ir sezonāli un atbilstoši darbadienu skaitam izlīdzināti, izņemot Rumāniju (tikai sezonāli izlīdzināti dati).

1) 2013. gada un 2013. gada 4. ceturkšņa dati ir ātrās aplēses, t.i., provizorisks dati.

2) ES8 kopējais rādītājs ietver astoņas ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuras pievienojās ES 2004., 2007. vai 2013. gadā.

3) ES11 kopējais rādītājs ietver 11 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis (stāvoklis 2013. gada 31. decembrī).

7 2013. gada 1. jūlijā ES pievienojās Horvātija. Latvija 2014. gada 1. janvārī kļuva par euro zonas dalībnieci.

saglabājās dinamiska tautsaimniecības izaugsme, iekšzemes pieprasījumam kļūstot par būtiskāku izaugsmes virzītāju. Bulgārijā, Čehijas Republikā, Polijā un Rumānijā iekšzemes pieprasījums joprojām bija vājš un galvenais izaugsmes avots bija neto eksports. IKP pieaugumu Rumānijā veicināja arī labā raža. Tautsaimniecības atveseļošanās Dānijā bija lēna, jo patēriņu mazināja nelielais reāli rīcībā esošo ienākumu kāpums un mājsaimniecību parāda konsolidācija. Horvātijā piekto gadu pēc kārtas bija recesija, jo tautsaimniecības izaugsmi kavēja vājā konkurētspēja un būvniecības burbuļa plīšana. Ungārijā tautsaimniecības attīstība bija saistīta ar krājumu pārmaiņām, iekšzemes pieprasījuma norisēm, būvniecību un – 2013. gada 2. pusgadā – ar apstrādes rūpniecību. Pēc straujas atkopšanās no krīzes tautsaimniecības izaugsme Zviedrijā palēninājās, atspoguļojot nelielu ieguldījumu apjomu un neto eksporta sarukumu. Apvienotajā Karalistē IKP pieaugums 2013. gadā strauji atjaunojās galvenokārt sakarā ar mājsaimniecību patēriņu, ko veicināja spēcīga mājsaimniecību uzkrājumu rādītāja pazemināšanās un arī nenoteiktības mazināšanās saistībā ar tautsaimniecības perspektīvām gan iekšzemē, gan ārvalstīs. Visbeidzot, vairākās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs gada beigās bija vērojamas tautsaimniecības atveseļošanās pazīmes, ko veicināja stimulējošā monetārās politikas nostāja un euro zonas izaugsmes perspektīvu uzlabošanās vienlaikus ar mājsaimniecību reāli rīcībā esošo ienākumu palielināšanos un spēcīgāku darba tirgus dinamiku.

CENU NORISES

Inflācija pazeminājās vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu. Gada vidējā svērtā inflācija 2013. gadā saruka līdz 1.9% (2012. gadā – 3.0%; sk. 7. tabulu), atspoguļojot preču cenu spiediena mazināšanos un iepriekšējā gadā notikušā krasā netiešo nodokļu kāpuma seku pakāpenisku izzušanu. Arī vidējā svērtā SPCI inflācija (izņemot enerģiju un neapstrādāto pārtiku) ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2013. gadā saruka līdz 1.7% (2012. gadā – 2.5%). 12 mēnešu SPCI inflācijas atšķirības dažādās valstīs 2013. gadā joprojām bija būtiskas. Visaugstākā gada inflācija 2013. gadā bija Rumānijā (3.2%), savukārt Latvijā inflācija samazinājās līdz 0.0%, un tas bija zemākais rādītājs ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs. Pārtikas un enerģijas cenu kritumam bija īpaši būtiska ietekme uz kopējo SPCI Lietuvā, Polijā un Rumānijā, kur šīs preces veido samērā lielu patēriņa groza daļu. Arī administratīvi regulējamo cenu sarukums veicināja zemāku inflāciju

7. tabula. SPCI inflācija ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs un euro zonā

(gada pārmaiņas; %)								
	2010	2011	2012	2013	2013 1. cet.	2013 2. cet.	2013 3. cet.	2013 4. cet.
Bulgārija	3.0	3.4	2.4	0.4	2.1	1.1	-0.7	-1.0
Čehijas Republika	1.2	2.1	3.5	1.4	1.7	1.5	1.2	1.1
Dānija	2.2	2.7	2.4	0.5	0.9	0.5	0.2	0.4
Horvātija	1.1	2.2	3.4	2.3	4.2	2.3	2.2	0.6
Latvija	-1.2	4.2	2.3	0.0	0.4	-0.1	0.0	-0.2
Lietuva	1.2	4.1	3.2	1.2	2.2	1.4	0.5	0.5
Ungārija	4.7	3.9	5.7	1.7	2.7	1.9	1.6	0.7
Polija	2.7	3.9	3.7	0.8	1.3	0.5	0.9	0.6
Rumānija	6.1	5.8	3.4	3.2	4.8	4.4	2.4	1.3
Zviedrija	1.9	1.4	0.9	0.4	0.6	0.3	0.7	0.3
Apvienotā Karaliste	3.3	4.5	2.8	2.6	2.8	2.7	2.7	2.1
ES8 ¹⁾	3.1	3.8	3.7	1.4	2.2	1.5	1.2	0.6
ES11 ²⁾	3.1	3.9	3.0	1.9	2.3	2.0	1.9	1.3
Euro zona	1.6	2.7	2.5	1.4	1.9	1.4	1.3	0.8

Avots: Eurostat.

1) ES8 kopējais rādītājs ietver astoņas ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuras pievienojās ES 2004., 2007. vai 2013. gadā.

2) ES11 kopējais rādītājs ietver 11 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis (stāvoklis 2013. gada 31. decembrī).

Bulgārijā, Čehijas Republikā, Ungārijā un Lietuvā. Netiešo nodokļu kritumam Dānijā un Rumānijā tāpat bija pazeminoša ietekme uz inflāciju, savukārt nelielais iekšzemes pieprasījums bija būtisks faktors, kas noteica Ungārijā vērojamo zemo SPCI inflāciju. Joprojām ierobežotā SPCI inflācija Zviedrijā daļēji skaidrojama ar zemajām importa cenām sakarā ar nelabvēlīgu ārējo vidi un Zviedrijas kronas kursa pieaugumu. Lai gan Apvienotajā Karalistē pēdējos gados bija vērojams paaugstināts cenu spiediens, 2013. gada beigās inflācija pazeminājās, daļēji atspoguļojot vājo iekšzemes izmaksu spiedienu.

FISKĀLĀ POLITIKA

Paredzams, ka budžeta bilances attiecība pret IKP vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu 2013. gadā pasliktināsies, uzlabojums ir gaidāms tikai Čehijas Republikā, Dānijā, Lietuvā un Rumānijā (sk. 8. tabulu). Tiek prognozēts, ka Horvātijā, Polijā un Apvienotajā Karalistē deficīts būs tuvu 5% no IKP vai lielāks, savukārt Čehijas Republikā, Ungārijā un Lietuvā saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomiskajām prognozēm deficīts atbildīs atsauces vērtībai (3% no IKP) vai būs tuvu tai.

2013. gada beigās uz Čehijas Republiku, Dāniju, Poliju un Apvienoto Karalisti joprojām attiecās ES Padomes lēmums par pārmērīga budžeta deficīta esamību. ECOFIN 2013. gada jūnijā atcēla pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru (PDP) Ungārijai, Latvijai, Lietuvai un Rumānijai. Pārmērīga budžeta deficīta koriģēšanai noteiktie termiņi nemainās Čehijas Republikai un Dānijai (2013. gads) un Apvienotajai Karalistei (2014./2015. finanšu gads). ECOFIN 2013. gada jūnijā par diviem gadiem pagarināja PDP termiņu Polijai (līdz 2014. gadam). ECOFIN 2013. gada decembrī novērtēja, ka Polija nav veikusi efektīvus pasākumus, reaģējot uz Padomes 2013. gada 21. jūnija

8. tabula. Valsts finanses

	Budžeta bilance					Bruto parāds				
	Eiropas Komisija				2013. gada aprīļa stabilitātes vai konverģences programmas dati	Eiropas Komisija				2013. gada aprīļa stabilitātes vai konverģences programmas dati
	2010	2011	2012	2013		2010	2011	2012	2013	
Bulgārija	-3.1	-2.0	-0.8	-2.0	-1.3	16.2	16.3	18.5	19.4	17.9
Čehijas Republika	-4.7	-3.2	-4.4	-2.9	-2.8	38.4	41.4	46.2	49.0	48.5
Dānija	-2.5	-1.8	-4.1	-1.7	-1.6	42.7	46.4	45.4	44.3	44.0
Horvātija	-6.4	-7.8	-5.0	-5.4	-3.6	44.9	51.6	55.5	59.6	56.2
Latvija	-8.1	-3.6	-1.3	-1.4	-1.1	44.4	41.9	40.6	42.5	44.5
Lietuva	-7.2	-5.5	-3.2	-3.0	-2.5	37.8	38.3	40.5	39.9	39.7
Ungārija	-4.3	4.3	-2.0	-2.9	-2.7	82.2	82.1	79.8	80.7	78.1
Polija	-7.9	-5.0	-3.9	-4.8	-3.5	54.9	56.2	55.6	58.2	55.8
Rumānija	-6.8	-5.6	-3.0	-2.5	-2.4	30.5	34.7	37.9	38.5	38.6
Zviedrija	0.3	0.2	-0.2	-0.9	-1.4	39.4	38.6	38.2	41.3	42.0
Apvienotā Karaliste	-10.1	-7.7	-6.1	-6.4	-6.8	78.4	84.3	88.7	94.3	94.9
ES8 ¹⁾	-6.5	-3.7	-3.5	-3.7	-2.9	48.6	50.4	51.5	53.3	51.8
ES11 ²⁾	-7.4	-5.3	-4.6	-4.7	-4.8	63.4	67.0	70.1	73.5	73.4
Euro zona	-6.2	-4.2	-3.7	-3.1	-2.9 ³⁾	85.7	88.0	92.7	95.7	93.4 ³⁾

Avoti: Eiropas Komisijas 2013. gada rudens ekonomiskā prognoze, aktualizēto 2013. gada aprīļa stabilitātes vai konverģences programmu dati, valstu avoti un ECB aprēķini.

Piezīme. Dati saskaņā ar EKS 95 definīcijām.

1) ES8 kopējais rādītājs ietver astoņas ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuras pievienojās ES 2004., 2007. vai 2013. gadā.

2) ES11 kopējais rādītājs ietver 11 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis (stāvoklis 2013. gada 31. decembrī).

3) Grieķijai un Portugālei izmantoti otrās korekciju programmas dati.

ieteikumiem. Tomēr, neraugoties uz to, ka nav veikti efektīvi pasākumi, ECOFIN 2013. gada decembrī sagatavoja pārstrādātus PDP ieteikumus, pagarinot PDP termiņu par vēl vienu gadu (līdz 2015. gadam). Padome 2014. gada 28. janvārī nolēma uzsākt PDP attiecībā uz Horvātiju, ņemot vērā to, ka tā nav izpildījusi ne budžeta deficīta, ne valdības parāda kritēriju.

Gaidāms, ka valdības bruto parāda attiecība pret IKP 2013. gadā būs palielinājusies visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Dāniju un Lietuvu. Ungārijā un Apvienotajā Karalistē valdības bruto parāda attiecība pret IKP joprojām bija daudz augstāka par 60% atsaucies vērtību, un Horvātijā un Polijā tā bija nedaudz zemāka par šo vērtību.

MAKSĀJUMU BILANCES NORISES

Apvienotā tekošā konta un kapitāla konta bilance (procentos no IKP) 2013. gadā turpināja uzlaboties visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, izņemot Apvienoto Karalisti (sk. 9. tabulu). Tādējādi visās šajās valstīs, izņemot Apvienoto Karalisti, bija pārpalikums. Čehijas Republikā, Polijā un Rumānijā pārpalikums bija pirmo reizi kopš šo valstu pievienošanās ES. Vairākumā ārpus euro zonas esošo Centrālās Eiropas un Austrumeiropas ES dalībvalstu ārējās korekcijas lielā mērā noteica preču un pakalpojumu bilances uzlabošanu, ko papildus veicināja spēcīgs eksporta pieaugums un (mazāk) labvēlīga ienākumu bilances attīstība. Gan Dānijas, gan Zviedrijas apvienotās tekošā konta un kapitāla konta bilances pārpalikums palielinājās, īpaši atspoguļojot ienākumu bilances pārmaiņas. Savukārt deficīta pieaugums Apvienotajā Karalistē norādīja uz pakalpojumu un ienākumu bilances pasliktināšanos.

Runājot par finansējumu, neto ārvalstu tiešo investīciju ieplūdes ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs 2013. gadā kopumā veidoja aptuveni 1% no IKP. Dānija un Zviedrija joprojām bija tiešo investīciju neto eksportētājas, savukārt Apvienotā Karaliste no ārvalstu tiešo investīciju plūsmu neto eksportētājas kļuva par neto saņēmēju. Lai gan ārpus euro zonas esošās Centrālās Eiropas un Austrumeiropas ES dalībvalstīs joprojām bija ārvalstu tiešo investīciju neto importētājas, neto ieplūdes salīdzinājumā ar 2012. gadu samazinājās, īpaši Čehijas Republikā

9. tabula. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu un euro zonas maksājumu bilance

	(% no IKP)											
	Apvienotā tekošā konta un kapitāla konta bilance				Neto tiešo investīciju plūsmas				Neto citu ieguldījumu plūsmas			
	2010	2011	2012	2013 ¹⁾	2010	2011	2012	2013 ¹⁾	2010	2011	2012	2013 ¹⁾
Bulgārija	-0.7	1.4	0.1	3.2	2.7	3.1	3.0	1.9	-2.7	-4.4	4.6	0.7
Čehijas Republika	-3.0	-2.3	-1.1	0.9	2.5	1.2	4.7	2.3	-1.8	0.3	-2.9	-1.8
Dānija	5.9	6.3	6.0	6.6	-3.6	0.2	-1.6	-0.8	4.2	-2.9	-1.1	-7.0
Horvātija	-0.8	-0.8	0.1	1.3	0.9	2.3	2.6	1.5	1.7	0.3	-5.5	-3.4
Latvija	4.9	0.0	0.5	1.5	1.5	4.9	3.2	1.8	-0.8	-7.2	-5.1	-4.7
Lietuva	2.7	-1.2	2.0	3.5	2.2	3.2	0.7	1.4	-9.2	-1.5	-5.1	-2.4
Ungārija	2.0	2.8	3.6	5.6	0.8	0.9	2.1	0.1	0.6	-3.7	-12.7	-12.1
Polija	-3.3	-3.0	-1.5	0.4	1.4	2.4	1.1	0.7	2.1	0.5	-1.2	0.5
Rumānija	-4.2	-3.9	-3.0	0.8	1.8	1.4	1.7	1.3	4.7	1.7	-3.0	-5.8
Zviedrija	6.2	5.9	5.9	6.1	-4.4	-3.2	-2.4	-4.6	-8.8	-9.8	-3.4	-4.7
Apvienotā Karaliste	-3.0	-1.1	-3.5	-3.8	0.9	-2.3	-0.6	2.4	0.0	6.2	15.5	2.9
ES8 ²⁾	-2.2	-2.0	-0.8	1.4	1.7	2.0	2.1	1.1	0.9	-0.3	-3.2	-2.6
ES11 ³⁾	-1.1	0.0	-1.0	-0.5	0.2	-1.0	-0.2	1.0	-0.4	1.9	7.3	-0.2
Euro zona	0.1	0.2	1.4	2.2	-0.9	-0.9	0.0	-1.4	-0.2	-1.8	-2.1	-3.1

Avots: ECB.

1) 2013. gada dati ir četru ceturkšņu vidējais rādītājs līdz 2013. gada 3. ceturksnim.

2) ES8 kopējais rādītājs ietver astoņas ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis, kuras pievienojās ES 2004., 2007. vai 2013. gadā.

3) ES11 kopējais rādītājs ietver 11 ārpus euro zonas esošās ES dalībvalstis (stāvoklis 2013. gada 31. decembrī).

un Ungārijā. Apvienotajai Karalistei arvien bija negatīvs portfeļieguldījumu saldo pretstatā būtiskam pozitīvajam saldo Latvijā un Rumānijā. Attiecībā uz citām ieguldījumu plūsmām visām ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm, izņemot Bulgāriju, Poliju un Apvienoto Karalisti, 2013. gadā bija negatīvs saldo, zināmā mērā atspoguļojot notiekošo aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanos.

VALŪTU KURSU DINAMIKA

Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu valūtu kursu dinamika atspoguļoja atsevišķās valstīs pastāvošos atšķirīgos valūtas kursa režīmus. Dānijas, Latvijas un Lietuvas valūta piedalījās Valūtas kursa mehānismā II (VKM II). Latvijas latam un Lietuvas litam tika piemērots standarta svārstību koridors $\pm 15\%$ no centrālā kursa attiecībā pret euro, un Dānijas kronai tika piemērots šaurāks svārstību koridors $\pm 2.25\%$ (sk. 28. att.). Baltijas valstīs papildus dalībai VKM II pastāvēja arī viļņusējās saistības piemērot šaurāku svārstību koridoru (Latvijā) vai saglabāt valūtas padomes režīmu (Lietuvā). Šīs viļņusējās saistības nerada ECB nekādus papildu pienākumus. Lietuvas lits pievienojās VKM II, saglabājot izveidoto valūtas padomes mehānismu, un Latvijas iestādes pieņēma lēmumu saglabāt lata kursu attiecībā pret euro kā centrālo kursu, nosakot $\pm 1\%$ svārstību koridoru. 2013. gada laikā Lietuvas lita kurss atbilda tā centrālajam kursam, savukārt Latvijas lats attiecībā pret euro svārstījās viļņusēji noteiktā $\pm 1\%$ svārstību koridora robežās. Eiropas Savienības Padome 2013. gada 9. jūlijā pieņēma lēmumu atļaut Latvijai 2014. gada 1. janvārī ieviest euro kā savu valūtu. Tika noteikts maiņas kurss 0.702804 lati par euro, kas bija arī Latvijas lata centrālais kurss visā Latvijas dalības VKM II laikā (sk. arī 3. nodaļu).

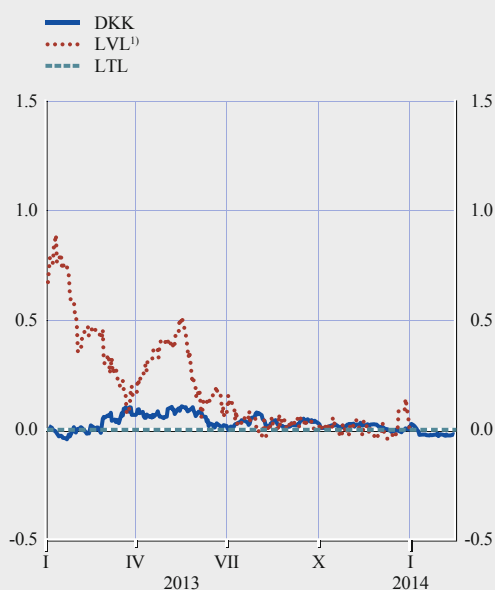
Runājot par ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu valūtām, kuras 2013. gadā nepiedalījās VKM II, gada laikā bija vērojams vispārējs šo valūtu kursu kritums attiecībā pret euro (sk. 29. att.). Tas atspoguļoja plašo euro kursa kāpumu attiecībā pret svarīgākajām valūtām kopš 2012. gada 2. pusgada, kad uzlabojās euro zonas finanšu tirgu noskaņojums un mazinājās vēlme izvairīties no riskiem. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu valūtu divpusējie kursi attiecībā pret euro kļuva mazāk svārstīgi arī saistībā ar zināmu ekonomiskās situācijas stabilizēšanos euro zonā. Tāpēc 2014. gada janvāra sākumā visu šo valūtu, izņemot Bulgārijas levu, uz kuru attiecas valūtas padomes mehānisms, kursi bija zemāki nekā 2013. gada sākumā. Visvairāk kritās Čehijas kronas kurss, šajā periodā samazinoties aptuveni par 8.5%. Šī lejupvērstā dinamika lielā mērā skaidrojama ar Česká národní banka 2013. gada novembrī veiktajām ārvalstu valūtas intervencēm.

FINANŠU NORISES

Finanšu tirgu normalizēšanās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs, kas sākās 2012. gada 2. pusgadā, kopumā turpinājās. 2013. gada

28. attēls. Norises to ES valstu valūtās, kuras piedalās VKM II

(dienas dati; novirze no centrālās paritātes; procentu punktos)

Avots: ECB.

Piezīmes. Pozitīva (negatīva) novirze no centrālā kursa attiecībā pret euro norāda, ka valūtas kurss ir koridora apakšējā (augšējā) daļā. Dānijas kronai svārstību koridors ir $\pm 2.25\%$. Pārējām valūtām tiek piemērots standarta svārstību koridors $\pm 15\%$. Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2014. gada 14. februārī. Pieaugums norāda uz valūtas kursa kāpumu.

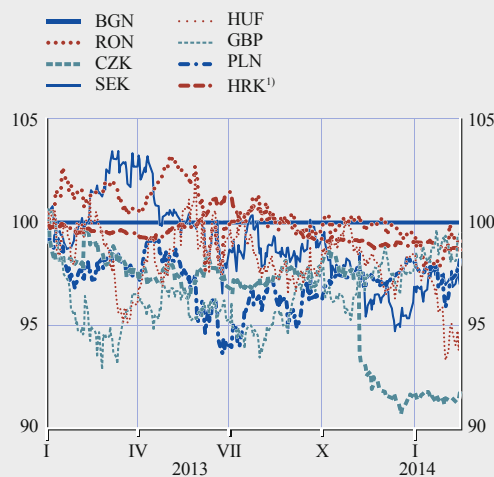
1) Latvija pievienojās euro zonai 2014. gada 1. janvārī.

pirmajos mēnešos finanšu nosacījumi galvenokārt uzlabojās saistībā ar augošo vēlmi uzņemt riskus, ko noteica 2012. gadā panāktais progress euro zonas valdības parāda krīzes risināšanā un stimulējošas monetārās politikas turpināšanās svarīgākajos ekonomiskajos reģionos. Finanšu situācija visās valstīs krasi pasliktinājās 2013. gada pavasara beigās, kad ASV Federālo rezervju sistēma norādīja, ka drīzumā gatavojas ierobežot mēneša obligāciju iegādes kvantitatīvi veicinošo pasākumu programmas ietvaros. Finanšu tirgus noskaņojums arī turpmāk bija ļoti jutīgs pret Federālo rezervju sistēmas signāliem, bet kopumā tas uzlabojās no 2013. gada vasaras beigām, kad tirgus dalībnieku bailes par gaidāmo obligāciju iegādes apjoma sarukumu mazinājās. Kad Federālo rezervju sistēma decembrī beidzot paziņoja, ka tā gatavojas no 2014. gada janvāra ierobežot obligāciju iegādes programmu, finanšu tirgu reakcija pamatā bija mierīga.

29. attēls. Norises to ES valstu valūtu kursos attiecībā pret euro, kuras nepiedalās VKM II

(dienas dati; indekss: 2013. gada 1. janvāris = 100)

Avots: ECB.

Piezīmes. Pieaugums (samazinājums) norāda uz valūtas kursa kāpumu (kritumu). Jaunākie dati atbilst stāvoklim 2014. gada 14. februārī.

1) Horvātija pievienojās ES 2013. gada 1. jūlijā.

2013. gada laikā ilgtermiņa procentu likmes, ko nosaka pēc valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmēm, vairākumā valstu paaugstinājās. Būtisks izņēmums bija Ungārija, Lietuva un Rumānija. Vislielākais ilgtermiņa procentu likmju kāpums bija Dānijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē, kur to dinamika precīzi atbilda zema riska procentu likmju kāpumam pasaulē. Turpretī naudas tirgu procentu likmes vairākumā ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu samazinājās. Kredītriska prēmijas, ko nosaka pēc kredītriska mijmaiņas darījumiem (KMD), salīdzinājumā ar pēdējos gados vērojamo dinamiku bija stabilas. 2013. gada beigās valdības KMD prēmijas bija tuvu zemākajam līmenim kopš finanšu krīzes sākuma 2008. gadā. Izņēmums ir tikai Horvātija un Ungārija. Akciju tirgus norises dažādās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs būtiski atšķīrās, bet vidēji 2013. gadā akciju cenas pieauga par 15% (euro zonā – par 20%). Kapitāla vērtspapīru cenas visvairāk palielinājās Bulgārijā (par 42%) un samazinājās tikai Čehijas Republikā (par 5%).

MONETĀRĀ POLITIKA

Cenu stabilitāte ir monetārās politikas galvenais mērķis visās ārpus euro zonas esošajās ES dalībvalstīs. Tomēr monetārās politikas stratēģija dažādās valstīs 2013. gadā joprojām ievērojami atšķīrās (sk. 10. tabulu).

Ierobežotais inflācijas spiediens, kam pamatā bija vājā ekonomiskā izaugsme un preču cenu kritums, radīja vidi pasākumiem, ko veica vairāku ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu centrālās bankas. Kopš 2012. gada decembra beigām piecu valstu centrālās bankas samazināja galvenās monetārās politikas procentu likmes. Galvenās monetārās politikas procentu likmes tika pazeminātas Ungārijā (14 posmos kopumā par 3.05 procentu punktiem), Polijā (sešos posmos kopumā par 1.75 procentu punktiem), Rumānijā (sešos posmos kopumā par 1.75 procentu punktiem), Latvijā (trijos posmos kopumā par 2.25 procentu punktiem), un Zviedrijā bija viens samazinājums par 0.25 procentu punktiem. Visās valstīs šie lēmumi tika pieņemti saistībā ar vājo ciklisko pozīciju un perspektīvu, kurai raksturīga negatīva ražošanas apjoma starpība un ierobežots inflācijas spiediens. Tāpēc šajās

10. tabula. Ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu oficiālās monetārās politikas stratēģijas

	Monetārās politikas stratēģija	Valūta	Raksturojums
Bulgārija	Valūtas kursa mērķis	Bulgārijas leva	Valūtas kursa mērķis: piesaiste euro, nosakot, ka 1 EUR = 1.95583 BGN valūtas padomes mehānisma ietvaros.
Čehijas Republika	Inflācijas mērķis	Čehijas krona	Inflācijas mērķis: 2% ±1 procentu punkts. Pārvaldīts peldošs valūtas kurss.
Dānija	Valūtas kursa mērķis	Dānijas krona	Dalība VKM II, nosakot ±2.25% pieļaujamo svārstību koridoru ap DKK centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 7.46038 DKK).
Horvātija	Pārvaldīts peldošs valūtas kurss.	Horvātijas kuna	Horvātija pievienojās ES 2013. gada 1. jūlijā. Svārstību koridors nav iepriekš noteikts. Valūtas kurss tiek pārvaldīts šaurā diapazonā.
Latvija	Valūtas kursa mērķis	Latvijas lats	Latvija pievienojās euro zonai 2014. gada 1. janvārī. Agrākā stratēģija: dalība VKM II, nosakot ±15% pieļaujamo svārstību koridoru ap lata centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = Ls 0.702804). Latvija bija noteikusi ±1% pieļaujamo svārstību koridoru kā vienas pusējas saistības.
Lietuva	Valūtas kursa mērķis	Lietuvas lits	Dalība VKM II, nosakot ±15% pieļaujamo svārstību koridoru ap LTL centrālo kursu attiecībā pret euro (1 EUR = 3.45280 LTL). Lietuva saglabā valūtas padomes mehānismu kā vienas pusējas saistības.
Ungārija	Inflācijas mērķis	Ungārijas forints	Inflācijas mērķis: vidējā termiņa mērķis 3% kopš 2007. gada ar ±1 procentu punkta svārstību koridoru mērķa sasniegšanas vērtēšanai (<i>ex post</i>). Brīvi peldošs valūtas kurss.
Polija	Inflācijas mērķis	Polijas zlots	Inflācijas mērķis: 2.5% ±1 procentu punkts (PCI 12 mēnešu kāpums). Brīvi peldošs valūtas kurss.
Rumānija	Inflācijas mērķis	Rumānijas leja	Inflācijas mērķis: 2.5% ±1 procentu punkts (kopš 2013. gada). Pārvaldīts peldošs valūtas kurss.
Zviedrija	Inflācijas mērķis	Zviedrijas krona	Inflācijas mērķis: 2% PCI gada kāpums. Brīvi peldošs valūtas kurss.
Apvienotā Karaliste	Inflācijas mērķis	Lielbritānijas sterliņu mārciņa	Inflācijas mērķis: 2%, to nosaka pēc PCI 12 mēnešu kāpuma. Ja novirze pārsniedz 1 procentu punktu, <i>Bank of England</i> prezidentam Monetārās politikas komitejas vārdā jāraksta atklāta vēstule finanšu ministram. Brīvi peldošs valūtas kurss.

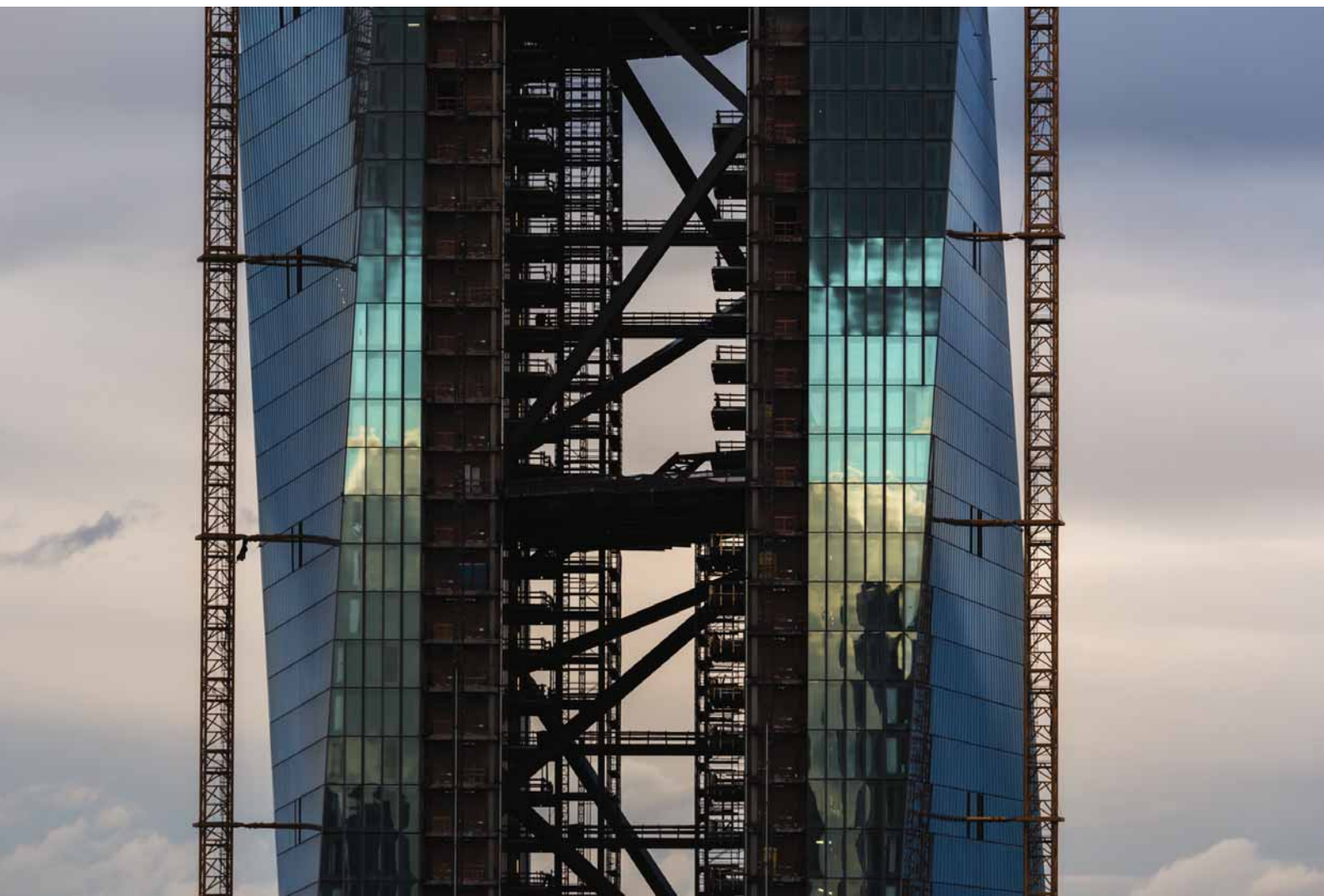
Avots: ECBS.
Piezīme. Apvienotajai Karalistei PCI ir identisks SPCL.

valstīs tika saglabāta ļoti stimulējoša monetārās politikas nostāja. *Danmarks Nationalbank* vispirms 2013. gada janvārī paaugstināja *repo* darījumu procentu likmi par 0.1 procentu punktu (pēc ārvalstu valūtu pārdošanas darījumiem tirgū) un tad maijā tādā pašā apjomā samazināja procentu likmi (pēc ECB monetārās politikas procentu likmju pazemināšanas).

Vairāku ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu centrālās bankas uzsāka jaunu netradicionālu monetārās politikas pasākumu īstenošanu, lai cīnītos ar tautsaimniecības apsīkumu. Ungārijā *Magyar Nemzeti Bank* 2013. gada aprīlī paziņoja par finansējuma programmas *Funding for Growth Scheme* ("Izaugsmes finansējuma plāns") uzsākšanu, kas vērsta uz finansēšanas nosacījumu uzlabošanu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) un tautsaimniecības ievainojamības mazināšanu. Apvienotajā Karalistē *Bank of England* un *HM Treasury* 2013. gada aprīlī paziņoja par aizdevumu finansēšanas programmas pagarināšanu. Konkrētāk, programma tika pagarināta vēl par gadu (līdz 2015. gada janvāra beigām), un tiks radīti spēcīgi stimuli neto aizdevumu apjoma palielināšanai MVU un noteiktiem nebanku aizdevējiem. Turklāt 2013. gada novembrī programma tika mainīta, 2014. gadā atceļot tiešos stimulus mājāsaimniecību kreditēšanai, paplašināšanai, saglabājot tikai nefinanšu sabiedrībām paredzētos stimulus. *Česká národní banka* 7. novembrī uzsāka intervenci ārvalstu valūtas tirgū, lai pazeminātu Čehijas kronas kursu attiecībā pret euro, izmantojot valūtas kursu kā papildu instrumentu monetāro nosacījumu uzlabošanai. *Česká národní*

banka nolēma saglabāt Čehijas kronas kursu attiecībā pret euro tuvu 27 Čehijas kronām par euro. Divu ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu centrālās bankas 2013. gadā sniedza perspektīvas norādes par monetārās politikas procentu likmēm nākotnē. Polijā *Narodowy Bank Polski* perspektīvas norādes sniedza jūlijā, paziņojot, ka sakarā ar zemo inflācijas spiedienu un gaidāmo lēno tautsaimniecības atveseļošanas monetārās politikas procentu likmes būtu jāsaglabā pašreizējā zemajā līmenī vismaz līdz 2013. gada beigām. Novembrī šis periods tika pagarināts līdz 2014. gada 1. pusgada beigām. *Bank of England* augustā paziņoja par savu apņemšanos nepaaugstināt galveno monetārās politikas procentu likmju līmeni, kamēr nebūs īstenojušies daži priekšnosacījumi. Sākotnēji perspektīvo norāžu programmā tika uzsvērts, ka galvenā monetārās politikas procentu likme netiks paaugstināta līdz brīdim, kad oficiālais bezdarba rādītājs būs pazeminājies līdz 7% robežvērtībai. Tā kā bezdarba līmenis samazinājās straujāk, nekā gaidīts, politikas kritēriji pēc tam tika pārstrādāti, nosakot, ka lēmums par galveno monetārās politikas procentu likmju paaugstināšanu balstīsies uz plašāku nosacījumu kopumu, konkrētāk, uz 1) atveseļošanās noturības un plašas izplatības pakāpi; 2) piedāvājuma un pieprasījuma atbilstības pakāpi; un 3) izmaksu un cenu spiediena attīstību. *Česká národní banka* Valde 2013. gadā vairākas reizes norādīja uz savu nodomu nemainīt monetārās politikas procentu likmes ilgākā laikā līdz brīdim, kad atkal būtiski pastiprinātos inflācijas spiediens.

2013. gadā turpinājās abu biroju torņu fasāžu būvdarbi.

Dažādu ģeometrisku formu salikums augstceltni dara līdzīgu lielam kristālam. To veido ieslīpi paneļi uz rietumu un austrumu fasādēm un hiperboliska paraboloida virsma uz ziemeļu un dienvidu fasādēm. Hiperbolisku paraboloidu virsmu var izveidot no taisniem elementiem. Tādējādi abu torņu fasādes veido plakani stikla paneļi, no kuriem 90% ir pilnīgi vienādi. Katrs panelis ir viena stāva augstumā, tāpēc redzami tikai vertikālie stiprinājumi. Tādējādi iegūta izliekta vienlaidu stikla virsma, kas sastāv no taisniem paneļiem.

2. NODAĻA

CENTRĀLĀS BANKAS OPERĀCIJAS UN DARBĪBA

I. MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTI, VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES

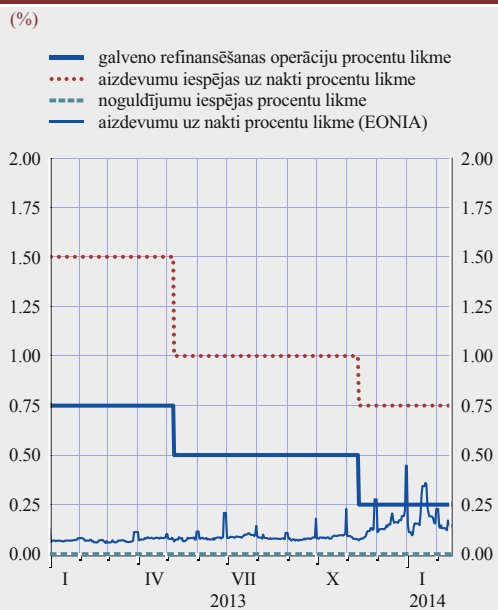
I.1. MONETĀRĀS POLITIKAS INSTRUMENTI

2013. gadā izmantotie Eurosistēmas monetārās politikas instrumenti ietver atklātā tirgus operācijas, piemēram, galvenās refinansēšanas operācijas (GRO), ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (ITRO) un precizējošās operācijas, kā arī pastāvīgās iespējas un obligāto rezervju prasības. Turklāt darījuma partneriem pirmo reizi bija iespēja katru nedēļu atmaksāt 2011. gada decembrī un 2012. gada februārī ITRO ar termiņu 3 gadi piešķirto apjomu atlikumus.

Padome 2013. gadā divas reizes mainīja galvenās ECB procentu likmes (sk. 30. att.). 2013. gada 8. maijā procentu likmju koridoris ap GRO procentu likmi sašaurinājās no 150 bāzes punktiem līdz 100 bāzes punktiem, jo GRO un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme tika samazināta attiecīgi par 25 bāzes punktiem un 50 bāzes punktiem (līdz 0.50% un 1.00%), savukārt noguldījumu iespējas procentu likme netika mainīta (0.00%). Turklāt 2013. gada 13. novembrī procentu likmju koridoris vēl vairāk sašaurinājās (līdz 75 bāzes punktiem) un kļuva asimetrisks, jo GRO un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likme tika samazināta par 25 bāzes punktiem katra (attiecīgi līdz 0.25% un 0.75%), savukārt noguldījumu iespējas procentu likme netika mainīta (0.00%).

Tā kā kopš 2013. gada janvāra bankas veica abās ITRO ar termiņu 3 gadi piešķirto apjomu atlikumu pirmstermiņa atmaksu, banku likviditātes pārpalikums samazinājās¹. Šīs darījuma partneru pirmstermiņa atmaksas (vairāk nekā 440 mljrd. euro kopš 2013. gada sākuma) atspoguļoja banku sistēmas likviditātes rezervju pieprasījuma pārmaiņas (sk. 31. att.). Likviditātes rezerves līdz 2013. gada beigām sasniedza līmeni, kāds pēdējo reizi novērots 2011. gada rudenī pirms pirmās ITRO ar termiņu 3 gadi piešķiruma. Spriedzes mazināšanās finanšu tirgū un labāki tirgus finansējuma apstākļi arī veicināja to, ka euro zonas banku sistēma mazāk izmantoja centrālās bankas likviditāti, neraugoties uz pilna apjoma piešķiruma un fiksētas procentu likmes izsoles procedūrām, ko piemēroja visās likviditāti palielinošajās refinansēšanas operācijās.²

30. attēls. ECB procentu likmes un aizdevumu uz nakti procentu likme

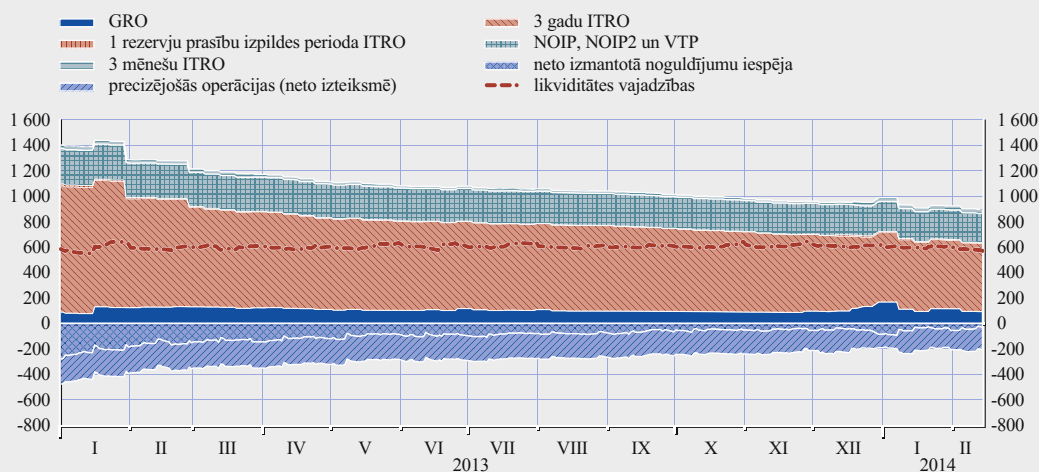
Avots: ECB.

1 Likviditātes pārpalikumu var definēt kā neto noguldījumu iespējas izmantošana (noguldījumu iespēja mīnus aizdevumu iespēja uz nakti) plus dienas rezervju pārpalikums (norēķinu kontu atlikumi mīnus rezervju prasības).

2 ITRO ar termiņu 3 mēneši procentu likmes bija vienādas ar ITRO termiņa laikā veikto GRO vidējo procentu likmi.

31. attēls. Monetārās politikas operāciju atlikumi

(mljrd. euro)

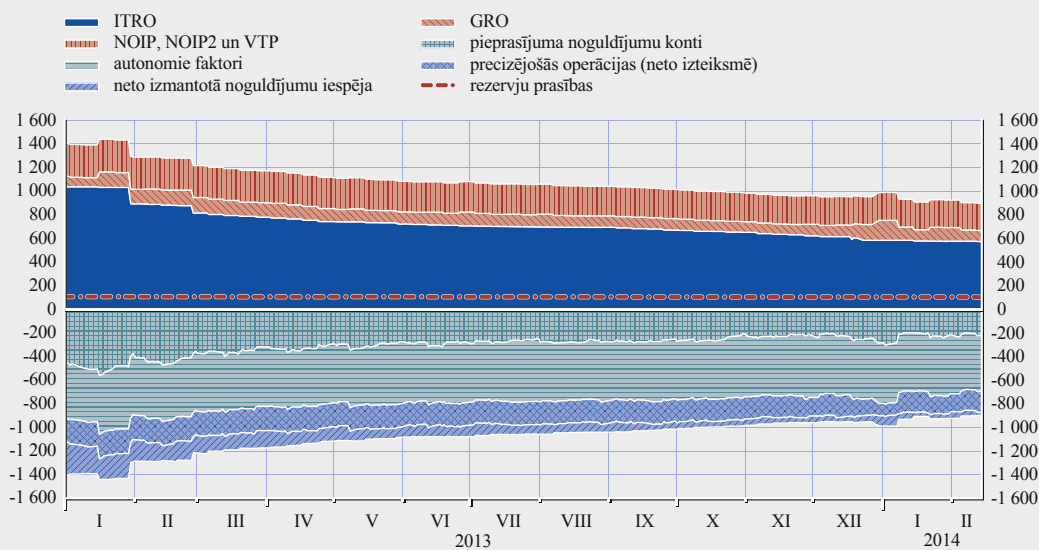

Avots: ECB.

2013. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos (no 2013. gada 16. janvāra līdz 2014. gada 14. janvārim) euro zonas banku sistēmas kopējais vidējais dienas likviditātes vajadzību apjoms, ko definē kā autonomo faktoru³ un rezervju prasību summu, bija 604.9 mljrd. euro, t.i., par 24% lielāks nekā 2012. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos (487.6 mljrd. euro). Būtisko likviditātes vajadzību apjoma kāpumu noteica tīro ārējo aktīvu samazinājums apvienojumā ar citu autonomo

32. attēls. Euro zonas likviditātes faktori 2013. gadā

(mljrd. euro)

Avots: ECB.

3 Autonomie faktori ir tādi Eurosistēmas bilances posteņi (piemēram, banknotes apgrozībā un valdības noguldījumi), kuri ietekmē kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu kontu turējumus, bet nav tiešā ECB likviditātes pārvaldības kontrolē.

faktoru palielinājumu, ko daļēji radīja euro zonā sniegtās ārkārtas likviditātes palīdzības sarukums (sk. 32. att.). Obligāto rezervju prasību apjoms kritās vidēji no 106 mljrd. euro 2012. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos līdz 104.5 mljrd. euro 2013. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos.

Vidējās dienas virsrezerves (pieprasījuma noguldījumu kontu atlikumu pārsniegums pār rezervju prasībām) aplūkojamā periodā bija 196.8 mljrd. euro (kopumā nemainīgs salīdzinājumā ar 2012. gada vidējo līmeni – 216.5 mljrd. euro). Šo samērā lielo virsrezervju apjomu galvenokārt izraisīja noguldījumu procentu likme, kas visu 2013. gadu bija 0.00%. Tāpēc bankām bija vienalga, vai izmantot noguldījumu iespēju uz nakti vai arī atstāt virsrezerves savos pieprasījuma noguldījumu kontos (sk. 32. att.). Virsrezerves visa gada laikā pakāpeniski samazinājās, taču lielākoties tāpēc, ka bankas sāka mazāk izmantot Eurosistēmas operācijas un pirms termiņa (t.i., pirms paredzētā termiņa beigām) atmaksāja daļu no ITRO ar termiņu 3 gadi saņemtajiem līdzekļiem, jo tirgus darbība pamazām normalizējās. Tādējādi virsrezerves saruka no aptuveni 361 mljrd. euro gada pirmajā rezervju prasību izpildes periodā līdz 144.8 mljrd. euro pēdējā rezervju prasību izpildes periodā. Vidējais dienā izmantotais noguldījumu iespējas apjoms gada laikā arī samazinājās: pirmajā rezervju prasību izpildes periodā tas bija aptuveni 184 mljrd. euro, pakāpeniski sarūkot līdz 60 mljrd. euro pēdējā rezervju prasību izpildes periodā.

ATKLĀTĀ TIRGUS OPERĀCIJAS

Lai pārvaldītu likviditāti naudas tirgū, Eurosistēma 2013. gadā izmantoja GRO, regulārās ITRO ar termiņu 3 mēneši, speciāla termiņa refinansēšanas operācijas ar dzēšanas termiņu viens rezervju prasību izpildes periods un precizējošās operācijas. Visām likviditāti palielinošām operācijām jābūt pilnībā nodrošinātām ar ķīlu. Precizējošās operācijas tika izmantotas Padomes 2010. gada 10. maijā izziņotās "Vērtspapīru tirgu programmas" (VTP) ietvaros piešķirtās likviditātes absorbēšanai. Turklāt darījuma partneriem tika dota iespēja katru nedēļu atmaksāt ITRO ar termiņu 3 gadi ietvaros aizņemtā apjoma atlikumu, lai gan patiesībā tās nebija izsoles operācijas.

GRO ir regulāras operācijas, kas tiek veiktas katru nedēļu, parasti ar termiņu 1 nedēļa. Tās ir galvenais ECB monetārās politikas nostājas paušanas instruments. 2013. gadā visas 53 GRO veiktas kā fiksētās procentu likmes izsoles procedūras, kurās apmierināti visi pieteikumi. Taču, ņemot vērā ITRO ar termiņu 3 gadi sarūkošo, bet joprojām lielo likviditātes pārpalikumu, GRO relatīvais nozīmīgums likviditātes atlikuma ziņā joprojām bija neliels. To darījuma partneru skaits, kuri atbilst daļībai atklātā tirgus operācijās, 2013. gada beigās samazinājies līdz 1 740 (2012. gada beigās – 2 298), savukārt euro zonas MFI skaits 2013. gada beigās sarucis līdz 6 790 (2012. gada beigās – 7 059). 2013. gadā GRO piedalījās vidēji 76 darījuma partneri. Vidējais GRO piešķirtuma apjoms 2013. gadā bija 108 mljrd. euro (2012. gadā – 98 mljrd. euro). GRO piešķirtumi 2013. gadā bija no 77.7 mljrd. euro (9. janvārī) līdz 168.7 mljrd. euro (30. decembrī), savukārt pieteikumu iesniedzēju skaits svārstījās no 62 (22. maijā) līdz 181 (30. decembrī).

2013. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos regulārajās ITRO ar termiņu 3 mēneši un speciāla termiņa refinansēšanas operācijās ar termiņu 1 rezervju prasību izpildes periods piešķirtās likviditātes dienas vidējais atlikums bija 12.5 mljrd. euro. Daļība regulārajās ITRO ar termiņu 3 mēneši bija vidēji 7.2 mljrd. euro ar minimālo piešķirto apjomu (1.9 mljrd. euro) oktobrī un maksimālo (20.9 mljrd. euro) – decembrī. Iesaistīto darījuma partneru skaits bija vidēji 46. Vidējais piešķirtais apjoms 1 mēneša speciāla termiņa refinansēšanas operācijās bija 5.3 mljrd. euro, vidējais darījuma partneru skaits – 21. Šajā periodā ITRO ar termiņu 3 gadi ietvaros piešķirtās likviditātes dienas vidējais atlikums bija 694.8 mljrd. euro. Abu ITRO ar termiņu 3 gadi atlikums 2013. gada sākumā bija 992 mljrd. euro, bet gada beigās – 544.4 mljrd. euro, sarūkot gandrīz par 440 mljrd. euro, jo darījuma partneri pamazām atmaksāja daļu no atlikuma apjoma.

Papildus atklātā tirgus operācijām, ko izmanto monetārās politikas īstenošanai, ECB var nodrošināt atbilstošos darījuma partnerus ar likviditāti arī citās valūtās (sk. šīs nodaļas 1.2. sadaļu).

"VĒRTSPAPĪRU TIRGU PROGRAMMA"

2010. gada maijā Padome nolēma izveidot "Vērtspapīru tirgu programmu". Šīs pagaidu programmas mērķis bija risināt dažos euro zonas parāda vērtspapīru tirgus segmentos radušās problēmas un atjaunot pienācīgu monetārās politikas transmisijas mehānismu. 2012. gada 6. septembrī, paziņojot par tiešo monetāro darījumu (TMD) tehniskajām iezīmēm, VTP tika pārtraukta. Tāpat kā agrāk ar VTP starpniecību piešķirtā likviditāte 2013. gadā tika absorbēta katru nedēļu. VTP ietvaros nopirktie vērtspapīri principā tiks turēti līdz termiņa beigām. Taču Eurosistēmas grāmatvedības noteikumi ļauj pārdot līdz termiņa beigām turētus vērtspapīrus, kad līdz termiņa beigām palicis mazāk nekā mēnesis. Tāpēc Eurosistēma piedalījās publiskajā atpirkšanas piedāvājumā, ko 2013. gada 17. decembrī ierosināja Īrijas Nacionālā finanšu līdzekļu pārvaldības aģentūra, un pārdeva visus Īrijas vērtspapīru (kuru termiņš bija 2014. gada 15. janvāris) VTP turējumus par piedāvājuma cenu. Programmas darbības kulminācijā Eurosistēmas turējumā bija VTP vērtspapīri 219.5 mljrd. euro kopapjomā. Līdz 2013. gada beigām Eurosistēmas VTP vērtspapīru turējumi saruka līdz 178.8 mljrd. euro sakarā ar dzēšanu un piedalīšanos Īrijas ierosinātajā atpirkšanas operācijā. 2013. gada februārī Padome nolēma publicēt sīkāku informāciju par Eurosistēmas VTP ietvaros iegūto vērtspapīru turējumiem. Šis lēmums tika pieņemts atbilstoši TMD caurredzamības noteikumiem.⁴

PIRMĀ UN OTRĀ "NODROŠINĀTO OBLIGĀCIJU IEGĀDES PROGRAMMA"

ECB kā nestandarta monetāro operāciju daļu veica divas "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" 2009. un 2010. gadā (NOIP) un 2011. un 2012. gadā (NOIP2). Šīs programmas ieviesa, lai atvieglotu finansējuma apstākļus bankām un uzņēmumiem un rosinātu bankas saglabāt vai palielināt savu klientu kredītēšanu. Lai gan paredzēts, ka abu programmu ietvaros iegādātās obligācijas tiks turētas līdz termiņa beigām, Padome nolēma ļaut izmantot programmu portfeļus vērtspapīru aizdevumiem. Aizdevumi ir brīvprātīgi, un tos veic, izmantojot vērtspapīru aizdevumu iespējas, ko piedāvā centrālie vērtspapīru depozitāriji, vai arī saskaņotu *repo* darījumu veidā ar atbilstošiem darījuma partneriem. 2013. gadā šī kredītēšanas aktivitāte bija ierobežota apjoma ziņā. Tomēr tiek uzskatīts par lietderīgu, ka tirgus pienācīgai funkcionēšanai vērtspapīru turējumi programmu ietvaros principā ir pieejami aizdevumiem. Līdz 2013. gada beigām Eurosistēmas nodrošināto obligāciju turējumi pirmajā programmā bija 41.6 mljrd. euro, bet otrajā programmā – 15.4 mljrd. euro salīdzinājumā ar 60 mljrd. euro un 16.4 mljrd. euro attiecīgo programmu beigās.

TIEŠIE MONETĀRIE DARĪJUMI

2012. gada augustā Padome paziņoja par TMD izveidošanu, kuru tehniskās iezīmes tika detalizētāk sniegtas 2012. gada septembrī.⁵ TMD mērķis ir saglabāt pienācīgu monetārās politikas transmisiju un monetārās politikas vienotību euro zonā.

TMD nepieciešams priekšnosacījums ir stingri un efektīvi nosacījumi, kas piesaistīti atbilstošajai Eiropas Finanšu stabilitātes fonda (EFSF) un Eiropas Stabilitātes mehānisma (ESM) programmai. Šo nosacījumu mērķis ir panākt, lai valdības veic nepieciešamās strukturālās reformas un saglabā fiskālo disciplīnu. Padome apsvērs TMD veikšanas nepieciešamību no monetārās politikas viedokļa, ja programmas nosacījumi tiks pilnībā respektēti, un pārtrauks tos, ja būs sasniegti to mērķi vai ja

4 Sīkāku informāciju par VTP sniedz ECB 2010. gada 10. maija paziņojums preseī, ECB 2010. gada 14. maija Lēmums, ar ko izveido "Vērtspapīru tirgu programmu", ECB 2013. gada 21. februāra paziņojums preseī un Eurosistēmas nedēļas finanšu pārskati.

5 Sk. ECB 2012. gada 6. septembra paziņojumu preseī.

tiks konstatēta neatbilstība makroekonomisko korekciju vai piesardzības pasākumu programmai. Tiks apsvērta TMD nepieciešamība nākamajās ESM makroekonomisko korekciju programmās vai piesardzības pasākumu programmās (piemēram, kredītlīnijā ar pastiprinātiem nosacījumiem). Var arī apsvērt to izmantošanu dalībvalstīs, kurām jau piemēro makroekonomisko korekciju programmu, tām no jauna iekļaujoties obligāciju tirgos. TMD netiks veikti, kamēr attiecīgā programma tiek pārskatīta, un tos atsāks pēc pārskata perioda, ja tiks apstiprināta programmas atbilstība.

Darījumi galvenokārt koncentrētos ienesīguma līknes īsāka termiņa daļā un konkrēti – valdības obligācijās ar atlikušo termiņu 1–3 gadi. TMD apjomam nav noteikti nekādi *ex ante* kvantitatīvi ierobežojumi. Eurosistēma plāno uz tiem attiecināt tādus pašus noteikumus (*pari passu*) kā privāti vai citi kreditori attiecībā pret euro zonas valstu emitētām obligācijām, kuras iegādājas Eurosistēma, izmantojot TMD. TMD rezultātā radusies likviditāte tiks pilnīgi sterilizēta, kā tas notiek ar VTP. Vienlaikus TMD portfeļa sastāva caurredzamība salīdzinājumā ar VTP portfeli būs lielāka, atspoguļojot TMD un VTP darbības atšķirības. TMD līdz 2013. gada beigām netika izmantoti.

PRECIZĒJOŠĀS OPERĀCIJAS

Lai absorbētu ar VTP starpniecību piešķirto likviditāti, ECB katru nedēļu veica precizējošās operācijas, piesaistot termiņnoguldījumus ar termiņu 1 nedēļa atbilstoši VTP atlikumam, kas reģistrēts tajā pašā nedēļā publicētajā nedēļas finanšu pārskatā. Šīs precizējošās operācijas tika veiktas kā mainīgas procentu likmes izsoles procedūras ar maksimālo pieteikuma procentu likmi, kas vienāda ar attiecīgās GRO procentu likmi.

PASTĀVĪGĀS IESPĒJAS

Darījuma partneri pēc savas iniciatīvas var izmantot abas pastāvīgās iespējas, lai saņemtu likviditāti darījumos uz nakti pret atbilstošu nodrošinājumu vai arī lai Eurosistēmā veiktu noguldījumus uz nakti. 2013. gada beigās 1 983 darījuma partneriem bija pieeja aizdevumu iespējai uz nakti, bet 2 460 darījuma partneriem – noguldījumu iespējai. Noguldījumu iespēja tika daudz izmantota 2013. gada 1. pusgadā, lielāko apjomu (211.8 mljrd. euro) sasniedzot 28. janvārī. Sakarā ar likviditātes pārpalikuma samazinājumu, kas radās ITRO ar termiņu 3 gadi pirmstermiņa atmaksas dēļ, vidējais noguldījumu iespējas izmantošanas apjoms samazinājās no 125.3 mljrd. euro 2013. gada pirmajos sešos rezervju prasību izpildes periodos līdz 63.6 mljrd. euro pēdējos sešos rezervju prasību izpildes periodos, jo bankas paturēja lielākas summas savos pieprasījuma noguldījumu kontos. Vidējais dienā izmantotais noguldījumu iespējas apjoms 2013. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos bija 93.2 mljrd. euro (2012. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos – 484.3 mljrd. euro un 2011. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos – 120 mljrd. euro). 2013. gadā noguldījumu iespējas izmantošanas tendence visos rezervju prasību izpildes periodos kopumā bija līdzīga: katra perioda sākumā tās apjoms bija mazāks, bet pēc tam pieauga, jo arvien vairāk darījuma partneru izpildīja savas rezervju prasības. Vidējais dienā izmantotais aizdevumu iespējas uz nakti apjoms bija 0.47 mljrd. euro (2012. gadā – 1.76 mljrd. euro un 2011. gadā – 2.1 mljrd. euro).

OBLIGĀTO REZERVJU SISTĒMA

Euro zonas kredītiestādēm obligātās rezerves jātur Eurosistēmas pieprasījuma noguldījumu kontos. No 1999. gada līdz 2011. gadam obligāto rezervju prasību apjoms bija 2% no kredītiestāžu rezervju bāzes saistībām ar termiņu līdz 2 gadiem. 2011. gada 8. decembrī Padome nolēma veikt papildu pastiprinātā kredītiestāžu atbalsta pasākumu, samazinot rezervju normu no 2% uz 1% ar rezervju prasību izpildes periodu, kas sākās 2012. gada 18. janvārī. 2013. gada 12 rezervju prasību izpildes periodos obligāto rezervju prasības vidēji bija 104.7 mljrd. euro (2012. gadā – 106 mljrd.). Tā kā Eurosistēma atlīdzina rezervju turējumus atbilstoši GRO procentu likmei, obligāto rezervju sistēma banku sektoram nepiemēro nodokli.

KREDĪTOOPERĀCIJU ATBILSTOŠIE AKTĪVI

Saskaņā ar ECBS Statūtu 18.1. pantu un centrālo banku standarta praksi visā pasaulē visām Eurosistēmas kredītooperācijām jābūt pietiekamam nodrošinājumam. Pietiekams nodrošinājums nozīmē to, ka Eurosistēma lielā mērā pasargāta no zaudējumiem savās kredītooperācijās (detalizētu riska pārvaldības jautājumu izklāstu sk. tālāk). Turklāt Eurosistēma nodrošina pietiekamu nodrošinājuma pieejamību plašam darījuma partneru lokam tā, lai Eurosistēma var sniegt tādu likviditātes apjomu, kādu tā uzskata par nepieciešamu savās monetārās politikas operācijās.

Eurosistēma visās savās kredītooperācijās kā nodrošinājumu pieņem plašu aktīvu klāstu. Šī Eurosistēmas nodrošinājuma sistēmas iezīme vienlaikus ar to, ka pieeja Eurosistēmas atklātā tirgus operācijām nodrošināta plašam darījuma partneru lokam, bijusi būtiska, veicinot monetārās politikas īstenošanu stresa apstākļos. Tās darbības principiem piemītošais elastīgums ļāvis finanšu krīzes laikā Eurosistēmai nodrošināt nepieciešamo likviditāti, lai uzlabotu naudas tirgus pavājināto darbību, darījuma partneriem neizjūtot lielu nodrošinājuma trūkumu. 2013. gadā Eurosistēma pieņēma vairākus pasākumus saistībā ar nodrošinājuma atbilstības kritērijiem. 2013. gada 20. martā tika pieņemts lēmums par to, ka ar 2015. gada 1. martu par nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās liegts izmantot nenodrošinātas valsts garantētas banku obligācijas, ko emitējis darījuma partneris vai ar to cieši saistīta struktūra. Papildus tam ECB 2013. gada 2. maijā paziņoja, ka Kipras Republikas emitēti vai pilnībā garantēti tirgojamie parāda instrumenti, kas neatbilst Eurosistēmas kredīspējas sliekšņa prasībām, bet atbilst visiem pārējiem atbilstības kritērijiem, atkal būs atbilstošs nodrošinājums Eurosistēmas kredītooperācijās un tiem tiks piemēroti īpaši diskonti. Turklāt ECB atbilstoši kredīta līmeņa datu sniegšanas prasībām mazināja atbilstības kritēriju stingrību un diskontus ar aktīviem nodrošinātiem vērtspapīriem (ABS). Papildu informācija par ABS kredīta līmeņa datiem un pārmaiņām Eurosistēmas nodrošinājuma riska kontroles sistēmā sniegta tālāk sadaļā par riska pārvaldības jautājumiem.

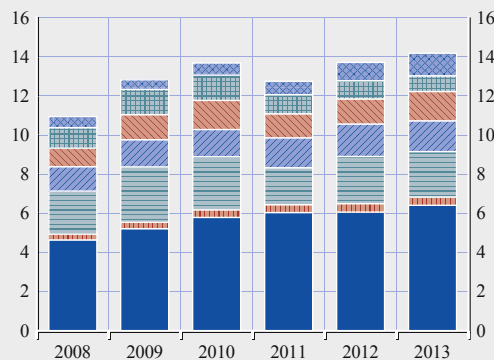
2013. gadā tirgojamo aktīvu kā atbilstošā nodrošinājuma vidējais apjoms bija 14.2 trlj. euro jeb par 3% lielāks nekā 2012. gadā (sk. 33. att.). Šāda norise bija saistīta īpaši ar uzņēmumu obligāciju un citu tirgojamo aktīvu atbilstības uzlabošanu. Centrālās valdības vērtspapīri sasniedza 6.4 trlj. euro apjomu un veidoja 45% no atbilstošā nodrošinājuma kopapjoma, nākamās bija nenodrošinātās banku obligācijas (2.3 trlj. euro jeb 16%) un nodrošinātās banku obligācijas (1.6 trlj. euro jeb 11%), kā arī uzņēmumu obligācijas (1.5 trlj. euro jeb 11%). Atbilstošā nodrošinājuma sarakstā ietilpst gan tirgojamie aktīvi, gan netirgojamie aktīvi, galvenokārt kredītprasības (t.i., banku aizdevumi). Atšķirībā no tirgojamiem aktīviem potenciāli atbilstošo netirgojamo aktīvu apjomu nevar viegli izmērīt. Netirgojamo noguldīto aktīvu apjoms 2013. gadā saglabājās gandrīz nemainīgs (0.6 trlj. euro).

2013. gadā vidējais darījuma partneru izmantotā nodrošinājuma apjoms nedaudz samazinājās

33. attēls. Atbilstošie tirgojamie aktīvi

(trlj. euro)

- centrālās valdības vērtspapīri
- reģionālās valdības vērtspapīri
- nenodrošinātās banku obligācijas
- nodrošinātās banku obligācijas
- uzņēmumu obligācijas
- ar aktīviem nodrošināti vērtspapīri
- citi tirgojamie aktīvi

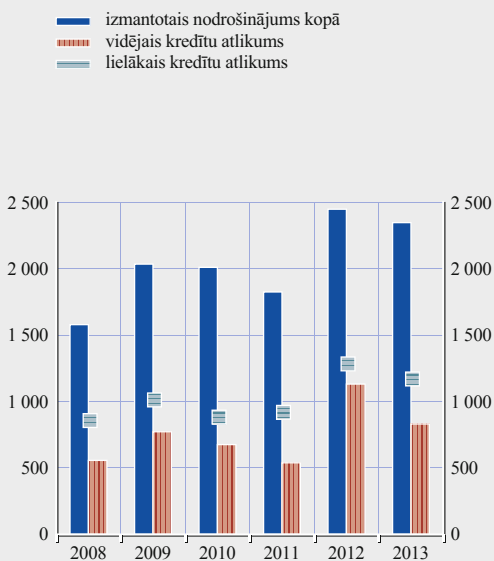

Avots: ECB.

Piezīmes. Apjoms nominālvērtībā; vidējie mēneša beigu dati. Attēlā sniegtie dati reizi ceturksnī tiek publicēti ECB interneta vietnē.

34. attēls. Eurosistēmas kredītooperācijās izmantotais nodrošinājums un monetārās politikas operāciju kredītu atlikumi

(mljrd. euro)

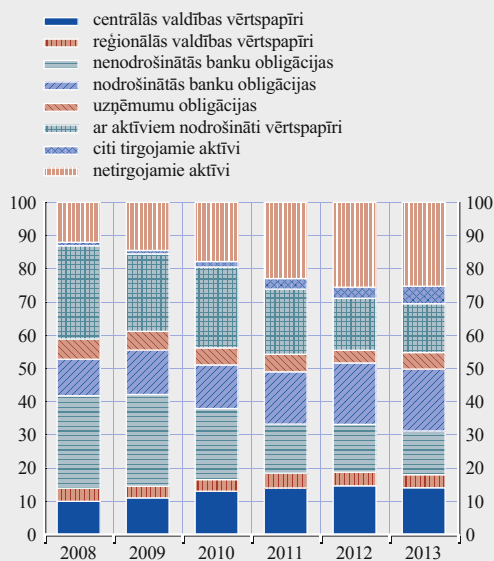

Avots: ECB.

Piezīmes. Izmantotais nodrošinājums nozīmē aktīvus, kas noguldīti kā nodrošinājums valstīs, kur darbojas pūla sistēma, un aktīvus, kas izmantoti kā nodrošinājums valstīs, kur darbojas iezīmēšanas sistēma. Nodrošinājuma vērtība pēc novērtējuma un diskonta likmju piemērošanas; vidējie mēneša beigu dati. Attēlā atspoguļotie dati reizi ceturksnī tiek publicēti ECB interneta vietnē.

35. attēls. Nodrošinājumam izmantotie aktīvi (t.sk. kredītprasības) veidu dalījumā

(%)

Avots: ECB.

Piezīmes. Nodrošinājuma vērtība pēc novērtējuma un diskonta likmju piemērošanas; vidējie mēneša beigu dati. Attēlā atspoguļotie dati reizi ceturksnī tiek publicēti ECB interneta vietnē.

(līdz 2 347 mljrd. euro; 2012. gadā – 2 448 mljrd. euro; sk. 34. att.). Vienlaikus vidējais kredītu atlikums saruka no 1 131 mljrd. euro 2012. gadā līdz 830 mljrd. euro 2013. gadā. Tādējādi 2013. gadā palielinājās kredītooperāciju segšanai neizmantojotā noguldītā nodrošinājuma īpatsvars un absolūtais apjoms. Pārāk lielais nodrošinājuma apjoms rāda, ka kopumā Eurosistēmas darījuma partneriem nodrošinājuma netrūka.

Izmantotā nodrošinājuma struktūrā (sk. 35. att.) netirgojamie aktīvi (galvenokārt kredītprasības un noguldījumi ar noteiktu termiņu) 2013. gadā bija lielākā aktīvu kategorija (25% no kopapjoma; tāpat kā 2012. gadā). Nodrošināto banku obligāciju īpatsvars joprojām bija 19%, savukārt ABS īpatsvars samazinājās. Centrālās valdības obligāciju vidējais īpatsvars nedaudz saruka (no 15% 2012. gadā līdz 14% 2013. gadā).

AR MONETĀRĀS POLITIKAS KREDĪTOOPERĀCIJĀM SAISTĪTIE RISKA PĀRVALDĪBAS JAUTĀJUMI

Monetārās politikas īstenošanā Eurosistēma veic kredītooperācijas ar darījuma partneriem atbilstoši "Vispārējā dokumentācijā" definētiem konkrētiem atbilstības kritērijiem.⁶ Lai gan saskaņā ar atbilstības kritērijiem darījuma partneriem jābūt finansiāli stabiliem, Eurosistēma var tikt pakļauta negaidītas darījuma partnera saistību neizpildes riskam. Šo risku mazina, pieprasot darījuma partneriem sniegt pietiekamu nodrošinājumu. Taču darījuma partnera saistību neizpildes gadījumā Eurosistēma būtu pakļauta arī kredītriskam un tirgus un likviditātes riskam, kas saistīti ar neregulējuma pasākumiem, kuri vērsti pret nodrošinājuma aktīviem. Turklāt likviditāti palielinošās

⁶ "Monetārās politikas īstenošana euro zonā: Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējā dokumentācija" pieejama ECB interneta vietnē.

operācijas ārvalstu valūtās pret euro denominētu nodrošinājumu un euro denominētas likviditāti palielinošās operācijas pret nodrošinājumu ārvalstu valūtās ietver valūtas risku. Lai samazinātu visus šos riskus līdz pieņemamam līmenim, Eurosistēma par nodrošinājumu pieņemtajiem aktīviem nosaka augstus kredītstandartus, katru dienu novērtē nodrošinājumu un piemēro atbilstošus riska kontroles pasākumus, piemēram, novērtējuma diskontus.

Eurosistēma kā piesardzības pasākumu izveidojusi drošības rezervi potenciāla deficīta gadījumiem, ko varētu radīt pret nodrošinājuma aktīviem, kas saņemti no saistības izpildīt nespējošiem darījuma partneriem, vērsti iespējami noregulējuma pasākumi. Drošības rezerves apjoms katru gadu tiek pārskatīts atkarībā no iespējamās saņemtā nodrošinājuma atsavināšanas un atbilstoši atgūšanas izredzēm. Kopumā pastāvīgi tiek veikts kredītooperāciju finanšu risku monitorings un kvantitatīvais novērtējums Eurosistēmas līmenī, un par tiem regulāri tiek ziņots ECB lēmējinstīcijām.

2013. gada laikā Eurosistēma pieņēma vairākus pasākumus atbilstības kritēriju un riska kontroles sistēmas turpmākai uzlabošanai. No 2013. gada 3. janvāra bija jāsniedz kredītu līmeņa dati par mājokļa hipotēku nodrošinātiem vērtspapīriem (RMBS) un ar aizdevumiem nodrošinātiem ABS, kas izsniegti maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU ABS), lai šie vērtspapīri būtu atbilstoši izmantošanai par nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās. Datu sniegšanas prasības attiecībā uz vērtspapīriem, kas nodrošināti ar komercīpašuma hipotēku (CMBS), stājās spēkā 2013. gada 1. martā. Šie kredītu līmeņa dati, kas pieejami arī visiem tirgus dalībniekiem un investoriem, nodrošinās pamatotāku strukturēto finanšu darījumu kredītriska analīzi. Vienmērīgo pāreju uz pilnīgu atbilstību kredītu līmeņa datu prasībām attiecībā uz RMBS un MVU ABS veicināja 2013. gada 9. septembrī paziņotais Padomes lēmums. Saskaņā ar šo lēmumu iniciatoriem jāsniedz paskaidrojumi par visiem trūkstošajiem datiem (atbilstoši iepriekš noteiktajām pieļaujamām robežvērtībām) un jāizstrādā rīcības plāns pārskata sniegšanas prasību pilnīgai ievērošanai. 2013. gada septembrī Padome arī nolēma ieviest kredītu līmeņa veidni attiecībā uz ABS, kas nodrošināti ar kredītkaršu debitoru parādiem. Šī veidne obligāti jālieto ar 2014. gada 1. aprīli. Pārējo aktīvu grupām (t.i., kredītiem automobiļu iegādei, patēriņa kredītiem un līzinga debitoru parādiem) paredzētās veidnes obligāti jāizmanto ar 2014. gada 1. janvāri.

Padome 2013. gada jūlijā nolēma turpināt riska kontroles sistēmas stiprināšanu, paredzot veikt regulāru pārskatīšanu, lai saglabātu pienācīgu aizsardzību pret risku un uzlabotu riska līdzvērtīgumu dažādās aktīvu grupās, ko izmanto par nodrošinājumu Eurosistēmas monetārās politikas operācijās. Tas tika veikts, pielāgojot Eurosistēmas nodrošinājuma atbilstības noteikumus un diskontus gan tirgojamiem, gan netirgojamiem instrumentiem. Ieviestās pārmaiņas īpaši attiecās uz paturētām nodrošinātām obligācijām un ABS. Tika ieviests jauns paturēto nodrošināto obligāciju (nodrošinātās obligācijas, ko emitents vai cieši saistītās vienības ieķīlājušas kā nodrošinājumu) novērtējuma pazeminājums. Nodrošinājuma vērtības pazeminājums 1. un 2. kredīt kvalitātes pakāpes paturētām nodrošinātām obligācijām tika noteikts 8%, bet šādām 3. kredīt kvalitātes pakāpes obligācijām – 12%. ECB pārskatīja arī ABS atbilstības kritērijus, lai galvenokārt atspoguļotu to lielāku caurredzamību un standartizāciju sakarā ar kredīta līmeņa pārskatu sniegšanas prasību un lai tuvinātu tos citu veidu aktīvu atbilstības kritērijiem. Konkrētāk, ECB aizstāja divu AAA kredītreitingu prasību attiecībā uz ABS, kuriem piemēro kredītu līmeņa pārskatu sniegšanas prasību, ar vismaz divu A kredītreitingu prasību. Turklāt tika samazināti gan vispārējai, gan pagaidu nodrošinājuma sistēmai atbilstošiem ABS piemērojamie diskonti. Jaunie atbilstības kritēriji un diskontu saraksts saistībā ar Eurosistēmas riska kontroles sistēmas pārskatīšanu stājās spēkā 2013. gada 1. oktobrī (izņemot novērtējuma pazeminājumus pašu izmantotām nodrošinātām obligācijām, ko piemēroja no 2013. gada 1. novembra). Turklāt Eurosistēma ieviesa metodoloģiju, lai noteiktu minimālos diskontus, ko NCB izmanto kredītprasību pūliem un noteiktu veidu

papildu kredītpasībām atbilstoši Eurosistēmas pagaidu nodrošinājuma sistēmai. Šī metodoloģija piemērojama ar 2014. gada janvāri.

Saistībā ar Eurosistēmas kredītu novērtējuma sistēmu (EKNS) Padome 2013. gada 6. septembrī nolēma atkal iekļaut *Cerved Group* kredītreitinga instrumentu EKNS. Tas notika pēc tam, kad *Cerved* bija veikusi visus nepieciešamos grozījumus, lai tā atbilstu Bāzeles II saistību neizpildes definīcijai. Papildus Padome attiecīgi 2013. gada 28. jūnijā un 14. novembrī apstiprināja *Banca d'Italia* un *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique* iekšējā kredītnovērtējuma sistēmu izmantošanai EKNS.

I.2. VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMI UN DARĪJUMI AR CITĀM CENTRĀLAJĀM BANKĀM

Eurosistēma 2013. gadā neveica intervences valūtas tirgos. Turklāt ECB neveica arī valūtas maiņas darījumus valūtās, kuras piedalās VKM II. Pastāvīgā vienošanās starp ECB un SVF par SVF Speciālo aizņēmuma tiesību (SDR) darījumu veikšanas ECB vārdā veicināšanu ar citiem SDR turētājiem 2013. gadā netika izmantota. Pēdējo reizi tā tika izmantota 2011. gadā.

ECB ar Federālo rezervju sistēmu 2007. gadā izveidoja pagaidu likviditātes mijmaiņas darījumu līniju, kas tika atjaunota 2010. gada maijā, lai novērstu saspīlējumu Eiropas ASV dolāru finansējuma tirgos. 2012. gada 13. decembrī tās termiņš tika pagarināts līdz 2014. gada 1. februārim. Ciešā sadarbībā ar citām centrālajām bankām Eurosistēma pret atbilstošu nodrošinājumu darījuma partneriem nodrošināja ASV dolāru finansējumu operācijās, kas tika veiktas *repo* darījumu veidā kā fiksētās procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu. Papildus šīm regulārajām katru nedēļu veiktajām operācijām ar termiņu 7 dienas ECB sadarbībā ar Federālo rezervju sistēmu, Kanādas Banku, *Bank of England*, Japānas Banku un Šveices Nacionālo banku reizi četrās nedēļās turpināja veikt likviditāti nodrošinošas operācijas ASV dolāros ar termiņu 84 dienas. Eurosistēma 2013. gadā veica 50 operāciju ar termiņu 7 dienas, kā arī vienu operāciju ar termiņu 15 dienu (gada beigās) un 13 operāciju ar termiņu 84 dienas. Pagaidu likviditātes savstarpējās mijmaiņas darījumu līnijas, ko 2011. gadā izveidoja ECB, Kanādas Banka, *Bank of England*, Japānas Banka un Šveices Nacionālā banka, lai uzlabotu savu spēju nodrošināt likviditātes atbalstu pasaules finanšu sistēmai un mazinātu saspīlējumu finanšu tirgos, 2013. gadā netika izmantotas. Taču šīs mijmaiņas darījumu līnijas uzskata par efektīvām finanšu saspīlējuma un tā ietekmes uz ekonomiskajiem apstākļiem mazināšanā. 2012. gada 13. decembrī tās tika pagarinātas līdz 2014. gada 1. februārim. 2013. gada 31. oktobrī ECB sadarbībā ar Kanādas Banku, *Bank of England*, Japānas Banku, Federālo rezervju sistēmu un Šveices Nacionālo banku paziņoja par pagaidu divpusējo mijmaiņas darījumu pārveidi par pastāvīgiem darījumiem, kas būs spēkā līdz turpmākam paziņojumam. Šie darījumi ļauj nodrošināt likviditāti katrā jurisdikcijā jebkurā no piecām valūtām, kas nav attiecīgās valsts valūta, ja abas centrālās bankas konkrētā divpusējā mijmaiņas darījumā nolēm, ka tirgus apstākļi attaisno šādu rīcību attiecībā uz vienu no to valūtām. Pastāvīgie darījumi vēl arvien būs piesardzīgs likviditātes aizsargmehānisms. Nepieciešamības gadījumā tie ļaus Eurosistēmai turpināt nodrošināt euro šīm centrālajām bankām un Japānas jenas, Lielbritānijas sterliņu mārciņas, Šveices frankus un Kanādas dolārus darījuma partneriem papildus esošajām likviditāti nodrošinošajām operācijām ASV dolāros.

Padome, vienojoties ar *Bank of England*, 2013. gada 16. septembrī nolēma pagarināt likviditātes mijmaiņas darījuma ar *Bank of England* termiņu līdz 2014. gada 30. septembrim. 2010. gada 17. decembra vienošanās par mijmaiņas darījumu iespēju bija spēkā līdz 2013. gada 30. septembrim. Šīs iespējas ietvaros *Bank of England* nepieciešamības gadījumā var nodrošināt ECB līdz 10 mljrd.

Lielbritānijas sterliņu mārciņu apmaiņā pret euro. Saskaņā ar minēto vienošanos *Banc Ceannais nahÉirean/Central Bank of Ireland* būs pieejamas Lielbritānijas sterliņu mārciņas kā piesardzības pasākums, lai nodrošinātu banku sistēmas īslaicīgas likviditātes vajadzības šajā valūtā.

ECB 2013. gada 10. oktobrī paziņoja par divpusēja valūtas mijmaiņas līguma izveidi ar Ķīnas Tautas banku. Mijmaiņas darījumu līnijas maksimālais apjoms ir 45 mljrd. euro jeb 350 mljrd. Ķīnas renminbi. Eurosistēmas skatījumā mijmaiņas darījumu līnija būs likviditātes aizsargmehānisms un pārliecinās euro zonas bankas par Ķīnas renminbi nodrošinājuma nepārtrauktību. Mijmaiņas darījumu līnija aplūkojama saistībā ar strauji augošo divpusējo tirdzniecību un savstarpējiem euro zonas un Ķīnas ieguldījumiem, kā arī nepieciešamību nodrošināt finanšu tirgu stabilitāti.

I.3. IEGULDĪJUMU AKTIVITĀTES

ECB iegulda ar tās ārējo rezervju portfeli saistītos līdzekļus, kā arī pašu līdzekļus. Šīs ieguldījumu aktivitātes, kas nav saistītas ar monetārās politikas programmām (tādām kā TMD, VTP, NOIP un NOIP2), tiek organizētas tā, lai nodrošinātu, ka ieguldījumu lēmumu pieņemšanā nevarētu izmantot nekādu iekšējo informāciju par centrālās bankas politikas īstenošanas pasākumiem.

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪŠANA

Sākotnēji ECB ārējo rezervju portfelis tika veidots, izmantojot euro zonas NCB ārējo rezervju aktīvu pārveidumus. Laika gaitā portfeļa sastāvs atspoguļo ieguldīto aktīvu tirgus vērtības pārmaiņas, kā arī ECB valūtas maiņas un zelta operācijas. ECB ārējo rezervju galvenais mērķis ir nodrošināt, lai Eurosistēmai nepieciešamības gadījumā būtu pietiekami daudz likvidu resursu valūtas politikas operāciju veikšanai to valstu valūtās, kuras nav ES valstis. ECB ārējo rezervju pārvaldīšanas mērķi to svarīguma secībā ir likviditāte, drošība un atdeve.

ECB ārējo rezervju portfeli veido ASV dolāri, Japānas jenas, zelts un SDR. ECB un tās euro zonas NCB, kuras vēlas darboties kā ECB aģenti, aktīvi pārvalda ASV dolāra un Japānas jenas rezerves. Lai palielinātu ECB ieguldījumu operāciju efektivitāti, kopš 2006. gada janvāra darbojas t.s. valūtu specializācijas modelis. Saskaņā ar šo modeli katrai NCB, kas vēlas piedalīties ECB ārējo rezervju pārvaldīšanā, vai NCB grupai, kas apvienojusies šim mērķim, iedalīta ASV dolāru vai Japānas jenu portfeļa daļa.⁷

ECB tīro ārējo rezervju aktīvu vērtība⁸ saskaņā ar pašreizējiem valūtu kursiem un tirgus cenām samazinājās no 64.8 mljrd. euro 2012. gada beigās līdz 54.8 mljrd. euro 2013. gada beigās (t.sk. 40.1 mljrd. euro bija ārvalstu valūtās, bet 14.7 mljrd. euro – zeltā un SDR). ECB tīro ārējo rezervju aktīvu vērtības būtisku samazinājumu radīja galvenokārt ievērojams zelta cenas sarukums un Japānas jenas kursa attiecībā pret euro kritums par 21.2%. Pozitīvi ieguldījumi no portfeļa pārvaldīšanas rezultātā gūtā kapitāla pieauguma un procentu ienākumiem nedaudz kompensēja šos zaudējumus. Piemērojot 2013. gada beigu valūtas kursus, ASV dolāros denominēto aktīvu īpatsvars ārvalstu valūtas rezervēs bija 82%, savukārt Japānas jenās denominēto aktīvu īpatsvars – 18%. Zelta un SDR turējumu vērtība samazinājās sakarā ar zelta kursa krasu kritumu 2013. gadā aptuveni par 31% (euro izteiksmē).

7 Sīkāku informāciju sk. ECB 2006. gada aprīļa "Mēneša Biļetena" rakstā *Portfolio management at the ECB* ("Portfeļu pārvaldība ECB").

8 Tīrie ārējo rezervju aktīvi tiek aprēķināti kā oficiālie rezervju aktīvi mīnus valūtas mijmaiņas darījumu tīrā faktiskā tirgus vērtība plus rezidentu piesaistītie noguldījumi ārvalstu valūtā mīnus nākotnē paredzētās neto pārmaiņas ārvalstu valūtas turējumos saistībā ar *repo* un nākotnes darījumiem. Sīkāku informāciju par datu avotiem sk. ECB interneta vietnē.

PAŠU KAPITĀLA PĀRVALDĪBA

ECB pašu kapitāla portfeli veido ECB apmaksātā kapitāla ieguldītās daļas, kā arī vispārējo rezervju fondā turētās summas un uzkrājumi valūtas kursa riskam, procentu likmes riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Šā portfeļa mērķis ir nodrošināt ECB ar ienākumiem savu darbības izdevumu segšanai.

Portfeļa līdzekļi tiek ieguldīti euro denominētos aktīvos ar fiksētu ienākumu. Portfeļa vērtība faktiskajās tirgus cenās pieauga no 18.9 mljrd. euro 2012. gada beigās līdz 20.0 mljrd. euro 2013. gada beigās. Tirgus vērtības kāpumu galvenokārt noteica uzkrājuma palielinājums valūtas kursa riskam, procentu likmes riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Ienākumi no ieguldījumiem arī veicināja šo nelielo pieaugumu. Turklāt ECB apmaksātais kapitāls arī nedaudz palielinājās pēc Horvātijas pievienošanās ES (un tādējādi *Hrvatska narodna banka* pievienošanās ECBS) 1. jūlijā.

Lai nodrošinātu, ka ieguldījumu lēmumu pieņemšanā nevar izmantot nekādu iekšējo informāciju par centrālās bankas politiku, 2013. gadā pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanā lielākoties joprojām piemēroja pašīvu pārvaldību.

1.4. AR IEGULDĪJUMU PORTFEĻIEM UN MONETĀRĀS POLITIKAS MĒRĶIEM TURĒTAJĒM VĒRTSPAPĪRIEM SAISTĪTĒS RĪSKA PĀRVALDĪBAS JAUTĀJUMI

Finanšu riski, kam Eurosistēma pakļauta saistībā ar ECB ieguldījumu aktivitātēm un Eurosistēmas vērtspapīru turējumiem monetārās politikas portfeļos, tiek stingri monitorēti un vērtēti. Regulāra pārskatu sniegšana nodrošina to, ka visas ieinteresētās puses saņem pietiekamu informāciju par šo risku līmeni, lai varētu veikt atbilstošas darbības to mazināšanai. Konkrētāk, risku mazināšanai izveidota riska kontroles struktūra, ko galvenokārt veido atbilstības kritēriji un ierobežojumu sistēma. Katru dienu tiek monitorēta atbilstība riska kontroles struktūrai.

Monetārās politikas mērķiem turētie Eurosistēmas vērtspapīru krājumi 2013. gadā samazinājās sakarā ar to, ka vērtspapīri tika dzēsti un to krājumi netika papildināti, jo 2012. gadā VTP un NOIP2 darbība tika pārtraukta un TMD netika veikti. Ja TMD tiktu veikti, joprojām tiktu stingri monitorēti un vērtēti potenciālo vērtspapīru pirkumu radītie finanšu riski. Saistībā ar piemērojamo riska kontroles struktūru jānorāda, ka TMD salīdzinājumā ar VTP ietver divas papildu riska mazināšanas iezīmes: pirmkārt, nosacījumus, kas paredz, ka vērtspapīru pirkumi tiks veikti tikai ierobežotos laika periodos, ja ekonomisko politiku īstenošana būs veiksmīga, un, otrkārt, orientēšanās uz tādu instrumentu iegādi, kuru atlikušais termiņš ir 1–3 gadi.

2. MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMAS

Statūtos Eurosistēmai noteikts uzdevums veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību. Maksājumu sistēmas un vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmas ir svarīgākās tirgus ekonomikas atbilstošai funkcionēšanai nepieciešamās infrastruktūras. Tās vajadzīgas, lai nodrošinātu efektīvu par precēm, pakalpojumiem un finanšu aktīviem veikto maksājumu plūsmu, un šo sistēmu raita funkcionēšana ir ļoti būtiska, lai īstenotu centrālās bankas monetāro politiku un saglabātu valūtas, finanšu sistēmas un tautsaimniecības kopumā stabilitāti un uzticamību. Lai veiktu šo uzdevumu, Eurosistēma

izmanto trīs pieejas. Tā uzņemas operatīvo lomu, veic pārraudzības pasākumus un darbojas kā katalizators (sīkāku informāciju par otro un trešo pieeju sk. 4. nodaļas 4. un 5. sadaļā). Attiecībā uz operatīvo lomu Eurosistēma saskaņā ar ECBS Statūtiem var radīt mehānismus efektīvu un drošu klīringa un maksājumu sistēmu nodrošināšanai.

2.1. TARGET2 SISTĒMA

Eurosistēma nodrošina TARGET2 sistēmas darbību liela apjoma un steidzamiem maksājumiem euro. TARGET2 sniedz norēķinu pakalpojumus reālajā laikā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un nodrošina plašu tirgus pārklājumu. Tajā tiek apstrādāti liela apjoma un steidzami darījumi, nenosakot maksājumu apjoma maksimālo vai minimālo limitu, un piesaistīti arī dažādi citi maksājumi. Sistēmas darbība pamatojas uz vienotu tehnisko infrastruktūru – vienoto platformu (SSP). Trīs Eurosistēmas NCB – *Deutsche Bundesbank*, *Banque de France* un *Banca d'Italia* – kopīgi nodrošina SSP un Eurosistēmas vārdā organizē tās darbību. Līdz 2013. gada decembrim TARGET2 bija 1 606 tiešie dalībnieki. Kopējais to banku (t.sk. filiāļu un meitasuzņēmumu) skaits, pie kurām visā pasaulē var vērsties, izmantojot TARGET2, sasniedza aptuveni 55 000. Turklāt TARGET2 veica 80 papildsistēmu skaidrās naudas operāciju norēķinus.

TARGET2 DARBĪBA

2013. gadā TARGET2 sistēma darbojās raiti un veica lielu skaitu euro maksājumu norēķinu. Sistēmas tirgus daļa joprojām bija stabila. TARGET2 apstrādāts 91% no euro liela apjoma maksājumu sistēmās veikto maksājumu kopapjoma. 2013. gadā sistēmā kopumā tika apstrādāti 92 590 134 darījumi. Vidēji dienā tika apstrādāti 363 099 darījumi. Kopējais TARGET2 plūsmas apjoms 2013. gadā bija 493 442 mljrd. euro, dienas vidējais apjoms – 1 935 mljrd. euro. 11. tabulā sniegts pārskats par maksājumu plūsmu TARGET2 sistēmā 2013. gadā salīdzinājumā ar plūsmu iepriekšējā gadā. TARGET2 SSP kopējā pieejamība⁹ 2013. gadā sasniedza 100%. Gada laikā 100% maksājumu apstrādes ilgums SSP nepārsniedza piecas minūtes, un dalībnieki bija apmierināti ar sistēmas labo sniegumu.

SADARBĪBA AR TARGET2 LIETOTĀJIEM

Eurosistēma uztur ciešu saikni ar TARGET2 lietotājiem. 2013. gadā notika regulāras NCB un valstu TARGET2 lietotāju grupu sanāksmes. Turklāt TARGET2 darbības jautājumu apspriešanai visas Eiropas līmenī katru pusgadu notika Eurosistēmas TARGET2 darba grupas un Eiropas kreditēšanas sektora asociāciju TARGET darba grupas kopīgās sēdes. Īpašā šo divu grupu pārstāvju darba grupa turpināja darbu, pievērsoties galvenajām pārmaiņām, kuras ietekmēja TARGET2, piemēram, pievienošanās TARGET2 vērtspapīriem (T2S) un migrācija uz jaunajiem nozares standartiem

11. tabula. Maksājumu plūsma TARGET2

	Apjoms (mljrd. euro)			Darījumu skaits		
	2012	2013	Pārmaiņas (%)	2012	2013	Pārmaiņas (%)
TARGET2 veikto maksājumu kopskaits						
Kopā	634 132	493 442	-22.2	90 671 378	92 590 134	2.1
Dienas vidējais rādītājs	2 477	1 935	-21.9	354 185	363 099	2.5

Avots: ECB.

Piezīmes. Apjoma kraso samazinājumu salīdzinājumā ar 2012. gadu nosaka izmantotās statistikas metodoloģijas pārmaiņas. 2012. gadā bija 256 darbdienas un 2013. gadā – 255 darbdienas.

9 Pieejamības līmenis ir apjoms, kādā dalībnieki savā darba laikā varēja bez incidentiem izmantot TARGET2 sistēmu.

(ISO 20022). Stratēģiskos jautājumus turpināja risināt Euro maksājumu stratēģijas kontaktgrupa (forums, ko veido komercbanku un centrālo banku augstākās vadības pārstāvji).

JAUNO SISTĒMAS VERSIJU IZSTRĀDES VADĪBA

Eurosistēma turpina pilnveidot TARGET2, lai joprojām uzlabotu sniegto pakalpojumu līmeni un nodrošinātu tās dalībnieku vajadzības. 2013. gada TARGET2 versija bija nozīmīgākā, jo tajā iekļautas pārmaiņas saistībā ar pielāgošanu T2S un vairāki nelieli sistēmas uzlabojumi. Šie nelieli uzlabojumi sāka darboties 2013. gada 18. novembrī (tie galvenokārt attiecās uz naudas pārvaldības ziņojumu jaunās versijas ieviešanu), taču pielāgošana T2S tiks veikta tikai līdz ar T2S darbības uzsākšanu, kas plānota 2015. gada jūnijā. Ar T2S saistītās pārmaiņas aptver visus pielāgojumus, kas nepieciešami abu platformu pieslēgšanai, kā arī vairākus pakalpojumus, ko saviem dalībniekiem piedāvās TARGET2, lai atbalstītu to skaidrās naudas darījumus T2S.

2013. gadā notika divas konsultācijas, lai saņemtu lietotāju atsauksmes par detaļām, kas attiecas uz TARGET2 migrācijas uz ISO 20022 norisi 2017. gada novembrī.

VALSTIS, KAS PIEDALĀS TARGET2

TARGET2 piedalās visas euro zonas valstis, jo šīs sistēmas lietošana ir obligāta, veicot visu maksājuma rīkojumu norēķinus saistībā ar Eurosistēmas monetārās politikas operācijām. Ārpus euro zonas esošo ES valstu centrālās bankas var brīvprātīgi pieslēgties TARGET2 sistēmai, lai šajās valstīs veicinātu euro denominētu darījumu norēķinus. No juridiskā un darbības viedokļa katra centrālā banka ir atbildīga par sava sistēmas komponenta pārvaldību un attiecību uzturēšanu ar tā dalībniekiem. Turklāt dažas finanšu iestādes, kuras atrodas citās EEZ valstīs, piedalās TARGET2, izmantojot attālinātu piekļuvi. Pašlaik TARGET2 pievienojušās 24 ES valstu centrālās bankas un to attiecīgie lietotāji – 18 euro zonas NCB (t.sk. Latvijas Banka), ECB un piecas ārpus euro zonas esošo valstu¹⁰ centrālās bankas.

2.2. TARGET2 VĒRTSPAPĪRIEM

TARGET2 vērtspapīriem (T2S) ir pakalpojums, ko Eurosistēma nākotnē piedāvās Eiropā vērtspapīru norēķiniem, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. Pašlaik projekts ir izstrādes posmā, un paredzēts, ka tas sāks darboties 2015. gada jūnijā. Faktiski norēķini par visiem Eiropā tirgotajiem vērtspapīriem tiks veikti T2S, tādējādi sasniedzot būtisku apjomradītu ekonomiju un norēķinu izmaksu samazinājumu. Novēršot pārrobežu un iekšzemes norēķinu atšķirības, T2S būs svarīgs sasniegums ceļā uz integrēta kapitāla tirgus izveidi Eiropā, radot drošu pamatu efektivitātes un konkurences uzlabošanai visā pēctirdzniecības sektorā. T2S ļaus būtiski ietaupīt ar nodrošinājumu un likviditāti saistītās izmaksas, un tā ir īpaši vērtīga iezīme laikā, kad finanšu satricinājuma un jaunu regulatīvo norišu dēļ arvien pieaug augstas kvalitātes nodrošinājuma pieprasījums. Tā saskaņos tirgus procesus un tādējādi veicinās ar klientu apkalpošanu nesaistīto procedūru racionalizēšanu.

2013. gadā T2S pamatlīgumu parakstīja vēl divi centrālie vērtspapīru depozitāriji – jaunizveidots depozitārijs *BNY Mellon CSD* un Latvijas Centrālais depozitārijs (Latvijas CVD, kas pieder pie *NASDAQ OMX Riga* grupas).¹¹ Tādējādi 2013. gada beigās to CVD kopskaits, kuri piedalās T2S,

¹⁰ Bulgārija, Dānija, Lietuva, Polija un Rumānija.

¹¹ T2S pamatlīgums ir līgums, kas nosaka Eurosistēmas un CVD tiesības un pienākumu nodot Eurosistēmai savu norēķinu funkciju kā ārpalpojumu.

12. tabula. Centrālo vērtspapīru depozitāriju migrācijas posmi un datumi

Pirmais posms 22.06.2015.	Otrais posms 28.03.2016.	Trešais posms 12.09.2016.	Ceturtais posms 06.02.2017.
<i>Bank of Greece Securities Settlement System – BOGS</i>	<i>Euroclear Belgium</i>	<i>Clearstream Banking</i> (Vācija)	<i>BNY Mellon CSD</i> (Beļģija)
<i>Depozitarul Central</i> (Rumānija)	<i>Euroclear France</i>	KELER (Ungārija)	<i>Centrálny depozitár cenných papierov SR</i> (Slovākija)
<i>Malta Stock Exchange</i>	<i>Euroclear Nederland</i>	<i>LuxCSD</i> (Luksemburga)	<i>Eesti Väärtpaberikeskus</i> (Igaunija)
<i>Monte Titoli</i> (Itālija)	<i>Interbolsa</i> (Portugāle)	<i>Oesterreichische Kontrollbank</i> (Austrija)	<i>Euroclear Finland</i>
SIX SIS (Šveice)	<i>National Bank of Belgium Securities Settlement System</i> (NBB-SSS)	VP LUX (Luksemburga)	<i>Iberclear</i> (Spānija)
		VP SECURITIES (Dānija)	<i>KDD – Centralna kliniško depotna družba</i> (Slovēnija)
			Latvijas Centrālais depozitārijs (Latvija)
			<i>Lietuvos centrinis vertybinių popierių depozitoriumas</i> (Lietuva)

sasniedza 24. Nozīmīgs progress 2013. gadā tika panākts, pielāgojot CVD infrastruktūru, ņemot vērā to pievienošanas T2S. CVD un to attiecīgie lietotāji gatavojas lietotāju testiem un migrācijai.

2013. gada martā ECB Padome apstiprināja plānu CVD migrācijai uz T2S četros posmos (sk. 12. tabulu). Vismaz 24 CVD un 20 centrālo banku migrēs uz T2S no 2015. gada jūnija līdz 2017. gada februārim. Svarīgs sasniegums bija migrācijas posmu datumu noteikšana, jo tā dalībniekiem nodrošina noteiktību veicamo migrācijas pasākumu plānošanai.

2013. gada maijā T2S lietotāju kopiena panāca savstarpēju vienošanos, ka programmas plāns ir visaptverošs un atbilstoši atspoguļo visas CVD vai centrālo banku saskaņotās papildu specifikācijas, sasniedzamos mērķus un plānošanas aspektus. *SIA/Colt*¹² un SWIFT, divi licencēti tīkla pakalpojumu ar pievienoto vērtību sniedzēji, kas pieslēgs CVD un tirgus dalībniekus T2S, 2013. gadā nokārtoja pievienošanas pārbaudi. Neviens lietotājs nesāka izmantot Eurosistēmas piedāvāto šim nolūkam paredzēto savienojumu, tāpēc pašlaik netiek plānots šo pakalpojumu attīstīt. Eurosistēma 2013. gada oktobrī uzsāka T2S lietotāju apmācības programmu, kas balstīta uz "mācīt apmācītājus" pieeju. T2S programmatūras izstrāde tika pabeigta 2013. gadā, un Eurosistēma gatavo instrumentus un resursus pievienošanās testiem saistībā ar T2S platformu. Tādējādi T2S projekta virzība notiek saskaņā ar plānu.

T2S 2013. gadā joprojām bija pēctirdzniecības saskaņošanas virzītājspēks Eiropā. ECB un Eiropas Komisija martā organizēja konferenci par pēctirdzniecības saskaņošanu un finanšu integrāciju Eiropā. Konferencē iepazīstināja ar T2S Konsultatīvās grupas trešo saskaņošanas ziņojumu, kas atspoguļo saskaņošanas jautājumā T2S tirgos¹³ sasniegto. Konsultatīvā grupa 2013. gadā guva būtiskus panākumus standartu noteikšanā un atbilstības monitoringā. Pašlaik tiek veikts visu T2S tirgu (21) monitorings, un 16 no 24 identificētajām saskaņošanas darbībām ir noteikti standarti. Darbs pie standartu noteikšanas netiks pabeigts, kamēr pieņems ierosināto regulu par vērtspapīru norēķina uzlabošanu ES un par CVD, kas nozīmīgi pilnveidotu T2S darbības tiesisko un

12 *SIA/Colt* ir Itālijas pakalpojumu sniedzēja SIA un Anglijas tīkla pakalpojumu sniedzēja *Colt* Itālijas meitasuzņēmuma kopuzņēmums.
13 T2S tirgi ir tie tirgi, kuros vismaz viens CVD parakstījis T2S pamatlīgumu.

konkurētspējīgu vidi. 2013. gada 18. decembrī panākta politiska vienošanās par Eiropas Komisijas ierosināto CVD regulu, kas ir ļoti svarīga T2S. Ceturtais T2S saskaņošanas progress ziņojums tika sagatavots 2013. gada laikā, un to plānots publicēt 2014. gada pavasarī. Sīkāku informāciju par T2S saskaņošanas darbībām un to ietekmi uz Eiropas finanšu integrāciju sk. 4. nodaļas 5. sadaļā.

2.3. PĀRROBEŽU NODROŠINĀTU DARĪJUMU NORĒĶINU PROCEDŪRAS

Atbilstošos aktīvus var izmantot, lai nodrošinātu visu veidu Eurosistēmas kredītooperācijas ne tikai iekšzemes līmeni, bet arī pārrobežu darījumus. Euro zonā nodrošinājuma pārrobežu mobilizāciju galvenokārt veic, izmantojot centrālo banku korespondentattiecību modeli (CCBM) un atbilstošās saiknes starp euro zonas vērtspapīru norēķinu sistēmām (VNS). Pirmo risinājumu nodrošina Eurosistēma, savukārt otrais ir tirgus virzīta iniciatīva. Turklāt izņēmuma kārtā nodrošinājuma pārrobežu mobilizāciju var veikt NCB kontos citas valsts (starptautiskajā) CVD.

2013. gada beigās Eurosistēmas turējumā esošā pārrobežu nodrošinājuma (gan tirgojamo, gan netirgojamo aktīvu) apjoms bija 598 mljrd. euro (2012. gada beigās – 643 mljrd. euro). Pārrobežu nodrošinājums 2013. gada beigās kopumā veidoja 24.2% no kopējā Eurosistēmai sniegtā nodrošinājuma (2012. gadā – 22.8%).

NODROŠINĀJUMA PĀRVALDĪBAS PAKALPOJUMI

2013. gadā CCBM joprojām bija galvenais pārrobežu nodrošinājuma pārvedumu kanāls Eurosistēmas monetārajā politikā un dienas ietvaros izsniegtā kredīta operācijās. 2013. gada beigās to aktīvu apjoms, kuri atrodas glabāšanā, izmantojot CCBM, samazinājās līdz 328 mljrd. euro (2012. gada beigās – 354 mljrd. euro). Pārrobežu nodrošinājums, kas tiek turēts NCB kontos citas valsts (starptautiskajā) CVD, 2013. gada beigās bija 95 mljrd. euro.

Sākotnēji izveidots 1999. gadā kā starprisinājums, pamatojoties uz minimālas saskaņošanas principu, CCBM joprojām ir nozīmīgs nodrošinājuma mobilizācijas kanāls ārpus valstu robežām. Pēc tirgus dalībnieku lūguma Eurosistēma piekrita atcelt prasību (tirgojamus) aktīvus repatriēt no investora CVD uz emitenta CVD, pirms tie tiek mobilizēti kā nodrošinājums, izmantojot CCBM. Turklāt notiek gatavošanās tam, lai triju pušu nodrošinājuma pārvaldības pakalpojumus, ko pašlaik izmanto tikai iekšzemē, ļautu izmantot arī pārrobežu darījumos. Repatriācijas prasību paredzēts atcelt 2014. gada maijā, un triju pušu nodrošinājuma pārvaldības pakalpojumu pārrobežu darījumos sāks sniegt 2014. gada septembrī.

Euro vērtspapīru infrastruktūru kontaktgrupā, kas ir tirgus infrastruktūru pārstāvju, tirgus dalībnieku un centrālo banku forums, tika apspriesti jautājumi par vērtspapīru norēķiniem euro un nodrošinājuma mobilizāciju Eurosistēmas kredītooperācijās.

ATBILSTOŠĀS SAIKNES STARP VALSTU VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMĀM

Pārrobežu nodrošinājums var tikt mobilizēts, arī izmantojot saiknes starp valstu VNS. Taču šādas saiknes ir atbilstošas Eurosistēmas kredītooperācijām tikai tad, ja tās ir pozitīvi novērtētas saskaņā ar Eurosistēmas lietotāja vērtējuma pamatprincipiem¹⁴. Kad, izmantojot atbilstošas saiknes, vērtspapīri pārvesti uz citu VNS, tos ar iekšējo procedūru palīdzību var izmantot tāpat kā jebkuru iekšzemes nodrošinājumu. Ar tiešo un daudzpusējo saikņu palīdzību mobilizētā nodrošinājuma apjoms 2013. gada beigās pieauga līdz 174 mljrd. euro (2012. gada beigās – 156 mljrd. euro).

¹⁴ 2013. gada septembrī Eurosistēma izveidoja jaunu VNS un saikņu novērtēšanas sistēmu (sk. 2013. gada 27. septembra paziņojumu presei ECB interneta vietnē).

2013. gadā atbilstošo saikņu sarakstam tika pievienotas 8 jaunas tiešās saiknes un 15 daudzpusējo saikņu, bet 5 tiešās saiknes tika svītrotas no tā. Kopumā 2013. gada beigās darījuma partneriem bija pieejamas 55 tiešās un 23 daudzpusējās saiknes, no kurām aktīvi tiek izmantots tikai ierobežots saikņu skaits.

3. BANKNOTES UN MONĒTAS

Saskaņā ar Līguma 128. pantu ECB Padomei ir ekskluzīvas tiesības atļaut emitēt euro banknotes ES. Šīs banknotes drīkst emitēt ECB un NCB.

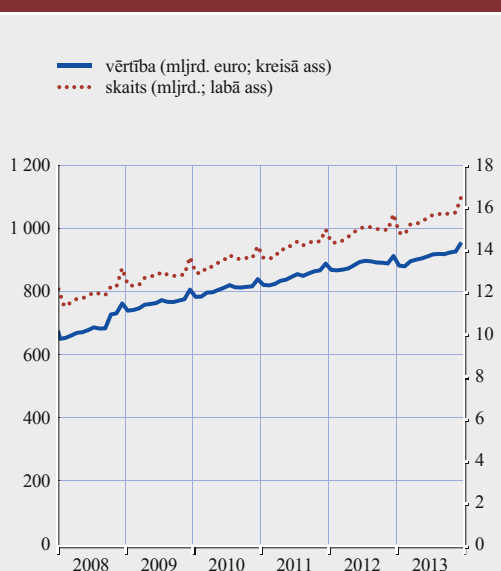
2013. gadā tika izlaista euro banknošu otrā izlaiduma pirmās nominālvērtības banknote – 5 euro (sīkāks apraksts sniegts šīs nodaļas 3.3. sadaļas beigās).

3.1. BANKNOŠU UN MONĒTU APGROZĪBA

EURO BANKNOŠU UN MONĒTU PIEPRASĪJUMS

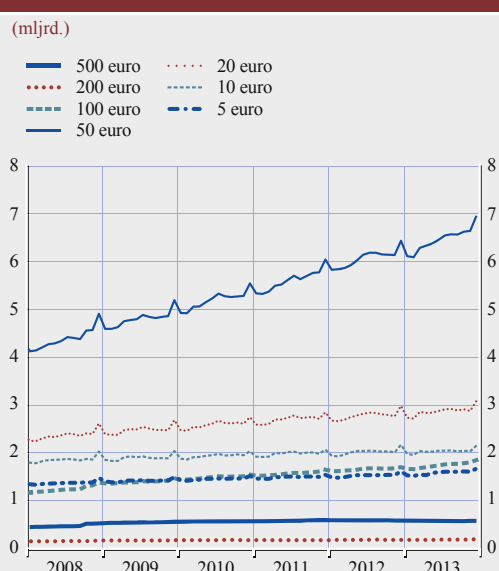
2013. gada beigās apgrozībā atradās 16.5 mljrd. euro banknošu, kuru kopējā vērtība bija 956.2 mljrd. euro. Salīdzinājumam – 2012. gada beigās apgrozībā atradās 15.7 mljrd. banknošu, kuru kopējā vērtība bija 912.6 mljrd. euro (sk. 36. att.). Vērtības izteiksmē lielāko daļu no apgrozībā esošajām banknotēm veidoja 50 un 500 euro banknotes (gada beigās attiecīgi 36% un 30%). Skaita ziņā visbiežāk tika lietotas banknotes ar 50 euro nominālvērtību (42% no visām apgrozībā esošajām euro banknotēm; sk. 37. att.). 2013. gadā apgrozībā esošo euro banknošu gada pieauguma temps vērtības izteiksmē bija 4.8% un skaita izteiksmē – 5.3%. Vislielākais gada pieauguma temps bija 100 euro banknotēm (8.4%), līdzīgs pieauguma temps bija arī 50 un 200 euro banknotēm (attiecīgi 8.2% un 8.0%) gan skaita, gan vērtības izteiksmē. 500 euro banknošu skaits apgrozībā, kas iepriekš

36. attēls. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits un vērtība

Avots: ECB.

37. attēls. Apgrozībā esošo euro banknošu skaits nominālvērtību dalījumā

Avots: ECB.

būtiski pieauga, kopš 2012. gada 4. ceturkšņa sarūk. Šo kritumu kompensēja 100 euro banknošu pieprasījuma kāpums.

Tiek lēsts, ka vērtības izteiksmē 20–25% apgrozībā esošo euro banknošu tiek turēti ārpus euro zonas, galvenokārt euro zonas kaimiņvalstīs. 2013. gadā euro banknošu kopējais apjoms, ko kredītiestādes nosūtījušas uz ārpus euro zonas esošajiem reģioniem, bija tāds pats kā 2012. gadā. Euro banknotes, īpaši lielas nominālvērtības banknotes, ārpus euro zonas esošajās valstīs tiek turētas uzkrājumu veidošanai un tiek izmantotas norēķiniem par darījumiem starptautiskajos tirgos.

2013. gadā kopējais apgrozībā esošais euro monētu skaits (t.i., kopējais apgrozījums, neietverot euro zonas NCB krājumus) palielinājās par 3.8% (līdz 106.0 mljrd.). 2013. gada beigās apgrozībā esošo monētu vērtība bija 24.2 mljrd. euro (par 2.3% vairāk nekā 2012. gada beigās).

DARBĪBAS AR BANKNOTĒM EUROSISTĒMĀ

2013. gadā euro zonas NCB emitēja 32.7 mljrd. banknošu 1 017.8 mljrd. euro vērtībā, bet tajās atpakaļ nonāca 31.6 mljrd. banknošu 969.0 mljrd. euro vērtībā. Tas atbilda 2012. gada rādītājiem. 33.7 mljrd. banknošu autentiskumu un derīgumu apgrozībai pārbaudīja, izmantojot pilnībā automatizētas banknošu apstrādes iekārtas, lai nodrošinātu apgrozībā esošo banknošu kvalitāti un integritāti atbilstoši Eurosistēmas noteiktajiem minimālajiem šķirošanas standartiem. Šajā procesā aptuveni 6.1 mljrd. banknošu tika atzītas par iznīcināmām galvenokārt tāpēc, ka tās tika atzītas par nederīgām laišanai apgrozībā. Apgrozībā esošo banknošu nederīguma rādītājs¹⁵ banknotēm ar nominālvērtību no 5 euro līdz 50 euro bija 45% un pārējo nominālvērtību banknotēm – 8%. Kopumā nederīguma rādītājs nedaudz pieauga (no 38% 2012. gadā līdz 39% 2013. gadā). Šis pieaugums lielā mērā skaidrojams ar jaunās 5 euro banknotes apgrozībā laišanas scenāriju, kurā noteikts, ka NCB iznīcinās visas atpakaļ saņemtās pirmā izlaiduma 5 euro banknotes. 2013. gada beigās puse no visām apgrozībā esošajām 5 euro banknotēm bija otrā izlaiduma 5 euro banknotes.

Apgrozībā esošo banknošu vidējais atpakaļ nonākšanas biežums¹⁶ 2013. gada beigās bija 2.0. Tas nozīmē, ka banknote vidēji nonāk atpakaļ euro zonas NCB aptuveni reizi sešos mēnešos. Atpakaļ nonākšanas biežums 500 euro banknotēm bija 0.3, 200 euro banknotēm – 0.4 un 100 euro banknotēm – 0.7, savukārt to nominālvērtību banknotēm, kuras parasti izmanto darījumos, atpakaļ nonākšanas biežums bija augstāks: 50 euro banknotēm – 1.4, 20 euro banknotēm – 3.2, 10 euro banknotēm – 4.0 un 5 euro banknotēm – 2.3.

3.2. BANKNOŠU VILTOŠANA UN VILTOJUMU NOVĒRŠANA

VILTOTĀS EURO BANKNOTES

2013. gadā nacionālie analīzes centri¹⁷ saņēma aptuveni 670 000 viltotu euro banknošu. Salīdzinājumā ar apgrozībā esošo īsto banknošu skaitu viltoto banknošu īpatsvars joprojām ir ļoti mazs. 38. attēlā atspoguļota no apgrozības izņemto viltoto banknošu skaita ilgtermiņa dinamika. Viltošana parasti izraudzītas 20 euro un 50 euro banknotes (attiecīgi 40.4% un 39.6% no kopējā viltojumu skaita 2013. gadā). Viltojumi nominālvērtību dalījumā sīkāk atspoguļoti 39. attēlā.

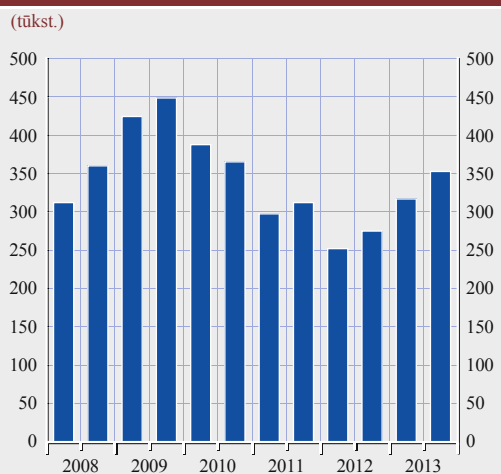
Uzticēšanos euro drošībai Eiropas un starptautisko institūciju pastāvīgie pretviltšanas pasākumi pilnībā pamato, tomēr tam nevajadzētu radīt bezrūpību. ECB joprojām iesaka sabiedrībai rēķināties

¹⁵ Aprēķina, dalot attiecīgajā gadā par apgrozībai nederīgām atzīto banknošu skaitu ar vidējo šajā gadā apgrozībā esošo banknošu skaitu.

¹⁶ Aprēķina, dalot attiecīgajā gadā euro zonas NCB atpakaļ nonākušo banknošu kopējo skaitu ar banknošu vidējo skaitu apgrozībā šajā gadā.

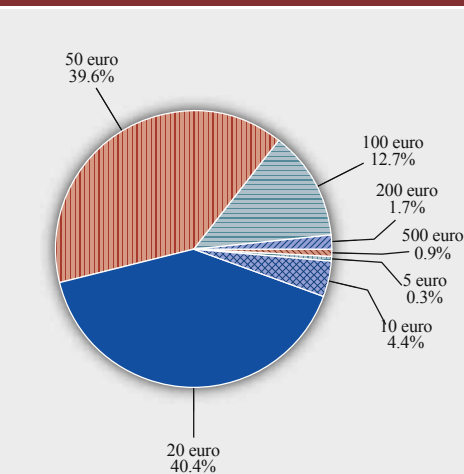
¹⁷ Centri, kas izveidoti katrā ES dalībvalstī sākotnējai viltoto euro banknošu analīzei valsts līmenī.

38. attēls. No apgrozības izņemto viltoto euro banknošu skaits

Avots: ECB.

39. attēls. Viltotās euro banknotes nominālvērtību dalījumā (2013)

Avots: ECB.

ar viltojumu iespēju, neaizmirst par naudas pārbaudi, to aptaustot, apskatot un pagrozot¹⁸, un nekad nepaļauties tikai uz vienu pretviltošanas elementu. Turklāt profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem gan Eiropā, gan ārpus tās robežām pastāvīgi tiek piedāvātas mācības un tiek nodrošināti aktualizēti informatīvie materiāli, lai atbalstītu Eurosistēmas cīņu pret naudas viltošanu. Šim mērķim kalpo arī labi izveidotā ECB ciešā sadarbība ar Eiropu un Eiropas Komisiju.

VILTOJUMU NOVĒRŠANA PASAULĒ

Sadarbība viltojumu novēršanā notiek ne tikai Eiropas līmenī. Eurosistēma aktīvi piedalās Centrālo banku viltojumu novēršanas grupas¹⁹ darbā. Starptautiskais Viltojumu novēršanas centrs (*International Counterfeit Deterrence Centre; ICDC*), kas darbojas kā šīs grupas tehniskais centrs, izvietots ECB telpās. ICDC uztur interneta vietni²⁰, kurā atrodama informācija un norādes par banknošu attēlu reproducēšanu, kā arī saites uz valstu attiecīgajām interneta vietnēm.

3.3. BANKNOŠU RAŽOŠANA UN EMISIJA

BANKNOŠU IZGATAVOŠANAS KĀRTĪBA

2013. gadā NCB bija atbildīgas par 8 mljrd. euro banknošu izgatavošanu. No šā kopējā apjoma 4.5 mljrd. (aptuveni 56% no saražotajām banknotēm) veidoja jaunā 10 euro banknote, kura tiks izlaista 2014. gada septembrī (sk. tālāk). Euro banknotes joprojām tika ražotas decentralizēti, sadalot izgatavojamos apjomus. Šāda kārtība pastāv kopš 2002. gada. Saskaņā ar šo kārtību katra euro zonas NCB atbild par tai iedalītās noteiktas nominālvērtības banknošu kopīgā pieprasījuma daļas izgatavošanu (sk. 13. tabulu).

18 Sk. apakšsadaļu "Pretviltošanas elementi" ECB interneta vietnē ("The Euro", tad "Banknotes").

19 Grupā pārstāvētas 32 centrālās bankas un banknošu spiestuves, kas sadarbojas G10 valstu pārraudzībā.

20 Sk. <http://www.rulesforuse.org>.

BANKNOŠU ATKĀRTOTA LAIŠANA APGROZĪBĀ

Atkārtoti laižot apgrozībā euro banknotes, skaidrās naudas apstrādātājiem (kredītiestādēm, naudas pārvadājumu uzņēmumiem un konkrētos apstākļos citiem tautsaimniecības dalībniekiem, piemēram, mazumtirgotājiem un kazino) jāievēro Lēmuma ECB/2010/14 par euro banknošu autentiskuma un derīguma pārbaudi, kā arī to atkārtotu laišanu apgrozībā²¹ noteikumi. Šā lēmuma mērķis īpaši ir nodrošināt, lai tiktu veikta visu banknošu, kas no bankomātiem nonāk pie iedzīvotājiem, derīguma un autentiskuma pārbaude. Saskaņā ar profesionālo skaidrās naudas apstrādātāju euro zonas NCB sniegtajiem datiem aptuveni trešo daļu no kopējā 2013. gadā atkārtoti apgrozībā laisto euro banknošu skaita skaidrās naudas apstrādātāji atkārtoti laida apgrozībā bankomātos pēc banknošu pārbaudes, izmantojot banknošu apstrādes iekārtas.

13. tabula. 2013. gadā iedalītais euro banknošu izgatavošanas apjoms

	Apjoms (milj. banknošu)	Izgatavošanas pasūtītāja NCB
5 euro	0.00	–
10 euro	4 500.00	DE, CY, EE, GR, ES, FR, IE, IT, MT, LU, NL, AT, SI, SK, FI
20 euro	2 500.00	DE, CY, EE, GR, FR, IT, MT, LU, NL, PT, SI, SK, FI
50 euro	1 000.00	BE, DE, ES
100 euro	0.00	–
200 euro	0.00	–
500 euro	0.00	–
Kopa	8 000.00	

Avots: ECB.

Eurosistēma turpināja centienus palīdzēt banknošu iekārtu ražotājiem nodrošināt, lai to iekārtas atbilstu ECB standartiem iekārtām, ko skaidrās naudas apstrādātāji izmanto, lai pārbaudītu euro banknotes pirms to atkārtotas laišanas apgrozībā. Tā arī palīdzēja trešām personām pielāgot banknošu apstrādes iekārtas jaunā izlaiduma banknotēm.

PAPLAŠINĀTO PĀRRAUDZĪTO KRĀJUMU PROGRAMMA

2012. gadā pēc atklāta konkursa komercbankām, kuras ir aktīvas banknošu liela apjoma darījumu tirgū, euro banknošu paplašināto pārraudzīto krājumu (PPK) programmas izpildes līgums 2013. gadā tika parakstīts ar *Bank of America* un *Bank of China* (Honkongā). Saskaņā ar jauno līgumu abas bankas sāka īstenot PPK programmu Honkongā. Turklāt *Bank of America* sāka īstenot PPK programmu arī Maiami. PPK programmas mērķis ir nodrošināt euro banknošu raitu apriti ģeogrāfiski attālos reģionos un sniegt detalizētus statistiskos datus par euro banknošu starptautisko lietojumu.

EURO BANKNOŠU OTRAIS IZLAIDUMS

Euro banknošu otrā izlaiduma pirmās nominālvērtības – 5 euro – banknote tika izlaista 2013. gada 2. maijā. Otrā izlaiduma nosaukums ir "Eiropas sērija", un tā ūdenszīmē un hologrammā attēlots grieķu mitoloģijas tēla Eiropas portrets. Šajā izlaidumā būs tādas pašas nominālvērtības banknotes kā pirmajā banknošu izlaidumā, kā arī tiks saglabāta lielākā daļa dizaina elementu.²² Eurosistēmas darbs pie jaunā izlaiduma banknotēm 2013. gadā bija saistīts arī ar jaunās 10 euro banknotes liela apjoma izgatavošanu un jaunā izlaiduma nākamo nominālvērtību banknošu izstrādi. Eurosistēma turpināja palīdzēt arī dažādām iesaistītajām personām sagatavot jaunās 10 euro banknotes ieviešanu, sniedzot plašu informāciju un iespējas veikt testus un pielāgot banknošu apstrādes iekārtas un autentiskuma noteikšanas iekārtas jaunajām banknotēm.

Padome 2013. gada 20. decembrī pieņēma lēmumu, ka jaunā 10 euro banknote tiks ieviesta 2014. gada 23. septembrī. Lēmums par precīzu citu Eiropas sērijas nominālvērtību banknošu

21 OV L 267, 09.10.2010., 1. lpp.

22 Sīkāku informāciju sk. <http://www.jaunas-euro-banknotes.eu>.

apgrozībā laišanas laiku tiks pieņemts vēlāk. Gaidāms, ka jaunās banknotes tiks ieviestas pakāpeniski vairāku gadu laikā nominālvērtību augošā secībā. Eurosistēma laikus informēs sabiedrību, skaidrās naudas apstrādātājus un banknošu iekārtu ražotājus par jauno banknošu ieviešanas kārtību. Pirmā izlaiduma banknotes vēl samērā ilgi būs likumīgs maksāšanas līdzeklis, un to izņemšana no apgrozības notiks pakāpeniski, laikus par to informējot sabiedrību. Pat tad, kad pirmā izlaiduma banknotes būs izņemtas no apgrozības, tās neierobežotu laiku varēs apmainīt euro zonas NCB.

4. STATISTIKA

ECB ar NCB palīdzību sagatavo, vāc, apkopo un izplata plašu statistisko datu klāstu, kas sniedz atbalstu euro zonas monetārajai politikai un dažādu ECBS un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) uzdevumu izpildei. Šos statistiskos datus izmanto arī valsts iestādes, finanšu tirgus dalībnieki, plašsaziņas līdzekļi un sabiedrība. 2013. gadā kārtējo euro zonas statistisko datu sniegšana notika raiti un laikus. Atbilstoši katru gadu pārskatītajai statistiskā darba programmai lielas pūles tika veltītas, lai apmierinātu augošās prasības pēc biežāk sniegtiem statistiskajiem datiem, kas nodrošina plašāku aptvērumu ECB un ESRK uzdevumu izpildē (sk. 3. nodaļas 2. sadaļu).

Turklāt ECB statistikas funkcija izmantota, lai izpildītu lielos uzdevumus saistībā ar nepieciešamību veidot jaunu datu vākšanas ietvaru jēgpilnu statistisko un risku datu nodrošināšanai saistībā ar sagatavošanos jaunā vienotā uzraudzības mehānisma ieviešanai (sk. 4. nodaļas 1. sadaļu).

4.1. JAUNA UN UZLABOTA EURO ZONAS STATISTIKA

2013. gada aprīlī tika publicēti ar triju euro zonas valstu statistikas iestāžu atbalstu veikta Eurosistēmas kopēja projekta – Eurosistēmas mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma pirmā posma rezultāti. Šajā apsekojumā iegūti mikrolīmeņa dati, piemēram, par mājsaimniecību reālajiem un finanšu aktīviem, saistībām, patēriņu un uzkrājumiem, ienākumiem un nodarbinātību, kā arī pensionēšanās tiesībām. Apsekojuma rezultāti paplašina Eurosistēmas zināšanas par euro zonas ekonomisko un finanšu struktūru un veicina labāku izpratni par monetārās politikas transmisijas mehānismu un makroekonomisko šoku ietekmi uz finanšu stabilitāti. Apsekojums tika publicēts kopā ar metodoloģijas izklāsta ziņojumu.

Kopš 2013. gada augusta MFI procentu likmju statistika papildināta ar jauniem apvienotiem nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību aizņemšanās izmaksu rādītājiem. Šie rādītāji atvieglo privātpersonas un mazos un vidējos uzņēmumus apkalpojošo banku procentu likmju transmisijas novērtēšanu euro zonā finansiālās sadrumstalotības laikā.

Statistiskās informācijas izplatīšanu un paziņošanu uzlaboja arī ESRK riska paneļa publicēšana Statistisko datu noliktavā (SDN) un SDN tiešo saišu iekļaušana paziņojumos presei, sākot ar paziņojumu presei par euro zonas vērtspapīru emisiju statistiskajiem datiem 2013. gada septembrī.

Turklāt ECB sāka publicēt jaunu statistisko pētījumu sēriju, kas nodrošina jaunu kanālu statistiķiem, ekonomistiem un citiem darbiniekiem, lai publicētu inovatīvus darbus statistikā un ar to saistītajā metodoloģijā.

4.2. CITAS STATISTIKAS NORISES

ECBS turpināja statistikas pieejamības un kvalitātes veicināšanu, izmantojot mikrodatu bāzes, jo tās nodrošina lielāku elastību, apmierinot lietotāju vajadzības, un palīdz mazināt pārskatu sniedzēju slogu.

2013. gada maijā ECBS sāka izmantot visu ES finanšu iestāžu, t.sk. lielu banku un apdrošināšanas grupu, reģistru – pilnveidoto Iestāžu un saistīto uzņēmumu reģistru datubāzi (*Register of Institutions and Affiliates Database*; RIAD). MFI un citu finanšu iestāžu individuālos datus ievada ECBS statistikas pārvaldes, un to atjaunoti saraksti tiek publicēti ECB interneta vietnē (kredītiestāžu datu atjaunošana notiek katru dienu, bet ieguldījumu fondu un finanšu instrumentsabiedrību datu atjaunošana – reizi ceturksnī). Papildus finanšu iestāžu klasifikācijas uzlabojumiem statistikas pārskatu sniegšanas mērķiem pilnveidotais RIAD palīdz novērtēt nodrošinājumu tirgus operācijās, kā arī veicinās vienotā uzraudzības mehānisma darbību. Lai paaugstinātu lietderību, RIAD būs savietojams ar Eurogrupas Eiropas (galvenokārt) nefinanšu uzņēmumu reģistru, kuru attīsta un vienlaikus uztur *Eurostat*.

Runājot par banku statistiku, "Ziņojuma par banku darbības struktūrām" (*Banking Structures Report*) statistisko bāzi tagad veido strukturālie finanšu rādītāji un banku darbības konsolidētie dati, un to daļēji nodrošināja būtiski uzlabotais šo datu kopu publicēšanas laika plāns 2013. gadā.

2013. gada jūnijā tika pabeigta tiesību aktu sagatavošana, lai Eiropas Kontu sistēmu 1995 (EKS 95) saskaņotu ar Nacionālo kontu sistēmu 2008 un SVF Maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances rokasgrāmatas 6. izdevumu, publicējot Eiropas Kontu sistēmu 2010 (*European System of Accounts 2010* (ESA 2010); EKS 2010). Vienlaikus tika pārskatīti visi saistītie ECB un ES tiesību akti, lai ar 2014. gada septembri nodrošinātu jauno standartu izpildi. Šajā kontekstā Padome apstiprināja plašu monetārās un finanšu statistikas jomas tiesību aktu grozījumus, ietverot arī attiecīgo statistisko datu tālāku uzlabošanu nolūkā izpildīt būtiskās jaunās prasības, veicot galvenokārt monetārās politikas un finanšu stabilitātes analīzi. Šie grozījumi ietverti Regulā ECB/2013/33 par monetāro finanšu iestāžu sektora bilanci, Regulā ECB/2013/34 par monetāro finanšu iestāžu piemēroto procentu likmju statistiku, Regulā ECB/2013/38 par ieguldījumu fondu aktīvu un pasīvu statistiku, Regulā ECB/2013/39 par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām pasta žironorēķinu iestādēm, kas pieņem noguldījumus no euro zonas rezidentiem, kuri nav monetārās finanšu iestādes, un Regulā ECB/2013/40 par vērtspapīrošanas darījumos iesaistīto finanšu instrumentsabiedrību aktīvu un pasīvu statistiku. 2013. gadā pārstrādāja arī Pamatnostādni ECB/2013/23 par valdības finanšu statistiku un Pamatnostādni ECB/2013/24 par Eiropas Centrālās bankas statistikas pārskatu sniegšanas prasībām ceturkšņa finanšu kontu jomā.

2013. gada martā ECB pieņēma Pamatnostādni ECB/2013/7, kura nosaka procedūras NCB pārskatu sniegšanai ECB par statistisko informāciju, kas iegūta no datiem, kuri savākti saskaņā ar jauno Regulu ECB/2012/24 par vērtspapīru turējumiem, aptverot turējumus gan tautsaimniecības sektoru dalījumā, gan atsevišķu pārskatu sniedzēju banku grupu dalījumā. Prasības vērtspapīru turējumiem sektoru dalījumā attiecas uz euro zonas (finanšu un nefinanšu) ieguldītāju vērtspapīru turējumu datiem, uzskaitot katru vērtspapīru atsevišķi, kā arī uz ārpus euro zonas valstīm esošu ieguldītāju tādu vērtspapīru turējumiem, kurus emitējuši euro zonas valstu rezidenti un kuri atrodas glabāšanā euro zonā. Šāda datu vākšana sāksies 2014. gada martā par 2013. gada decembra datiem.

Maksājumu statistiku būtiski uzlabo jaunā Regula ECB/2013/43, kura galvenokārt attiecas uz norisēm saistībā ar Vienoto euro maksājumu telpu, īpaši Eiropas Parlamenta un Padomes

2012. gada 14. marta Regulu (ES) Nr. 260/2012, ar ko nosaka tehniskās un darbības prasības kredīta pārvedumiem un tiešā debeta maksājumiem euro un groza Regulu (EK) Nr. 924/2009 (sk. 4. nodaļas 4. sadaļu). Jaunā ECB regula, kura arī pilnveido vairākus jau esošos rādītājus, uzlabojot metodoloģiju un/vai padziļinot sadarbības partneru ģeogrāfisko dalījumu, paredzēta maksājumu pakalpojumu sniedzējiem, elektroniskās naudas emitentiem un maksājumu sistēmu operatoriem, kas ir euro zonas valstu rezidenti. To papildina ieteikums ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu valsts iestādēm, lai tās varētu nodrošināt līdzvērtīgu datu kopu.

Turklāt tiek sagatavotas citas svarīgas datu kopas. ECBS sagatavo pilnveidotu apdrošināšanas sektora statistiku, kur pēc iespējas plaši tiktu atkārtoti izmantoti dati, kurus savāks, izmantojot *Solvency II* (Maksātspēja II) kvantitatīvās datu sniegšanas veidnes, ko izstrādājusi Eiropas Apdrošināšanas un aroda pensiju iestāde. Notiek arī darbs, lai saskaņotu datu raksturlielumu pamatkopu un noteiktu izmēģinājuma lauku kredītreģistru vai citu līdzīgu aizdevuma līmeņa datu kopām ar mērķi dažādu statistisku un analītisku uzdevumu veikšanas vajadzībām atkārtoti izmantot informāciju.

2013. gadā ECB turpināja ciešu sadarbību ar *Eurostat* un citām starptautiskajām organizācijām. ECBS un Eiropas Statistikas sistēmas (ESS) statistiķu darba koordinēšanas galvenais Eiropas līmeņa forums kopš 1991. gada bijusi Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja (MFMBSK), kurā pārstāvētas EEZ valstu statistikas iestādes un *Eurostat*. Pēdējā laikā MFMBSK bijusi svarīga padomdevēja loma statistikas jautājumos saistībā ar pārmērīga budžeta deficīta procedūras lēmumiem. Lai tālāk nostiprinātu sadarbību kopējās atbildības vai kopējo interešu jomā, 2013. gada aprīlī ECBS un ESS parakstīja saprašanās memorandu par jaunas struktūras – Eiropas Statistikas foruma – dibināšanu papildus jau esošajai MFMBSK sadarbības veicināšanai stratēģiskā līmenī.

ECB veicina ekonomiskās un finanšu statistikas uzlabošanu arī globālā līmenī, īpaši ar līdzdalību Ekonomikas un finanšu statistikas starpaģentūru grupas (IAG) darbā un Statistisko datu un metadatu apmaiņas (SDMX) iniciatīvā kopā ar SNB, *Eurostat*, SVF, OECD, Apvienoto Nāciju Organizāciju un Pasaules Banku. IAG koordinē un monitorē G20 valstu finanšu ministru un centrālo banku vadītāju atbalstītās iniciatīvas statistikas jomā nolūkā mazināt globālās informācijas nepietiekamību. ECB turpināja piedalīties Galveno globālo rādītāju interneta vietnes, kas reizi ceturksnī sniedz G20 valstu un Finanšu stabilitātes padomes dalībvalstu galvenos ekonomiskos un finanšu rādītājus, pilnveidošanā. Turklāt 2013. gada oktobrī ECB, *Eurostat*, SVF un OECD pirmo reizi publicēja G20 valstu kopējo patēriņa cenu indeksu. Tas bija turpinājums G20 valstu IKP kopējā ceturkšņa rādītāja publicēšanai pirmo reizi 2012. gada pavasarī. Lai nodrošinātu statistikas iniciatīvu savlaicīgu ieviešanu, ECB atbalsta statistiskā darba institucionālā ietvara pilnveidošanu G20 valstu līmenī. ECB arī turpināja veicināt Finanšu stabilitātes padomes datu nepietiekamības novēršanas iniciatīvas (*Financial Stability Board Data Gaps Initiative*) darbu, veidojot kopēju datu veidni sistēmiski svarīgām globālām finanšu iestādēm. Sadarbībā ar Apvienoto Nāciju Organizāciju ECB izdeva "Nacionālo kontu rokasgrāmatu – finanšu rašanās, plūsmas un krājumi nacionālo kontu sistēmā" (*Handbook of National Accounting – Financial Production, Flows and Stocks in the System of National Accounts*), skaidrojot, kā finanšu statistika atspoguļo banku, citu finanšu starpnieku, apdrošināšanas sabiedrību un pensiju fondu darbību. ECB arī turpināja vadīt Statistikas aktivitāšu koordinēšanas komiteju (*Committee for the Coordination of Statistical Activities*), kurā pašlaik ietilpst 39 starptautiskas organizācijas ar statistikas mandātu.

Lai saglabātu sabiedrības uzticēšanos ECBS sagatavotajai statistikai, kas ir pamatā visiem politikas lēmumiem, ECBS svarīgi apliecināt, ka tā stingri ievēro augstākos kvalitātes standartus un ka statistiskie dati ir viegli pieejami. Tāpēc 2013. gada maijā Padome apstiprināja dažādu statistisko datu, kurus Eurosistēma apkopo, pamatojoties uz ECB tiesību aktiem, pieejamības un kvalitātes gada novērtējumu. Padome arī atļāva publicēt 2012. gada kvalitātes ziņojumu par monetāro un finanšu statistiku²³, ko sagatavo saskaņā ar ECB Statistikas kvalitātes sistēmu.

5. EKONOMISKIE PĒTĪJUMI

Saskaņā ar visā Eurosistēmā apstiprinātu pieeju ECB pētnieciskās darbības mērķis ir: 1) nodrošināt pētījumu rezultātus, kas svarīgi monetārajai politikai un citiem Eurosistēmas uzdevumiem; 2) uzturēt un izmantot ekonometriskos modeļus, lai sagatavotu ekonomiskās prognozes un iespēju aplēses un salīdzinātu alternatīvas politikas izvēles ietekmi; un 3) veikt informācijas apmaiņu ar akadēmiskajām un centrālo banku pētnieku aprindām, piemēram, publicējot pētījumu rezultātus recenzētajos zinātniskajos žurnālos un organizējot zinātniskās konferences un piedaloties tajās. Turpmāk divās sadaļās aplūkotas svarīgākās pētniecības jomas un aktivitātes 2013. gadā.

5.1. PĒTNIĒCĪBAS AKTIVITĀTES UN SASNIEGUMI

Ekonomiskie pētījumi ECB noris decentralizēti vairākās darbības jomās atbilstoši to vajadzībām un pieredzei. Pētniecības ģenerāldirektorāta (PĢD) uzdevums ir veikt augstas kvalitātes ekonomiskos pētījumus galvenokārt makroekonomikas un finanšu ekonomikas jomā. Lai maksimāli palielinātu dažādās jomās strādājošu ekonomistu darba sinerģiju un uzlabotu pētnieciskās darbības ieguldījumu politikas veidošanā, PĢD ekonomisti sadalīti 11 tematiskās komandās, kas strādā šādās pētījumu jomās: 1) modelēšana un valstu analīze; 2) visas euro zonas modelēšana un analīze; 3) prognozēšana un ekonomiskās attīstības cikla analīze; 4) starptautiskā makroekonomika un finanses; 5) mikropamati un monetārās politikas transmisijas mehānisms; 6) monetārās politikas stratēģija un fiskālā politika; 7) monetārās politikas īstenošana; 8) monetārā analīze; 9) makrofinansālās saiknes un sistēmiskā riska politika; 10) finanšu stabilitātes rādītāji un aktīvu cenas; un 11) finanšu iestādes un struktūra.

PĢD ir atbildīgs arī par visā ECB veiktā pētniecības darba koordinēšanu. Tā ģenerāldirektors vada Pētniecības koordinēšanas komiteju (PKK), kura saskaņo ECB pētniecības aktivitātes ar iestādes prasībām un tās politikas procesu vajadzībām.

PKK koordinētais pētniecības darbs 2013. gadā aptvēra četras plašas jomas: 1) mainīgā ekonomiskā un finanšu struktūra un produkcijas izlaides kāpums; 2) monetārās politikas transmisija, t.sk. mainīgie darbības ietvari un ieviešana; 3) monetārās un fiskālās politikas un finanšu stabilitātes mijiedarbība mainīgajā ES institucionālajā ietvarā; un 4) prognozēšana, scenāriju analīze un valstu uzraudzības instrumenti.

Pirmās pētījumu jomas kontekstā īpaša uzmanība veltīta cenu noteikšanai un izaugsmes kāpuma veicinātājiem. Šajā darbā liela nozīme bija jaunajām mikrolīmeņa datu kopām, kuras tika iegūtas no komerciāliem datu sniedzējiem vai kuras izstrādāja divas izpētes struktūras *CompNet* (pēta konkurētspējas jautājumus) un Mājsaimniecību finanšu un patēriņa pētījumu struktūra (*Household*

23 Sk. ECB interneta vietni.

Finance and Consumption Network). Nākamā svarīgā darba joma bija makrolīmeņa, fiskālo un finanšu norišu mijiedarbības analīze, īpaši finanšu tirgu segmentācijas kontekstā.

Otrajā jomā veikti vairāki pētījumi par standarta un nestandarta monetārās politikas pasākumu, perspektīvas norāžu un komunikācijas ietekmi. Vairāki citi pētījumi skāra reālā sektora un finanšu mijiedarbību, transmisijas mehānismus, tirgus segmentāciju, banku sektora lomu un monetārās politikas īstenošanu.

Trešā joma saistīta ar vairākiem konkrētiem pētījumu virzieniem. Makrouzraudzības pētniecības tīkla kontekstā turpinājās makroanalīzes un instrumentu pilnveide. Tika panākts nozīmīgs progress, īpaši attīstot teorētiskos un empīriskos instrumentus, kas integrē finanšu nestabilitāti visas tautsaimniecības modeļos. Citos projektos tika pētītas valdības obligāciju peļņas likmes un/vai riska prēmijas saistībā ar euro zonas valdības parāda krīzi, kā arī sistēmiskā stresa salikto rādītāju attīstība. Lai pētītu euro zonas starpbanku tirgu, vairākos pētnieciskajos projektos izmantoti TARGET2 sistēmas jaunie dati. Pēc Eurosistēmas Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma pirmā posma Eurosistēmas lietotājiem un ārvalstu pētniekiem kļuva pieejama pilnīga datu kopa (aptver 62 000 mājsaimniecību 15 valstīs). Šo datu empīriskās analīzes pirmie rezultāti tika apspriesti konferencē, kas 2013. gada oktobrī notika Frankfurtē. Visbeidzot, ņemot vērā Eiropā notiekošās pārmaiņas, pastiprināta uzmanība tika pievērsta ES un euro zonas pārvaldības institucionālajiem aspektiem.

Ceturtais – prognozēšanas, scenāriju analīzes un valstu uzraudzības – pētījumu jomas centrā bija esošo instrumentu pilnveide un to izmantošanas paplašināšana, aptverot mazākās euro zonas valstis. Liela uzmanība tika pievērsta prognozēšanas procesu papildinošo instrumentu uzlabojumiem (piemēram, tiem, kas veicina nenoteiktības un konfidences lomas analīzi), kā arī starpvalstu nesabalansētības, ietekmes un korekciju modelēšanai.

5.2. PĒTĪJUMU REZULTĀTU IZPLATĪŠANA: PUBLIKĀCIJAS UN KONFERENCES

Tāpat kā iepriekšējos gados ECB speciālistu pētījumi tika publicēti ECB pētījumu sērijā un speciālo pētījumu sērijā. 2013. gadā publicēti 123 pētījumi un 13 speciālo pētījumu. Kopumā 93 pētījumus izstrādāja ECB speciālisti vai tie tapuši sadarbībā ar viņiem, daudz pētījumu veikts sadarbībā ar citiem Eurosistēmas ekonomistiem, bet citus sagatavojuši ārvalstu viesi, kas piedalījās konferencēs un darbsemināros, darbojās pētnieciskajās struktūrās vai ilgāku laiku uzturējās ECB, lai pabeigtu kādu zinātnisku projektu.²⁴ Atbilstoši pašlaik iedibinātajai praksei gaidāms, ka vairākums pētījumu tiks publicēts vadošajos recenzētajos akadēmiskajos žurnālos. 2013. gadā ECB speciālisti akadēmiskajos žurnālos publicēja 56 rakstus.

*Research Bulletin*²⁵ ("Zinātniskais Biļetens") ir vēl viens regulārs ECB izdevums, kas plašai auditorijai piedāvā vispārēja rakstura pētījumus. 2013. gadā izdoti divi "Zinātniskā Biļetena" numuri. Tajos publicētajos rakstos aplūkoti dažādi temati, piemēram, *Introducing systemic financial instability into macroeconomics: how to meet the challenge?* ("Sistēmiskā finanšu nestabilitāte makroekonomikā – kā risināt problēmu?"), *Macroeconomic effects of large-scale asset purchase*

24 Ārvalstu pētnieku ECB apmeklējumiem ir gadījuma raksturs vai tie notiek oficiālu programmu, piemēram, *Wim Duisenberg Research Fellowship*, ietvaros.

25 Visi "Zinātniskā Biļetena" numuri pieejami ECB interneta vietnes sadaļā *Publications*.

programs ("Liela apjoma aktīvu pirkšanas programmu makroekonomiskā ietekme"), *Wealth heterogeneity and the response of consumption to shocks* ("Labklājības heterogenitāte un patēriņa reakcija uz šokiem") un *Heterogeneous transmission mechanism and the credit channel in the euro area* ("Heterogēns transmisijas mehānisms un kredītu kanāls euro zonā").

2013. gadā ECB organizēja vai piedalījās pētījumu tematiem veltītu 29 konferenču un darbsemināru rīkošanā. Konferenču kopīgajā organizēšanā piedalījās gan Eurosistēmas, gan ārpus tās esošas centrālās bankas. Tāpat kā iepriekšējos gados vairākums konferenču un darbsemināru bija saistīts ar specifiskajām minēto pētījumu aktivitātēm. Šo pasākumu programmas un tajos sniegtie ziņojumi pieejami ECB interneta vietnē.

Semināru sēriju organizēšana kļuvusi par vēl vienu stabilu ECB un plašas sabiedrības savstarpējās saiknes nostiprināšanas mehānismu. Divas semināru sērijas – *Joint Lunchtime Seminars* (Kopīgie pusdienlaiku semināri), kas tika organizēti kopā ar *Deutsche Bundesbank* un Finanšu studiju centru, un *Invited Speaker Seminars* (Pieaicināto referentu semināri) – kļuvušas īpaši nozīmīgas. Abās sērijās katru nedēļu notiek semināri, pieaicinot ārvalstu pētniekus jaunāko ECB veikto darbu prezentēšanai. Ārpus šo divu sēriju ietvariem ECB organizē arī *ad hoc* zinātniskos seminārus.

6. CITI UZDEVUMI UN AKTIVITĀTES

6.1. MONETĀRĀS FINANSĒŠANAS UN PRIVILEĢĒTĀS PIEKĻUVES AIZLIEGUMA IEVĒROŠANA

Saskaņā ar Līguma 271. panta d) punktu ECB uzticēts uzdevums veikt monitoringu, kā ES NCB un ECB ievēro Līguma 123. un 124. pantā un Padomes Regulās (EK) Nr. 3603/93 un Nr. 3604/93 noteiktos aizliegumus. 123. pants aizliedz ECB un NCB nodrošināt konta pārtēriņa iespējas vai jebkāda cita veida kredīta iespējas valdībām un ES institūcijām vai struktūrām, kā arī tieši iegādāties no tām parāda instrumentus. 124. pants aizliedz jebkuru pasākumu (ja vien tā pamatā nav piesardzības apsvērumu), kurš nodrošina valdībām un ES institūcijām vai struktūrām privileģētu piekļuvi finanšu iestādēm. Vienlaikus ar Padomi minēto nosacījumu ievērošanas dalībvalstīs monitoringu veic Eiropas Komisija.

ECB veic arī ES valstu centrālo banku otrreizējā tirgū veikto iekšzemes valsts sektora, citu dalībvalstu valsts sektora un ES institūciju un struktūru izlaisto parāda instrumentu iegāžu monitoringu. Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 3603/93 apsvērumu daļu valsts sektora parāda instrumentu iegādi otrreizējā tirgū nedrīkst izmantot Līguma 123. pantā noteiktā mērķa apiešanai. Šādas iegādes nedrīkst kļūt par valsts sektora netiešas monetārās finansēšanas veidu.

2013. gadā veiktais monitoringa apstiprināja, ka Līguma 123. un 124. panta un attiecīgo Padomes regulu noteikumi kopumā tika ievēroti.

Īrijas Banku noregulējuma iestādes (*Irish Bank Resolution Corporation*; IBRC) likvidācija rada nopietnas ar monetāro finansēšanu saistītas bažas. Šīs bažas varētu nedaudz mazināt *Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* obligāciju pārdošanas stratēģija.

6.2. PADOMDEVĒJA FUNKCIJAS

Saskaņā ar Līguma 127. panta 4. punktu un 282. panta 5. punktu ar ECB jākonsultējas par katru ierosināto ES tiesību aktu vai valstu tiesību akta projektu, kas ir ECB kompetencē.²⁶ Visi ECB atzinumi ir publicēti ECB interneta vietnē. ECB atzinumi par ierosinātajiem ES tiesību aktiem ir publicēti arī "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī".

ECB 2013. gadā pieņēma 9 atzinumus par ierosinātajiem ES tiesību aktiem un 85 atzinumus par valstu tiesību aktu projektiem, kas ir ECB kompetencē. Šā gada pārskata pielikumā pievienots 2013. gadā un 2014. gada sākumā pieņemto atzinumu saraksts (sk. 1. pielikumu).

ATZINUMI PAR IEROSINĀTAJĀM ES TIESĪBU AKTIEM

Pēc Eiropas Parlamenta, ES Padomes un Eiropas Komisijas lūguma pieņemtie ECB atzinumi attiecas arī uz Vienotā noregulējuma mehānisma (VNM) izveidi²⁷, finansiālās palīdzības sniegšanas iespēju ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm, jauno regulējošo režīmu par etaloniem lietotajiem indeksiem finanšu instrumentos un finanšu līgumos un Maksājumu pakalpojumu direktīvas pārskatīšanu.

Atzinumā par iespējas sniegt palīdzību ārpus euro zonas esošajām dalībvalstīm, kuru valūta nav euro²⁸, izveidi ECB atbalstīja centienus mēģināt radīt, ciktāl vien iespējams, identiskus instrumentus, kas pieejami gan euro zonas, gan ārpus euro zonas esošajām valstīm, kā arī centienus sinhronizēt šādas palīdzības sniegšanas procedūras. ECB uzskatīja par atbilstošu Līgumam to, ka palīdzības kredītlīnijas piešķir ārpus euro zonas esošajām valstīm, kuru ekonomiskā un finanšu situācija pamatos ir stabila. Vienlaikus ECB uzskatīja par svarīgu precīzu atbilstības kritēriju interpretāciju, novērtējot piekļuvi kredītlīnijām, un šo kritēriju stingru izpildi pēc tam. Runājot par savu lomu finansiālās palīdzības administrēšanā, ECB atkārtoti uzsvēra, ka šīs finansiālās palīdzības pārvaldīšanā izmantotie NCB un ECB konti nenodrošinās konta atlikuma pārsniegšanas iespēju. Visbeidzot ECB atzīmēja, ka ierosinātajā tiesību aktā sadarbībai ar Eiropas Komisiju attiecībā arī uz valdības parāda atmaksājamības novērtējumu un esošām vai iespējamām finansiālajām vajadzībām, makroekonomisko korekciju programmu sagatavošanu un izpildes rezultātu monitoringu, veicot regulāras misijas, ECB loma būs jānosaka tās pilnvaru ietvaros un ievērojot tās neatkarību.

ECB atzinumā par ierosināto regulu attiecībā uz indeksiem, ko izmanto kā etalonus finanšu instrumentos un finanšu līgumos²⁹, pausts, ka regulatīvie pasākumi ir attaisnojami un samērojami ar trūkumiem, kas tikuši identificēti etalonu noteikšanas procesā. Atzinumā izteikts atbalsts ierosinājuma mērķiem veidot vienotu ES līmeņa normu un noteikumu kopumu finanšu instrumentu un finanšu līgumu etalonu noteikšanas procesam finanšu etalonu integritātes un uzticamības, etalonu noteikšanas procesa, kā arī investoru un patērētāju plašākas aizsardzības interesēs. Attiecībā uz procentu likmju kritiski svarīgu etalonu reformu ECB atbalstīja virzību uz etaloniem, kas balstīti uz darījumiem, un obligātās datu sniegšanas nosacījumu iekļaušanu. Atzinumā norādīts, ka jaunajām regulējošajām prasībām nevajadzētu nejauši atturēt jaunus etalondatu sniedzējus vai pārāk laupīt drosmi jau esošajiem – īpaši pārejas periodā uz iespējamām jaunām atsaucēs likmēm. ECB norādīja, ka, iespējams, būs jāpārskata obligātās datu sniegšanas robežvērtības, lai varētu risināt banku grupu pakāpeniskas atteikšanās gadījumus. Tomēr kopumā ECB atbalstīja centienus

26 Saskaņā ar Protokolu par dažiem noteikumiem Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotajai Karalistei, kas pievienots Līgumam, pienākums konsultēties ar ECB neattiecas uz Apvienoto Karalisti (OV C 83, 30.03.2010., 284. lpp.).

27 CON/2013/76. Šis atzinums sīkāk aplūkots 4. nodaļas 1.2. sadaļā.

28 CON/2013/2.

29 CON/2014/2.

mainīgajā finanšu sistēmā veicināt tirgus izvēli, jo tas ļautu lietotājiem izvēlēties savām vajadzībām atbilstošākas atsauces likmes.

ECB atzinumā par ierosināto Maksājumu pakalpojumu direktīvas³⁰ pārskatīšanu izteica stingru atbalstu ierosinātās direktīvas mērķiem un vispārējam saturam, īpaši maksājumu pakalpojumu saraksta paplašināšanai, tajā iekļaujot maksājuma iniciēšanas pakalpojumus. ECB pozitīvi novērtēja maksājumu pakalpojumu sniedzēju operacionālo un drošības prasību saskaņošanu un uzlabošanu, kā arī kompetento iestāžu pilnvaru nostiprināšanu. ECB atbalstīja dalībvalstu rīcības brīvības ierobežošanu atsevišķās jomās, piemēram, maksājumu pakalpojuma sniedzēja un maksātāja saistību jomā, kura jau izraisījusi būtisku novirzi noteikumu piemērošanā visā ES un tādējādi – arī maza apjoma maksājumu tirgu sadrumstalotību. Turklāt ECB izteica vairākus komentārus, piemēram, par definīcijām, piemērošanas mērogu, patērētāju aizsardzību un operacionālo drošību.

ATZINUMI PAR VALSTU TIESĪBU AKTU PROJEKTIEM

Valstu pārvaldes iestādes saņēma ievērojamu skaitu konsultāciju, un daudzas no tām attiecās uz finanšu tirgus stabilitātes nodrošināšanas pasākumiem.³¹

Vairākas dalībvalstis konsultējās ar ECB par banku stabilitātes nostiprināšanas un banku reorganizācijas un rekapitalizācijas pasākumiem.³² Divos atzinumos par banku stabilitātes stiprināšanas pasākumiem Slovēnijā³³ ECB atzinīgi novērtēja pārvaldes iestāžu pūliņus attīstīt Slovēnijas banku sektoru un norādīja, ka paredzētos pasākumus būtu labāk ietvert vispusīgā finanšu sektora stratēģijā. Šādā kontekstā ECB ieteica veikt neatkarīgu sistēmas nozīmes aktīvu kvalitātes novērtējumu un jaunu stresa testu, izmantojot pienācīgi stingrus pieņēmumus.³⁴ Attiecībā uz vērtību zaudējušo aktīvu nodošanu Banku aktīvu pārvaldīšanas sabiedrībai (*Bank Asset Management Company*; BAMC) galvenokārt apmaiņā pret BAMC emitētām un valsts garantētām obligācijām ECB mudināja ievērot skaidrās naudas protokola kārtību³⁵, lai nodrošinātu šo obligāciju savlaicīgu atpirkšanu. Tam sekojošā atzinumā par banku reorganizāciju ECB atzinīgi novērtēja to instrumentu un procedūru nostiprināšanu, kas ir *Banka Slovenije* rīcībā grūtībās nonākušu banku efektīvai reorganizācijai. Tomēr ECB arī atgādināja pārvaldes iestādēm par nepieciešamību nodrošināt: 1) *Banka Slovenije* spējas izpildīt tai uzticētos ar ECBS saistītos uzdevumus; 2) *Banka Slovenije* uzdevumu atbilstošu nošķiršanu; 3) vēlāku likuma pārskatīšanu, ņemot vērā turpmāko direktīvu, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību (BRRD) sanācijas un noregulējuma ietvarus³⁶, kā arī VUM izveidošanu; un – attiecīgā gadījumā – 4) pasākumu atbilstību ES valsts atbalsta noteikumiem³⁷.

Grieķijas kredītiestāžu rekapitalizācijas kontekstā ECB atbalstīja esošo akcionāru pirmpirkuma tiesību atjaunošanu, radot iespējas privāto investoru lietderīgai un efektīvai līdzdalībai Grieķijas banku rekapitalizācijā.³⁸ Citā atzinumā³⁹ ECB atbalstīja tiesību akta projekta normas, kurās skaidrots ECB novērotājas statuss Grieķijas Finanšu stabilitātes fondā (*Hellenic Financial Stability*

30 CON/2014/9.

31 Piemēram, CON/2013/3, CON/2013/10, CON/2013/21, CON/2013/25, CON/2013/26, CON/2013/28, CON/2013/33, CON/2013/52, CON/2013/62, CON/2013/67 un CON/2013/73.

32 CON/2013/17, CON/2013/21, CON/2013/67, CON/2013/73, CON/2013/86 un CON/2013/87.

33 CON/2013/21 un CON/2013/67.

34 CON/2013/21.

35 ECB CON/2013/86 sniedza sīkākus norādījumus par šādu skaidrās naudas protokola procedūras saturu.

36 Sk. priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību sanācijas un noregulējuma režīmu, COM (2012) 280 galīgā redakcija.

37 CON/2013/73.

38 CON/2013/17.

39 CON/2013/38.

Fund; HFSF), vienlaikus norādot, ka, lai paaugstinātu lēmumu pieņemšanas procesa efektivitāti, jāturpina precizēt HFSF vadības struktūru kompetences un atbildības definīcijas.

ECB sniedza atzinumus par banku reorganizācijas pasākumiem Spānijā⁴⁰, t.sk. atzinumu par Bankas pārstrukturējot iegūtu aktīvu pārvaldīšanas sabiedrības dibināšanu (SAREB)⁴¹, saistībā ar kuru tika izveidota ārēja Monitoringa komisija, kurā ECB ieguva novērotājas statusu. Ar ECB konsultējās arī par Spānijas Noguldījumu garantiju fonda (*Spanish Deposit Guarantee Fund*) jaunu uzdevumu, kas saistīts ar oficiālā tirgus sarakstā neiekļautu un kredītiestāžu sloga sadales uzdevumu kontekstā emitētu akciju pirkšanu.⁴² Papildus tam ar ECB konsultējās par vairākiem Spānijas jurisdikcijai specifiskiem tiesību aktu projektiem, kas saistīti arī ar hipotēku tirgus darbības uzlabojumiem, palielinot vērtēšanas aģentūru neatkarību⁴³, un ar krājbanku reformu⁴⁴.

Vairākas dalībvalstis konsultējās ar ECB par pasākumiem, kas attiecas uz plānošanu krīzes situācijās, agrīnu iejaukšanos un kredītiestāžu un citu iestāžu sanāciju un noregulējumu.⁴⁵ Šajos gadījumos likumprojekti tika apstiprināti pirms saistīto ES tiesību aktu pieņemšanas. Lai gan ECB atzinīgi novērtēja vispusīga banku noregulējuma ietvara ieviešanu, tā ieteica pārskatīt attiecīgos tiesību aktus, ņemot vērā nākotnes direktīvas attiecībā uz BRRD un VUM izveidi.⁴⁶ ECB norādīja, ka sanācijas un noregulējuma plāni ir viens no galvenajiem iespējamās krīzes scenārija sagatavošanas un ātras un efektīvas korektīvās rīcības elementiem un ka prasību izstrādāt šādus plānus iespējams attiecināt uz visām, ne tikai "potenciāli sistēmiskajām" kredītiestādēm.⁴⁷ Sistēmisko iestāžu pārstrukturēšanas jomā ECB uzskatīja, ka dzīvotnespējīgas iestādes pārstrukturēšana, ja šīs iestādes darbība tiek saglabāta (t.i., "atvērtas bankas scenārijs"), tā vietā, lai tai piemērotu noregulējumu kā darbību pārtraukšanai iestādei (t.i., "slēgtas bankas scenārijs"), būtu jāapsver tikai izņēmuma gadījumos – tad, ja kredītiestādes noregulējums noteiktā kārtībā radītu nopietnu kaitējumu finanšu sistēmas stabilitātei un tam būtu negatīva pārrobežu ietekme.⁴⁸ Attiecībā uz kredītiestāžu likvidācijas mehānismu Grieķijā ECB atzinīgi novērtēja noteikumu projekta normas, kuras paaugstina likvidējamo aktīvu vērtības un tādējādi arī kreditoru interešu aizsardzību, tomēr izteica radušās bažas par mijiedarbību ar speciālo likvidācijas ietvaru, iespējamiem interešu konfliktiem, nepieciešamajām papildu vadlīnijām likvidatoriem un to uzraudzību, kā arī centrālās bankas neatkarības nosargāšanu.⁴⁹

ECB pieņēma atzinumus par Luksemburgas un Igaunijas valsts finanšu likumprojektiem.⁵⁰ Attiecībā uz tiem ECB atzina, ka NCB parasti monitorē dažādu veidu informāciju, lai pareizi novērtētu esošās un iespējamās monetārajai politikai svarīgās norises. Tomēr NCB darbībai nevajadzētu monitorēt citas, bet tikai tās aktivitātes, kuras rodas vai ir tieši vai netieši saistītas ar monetārās politikas uzdevumu īstenošanu. Ja kāda NCB veic monitoringa darbības, kas noteiktas Regulas (ES) Nr. 473/2013 5. pantā un Direktīvas 2011/85/ES 4. pantā, NCB riskē ar monetārās politikas pilnvaru un savas neatkarības pasliktināšanos. Runājot vispārīgāk, NCB formāli piešķirtās tiesības novērtēt prognozes un fiskālās norises paredz NCB funkciju fiskālās politikas veidošanas procesā. ECB norādīja, ka, ja kādai NCB tādējādi uzticētu daļu atbildības par fiskālo politiku, institucionālais nodalījums starp fiskālo politiku un monetāro politiku kļūtu neskaidrāks.

40 CON/2013/3, CON/2013/25, CON/2013/33 un CON/2013/52; sk. arī CON/2012/108.

41 CON/2012/108.

42 CON/2013/25.

43 CON/2013/33.

44 CON/2013/52.

45 CON/2013/3, CON/2013/10, CON/2013/26 un CON/2013/28.

46 CON/2013/3, CON/2013/26 un CON/2013/28.

47 CON/2013/28.

48 CON/2013/3, ar atsauci arī uz CON/2012/99.

49 CON/2013/57.

50 CON/2013/90 un CON/2013/91, ar atsauci arī uz CON/2012/105 attiecībā uz līdzīgu Lietuvas tiesību aktu.

ECB aplūkoja vairākus likumprojektus sakarā ar Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas (ESRK) 2011. gada 22. decembra Ieteikumu ESRK/2011/3 par nacionālo iestāžu pilnvarām makroprudenciālās uzraudzības jomā⁵¹. Šajā sakarā tika atgādināts, ka ECB un NCB būtu jāuzņemas vadošā loma makroprudenciālajā uzraudzībā to pieredzes un finanšu stabilitātes jomā esošās atbildības dēļ. Vienlaikus NCB makroprudenciālās uzraudzības uzdevumu izpildei nevajadzētu ietekmēt: 1) NCB institucionālo, funkcionālo un finanšu neatkarību; vai 2) ECBS uzdevumu izpildi saskaņā ar Līgumu un ECBS Statūtiem.⁵²

Atzinumā par Ungārijas Valsts kases noguldījumu pieņemšanas pakalpojumu ECB norādīja, ka noguldījumu pieņemšana rada Valsts kases tiešu konkurenci ar bankām, un tāpēc tās noguldījumu pieņemšanas pakalpojumi mājāsaimniecībām būtu jānorobežo no pārējām tās funkcijām. Turklāt Valsts kasei jāpiemēro tāds pats regulējošais, uzraudzības un nodokļu slogs kā komercbankām, lai novērstu Valsts kases priekšrocības noguldījumu pieņemšanā salīdzinājumā ar komercbankām.⁵³ Divos atzinumos par Ungārijas jauno integrēto uzraudzības regulējumu⁵⁴ ECB atzinīgi novērtēja uzraudzības iestādes iekļaušanu *Magyar Nemzeti Bank*, tomēr vienlaikus izteica nopietnas bažas par šādas integrācijas izpildes veidu un laiku. Atzinumos izteiktas nopietnas bažas arī par centrālās bankas neatkarību un monetārās finansēšanas aizliegumu, jo *Magyar Nemzeti Bank* ir spiesta algot visus uzraudzības iestādes darbiniekus un būt atbildīga par visiem integrētās uzraudzības iestādes pienākumiem.

Monetārās finansēšanas aizlieguma ievērošanas nozīme uzsvēta ECB atzinumā⁵⁵ par *Bank of Greece* Statūtiem, kuros skaidri noteikta bankas iespēja pārskaitīt Grieķijas valstij savus ienākumus, kas iegūti no bankas "Vērtspapīru tirgu programmas" portfeļa. Turklāt ECB atkārtoti norādīja uz kritērijiem, kas jāizpilda, lai ievērotu monetārās finansēšanas aizliegumu, *Narodowy Bank Polski* izmantojot valsts garantiju kā nodrošinājumu, piešķirot likviditāti atsevišķām krājaizdevu sabiedrībām.⁵⁶

Vairākas dalībvalstis konsultējās ar ECB par skaidrās naudas maksājumu ierobežojumiem,⁵⁷ kuru sakarā ECB uzsvēra, ka šādi ierobežojumi, ja tie ieviesti valsts vajadzībām, nav pretrunā ar euro banknošu un monētu likumīgā maksāšanas līdzekļa statusu ar nosacījumu, ka pieejami citi likumīgi monetāro parādu kārtēšanas līdzekļi⁵⁸. Tomēr tiem jābūt samērīgiem ar izvirzītajiem mērķiem (piemēram, noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršana⁵⁹), un tie nedrīkst pārsniegt mērķu sasniegšanai nepieciešamās robežas, īpaši ņemot vērā to, ka ierobežojoši pasākumi var ietekmēt arī samērā maza apjoma maksājumus⁶⁰.

Atzinumā par maksāšanas līdzekļiem un maksājumu sistēmām Francijā⁶¹ ECB akcentēja vispārējo principu, ka Eurosistēmai saskaņā ar Līgumu un ECBS Statūtiem noteiktie uzdevumi jāpilda tikai ECB un NCB. Tālāk ECB paskaidroja, ka NCB var uzticēt trešām personām tādas darbības, kuras veicot, rīcības brīvība ir ierobežota, ar noteikumu, ka tām ir palīgdarbību un sagatavošanas darbu

51 OV C 41, 14.02.2012., 1. lpp.

52 CON/2013/30, CON/2013/45, CON/2013/54, CON/2013/66, CON/2013/69, CON/2013/70 un CON/2013/82.

53 CON/2013/12.

54 CON/2013/56 un CON/2013/71.

55 CON/2013/15.

56 CON/2013/5.

57 CON/2013/9, CON/2013/11 un CON/2013/18.

58 Saskaņā ar ES likumu, bet īpaši atbilstoši Padomes 1998. gada 3. maija Regulas (EK) Nr. 974/98 par euro ieviešanu 19. apsvērumam (OV L 139, 11.05.1998., 1. lpp.).

59 CON/2013/9.

60 CON/2013/11.

61 CON/2013/84.

raksturs, ka jebkādu rīcības brīvības izpausmju novērtējums ir attiecīgās NCB ziņā un ka tiek ievēroti vēl citi papildu nosacījumi.

KONSULTĒŠANĀS PRASĪBAS NEIZPILDES GADĪJUMI

2013. gadā ECB reģistrēja 21 gadījumu, kad netika izpildīta prasība konsultēties par valstu tiesību aktu projektiem.⁶² Turpmāk aplūkoti 14 gadījumi tika uzskatīti par skaidriem un nopietniem.⁶³

Austrijas iestādes nekonsultējās ar ECB par tiesību akta grozījumu projektu, ar kuru tiek veidota jauna makroprudenciālās uzraudzības struktūra un *Oesterreichische Nationalbank* noteikti jauni uzdevumi finanšu stabilitātes saglabāšanas un sistēmisko draudu un prociklisku risku mazināšanas jomā. Makroprudenciālās uzraudzības institucionālā struktūra un attiecīgā nacionālo iestāžu atbildība ES dalībvalstī uzskatāma par visas ECBS vispārējas nozīmes jautājumu, ņemot vērā to nozīmi finanšu sistēmas stabilitātes nodrošināšanā.

Ar ECB nekonsultējās Kipras iestādes par grozījumiem Noregulējuma likumā. Šo grozījumu mērķis bija *Central Bank of Cyprus* kā vienīgo institūciju noregulējuma iestādi aizstāt ar noregulējuma iestādi, kuru veido trīs locekļi – finanšu ministrs, Kipras vērtspapīru un biržu komisijas priekšsēdētājs un *Central Bank of Cyprus*. Finanšu iestāžu pārstrukturēšanas likuma grozījumu projekts, kas paredzēja veidot divpakāpju procesu kredītiestāžu subordinētā parāda pārveidošanai kapitālā, tika iesniegts konsultācijām ar ECB, bet balsojums par grozījumu iekļaušanu likumā notika jau nākamajā dienā. Abus gadījumus uzskata par svarīgiem, jo konsultāciju gadījumā ECB būtu izteikusi svarīgus kritiskus komentārus, kā arī tāpēc, ka abi ir ECBS vispārējas nozīmes jautājumi.

Divi skaidri un nopietni konsultēšanās saistību neizpildes gadījumi attiecās uz Grieķiju. Tie skāra grozījumus, ar kuriem paredzēja nostiprināt pārvaldības struktūru un Grieķijas Finanšu stabilitātes fonda neatkarību, kā arī kredītiestāžu speciālās likvidācijas tiesību aktus. Lai gan Grieķijas Finanšu ministrija attiecīgo grozījumu projektus ECB konsultācijām iesniedza, tie stājās spēkā drīz pēc tam – katrā ziņā pirms attiecīgo ECB atzinumu pieņemšanas.⁶⁴ Abi gadījumi kvalificējami kā nopietni, jo, ņemot vērā to nozīmi finanšu sistēmas stabilitātes nodrošināšanā, tie ir ECBS vispārējas nozīmes jautājumi.

Lai gan notika oficiālas konsultācijas ar ECB par apspriešanai nodotajiem parlamentārās procedūras grozījumiem saistībā ar jauno likumprojektu par *Magyar Nemzeti Bank*⁶⁵, tiesību akts ar minētajiem grozījumiem tika pieņemts drīz pēc tam. Tāpēc ECB pārtrauca konsultāciju procedūru un nesniedza nekādu atzinumu. Tāpat ECB apspriešanai tika iesniegts likumprojekts, ar ko groza vairākus finanšu regulējuma jomas tiesību aktus saistībā ar Likumu CXXXIX par *Magyar Nemzeti Bank*, kas veicinātu Ungārijas Finanšu uzraudzības iestādes (*Hungarian Financial Supervisory Authority*; HFSA) integrāciju centrālajā bankā, un vēlāku grozījumu projekti. Šim iesniegumam sekoja vēl viens lūgums sniegt atzinumu par kādu jaunu dekrēta projektu, ar ko groza vairākus valdības dekrētus saistībā ar HFSA integrāciju *Magyar Nemzeti Bank*. Ņemot vērā to, ka arī šis lūgums bija tieši saistīts ar Ungārijas jauno integrēto uzraudzības struktūru, ECB nolēma sniegt kopēju atzinumu par abiem konsultāciju pieprasījumiem. Likumprojekts ar paredzētajiem grozījumiem un

62 Ietverti gadījumi, kad: 1) valsts iestāde neiesniedza konsultācijām ar ECB tās kompetences jomām atbilstošus tiesību aktu normu projektus; un 2) valsts iestāde formāli konsultējās ar ECB, bet nedeva tai pietiekamu laiku tiesību akta projekta normu analīzei un atzinuma pieņemšanai pirms šo noteikumu pieņemšanas.

63 Ar vārdu "skaidri" ECB saprot gadījumus, kad nerodas tiesiskas šaubas par to, ka ar ECB bija nepieciešams konsultēties, bet vārds "nopietni" attiecināms uz gadījumiem: 1) kad, ja konsultācijas būtu notikušas, ECB būtu sniegusi svarīgus kritiskus komentārus par ierosinātā tiesību akta saturu; un/vai 2) ar vispārēju nozīmi ECBS.

64 Sk. CON/2013/38 un CON/2013/57.

65 ECB 2013. gada jūlijā sniedza Atzinumu CON/2013/56 par jaunā likuma par *Magyar Nemzeti Bank* oriģinālo projektu. Skaita un mēroga ziņā oriģinālā projekta grozījumi bija vērienīgi, ietekmējot tiesību akta būtību vairāk nekā Atzinumā CON/2013/56 sniegtie novērojumi.

dekrēta projekts tika pieņemti, pirms ECB pieņēma atzinumu šajā lietā⁶⁶. Abi minētie konsultēšanās prasības neizpildes gadījumi ir ECBS vispārējās nozīmes jautājumi, jo attiecas uz centrālās bankas neatkarību un ECB par to savā atzinumā izteica būtiskus kritiskus komentārus. Ungārijas varas iestādes nekonsultējās ar ECB arī par tiesību aktiem, kas definē jaunajai integrētajai kooperatīvo kredītiestāžu sistēmai piemērojamās normas, un par turpmāku sloga mazināšanu ārvalstu valūtā denominētu hipotēku turētājiem, kurus uzskata par ECBS vispārējās nozīmes jautājumiem, ņemot vērā to nozīmi finanšu sistēmas stabilitātes nodrošināšanā.

Īrijas valsts iestādes nekonsultējās ar ECB par likumu, kas atļautu Īrijas Banku noregulējuma iestādes (*Irish Bank Resolution Corporation*) tūlītēju likvidāciju un nosargātu *Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland* pozīcijas. Šķiet, ka tā iemesls bija situācijas tūlītēja risinājuma nepieciešamība un īpaši vēlēšanās ieviest tiesību aktu, pirms tā saturs nonāk atklātībā, lai sasniegtu noteiktos mērķus. Šo uzskata par ECBS vispārējās nozīmes jautājumu.

Itālijas Ekonomikas un finanšu ministrija konsultējās ar ECB par dekrēta-likuma projektu, kas nodrošinātu *Banca d'Italia* kapitāla palielināšanu un noteiktu *Banca d'Italia* Statūtu grozījumu principus. Tā kā dekrēta-likuma projekts tika apstiprināts jau dažas dienas vēlāk, valsts iestādes ECB nebija devušas pietiekamu laiku, lai pieņemtu atzinumu⁶⁷. Pārmaiņas *Banca d'Italia* kapitāla struktūrā ir ECBS vispārējās nozīmes jautājums.

Luksemburgas valdības iestādes neveica konsultācijas ar ECB par nodrošināto obligāciju likumu, ar ko groza likumu par finanšu sektoru. Ar šo likumu tiek ieviesta jauna nodrošinātu obligāciju kategorija, kuras var emitēt kredītiestādes ar tiesībām emitēt nodrošinātas obligācijas, kas nodrošinātas ar tādām kredītiestādēm izsniegtiem aizdevumiem, kuras ir institucionālo garantiju sistēmas dalībnieces. Šis ir ECBS vispārējās nozīmes gadījums, jo institucionālo garantiju sistēmas ietvaros *Banque centrale du Luxembourg* tiek iedalīta jauna konsultatīva funkcija. Turklāt likums radīja neskaidrību varbūtību attiecībā uz obligāto rezervju sadalījumu nodrošinātas obligācijas emitējošu kredītiestāžu specifisku nodaļu starpā, kā arī jautājumus par piekļuvi centrālās bankas finansējumam, veicot monetārās politikas operācijas, vai ārkārtas likviditātes atbalstam maksājumu pārrāvumu vai šādas nodrošinātas obligācijas emitējošas iestādes likvidēšanas gadījumā.

Slovēnijas valdības iestādes formāli konsultējās ar ECB par noteikumu projektu attiecībā uz banku stabilitātes nostiprināšanas pasākumu ieviešanu un pieņemto noteikumu grozījumu projektu. Tomēr abos gadījumos lūgums konsultēt tika nosūtīts ECB novēlotā likumdošanas procedūras posmā, t.i., noteikumu projekts un tā attiecīgo grozījumu projekts tika pieņemti, pirms ECB sniedza par tiem atzinumu⁶⁸. Šos gadījumus uzskata par nopietniem no finanšu stabilitātes skatpunkta un tāpēc, ka tie ir ECBS vispārējās nozīmes jautājumi.

Turklāt Grieķijas, Ungārijas, Itālijas un Slovēnijas konsultāciju ar ECB neizpildes gadījumi 2013. gadā tika uzskatīti par skaidriem un atkārtotiem.⁶⁹

66 CON/2013/71.

67 CON/2013/96.

68 CON/2013/21 un CON/2013/67.

69 Par atkārtotiem uzskata gadījumus, kad viena un tā pati dalībvalsts divu gadu periodā vismaz trīs reizes neveic konsultācijas ar ECB, katrā aplūkotojā gadā vismaz vienu reizi nekonsultējoties ar ECB.

6.3. AIZŅĒMUMA UN AIZDEVUMA OPERĀCIJU ADMINISTRĒŠANA

Saskaņā ar iepriekšējiem lūgumiem ECB 2013. gadā turpināja administrēt un/vai veikt vairāku aizņēmuma un aizdevuma operāciju apstrādi.⁷⁰

ECB ir atbildīga par ES aizņēmuma un aizdevuma operāciju administrēšanu vidēja termiņa finansiālās palīdzības iespējas ietvaros saskaņā ar 2003. gada 7. novembra Lēmumu ECB/2003/14.⁷¹ ECB veica 11 kredītu procentu maksājumu apstrādi. ES aizdevuma operāciju kopējais atlikums šīs finansiālās palīdzības iespējas ietvaros 2013. gada 31. decembrī bija 11.4 mljrd. euro (tāds pats kā 2012. gada 31. decembrī).

ECB aizdevēju un aizņēmēju vārdā ir atbildīga par visu to maksājumu apstrādi, kuri saistīti ar aizdevuma iespējas līgumu Grieķijai.⁷² 2012. gadā sākotnējie seši kredīti tika apvienoti vienā aizdevumā, un 2013. gadā ECB veica šo aizdevumu procentu maksājumu apstrādi. Apkopoto divpusējo aizdevumu Grieķijai atlikums 2013. gada 31. decembrī bija 52.9 mljrd. euro (tāds pats kā 2012. gada 31. decembrī).

ECB ir atbildīga par ES aizņēmuma un aizdevuma operāciju administrēšanu Eiropas Finanšu stabilitātes mehānisma (EFSM) ietvaros.⁷³ 2013. gadā ECB veica 18 aizdevumu procentu maksājumu apstrādi. ES aizdevumu operāciju kopējais atlikums EFSM ietvaros 2013. gada 31. decembrī bija 43.8 mljrd. euro (tāds pats kā 2012. gada 31. decembrī).

ECB ir atbildīga par to aizdevumu administrēšanu, ko Eiropas Finanšu stabilitātes fonds (EFSF) izsniedz dalībvalstīm, kuru valūta ir euro.⁷⁴ 2013. gadā ECB EFSF vārdā apstrādāja 15 maksājumu izmaksu veikšanai un pārskaitīja šīs summas aizņēmējvalstīm (Īrijai, Portugālei un Grieķijai). ECB veica 17 aizdevumu procentu maksājumu un maksas apstrādi.

ECB ir atbildīga par aizdevumu administrēšanu, ko Eiropas Stabilitātes mehānisms (ESM) izsniedz dalībvalstīm, kuru valūta ir euro.⁷⁵ 2013. gadā ECB ESM vārdā apstrādāja trīs maksājumus izmaksu veikšanai un pārskaitīja šīs summas aizņēmējvalstij (Kiprai).

6.4. EUROSISTĒMAS REZERVJU PĀRVALDĪBAS PAKALPOJUMI

2005. gadā izveidotās Eurosistēmas klientu euro denominēto rezerves aktīvu pārvaldības sistēmas ietvaros 2013. gadā joprojām tika piedāvāts daudzpusīgs pakalpojumu klāsts. Atsevišķas Eurosistēmas centrālās bankas (Eurosistēmas pakalpojumu sniedzējas) piedāvā ārpus euro zonas

70 Šajā kontekstā nepieciešams uzsvērt, ka, darbojoties kā ES vidēja termiņa finansiālās palīdzības iespējas, Eiropas Finanšu stabilitātes mehānisma, Eiropas Finanšu stabilitātes fonda un Eiropas Stabilitātes mehānisma fiskālais aģents (saskaņā ar ECBS Statūtu 21.2. pantu), ECB pilnībā ievēro monetārās finansēšanas aizliegumu, ko paredz Līguma 123. pants. Sk. ECB 2010. gada maija Konverģences ziņojuma 2.2.5. sadaļu (24. lpp.) un ECB 2011. gada 17. marta atzinuma par Eiropadomes lēmumprojektu, ar kuru groza Līguma par Eiropas Savienības darbību 136. pantu attiecībā uz dalībvalstu, kuru valūta ir euro, stabilitātes mehānismu, 9. punktu (OV C 140, 11.05.2011., 8. lpp.).

71 Saskaņā ar Līguma 141. panta 2. punktu, ECBS Statūtu 17., 21.2., 43.1. un 46.1. pantu un Padomes 2002. gada 18. februāra Regulas (EK) Nr. 332/2002 9. pantu.

72 Saskaņā ar vienošanos par aizdevuma iespēju starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro (izņemot Grieķiju un Vāciju), un *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (darbojas valsts interesēs, pakļauta Vācijas Federatīvās Republikas valdības rīkojumiem un izmanto valdības garantijas) kā aizdevējiem, Grieķijas Republiku kā kredītņēmēju un *Bank of Greece* kā kredītņēmēja aģentu un saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21.2. pantu un 2010. gada 10. maija Lēmuma ECB/2010/4 2. pantu.

73 Saskaņā ar Līguma 122. panta 2. punktu un 132. panta 1. punktu, ECBS Statūtu 17. un 21. pantu un Padomes 2010. gada 11. maija Regulas (ES) Nr. 407/2010 8. pantu.

74 Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar EFSF Ietvaru vienošanās 3. panta 5. punktu).

75 Saskaņā ar ECBS Statūtu 17. un 21. pantu (kopā ar ESM Finanšu palīdzības iespējas vienošanās vispārējo noteikumu 5.12.1. punktu).

esošajām centrālajām bankām, monetārajām iestādēm un valdības aģentūrām, kā arī starptautiskajām organizācijām pilnu pakalpojumu kopumu, kas pamatojas uz saskaņotiem noteikumiem un nosacījumiem atbilstoši vispārējiem tirgus standartiem. ECB pilda vispārēja koordinatora lomu, nodrošinot sistēmas raitu darbību. To klientu skaits, kuri uztur darījumattiecības ar Eurosistēmu, 2013. gadā nedaudz pieauga (līdz 300; 2012. gadā – 299). Attiecībā uz pašiem pakalpojumiem 2013. gadā novērots klientu kopējo naudas līdzekļu (ieskaitot noguldījumus) atlikumu būtisks sarukums (–32%), bet vērtspapīru turējumu apjoms ievērojami palielinājās (+9%).

2013. gadā ECB pabeidza 2012. gadā uzsākto darbu, lai izpētītu iespējamus veidus, kā vēl vairāk uzlabot kopējo darbības efektivitāti un pakalpojumu klāstu, kas tiek piedāvāts Eurosistēmas rezervju pārvaldīšanas pakalpojumu klientiem. Pārmaiņas stājās spēkā 2013. gada 1. jūlijā un līdz ar citiem pakalpojumiem piedāvā klientiem lielāku elastību, pārvaldot uz nakti noguldīto naudas līdzekļu atlikumus.

Vienlaikus ar fasādes paneļu uzstādīšanu turpinājās tehniskās infrastruktūras izbūve un biroju un ātrija savienojuma platformu iekšējās apdares darbi. Darbu veikšanai uz četrām savienojuma platformām visā ātrijā tika uzstādītas pagaidu iekšējās sastatnes.

3. NODAĻA

LATVIJAS PIEVIENOŠANĀS EURO ZONAI

I. TAUTSAIMNIECĪBAS UN MONETĀRĀS NORISES LATVIJĀ

ES Padome 2013. gada 9. jūlijā pieņēma lēmumu atļaut Latvijai 2014. gada 1. janvārī ieviest euro kā savu valūtu, euro zonas valstu skaitam palielinoties no 17 līdz 18. Padomes lēmums pamatojās uz ECB un Eiropas Komisijas 2013. gada jūnijā publicētajiem konverģences ziņojumiem un tika pieņemts pēc apspriešanas Eiropadomē saskaņā ar Eiropas Parlamenta viedokli, Eiropas Komisijas priekšlikumu un Eurogrupas rekomendāciju. Tajā pašā dienā Padome arī pieņēma regulu par Latvijas lata neatsaucamā pārejas kursa attiecībā pret euro fiksēšanu. Šis konversijas kurss tika noteikts kā 0.702804 lati par euro, un tas bija vienāds ar Latvijas lata centrālo kursu visā Latvijas dalības Valūtas kursa mehānismā II (VKM II) laikā.

Pēdējos 15 gados virzība uz tirgus ekonomiku un labāka dzīves līmeņa sasniegšanu Latvijā bijusi saistīta ar lielām ekonomiskās aktivitātes svārstībām. 21. gs. pirmajos gados Latvija līdztekus Igaunijai un Lietuvai bija viena no Eiropas visstraujāk augošajām tautsaimniecībām. 2004. gadā notikusi pievienošana ES, pastiprinoties tirdzniecības un finanšu integrācijai ES, turpināja veicināt izaugsmi. Notika strauja tautsaimniecības strukturāla pārorientēšanās pārsvarā uz pakalpojumu sniedzošām nozarēm. 2006. un 2007. gadā reālā IKP gada pieauguma temps bija sasniedzis 10%, vienības darbaspēka izmaksas auga gandrīz divreiz ātrāk, bet tekošā konta deficīts bija sasniedzis 20% no IKP (sk. 14. tabulu).

14. tabula. Latvijas galvenie ekonomiskie rādītāji

(gada pārmaiņas %, ja nav norādīts citādi; perioda vidējais rādītājs, ja nav norādīts citādi)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Reālā IKP pieaugums	2.9	5.7	7.3	7.1	7.7	8.8	10.1	11.0	10.0	-2.8	-17.7	-1.3	5.3	5.2	4.7 ¹⁾
Ieguldījums reālā IKP pieaugumā (procentu punktos)															
Iekšzemes pieprasījums (izņemot krājumus)	2.8	5.9	8.4	8.9	7.8	12.2	14.3	18.9	13.6	-7.7	-27.0	2.3	4.8	5.8	..
Neto eksports	0.1	3.3	-3.8	-0.2	-4.5	-5.3	0.4	-8.9	-6.4	7.4	12.3	-7.9	1.1	-0.2	..
SPCI inflācija	2.1	2.6	2.5	2.0	2.9	6.2	6.9	6.6	10.1	15.3	3.3	-1.2	4.2	2.3	0.0
Atlīdzība vienam nodarbinātajam	..	..	4.3	2.8	11.0	14.5	25.1	23.2	35.1	15.7	-12.7	3.2	5.0	7.3	..
Nominālās vienības darbaspēka izmaksas	..	..	-1.6	-1.2	5.2	6.5	15.4	16.5	27.2	20.1	-7.9	-9.9	1.2	3.5	..
IKP deflators	2.2	4.3	2.0	3.1	3.8	7.0	10.2	11.4	20.3	12.4	-1.3	-0.9	6.0	3.3	..
Importa deflators	-4.2	6.0	0.9	4.4	6.2	8.5	11.3	9.9	6.8	10.4	-4.9	5.8	5.7	7.2	..
Bezdarba līmenis (% no darbaspēka)	14.1	14.3	13.5	12.5	11.6	11.7	10.0	7.0	6.1	7.7	17.5	19.5	16.2	15.0	..
Kopējā nodarbinātība ²⁾	..	..	1.2	2.9	1.9	1.2	1.6	4.9	3.6	-5.6	-14.3	-6.7	1.5	1.4	..
Tekošā un kapitāla konta balance (% no IKP)	-8.7	-4.3	-7.2	-6.5	-7.6	-11.8	-11.2	-21.3	-20.4	-11.7	11.1	4.9	0.0	0.5	..
Valdības budžeta balance (% no IKP) ²⁾	-3.8	-2.8	-2.0	-2.3	-1.6	-1.0	-0.4	-0.5	-0.4	-4.2	-9.8	-8.1	-3.6	-1.3	-1.4
Valsts parāds (% no IKP) ²⁾	12.4	12.4	14.1	13.6	14.7	15.0	12.5	10.7	9.0	19.8	36.9	44.4	41.9	40.6	42.5
Nominālā naudas tirgus 3 mēnešu procentu likme (%)	8.5	5.4	6.9	4.4	3.8	4.2	3.1	4.4	8.7	8.0	13.1	2.0	1.0	0.9	0.4
Nominālais valūtas kurss attiecībā pret euro ³⁾	0.6	0.6	0.6	0.6	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7

Avoti: ECB, Eurostat un Eiropas Komisija.

1) Ātrā aplēse.

2) 2013. gada vērtība saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens prognozi.

3) Latvijas lati par euro.

Pēc iepriekšējos gados vērotās ekonomikas pārkaršanas finanšu krīze, kas skāra pasauli 2008. gadā, pastiprināja korekcijas Latvijas tautsaimniecībā. Pēc privātas bankas glābšanas Latvija 2008. gada rudenī vērsās pie ES un SVF pēc finansiālās palīdzības. Nākamajos divos gados Latvijas IKP saruka par 20%, bezdarba līmenis pieauga līdz aptuveni 20% un tekošā konta deficīts galvenokārt iekšzemes pieprasījuma sabrukuma dēļ kļuva par pārpalikumu.

Par ilgtspējīgas atveseļošanās pamatu kļuva jau programmas sākumā veikta un uzticama fiskālās konsolidācijas stratēģija, kā arī strukturālās reformas. Bažas par devalvāciju tirgos mazinājās, un valstij izdevās noturēt tās fiksēto valūtas kursu attiecībā pret euro. Tuvojoties 2009. gada beigām, tautsaimniecības izaugsmes ceturkšņa temps kļuva pozitīvs. Būtiskas lejupvērstas darba samaksas korekcijas palīdzēja Latvijai atgūt konkurētspēju, un 2009. gada vidū atsākās eksporta kāpums. Latvija ir pratusi izmantot pasaules pieprasījuma palielināšanos pēc globālās recesijas, un tās pasaules eksporta daļas turpinājušas augt kopš 2011. gada. Tādējādi tirdzniecības deficīta rādītājs 2013. gadā (līdz 3. ceturksnim ieskaitot) bija 2.2% no IKP.

ES un SVF finansiālās palīdzības programma tika veiksmīgi pabeigta 2012. gada janvārī. SVF izsniegtais aizdevums 2012. gada beigās pirms termiņa tika pilnībā atmaksāts. Līdz 2013. gada 3. ceturksnim Latvija bija atguvusi gandrīz pusi krīzes laikā zaudētā reālā IKP.

Pēdējo 10 gadu laikā inflācijas dinamika Latvijā bijusi ļoti svārstīga. No 20. gs. 90. gadu vidus līdz 2003. gadam tendence bija lejupvērstā, 2004. gadā SPCI inflācija palielinājās, līdz 2006. gadam svārstoties no 6% līdz 7%, un 2008. gada 2. ceturksnī tā sasniedza augstāko punktu (17.5%), atspoguļojot pieprasījuma spiedienu, netiešo nodokļu tiesību aktu saskaņošanu ar pārējo ES, kā arī administratīvi regulējamo cenu un pasaules preču cenu kāpumu. Tautsaimniecībai ieejot recesijā, inflācijas pieaugums būtiski palēninājās. To daļēji ietekmēja lejupvērstās darba samaksas korekcijas. Pasaules pārtikas un enerģijas cenu pieauguma un netiešo nodokļu palielināšanas (viens no konsolidācijas pasākumiem) dēļ, tuvojoties 2010. gada nogalei, inflācijas kāpums atjaunojās. Pēdējos divos gados inflācijas dinamika bijusi labvēlīgāka, tomēr daļēji atspoguļojot pasaules preču cenu iepriekšējā kāpuma ietekmes mazināšanos, lēnāku administratīvi regulējamo cenu pieaugumu un netiešo nodokļu likmju samazināšanu. Stabila darba samaksas pieauguma un produktivitātes uzlabojuma ietekmē arī iekšzemes izmaksu spiediens saglabājies neliels.

Tā kā darba tirgus ir samērā elastīgs, bezdarba līmenis salīdzinājumā ar krīzes laikā sasniegto augsto līmeni būtiski samazinājies. Salīdzinājumā ar 2010. gada 1. ceturksnī sasniegto maksimumu (20.8%) bezdarba līmenis 2013. gada 3. ceturksnī saruka līdz 12.1%. Pēdējos piecos gados liels strādājošo skaits emigrējis uz citām ES valstīm, tādējādi darbaspēks būtiski samazinājās. Tomēr dažos pēdējos gados emigrācija ir sarukusi, kas liecina, ka darbaspēka dinamikas perspektīva stabilizējas. Vienlaikus joprojām pastāv nodarbinātības un bezdarba līmeņa reģionālas atšķirības, kā arī prasmju neatbilstība pieprasījumam. Ierobežots darbaspēka piedāvājums (*tight labour market*) un augsts dabiskā bezdarba līmenis nākotnē var radīt augšupvērstu spiedienu uz darba samaksu un mazināt Latvijas izaugsmes potenciālu. Tāpēc turpmāk īpaši svarīga ir uz darba tirgus darbības uzlabošanu vērsta politika.

Pirms krīzes straujā uzplaukuma periodā tika īstenota procikliska fiskālā politika. No 2000. gada līdz 2007. gadam kopējais budžeta deficīts saglabājās mazāks par 3% no IKP, tomēr vienlaikus pasliktinājās pamatā esošā strukturālā fiskālā pozīcija – norise, ko slēpa straujā tautsaimniecības izaugsme. Saskaņā ar Eiropas Komisijas novērtējumu no 2005. gada līdz 2008. gadam tika īstenota ļoti ekspansīva fiskālā politika, un neplānotie papildu ieņēmumi tika izmantoti, lai palielinātu izdevumus tā vietā, lai straujāk samazinātu budžeta deficītu. Ekonomiskajai aktivitātei 2008. gadā

strauji krītoties, krasi samazinājās valdības ieņēmumi un pieauga fiskālais deficīts, 2008. gadā pārsniedzot 4% no IKP, bet 2009. gadā sasniedzot gandrīz 10% no IKP (sk. 14. tabulu). 2009. gada vasarā ECOFIN pieņēma lēmumu uzsākt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru Latvijai un noteica 2012. gadu par korekciju veikšanas termiņu. Konsolidācijas apmēri, ko Latvija veica ES un SVF pārraudzībā, bija ārkārtēji. Nominālā valdības patēriņa un ieguldījumu līmenis 2010. gadā salīdzinājumā ar 2008. gadu saruka gandrīz par trešdaļu. Izdevumu pusē konsolidācijas pamatā galvenokārt bija būtiski valsts sektorā nodarbināto darba samaksas un starppatēriņa samazinājumi. Ieņēmumu pusē to veidoja PVN, iedzīvotāju ienākuma nodokļa un īpašuma nodokļa likmju paaugstināšana, kā arī sociālās apdrošināšanas iemaksu bāzes paplašināšana. Kapitāla iepludināšana problēmu skartajā banku sektorā 2009. un 2010. gadā bija papildu apgrūtinājums valsts finansēm. Tomēr konsolidācijas pasākumi bija veiksmīgi – budžeta deficīta attiecību pret IKP izdevās samazināt no 9.8% no IKP 2009. gadā līdz 1.3% no IKP 2012. gadā. Līdz pat 2007. gadam valdības parāda dinamika bija samērā ierobežota, bet pēc tam valdības parāds strauji palielinājās, 2010. gadā sasniedzot augstāko punktu – 44.4% no IKP.

Jaunākās norises Latvijā fiskālās pārvaldības stiprināšanas jomā bijušas pozitīvas. Latvija ir parakstījusi Līgumu par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā, kas stājās spēkā 2013. gada janvārī. Šajā sakarā tika stiprināts valsts fiskālais regulējums, pieņemot Fiskālās disciplīnas likumu, kas paredz ekonomiskās attīstības cikla laikā un vidējā termiņa skatījumā sabalansētu budžetu, kā arī Fiskālās padomes izveidi. Saskaņā ar Eiropas Komisijas 2013. gada rudens prognozi paredzams, ka valdības budžeta deficīta attiecība pret IKP Latvijā saglabāsies ierobežota (2014. gadā – aptuveni 1% no IKP), bet valdības parāda attiecība pret IKP kopumā nemainīsies (2014. gadā – 39% no IKP).

Pēdējos 10 gados monetārajai politikai bijusi liela nozīme Latvijas konverģences procesa veidošanā. Latvijas Bankas mērķis jau ilgu laiku bijis cenu stabilitātes nodrošināšana, un šis mērķis kopš 1992. gada nostiprināts likumā "Par Latvijas Banku". Šā mērķa sasniegšanai Latvijas Banka uzturēja fiksētu valūtas kursa režīmu, vienlaikus pieļaujot brīvu kapitāla kustību. No 1994. gada Latvijas lats bija piesaistīts Speciālajām aizņēmuma tiesībām (SDR). Pēc pievienošanās ES 2004. gadā bija paredzēts, ka Latvija pievienosies monetārajai savienībai, tiklīdz būs sasniegta ilgtspējīga konverģence. Domājot par dalību VKM II, Latvija 2004. gada 30. decembrī piesaistīja savu valūtu euro ar kursu 0.702804 lati par euro. 2005. gada maijā valsts pievienojās VKM II, vienpusēji nosakot pieļaujamo svārstību koridoru $\pm 1\%$ no centrālā paritātes kursa, kas bija ekvivalents 2004. gada 30. decembrī fiksētajam kursam. 2004. gadā parādījās sākotnējām ekonomikas pārkaršanas pazīmēm, Latvijas Banka sāka piemērot stingrāku monetāro politiku, lai mazinātu kredītesības ekspansiju. Tomēr ar šo soli nepietika, lai novērstu pārmērīgas nelīdzsvarotības un krasa ekonomiskā lēciena–kritiena cikla veidošanos, īpaši mājokļu tirgū. Pēc korekciju sākšanās Latvijas Banka sāka piemērot mazāk ierobežojošu monetāro politiku. Pēc vairākiem pakāpeniskiem samazinājumiem dažu pēdējo gadu laikā 2013. gada novembrī Latvijas Banka vēl samazināja tās refinansēšanas likmi līdz 0.25%, lai nodrošinātu raitu pāreju uz ECB monetāro politiku no 2014. gada 1. janvāra.

Latvijas banku sistēma procentuāli no IKP salīdzinājumā ar vairākumu citu ES valstu ir samērā maza. Tomēr dažas (galvenokārt iekšzemes īpašumā esošas) bankas par finansējuma avotu lielā mērā izmanto nerezidentu noguldījumus. Lai gan šo banku veiktā iekšzemes kredītesšana ir samērā ierobežota, to piesaistītie nerezidentu noguldījumi 2013. gada 2. pusgadā veidoja gandrīz pusi no kopējās noguldījumu bāzes. Liela paļaušanās uz nerezidentu noguldījumiem nozīmē finanšu stabilitātes riskus un rada iespējamās saistības valdībai. Uzņēmējdarbības modelis, kura pamatā ir finanšu pakalpojumi nerezidentiem, var pastiprināt vairākus riskus, piemēram, kredītrisku,

koncentrācijas, likviditātes, tirgus un rekapitalizācijas riskus. Vēršoties pret potenciālajiem riskiem, Latvijas institūcijas attiecībā uz bankām, kuras izmanto šādu uzņēmējdarbības modeli, pieņēmušas daudz stingrākas papildu prudenciālās prasības (papildu kapitāla un likviditātes prasības otrā pīlāra ietvaros, kā arī pastiprinātas attālinātās pārbaudes un pārbaudes uz vietas). Latvijas institūcijām jāturpina vērot norises šajā jomā un jāīsteno visaptverošs mikroprudenciālo un makroprudenciālo politiku komplekss, kā arī nepieciešamības gadījumā šis komplekss jāpastiprina, lai ierobežotu minētos riskus.

Lai pilnībā izmantotu euro sniegtās priekšrocības un paplašinātajā valūtas zonā ļautu efektīvi darboties korekcijas mehānismiem, Latvijai jāturpina reformu pasākumi. Tai jāīsteno tautsaimniecības politika, kas vērsta uz konverģences procesa ilgtspējības un ilgtspējīgas ilgtermiņa izaugsmes nodrošināšanu. Šajā ziņā izšķiroši svarīgi ir nodrošināt zemas inflācijas apstākļus, īpaši darba samaksas pieaugumu atbilstoši produktivitātes dinamikai. Turklāt jāuzlabo darba tirgus darbība, lai tas sasniegtu pilnu potenciālu. Ir ļoti svarīgi, lai citas politikas jomas (ne monetārā politika) nodrošinātu Latvijas tautsaimniecības spēju pārvarēt potenciālos valstij raksturīgos šokus un izvairīties no makroekonomiskās nesabalansētības atjaunošanās. Latvijas institūcijas publiski apliecinājušas, ka to galvenais mērķis ir izvairīties no procikliskas politikas un stiprināt iestāžu kvalitāti, uzņēmējdarbības vidi un pārvaldību, lai nodrošinātu tautsaimniecības stabilitāti un konkurētspēju. Turklāt institūcijas ir paziņojušas par apņemšanos pastāvīgi nodrošināt pilnīgu atbilstību Stabilitātes un izaugsmes pakta un fiskālā pakta prasībām, turpināt veikt strukturālās reformas un stiprināt finanšu sektora politikas. Šīs apņemšanās īstenošana, t.sk. ilgtermiņā, ir svarīga, lai nodrošinātu to, ka ekonomiskā vide sabalansētu makroekonomisko nosacījumu un cenu stabilitātes apstākļos veicina ilgtspējīgu izaides un nodarbinātības kāpumu vidējā termiņā un ilgtermiņā.

8. ielikums

STATISTIKAS PĀRMAIŅAS SAISTĪBĀ AR EURO ZONAS PAPLAŠINĀŠANOS, IETVERTOT LATVIJU

Latvijas pievienošanās euro zonai 2014. gada 1. janvārī ietekmējusi statistisko datu sagatavošanu Latvijā, kā arī citās euro zonas valstīs. Šī ir sestā reize, kad jāgroza euro zonas statistisko datu laikrindas, lai ietvertu papildu dalībvalstis. Paplašinātās euro zonas statistikas sagatavošana nepieciešamības gadījumā tika koordinēta ar Eiropas Komisiju. Latvijas pievienošanās euro zonai nozīmē, ka Latvijas rezidenti, t.sk. juridiskās personas, kļūvuši par euro zonas rezidentiem. Tas skar statistiku, kurā apkopoti dati par euro zonas rezidentu savstarpējiem darījumiem (maksājumu plūsmām) un pozīcijām un šādi dati arī attiecībā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem, piemēram, monetāro, maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistiku, kā arī finanšu kontus. Šajos gadījumos darījumi un pozīcijas starp Latvijas rezidentiem un citiem euro zonas rezidentiem jākonsolidē, lai nodrošinātu pareizu euro zonas rezidenta definīciju visā attiecīgajā statistikā.

Ar 2014. gada janvāri Latvijai jāizpilda visas ECB statistikas prasības, t.i., jāsniedz pilnībā saskaņoti un salīdzināmi valsts dati.¹ Tā kā sagatavošanās darbs jaunās statistikas sniegšanai jāveic jau krietnu laiku iepriekš, Latvijas Banka un ECB veica statistiskās iestrādes jau pirms Latvijas pievienošanās ES. 2004. gadā kļūstot par ECBS dalībnieci, Latvijas Banka pastiprināja šo sagatavošanos, lai izpildītu ECB prasības monetārās un finanšu statistikas, finanšu stabilitātes

¹ ECB statistikas prasības apkopotas 2010. gada aprīlī publicētajā dokumentā *ECB statistics: an overview* ("ECB statistika: apskats").

statistikas, vērtspapīru turējumu statistikas, ārējās statistikas, valdības finanšu statistikas un finanšu kontu jomās. Turklāt tai bija jāsaprotas Latvijas kredītiestāžu integrācijai ECB obligāto rezervju sistēmā un jāizpilda attiecīgās statistikas prasības šajā jomā. Bija jāveic arī nepieciešamā sagatavošanās Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas statistikas vajadzību nodrošināšanai un jaunā Vienotā uzraudzības mehānisma informācijas vajadzību atbalstam.

Citu euro zonas valstu datu sniedzējiem un NCB euro zonas paplašināšanās nozīmē to, ka ar 2014. gada janvāri tiem jāiekļauj ziņas par darījumiem un pozīcijām ar Latvijas rezidentiem to sniegtajos euro zonas datos, nevis ārpus euro zonas esošo valstu datos.

Turklāt Latvija un visas pārējās euro zonas valstis sniedza pietiekami sīkas detalizācijas pakāpes retrospektīvos datus ģeogrāfiskā un sektoru dalījumā, sākot ar 2004. gadu, kad Latvija pievienojās ES. Šie vēsturiskie dati ļaus sagatavot apkopotus datus par jauno euro zonas sastāvu, sākot ar dažiem gadiem pirms euro zonas paplašināšanās.

Attiecībā uz euro zonas statistikas publicēšanu ECB nodrošinājusi lietotājiem tiešsaistes piekļuvi dažādām datu laikrindu kopām. Dažas no tām ietver visus pieejamos vēsturiskos datus par pašreizējo euro zonas sastāvu (t.i., iekļaujot Latviju), bet dažās dati apkopoti atbilstoši euro zonas sastāva pārmaiņām, sākot ar 11 valstīm 1999. gadā.

2. LATVIJAS BANKAS INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ JURIDISKIE ASPEKTI

Saskaņā ar Līguma 140. pantu ECB pārskatīja Latvijas Bankas statūtu un citu attiecīgo Latvijas tiesību aktu atbilstību Līguma 131. panta nosacījumiem. ECB pozitīvi novērtēja Latvijas tiesību aktu atbilstību Līgumam un ECBS Statūtiem.¹

ECB un Latvijas Banka ieviesa vairākus juridiskos instrumentus, lai nodrošinātu Latvijas Bankas integrāciju Eurosistēmā ar 2014. gada 1. janvāri. Eurosistēmas tiesisko regulējumu pielāgoja atbilstoši ECOFIN 2013. gada 9. jūlija lēmumam par izņēmuma atcelšanu attiecībā uz Latviju.² ECB ieviesa nepieciešamos juridiskos instrumentus, lai nodrošinātu atlikušās kapitāla daļas apmaksāšanu un ārējo rezervju nodošanu ECB³, un noteica banknošu pārdales atslēgu, ko piemēro ar 2014. gada 1. janvāri.⁴ Saskaņā ar ECBS Statūtu 27.1. pantu ECB Padome pieņēma rekomendāciju par Latvijas Bankas gada finanšu pārskatu ārējiem revidentiem, sākot ar 2014. finanšu gadu.⁵ ECB arī pārskatīja tās tiesisko regulējumu un nepieciešamības gadījumā ieviesa grozījumus sakarā ar Latvijas Bankas dalību Eurosistēmā. Tika veikta to Latvijas tiesību aktu pārskatīšana, ar ko tiek ieviests Eurosistēmas monetārās politikas un TARGET2 tiesiskais regulējums, ļaujot darījuma partneriem no Latvijas ar 2014. gada 2. janvāri piedalīties Eurosistēmas atklātā tirgus operācijās. ECB arī pieņēma lēmumu par pārejas noteikumiem ECB veiktajai obligāto rezervju piemērošanai

1 Sk. ECB 2013. gada jūnija Konverģences ziņojumu.

2 Padomes 2013. gada 9. jūlija lēmums 2013/387/ES par euro ieviešanu Latvijā 2014. gada 1. janvārī (OV L 195, 18.07.2013., 24. lpp.).

3 2013. gada 31. decembra Lēmums ECB/2013/53 par to, kā Latvijas Banka apmaksā kapitālu, nodod ārējo rezervju aktīvus un veic iemaksas Eiropas Centrālās bankas rezervēs un uzkrājumos (OV L 16, 21.01.2014., 65. lpp.).

4 2013. gada 29. augusta Lēmums ECB/2013/27, ar ko groza Lēmumu ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (OV L 16, 21.01.2014., 51. lpp.).

5 2013. gada 15. novembra Ieteikums ECB/2013/42 Eiropas Savienības Padomei par Latvijas Bankas ārējiem revidentiem (OV C 342, 22.11.2013., 1. lpp.).

pēc euro ieviešanas Latvijā.⁶ Visbeidzot, tika pārtraukts līgums ar Latvijas Banku par dalību VKM II⁷.

Euro ieviešana Latvijā un tās centrālās bankas integrācija Eurosistēmā noteica arī nepieciešamību mainīt dažus Latvijas juridiskos instrumentus. ECB tika lūgtas konsultācijas par valsts tiesību aktiem attiecībā uz euro ieviešanas un obligāto rezervju regulējumu.⁸

ECOFIN lūdza ECB konsultāciju par Padomes regulu grozījumu priekšlikumiem⁹, ar kuriem tika atļauta euro ieviešana Latvijā un noteikts neatsaucamais fiksētais euro kurss attiecībā pret Latvijas latu.¹⁰ ECB atzinīgi novērtēja ierosinātās regulas un norādīja, ka tās nodrošinās euro kā Latvijas valūtas ieviešanu pēc tam, kad attiecībā pret Latviju būs atcelts izņēmums saskaņā ar Līguma 140. panta 2. punktā noteikto procedūru.

3. LATVIJAS BANKAS INTEGRĀCIJAS EUROSISTĒMĀ DARBĪBAS ASPEKTI

Pēc Eiropas Savienības Padomes 2013. gada 9. jūlija lēmuma par euro ieviešanu Latvijā 2014. gada 1. janvārī ECB veica tehnisko sagatavošanos pilnīgai Latvijas Bankas integrēšanai Eurosistēmā. Saskaņā ar Līguma noteikumiem Latvijas Banka pievienojās Eurosistēmai ar tieši tādām pašām tiesībām un pienākumiem, kā to ES dalībvalstu NCB, kurās euro jau ieviests.

Tehniskā sagatavošanās Latvijas Bankas integrācijai Eurosistēmā aptvēra visdažādākās jomas, īpaši finanšu pārskatu sniegšanu un grāmatvedību, monetārās politikas operācijas, ārējo rezervju pārvaldīšanu un valūtas operācijas, maksājumu sistēmas, statistiku un banknošu izgatavošanu. Operacionālā sagatavošanās ietvēra apjomīgu monetārās politikas īstenošanas un valūtas operāciju instrumentu, procedūru un tehnisko sistēmu testēšanu.

MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJAS

61 Latvijas kredītiestādei, kuru saraksts publicēts ECB interneta vietnē, pēc euro ieviešanas Latvijā 2014. gada 1. janvārī ar šo datumu jāievēro Eurosistēmas rezervju prasības. Latvijas pievienošanās euro zonai tikai nedaudz mainīja likviditātes stāvokli Eurosistēmā. Euro zonas kredītiestāžu kopējās rezervju prasības pieauga mazāk nekā par 0.2% (par 187 milj. euro). No 2014. gada 1. janvāra līdz 18. janvārim neto autonomie likviditātes faktori Latvijā bija likviditāti samazinoši, palielinot visa euro zonas banku sektora likviditātes deficītu vidēji par 0.1% (par 0.5 mljrd. euro).

DALĪBA ECB KAPITĀLĀ UN ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVOS

Latvijas Bankas kopējā parakstītā ECB kapitāla daļa ir 30.5 milj. euro (0.2821% ECB parakstītā kapitāla, kas 2014. gada 1. janvārī bija 10.825 mljrd. euro). 2004. gada 1. maijā, pievienojoties

6 2013. gada 22. oktobra Lēmums ECB/2013/41 par pārejas noteikumiem Eiropas Centrālās bankas veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Latvijā (OV L 3, 08.01.2014., 9. lpp.).

7 2013. gada 6. decembra Līgums starp ECB un ārpus euro zonas dalībvalstu nacionālajām centrālajām bankām, kas groza 2006. gada 16. marta Līgumu starp ECB un ārpus euro zonas dalībvalstu centrālajām bankām, ar ko nosaka ekonomikas un monetārās savienības trešā posma Valūtas kursa mehānisma darbības procedūras (OV C 17, 21.01.2014., 1. lpp.).

8 CON/2012/97 un CON/2013/47.

9 Padomes 2013. gada 9. jūlija Regula (ES) Nr. 870/2013, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 2866/98 attiecībā uz euro maiņas kursu Latvijai (OV L 243, 12.09.2013., 1. lpp.) un Padomes 2013. gada 10. jūlija Regula (ES) Nr. 678/2013, ar ko Regulu (EK) Nr. 974/98 groza attiecībā uz euro ieviešanu Latvijā (OV L 195, 18.07.2013., 2. lpp.).

10 CON/2013/48.

ECBS, Latvijas Banka samaksāja 7% no tās ECB parakstītā kapitāla daļas kā ieguldījumu ECB darbības izmaksu segšanai; kopā ar ECB kapitāla palielinājumu 2010. gada 29. decembrī šī iemaksa tika samazināta līdz 3.75%. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu Latvijas Banka atlikušo parakstītā kapitāla daļu (29.4 milj. euro) iemaksāja 2014. gada 1. janvārī.

Ar 2014. gada 1. janvāri saskaņā ar ECBS Statūtu 30. un 48.1. pantu Latvijas Banka atbilstoši tās līdzdalībai ECB parakstītajā kapitālā nodeva ECB ārējo rezervju aktīvus, kuru kopējā vērtība bija 163.5 milj. euro (Japānas jenās denominētie aktīvi – 85% un zelts – 15%). Latvijas Banka izvēlējusies veikt savas ECB ārējo rezervju aktīvu daļas Japānas jenās pārvaldīšanas darbības kopējā pārvaldīšanas sistēmā ar *Oesterreichische Nationalbank*. Tā kā Latvijas Banka nodeva ārējo rezervju aktīvus ECB, tai saskaņā ar ECBS Statūtu 30.3. pantu tika kreditēta euro denominēta prasība pret ECB.

4. SKAIDRĀS NAUDAS NOMAIŅA LATVIJĀ

SKAIDRĀS NAUDAS NOMAIŅAS LOĢISTIKA

2014. gada 1. janvārī Latvija ieviesa euro kā savu valūtu. Pāreja uz euro skaidro naudu notika raiti, un pēc divas nedēļas ilga Latvijas lata un euro skaidrās naudas vienlaicīgas apgrozības perioda euro banknotes un monētas kļuva par vienīgo likumīgo maksāšanas līdzekli Latvijā. Gandrīz visi bankomāti ar 2014. gada 1. janvāri izsniedza tikai euro banknotes. Skaidrās naudas ieviešanas kārtība bija noteikta skaidrās naudas nomaiņas plānā, kas tika izstrādāts kopīgi ar attiecīgajām ieinteresētajām pusēm.

Deutsche Bundesbank, kas darbojās kā loģistikas partneris, nodrošināja 110.3 milj. banknošu 3.12 mljrd. euro vērtībā. Šo aizdevumu Latvijas Banka atmaksās banknošu veidā 2015. gadā. Latvijas Bankas pirmās pasūtītās banknošu sērijas numurā būs ietverts burts "C". Latvijas Banka veica 400 milj. euro monētu 98.8 milj. euro vērtībā iepirkumu no *Staatliche Münzen Baden-Württemberg*.

Vērtības izteiksmē 8% no aizdotajām euro banknotēm un gandrīz 40.0% no iepirtajām euro monētām tika izdalīti bankām pirms skaidrās naudas nomaiņas datuma, lai tās varētu piepildīt bankomātus un nodrošināt euro skaidro naudu mazumtirgotājiem un citiem profesionālajiem skaidrās naudas apstrādātājiem. Turklāt tika izgatavoti aptuveni 700 000 euro monētu sākumkomplektu (katrs 14.23 euro vērtībā) izplatīšanai plašai sabiedrībai, lai samazinātu izdodamās sīknaudas apjomu, kas nepieciešams mazumtirgotājiem dažās pirmajās janvāra dienās.

Saistībā ar euro ieviešanu Latvijā NCB no 2014. gada pirmās darbadienas līdz 2014. gada 28. februārim bez maksas mainīja Latvijas latus pret euro par nominālvērtību.¹¹ Tika noteikts maiņas ierobežojums – 1 000 euro katrai personai un darījumam vienā dienā.

Sešus mēnešus, sākot no 2014. gada 1. janvāra, visās banku filiālēs, kas sniedz skaidrās naudas pakalpojumus, latus var apmainīt pret euro pēc fiksētā kursa bez maksas. VAS "Latvijas Pasts" piedāvāja tos pašus pakalpojumus līdz 2014. gada marta beigām.

Latvijas Banka turpinās pieņemt Latvijas lata banknotes un monētas neierobežotu laiku.

¹¹ ECBS Statūtu 49. pantā noteikts, ka ECB Padomei jāveic nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu to, ka euro zonas valstu NCB maina to valūtu banknotes, kuru kursi attiecībā pret euro ir neatsaucami fiksēti, pēc nominālvērtības. Tāpēc Padome 2006. gada 24. jūlijā pieņēma Pamatnostādni par šādu banknošu apmaiņu.

EURO IEVIEŠANAS INFORMĀCIJAS KAMPAŅA

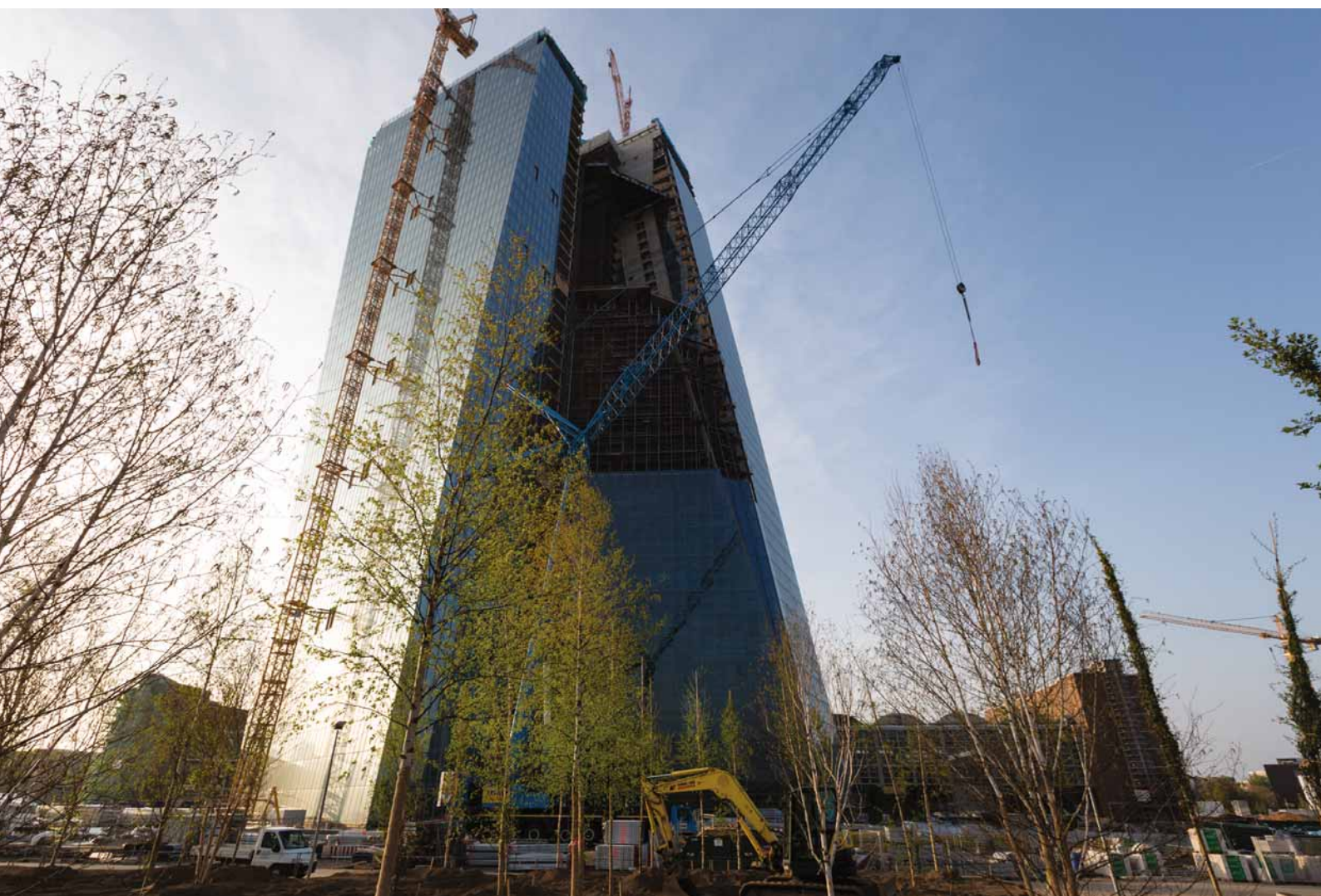
ECB cieši sadarbojās ar Latvijas Banku, lai sagatavotu plašu informācijas kampaņu, gatavojoties euro ieviešanai. Kampaņā izmantotie saziņas līdzekļi ņēma vērā iepriekšējos skaidrās naudas ieviešanas procesos gūto pieredzi, un tie ietvēra kampaņu plašsaziņas līdzekļos, t.sk. divas TV reklāmas un reklāmas presē, vides reklāmas un reklāmas tiešsaistē, sabiedriskās domas aptaujas, dažādu veidu iespiestas publikācijas un īpašas interneta vietnes. ECB un Latvijas Bankas organizētās euro informācijas kampaņas mērķis bija iepazīstināt sabiedrību un skaidrās naudas apstrādes iestādes ar euro banknošu un monētu vizuālo noformējumu un pretviltošanas elementiem, kā arī ar skaidrās naudas nomaiņas galvenajiem faktiem un datumiem. Komunikācijas partneriem, galvenokārt bankām un valsts institūcijām, tika nodrošināta pieeja ECB sagatavotajiem elektroniskajiem materiāliem, kurus tie varēja pielāgot un izmantot saviem komunikācijas pasākumiem.

Tāpat kā iepriekšējos skaidrās naudas nomaiņas gadījumos ECB izgatavoja cilvēkiem ar redzes traucējumiem paredzētu audiokartīti, kurā iestrādātais MP3 fails atskaņoja vajadzīgo pamatinformāciju par euro skaidrās naudas apmaiņu un euro skaidro naudu.

Papildus pasākumiem, kas vērsti uz plašas sabiedrības informēšanu, 2013. gada 12. septembrī notika augsta līmeņa konference valdības, pilsoniskās sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, kurā piedalījās ECB prezidents, Latvijas Bankas prezidents, Latvijas Republikas Ministru prezidents un finanšu ministrs, kā arī Eiropas Komisijas viceprezidents.

Jaunās ECB ēkas apkārtējās ainavas koncepcijas pamatā izmantots angļu dārza pamatprincips – saskaņa ar apkārtni un idealizēts priekšstats par dabu. Projektu izstrādāja Šveices uzņēmums *Vogt Landscape Architects* ar domu saglabāt krastmalas reljefa īpatnības. Vienotais ainavas dizains ietver Tirdzniecības halli un jauno augstceltni, kā arī būtiskās funkcionālās iekārtas un būves, nezaudējot parka iezīmes un ainavas identitāti. Ainaivā iekļauti aptuveni 25 sugu koki, kuru kopējais skaits pārsniedz 700.

4. NODAĻA

FINANŠU STABILITĀTE, AR ESRK SAISTĪTIE UZDEVUMI UN FINANŠU INTEGRĀCIJA

I. FINANŠU STABILITĀTE

Eurosistēma veicina kompetento nacionālo iestāžu īstenotās ar kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību un finanšu sistēmas stabilitāti saistītās politikas raitu izpildi. ECB sniedz Eiropas Komisijai konsultācijas par ES tiesību aktu darbības lauku un īstenošanu prudenciālās uzraudzības un finanšu stabilitātes jomā. Turklāt ECB nodrošina administratīvo, analītisko, statistikas un loģistikas atbalstu Eiropas Sistēmisko risku kolēģijai (ESRK). Sākot ar 2014. gada novembri, ECB būs atbildīga par euro zonas lielāko banku grupu prudenciālo uzraudzību, un tai būs svarīgi makroprudenciālās uzraudzības pienākumi. Šajā sakarā ECB sniegs nozīmīgu ieguldījumu euro zonas finanšu stabilitātes nodrošināšanā.

I.1. FINANŠU STABILITĀTES MONITORINGS

EURO ZONAS BANKU SEKTORS

Pildot savus uzdevumus, ciešā sadarbībā ar ECBS Finanšu stabilitātes komiteju ECB veic regulāru finanšu stabilitātes risku monitoringu un novērtē euro zonas finanšu sistēmas šoku absorbēšanas spēju.¹ Veicot šo svarīgo uzdevumu, liela uzmanība tiek pievērsta bankām, jo tās joprojām ir nozīmīgākie finanšu starpnieki euro zonā. Taču tiek veikts arī citu finanšu iestāžu, piemēram, apdrošināšanas sabiedrību, ciešs monitoring. Attiecīgi jāveic arī tautsaimniecības nefinanšu sektoru monitoring, starp kuriem un banku sektoru tā starpnieka lomā pastāv cieša mijiedarbība. Turklāt, tā kā finanšu tirgiem, finanšu infrastruktūrai un citām finanšu iestādēm ir liela nozīme un pastāv to saiknes ar bankām, ECBS veic arī šo finanšu sistēmas komponentu vājo vietu monitoringu. Lai palīdzētu risku uzraudzības un risku novērtēšanas uzdevumu veikšanā, izstrādāti analītiskie instrumenti un modeļi, īpaši agrīnās brīdināšanas signālu modeļi un makrolīmeņa stresa testēšanas instrumenti banku sektora vispārējās noturības vērtēšanai.²

Euro zonas finanšu sektora stresa līmenis 2013. gadā saglabājās mērens, neraugoties uz nelielām pasaules finanšu tirgu svārstībām vasaras mēnešos galvenokārt saistībā ar pārmaiņām gaidās attiecībā uz ASV monetārās politikas nostāju. Norises euro zonā atspoguļoja euro zonas valstīs veiktās turpmākās korekcijas, kuru mērķis bija fiskālo pozīciju nostiprināšana un tautsaimniecības izaugsmi ierobežojošo strukturālo neelastību novēršana. Vienlaikus regulatīvajā jomā panāktais progress veicināja lielāku kapitāla un likviditātes drošības rezervju uzkrāšanos banku sektorā, stiprinot banku sistēmas šoka absorbēšanas spēju un veidojot ilgtspējīgāku pamatu banku pelnītspējai vidējā termiņā un ilgtermiņā. Viens no elementiem saistīts ar to, ka ES pieņēma Bāzeles Banku uzraudzības komitejas jaunos kapitāla un likviditātes globālos standartus – Kapitāla prasību regulu un direktīvu (CRR/CRD IV), kas piemērojamas no 2014. gada 1. janvāra.

1 Kopš 2004. gada ECB reizi pusgadā publicē ziņojumu par euro zonas finanšu sistēmas stabilitāti *Financial Stability Review*.

2 Sk. *A macro stress testing framework for assessing systemic risks in the banking sector, Occasional Paper Series*, Nr. 152, ECB, 2013. gada oktobris.

Potenciāli nozīmīgu banku grupu³ finanšu sniegums euro zonā 2013. gada pirmajos trijos ceturkšņos joprojām bija pieticīgs – labākus rezultātus sasniegt kavēja augstās uzkrājumu sliktajiem kredītiem veidošanas izmaksas un lēnais ienākumu kāpums. Euro zonas banku tīro procentu ienākumu kāpumu joprojām palēnināja vājš vai negatīvs kredītēšanas pieaugums, kā arī zemas procentu likmes. Komisijas naudas un tirdzniecības ienākumi, kas izteikti procentos no kopējiem aktīviem, gada laikā palielinājās nedaudz. Nozīmīgo banku grupu izdevumu attiecība pret ienākumiem 2013. gada 1. pusgadā saruka, tomēr 3. ceturksnī atkal pieauga. Šķiet, ka uzkrājumu sliktajiem kredītiem pastiprinātā veidošana cieši saistīta ar ekonomiskās attīstības ciklu un īpaši bija vērojama bankām grūtību skartajās valstīs.

Neraugoties uz samērā vāju pelnītspēju, euro zonas bankas turpinājušas stabili nostiprināt savas kapitāla pozīcijas. Šie uzlabojumi euro zonas bankās panākti, palielinot kapitālu un vienlaikus samazinot riska svērtos aktīvus, bet šo divu faktoru relatīvais devums dažādās nozīmīgo banku grupās bija būtiski atšķirīgs.

Apstākļi banku finansējuma tirgos uzlabojās, tomēr sadrumstalotība saglabājas. Euro zonas banku veikto beznodrošinājuma un nodrošināto seniorobligāciju emisiju apjoms nesasniedza 2012. gada līmeni, lai gan oktobra sākumā visu galveno parāda instrumentu vidējās banku finansējuma izmaksas sasniedza zemāko līmeni vairāk nekā triju gadu laikā. Mazākas bankas grūtību skartajās valstīs joprojām maksāja augstāku uzcenojumu par saviem no jauna emitētajiem beznodrošinājuma parāda seniorvērtspapīriem nekā lielākās bankas, bet procentu likmju starpības atšķirības starp lielām un mazākām bankām grūtību neskartajās valstīs bija mazākas. Vienlaikus īpaši lielo banku veiktās subordinētā parāda emisijas būtiski palielinājās, lai gan salīdzinājumā ar zemu līmeni. Pamatojoties uz apsekojuma⁴ datiem, pēc nelielas uzlabošanās 2013. gada 1. pusgadā starpbanku tirgus darījuma partneriem piemērotie ar cenu saistītie un nesaisītie kredītu nosacījumi nemainījās. Turklāt banku finansējuma situācijas uzlabošanā veicināja nepārtrauktas noguldījumu ieplūdes vairākumā valstu, t.sk. tika nedaudz novērsta sadrumstalotība, kas iepriekš negatīvi ietekmēja noguldījumus atsevišķās grūtību skartajās valstīs. Bankas vairākumā grūtību skarto valstu arī turpināja samazināt to atkarību no centrālās bankas finansējuma, atmaksājot līdzekļus, ko tās bija aizņēmušas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās ar termiņu 3 gadi, lai gan atmaksāšanas apmēri banku sektoros bija atšķirīgi.

CITAS FINANŠU IESTĀDES

Pārskatos uzrādīto euro zonas lielo apdrošināšanas sabiedrību pelnītspēju pagaidām ļoti maz ietekmējusi finanšu un ekonomiskā krīze vai pārsvarā zemās ienesīguma likmes, un to peļņa vidēji bijusi aptuveni divas reizes lielāka nekā lielajām un sarežģītajām banku grupām. Pašu kapitāla atdevi veicināja stabili ieguldījumu ieņēmumi un riska apdrošināšanas darbības rezultāti. Šo apdrošinātāju noturīgums varētu būt, no vienas puses, saistīts ar šo lielo apdrošināšanas sabiedrību darbības dažādošanas pakāpi un, no otras puses, ar apdrošināšanas darbības ilgtermiņa raksturu – aktīvi parasti tiek turēti līdz termiņa beigām, tāpēc tirgus svārstīgums ieguldījumu ienākumus ietekmē mazāk negatīvi. Tomēr pelnītspēju mazināja 2013. gada pēdējo mēnešu apdrošināto zaudējumu izmaksas, ko galvenokārt noteica plūdi Centrāleiropā un Austrumeiropā. Ieguldījumu ienākumus joprojām neietekmēja valdības augsta reitinga obligāciju zemās peļņas likmes (šīs obligācijas veido daudzu euro zonas apdrošinātāju ieguldījumu portfeļu lielāko daļu). Vasarā vērotais svārstīgums pasaules parāda tirgos spēcīgāk ietekmēja nevis euro zonas lielo apdrošināšanas sabiedrību pelnītspēju, bet

3 Šis jēdziens attiecas uz aptuveni 130 banku vienībām (t.sk. aptuveni 90 mātesbankām un atsevišķām bankām), kam saskaņā ar pašreizējām aplēsēm vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) ietvaros tiks piemērota ECB tiešā uzraudzība.

4 ECB 2013. gadā sāka apsekojumu *The survey on credit terms and conditions on euro-denominated securities financing and OTC derivatives markets* un to veic katru ceturksni.

gan to pārskatos uzrādītās kapitāla pozīcijas, tādējādi parādot to ievainojamību saistībā ar peļņas likmju strauja pieauguma risku, kas ietekmē aktīvu novērtēšanu un tādējādi – maksātspēju.

I.2. FINANŠU STABILITĀTI VEICINOŠI PASĀKUMI

Nozīmīgs progress 2013. gadā tika panākts ES finanšu stabilitāti veicinošu pasākumu sagatavošanā.

Eiropas Komisija 2012. gada jūnijā publicēja tiesību akta priekšlikumu, kura mērķis ir izveidot saskaņotu ES mēroga režīmu banku sanācijai un noregulējumam.⁵ Šis režīms, ko ECB savā atzinumā⁶ kopumā atbalstīja, piešķir atbildīgajām iestādēm pilnvaras un nodrošina instrumentus, lai *inter alia* pārvaldītu banku bankrota procedūras, vienlaikus saglabājot kritisko bankas funkciju darbību, aizsargājot valsts finanses un finanšu stabilitāti, kā arī attiecīgi iesaistot akcionārus un kreditorus. 2013. gadā ECB atzinīgi novērtēja to, ka ES Padomei jūnijā izdevās vienoties par kompromisa redakciju.⁷ Kopš tā laika pabeigtas Eiropas Parlamenta, Eiropas Komisijas un ES Padomes trijdaļas sarunas, un 12. decembrī likumdevēji partneri panākuši vienošanos.

Paredzamais sanācības un noregulējuma režīms būs banku savienības pamatelements. Eiropas Komisija 2013. gada jūlijā nāca klajā ar tiesību akta priekšlikumu⁸ vienotā noregulējuma mehānisma (VNM) izveidei, kas paredz vienotas Eiropas iestādes un fonda veidošanu banku noregulējumam visās ES dalībvalstīs, kuras piedalās banku savienībā. ES Padome vienojās par vispārējo pieeju attiecībā uz VNM 2013. gada 18. decembra ECOFIN sanāksmē, savukārt Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komiteja savu sarunu pozīciju pieņēma 17. decembrī. Pašlaik norisinās trijdaļas sarunas, un tiesību akta pieņemšana paredzēta pašreizējā likumdošanas periodā.

Savā atzinumā⁹ par VNM regulas priekšlikumu ECB pilnībā atbalstīja VNM izveidi, kas veicinās EMS arhitektūras un stabilitātes stiprināšanu. VNM ir svarīgs VUM papildinājums. Tāpēc šādu mehānismu nepieciešams izveidot, pirms ECB pilnībā sāks pildīt savus uzraudzības pienākumus. Šā iemesla dēļ ECB izteica apņēmīgu atbalstu paredzētajam VNM ieviešanas laika plānam. Turklāt regulas priekšlikumā iekļauti trīs būtiski efektīva noregulējuma elementi: 1) vienota Eiropas sistēma, kas aptver visas dalībvalstis, kuras piedalās VUM; 2) vienota Eiropas iestāde VNM centrā, kuras lēmumu pieņemšanas pilnvaras ir pietiekamas, lai veiktu noregulējuma pasākumus euro zonas un ES kopīgās finanšu stabilitātes interesēs; 3) vienots Eiropas fonds, kura finansējumu veido visu VNM pakļauto banku uz risku balstītas *ex ante* iemaksas un – vajadzības gadījumā – *ex post* iemaksas.

ECB uzskatīja, ka VNM lēmumu pieņemšanas spējai un balsošanas kārtībai jānodrošina savlaicīga un efektīva lēmumu pieņemšana. Turklāt precīzi jānosaka noregulējuma procesā iesaistīto iestāžu uzdevumi un atbildība. Attiecībā uz to apstākļu novērtējumu, kuri nosaka noregulējuma uzsākšanu, ECB uzskatīja, ka vienīgajam atbildīgajam par kritēriju izpildes novērtēšanu jābūt uzraudzības iestādei – proti, ECB vai attiecīgajai valsts līmeņa uzraudzības iestādei. Turklāt ECB aicināja ieviest iekšējās rekapitalizācijas instrumentu agrāk par 2018. gadu, kā arī nodrošināt,

5 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību sanācības un noregulējuma režīmu (COM(2012) 280 galīgā redakcija).

6 Eiropas Centrālās bankas 2012. gada 29. novembra Atzinums par priekšlikumu direktīvai, ar ko izveido kredītiestāžu un ieguldījumu sabiedrību sanācības un noregulējuma režīmu (CON/2012/99). Sīkāku informāciju sk. ECB interneta vietnē.

7 Piemēram, ECB prezidenta piezīmes lietas izskatīšanā Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejas sēdē 8. jūlijā.

8 Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu banku noregulējuma fondu, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (COM (2013) 520).

9 CON/2013/76. Sīkāku informāciju sk. ECB interneta vietnē.

lai brīdī, kad ierosinātā regula stāsies spēkā, būtu pieejams kopīgs un stabils publiskā atbalsta mehānisms. Visbeidzot, attiecībā uz vienotā noregulējuma padomes sastāvu ECB ierosināja, lai tai būtu neierobežotas iespējas piedalīties visās padomes sanāksmēs novērotāja statusā, lai saglabātu institucionālo pienākumu nodalīšanu uzraudzības un noregulējuma funkcijās.

Nepieciešams stabils VNM, un gaidāms, ka likumdevēji partneri par to vienosies dialoga procesā. ECB uzskatīja, ka ES Padomes vispārējo pieeju vajadzēs grozīt, lai pārvaldības regulējums veicinātu ātru un efektīvu rīcību, kāda nepieciešama efektīva banku noregulējuma panākšanai. Jāvienojas arī par to, lai izveidotu pieeju īslaicīgam kopīgam VNM paredzētam publiskam atbalstam. Tā varētu būt vienotā noregulējuma fondam piešķirta kredītlīnija, un, ja tā tiktu aktivizēta, privātais sektors piešķirto kredītu pilnībā kompensētu. Gaidāmajam VNM regulējumam jānodrošina VNM noregulējuma funkcijas un VUM uzraudzības funkcijas cieša koordinācija, vienlaikus pildot attiecīgos institucionālos pienākumus un tos ievērojot. Gan VUM, gan VNM ir banku savienības integrētā finanšu regulējuma būtiskas sastāvdaļas, kas palīdzēs likvidēt saikni starp bankām un valdībām attiecīgajās dalībvalstīs un novērst pašreizējo finanšu tirgus sadrumstalotības veidošanās procesu.

2013. gada gaitā ECB turpināja atbalstīt Finanšu stabilitātes padomi (FSP) tās darbā, lai novērstu ar sistēmiskajām iestādēm saistīto negatīvo ārējo faktoru ietekmi un risinātu problēmas saistībā ar iestādēm, kuras ir "pārāk lielas, lai varētu atļauties to bankrotu". FSP 2013. gada jūlijā publicēja papildu norādījumus par efektīva noregulējuma stratēģijām, stresa scenārijiem un nosacījumiem, kas nosaka sanācijas sākšanu, kā arī par kritisko funkciju identificēšanu. Šie norādījumi palīdz atbildīgajām iestādēm izstrādāt un ieviest FSP sanācijas un noregulējuma prasības. ECB atbalstīs FSP turpmākās politikas izstrādē, kas tika noteikta 2013. gada septembrī G20 valstu samita laikā Sanktpēterburgā īpaši attiecībā uz priekšlikuma izstrādi par globālu sistēmiski nozīmīgu finanšu iestāžu zaudējumu absorbēšanas spēju darbības pārtraukšanas gadījumā (*gone-concern*) Brisbenas G20 valstu sanāksmei 2014. gada novembrī.

Turklāt saistībā ar augstāku zaudējumu absorbēšanas prasību noteikšanu globālām sistēmiski nozīmīgām bankām ECB joprojām sniedza atbalstu Bāzeles komitejas darbā, turpinot pilnveidot novērtēšanas metodoloģiju. Atjaunināto regulējumu, kas ietver šos pilnveidojumus, kā arī norādījumus par ziņu sniegšanu, publicēja 2013. gada jūlijā.

Visbeidzot, 2013. gadā ECB arī publicēja vairākus citus atzinumus saistībā ar finanšu stabilitātes nodrošināšanas pasākumiem.¹⁰

I.3. VIENOTĀ UZRAUDZĪBAS MEHĀNISMA IZVEIDĒ SASNIEGTAIS

ES Padome 2013. gada 15. oktobrī pieņēma Padomes Regulu, ar kuru izveido Vienoto uzraudzības mehānismu (VUM regula)¹¹, un tā stājās spēkā 2013. gada 3. novembrī. Saskaņā ar šo Regulu ECB sāks pildīt jaunus uzraudzības pienākumus 2014. gada 4. novembrī, un to mērķis ir aizsargāt kredītiestāžu drošumu un stabilitāti un finanšu sistēmas stabilitāti Eiropā.

Pēc regulas stāšanās spēkā ECB Padome ierosināja virzīt VUM Uzraudzības valdes priekšsēdētāja amatam Daniēlu Nuī (*Danièle Nouy*). Pēc tam, kad Padomes priekšlikumu apstiprināja

¹⁰ Sk., piemēram, arī CON/2013/2, CON/2013/3, CON/2013/21 un CON/2013/50. Visi ECB atzinumi tiek publicēti ECB interneta vietnē.

¹¹ Padomes 2013. gada 15. oktobra Regula (ES) Nr. 1024/2013, ar ko Eiropas Centrālajai bankai uztic īpašus uzdevumus saistībā ar politikas nostādņēm, kas attiecas uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību.

Eiropas Parlaments, decembrī ECOFIN pieņēma attiecīgu īstenošanas lēmumu. 2014. gada februārī amatā iecēla Uzraudzības valdes priekšsēdētāja vietnieci Sabīni Lautenschlägeri (*Sabine Lautenschläger*).

Sagatavošanās darbs VUM izveidei sākās 2012. gada vasarā, un to koordinēja augsta līmeņa grupa ECB prezidenta vadībā. Tehniskajā līmenī sagatavošanās darbu veica Uzraudzības darba grupa. Abās šajās grupās bija iekļauti pārstāvji no katras valsts kompetentās iestādes (VKI). Lai veicinātu komunikāciju un sadarbību konkrētos jautājumos, izveidota arī projekta grupa, kurā iekļauti ECB un daži nacionālo iestāžu uzraudzības un finanšu stabilitātes jomas vadītāji.

ECB izveidoja arī struktūru iekšēji veiktā sagatavošanās darba koordinācijas nodrošināšanai. Iekšējā uzraudzības grupa veic ar VUM saistītā ECB mēroga ģenerāļplāna izpildes monitoringu, un ir izveidota īpaša personāla speciālistu grupa, lai sniegtu atbalstu sagatavošanās darbā un ar VUM saistītajā personāla atlasē procesā.

Tehniskais darbs Uzraudzības darba grupas pārziņā tika organizēts piecos darba virzienos, un to veica gan ECB, gan VKI pārstāvji. Pirmais darba virziens ietvēra euro zonas banku sistēmas apsekojumu, sagatavojot katalogu, kurā ietilpst visas VUM darbības jomā esošās uzraudzītās vienības, sīkāk norādot visu euro zonas banku grupu iekšējo uzbūvi un sastāvu. Analītiskajā darbā palīdzēja jaunizveidotā uzziņu datubāze (sk. 2. nodaļas 4. sadaļu), un, pamatojoties uz apkopotajiem datiem, ECB izvēlējās, kuras iestādes iekļaut VUM visaptverošajā novērtējumā.¹² Dati tiek izmantoti arī uzraudzīto vienību klasificēšanai par potenciāli nozīmīgu vai mazāk nozīmīgu banku pirms VUM darbības sākuma.

Otrais darba virziens, ko veica ECB un VKI juridisko ekspertu grupa, izstrādāja pamatregulas projektu, kura reglamentēs VUM Regulas 6. panta īstenošanas praktisko kārtību un īpaši kredītiestāžu nozīmīguma vērtēšanas metodoloģiju. Pamatregulas projekts arī nosaka ECB un VKI sadarbības procedūras VUM ietvaros. Šis darba virziens aptvēra arī juridisko sagatavošanos regulas projekta sabiedriskajai apspriešanai, kas plānota 2014. gada februārī, un juridisku konsultāciju sniegšanu par dažādiem citiem tiesību aktiem, kas ir būtiski VUM tiesiskā un institucionālā regulējuma izveidē (piemēram, attiecībā uz administratīvajiem sodiem), kā arī par dažādiem banku un uzraudzības juridiskiem jautājumiem, kam ir tieša nozīme VUM sakarā.

Trešais darba virziens pievērsās VUM uzraudzības modeļa izstrādei, t.sk. visiem banku uzraudzības procesiem, procedūrām un metodoloģijai. Aplūkojamo procesu mērķis ir nodrošināt visu VUM aptverto kredītiestāžu saskaņotu un augstas kvalitātes uzraudzību. Tika izstrādāta arī riska novērtēšanas sistēma, aptverot riska novērtējuma darbības jomu un pamatprincipus, metodoloģiju, datu ievadi un atpakaļejošās pārbaudes. Metodoloģijas pamatā ir kvantitatīvo rādītāju un kvalitatīvo ievades datu kombinācija, un tā piemērojama visām VUM uzraudzītajām bankām. Tālāk tika izstrādāta uzraudzības pārbaudes un novērtēšanas procesa metodoloģija, lai kvantificētu kapitāla un likviditātes vajadzības. Šis darba virziens pievērsās arī ECB un VKI sadarbībai VUM ietvaros, definējot uzraudzības procesus un procedūras. Nozīmīgu iestāžu ikdienas uzraudzību veiks kopējās uzraudzības komandas, kuras vadīs ECB un kurās ietilps gan ECB, gan VKI eksperti. Izstrādāta arī pārbažu uz vietas veikšanas pieeja.

Ceturtais darba virziens pārskatīja esošos uzraudzības pārskatu sniegšanas modeļus, īpaši pievēršoties informācijas detalizācijas pakāpei, datu sagatavošanas biežumam un sniegšanas

12 Piezīme – visaptverošs novērtējums. ECB, 2013. gada oktobris (pieejams ECB interneta vietnē).

nobīdēm, aptvērums iestāžu ziņā un pieejamās informācijas konsolidācijas līmenim (t.i., grupas vai individuālajā līmenī). Sīkas detalizācijas pakāpes kredītu datu pieejamība uzraudzības mērķiem tika pētīta sadarbībā ar ECB un VKI statistikas departamentiem. Īpaša uzmanība tika pievērsta grāmatvedības noteikumiem, kas piemērojami dažādās euro zonas jurisdikcijās. Gada gaitā riska novērtēšanas sistēmā izmantotie uzraudzības dati tika vākti divos pilotprojektos.

Piektā darba virziena mērķis bija piedāvāt aktīvu kvalitātes pārbaudes, kas ir viena no trim VUM regulā prasītā visaptverošā novērtējuma elementiem, metodoloģiju. Visaptverošais novērtējums, kas veicams vismaz nozīmīgajām bankām, ietver trīs savstarpēji papildinošus pīlārus: 1) uzraudzības riska novērtējumu, kas pievēršas banku bilances galvenajiem riskiem, t.sk. likviditātes, sviras un finansējuma riskam; 2) minēto aktīvu kvalitātes pārbaudi, aplūkojot banku bilances aktīvu pusi atbilstoši stāvoklim 2013. gada 31. decembrī; un 3) stresa testu, kas izmanto un papildina aktīvu kvalitātes pārbaudes rezultātus, nodrošinot uz nākotni vērstu viedokli par banku šoka absorbētspēju stresa apstākļos.

Sākot visaptverošo novērtējumu 2013. gada novembrī, tika izveidota īpaša pārvaldības struktūra gan centrālajā, gan nacionālajā līmenī, lai nodrošinātu efektīvu un raitu pārvaldības un lēmumu pieņemšanas procesu. Centrālo struktūru veido Visaptverošā novērtējuma koordinācijas komiteja (to vada ECB, un tajā ietilpst četri ECB pārstāvji un astoņi augsta līmeņa VKI pārstāvji), kas pakļauta Uzraudzības valdei, ECB izvietots Centrālais projekta vadības birojs, kvalitātes nodrošināšanas un tehniskās palīdzības valstu grupas un stresa testēšanas grupa. Projekta pārvaldību nacionālajā līmenī veido četri galvenie līmeņi – koordinācijas komiteja, projekta vadības birojs, pārbaudes grupas, kas atbild par bilanču novērtējuma veikšanu, un kvalitātes nodrošināšanas un tehniskās palīdzības grupa. ECB izraudzījusi *Oliver Wyman*, lai palīdzētu nozīmīgo banku, kuras tiešā veidā pārraudzīs ECB, visaptveroša novērtējuma sagatavošanā un īstenošanā. *Oliver Wyman* sniegs atbalstu ECB vadības un koordinācijas jautājumos un nodrošinās šim projektam finanšu konsultāciju pakalpojumus, īpaši uzlabojot novērtējuma metodoloģiju. Galīgo atbildību par visaptverošā novērtējuma veikšanu saglabā Padome.

2014. gadā darbs aptvers cilvēkresursu, atalgojuma regulējuma, VUM IT infrastruktūras, datu vākšanas, kvalitātes vadības un analīzes, kā arī informācijas vadības jomu. Turklāt pabeigts VUM pārvaldības un tiesiskais regulējums, kā arī tiek strādāts pie tā, lai nodrošinātu, ka pieejamas pietiekamas biroja telpas. Notiek dažādas iniciatīvas sabiedrības informēšanai par VUM. Lai ECB varētu veikt savus jaunus uzraudzības pienākumus, pašlaik tiek veidoti četri jauni ģenerāldirektorāti un sekretariāta komanda. Personāla atlase šīm darbības jomām notiks 2014. gadā.

Pašlaik panākts labs progress VUM sagatavošanās darbā, un ECB ir gatava uzņemties jauno uzdevumu veikšanu 2014. gada novembrī atbilstoši plānotajam.

2. AR EIROPAS SISTĒMISKO RISKU KOLĒĢIJAS DARBĪBU SAISTĪTIE UZDEVUMI

2.1. INSTITUCIONĀLAIS REGULĒJUMS

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) ir atbildīga par ES finanšu sistēmas makroprudenciālo uzraudzību un tādējādi veicina finanšu stabilitāti apdraudošo sistēmisko risku novēršanu un

mazināšanu. Tajā ietilpst pārstāvji no ECB, ES dalībvalstu NCB un nacionālajām uzraudzības iestādēm (NUI), Eiropas Uzraudzības iestādēm (EUI), Eiropas Komisijas un Ekonomikas un finanšu komitejas. Šīs organizācijas ir pārstāvētas ESRK Valdē un dažās ESRK apakšstrukturās.

ESRK Sekretariāts atbild par ESRK ikdienas darba nodrošināšanu. Šajā nolūkā tas nodarbina 28 darbiniekus un saņem ECB analītisko, statistikas, loģistikas un administratīvo atbalstu. Turklāt ESRK dalībiestādes norīko savus darbiniekus pagaidu darbā dažādos ESRK darba virzienos. Sadarbība ar citām ES iestādēm un EUI ir neatņemama ESRK darbības sastāvdaļa.

ESRK identificē sistēmisko risku visā ES finanšu sistēmā kopumā un veic tā monitoringu, analizējot gan cikliskos apdraudējumus, gan strukturālo ievainojamību. Tā īpaši pievēršas sakarībai starp makroekonomisko nosacījumu pasliktināšanos un finanšu sistēmas trauslumu. Konkrētās izpētes jomas ietver attiecības starp valdībām un finanšu sektoru, savstarpējo saistību un problēmu izplatīšanās risku (t.i., ar starpbanku tīkla un darījuma partnera riska (nosaka pēc kredītriska mijmaiņas darījumiem) starpniecību), sektoru riska darījumus, paralēlo banku sektoru, vērtspapīru finansējuma darījumus un infrastruktūras.

Galvenā uzmanība ESRK darbā 2013. gadā tika pievērsta makroprudenciālajiem instrumentiem, izveidojot mērķu, instrumentu un rādītāju makroprudenciālo regulējumu. Galvenie darba virzieni aptvēra likviditātes un nekustamā īpašuma jautājumus, kā arī sistēmiskās un pretcikliskās drošības rezerves. 2013. gada 15. jūnijā ESRK publicēja Ieteikumu par makrouzraudzības politikas vidēja termiņa mērķiem un instrumentiem (ESRB/2013/1).¹³ Šajā ieteikumā bija iekļauts dalībvalstīm lietojamo makroprudenciālo instrumentu indikatīvs saraksts.

Gada laikā ESRK pabeidza novērtējumu par Ieteikuma par kredīvēšanu ārvalstu valūtā (ESRB/2011/1)¹⁴ īstenošanu. Novērtējuma rezultāti liecināja, ka dalībvalstis labi pildījušas ieteikumā noteikto. Novērtējums tiks atkārtots pēc tam, kad kredītiestādes būs atgriezušās pirms krīzes sasniegtajā līmenī. ESRK 2013. gadā arī sāka novērtējumu par Ieteikuma par nacionālo iestāžu pilnvarām makrouzraudzības jomā (ESRB/2011/3)¹⁵ īstenošanu.

Lai nodrošinātu pārskatatbildību, ESRK izmanto dažādus kanālus, t.sk. jautājuma izskatīšanu Eiropas Parlamentā. 2013. gadā Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komiteja trijos gadījumos uzklusēja ESRK priekšsēdētāju.

ESRK publicēja savu 2012. gada pārskatu 2013. gada 8. jūlijā. Tajā pašā datumā ESRK priekšsēdētājs nosūtīja atklātu vēstuli ES iestādēm par gaidāmo pārskatīšanu, ko veiks ESRK, t.sk. augsta līmeņa grupas ziņojumu, kura līdzautori ir ECB viceprezidents Vitors Konstansiu (*Vitor Constâncio*), *Sveriges Riksbank* prezidents Stefāns Ingves (*Stefan Ingves*; ESRK Konsultatīvās speciālistu komitejas priekšsēdētājs) un profesors Andrē Sapīrs (*André Sapir*; ESRK Konsultatīvās zinātniskās komitejas priekšsēdētājs).

13 OV C 170, 15.06.2013., 1. lpp.

14 OV C 342, 22.11.2011., 1. lpp.

15 OV C 41, 14.02.2012., 1. lpp.

2.2. ANALĪTISKAIS, STATISTIKAS, LOĢISTIKAS UN ORGANIZATORISKAIS ATBALSTS ESRK

2013. gadā ECB turpināja nodrošināt ESRK Sekretariāta funkciju, tādējādi sniedzot analītisko, statistikas, loģistikas un organizatorisko atbalstu ESRK. ESRK darbības trešajā gadā ECB atkal sniedza ieguldījumu ES mēroga sistēmisko risku regulārā apzināšanā, monitoringā un novērtēšanā.

ANALĪTISKAIS ATBALSTS

Tāpat kā iepriekšējos gados ECB turpināja nodrošināt analītisko atbalstu ESRK, sniedzot ieguldījumu regulāro ziņojumu sagatavošanā par ES finanšu sistēmu apdraudošajiem sistēmiskajiem riskiem un šo risku potenciālo ietekmi.

Atbalsta pamatā ir ECB kompetence un informācija, kas apkopota, veicot tirgus situācijas analīzi, īpaši, lai palīdzētu sistēmiskā riska apzināšanas procesā. Sistēmiskā riska regulāras novērošanas un novērtēšanas pamatā ir arī no dažādām ESRK dalībniecībām saņemtā informācija, kas ir ļoti noderīga. Svarīgi analītiskie instrumenti, kas palīdz ESRK riska uzraudzības darbā, ir sistēmiskā riska rādītāji un agrīnās brīdināšanas sistēmas. Riska novērtēšanā īpaši palīdz makrolīmeņa stresa testēšanas instrumenti un izplatības kanālu un problēmu izplatīšanās analīze, lai novērtētu un klasificētu konkrētu risku iespējamo smaguma pakāpi.

Turklāt ECB deva ieguldījumu arī dažādajos ESRK sāktā darba virzienos, lai novērtētu sistēmisko risku, kā arī sagatavotu ieteikumus par regulatīviem jautājumiem vai likumdošanas iniciatīvām. Pēdējā laikā ECB bijusi iesaistīta piecos jaunos darba virzienos¹⁶ saistībā ar makroprudenciālās uzraudzības instrumentiem un attiecīgajiem uzdevumiem, kuri ESRK noteikti ar Kapitāla prasību regulu un direktīvu (CRR/CRD IV). Paredzams, ka šie darba virzieni, kas izveidoti ESRK Instrumentu darba grupas (IDG) pakļautībā, aptvers institucionālos aspektus, makroprudenciālo instrumentu (t.sk. rādītāju) aktivizēšanas, pielāgošanas un deaktivizēšanas kārtību un sistēmiskā riska novēršanu un mazināšanu. ECB arī vadīja IDG ekspertu grupu norādījumu izstrādāšanai par pretciklisko rezervju normu noteikšanu.

Sadarbībā ar NCB, NUI un EUI – ar ESRK Konsultatīvās speciālistu komitejas un tās apakšstruktūru starpniecību – ECB regulāri pārskata pieejamos instrumentus, lai nepārtraukti uzlabotu analītisko regulējumu un vajadzības gadījumā izstrādātu jaunus instrumentus konstatēto analītisko trūkumu novēršanai.

Šajā ziņā liela nozīme ir ECBS Makroprudenciālās uzraudzības pētniecības tīklam.¹⁷ Līdz šim veikto darbu var grupēt atbilstoši pētniecības tīkla trim galvenajiem darbības virzieniem: 1) makrofinansiālie modeļi, kas saista finanšu stabilitāti ar tautsaimniecības darbības rezultātiem; 2) agrīnās brīdināšanas sistēmas un sistēmiskā riska rādītāji; un 3) problēmu izplatības risku novērtējums.

ECB 2013. gada novembrī organizēja darbsemināru par agrīnās brīdināšanas instrumentiem un citiem makroprudenciālās politikas atbalsta instrumentiem. Šis darbseminārs, kurā piedalījās Makroprudenciālās uzraudzības pētniecības tīkla un IDG ekspertu grupas pretciklisko rezervju noteikšanai dalībnieki, veicināja dažādo pētniecības un politikas viedokļu konsolidēšanu.

16 Tie ir: 1) nekustamā īpašuma risku apzināšanas instrumenti; 2) likviditātes risku apzināšanas instrumenti; 3) sistēmisko banku un sistēmisko risku apzināšanas instrumenti; 4) elastīguma pakete; un 5) instrumentu koordinācijas pakešu izveide.

17 Tīkla izveidošanu 2010. gadā apstiprināja ECB Ģenerālpadome. Tā darbības mērķis ir izstrādāt konceptuālu pamata regulējumu, modeļus un/vai instrumentus, kas palīdzētu pētniecībā par to, kā iespējams uzlabot makroprudenciālo uzraudzību ES.

STATISTIKAS ATBALSTS

2013. gadā ECB ar NCB palīdzību turpināja nodrošināt statistikas atbalstu ESRK pa vairākiem kanāliem, pilnībā apzinoties to, ka ticamu un pārbaudītu datu apkopošana un izplatīšana ir sistēmiskā riska apzināšanas, novērtēšanas un mazināšanas priekšnoteikums.

Atbilstoši Lēmumam ESRK/2011/6¹⁸ ECB turpināja sniegt ieguldījumu, regulāri nodrošinot ESRK plašus ECBS statistiskos datus un citu informāciju. Īpaši ECB ciešā sadarbībā EUI veica pasākumus, lai uzlabotu tās apkopotās uzraudzības informācijas kvalitāti, ko EUI nosūta ECB. ECB veica arī būtiskus pasākumus, lai nodrošinātu, ka EUI un ESRSK ir pieeja nepublicētai, nekonfidencialai ECBS statistiskajai informācijai. Šī informācijas apmaiņa starp ECBS, ESRSK un EUI arī atspoguļo svarīgo darbu, ko veic ESRSK Datu kontaktgrupa, veicinot iestāžu sadarbību, lai uzlabotu datu būtiskumu, ticamību un savlaicīgumu.

Atspoguļojot kompetenci statistikas jomā, ECB joprojām sniedz būtisku ieguldījumu arī ESRSK riska uzraudzībā un riska analīzē, sagatavojot makroprudenciālās uzraudzības ceturkšņa pārskatu, kas sniedz detalizētu statistisko informāciju par valstu un ES finanšu sistēmas apdraudošo sistēmisko risku dažādiem aspektiem. 2013. gadā šis ceturkšņa makroprudenciālās uzraudzības pārskats tika papildināts ar ES dalībvalstu banku sistēmas apdraudošo risku pusgada kopsavilkuma novērtējumu, lai veicinātu diskusiju par valstu atšķirībām un norisēm attiecīgajos banku sektoros.

ECB piedalījās arī ESRSK riska paneļa pārstrādāšanā un turpmākā papildināšanā, lai tas spētu paredzēt risku attīstības gaitu ES finanšu sektorā. Sniedzot statistisko informāciju par riskiem un ievainojamības avotiem finanšu sistēmā, ESRSK risku panelis ir ESRSK galvenais saziņas instruments un svarīgs elements, lai nodrošinātu, ka tiek izpildītas pārskatatbildības prasības attiecībā pret vispārējo sabiedrību. Kopš 2013. gada marta ESRSK risku panelis pieejams arī ar ECB Statistisko datu noliktavas starpniecību.¹⁹

3. FINANŠU REGULĒŠANA UN UZRAUDZĪBA

3.1. BANKU DARBĪBA

ECB 2013. gadā turpināja piedalīties starptautiskajā un ES līmenī veiktajā darbā finanšu regulēšanas un uzraudzības jomā.

Būtisks solis finanšu sistēmas noturības stiprināšanā ES tika sperts 2013. gadā, ar Kapitāla prasību regulas un direktīvas (CRR/CRD IV)²⁰ starpniecību ES ieviešot Bāzeles Banku uzraudzības komitejas (BCBS) jaunus starptautiskos kapitāla un likviditātes standartus (Bāzele III). Regulas noteikumi ir tieši piemērojami visās dalībvalstīs ar 2014. gada 1. janvāri. Tas nodrošina vienotu noteikumu kopumu finanšu regulēšanas un uzraudzības jomā visā ES, tādējādi panākot vienādu regulējumu iestādēm, kas sniedz finanšu pakalpojumus vienotajā tirgū, un uzlabojot finanšu integrāciju Eiropā. Vienotais noteikumu kopums nodrošina arī stabilu pamatu vienotai noteikumu

¹⁸ OV C 302, 13.10.2011., 3. lpp.

¹⁹ Sk. sadaļu *Reports* interneta vietnē <http://sdw.ecb.europa.eu>.

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012; Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/36/ES par piekļuvi kredītiestāžu darbībai un kredītiestāžu un ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālo uzraudzību, ar ko groza Direktīvu 2002/87/EK un atceļ Direktīvas 2006/48/EK un 2006/49/EK.

piemērošanai saistībā ar vienoto uzraudzības mehānismu, kas pilnībā sāks darboties 2014. gada novembrī (sīkāku informāciju sk. šīs nodaļas 1. sadaļā).

No centrālās bankas viedokļa jauno likviditātes noteikumu atbilstoša izveide un kalibrēšana ir īpaši svarīga, jo jaunās prasības var ietekmēt monetārās politikas īstenošanu un naudas tirgu darbību. Tāpēc ECB veic monitoringu, lai vērtētu gan likviditātes seguma rādītāja (LSR), gan neto stabila finansējuma rādītāja (NSFR) iespējamo ietekmi. ECB piedalījās BCBS darbā, lai nodrošinātu, ka LSR atbilstoši atspoguļo centrālās bankas likviditātes nodrošināšanu un tās atmaksāšanu un lai grozītais LSR, ko BCBS publisko 2013. gada janvārī, sasauktos ar ECB viedokli.²¹ ES līmenī CRR pilnvaro Eiropas Banku iestādi (EBI) sagatavot likviditātes regulējuma pamatnostādnes un novērtējumus. Piemēram, EBI pilnvarota novērtēt LSR ekonomisko ietekmi un sagatavot ziņojumu par atbilstošām vienotām likviditātes aktīvu definīcijām. Ņemot vērā nepieciešamību rūpīgi vērtēt mijiedarbību starp likviditātes regulējumu un monetāro politiku, ECB piedalās šajā darbā, kas tiks atspoguļots arī tiesību aktā, kurš tiks izstrādāts 2014. gadā. Kas attiecas uz NSFR, EBI pašlaik apkopo šā rādītāja monitoringam nepieciešamos datus. Turpmākais darbs tiks veikts atbilstoši BCBS panāktajam progresam.

3.2. VĒRTSPAPĪRI

2013. gadā ECB ļoti aktīvi darbojās vērtspapīru regulējuma jomā.

Pēc tam, kad 2012. gadā parādījās pierādījumi par manipulācijām ar bāzes likmi, ECB aktīvi piedalījies Eiropas Komisijas, EBI, Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes, kā arī Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas veiktajos bāzes likmju reformas pasākumos.

Lai gan tādu bāzes likmju izvēle, kuras labāk atspoguļo galalietotāja vajadzības, galu galā ir pašu lietotāju atbildība, bāzes likmju sistēmiskais nozīmīgums attaisno valstu centrālo banku aktīvu iesaistīšanos reformas procesā, lai saglabātu euro zonas galveno bāzes likmju ticamību, integritāti un reprezentativitāti. ECB iesaistīšanās šajā darbā notika šādos veidos: 1) dalība regulatoru rīkotā jautājumu sabiedriskā apspriešanā; 2) publiski atgādinājumi bankām rīkoties atbildīgi un uzņemties kolektīvu atbildību par galveno bāzes likmju drošu darbību, tādējādi novēršot potenciālus pārrāvumus finanšu tirgu darbībā, kamēr noris regulējuma uzlabošana; 3) katalizatora funkcija tirgus iniciatīvās, lai novērtētu iespējas reformēt pašreizējās bāzes likmes, īpaši EURIBOR, un naudas tirgus darījumu datu apkopošana EURIBOR administratora (*Euribor-EBF*) vajadzībām, lai nodrošinātu uz darījumiem balstītu beznodrošinājuma naudas tirgus darījumu bāzes likmes pamatotību; 4) dalība Finanšu stabilitātes padomes (FSP) izveidotajā Oficiālajā sektora koordinācijas grupā etalona likmju reformas jautājumos.²² 2013. gadā ECB arī sagatavoja atzinumu par Eiropas Komisijas priekšlikumu regulai par indeksiem, ko izmanto kā etalonus finanšu instrumentos un finanšu līgumos.²³

ECB iesaistījās arī starptautiskās iniciatīvās, kuru mērķis bija stiprināt paralēlā banku sektora regulējumu, piedaloties debatēs FSP līmenī par politiku un regulējumu. Konkrēti, ECB palīdzēja

21 Bāzeles III likviditātes noteikumi paredz pakāpenisku LSR ieviešanu, sākot no 60% 2015. gadā un katru gadu to palielinot par 10 procentu punktiem, lai 2019. gadā sasniegtu 100%. CRR paredz, ka pakāpeniskā ieviešana ES notiks straujāk, to pilnībā pabeidzot līdz 2018. gadam.

22 Sīkāku informāciju par ECB iniciatīvām bāzes likmju reformas jomā sk. ECB 2013. gada oktobra "Mēneša Biļetena" rakstā *Reference interest rates: role, challenges and outlook* ("Bāzes likmes: nozīme, problēmas un perspektīva").

23 Sk. CON/2014/2 (pieejams ECB interneta vietnē).

sagatavot pārstrādātos ieteikumus par paralēlā banku sektora pārraudzības un regulējuma stiprināšanu, ko FSP publicēja 2013. gada 29. augustā.²⁴ Ieteikumi izklāstīja regulējumu to finanšu stabilitātes risku risināšanai, kurus izraisa paralēlā banku sektora dalībnieki, izņemot naudas tirgus fondus, un vērtspapīru finansējuma darījumi. FSP ieteikumi arī uzsvēra, ka nepieciešams nodrošināt lielāku caurredzamību attiecībā uz *repo* un vērtspapīru aizdevumu darījumiem, ņemot vērā to nozīmi monetārās politikas īstenošanā un finanšu stabilitātē. Šajā sakarā ECB pēta iespējas izveidot Eiropas līmeņa struktūru nodrošinātā finansējuma datu apkopošanai, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt parāda finansējumu esošajām tirgus infrastruktūrām un pēc iespējas samazināt datu sniedzēju slogu.

3.3. GRĀMATVEDĪBA

2013. gadā ECB turpināja piedalīties grāmatvedības jomā veiktajā darbā dažādās grupās, t.sk. BCBS un EBI apakšstruktūrās.

Visu gadu Starptautiskā Grāmatvedības standartu padome (SGSP) un ASV Finanšu grāmatvedības standartu padome (FGSP) turpināja darbu, saskaņojot to attiecīgos grāmatvedības regulējumus. Pārsvārā darbs bija saistīts ar finanšu instrumentu projekta pabeigšanu, t.sk. finanšu aktīvu un pasīvu klasificēšanu un vērtēšanu, vērtības samazināšanās un riska ierobežošanas darījumu uzskaiti, kā arī ar nomu.

Finanšu instrumentu grāmatvedības uzskaitē ir svarīga no finanšu stabilitātes viedokļa, jo tā var radīt svārstības banku peļņas un zaudējumu aprēķinā, tādējādi palielinot procikliskumu finanšu sistēmā. Pašreizējo priekšlikumu mērķis attiecībā uz vērtības samazināšanos ir pievērsties problēmai, kad paredzamo kreditēšanas zaudējumu grāmatvedības uzskaitē šie zaudējumi tiek atspoguļoti samazināti un novēloti. Šajā jautājumā SGSP un FGSP viedokļi joprojām būtiski atšķiras, tāpēc nav gaidāms, ka šis projekts tiks pabeigts agrāk par 2014. gada 1. pusgadu.

SGSP 2013. gada beigās publicēja jaunu standartu par riska ierobežošanas darījumu grāmatvedības uzskaiti. Tā mērķis ir uzlabot investoru spēju izprast riska pārvaldības darbības un novērtēt nākotnes naudas plūsmu summas, laikus un nenoteiktību, tādējādi veicinot lielāku finanšu stabilitāti.

Visbeidzot, arī nomas darījumu uzskaitē ir nozīme finanšu stabilitātes skatījumā, jo tā visticamāk ietekmēs banku aizņemto līdzekļu īpatsvara rādītāju aprēķināšanu atbilstoši Bāzeles III kapitāla regulējumam. Šo jautājumu vērtē gan SGSP, gan FSGP, bet ECB rūpīgi seko diskusijai.

4. FINANŠU INTEGRĀCIJA

Eurosistēma un ECBS piedalās Eiropas finanšu integrācijas veicināšanā: 1) vairojot izpratni par finanšu integrāciju un veicot tās monitoringu; 2) darbojoties kā privātā sektora aktivitāšu katalizators, kas veicina kolektīvu rīcību; 3) konsultējot jautājumos par finanšu sistēmas un tiešās lēmumu pieņemšanas tiesisko un regulatīvo ietvaru; un 4) nodrošinot finanšu integrāciju veicinošus centrālo banku pakalpojumus.

²⁴ Pilna dokumentācija pieejama <http://www.financialstabilityboard.org>.

IZPRATNES VAIROŠANA PAR FINANŠU INTEGRĀCIJU UN TĀS MONITORINGS

Kopš 2007. gada ECB publicē gada ziņojumu *Financial integration in Europe* ("Finanšu integrācija Eiropā")²⁵. Ziņojuma 2013. gada izdevumā bija iekļauta jauna nodaļa par institucionālajām reformām finanšu integrācijas skatījumā, pievēršot īpašu uzmanību lēmumam par banku savienības izveidošanu un galvenajām norisēm saistībā ar vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) izveidi. Ziņojums pievēršās arī šādām tēmām: 1) jaunākās norises finanšu integrācijas jomā euro zonā; 2) Eurosistēmas darbības finanšu integrācijas jomā; 3) euro zonas naudas tirgus segmentācija zemu procentu likmju apstākļos; 4) euro zonas maza apjoma maksājumu tirgus integrācija; 5) sektoru konti un līdzsvara atgūšana euro zonā; un 6) ES un ASV naudas tirgus strukturāls salīdzinājums, lai parādītu ietekmi uz finanšu integrāciju.

2013. gada 25. aprīlī ECB kopā ar Eiropas Komisiju organizēja konferenci *Financial integration and stability: the impact of ongoing reforms on financial integration and stability* ("Finanšu integrācija un stabilitāte – notiekošo reformu ietekme uz finanšu integrāciju un stabilitāti"). Šī konference sniedza abu iestāžu ekspertiem, kā arī ārējiem dalībniekiem iespēju apspriest finanšu integrācijas un finanšu stabilitātes jomā notiekošo. Viens no galvenajiem secinājumiem bija tas, ka, lai gan finanšu integrācija 2012. gadā uzlabojusies, klimats finanšu tirgos joprojām ir trausls. Tāpēc nepieciešams turpmāks progress banku savienības izveides virzienā.

Finanšu integrācijas monitoringā izmantotais kvantitatīvo rādītāju kopums 2013. gadā tika rūpīgi pārskatīts un aktualizēts. Reizi pusgadā ECB interneta vietnē tiek publicēts integrācijas statistikas rādītāju standarta apkopojums.

PRIVĀTĀ SEKTORA AKTIVITĀŠU VEICINĀŠANA

SEPA

Vienotā euro maksājumu telpa (SEPA) ir iniciatīva, kuras mērķis ir panākt integrētu visas Eiropas tirgu neliela apjoma maksājumu pakalpojumiem euro, novēršot visas atšķirības starp pārrobežu un iekšzemes maksājumiem. 2013. gadā iniciatīva pietuvojās atskaites punktam – līdz 2014. gada 1. februārim aizstāt esošās nacionālās kredīta pārvedumu un tiešā debeta maksājumu shēmas ar SEPA atbilstošām alternatīvām.²⁶ Lai veicinātu savlaicīgu migrāciju, Eurosistēma 2013. gadā pastiprināja savas monitoringa un atbalsta aktivitātes šajā jomā. ECB publicēja divus SEPA migrācijas ziņojumus – 2013. gada martā un oktobrī, aprakstot migrācijā panākto progresu un sniedzot vadlīnijas tirgum. Lai vairotu zināšanas par to, ka notiek migrācija, arvien biežāk tika veikti komunikācijas pasākumi, īpaši iedzīvotājiem, kā arī mazajiem un vidējiem uzņēmumiem. Tika apkopota kvantitatīva un kvalitatīva informācija, lai monitorētu valstu kopienų gatavību migrācijai un to migrācijas tempu. Vairākas valstis migrācijā izvēlējās izmantot vienlaicīgas migrācijas pieeju, un Eurosistēma izteica brīdinājumus par riskiem, kas bija ar to saistīti un apdraudēja plašāku piegādes ķēdi, kurā ietilpst lielās korporācijas, valsts pārvalde, uzņēmumi un iedzīvotāji. Saskaņā ar ECB rādītājiem par euro zonu 2013. gada decembrī SEPA kredīta pārvedumi veidoja 73.8% no visiem kredīta pārvedumiem, bet SEPA tiešā debeta maksājumi veidoja 41.0% no visiem tiešā debeta maksājumiem.

Eiropas Komisija uzskatīja, ka, lai gan migrācija paātrinājusies, nav ticams, ka līdz 2014. gada 1. februārim tā būs pilnībā pabeigta. Tāpēc 9. janvārī Komisija publicēja priekšlikumu ES regulai, kas ļauj maksājumu pakalpojumu sniedzējiem turpināt pieņemt maksājumus nacionālajā formātā

²⁵ Šie ziņojumi pieejami ECB interneta vietnē.

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 14. marta Regula (ES) Nr. 260/2012, ar ko nosaka tehniskās un darbības prasības kredīta pārvedumiem un tiešā debeta maksājumiem euro un groza Regulu (EK) Nr. 924/2009.

vēl sešus mēnešus ilgā papildu pārejas periodā. Neapstrīdot Komisijas priekšlikumu, 9. janvārī publicētajā paziņojumā presei ECB aicināja visus tirgus dalībniekus pabeigt pāreju uz SEPA standartiem sākotnēji noteiktajā termiņā. ECB atzinums par tiesību akta priekšlikumu publicēts 2014. gada 22. janvārī.²⁷ Regulas projekts tika iesniegts Eiropas Parlamenta un Padomes izskatīšanai 2014. gada februārī.

SEPA Padome²⁸ 2013. gadā sanāca, lai apspriestu vairākus ar SEPA migrāciju, maksājumu shēmām, inovācijām un attiecīgo ES tiesisko regulējumu saistītus jautājumus. Ņemot vērā, ka 2014. gada 1. februāris iezīmēja jaunās fāzes sākumu Eiropas maza apjoma maksājumu integrācijas procesā, bija jāpārskata arī pārvaldības jautājumi. ECB, Eiropas Komisija un citas iesaistītās puses visu gadu apmainījās viedokļiem par turpmāko darba gaitu. Decembrī ECB paziņoja, ka izveidota Euro maza apjoma maksājumu padome, kas aizstāja SEPA Padomi, ar plašākām pilnvarām un sastāvu, kā arī stingri uz rezultātu orientētu pieeju.

Joprojām nepieciešams progress SEPA maksājumu karšu jomā. 2013. gadā otrajā forumā par SEPA karšu standartizāciju, Eurosistēma izteica viedokli, ka nepieciešama sadarbība. Eurosistēma veica SEPA regulējuma drošuma vērtēšanu un maksājumu termināļu sertificēšanai izveidē panāktā progresa monitoringu, kā arī strādāja pie inovācijām, kas saistītas ar karšu maksājumiem, īpaši saistībā ar viedtālrunu lietošanu karšu maksājumu akceptēšanai.

SEPA maksājumu instrumenti balstās uz vienotu darbības praksi, tehniskajiem standartiem un drošības prasībām, un tie veido pamatu inovatīviem Eiropas mēroga maksājumu risinājumiem. Šajā sakarā Eurosistēma analizēja maksājumu iniciēšanas pakalpojumu parādīšanos, ko piedāvā kontu neapkalpojošās trešās personas – pakalpojumu sniedzēji –, un 2013. gada martā un aprīlī rīkoja sanāksmes par šiem jautājumiem ar iesaistītajām pusēm. Tas palīdzēja precizēt jēdzienu "piekļuve maksājumu kontam", kas tika ietverts Eiropas Komisijas priekšlikumā par Maksājumu pakalpojumu direktīvas pārskatīšanu²⁹.

Maza apjoma maksājumu klīringa un norēķinu infrastruktūrai var būt nozīme integrēta maza apjoma maksājumu tirgus izveidē. 2013. gada septembrī Eurosistēma publicēja aktualizētus SEPA atbilstības kritērijus attiecībā uz šādām infrastruktūrām³⁰, ņemot vērā pārmaiņas attiecīgajā tirgū un regulējumā kopš kritēriju pirmās publicēšanas 2008. gadā.

Visbeidzot, katru otro gadu ECB organizē maza apjoma maksājumu konferenci kopā ar kādu ECBS centrālo banku. 2013. gada oktobrī šo konferenci kopīgi organizēja ECB un *Banque de France*, un tā notika Parīzē. Tajā piedalījās augsta līmeņa politikas veidotāji, akadēmisko aprindu pārstāvji un tirgus dalībnieki, un tā pievērsās problēmām un iespējām, ar kādām tirgus dalībnieki un valsts iestādes sastopas maza apjoma maksājumu integrācijas un inovāciju jomā.

VĒRTSPAPĪRU TIRGI

Lai atdzīvinātu Eiropas strukturētā finansējuma tirgu, ņemot vērā tā lomu tautsaimniecības kreditēšanā un tādejādi, iespējams, arī tautsaimniecības ilgtermiņa ekonomiskās izaugsmes nodrošināšanā, ECB darbojas kā katalizators vairākās iniciatīvās, kas saistītas ar šo tirgus

27 Eiropas Centrālās bankas 2014. gada 22. janvāra Atzinums par priekšlikumu regulai par SEPA migrācijas datuma atlikšanu (CON/2014/3).

28 Šis ir iesaistīto pušu forums, kuru kopīgi vada ECB un Eiropas Komisija un kura mērķis ir veicināt integrēta tirgus izveidi neliela apjoma maksājumiem euro, nodrošinot pienācīgu visu pušu iesaistīšanos un sekmējot vienprātību par nākamajiem soļiem, kas veicami SEPA īstenošanā.

29 Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 13. novembra Direktīva 2007/64/EK par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvu 97/7/EK, 2002/65/EK, 2005/60/EK un 2006/48/EK un atceļ Direktīvu 97/5/EK.

30 Pieejami ECB interneta vietnē.

segmentu. Konkrētāk, ECB atbalsta tādu augstas kvalitātes produktu izstrādi, kuri varētu piesaistīt investorus no privātā sektora vidēja termiņa un ilgtermiņa investīciju periodā. 2013. gadā ECB piedalījās vairākās šādās iniciatīvās, kuras bija saistītas vērtspapīriem, kas nodrošināti ar aktīviem, un segtajām obligācijām.

Lai uzlabotu caurredzamību ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru jomā, 2013. gadā Eurosistēmas nodrošinājuma regulējumā par atbilstības kritēriju ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru gadījumā noteica ziņu sniegšanu atsevišķu aizdevumu dalījumā. Ziņu sniegšana atsevišķu aizdevumu dalījumā par darījumiem, kuru nodrošinājums ir mājokļa hipotēka un aizdevumi maziem un vidējiem uzņēmumiem, kļuva obligāta 2013. gada 3. janvārī, bet darījumiem, kuru nodrošinājums ir komercčīla, – 1. martā. Tās pašas prasības 2014. gada sākumā tika attiecinātas uz četrām papildu aktīvu kategorijām (aktīvi, kuru nodrošinājums ir patēriņa kredīts, līzings, kredīts automobiļa iegādei un kredītkaršu parāds). Aizdevuma līmeņa datus apstrādā, izmantojot tirgus vadītu vienotu aizdevumu līmeņa datu krātuvi – Eiropas Datu noliktavu, un dati jāsniedz vismaz reizi ceturksnī saskaņā ar ECB interneta vietnē pieejamām veidlapām. Turklāt ECB turpināja monitorēt vērtspapīru ar augstākā reitinga nodrošinājumu (*Prime Collateralised Securities*; PCS) iniciatīvu, kuras mērķis ir uzlabot un veicināt kvalitāti, caurredzamību, vienkāršību un standartizāciju visā ar aktīviem nodrošinātu vērtspapīru tirgū ES. Aktīviem, kas pilnībā atbilst PCS asociācijas noteiktajiem kritērijiem, piešķir PCS apzīmējumu. ECB PCS asociācijā darbojas pastāvīgā novērotāja statusā.

Novērotāja statusā ECB darbojusies arī Nodrošināto obligāciju apzīmējuma iniciatīvā, ko sagatavoja Eiropas Nodrošināto obligāciju padome, lai uzlabotu standartus un palielinātu caurredzamību Eiropas Nodrošināto obligāciju tirgū. 2013. gadā, saņemot ECB, Eiropas Banku iestādes un investoru kopienas ieteikumus, tika nodrošināta Nodrošināto obligāciju apzīmējuma atbilstība Kapitāla prasību regulas 129. panta noteikumiem.³¹

KONSULTĀCIJAS PAR FINANŠU SISTĒMAS UN TIEŠĀS LĒMUMU PIEŅEMŠANAS TIESISKO UN REGULATĪVO BĀZI

Lai veicinātu finanšu integrāciju, ECB un Eurosistēma atbilstoši savām padomdevēja un regulatora funkcijām veic monitoringu un aktīvi veicina ES regulatīvā ietvara attīstību. Papildus šīm darbībām, kuras aplūkotas citās šā pārskata sadaļās³², finanšu integrācijas palielināšanos ar regulatīvo pasākumu palīdzību veicināja šādas ECB darbības.

SEPA projekts un grozījumi regulā par maza apjoma maksājumiem, kā arī nepieciešamība uzlabot maksājumu statistikas kvalitāti, ticamību un detalizācijas pakāpi lika ECB pārskatīt tās tiesisko regulējumu šādas statistikas jomā. Tas tika darīts, sagatavojot jaunu regulu par maksājumu statistiku³³, kas nosaka prasību pārskatu sniedzējiem sniegt konsekventu un saskaņotu maksājumu statistiku. Tiek pārstrādāta arī Pamatnostādne ECB/2007/9 par monetāro, finanšu iestāžu un tirgu statistiku, lai uzlabotu NCB sniegto statistisko informāciju, t.sk. attiecībā uz maksājumu datiem.³⁴ Jaunais tiesiskais regulējums maksājumu statistikas jomā stāsies spēkā, sākot ar datiem, kuri attiecas uz 2014. gada 2. pusgadu. Sīkāku informāciju par tiesību aktiem, kas reglamentē uzlaboto maksājumu statistiku, sk. 2. nodaļas 4. sadaļā.

2013. gada septembrī un oktobrī ECB sniedza konsultācijas par triju Eiropas Komisijas tiesību aktu priekšlikumiem: priekšlikumu direktīvai par maksājumu kontu tarifu caurredzamību un

31 Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 575/2013 par prudenčuālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012.

32 Īpaši sk. šīs nodaļas 3. sadaļu un 2. nodaļas 6.2. sadaļu.

33 Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 28. novembra Regula (ES) Nr. 1409/2013 par maksājumu statistiku (ECB/2013/43).

34 Eiropas Centrālās bankas 2007. gada 1. augusta Pamatnostādne par monetāro, finanšu iestāžu un tirgu statistiku (ECB/2007/9).

salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām, tiesību aktu paketi, kas pārskata Maksājumu pakalpojumu direktīvu, un regulu par starpbanku komisijas maksām, ko piemēro kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem. Visu triju priekšlikumu mērķis ir panākt maksājumu pakalpojumu integrācijas, konkurētspējas un efektivitātes uzlabošanas atbilstoši lietotāju vajadzībām. ECB atzinums par pirmo tiesību aktu tika publicēts novembrī.³⁵ ECB atzinumi par diviem pēdējiem tiesību aktiem publicēti 2014. gada februārī.^{36, 37}

ECB piedalījās UNIDROIT Izpētes grupā, kuras uzdevums bija izstrādāt principu projektu attiecībā uz izslēdzošā ieskaita (*close-out netting*) nosacījumu izpildāmību.³⁶ Savā 92. sanāksmē 2013. gada 10. maijā UNIDROIT Ģenerālpadome pieņēma Principus attiecībā uz izslēdzošā ieskaita nosacījumu izpildāmību. ECB atbalsta principu mērķus izslēdzošā ieskaita nosacījumu izpildāmības uzlabošanai, īpaši situācijās, kurās iesaistītas vairākas jurisdikcijas, lai nodrošinātu stabilu pamatu (komercietisību un maksātspējas tiesību ziņā) riska pārvaldībai un mazināšanai finanšu iestādēs, kā arī regulatīvo politiku piemērošanai starptautiskā kontekstā.

ES līmenī ECB piedalās Komisijas dalībvalstu vērtspapīru tiesību aktu direktīvas darba grupā (*Securities Law Directive Member States Working Group*), kuras mērķis ir saskaņot tiesisko bāzi, kas attiecas uz starpnieku turētiem vērtspapīriem un to pārvedumiem. ECB intereses šajā jomā īpaši saistītas ar nodrošinājuma pārvaldības noteikumiem (piemēram, nodrošinājuma atkārtotas izmantošanas regulējumu).

Turklāt ECB piedalās Eiropas Pēctirdzniecības grupas (*European Post Trade Group*) darbā. Šī grupa ir kopīga Eiropas Komisijas, ECB, Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes un Eiropas Finanšu tirgu asociācijas iniciatīva. Grupas uzdevums ir veicināt efektīvu, drošu un stabila pēctirdzniecības pakalpojumu tirgus attīstību ES. Šā uzdevuma izpildē grupa pamatojas uz iepriekšējo iniciatīvu, t.i., Tirgus infrastruktūru ekspertu grupas un Klīringa un norēķinu konsultatīvās un monitoringa ekspertu grupas II, paveikto darbu. Pašreizējais darbs skar tikai tās finanšu saskaņošanas jomas, kuras pašlaik neietver citas pastāvošās regulatīvās vai nozares iniciatīvas. Tāpēc tas papildina pašreizējās Komisijas regulatīvās iniciatīvas un TARGET2 vērtspapīriem (T2S) programmas īstenošanu.

FINANŠU INTEGRĀCIJU VEICINOŠU CENTRĀLO BANKU PAKALPOJUMU NODROŠINĀŠANA

Eurosistēmas liela apjoma maksājumu otrās paaudzes sistēma TARGET2 ir pirmā tirgus infrastruktūra, kas pilnībā integrēta un saskaņota Eiropas līmenī. Sadarbībā ar banku nozari Eurosistēma turpināja veikt TARGET2 uzlabojumus (sk. 2. nodaļas 2.1. sadaļu).

T2S, Eurosistēmas nākotnes vērtspapīru norēķinu pakalpojums, būtiski ietekmēs pēctirdzniecības vides saskaņošanu un integrāciju Eiropā. T2S automātiski novērsīs daudzas pārrobežu klīringu un norēķinus traucējošās Džovanīni barjeras³⁷, t.sk.: 1) nodrošinot vienotu IT platformu ar kopēju saskarni un vienotu ziņojumu pārraides protokolu; 2) saskaņotu darbības dienu visiem saistītajiem tirgiem; un 3) piemērojot vienotu saskaņotu norēķinu modeli, kurā ietilpst piegāde pret samaksu, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, visiem iekšzemes un pārrobežu darījumiem.

Tomēr pat ar šo vienoto tehnisko platformu saglabāsies būtiski šķēršļi pārrobežu norēķinu veikšanā, kuri jānovērš, lai finanšu tirgi varētu pilnībā baudīt pēctirdzniecības vides finansiālās integrācijas

³⁵ CON/2013/77.

³⁶ Sk. *Study LXXVIII C – Principles and rules on the netting of financial instruments*, kas pieejams UNIDROIT interneta vietnē (www.unidroit.org).

³⁷ Šīs barjeras ir tehniskas vai ar tirgus praksi saistītas barjeras, tiesiskas vai ar nodokļu procedūrām saistītas barjeras (vairāk informācijas sk. Eiropas Savienības oficiālajā interneta vietnē (<http://europa.eu>)).

sniegtās priekšrocības. T2S Konsultatīvā grupa, kas ir T2S pārvaldības sastāvdaļa, ir atbildīga par dažādiem jautājumiem, t.sk. par T2S pēctirdzniecības saskaņošanas veicināšanu, kā arī par to jomu noteikšanu, kurās tirgi, kas izmantos T2S, joprojām atpalielā no pārējās Eiropas kopīgas vienošanās ceļā sagatavoto saskaņošanas standartu ieviešanā. Grupa regulāri publicē saskaņošanas progresu ziņojumus (ceturtais ziņojums tiks publicēts 2014. gada martā) un pastāvīgi veic tirgu progresu monitoringu, kuri pievienosies T2S. Šie ziņojumi pieejami arī T2S Padomei un ECB Padomei, un tie nosaka, ka T2S Konsultatīvā grupa ir saskaņošanas darba pamatnodoms, sadarbībā ar Eiropas Komisiju un citiem attiecīgajiem dalībniekiem nodrošinot ievērojamu atbalstu T2S un plašākam pēctirdzniecības saskaņošanas darbam Eiropā (sk. 2. nodaļas 2.2. sadaļu).

Visbeidzot, nodrošinājuma pārvaldības jomā centrālo banku korespondentattiecību modelis (CCBM) veicinājis finanšu integrāciju kopš tā ieviešanas 1999. gadā, ļaujot visiem euro zonas darījuma partneriem pārrobežu darījumos izmantot atbilstošos aktīvus kā nodrošinājumu Eurosistēmas kredītooperācijās neatkarīgi no darījuma partnera atrašanās vietas vai valsts, kurā aktīvs emitēts. Eurosistēma pašlaik veic CCBM uzlabojumus, kuri tiks ieviesti 2014. gadā (sk. 2. nodaļas 2.3. sadaļu).

5. MAKSĀJUMU SISTĒMU UN TIRGUS INFRASTRUKTŪRU PĀRRAUDZĪBA

Pildot pārraudzības funkciju, Eurosistēmas mērķis ir nodrošināt maksājumu, klīringa un norēķinu sistēmu, kas apstrādā darījumus euro, kā arī maksāšanas līdzekļu, galveno pakalpojumu sniedzēju un citu kritisku infrastruktūru drošību un efektivitāti, veicot to monitoringu un novērtējot tās saskaņā ar piemērojamiem pārraudzības standartiem un, ja nepieciešams, ieviešot pārmaiņas.³⁸

Eurosistēma savus pārraudzības uzdevumus iestrādājusi konkrētos standartos un prasībās, kas jāizpilda finanšu tirgus infrastruktūrām. Standartu un prasību pamatā ir starptautiski atzīti pārraudzības standarti. 2013. gada 3. jūnijā Padome apstiprināja SNB Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas (*Committee on Payment and Settlement Systems*; CPSS) un Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas Tehniskās komitejas (*Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions*; IOSCO) 2012. gada aprīlī izstrādātos *Principles for Financial Market Infrastructures* (PFMI; "Finanšu tirgus infrastruktūru principi"), kas Eurosistēmai jāizmanto visu veidu finanšu tirgus infrastruktūru pārraudzībā. Tā arī nolēma uzsākt sabiedrisko apspriešanos par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzības prasību regulas projektu, kurā "Finanšu tirgus infrastruktūru principi" ietverti juridiski saistošā veidā. Regulas projekts un paziņojums preseī publicēti 2013. gada 7. jūnijā ECB interneta vietnē.

"Finanšu tirgus infrastruktūras principi" aizstāj iepriekšējos CPSS izstrādātos *Core Principles for Systemically Important Payment Systems* (CPSIPS; "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipi"), CPSS-IOSCO *Recommendations for Securities Settlement Systems* ("Rekomendācijas vērtspapīru norēķinu sistēmām"), kā arī CPSS-IOSCO *Recommendations for Central Counterparties* ("Rekomendācijas centrālajiem darījuma partneriem"). Tie paredzēti, lai finanšu tirgus infrastruktūras padarītu izturīgākas pret sistēmas dalībnieku saistību neizpildi un finanšu krīzi. Eurosistēma uzskata, ka savlaicīga un konsekventa jauno principu ieviešana lielākajās

³⁸ Sīkāka informācija par Eurosistēmas pārraudzības funkciju un darbībām sniegta arī ECB interneta vietnē un konkrētos Eurosistēmas pārraudzības ziņojumos, t.sk. 2011. gada jūlijā publicētajos "Eurosistēmas pārraudzības politikas pamatprincipos" (pieejami ECB interneta vietnē).

valstīs ir svarīga, lai uzlabotu finanšu stabilitāti pasaulē, veicinātu finanšu tirgu infrastruktūru spēju pārvaldīt dažādus riskus un novērstu regulatīvās arbitražas risku.

5.1. LIELA APJOMA MAKSĀJUMU SISTĒMAS UN INFRASTRUKTŪRAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI

Liela apjoma maksājumu sistēmas veido euro zonas tirgus infrastruktūras pamatu, un tām ir būtiska nozīme finanšu sektora un visas tautsaimniecības stabilitātes un efektivitātes nodrošināšanā. Eurosistēma piemēro skaidri definētus pārraudzības politikas pamatprincipus visām liela apjoma maksājumu sistēmām (gan savai sistēmai, gan privātā sektora sistēmām), kuras veic euro denominētu darījumu norēķinus.

TARGET2

ECB vada un koordinē TARGET2 pārraudzības darbības, cieši sadarbojoties ar visām euro zonas NCB un tām NCB, kuras pievienojušās TARGET2. 2013. gadā galveno uzmanību TARGET2 pārraudzībā Eurosistēma pievērša darbības risku jautājumiem un sistēmas faktiskās un iespējamās darbības atšķirību analīzei saskaņā ar jaunajiem "Finanšu tirgu infrastruktūras principiem". Jaunās prasības, ko nosaka "Finanšu tirgu infrastruktūras principi", ietver vairāku līmeņu dalības mehānisma analīzi, visaptveroša risku pārvaldības regulējuma izveidi un vispārēju uzņēmējdarbības risku analīzi. Saistībā ar jaunajiem principiem faktiskās un iespējamās darbības atšķirību analīzē konstatētas dažas uzlabojumu jomas.

Eurosistēma arī veica TARGET2 savstarpēji atkarīgo jomu, ieskaitot uz sistēmu, institūciju un vidi balstīto savstarpējo atkarību (t.sk. tādu, kuras varētu rasties saistībā ar pievienošanos TARGET2 vērtspapīriem) analīzi, lai palielinātu pārraugu un operatoru izpratni par riskiem, kas izriet no šādas savstarpējās atkarības. Nepieciešamība mazināt no šādas savstarpējās atkarības izrietošos riskus norādīta "Finanšu tirgu infrastruktūras principos". TARGET2 savstarpējo atkarību analīzē pievērsta uzmanību riskiem, ko citas struktūras rada TARGET2, un tā veicina TARGET2 darbībai kritisku struktūru noteikšanu, kā arī saistīto risku un TARGET2 operatora veikto riska vadības pasākumu efektivitātes novērtēšanu.

Turklāt Eurosistēma turpināja veikt TARGET2 transakciju līmeņa datu analīzi, izmantojot šim nolūkam paredzētu modelējošu analītisku rīku. Kvantitatīvā analīze apstiprina un papildina TARGET2 standarta pārraudzību. Cits darbības virziens bija veltīts TARGET2 stresa testu īstenošanai, riska vai agrīnā brīdinājuma rādītāju definēšanai un testēšanai un netiešās dalības TARGET2 struktūras analīzei. Papildus tam veikti pētījumi par starpbanku naudas tirgus funkcionēšanu euro zonā, balstoties uz to naudas tirgus darījumu datubāzi, kuru identificēšanas pamatā ir TARGET2 maksājumi.

EURO1

EURO1 ir liela apjoma maksājumu sistēma darījumiem euro starp bankām, kas veic operācijas ES. Tās darbību nodrošina EBA CLEARING. EURO1 darbības pamatā ir daudzpusēju neto norēķinu princips, bet galarezultātā EURO1 dalībnieku dienas beigu pozīciju norēķini, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, tiek veikti TARGET2 sistēmā, ECB pildot norēķinu aģenta funkcijas.

ECB uzticēts veikt EURO1 galvenā pārrauga pienākumu ciešā sadarbībā ar visām euro zonas NCB. 2013. gadā EBA CLEARING mainīja zaudējumu dalīšanas aprēķināšanas metodi, kas jāizmanto EURO1 vairāk nekā triju dalībnieku saistību nepildīšanas gadījumā. Jaunā pieeja ir vienkāršāka

nekā iepriekšējā (jo, ja saistības neizpilda daudzi dalībnieki, tiek piemērotas tās pašas procedūras neatkarīgi no saistības neizpildījušo dalībnieku skaita) un motivē EURO1 dalībniekus aktīvāk pārvaldīt kredītrisku sistēmā, jo to zaudējumu daļa būs atkarīga no divpusējiem ierobežojumiem, kas noteikti saistības neizpildījušam dalībniekam (neizpildījušiem dalībniekiem). Ņemot vērā EURO1 sistēmisko nozīmi euro zonas maksājumu vidē, Eurosistēma novērtēja ietekmi, kāda šādai pārmaiņai varētu būt uz EURO1 atbilstību piemērojamiem pārraudzības standartiem. Tā secināja, ka mainītā zaudējumu dalīšanas aprēķināšanas metode neradīs nelabvēlīgu ietekmi uz EURO1 sistēmas juridisko struktūru un riska profilu.

ECB arī rūpīgi veic monitoringu, kā tiek ieviesti ieteikumi, kas sniegti sistēmas operatoram 2011. gadā pēc visaptveroša EURO1 novērtējuma atbilstoši "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem".

PASTĀVĪGA PIESLĒGUMA NORĒĶINU SISTĒMA

Pastāvīga pieslēguma norēķinu sistēmas (*Continuous Linked Settlement; CLS*) darbību nodrošina *CLS Bank International* (CLS banka). Šī sistēma sniedz daudzvalūtu pakalpojumu sinhroniem (t.i., maksājums pret maksājumu; PvP) valūtas maiņas darījumu maksājuma rīkojumu norēķiniem. Izmantojot PvP mehānismu, CLS paredzēta ar valūtas maiņas darījumu norēķiniem saistīto pamatsummas risku novēršanai. CLS pašlaik veic norēķinus 17 pasaulē visvairāk tirgotajās valūtās, t.sk. euro. Tā kā CLS banka reģistrēta ASV, Federālo rezervju sistēma uzņēmusies galvenā CLS pārrauga pienākumu uz sadarbību balstītas pārraudzības mehānismā, kurā iesaistītas G10 valstu centrālās bankas un tās centrālās bankas, kuras emitē CLS norēķinu valūtas. ECB (ciešā sadarbībā ar euro zonas NCB) ietilpst šajā uz sadarbību balstītas pārraudzības mehānismā un ir galvenais CLS veikto euro norēķinu pārraugš.

ECB veiktās CLS pārraudzības darbības 2013. gadā ietvēra arī stratēģisko iniciatīvu jomā paveikto un to riska mazināšanas papildu pakalpojumu pārskatīšanu, kuru sniegšanu apsvēra CLS, t.sk. norēķina tajā pašā dienā par norēķinu sesijā slēgtajiem darījumiem ASV dolāros un Kanādas dolāros ieviešanu. ECB arī organizēja *Euro CLS Group* (euro zonas forums viedokļu apmaiņai par jautājumiem un norisēm saistībā ar CLS) tikšanos, kurā notika sākotnējās apspriedes par iespējamo Eiropas norēķinu tajā pašā dienā par norēķinu sesijā slēgtajiem darījumiem.

SWIFT

SWIFT ir nozīmīga finanšu stabilitātes aspektā, jo tā sniedz drošus ziņojumu pārraides pakalpojumus finanšu nozarei vairāk nekā 210 valstīs. G10 valstu centrālās bankas izveidojušas uz sadarbību balstītu SWIFT pārraudzības mehānismu. ECB un dažas citas euro zonas NCB sniedz savu ieguldījumu dažādās pārraudzības darbībās, ko veic uz sadarbību balstītas pārraudzības grupa, kurā galvenā pārrauga pienākumus izpilda *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique*. Turklāt tika izveidots SWIFT Pārraudzības forums, lai saistībā ar SWIFT pārraudzību paplašinātu informācijas apmaiņu un dialoga veidošanu, aptverot lielāku centrālo banku grupu.

SWIFT uz sadarbību balstītas pārraudzības darbības tiek īstenotas SWIFT pārraudzības gada plāna ietvaros. Plāns sagatavots, izmantojot uz risku balstītas pārraudzības plānošanas pieeju. Pārraudzības darbības vērstas uz tiem SWIFT pakalpojumiem, kuri, iespējams, varētu ietekmēt pasaules finanšu infrastruktūras sistēmisko risku. 2013. gadā pārraudzības darbības joprojām bija pievērstas Dalītās arhitektūras projekta, kas uzlabo SWIFT elastību, ieviešanai. FIN programmatūras atjaunošana ir otrs lielākais SWIFT projekts, kam tiek veikts rūpīgs monitoringš. Šā projekta mērķis ir mazināt tehnoloģiju risku un izmaksas, nodrošinot IT platformu stratēģisko saskaņojumu. Turklāt pārraugi arī pārskatīja uzņēmuma riska pārvaldību, darbības nepārtrauktību,

loģiskos drošības elementus un SWIFT darbības kiberaizsardzību, kā arī ar lietotāju kopienas dalību veiktos pretestības spēju testus.

5.2. NELIELA APJOMA MAKSĀJUMU SISTĒMAS UN MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻI

Eurosistēmas pienākumos ietilpst arī neliela apjoma maksājumu sistēmu un maksāšanas līdzekļu pārraudzība. Neliela apjoma maksājumu sistēmu pārraudzības standarti, kas pamatojas uz "Sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pamatprincipiem", ir pārskatīti, lai ņemtu vērā ieviestos "Finanšu tirgu infrastruktūras principus" un arī atspoguļotu neliela apjoma maksājumu sistēmu lielāku integrāciju saistībā ar Vienotās euro maksājumu telpas (SEPA) projekta noteikto tehnisko standartu un procedūru saskaņošanu. SEPA rada stimulu arvien lielākam skaitam neliela apjoma maksājumu sistēmu vai nu izveidot pārrobežu saiknes ar citām šādām sistēmām, vai piedāvāt pakalpojumus vairāk nekā vienā valstī. Tāpēc pārstrādātajos pārraudzības pamatprincipos iekļauta jauna euro neliela apjoma maksājumu sistēmu klasifikācija, atspoguļojot sistēmas nozīmi Eiropas perspektīvā. Pārstrādātajos pamatprincipos ietvertas arī neliela apjoma maksājumu sistēmu saikņu pārraudzības prognozes, ko Padome apstiprināja 2012. gadā.

Attiecībā uz neliela apjoma maksājumu sistēmām ECB ir vadošais STEP2 sistēmas (visas Eiropas automatizētā klīringa centrs neliela apjoma maksājumiem euro; to pārvalda un tā darbību nodrošina EBA CLEARING) pārraug. STEP2 veic dažādu neliela apjoma maksājumu apstrādi, piemēram, apstrādā SEPA kredīta pārvedumus un SEPA tiešā debeta maksājumus, kā arī Itālijā un Īrijā veiktos iekšzemes darījumus, kas tiek apstrādāti saskaņā ar iekšzemes tehniskajiem standartiem un aprobežojas ar attiecīgās valsts banku sektoru. 2013. gadā STEP2 pakalpojumos ieviestās nozīmīgās pārmaiņas bija pakļautas pārraudzības novērtējumam. Novērtētās pārmaiņas ietvēra papildu norēķinu cikla ieviešanu SEPA kredīta pārvedumu pakalpojumam, uz internetu balstīta elektroniskas banku informācijas pārraides un drošības standarta (*Electronic Banking Internet Communication Standard*; EBICS) ieviešanu un tehniskās infrastruktūras papildināšanu ar trešo datu centru. Šīs pārmaiņas neietekmēja pilnīgu sistēmas atbilstību piemērojamiem pārraudzības standartiem.

Pievēršoties maksāšanas līdzekļiem, 2013. gadā Eurosistēmas veiktā pārraudzība joprojām galvenokārt bija vērsta uz maksājumu kartēm. Eurosistēma turpināja veikt euro zonā aktīvi darbojošos starptautisko karšu maksājumu shēmu pārraudzības vērtēšanu. Turklāt ECB publicēja otro Eurosistēmas ziņojumu par krāpšanos ar maksājumu kartēm, kas izsniegtas SEPA. Otrajā ziņojumā pirmo reizi bija iekļauta informācija par krāpšanu katras ES valsts līmenī un norādīts, ka 2010. un 2011. gadā kopumā krāpšanas apjoms turpināja samazināties.

2013. gada janvārī Eiropas Neliela apjoma maksājumu drošības forums, ko veido ES maksājumu pakalpojumu sniedzēju pārraugi un uzraugi, sāka sabiedrisko apspriešanos par "piekļuves maksājumu kontiem" pakalpojumu rekomendāciju projektu. Forums vēlāk šajā gadā ņēma vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu par pārskatīto maksājumu pakalpojumu direktīvu (publicēta 2013. gada jūlijā), ar kuru Eiropas Banku iestādei (EBI) uzdots ciešā sadarbībā ar ECB izstrādāt pamatnostādnes par maksājumu pakalpojumu drošības aspektiem. Tā rezultātā forums pieņēma lēmumu nosūtīt EBI savu ieteikumu galīgo redakciju un to nepublicēt, jo rīkojoties pretēji, ieinteresētajām tirgus pusēm būtu varējušas rasties neskaidrības. Tomēr vienlaikus forums piekrita sagatavot un publicēt dokumentu, kurā tas apkopo veiktā darba pamatelementus un to, kā vislabāk

nodrošināt piekļuves maksājumu kontiem pakalpojuma drošību. Šajā dokumentā redzamas foruma ietvertās vērtīgās tirgus dalībnieku sniegtās atsauksmes.

Turklāt 2013. gada novembrī forums uzsāka sabiedrisko apspriešanos par izstrādātajām mobilo maksājumu drošības rekomendācijām. Forums arī pētīja iespējas ES ietvaros saskaņot informācijas sniegšanu par svarīgiem drošības incidentiem, ar ko saskaras neliela apjoma maksājumu sistēmas, maksājumu shēmas un maksājumu pakalpojumu sniedzēji. Visbeidzot, lai nodrošinātu pārraugu un uzraugu sniegto vērtējumu konsekvenci, forums sagatavoja vērtēšanas rokasgrāmatu 2013. gada janvāra interneta maksājumu drošības rekomendāciju galīgās redakcijas ieviešanai. ECB interneta vietnē tā kļuva pieejama 2014. gada februārī.

5.3. VĒRTSPAPĪRU UN ATVASINĀTO FINANŠU INSTRUMENTU KLĪRINGS UN NORĒĶINI

Eurosistēma ir īpaši ieinteresēta vērtspapīru klīringa un norēķinu sistēmu raitā darbībā, jo ar vērtspapīru klīringu, norēķiniem un glabāšanu saistītie trūkumi var apdraudēt monetārās politikas īstenošanu, maksājumu sistēmu raitu darbību un finanšu stabilitātes nodrošināšanu. Pēdējos gados darbs šajā jomā lielākoties veltīts to ES galveno likumdošanas iniciatīvu pilnveidošanai, ar kurām tiks noteikti vienoti ES finanšu tirgu infrastruktūras pamatprincipi.

CENTRĀLIE DARĪJUMA PARTNERI UN DARĪJUMU REĢISTRI

2013. gadā tika strādāts pie tā, lai nodrošinātu Regulas (ES) Nr. 648/2012 par atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumiem, centrālajiem darījuma partneriem un darījumu reģistriem (zināma arī kā Regula par Eiropas tirgus infrastruktūru; EMIR), kas stājās spēkā 2012. gadā, kā arī attiecīgā regulējuma efektīvu īstenošanu un tehnisko standartu ieviešanu.

Pēc vairākuma tehnisko standartu stāšanās spēkā 2013. gada martā centrālajiem darījuma partneriem (CDP) un darījumu reģistriem bija jāiesniedz kompetentām iestādēm pieteikums atļaujas (atkārtotai) piešķiršanai saskaņā ar EMIR. CDP pieteikumu iesniegšanas termiņš bija 2013. gada septembris. Pēc tam valstu kompetentās iestādes ar iestāžu kolēģiju atbalstu sāka lēmumu pieņemšanas procesu par to, vai CDP atbilst EMIR pamatprincipiem un tāpēc varētu saņemt atļauju. Saskaņā ar EMIR ECB un Eurosistēmas valstu centrālās bankas, pildot centrālās bankas uzdevumu emitēt euro, ir kolēģiju locekles. Tāpēc Eurosistēma būs cieši iesaistīta atļauju sniegšanas procesā visiem ES CDP, kas veic lielu skaitu euro denominētu centrālā klīringa darījumu.

2013. gada novembrī Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde, kas atbildīga par atļauju piešķiršanu darījumu reģistriem, pārņēma to darījumu reģistru uzraudzības pienākumu, kuriem ir ES piešķirta atļauja. 2013. gadā ECB piedalījās Apvienotās Karalistes Finanšu pakalpojumu iestādes (*Financial Conduct Authority*) vadītajā uz sadarbību balstītajā tirdzniecības datu glabātavas DDRL pārraudzībā.

CENTRĀLIE VĒRTSPAPĪRU DEPOZITĀRIJI

ECB 2013. gadā veicināja diskusijas par primāro likumdošanu, kā arī par tehnisko standartu izstrādi saskaņā ar regulas priekšlikumu par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu ES un centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CVD). Ar šo regulu tiks noteikti vienoti ES pamatprincipi CVD pilnvarojumam un uzraudzībai. ECB stingri atbalsta Komisijas priekšlikumu stiprināt CVD piemērojamo tiesisko regulējumu, arī TARGET2 vērtspapīriem nākotnes vides kontekstā. 2013. gada decembrī Eiropas Parlaments, Eiropas Komisija un ES Padome noslēdza politisku vienošanos, tādējādi veicinot Centrālo vērtspapīru depozitāriju Regulas stāšanos spēkā 2014. gadā.

TARGET2 VĒRTSPAPĪRIEM

TARGET2 vērtspapīriem (T2S) ir infrastruktūras projekts, kura mērķis – nodrošināt Eiropas CVD ar vienoto Eiropas platformu vērtspapīru norēķiniem, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. Eurosistēma veiks T2S pakalpojumu pārraudzību un sadarbosies ar iesaistīto CVD kompetentajiem uzraugiem un pārraugiem, kā arī ar centrālajām bankām, kuras emitē ārpus euro zonas esošo valstu atbilstošās valūtas, lai sniegtu tiem visaptverošu ar T2S saistītu informāciju un tie saskaņā ar attiecīgo tiesisko regulējumu varētu pildīt savus tiesību aktos noteiktos pienākumus.

2013. gadā turpinājās Eurosistēmas T2S pārraudzības pamatprincipu izstrāde, kā arī uz sadarbību balstītas vienošanās ar citām valsts iestādēm sagatavošana. Turklāt tika papildināts T2S projekta sākotnējais vērtējums. Tā kā T2S vēl ir izstrādes posmā, pašlaik nav iespējams veikt tā galīgo vērtējumu. Tas būs jādara tuvāk platformas darbības uzsākšanai.

Īpatnējā ieejas ēka (abu biroju torņu priekšplānā) un plašā horizontālā Tīrgus halle noslēdz ēku ansambli un nosaka ECB veidolu.

Ieejas ēka ir ne vien izvirzīta no Tīrgus halles, bet ir arī vairākus metrus augstāka par to. Lai šo ēku varētu uzbūvēt, tika demontētas trīs no 15 betona plāksnēm, kas veido Tīrgus halles jumtu. Demontēja nevis oriģinālās plāksnes, bet tās, ar kurām tika aizstātas 2. pasaules kara laikā iznīcinātās plāksnes. Tā kā šīs plāksnes nebija daļa no sākotnējās ēkas pamatdaļas, pēc vienošanās ar pieminekļu aizsardzības iestādēm bija iespējams tās demontēt, lai atbrīvotu vietu ieejas ēkai.

Īpaši pārsteidzoša ir ieejas ēkas ziemeļu fasāde, aiz kuras izvietots preses centrs. Pretstatā abiem biroju torņiem tā ir trijās dimensijās izliekta virsma, ko veido hiperboliski stikla paneļi. Zem tās stikla paneļi sašķeļ Tīrgus halles betona režģa fasādi, skaidri iezīmējot ECB galveno ieeju.

5. NODAĻA

EIROPAS JAUTĀJUMI

I. POLITIKAS UN INSTITUCIONĀLIE JAUTĀJUMI

Tā kā Eiropa veica politikas pasākumus, lai novērstu ekonomiskās un finanšu krīzes sekas, 2013. gadā turpinājās intensīva sadarbība starp ES institūcijām un struktūrām, īpaši Eiropadomi, ECOFIN, Eurogrupu, Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu un ECB.

ECB prezidents regulāri piedalījās Eurogrupas sanāksmēs un ECOFIN sanāksmēs, kad tajās tika apspriesti ar ECBS mērķiem un uzdevumiem saistīti jautājumi. Turklāt ECB prezidents tika aicināts piedalīties Eiropadomes sanāksmēs, kad tajās tika apspriesti ar ES politikas reakciju uz ekonomisko un finanšu krīzi saistīti jautājumi, un Eurosamītā. Eurogrupas prezidents un ekonomikas, monetāro lietu un par euro atbildīgais komisārs piedalījās ECB Padomes sanāksmēs, kad uzskatīja to par nepieciešamu.

PROGRESS DZIĻĀKAS EKONOMISKĀS UN MONETĀRĀS SAVIENĪBAS VEIDOŠANĀ

ES valstu vai valdību vadītāji 2012. gadā vienojās par mērķi pārtraukt negatīvo atgriezenisko saikni starp bankām un valstīm, novēršot augošo Eiropas finanšu tirgu sadrumstalotību un veicinot to integrāciju. 2013. gadā šajā jomā tika veikti būtiski pasākumi, īpaši attiecībā uz vienota uzraudzības mehānisma (VUM) izveidi. Turklāt ECOFIN 2013. gada decembrī vienojās par vispārēju pieeju attiecībā uz vienota noregulējuma mehānisma izveidi, un Eiropas Parlamenta, Eiropadomes un Eiropas Komisijas dialogā tika panākta galīgā vienošanās par priekšlikumu direktīvai par noguldījumu garantiju shēmām un priekšlikumu banku sanācījas un noregulējuma direktīvai. Sīkāka informācija par VUM izveidi sniegta 4. nodaļas 1.3. sadaļā.

Pēc tam, kad Eiropadome 2012. gada decembrī bija pieņēmusi secinājumus, Eiropas Komisija 2013. gada 20. martā sniedza paziņojumu par svarīgu ekonomisko reformu iepriekšēju saskaņošanu. 2013. gada decembrī Eiropadome aicināja tās prezidentu ciešā sadarbībā ar Eiropas Komisijas prezidentu turpināt darbu pie savstarpēji apstiprinātu līgumisku vienošanos un ar tām saistītu solidaritātes mehānismu sistēmas un, lai panāktu vispārēju vienošanos par abiem elementiem, līdz 2014. gada oktobrim informēt par to Eiropadomi. Eiropadome uzsvēra, ka, veicot konkrētus jaunus ekonomiskās pārvaldības uzlabošanas pasākumus, būs nepieciešama turpmāka rīcība precīzākai demokrātiskās likumības un atbildības nodrošināšanai lēmumu pieņemšanas un īstenošanas līmenī.

EIROPAS SEMESTRIS

Eiropas Komisija 2012. gada novembrī iepazīstināja ar tās 2013. gada izaugsmes apsekojumu, kurā sniegts pārskats par progresu stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu īstenošanā un ietverti galvenie atvēršanās un izaugsmes pasākumi ES kopumā, un iezīmēts Eiropas semestra sākums. 2013. gada apsekojumā uzsvērts, ka dalībvalstīm: 1) jāveic diferencēta un izaugsmei labvēlīga fiskālā konsolidācija; 2) jāatjauno normāla tautsaimniecības kreditēšana; 3) jāveicina izaugsme un konkurētspēja; 4) jārisina ar bezdarbu un krīzes sociālajām sekām saistītās problēmas; un 5) jāmodernizē valsts pārvalde. Šīs prioritātes vēlreiz uzsvērtas Eiropas Komisijas 2013. gada 13. novembrī publicētajā 2014. gada izaugsmes apsekojumā.

Eiropadome 2013. gada marta sanāksmē apstiprināja šīs piecas 2013. gada prioritātes, kuras dalībvalstis iekļāva savās stabilitātes vai konverģences programmās un nacionālajās reformu programmās. Pēc šo programmu pārskatīšanas, t.sk. Euro plus paktā noteikto brīvprātīgo saistību izpildes, ECOFIN 2013. gada jūlijā pirms valsts budžeta pieņemšanas un citu ekonomisko reformu īstenošanas 2. pusgadā katrai dalībvalstij sniedza politikas ieteikumus.

Makroekonomiskās nesabalansētības novēršanas procedūras, kuras mērķis ir novērst un koriģēt makroekonomisko nesabalansētību, kontekstā Eiropas Komisija 2012. gada novembrī publicēja otro brīdināšanas mehānisma ziņojumu. Pamatojoties uz 11 makroekonomiskajiem rādītājiem un ekonomisko analīzi, ziņojumā minētas 14 dalībvalstis, kuru makroekonomiskā situācija aplūkota sīkāk. 2013. gada aprīlī Komisija publicēja padziļinātus pārskatus, kuros analizēti 13 ziņojumā minēto valstu iespējamās makroekonomiskās nesabalansētības cēloņi, raksturs un nopietnība.¹ Šīs valstis makroekonomiskās nesabalansētības novēršanas procedūras preventīvās daļas ietvaros saņēma politikas ieteikumus. Trešais brīdināšanas mehānisma ziņojums tika publicēts 2013. gada novembrī. Tajā konstatēts, ka ES valstis joprojām veic uzlabojumus ārējās un iekšējās nesabalansētības novēršanas jomā, taču šis darbs jāturpina. Ziņojumā secināts, ka tāpēc nepieciešams sīkāk analizēt nesabalansētības pieaugumu un attīstību, kā arī ar to saistītos riskus 16 dalībvalstīs.

2013. gada Eiropas semestrī norisinājās divu tiesību aktu kopumā ietvertu regulu, kuras stājās spēkā 2013. gada maijā, pirmais ieviešanas posms. Šis divu tiesību aktu kopums vēl vairāk nostiprina euro zonas valstu uzraudzību, pamatojoties uz Stabilitātes un izaugsmes paktu un to papildinot. Saskaņā ar šiem jaunajiem noteikumiem euro zonas valstis rudenī iesniedz Eiropas Komisijai un Eurogrupai budžeta plānu projektus, lai nodrošinātu dalībvalstu budžetu un visas euro zonas fiskālās nostājas iepriekšēju saskaņošanu. Divu tiesību aktu kopums nosaka arī pastiprinātu uzraudzību valstīs, kurās valda finanšu spriedze, un pēcprogrammas uzraudzību valstīs, kuras pabeigušas makroekonomiskās palīdzības programmu.

2013. gada Eiropas semestrī gūtā pieredze rādīja, ka visu gadu joprojām jāveic politikas ieteikumu, īpaši ieteikumu strukturālo reformu jomā, īstenošanas stingrāks monitoringa. Tāpēc Eiropadome 2013. gada jūnijā secināja, ka ES Padomei un Eiropas Komisijai rūpīgi jāseko katrai dalībvalstij Eiropas semestra kontekstā sniegto rekomendāciju ieviešanai. Komisija 2014. gada izaugsmes apsekojumā sniedza pirmo pagaidu ieteikumu pārskatu, kurā secināts, ka fiskālās konsolidācijas jomā panākts progress, bet finanšu tirgu sadrumstalotība noteikusi ļoti atšķirīgas uzņēmumiem un mājsaimniecībām izsniegto aizdevumu procentu likmes visā ES un ka vairākās dalībvalstīs nepieciešams turpmāks progress strukturālo reformu īstenošanā.

STABILITĀTES UN IZAUGSMES PAKTS

Vairākums ES valstu (galvenokārt euro zonas valstu) 2013. gadā joprojām bija pakļautas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūrai (PDP). Tomēr, ņemot vērā konsolidācijas centienus, kopējais PDP pakļauto valstu skaits saruka līdz 16 valstīm (2012. gada beigās – 20 valstu).

ECOFIN 2013. gada jūnijā sniedza jaunus ieteikumus pusei PDP pakļauto valstu (Beļģijai, Spānijai, Francijai, Kiprai, Nīderlandei, Portugālei, Slovēnijai un Polijai) un tikai pusgadu pēc iepriekšējās PDP atcelšanas sāka jaunu pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru attiecībā uz Maltu. Ieteikumos ierosināts pagarināt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu, kas vairākumā gadījumu pārsniedza Stabilitātes un izaugsmes paktā paredzēto pagarinājumu, kas "parasti ir viens gads". Spānijas, Francijas, Slovēnijas un Polijas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņš pagarināts par diviem gadiem, Polijai to pārceļot uz 2014. gadu, Francijai un Slovēnijai – uz 2015. gadu, savukārt Spānijai – uz 2016. gadu. Kipras pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņš tika pagarināts par četriem gadiem (līdz 2016. gadam). Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņš par vienu gadu tika pagarināts tikai Nīderlandei (līdz 2014. gadam) un Portugālei (līdz 2015. gadam). Atjaunotās PDP ietvaros Maltai tika noteikts pārmērīga budžeta

1 Padziļinātajā pārskatā netika aplūkota Kipra, kura gatavojās ieviest makroekonomisko korekciju programmu.

deficīta novēršanas termiņš 2014. gadā. ECOFIN nosūtīja paziņojumu Beļģijai, jo tā nebija veikusi efektīvas darbības, lai līdz 2012. gadam novērstu pārmērīgu budžeta deficītu. ECOFIN valstij noteica pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņa pagarinājumu, un ar 2013. gadu Beļģijai jānodrošina ilgtspējīga pārmērīga budžeta deficīta novēršana un pietiekams progress vidēja mērķa sasniegšanā 2014. gadā. ECOFIN 2013. gada decembrī sniedza jaunu ieteikumu Polijai, pagarinot tās pārmērīga budžeta deficīta novēršanas termiņu par vienu gadu (līdz 2015. gadam). Vairākumam valstu jaunie PDP ieteikumi noteica arī būtisku ieteiktā korektīvo pasākumu apjoma samazināšanu salīdzinājumā ar iepriekšējiem PDP ieteikumiem.

Saskaņā ar ECOFIN lēmumu 2013. gada jūnijā PDP tika atcelta piecām ES dalībvalstīm (Itālijai, Latvijai, Lietuvai, Ungārijai un Rumānijai). Šie lēmumi balstījās uz *Eurostat* datiem, kas apstiprina, ka šo valstu budžeta deficīts bija sarucis zem 3% no IKP, un Eiropas Komisijas prognozēm, ka budžeta deficīts 2013. un 2014. gadā joprojām būs zemāks par šo līmeni.²

Fiskālais pakts, kas stājās spēkā 2013. gada 1. janvārī kā daļa no Līguma par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību, minams kā viens no atskaites punktiem fiskālās pārvaldības struktūras nostiprināšanā. Iesaistīto dalībvalstu pienākums bija līdz 2014. gada 1. janvārim ietvert nacionālajos tiesību aktos saistības ekonomiskās attīstības cikla laikā saglabāt sabalansētu budžetu un ieviest automatisku korekciju mehānismu potenciālo noviržu mazināšanai.³

Kopumā fiskālā pakta noteikumu ietveršana nacionālajos tiesību aktos dažādās valstīs būtiski atšķiras. Piemēram, valstis dažādi formulējušas sabalansētu budžetu, un tām ir dažādi pamatā esošie juridiskie instrumenti. Valstīm, kuras vēl nav sasniegušas vidēja termiņa mērķi, konverģences process ceļā uz to parasti tiek definēts kā strukturālās bilances gada korekcija atbilstoši mērķim (0.5% no IKP). Tomēr pamatā esošās "izņēmuma pantu" definīcijas, lai formulētu īslaicīgas novirzes no vidēja termiņa mērķa vai tā sasniegšanai nepieciešamās korekcijas, svārstās plašā diapazonā. Tāpat pastāv atšķirības attiecībā uz automatisku korekciju mehānismu gadījumā, ja vērojamas būtiskas novirzes no vidējā termiņa mērķa vai tā sasniegšanai nepieciešamajām korekcijām, bet tikai dažas valstis ievērojušas Eiropas Komisijas noteiktos vienotos principus attiecībā uz korektīvo darbību raksturu, apjomu un termiņu. Visbeidzot, runājot par monitoringa institūcijām, vairākās valstīs pašlaik tiek veidotas neatkarīgas fiskālās padomes, savukārt esošās padomes, šķiet, izpildījušas lielāko daļu Eiropas Komisijas noteikto kritēriju. Tomēr tas, cik veiksmīga būs monitoringa institūciju darbība, galu galā būs atkarīgs no to ietekmes uz nozīmīgām politikas debatēm.

KONVERĢENCES ZIŅOJUMS

Pēc Latvijas valsts institūciju lūguma ECB 2013. gada 5. jūnijā publicēja Latvijas ekonomiskās un tiesiskās konverģences novērtējumu saskaņā ar Līguma 140. pantu. ECB Konverģences ziņojumā pārbaudīts, vai Latvija sasniegusi augstu ilgtspējīgas ekonomiskās konverģences līmeni, un vērtēta Latvijas Bankas atbilstība tiesību aktos noteiktajām prasībām, kas NCB jāizpilda, lai kļūtu par Eurosistēmas neatņemamu sastāvdaļu. Ziņojumā norādīts, ka, lai gan saglabājās bažas par Latvijas ekonomiskās konverģences ilgtspēju ilgākā termiņā, kopumā nodrošināta atbilstība konverģences kritēriju atsauces rādītājiem (sk. arī 3. nodaļu).

2 Lietuvas valdības budžeta deficīts 2012. gadā bija 3.2% no IKP. Tomēr, ņemot vērā pensiju reformas tiešās neto izmaksas, 2012. gadā tika sasniegts deficīta sliekšnis.

3 24 valstis no 25 valstīm, kas parakstīja Līgumu par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību, līdz šim ratificējušas līgumu.

2. ES PAPLAŠINĀŠANĀS UN ATTIECĪBAS AR ES KANDIDĀTVALSTĪM UN POTENCIĀLAJĀM KANDIDĀTVALSTĪM

2013. gadā turpinājās ES paplašināšanās programmas īstenošana. Horvātija 1. jūlijā kļuva par 28. ES dalībvalsti un attiecīgi otro bijušās Dienvidslāvijas valsti, kas pievienojās ES (2004. gadā – Slovēnija).

Turklāt ES 2014. gada janvārī uzsāka pievienošanās sarunas ar Serbiju un 2013. gada oktobrī pēc Eiropadomes jūnijā pieņemtā lēmuma sāka diskusijas ar Kosovu⁴ par Stabilizācijas un asociācijas līgumu. Šis lēmums atzina Serbijas un Kosovas panākto vienošanos par to divpusējo attiecību normalizēšanu.

Eiropas Komisija oktobrī piekto reizi kopš 2009. gada ierosināja uzsākt sarunas ar Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku. Eiropas Komisija otro reizi ierosināja Albānijai mainīt potenciālās kandidātvalsts statusu un piešķirt kandidātvalsts statusu.

Turpinājās 2012. gada jūnijā uzsāktās pievienošanās sarunas ar Melnkalni; sarunas tika provizoriski slēgtas par divām sadaļām. Eiropadome 2013. gada oktobrī nolēma uzsākt sarunas par jaunu sarunu sadaļu ar Turciju; pievienošanās sarunas ar valsti norisinās kopš 2005. gada, un viena sarunu sadaļa tika provizoriski slēgta. Islandes valdība pēc 2013. gada aprīlī notikušajām vispārējām vēlēšanām atlika pievienošanās sarunas, kas bija uzsāktas 2010. gadā.

Pamatojoties uz ekonomisko un finanšu norišu analīzi ES kandidātvalstīs, ECB 2013. gadā turpināja politisko dialogu ar šo valstu centrālajām bankām, organizējot divpusējās sanāksmes un sanāksmes ES paplašināšanās procesam izveidotās vispārējās institucionālās struktūras ietvaros. ECB jūnijā Ankarā organizēja gadskārtējo augsta līmeņa politisko dialogu ar Turcijas Republikas Centrālo banku. Jūlijā Podgoricā pirmo reizi norisinājās augsta līmeņa politiskais dialogs ar Melnkalnes Centrālo banku. Turklāt, īstenojot tehniskās sadarbības programmas, tiek uzturētas ciešas attiecības ar kandidātvalstu, potenciālo kandidātvalstu, kā arī citu valstu centrālajām bankām (sk. 6. nodaļas 2. sadaļu).

4 Šis nosaukums neskar nostāju par Kosovas statusu un atbilst ANO Drošības padomes rezolūcijai Nr. 1244 un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju.

Ieejas ēkas iekšējā austrumu fasāde, kas atdala preses centru no galvenā vestibila, veidota no matētām stikla plāksnēm, kas nostiprinātas speciālā tērauda karkasā. Stikla plākšņu matētais efekts radīts, stikla plāksnes apstrādājot ar smilšu strūklu.

6. NODAĻA

STARPTAUTISKIE JAUTĀJUMI

I. GALVENĀS NORISES STARPTAUTISKAJĀ MONETĀRAJĀ UN FINANŠU SISTĒMĀ

MAKROEKONOMISKĀS POLITIKAS PĀRRAUDZĪBA PASAULES TAUSAIMNIECĪBĀ

Ņemot vērā augsto globālo ekonomiskās un finanšu integrācijas pakāpi, laba starptautiskās vides izpratne, veicot monitoringu un analīzi, ir būtiska politikas veidošanā euro zonā. ECB ir svarīga nozīme arī makroekonomiskās politikas un finanšu stabilitātes starptautiskās daudzpusējās pārraudzības procesā, ko centrālo banku līmenī galvenokārt koordinē SNB. Turklāt ECB piedalās starptautisko organizāciju, piemēram, SVF un OECD, darba grupās un sanāksmēs, kā arī G20 un G7 valstu finanšu ministru un centrālo banku prezidentu forumos.

2013. gadā starptautiskajai ekonomiskajai videi bija raksturīga lēna tautsaimniecības atveseļošanās, un saskaņā ar jaunākajām SVF aplēsēm tika prognozēts, ka attīstīto valstu IKP pieaugums būs sarucis līdz 1.3% (2012. gadā – 1.4%) un jauno tirgus ekonomikas un attīstības valstu IKP kāpums – līdz 4.7% (2012. gadā – 4.9%). Šādas lēnas pasaules tautsaimniecības atveseļošanās apstākļos starptautiskajās institūcijās un forumos notikušajās diskusijās uzsvērtā nepieciešamība paātrināt globālās atveseļošanās tempu un novērst tautsaimniecības perspektīvas īstermiņa riskus, vienlaikus nostiprinot spēcīgas, ilgtspējīgas un līdzsvarotas izaugsmes pamatus. Tāpēc G20 valstu līderi sanāksmē Sanktpēterburgā vienojās par pasākumu kopumu, kuru mērķis ir veicināt ekonomisko aktivitāti un jaunu darbvietu radīšanu, kā arī tautsaimniecības atveseļošanas vidējā termiņā. Īpaši viņi vienojās par jaunu fiskālās ilgtspējas nodrošināšanas struktūru, ieguldījumu veicināšanu, produktivitātes palielināšanu un darbaspēka līdzdalības līmeņa paaugstināšanu, pastiprinot strukturālās reformas, un iekšējā un ārējā pieprasījuma līdzsvarošanu. Starptautiskā sabiedrība uzsvēra arī ietverošākas izaugsmes struktūras nozīmi, jo ilgstoši saglabājās augsts bezdarba, īpaši jauniešu bezdarba, līmenis.

Attiecībā uz centrālo banku veiktajiem pasākumiem diskusijas pasaules līmenī norādīja uz plašu vienprātību par to, ka stimulējoša monetārā politika attīstītajās valstīs, t.sk. nestandarta monetārās politikas pasākumi, veicinājuši globālo atveseļošanu. Vienlaikus tika atzīta nepieciešamība ņemt vērā neparedzētas sekas un iespējamo blakusefektu ietekmi uz citām valstīm.

ECB joprojām aktīvi iesaistījās G20 valstu dažādos darba virzienos. Krievijas prezidentūras laikā (2013. gadā) šie darbības virzieni ietvēra: 1) spēcīgas, ilgtspējīgas un līdzsvarotas izaugsmes struktūras pilnveidošanu (t.sk. vienošanos par fiskālās konsolidācijas stratēģiju īstenošanu pēc Toronto samita); 2) globālās finanšu regulējuma programmas attīstīšanu (t.sk. progresu Bāzeles III prasību ieviešanas, atvasināto finanšu instrumentu ārpusbiržas darījumu veikšanas, sistēmiski nozīmīgu pasaules mēroga finanšu institūciju un paralēlās banku darbības jomā); 3) starptautiskās finanšu arhitektūras nostiprināšanu, īpašu uzmanību veltot SVF kvotai un pārvaldības reformai; 4) ar nodokļu bāzes samazināšanu un peļņas novirzīšanu saistītu jautājumu risināšanu; un 5) ilgtermiņa ieguldījumu finansējuma pieejamības uzlabošanu. G20 valstu vadītāji 2013. gada septembrī pieņēma Sanktpēterburgas rīcības plānu, kurā uzmanība tika pievērsta politikas pasākumiem īstermiņa atveseļošanās veicināšanai, globālās izaugsmes pamatnosacījumu uzlabošanai vidējā termiņā un finanšu stabilitātes stiprināšanai. Turklāt G20 valstu pārstāvji izveidoja atbildības novērtējumu, kurā izvērtēja iepriekšējās politiskās saistības.

Visbeidzot, SVF un OECD veic starptautisko politikas pārraudzību arī pašā euro zonā. Papildus atsevišķu euro zonas valstu pārbaudēm SVF 2013. gadā veica regulāru euro zonas monetārās,

finanšu un ekonomiskās politikas pārbaudi. ECB arī piedalījās ar SVF izstrādāto ES finanšu sektora novērtēšanas programmu saistītajās diskusijās.

STARPTAUTISKO INSTITUCIONĀLO PROCESU UN PRAKSES REFORMAS

Ievērojot standarta praksi, ECB 2013. gadā turpināja monitorēt un palīdzēt veidot norises starptautiskajā monetārajā sistēmā. Lai gan ar SVF resursu palielināšanu un SVF uzraudzības un pārvaldības uzlabošanu saistīto reformu īstenošanā bija vērojams progress, SVF 2010. gada kvotas un pārvaldības reformas noslēgums kavējas, jo nepieciešamais dalībvalstu vairākums ratificēja to novēloti.

Cenšoties pārvarēt pasaules finanšu krīzi, tika nolemts, ka optimālais veids, kā turpmāk palielināt SVF resursus īstermiņā, ir izsniegt jaunus pagaidu divpusējos aizdevumus un parakstīt pirkuma līgumus ar tā dalībvalstīm. SVF un Pasaules Bankas 2012. gada pavasara sanāksmēs 38 valstis (t.sk. 18 ES dalībvalstu) apņēmas palielināt SVF resursu apjomu par 461 mljrd. ASV dolāru, slēdzot divpusējos aizņēmuma līgumus. Līdz 2013. gada decembra beigām spēkā bija stājušies līgumi ar 30 no šīm valstīm (15 no tām bija ES dalībvalstis) par kopējo summu 424 mljrd. ASV dolāru.

Pēc 2011. gadā notikušās uzraudzības pārbaudes, ko veic reizi trijos gados, SVF uzņēmies galvenās iniciatīvas nostiprināt pārraudzību saistībā ar plašāku globalizāciju un ciešākām savstarpējām saiknēm pasaulē. Šīs iniciatīvas ietver uzraudzības tiesiskā regulējuma pārskatīšanu, risku un finanšu sistēmu analīzes padziļināšanu, dalībnieku ārējo pozīciju novērtējumu ātrāku sagatavošanu, savlaicīgāku reaģēšanu uz bažām, kas saistītas ar dalību SVF, un labāku ar dalībvalstu īstenotās politikas iespējamo blakusefektu ietekmes uz globālo stabilitāti saistītu jautājumu izvērtēšanu.

Praktiski kopš 2011. gada tiek publicēts blakusefektu ziņojums, kurā novērtēta pasaules piecu lielāko valstu īstenotās ekonomiskās politikas ietekme uz partnervalstīm. 2013. gada ziņojumā īpaši aplūkota iespējamā euro zonas krīzes, ASV fiskālās un monetārās politikas, Japānā veikto strukturālo un fiskālo reformu un iespējamās ekonomiskās lejupslīdes Ķīnā radīto blakusefektu ietekme. Arī 2012. un 2013. gadā tika sagatavots ārējā sektora pārskata pilotprojekts, kurā ietverts 29 sistēmiski nozīmīgu attīstīto un jauno tirgus ekonomikas valstu, t.sk. visas euro zonas un vairāku atsevišķu euro zonas valstu, ārējo pozīciju novērtējums.

2013. gada maijā SVF pastiprināja parāda atmaksājamības analīzi, aktualizējot tās speciālistu sagatavotās valsts parāda atmaksājamības analīzes valstīs, kurām ir piekļuve tirgum, norādījumu piezīmi, un tas īpaši veicinās dziļāku pamatā esošo pieņēmumu un makrofiskālo risku analīzi.

SVF darbības efektivitāte un uzticamība ir atkarīga no plašas dalības fondā, un tam būtu jāatspoguļojas arī pārvaldībā. Faktisko kvotu aprēķina formulas visaptveroša analīze tika pabeigta 2013. gada janvārī, kad Valde iesniedza ziņojumu Izpilddirektoru valdei. Kvotu 15. vispārējās pārskatīšanas ietvaros rīkotajās diskusijās Valde balstīsies uz pārskatīšanas rezultātiem. Lai gan sākotnēji kvotu 15. vispārējā pārskatīšana bija jāpabeidz aptuveni divus gadus pirms 2014. gada janvāra, tās noslēguma termiņš 2010. gada kvotu un pārvaldības reformas īstenošanas kavēšanās dēļ tika atlikts uz 2015. gadu. Eiropas valstis jau veikušas nepieciešamos pasākumus, kas ļaus samazināt Eiropas attīstīto valstu pārstāvniecību SVF Valdē līdz 1.64 vietām.

2. SADARBĪBA AR ĀRPUS ES ESOŠAJĀM VALSTĪM

ECB un Eiropas Komisija 2013. gadā aktīvi piedalījās ES makroekonomiskajā dialogā ar svarīgākajām jaunajām tirgus ekonomikas valstīm (piemēram, Ķīnu, Indiju, Izraēlu un Krieviju). Tāpat kā iepriekšējos gados Eurosistēma organizēja seminārus un darbseminārus ar ārpus ES esošo valstu centrālajām bankām, lai veicinātu politisko dialogu. 15. februārī Maskavā notika augsta līmeņa seminārs ar Krievijas Banku. Seminārā tika aplūkotas ekonomiskās norises Krievijā un euro zonā, kā arī centrālo banku mainīgā loma monetārās politikas, finanšu stabilitātes un uzraudzības jomā.

TEHNISKĀ SADARBĪBA

Eurosistēmas sniegtā tehniskā palīdzība joprojām bija svarīgs instruments, lai stiprinātu ārpus ES esošo valstu, īpaši ES kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu, centrālo banku institucionālo kapacitāti un veicinātu atbilstību Eiropas un starptautiskajiem standartiem.

ECB atzīmēja ECB koordinētās tehniskās sadarbības 10. gadadienu, 2013. gada 3. un 4. decembrī Frankfurtē rīkojot konferenci. Lai atbalstītu dažādu valstu centrālās bankas un banku uzraudzības iestādes, ECB kopā ar NCB kopš 2003. gada ieviesusi vairākas ES finansētas tehniskās sadarbības programmas. Turklāt ECB stiprinājusi ilgtermiņa sadarbību ar vairākām centrālajām bankām, parakstot saprašanās memorandus.

2013. gada decembrī ECB un 21 NCB noslēdza ES finansēto tehniskās sadarbības programmu ar Serbijas Nacionālo banku. Šī programma, kuras īstenošana tika uzsākta 2011. gada februārī, palīdzēja Serbijas Nacionālajai bankai stiprināt tās institucionālo kapacitāti un saskaņot procesus un noteikumus ar ES un starptautiskajiem standartiem.

Eurosistēma 2013. gada jūlijā pabeidza tehniskās sadarbības programmu ar Maķedonijas Republikas Nacionālo banku. ECB un 11 programmā iesaistītās NCB sniedza Maķedonijas Republikas Nacionālās bankas prezidentam vajadzību novērtējumu, kurš aptver 10 centrālās bankas darbības jomas. Tajā tika novērtēta centrālās bankas pašreizējā institucionālā struktūra un darbības principi, kā arī sniegti ieteikumi turpmākai institucionālās kapacitātes stiprināšanai, lai to tuvinātu ES centrālo banku standartiem.

Lai izveidotu tehnisko sadarbību ar Albānijas Banku un Kosovas Republikas Centrālo banku, ECB 2013. gada 19. decembrī parakstīja līgumu ar Eiropas Komisiju. ECB īsteno programmu kopā ar 11 NCB. Programmā tiks izvērtēta centrālo banku pašreizējā institucionālā struktūra un darbības principi atbilstoši ES centrālo banku standartiem. Albānijas Banka un Kosovas Republikas Centrālā banka katra saņems vajadzību novērtējumu, kurā tiks ietverti ieteikumi, kā stiprināt to institucionālo kapacitāti un panākt prakses lielāku atbilstību ES centrālo banku darbības standartiem. Programmā tiks izvērtētas arī prioritātes turpmākajai Maķedonijas Republikas Nacionālās bankas un, iespējams, citu reģiona centrālo banku institucionālās kapacitātes stiprināšanai.

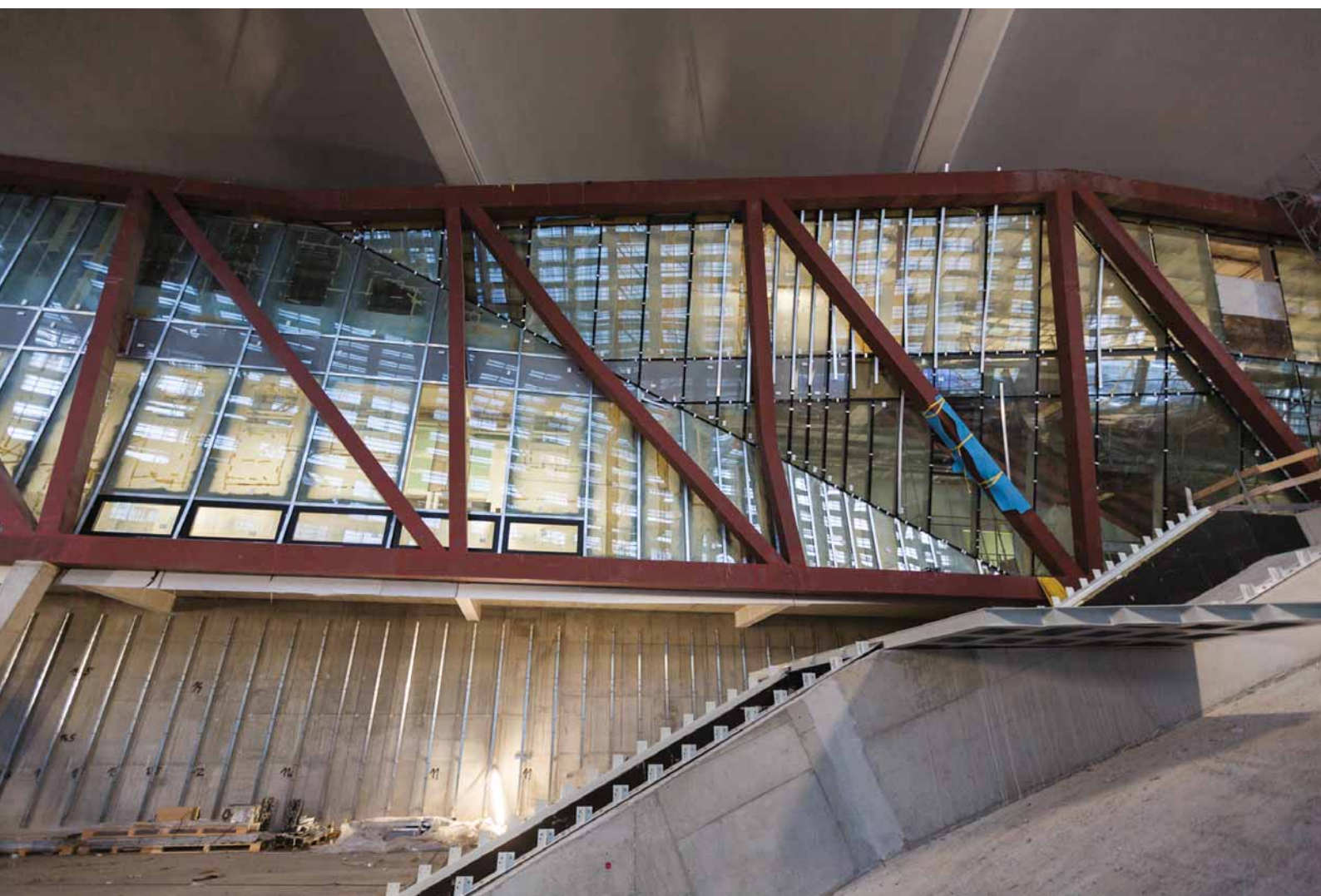
ECB un Turcijas Republikas Centrālā banka saskaņā ar 2012. gada jūlijā parakstīto saprašanās memorandu turpināja sadarbību un regulāru politisko dialogu. 2013. gadā sadarbība ietvēra kopīgu konferenci par starptautiskajām saiknēm un ietekmi Izmirā, semināru par finanšu statistiku Ankarā un Turcijas Republikas Centrālās bankas darbinieka pagaidu norīkošanu uz ECB uz sešiem mēnešiem.

Saskaņā ar 2012. gada oktobrī parakstīto saprašanās memorandu turpinājās sadarbība arī ar Krievijas Banku, aptverot tehnisko sadarbību un politiskās diskusijas. 2013. gadā galvenokārt tika rīkoti semināri par monetāro politiku un finanšu stabilitāti. Krievijas Bankas darbinieks tika norīkots pagaidu darbā uz ECB. Gada laikā tika organizēti arī banku uzraudzībai veltīti pasākumi, iesaistot vairākas euro zonas NCB, Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju un Eiropas Banku iestādi.

2013. gadā ECB un Ķīnas Tautas banka turpināja saprašanās memorandā noteikto saistību izpildi, rīkojot divpusējo darba grupu sanāksmes un nodrošinot informācijas apmaiņu starp darbiniekiem. 2008. gadā parakstītā memoranda mērķis ir stiprināt abu institūciju sadarbību un veicināt informācijas apmaiņu. Lai pārrunātu ar monetāro politiku, tirgus operācijām un IT drošību saistītus jautājumus, ES un Ķīnas tirdzniecības projekta ietvaros ECB uzņēma trīs Ķīnas Tautas bankas darbinieku grupas.

Saskaņā ar Vīnes arhitektu biroja COOP HIMMELB(L)AU radīto koncepciju "ēka ēkā" konferenču zona un darbinieku restorāns integrēti Tīrgus halles iekšpusē kā atsevišķi ēkas elementi. Tiem ir no tērauda balstiem un sijām veidots karkass un atsevišķas fasādes no siltumizolējoša stikla. Šie jaunie ēkas elementi būs atsevišķas telpas ar individuālu temperatūras regulēšanas sistēmu, savukārt tām apkārt esošo Tīrgus halles atklāto daļu ietekmēs sezonālās gaisa temperatūras pārmaiņas ārpusē.

7. NODAĻA

ĀRĒJĀ KOMUNIKĀCIJA UN ATBILDĪBA

I. ATBILDĪBA UN KOMUNIKĀCIJAS POLITIKA

Pēdējos gadu desmitos centrālo banku neatkarība kļuvusi par neatņemamu gan attīstīto, gan jauno tirgus ekonomikas valstu monetārās politikas regulējuma sastāvdaļu. Lēmums centrālajām bankām piešķirt neatkarību jau ilgu laiku cieši sakņojas ekonomikas teorijā un pamatots ar empīriskiem datiem, kas liecina, ka šāda struktūra veicina cenu stabilitātes saglabāšanu. Vienlaikus demokrātiskas sabiedrības pamatprincips ir tas, ka jebkura neatkarīga institūcija, kas pilda valsts funkcijas, par savām darbībām ir atbildīga pret pilsoņiem un viņu pārstāvjiem. Tāpēc atbildība ir centrālās bankas neatkarības svarīga sastāvdaļa.

ECB uzticību atbildības un caurredzamības principam atspoguļo tās sniegtie pārskati Eiropas pilsoņiem un viņu ievēlētajiem pārstāvjiem – Eiropas Parlamentam. Līgumā ECB noteiktas precīzas pārskatu sniegšanas prasības, kas ietver nedēļas finanšu pārskata, ceturkšņa pārskata un gada pārskata publicēšanu. Regulāro pārskatu sniegšanā ECB neaprobežojas ar tiesību aktos noteiktajām prasībām, piemēram, publicējot "Mēneša Biļetenu", nevis tikai prasīto ceturkšņa pārskatu. ECB uzticību atbildības un caurredzamības principiem atspoguļo arī lielais skaits Padomes locekļu teikto runu par dažādiem nozīmīgiem tematiem saistībā ar ECB uzdevumiem. Turklāt ECB prezidents četras reizes gadā uzstājas Eiropas Parlamentā. ECB arī sniedz atbildes uz rakstiski iesniegtiem Eiropas Parlamenta locekļu jautājumiem un publicē šos jautājumus un atbildes savā interneta vietnē.

2013. gada 3. novembrī stājās spēkā Padomes regula par īpašu pienākumu noteikšanu ECB attiecībā uz politiku kredītiestāžu uzraudzības jomā. Ar 2014. gada 4. novembri ECB pilnībā uzņemsies vienotās uzraudzības iestādes lomu un, konkrēti, veiks nozīmīgu banku tiešu uzraudzību valstīs, kas piedalās vienotajā uzraudzības mehānismā (VUM). ECB nodalīs uzraudzības pienākumus un veiks tos atsevišķi no pienākumiem monetārās politikas un citās jomās. Tādējādi banku uzraudzības jomā nepieciešama atšķirīga veida atbildība nekā saistībā ar citiem Līgumos noteiktajiem ECB uzdevumiem. Saskaņā ar attiecīgajiem minētās VUM regulas noteikumiem ECB un Eiropas Parlaments 2013. gada novembrī parakstīja iestāžu nolīgumu, lai nodrošinātu atbilstošu ar ECB uzraudzības pienākumiem saistītās atbildības regulējumu. Turklāt ECB un ES Padome parakstīja saprašanās memorandu, kurā tika detalizētāk izklāstīti VUM regulas noteikumi par šo divu institūciju sadarbību un pienākumi sniegt pārskatus saistībā ar ECB uzraudzības uzdevumiem. Saprašanās memorands stājās spēkā 2013. gada 11. decembrī.

ECB ārējās komunikācijas mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni par ECB politiku un lēmumiem. Tādējādi tā ir ECB monetārās politikas un pārējo uzdevumu neatņemama sastāvdaļa. ECB komunikācijas darbības vada divi pamatelementi – atklātība un caurredzamība. Abi pamatelementi veicina ECB monetārās politikas un citu tiesību aktos noteikto uzdevumu efektivitāti, optimālu īstenošanu un ticamību. Tie arī palīdz ECB centienos sniegt pilnīgu pārskatu par tās darbību.

1999. gadā ieviestā ECB monetārās politikas novērtējuma un lēmumu reālā laika, regulāras un visaptverošas skaidrošanas koncepcija ir vienreizēji atklāta un caurredzama pieeja centrālās bankas komunikācijai. Monetārās politikas lēmumi tiek skaidroti preses konferencē tūlīt pēc tam, kad Padome tos pieņēmusi. Preses konferencē prezidents sniedz detalizētu ievadpaziņojumu, skaidrojot Padomes lēmumus. Pēc tam prezidents un viceprezidents atbild uz plašsaziņas līdzekļu pārstāvju jautājumiem. Kopš 2004. gada decembra arī tie Padomes pieņemtie lēmumi, kuri neattiecas uz procentu likmju noteikšanu, katru mēnesi tiek publicēti Eurosistēmas centrālo banku interneta vietnēs.

ECB tiesību akti, kā arī Padomes monetārās politikas lēmumi, citi Padomes lēmumi (papildus lēmumiem, ar ko nosaka procentu likmes) un Eurosistēmas konsolidētie finanšu pārskati pieejami visās ES oficiālajās valodās.¹ Arī ECB gada pārskats pilnā apjomā pieejams visās oficiālajās ES valodās.² Konverģences ziņojums un ECB "Mēneša Biļetena" ceturkšņa izdevumi pieejami visās oficiālajās ES valodās vai nu pilnā apjomā, vai kopsavilkuma veidā.³ Lai nodrošinātu atbildību pret sabiedrību un caurredzamību, ECB dažās vai visās oficiālajās valodās publicē arī citus dokumentus (papildus tiesību aktos noteiktajiem), īpaši paziņojumus preseī par speciālistu makroekonomiskajām iespēju aplēsēm, politikas skaidrojumiem un informāciju, kas skar plašu sabiedrību. ECB galveno publikāciju sagatavošana, publicēšana nacionālajās valodās un izplatīšana notiek ciešā sadarbībā ar NCB.

2. ATBILDĪBA PRET EIROPAS PARLAMENTU

Eiropas Parlamentam kā vienīgajai ES institūcijai, kuras locekļus tiešā veidā ievēl ES pilsoņi, ir būtiska nozīme, prasot atbildību no ECB. 2013. gadā turpinājās abu šo institūciju ciešais un auglīgais dialogs.

2013. gadā ECB prezidents četras reizes uzstājās Eiropas Parlamenta Ekonomikas un monetāro lietu komitejā, lai informētu Eiropas Parlamenta locekļus par jaunākajām ekonomiskajām un monetārajām norisēm un atbildētu uz viņu jautājumiem. Turklāt viņš piedalījās divās Eiropas Parlamenta plenārsēdēs, kurās tika apspriests ECB 2011. un 2012. gada pārskats, un Eiropas Parlamenta Prezidentu konferences sanāksmē 2013. gada decembrī.

Arī citi ECB Valdes locekļi uzstājās Eiropas Parlamentā. Viceprezidents iepazīstināja Ekonomikas un monetāro lietu komiteju ar ECB 2012. gada pārskatu. Jergs Asmusens (*Jörg Asmussen*) kopā ar komisāru Oli Rēnu (*Olli Rehn*) piedalījās viedokļu apmaiņā ar komiteju, lai sniegtu ECB vērtējumu par situāciju Kiprā un atbildētu uz Parlamenta locekļu jautājumiem. Peters Prāts (*Peter Praet*) piedalījās Eiropas parlamentārajā nedēļā par Eiropas semestri ekonomiskās politikas koordinēšanai. Turklāt ECB darbinieki palīdzēja Eiropas Parlamentam ar savām tehniskajām zināšanām saistībā ar ECB kompetencē esošajiem jautājumiem, piemēram, saistībā ar VUM un ekonomisko situāciju valstīs, kurās tiek īstenotas ES un SVF korekciju programmas. 2013. gadā ECB arī atbildēja uz 42 rakstiski iesniegtiem Parlamenta locekļu jautājumiem un publicēja šīs atbildes savā interneta vietnē.

BANKU SAVIENĪBA

ECB un Eiropas Parlamenta viedokļu apmaiņā īpašu vietu ieņēma jautājumi par gatavošanos VUM. Diskusijās galvenā uzmanība tika pievērsta uzraudzības un monetārās politikas noteikšanas nošķiršanai un atbildības regulējumam VUM ietvaros. Atbildības jautājums formāli sakārtots iestāžu nolīgumā, kas stājās spēkā 2013. gada novembrī. Abas institūcijas vienojās par nepieciešamību nekavējoties izveidot VUM Uzraudzības valdi, lai būtu iespējams ātri veikt Uzraudzības valdes priekšsēdētāja atlasi. Saskaņā ar VUM regulas noteikumiem šajā atlases procesā piedalījās Eiropas Parlaments. Parlamenta locekļi uzdeva jautājumus arī par tā vispārējā novērtējuma kārtību, kuru ECB veic, gatavojoties VUM. Regulārajās uzklaušanās sanāksmēs ECB prezidents uzsvēra šā novērtējuma nozīmi banku savienības uzticamības un ilgtermiņa izaugsmes perspektīvas nodrošināšanā.

1 Izņemot īru valodu, uz kuru ES līmenī attiecas izņēmums.

2 Izņemot īru (izņēmums ES līmenī) un maltiešu (vienošanās ar *Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta* pēc pagaidu ES izņēmuma statusa atcelšanas 2007. gada maijā) valodu.

3 Sk. 2. zemsvītras piezīmi.

Vēl viens ārkārtīgi svarīgs jautājums bija darbs pie vienotā noregulējuma mehānisma izveides un vienotā noteikumu kopuma izstrādes pabeigšana. ECB prezidents diskusijās ar Ekonomikas un monetāro lietu komiteju atkārtoti uzsvēra pēc iespējas ātras vienotu banku noregulējuma noteikumu ieviešanas nozīmi. Vairākos gadījumos viņš arī pasvītēja, cik būtiski panākt, lai banku savienības ietvaros tiktu radīts arī vienots noregulējuma mehānisms kā nepieciešams VUM papildinājums.

REĀLĀS TAUTSAIMNIECĪBAS FINANSĒŠANAS NOSACĪJUMI

ECB prezidentam piedaloties komitejas uzklaušanās sanāksmēs, vairāki Parlamenta locekļi izteica bažas par reālās tautsaimniecības, īpaši mazo un vidējo uzņēmumu, finansēšanas nosacījumiem. Viņi uzdeva jautājumus par iespējamiem pasākumiem, lai mazinātu dažādās euro zonas valstīs pastāvošās būtiskās atšķirības.

Prezidents uzsvēra, cik svarīgi ir pabeigt banku savienības izveidi, lai novērstu sadrumstalotību un uzlabotu privātā sektora finansēšanas nosacījumus visā euro zonā. Viņš minēja arī tiešo monetāro darījumu nozīmi šajā jomā un vairākkārt sniedza skaidrojumu par ECB īstenotajiem nestandarta pasākumiem.

Vienlaikus prezidents un citi ECB pārstāvji arī puda skaidru viedokli, ka valstu valdībām un likumdevējiem gan nacionālajā, gan Eiropas līmenī jāveic nepieciešamie pasākumi, lai reālās tautsaimniecības veicināšanai ilgtspējīgi samazinātu sadrumstalotību.

3. KOMUNIKĀCIJAS PASĀKUMI

ECB uzrunā dažādas auditorijas ar atšķirīgu finanšu un ekonomikas zināšanu līmeni – plašsaziņas līdzekļu pārstāvjus, finanšu ekspertus, akadēmiskās aprindas, parlamentus un valsts iestādes, kā arī plašu sabiedrību. Tāpēc tās pilnvaras un lēmumi skaidroti, izmantojot dažādus saziņas līdzekļus un pasākumus, kas pastāvīgi tiek uzlaboti, lai, ņemot vērā dažādās auditorijas un attiecīgo komunikācijas vidi un vajadzības, padarītu tos pēc iespējas efektīvākus.

2013. gadā Valde apstiprināja, ka komunikācijas nostiprināšana joprojām ir viena no ECB vidēja termiņa stratēģiskajām prioritātēm. ECB komunikācijas pasākumi joprojām vērsti uz ECB stimulējošo monetāro politiku, centieniem nodrošināt banku sektoram bagātīgas likviditātes apstākļus un nostiprināt euro zonas pārvaldību un funkcionēšanu. Vairākums Valdes locekļu publiski teikto runu attiecās uz šiem jautājumiem. Turklāt tika veikti komunikācijas pasākumi valstīs, kurās tiek īstenotas ES un SVF finansiālās palīdzības programmas. Šie temati dominēja arī no plašsaziņas līdzekļiem, sabiedrības un ECB apmeklētājiem saņemtajos jautājumos un informācijas pieprasījumos.

ECB publicē vairākus regulārus un periodiskus pētījumus un pārskatus, t.sk. gada pārskatu, kas sniedz ECB iepriekšējā gada aktivitāšu apskatu, un "Mēneša Biļetenu", kas regulāri sniedz aktualizētu ECB vērtējumu par ekonomiskajām un monetārajām norisēm un detalizētu tās lēmumu pamatojumu. 2013. gadā ECB publicēja 201 paziņojumu preseī, aptverot visus ECB politikas aspektus un aktivitātes, kā arī papildu informāciju saistībā ar monetārās politikas īstenošanu. ECB nodrošina arī plašu statistisko datu klāstu, galvenokārt izmantojot Statistisko datu noliktavu un interaktīvos attēlus ECB interneta vietnē.

Visi ECB Valdes locekļi turpināja tieši piedalīties sabiedrības zināšanu un izpratnes par Eurosistēmas uzdevumiem un politiku veicināšanā, sniedzot komentārus Eiropas Parlamentā, uzstājoties ar publiskām runām un sniedzot intervijas plašsaziņas līdzekļiem. 2013. gadā Valdes locekļi vairāk nekā 150 reizi uzstājās ar runām dažādās auditorijās un sniedza vairāk nekā 140 interviju plašsaziņas līdzekļiem. Dažas runas tika tulkotas vairākās oficiālajās ES valodās, lai tās kļūtu pieejamas plašākai auditorijai.

2013. gadā ECB organizēja 20 semināru žurnālistiem savās telpās, kā arī vienu semināru Amsterdamā un vienu – Briselē. Tie visi bija vērsti uz plašsaziņas līdzekļu pārstāvju zināšanu un izpratnes par ECB pilnvarām, uzdevumiem un darbību vairošanu. Daži no šiem semināriem tika organizēti sadarbībā ar NCB, Eiropas Komisiju, Eiropas Žurnālistikas centru un citām valsts institūcijām. ECB papildus katra mēneša preses konferenci pēc Padomes sēdes organizēja daudzas tikšanās ar preses pārstāvjiem, lai veicinātu labāku izpratni par citiem ECB politikas pasākumiem un darbībām.

ECB 2013. gadā tās esošajā un jaunajā mītnē Frankfurtē uzņēma 587 apmeklētāju grupas. Gandrīz 16 312 apmeklētāju saņēma informāciju no pirmavotiem ECB darbinieku sagatavotu prezentāciju veidā un piedalījās ekskursijās pa jaunajām ECB telpām.

2013. gadā tika organizētas vairākas augsta līmeņa starptautiskas konferences, darbsemināri un semināri, t.sk. ECB darbseminārs *Non-standard monetary policy measures* ("Nestandarta monetārās politikas pasākumi"), konference *The future of banking regulation and supervision in the EU* ("Banku regulējuma un uzraudzības nākotne ES") un vairāki pasākumi, kas tika organizēti kopā ar citām institūcijām, piemēram, kopā ar Eiropas Komisiju organizētā konference *Financial integration and stability: the impact of ongoing reforms on financial integration* ("Finanšu integrācija un stabilitāte: notiekošo reformu ietekme uz finanšu integrāciju"). Tāpat kā iepriekšējos gados, 2013. gada maijā ECB ar informatīvo stendu piedalījās atvērto durvju dienas pasākumos ES Padomē Briselē un Eiropas Parlamentā Strasbūrā. Pirmo reizi ECB pievienojās ES delegācijai atvērto durvju dienas pasākumā ASV, informējot ASV pilsoņus un pārējos apmeklētājus par ECB un euro banknotēm un monētām.

Visi ECB publicētie dokumenti un pārējā informācija par dažādiem tās veiktajiem pasākumiem pieejama ECB interneta vietnē. To 2013. gadā apmeklēja 27 milj. interesentu, aplūkojot 517 milj. lapu un lejupielādējot 75 milj. dokumentu. 2013. gadā ECB sniegusi atbildes uz aptuveni 80 000 sabiedrības informācijas pieprasījumu par jautājumiem saistībā ar ECB darbību, politiku un lēmumiem. ECB turpināja paplašināt dalību sociālajos tīklos. ECB *Twitter* kontam ir aptuveni 100 000 sekotāju, un tas tiek izmantots, lai pievērstu uzmanību publikācijām un runām. 2013. gadā ECB izveidoja *Google+* lapu, caur kuru tiek izplatīta ECB RSS informācija. Tai ir daudz sekotāju, un īpaši tās ir citas ES institūcijas un ekonomisti. Euro paaudzes skolēnu balvas izcīņas konkursa (*Generation Euro Student's Award*) vajadzībām izveidota *Facebook* lapa. Turklāt ECB izmanto *YouTube* kanālu, lai publicētu mēneša preses konferences videofilmas un citas filmas.

Lai paplašinātu informatīvo un izglītojošo darbību, ECB un euro zonas valstu centrālās bankas 2013. gada aprīlī laida klajā jaunu tiešsaistes izglītojošu spēli *Top Floor – Make Your Way Up!* ("*Top Floor – atrodi ceļu augšup!*") un septembrī – animācijas filmu *The ECB and the Eurosystem explained in three minutes* ("Uzzini vairāk par ECB un Eurosistēmu trīs minūtēs!"). Abi materiāli pieejami ECB interneta vietnes sadaļā "Izglītojoši materiāli".

2013. gada 17. aprīlī ECB prezidents Mario Dragi un attiecīgo euro zonas valstu centrālo banku prezidenti pasniedza Eiropas līmeņa apbalvojumus komandām, kuras bija uzvarējušas Euro paaudzes skolēnu balvas izcīņās 2012./2013. gada nacionālajos konkursos. Šis konkurss tiek rīkots katru gadu, un tā mērķis ir uzlabot pusaudžu izpratni par centrālās bankas lomu tautsaimniecībā. Konkursā piedalījās vairāk nekā 3 500 skolēnu no euro zonas valstīm vecumā no 16 līdz 19 gadiem. Nākamā gada konkurss sākas 2013. gada 1. oktobrī.

Runājot par komunikācijas pasākumiem saistībā ar VUM, ECB interneta vietnē 2013. gada septembrī izveidota jauna sadaļa "Banku uzraudzība". Šajā sadaļā sniegta informācija par VUM svarīgākajām iezīmēm un būtiskākajiem pavērsiena punktiem tā izveidē. Šīs interneta vietnes izstrāde turpināsies, ECB gatavojoties 2014. gada novembrī pilnībā uzņemt atbildību par uzraudzību. 2013. gada oktobrī ECB sniedza detalizētu paziņojumu par vispārējo novērtējumu, kas tiks veikts, gatavojoties VUM. Tika publicēti arī novērtējumam pakļauto banku saraksts. Sīkāka informācija atrodama ECB interneta vietnes sadaļā "Banku uzraudzība".

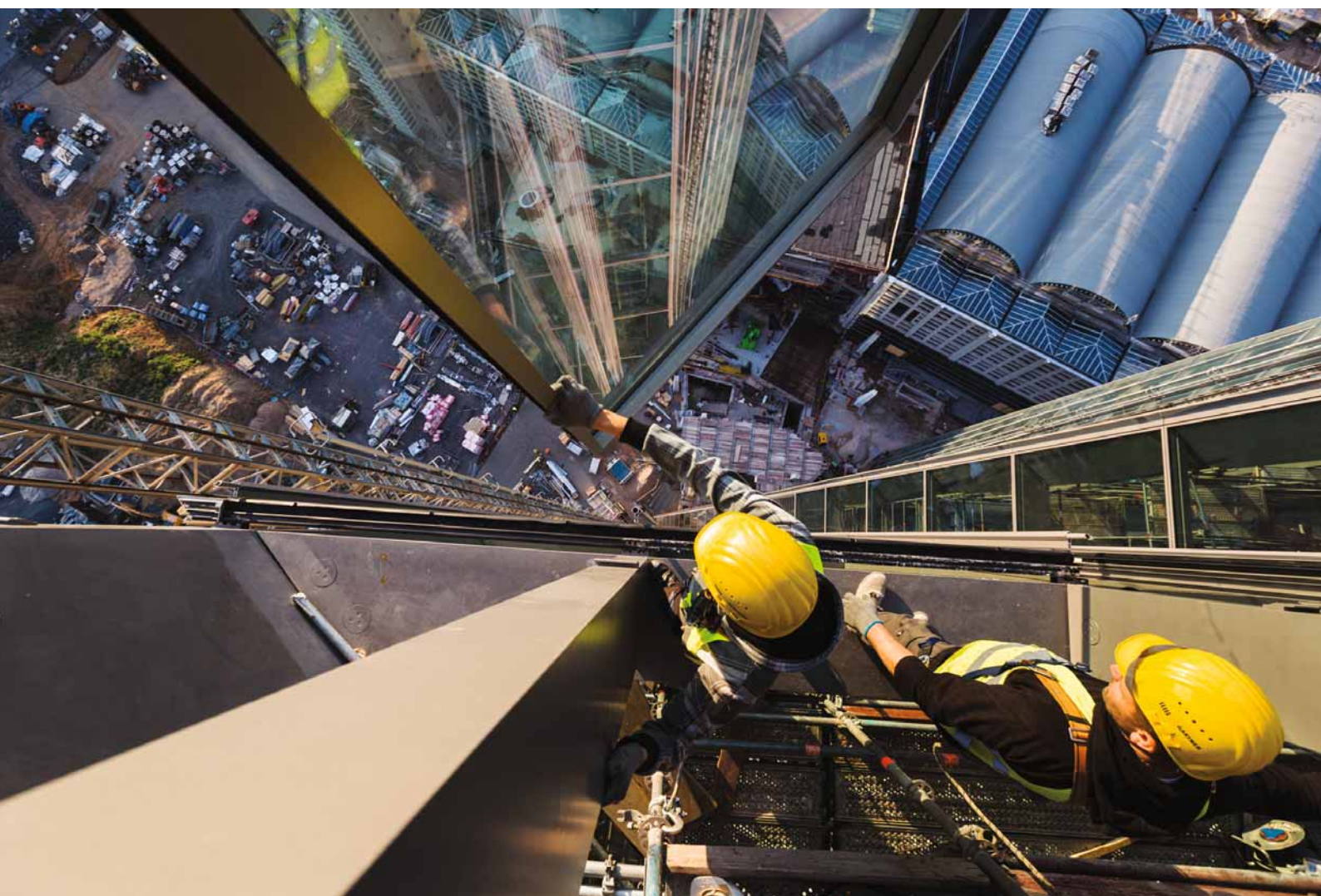
2013. gadā tika īstenoti arī komunikācijas pasākumi saistībā ar euro banknotēm, īpaši saistībā ar gatavošanos euro ieviešanai Latvijā⁴ un euro banknošu jaunā izlaiduma pirmās nominālvērtības – 5 euro – banknotes laišanai apgrozībā 2. maijā. ECB organizēja vairākus komunikācijas pasākumus, kuru mērķis bija informēt plašu sabiedrību un skaidrās naudas apstrādātājus par jauno banknoti un tās uzlabotajiem pretviltošanas elementiem. Šie pasākumi ietvēra vairāk nekā 3 milj. informatīvo brošūru nosūtīšanu uzņēmumiem, kuru ikdienas darbs saistīts ar skaidrās naudas apstrādi, 2013. gada aprīlī, videomateriālu komplekta sagatavošanu izvietojumam internetā 2013. gada maijā, vairāku mēnešu ilgu digitālu tirgvedības kampaņu pēc banknotes laišanas apgrozībā, lai palīdzētu cilvēkiem, kas tiešsaistē meklē informāciju par jauno banknoti, atrast ECB banknotēm veltīto īpašo interneta vietni⁵, un ceļojošo izstādi par euro banknotēm un monētām, kura 2013. gadā bija apskatāma Frankfurtē, Madridē, Bratislavā un Rīgā. Lai palīdzētu iesaistītajiem uzņēmumiem, piemēram, banknošu iekārtu ražotājiem, komercbankām un lielākajiem mazumtirgotājiem sagatavoties nākamajai nominālvērtību banknošu ieviešanai, ECB 2013. gada novembrī Briselē organizēja vērienīgu partnerības pasākumu.

2013. gadā ECB EIROPAS KULTŪRAS DIENAS bija veltītas Latvijai un tika rīkotas ciešā sadarbībā ar Latvijas Banku. Laikā no 2013. gada 16. oktobra līdz 15. novembrim vairākās vietās Frankfurtē tika rīkoti visdažādākie pasākumi, kuros bija iespēja iepazīties ar raksturīgākajiem Latvijas kultūras aspektiem. Programmā bija ietverta klasiskā mūzika, avangarda popmūzika, literārie lasījumi, filmu demonstrējumi, teātra projekts, arhitektūrai un fotogrāfijai veltītas izstādes un vairāki īpaši pasākumi bērniem. EIROPAS KULTŪRAS DIENAS pirmo reizi notika 2003. gadā un kļuvas par Frankfurtes un tās apkārtnes kultūras dzīves neatņemamu sastāvdaļu. Šīs iniciatīvas mērķis ir vairogt izpratni par ES kultūras dažādību un veicināt eiropiešu savstarpējo sapratni.

4 Sīkāku informāciju sk. 3. nodaļa 4. sadaļā.

5 www.jaunas-euro-banknotes.eu.

Abus daudzstūrveida torņus savienošā ātrija fasādes stikla plāksnes ir iestiprinātas speciālā tērauda režģī. Režģis ir pietiekami izturīgs, lai noturētu stikla paneļu svaru visā ātrija augstumā, tāpēc tas skaidri saskatāms cauri stiklam. Atbilstoši dizaina iecerei ātrija fasādē izmantotais stikls ir bezkrāsains un caurspīdīgs. Tāpēc cauri ātrijam var skaidri saredzēt abus augstceltnes atsevišķos torņus. Caurredzamības izjūtu vēl spēcīgāku padara ātrija jumts, kas arī veidots no stikla. Stikls pārklāts tā, ka absorbē mazāk nekā 10% saules enerģijas, tomēr caur to skaidri redzamas debesis.

8. NODAĻA

INSTITUCIONĀLĀ STRUKTŪRA UN ORGANIZĀCIJA

I. ECB LĒMĒJINSTITŪCIJAS UN KORPORATĪVĀ VADĪBA

I.1. EUROSISTĒMA UN EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMA

Eurosistēma ir euro zonas valstu centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst ECB un to ES dalībvalstu NCB, kuru valūta ir euro (kopš 2014. gada 1. janvāra – 18). ECBS ietilpst ECB un visu ES dalībvalstu NCB (kopš 2013. gada 1. jūlija – 28), t.i., arī to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro.

ECB ir Eurosistēmas un ECBS kodols un nodrošina ECBS uzdevumos ietilpstošo operāciju izpildi vai nu pašas ECB darbības rezultātā, vai ar NCB palīdzību, ECB pie tām vēršoties, ja uzskata par iespējamu un piemērotu. ECB ir ES iestāde, un saskaņā ar starptautiskajām publiskajām tiesībām tā ir juridiskā persona.

Saskaņā ar attiecīgās valsts likumiem katra NCB ir juridiskā persona. Euro zonas NCB, kas veido neatņemamu Eurosistēmas daļu, veic Eurosistēmai uzticētos uzdevumus saskaņā ar ECB lēmēj institūciju izstrādātajiem noteikumiem. NCB sniedz savu ieguldījumu arī Eurosistēmas

un ECBS darbā, piedaloties Eurosistēmas/ECBS komitejās (sk. šīs nodaļas 1.5. sadaļu). Tās pēc pašu ierosmes var veikt ar Eurosistēmu nesaistītas funkcijas, ja vien Padome neuzskata, ka šādas funkcijas traucē Eurosistēmas mērķiem un uzdevumiem.

Eurosistēmu un ECBS vada ECB lēmējinstītūcijas – Padome un Valde. Ģenerālpadome izveidota kā trešā ECB lēmējinstītūcija, kas pastāvēs, kamēr būs ES dalībvalstis, kuras vēl nav ieviesušas euro. Lēmējinstītūciju darbību nosaka Līgums, ECBS Statūti un attiecīgais reglaments.¹ Eurosistēmā un ECBS lēmumu pieņemšana notiek centralizēti. Tomēr gan stratēģijas izstrādē, gan darbībā ECB un euro zonas NCB vienoti veicina Eurosistēmas kopīgo mērķu sasniegšanu, ievērojot decentralizācijas principu saskaņā ar ECBS Statūtiem.

I.2. PADOME

Padomi veido ECB Valdes locekļi un euro ieviešušo dalībvalstu NCB vadītāji. Sakarā ar euro ieviešanu Latvijā ar 2014. gada janvāri Latvijas Bankas (Latvijas centrālās bankas) prezidents tika aicināts piedalīties Padomes sēdēs novērotāja statusā no 2013. gada jūlija līdz decembrim.

Saskaņā ar Līgumu Padomes galvenie pienākumi ir:

- apstiprināt pamatnostādnes un pieņemt Eurosistēmai uzticēto uzdevumu izpildes nodrošināšanai nepieciešamos lēmumus;
- formulēt euro zonas monetāro politiku, iekļaujot lēmumus, kas attiecas uz Eurosistēmas vidēja termiņa monetārajiem mērķiem, galvenajām procentu likmēm un rezervju nodrošinājumu, un izstrādāt šo lēmumu īstenošanai nepieciešamās pamatnostādnes.

Sakarā ar ECB jaunajiem pienākumiem attiecībā uz kredītiestāžu prudenciālo uzraudzību Padomei ir arī pilnvaras pieņemt lēmumus, kas saistīti ar vispārējiem pamatprincipiem, kuru ietvaros tiks pieņemti uzraudzības lēmumi. Turklāt tā pieņems lēmumus saistībā ar mikroprudenciālā līmeņa un makroprudenciālā līmeņa uzraudzības uzdevumiem, kuri uzticēti ECB saskaņā ar VUM Regulu un ECB Reglamentu.

Padome parasti tiekas divas reizes mēnesī ECB telpās Frankfurtē pie Mainas, Vācijā. Tā veic arī padziļinātu monetāro un ekonomisko norišu novērtējumu un mēneša pirmajā sanāksmē pieņem attiecīgus lēmumus, savukārt otrajā sanāksmē parasti tiek izskatīti jautājumi, kas attiecas uz citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem un pienākumiem. 2013. gadā divas sēdes nenotika Frankfurtē – vienu reizi Padome viesojās *Národná banka Slovenska* Bratislavā, bet otru – *Banque de France* Parīzē. Papildus šīm sanāksmēm Padome var rīkot sanāksmes arī telekonferences veidā vai pieņemt lēmumus saskaņā ar rakstisku procedūru.

Pieņemot lēmumus par monetāro politiku un citiem ECB un Eurosistēmas uzdevumiem, Padomes locekļi nepārstāv savu valsti, bet darbojas kā pilnīgi neatkarīgas personas. To atspoguļo Padomē

¹ Par ECB Reglamentu sk. 2014. gada 22. janvāra Lēmumu ECB/2014/1, ar ko groza 2004. gada 19. februāra Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments; 2004. gada 19. februāra Lēmumu ECB/2004/2, ar kuru pieņemts Eiropas Centrālās bankas Reglaments (OV L 80, 18.03.2004., 33. lpp.), 2004. gada 17. jūnija Lēmumu ECB/2004/12, ar kuru pieņemts ECB Ģenerālpadomes Reglaments (OV L 230, 30.06.2004., 61. lpp.), un 1999. gada 12. oktobra Lēmumu ECB/1999/7 par ECB Valdes Reglamentu (OV L 314, 08.12.1999., 34. lpp.). Šie reglamentu pieejami arī ECB interneta vietnē.

piemērotais princips "viens loceklis – viena balss". 2008. gadā Padome pieņēma lēmumu saglabāt pašreizējo balsošanas režīmu saskaņā ar ECBS Statūtu 10.2. pantu un ieviest rotācijas sistēmu tikai tad, kad prezidentu skaits Padomē pārsniegs 18.

ECB un Eurosistēmas korporatīvās pārvaldības jautājumos Padomei palīdz ECB Audita komiteja.

PADOME

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Patriks Honohans, Benuā Kerē,
Sabīne Lautenšlēgere, Mario Dragi,
Vitors Konstansiu un Īvs Meršs

Vidējā rindā (no kreisās uz labo):

Karlušs Kosta, Liks Kūne,
Kristiāns Nojē, Jenss Veidmanis,
Jozefs Makūhs un Džozefs Bonniči

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Boštjans Jazbecs, Erki Līkanens,
Ardo Hansons, Georgijs A. Provopuls,
Gastons Reinešs, Ilmārs Rimšēvičs,
Klāss Knots un Peters Prāts

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija
klāt Panika O. Dimitriadis,
Luisa M. Lindes, Ēvalda Novotnija
un Ignacio Visko.

Mario Dragi

ECB prezidents

Vitors Konstansiu

ECB viceprezidents

Jergs Asmusens

ECB Valdes loceklis
(līdz 07.01.2014.)

Džozefs Bonniči

*Bank Ċentrali ta' Malta/
Central Bank of Malta* prezidents

Liks Kūne

*Nationale Bank van België/
Banque Nationale de Belgique* prezidents

Benuā Kerē

ECB Valdes loceklis

Karlušs Kosta

Banco de Portugal prezidents

Paniks O. Dimitriadis

Central Bank of Cyprus prezidents

Ardo Hansons

Eesti Pank prezidents

Patriks Honohans

*Banc Ceannais na hÉireann/
Central Bank of Ireland* prezidents

Boštjans Jazbecs

Banka Slovenije prezidents
(no 17.07.2013.)

Klāss Knots

De Nederlandsche Bank prezidents

Marko Kranjecs

Banka Slovenije prezidents
(līdz 16.07.2013.)

Sabīne Lautenšlēgere

ECB Valdes locekle
(no 27.01.2014.)

Erki Līkanens

Suomen Pankki – Finlands Bank prezidents

Luiss M. Linde

Banco de España prezidents

Jozefs Makūhs

Národná banka Slovenska prezidents

Īvs Meršs

ECB Valdes loceklis

Ēvalds Novotnijs

Oesterreichische Nationalbank prezidents

Kristiāns Nojē

Banque de France prezidents

Peters Prāts

ECB Valdes loceklis

Georgijs A. Provopuls

Bank of Greece prezidents

Gastons Reinešs

Banque centrale du Luxembourg prezidents

Ilmārs Rimšēvičs

Latvijas Bankas prezidents (no 01.01.2014.)

Ignacio Visko

Banca d'Italia prezidents

Jenss Veidmanis

Deutsche Bundesbank prezidents

I.3. VALDE

Valdi veido ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus ieceļ Eiropas Padome, konsultējoties ar Eiropas Parlamentu un ECB un ievērojot kvalificētu balsu vairākumu. Valdes sanāksmes parasti notiek reizi nedēļā. Valdes galvenie pienākumi ir:

- sagatavot Padomes sanāksmes;
- īstenot euro zonas monetāro politiku saskaņā ar Padomes apstiprinātajām pamatnostādnēm un lēmumiem un, to darot, sniegt nepieciešamās norādes euro zonas NCB;
- vadīt ECB ikdienas darbu;
- īstenot konkrētas pilnvaras, ko tai deleģējusi Padome. Dažas pilnvaras ir regulatīvas.

ECB vadības, darbības plānošanas un gada budžeta sagatavošanas procesā Valdei palīdz Vadības komiteja. Vadības komitejas priekšsēdētājs ir kāds no Valdes locekļiem, un tajā ietilpst vairāki augstākā līmeņa vadītāji.

VALDE

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Sabīne Lautenšlēgere,
Mario Dragi (prezidents) un
Vitors Konstansiu (viceprezidents)

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Īvs Meršs, Peters Prāts un Benuā Kerē

Mario Dragi
ECB prezidents
Vitors Konstansiu
ECB viceprezidents
Jergs Asmusens
ECB Valdes loceklis
(līdz 07.01.2014.)
Benuā Kerē
ECB Valdes loceklis

Sabīne Lautenšlēgere
ECB Valdes locekle
(no 27.01.2014.)
Īvs Meršs
ECB Valdes loceklis
Peters Prāts
ECB Valdes loceklis

I.4. ĢENERĀLPADOME

Ģenerālpadomi veido ECB prezidents, viceprezidents un visu 28 ES dalībvalstu NCB vadītāji. Kad Horvātija 2013. gada jūlijā pievienojās ES, *Hrvatska narodna banka* prezidents kļuva par Ģenerālpadomes locekli.² Ģenerālpadome galvenokārt īsteno no Eiropas Monetārā institūta pārņemtos uzdevumus, kas joprojām jāveic tāpēc, ka visas ES dalībvalstis vēl nav ieviesušas euro. Šie uzdevumi ietver sadarbības stiprināšanu starp NCB, dalībvalstu monetārās politikas koordinēšanas veicināšanu ar mērķi nodrošināt cenu stabilitāti, kā arī VKM II funkcionēšanas kontroli. Turklāt tā sniedz pārskatu ECB Konverģences ziņojuma veidā ES Padomei par dalībvalstu, kuras vēl nav ieviesušas euro, sasniegto, pildot saistības, kuras attiecas uz pilntiesīgu dalību EMS. Tā arī palīdz pildīt ECB padomdevēja funkcijas. 2013. gadā notika četras Ģenerālpadomes sanāksmes (reizi ceturksnī) un viena sanāksme, kurā apstiprināja ECB Konverģences ziņojumu.

² Gatavojoties Horvātijas kļūšanai par ES dalībvalsti, *Hrvatska narodna banka* prezidents kopš 2011. gada decembra tika aicināts piedalīties Ģenerālpadomes sēdēs kā novērotājs.

ĢENERĀLPADOME

Pirmajā rindā (no kreisās uz labo):

Luiss M. Linde, Karlušs Kosta,
Stefans Ingves, Vitors Konstansiu,
Mario Dragi, Marks Kārnijs,
Džozefs Bonniči, Ignacio Visko
un Ģerģs Matolči

Vidējā rindā (no kreisās uz labo):

Ēvalds Novotnijs, Mareks Belka,
Kristiāns Nojē, Jozefs Makūhs,
Paniks O. Dimitriadis, Liks Kūne,
Patriks Honohans, Boriss Vujčičs
un Gastons Reinešs

Pēdējā rindā (no kreisās uz labo):

Erki Līkanens, Ardo Hansons,
Ivans Iskrovs, Ilmārs Rimšēvičs,
Klāss Knots, Larss Rode,
Vits Vasiļausks, Jenss Veidmanis,
Mirosļavs Zingers un Boštjans Jazbecs

Piezīme. Fotografēšanās brīdī nebija
klāt Mugura Konstantina Israesku
un Ģeorgija A. Provopula.

Mario Dragi

ECB prezidents

Vitors Konstansiu

ECB viceprezidents

Mareks Belka

Narodowy Bank Polski prezidents

Nils Bernšteins

Danmarks Nationalbank prezidents

(līdz 31.01.2013.)

Džozefs Bonniči

Bank Ċentrali ta' Malta/

Central Bank of Malta prezidents

Marks Kārnijs

Bank of England prezidents (no 01.07.2013.)

Liks Kūne

Nationale Bank van België/

Banque Nationale de Belgique prezidents

Karlušs Kosta

Banco de Portugal prezidents

Paniks O. Dimitriadis

Central Bank of Cyprus prezidents

Ardo Hansons

Eesti Pank prezidents

Patriks Honohans

Banc Ceannais na hÉireann/

Central Bank of Ireland prezidents

Stefans Ingves

Sveriges Riksbank prezidents

Mugurs Konstantins Isaesku

Banca Națională a României prezidents

Ivans Iskrovs

Българска народна банка

(Bulgārijas Nacionālās bankas) prezidents

Boštjans Jazbecs

Banka Slovenije prezidents (no 17.07.2013.)

Mērvins Kings

Bank of England prezidents (līdz 30.06.2013.)

Klāss Knots

De Nederlandsche Bank prezidents

Marko Kranjecs

Banka Slovenije prezidents (līdz 16.07.2013.)

Erki Līkanens

Suomen Pankki – Finlands Bank prezidents

Luiss M. Linde

Banco de España prezidents

Jozefs Makūhs

Národná banka Slovenska prezidents

Ģerģs Matolči

Magyar Nemzeti Bank prezidents

(no 04.03.2013.)

Ēvalds Novotnijs

Oesterreichische Nationalbank prezidents

Kristiāns Nojē

Banque de France prezidents

Ģeorgijs A. Provopuls

Bank of Greece prezidents

Gastons Reinešs

Banque centrale du Luxembourg prezidents

Ilmārs Rimšēvičs

Latvijas Bankas prezidents

Larss Rode

Danmarks Nationalbank prezidents

(no 01.02.2013.)

Andrāšs Šimors

Magyar Nemzeti Bank prezidents

(līdz 03.03.2013.)

Mirosļavs Zingers

Česká národní banka prezidents

Vits Vasiļausks

Lietuvos bankos valdes priekšsēdētājs

Ignacio Visko

Banca d'Italia prezidents

Boriss Vujčičs

Hrvatska narodna banka prezidents

(no 01.07.2013.)

Jenss Veidmanis

Deutsche Bundesbank prezidents

I.5. EUROSISTĒMAS/ECBS KOMITEJAS, BUDŽETA KOMITEJA, CILVĒKRESURSU KONFERENCE UN EUROSISTĒMAS IT KOORDINĀCIJAS KOMITEJA

Eurosistēmas/ECBS komitejas turpināja sniegt nozīmīgu palīdzību ECB lēmējinstītūcijām to uzdevumu īstenošanā. Pēc Padomes un Valdes lūguma komitejas nodrošināja ekspertu palīdzību savas kompetences jomās un veicināja lēmumu pieņemšanas procesu. Komiteju sastāvā parasti ir tikai Eurosistēmas centrālo banku darbinieki. Tomēr to dalībvalstu NCB, kuras vēl nav ieviesušas euro, piedalās komiteju sanāksmēs, ja tajās tiek izskatīti Ģenerālpadomes kompetencē esošie jautājumi. Ja nepieciešams, var tikt pieaicinātas arī citas kompetentas institūcijas.

2013. gada 17. jūlijā Padome izveidoja Organizācijas attīstības komiteju, kas sniegs konsultācijas par plānošanas jautājumiem saistībā ar Eurosistēmu, VUM un to funkcijām un koordinēs Eurosistēmas Iepirkumu koordinēšanas biroja aktivitātes un Eurosistēmas/ECBS darbības risku un darbības nepārtrauktības pārvaldības pamatprincipus. 2013. gada 31. decembrī saskaņā ar ECB Reglamenta 9. panta 1. punktu bija izveidotas 15 Eurosistēmas/ECBS komitejas. Lai veicinātu sagatavošanās darbu saistībā ar VUM izveidošanu, dažas no minētajām komitejām sāka rīkot sēdes tādā sastāvā, kāds ir VUM, t.i., ieskaitot valstu kompetento iestāžu, kuras nav NCB, darbiniekus.

EUROSISTĒMAS/ECBS KOMITEJAS, EUROSISTĒMAS IT KOORDINĀCIJAS KOMITEJA BUDŽETA KOMITEJA, CILVĒKRESURSU KONFERENCE UN TO PRIEKŠSĒDĒTĀJI ¹⁾	
Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja (AMICO) Verners Študeners	Starptautisko attiecību komiteja (IRC) Frenks Moss
Banknošu komiteja (BANCO) Tons Ross	Juridiskā komiteja (LEGCO) N.N.
Kontroles komiteja (COMCO) Penti Hakarainens	Tirgus operāciju komiteja (MOC) Ulrihs Bindseils
Eurosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja (ECCO) Kristīne Grēfa	Monetārās politikas komiteja (MPC) Volfgangs Šils
Finanšu stabilitātes komiteja (FSC) Ignacio Angeloni	Organizācijas attīstības komiteja (ODC) Stevens Kēnings
Informācijas tehnoloģiju komiteja (ITC) Kunrāds de Gēsts	Maksājumu un norēķinu sistēmu komiteja (PSSC) Daniela Ruso
Iekšējo auditoru komiteja (IAC) Klauss Gresenbauers	Riska vadības komiteja (RMC) Karloss Bernadeljs
Budžeta komiteja (BUCOM) Žosē Malo de Molina	Statistikas komiteja (STC) Aurels Šūberts
Eurosistēmas IT koordinācijas komiteja (EISC) Ivs Meršs	Cilvēkresursu konference (HRC) Stevens Kēnings

1) Stāvoklis 2014. gada 1. janvārī.

Ir vēl trīs komitejas. Budžeta komiteja, kas tika izveidota saskaņā ar Reglamenta 15. pantu, palīdz Padomei ar ECB budžetu saistītos jautājumos. 2005. gadā saskaņā ar Reglamenta 9. panta a) punktu tika izveidota Cilvēkresursu konference kā pieredzes, profesionālo zināšanu un informācijas apmaiņas forums starp Eurosistēmas/ECBS centrālajām bankām cilvēkresursu vadības jomā. Padome 2007. gadā izveidoja Eurosistēmas IT koordinācijas komiteju, kuras uzdevums ir koordinēt IT izmantošanas pastāvīgu pilnveidošanu Eurosistēmā.

I.6. KORPORATĪVĀ VADĪBA

ECB korporatīvā vadība papildus lēmējinstīcijām ietver augsta līmeņa ECB Audita komiteju, kā arī vairākus ārējās un iekšējās kontroles līmeņus, divus ētikas kodeksus, Ētikas regulējumu un noteikumus par ECB dokumentu publisko pieejamību.

ECB AUDITA KOMITEJA

ECB Audita komiteja turpina uzlabot gan ECB, gan visas Eurosistēmas korporatīvo vadību. Tā atbalsta Padomi, sniedzot konsultācijas un/vai viedokli par tās pienākumiem saistībā ar 1) finanšu informācijas integritāti; 2) iekšējās kontroles uzraudzību; 3) piemērojamo likumu, noteikumu un reglamentu izpildi; un 4) audita funkcijas izpildi. ECB Audita komitejas priekšsēdētājs ir Erki Līkanens (*Suomen Pankki – Finlands Bank* prezidents), un tajā ietilpst divi citi Padomes locekļi (Vitors Konstansiu un Kristiāns Nojē), kā arī divi ārējie pārstāvji (Hanss Tītmeijers un Žans Klods Trišē). Tās pilnvaras pieejamas ECB interneta vietnē.

ĀRĒJĀS KONTROLES LĪMEŅI

ECBS Statūtos paredzēti divi kontroles līmeņi, t.i., ārējais revidents, kas tiek apstiprināts ECB finanšu pārskatu revīzijas veikšanai (saskaņā ar ECBS Statūtu 27.1. pantu), un Eiropas Revīzijas palāta, kas pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti (saskaņā ar 27.2. pantu). Eiropas Revīzijas palātas gada ziņojums kopā ar ECB atbildi tiek publicēts ECB interneta vietnē un "Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī". Lai sabiedrībai būtu pilnīga pārliecība par ECB ārējā auditora neatkarību, tiek piemērots auditorsabiedrību rotācijas princips.³ ECB interneta vietnē publicētā "Ārējo revidentu izvēles un pilnvarojuma labākā prakse" nodrošina augsta līmeņa norādījumus katrai Eurosistēmas centrālajai bankai, izvēloties ārējos revidentus un nosakot to pilnvaras. Šī labākā prakse ļauj Padomei formulēt rekomendācijas ES Padomei, balstoties uz saskaņotiem, konsekventiem un caurredzamiem izvēles kritērijiem.

IEKŠĒJĀS KONTROLES LĪMEŅI

ECB iekšējās kontroles sistēmas pamatā ir pieeja, ka katrai struktūrvienībai (daļai, nodaļai, direktorātam vai ģenerāldirektorātam) ir galvenā atbildība par savu risku pārvaldību, kā arī par savas darbības produktivitātes un efektivitātes nodrošināšanu. Katra struktūrvienība īsteno darbības kontroles procedūras jomā, par kuru tā ir atbildīga, saskaņā ar pieņemamo riska līmeni, ko iepriekš nosaka Valde.

Atbildība par budžetu un pārskatu sniegšana ECB vispirms ir atsevišķajām darbības struktūrvienībām, kuras arī atbild par pirmā līmeņa kontroli. Budžeta, kontroles un organizācijas nodaļa atbild par visu saistīto centralizēto procesu plānošanu, koordinēšanu, vadīšanu un izpildi, kā

³ Pēc konkursa procedūras pabeigšanas *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* tika apstiprināts par ECB ārējo revidentu 2013.–2017. finanšu gadam.

arī par attiecīgās dokumentācijas sagatavošanu. Tā arī veic otrā līmeņa kontroli un regulāri sniedz pārskatus Valdei, brīdinot to par problēmām, ja tas nepieciešams.

Atbilstoši savām pilnvarām Budžeta komiteja izvērtē Valdes iesniegtos ECB budžeta plānošanas un monitoringa ziņojumus un ziņo par tiem Padomei. Tā palīdz Padomei izvērtēt Valdes gada budžeta priekšlikumu pirms tā apstiprināšanas, kā arī izvērtē budžeta monitoringa ziņojumus un ziņo par tiem Padomei.

Kas attiecas uz ECB darbības riskiem, Darbības risku komiteja, kas ir ECB iekšējā komiteja, atbild par darbības risku pārvaldības atbilstības, ieviešanas un uzturēšanas veicināšanu un pārraudzību tajās jomās, kurās šie riski pastāv. Šī komiteja arī palīdz Valdei veikt ECB darbības risku pārvaldības pārraudzības funkciju.

2013. gadā ECB kopā ar euro zonas NCB turpināja aktualizēt savu uzdevumu un procesu darbības risku pārvaldības sistēmu. Tā arī turpināja regulāri pārbaudīt un pārskatīt kritisko operāciju darbības nepārtrauktības nodrošināšanas mehānismus. Turklāt sadarbībā ar NCB ECB pabeidza darbības ietekmes analīzi, lai identificētu Eurosistēmas funkciju kritiski svarīgo laiku.

Attiecībā uz finanšu riskiem ECB Riska vadības direktorāts ir atbildīgs par visu ECB finanšu tirgus operāciju risku pārvaldības sistēmu un par Eurosistēmas monetārās politikas un valūtas politikas darbības principu monitoringu, izvērtēšanu un uzlabojumu ieteikšanu no risku pārvaldības viedokļa.

Riska vadības komiteja, kuras dalībnieki ir Eurosistēmas centrālo banku eksperti, palīdz lēmējinstīcijām nodrošināt Eurosistēmai pienācīgu aizsardzību, pārvaldot un kontrolējot tirgus operāciju izraisītos finanšu riskus, gan attiecībā uz Eurosistēmas monetārās politikas operācijām, gan uz ECB ārējo rezervju portfeli. Saistībā ar šīm aktivitātēm Riska vadības komiteja piedalās arī finanšu risku monitoringā, noteikšanā un ziņojumu sniegšanā un attiecīgo metodoloģiju un pamatprincipu izstrādē un pārskatīšanā.

Neatkarīgi no ECB iekšējās kontroles struktūras un risku monitoringa Iekšējā audita direktorāts veic revīzijas, par kurām tieši atbildīga ir Valde. Saskaņā ar ECB Revīzijas hartā⁴ noteiktajām pilnvarām ECB iekšējie auditori sniedz neatkarīgu un objektīvu vērtējumu un konsultācijas, nodrošinot sistēmisku pieeju risku pārvaldības, kontroles un vadības procesu efektivitātes novērtēšanai un uzlabošanai. ECB iekšējie auditori stingri ievēro Iekšējo auditoru institūta "Iekšējo audita profesionālās prakses starptautiskos standartus".

Iekšējo auditoru komiteja, kas ir viena no Eurosistēmas/ECBS komitejām un ko veido ECB un NCB iekšējā audita eksperti, palīdz sasniegt Eurosistēmas/ECBS mērķus, nodrošinot neatkarīgu, objektīvu vērtējumu un konsultācijas, kuru mērķis ir radīt pievienoto vērtību un uzlabot Eurosistēmu/ECBS.

4 Harta publicēta ECB interneta vietnē, lai veicinātu ECB ieviesto audita procedūru caurredzamību.

ĒTIKAS KODEKSI

Uz ECB lēmējinstītūciju locekļiem attiecas divi ētikas kodeksi. Pirmais ētikas kodekss sniedz norādījumus Padomes locekļiem un viņu vietniekiem un nosaka ētiskos standartus, pildot Padomes locekļu funkcijas.⁵ Tas atspoguļo viņu atbildību sargāt Eurosistēmas integritāti un reputāciju un nodrošināt tās darbības efektivitāti. Padome ir iecēlusi ētikas padomnieku, kura uzdevums ir tās locekļiem sniegt norādījumus par atsevišķiem profesionālās ētikas aspektiem. Otrais ir Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodekss.⁶ Tas papildina otru kodeksu, detalizētāk nosakot uz Valdes locekļiem attiecināmo ētisko režīmu.

Ētikas regulējums ECB darbiniekiem⁷ sniedz norādījumus un nosaka ētikas principus, standartus un etalonus. No visiem darbiniekiem tiek gaidīta atbilstība augstiem profesionālās ētikas standartiem, veicot darba pienākumus, kā arī viņu attiecībās ar NCB, valsts iestādēm, tirgus dalībniekiem, plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem un sabiedrību kopumā. Valdes iecelts pilnvarotais ētikas jomā nodrošina šo noteikumu konsekventu interpretāciju.

KRĀPŠANAS APKAROŠANAS PASĀKUMI

1999. gadā Eiropas Parlaments un ES Padome pieņēma Regulu⁸, lai pastiprinātu cīņu pret krāpšanu, korupciju un visām citām nelikumīgām darbībām, kas kaitē Kopienas finanšu interesēm. Saskaņā ar šo Regulu Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs (*European Anti-Fraud Office*; OLAF) veic iekšējo izmeklēšanu ES iestādēs, institūcijās, birojos un aģentūrās, ja radušās aizdomas par krāpšanu. Saskaņā ar OLAF Regulu visām minētajām institūcijām jāpieņem lēmumi, lai OLAF katrā no tām varētu veikt izmeklēšanu. 2004. gadā Padome pieņēma lēmumu⁹ par OLAF izmeklēšanas noteikumiem ECB, kurš stājās spēkā 2004. gada 1. jūlijā.

NOZIEDZĪGI IEGŪTU LĪDZEKĻU LEGALIZĒŠANAS UN TERORISMA FINANSĒŠANAS NOVĒRŠANAS PROGRAMMA

2007. gadā ECB izveidoja iekšējos plānus cīņai pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu (AML) un pret terorisma finansēšanu (CTF). AML un CTF noteikumi saskaņoti ar Finanšu darbības operatīvās grupas cīņai pret naudas atmazgāšanu (FATF) ieteikumiem, ciktāl tie attiecas uz ECB operācijām. Darbības atbilstības kontroles funkcija ECB ietvaros identificē, analizē un mazina ar naudas atmazgāšanu un terorisma finansēšanu saistītos riskus attiecībā uz visām būtiskajām ECB aktivitātēm. Nodrošināt atbilstību attiecīgajiem AML un CTF tiesību aktiem ir daļa no ECB darījuma partneru atbilstības novērtējuma un monitoringa procesa. Tāpēc īpaša uzmanība tiek pievērsta ES veiktajiem ierobežojošajiem pasākumiem un FATF publiskajiem paziņojumiem. Iekšēja pārskatu sniegšanas sistēma papildina ECB AML un CTF ietvaru, lai nodrošinātu visas attiecīgās informācijas sistemātisku savākšanu un savlaicīgu iesniegšanu Valdei.

5 Sk. Padomes locekļu Ētikas kodeksu (OV C 123, 24.05.2002., 9. lpp.), tā grozījumus (OV C 10, 16.01.2007., 6. lpp.) un ECB interneta vietni.

6 Sk. ECB Valdes locekļu Ētikas kritēriju papildkodeksu (OV C 104, 23.04.2010., 8. lpp.) un ECB interneta vietni.

7 Sk. ECB Personāla reglamenta 0 daļu, kurā ietverts Ētikas regulējums (OV C 104, 23.04.2010., 3. lpp.), un ECB interneta vietni.

8 Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Regula (EK) Nr. 1073/1999 par izmeklēšanu, ko veic Eiropas Krāpšanas apkarošanas birojs (OLAF); OV L 136, 31.05.1999., 1. lpp.).

9 2004. gada 3. jūnija Lēmums ECB/2004/11 par Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroja izmeklēšanas noteikumiem un nosacījumiem Eiropas Centrālajā bankā, lai novērstu krāpšanu, korupciju un citas nelikumīgas darbības, kas kaitē Eiropas Kopienas finanšu interesēm, un par grozījumiem Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumos (OV L 230, 30.06.2004., 56. lpp.).

ECB DOKUMENTU PUBLISKA PIEEJAMĪBA

2004. gadā pieņemtais ECB Lēmums par publisku piekļuvi ECB dokumentiem¹⁰ atbilst citu ES iestāžu un institūciju mērķiem un standartiem attiecībā uz to dokumentu publisku pieejamību. Tas veicina caurredzamību, vienlaikus ņemot vērā ECB un NCB neatkarību un nodrošinot konkrētu ar ECB uzdevumiem saistītu specifisku jautājumu konfidencialitāti.¹¹ 2013. gadā bija maz pieprasījumu nodrošināt dokumentu publisku pieejamību.

10 2004. gada 4. marta Lēmums ECB/2004/3 par publisku piekļuvi Eiropas Centrālās bankas dokumentiem (OV L 80, 18.03.2004., 42. lpp.) un 2011. gada 9. maija Lēmums ECB/2011/6, ar ko groza Lēmumu ECB/2004/3 par publisku piekļuvi ECB dokumentiem (OV L 158, 16.06.2011., 37. lpp.).

11 Saskaņā ar ECB saistībām nodrošināt atklātību un caurredzamību ECB interneta vietnes sadaļa "Arhīvs" nodrošina piekļuvi vēsturiskiem dokumentiem.

ECB ORGANIZĀCIJAS SHĒMA

(2014. gada 1. janvāris)

1 Ziņo ECB prezidentam kā ESRK priekšsēdētājam.

2 Ietver datu aizsardzības funkciju.

3 Valdes, Padomes un Ģenerālpadomes sekretārs.

2. ORGANIZĀCIJAS AKTUALITĀTES

2.1. CILVĒKRESURSU VADĪBA

2013. gadā ECB veiktie cilvēkresursu vadības pasākumi tika vērsti uz darba kultūru, dzimumu dažādību, personāla atlasī, profesionālo izaugsmi un nodarbinātības nosacījumiem. Visu 2013. gadu Cilvēkresursu, budžeta un organizācijas ģenerāldirektorāts bija plaši iesaistījies Vienotā uzraudzības mehānisma (VUM) organizatoriskās sagatavošanās darbos, kas sīkāk aprakstīti 4. nodaļas 1.3. sadaļā.

DARBA KULTŪRA

2013. gadā ar ECB darba kultūru saistītās norises joprojām bija vērstas uz profesionālo ētiku un darba snieguma pārvaldību. Profesionālās ētikas jomā tika sagatavoti papildu nosacījumi, lai novērstu un risinātu jebkādas iespējamās interešu konfliktus. Turpinājās arī privātās finanšu darbības un to monitoringa noteikumu pārskatīšana, lai joprojām efektīvi darbotos ētikas regulējums. Runājot par darba snieguma pārvaldību, ECB ieviesa "nepilnīga darba snieguma izvērtēšanas procedūru" to darbinieku atbalstam, kuriem jāuzlabo savs darba sniegums, sasniedzot vismaz apmierinošu līmeni, lai turpmāk veicinātu un saglabātu ECB kā izcila darba snieguma organizācijas statusu.

DAŽĀDĪBA

Lai vidējā termiņā divas reizes palielinātu sieviešu īpatsvaru vadošos amatos, ECB 2013. gadā pieņēma lēmumu noteikt dzimumu pārstāvniecības mērķus. Līdz 2019. gada beigām 35% vidējā līmeņa vadības (daļu vadītāji, daļu vadītāju vietnieki, nodaļu vadītāji, vecākie padomnieki un padomnieki) un augstākā līmeņa vadības (ģenerāldirektori, ģenerāldirektoru vietnieki, direktori un galvenie padomnieki) amatu jāieņem sievietēm. Attiecībā uz augstākā līmeņa vadības amatiem mērķis ir 28%. 2013. gada beigās kopējais sieviešu īpatsvars vadības līmeņa amatos bija 18%, bet augstākā līmeņa vadības amatos – 15%. Lai sasniegtu dzimumu pārstāvniecības mērķus, ECB īsteno dzimumu dažādības rīcības plānu.

PERSONĀLA ATLASE

2013. gada beigās ECB bija 1 907 pilna darba laika ekvivalenta amata vietas (2012. gada beigās – 1 450,5). Palielinājums galvenokārt bija skaidrojams ar to, ka 2013. gadā tika apstiprinātas amata vietas saistībā ar VUM izveidi. 2013. gada 31. decembrī norisēja darbinieku pieņemšana, lai aizpildītu nesen apstiprinātās amata vietas, un faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits ar ECB darba līgumiem bija 1 790 (2012. gada 31. decembrī – 1 638).¹² 2013. gadā kopumā piedāvāts 111 jaunu fiksēta termiņa darba līgumu (ar ierobežojumiem vai nomaināmi ar pastāvīgajiem darba līgumiem). Turpretī 28 darbinieki ar fiksēta termiņa vai pastāvīgu darba līgumu 2013. gadā beidza darbu ECB, iesniedzot atlūgumu vai aizejot pensijā (2012. gadā – 34 darbinieki). Turklāt 2013. gadā noslēgti 175 īstermiņa darba līgumi (papildus dažiem pagarinātiem iepriekš noslēgtajiem līgumiem), lai aizstātu darbiniekus par gadu īsākas prombūtnes laikā, bet gada laikā beidzās 156 īstermiņa darba līgumu termiņš.

Visu 2013. gadu ECB turpināja piedāvāt īstermiņa darba līgumus ar termiņu līdz 36 mēnešiem NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem. Īpaši tāpēc daudzi kolēģi uzsāka darbu ECB, lai palīdzētu VUM sagatavošanās darbos. 2013. gada 31. decembrī 205 NCB un starptautisko organizāciju speciālisti veica dažādus uzdevumus ECB (par 44% vairāk nekā 2012. gada beigās).

2013. gada septembrī darbu ECB uzsāka Absolventu programmas astotā gada 10 dalībnieku. Viņi ieguvuši dažādu akadēmisko izglītību, un katrs sāka darbu divās atšķirīgās jomās secīgi pa vienam gadam katrā.

¹² Šis skaitlis papildus līgumiem, kas noslēgti par pilna darba laika ekvivalenta amata vietām, ietver ar NCB un starptautisko organizāciju darbiniekiem un Absolventu programmas dalībniekiem noslēgtos īstermiņa līgumus.

Tāpat kā iepriekšējos gados ECB visu gadu piedāvāja arī stažēšanās iespējas studentiem un augstskolu absolventiem ar ekonomisko, statistikas, uzņēmējdarbības vadības, juridisko vai tulka izglītību. 2013. gada 31. decembrī ECB bija 145 stažieri (par 19% vairāk nekā 2012. gadā). ECB piešķīra arī piecas stipendijas vadošajiem ekonomistiem *Wim Duisenberg Research Fellowship* programmas ietvaros un piecas *Lamfalussy Fellowship* programmas stipendijas jaunajiem pētniekiem.

PROFESIONĀLĀ IZAUGSME

2013. gadā ECB darbinieki turpināja gūt labumu no organizācijas iekšējās mobilitātes iespējām. 2013. gadā 308 darbinieki, t.sk. 77 vadītāji un padomnieki, īslaicīgi vai uz ilgāku laiku organizācijas ietvaros tika pārcelti citā amatā.

Tāpat kā visas ECBS centrālās bankas, arī ECB aktīvi piedalās ārējās mobilitātes programmās, kuras atbalsta Cilvēkresursu konference un kuras ļauj ECB nosūtīt darbiniekus komandējumā uz ES 28 NCB vai attiecīgām starptautiskajām organizācijām (piemēram, SVF un SNB) uz 2–12 mēnešiem. 2013. gadā šīs programmas ietvaros komandējumos kopumā devās 12 darbinieku (jauni gadījumi). 2013. gada decembra beigās bezalgas atvaļinājumā atradās 62 darbinieki (2012. gadā – 56 darbinieki). 2013. gada janvārī ECB uzsāka arī karjeras maiņas atbalsta programmu to darbinieku atbalstam, kuri ECB ilgāku laiku pildījuši viena vai līdzīga amata darba pienākumus un kuri ir ieinteresēti karjeras izaugsmē ārpus ECB. Paredzēts, ka līdz 2014. gada beigām programmā varētu piedalīties līdz 50 darbinieku. Līdz 2013. gada beigām bija iesaistīti 26 darbinieki.

ECB turpināja atbalstīt vadības un darbinieku prasmju apgūšanu un attīstību un viņiem nepieciešamo kompetenču tālāku pilnveidošanu. Papildus virknei iekšējo mācību iespēju vadība un darbinieki turpināja izmantot ārējās mācību iespējas, t.sk. ECBS mācību programmas ietvaros piedāvātos kursus. Gatavojoties VUM ieviešanai, vairākas valsts kompetentās iestādes uzaicināja ECB darbiniekus piedalīties praktiskos mācību komandējumos vai speciālās mācībās mikroprudenciālās uzraudzības jomā.

2013. gadā 22 daļu vadītāju vietnieki un 39 nodaļu vadītāji piedalījās vairāku avotu sniegtā novērtējumā, kurā darbinieki, kolēģi un ārējie sadarbības partneri atbildēja uz aptaujas jautājumiem par viņu organizatoriskajām un vadītāja iemaņām. Kopumā novērtējums bija ļoti pozitīvs. Pēc tam šie vadītāji izstrādāja individuālos darbības plānus turpmākai sava darba snieguma uzlabošanai.

CILVĒKRESURSU KONFERENCE

2013. gadā Cilvēkresursu konferences pasākumi aptvēra dažādus cilvēkresursu vadības aspektus, t.sk. plašu ECBS mācību aktivitāšu organizēšanu un ECBS iekšējo mobilitāti. 2013. gadā notika ECBS mācību pasākumu 44 sesijas, ko piedāvāja 22 centrālās bankas.

NODARBINĀTĪBAS NOSACĪJUMI

ECB nodarbinātības nosacījumi veidoti tā, lai darbiniekiem joprojām piedāvātu pievilcīgu paketi, arī domājot par kopumā lielo darba slodzi, un līdzsvarotu strādājošo un organizācijas vajadzības.

2013. gada beigās 228 darbinieki strādāja nepilnu darba laiku (par 13% mazāk nekā 2012. gadā). 2013. gada 31. decembrī bērna kopšanas bezalgas atvaļinājumā atradās 26 darbinieki (2012. gadā – 25 darbinieki). 2013. gadā katru mēnesi tāl darba iespēju vidēji izmantoja aptuveni 491 darbinieks. 2013. gadā kopumā šo iespēju vismaz vienu reizi bija izmantojuši 1 280 darbinieku.

2.2. DARBINIEKU SAVSTARPĒJĀS ATTIECĪBAS UN SOCIĀLAIS DIALOGS

ECB pilnībā atzīst konstruktīva dialoga ar darbiniekiem nozīmi. 2013. gadā ECB konsultējās un apmainījās ar informāciju ar vēlēto Darbinieku komiteju un atzīto arodbiedrību organizāciju IPSO¹³ par pārmaiņām, kas saistītas ar atalgojumu, uzkrājumu darbiniekiem, personāla attīstību, darbības vadību, darba apstākļiem, veselības un drošības nosacījumiem, kā arī pensiju pārvaldību. Par šiem jautājumiem notika sarakste (175 vēstuļu apmaiņa). Turklāt ECB turpināja bieži rīkot diskusijas par nodarbinātības un sociālajiem jautājumiem, regulāri tiekoties ar Darbinieku komitejas un IPSO pārstāvjiem, kā arī nodrošināja, ka darbinieki tika informēti par norisēm saistībā ar VUM izveidi.

2.3. ECBS SOCIĀLAIS DIALOGS

ECBS Sociālais dialogs ir konsultatīvs forums, kurā iesaistīta ECB un darbinieku pārstāvji no ECBS centrālajām bankām un Eiropas arodbiedrību federācijām.¹⁴ Tā mērķis ir sniegt informāciju un veicināt viedokļu apmaiņu par jautājumiem, kas varētu būtiski ietekmēt nodarbinātības nosacījumus ECBS centrālajās bankās. Šāda informācija tiek sniegta biļetenā, ko publicē divas reizes gadā, un sanāksmēs, kas notiek Frankfurtē.

ECBS Sociālā dialoga 2013. gada pirmā sanāksme paplašinātā sastāvā notika aprīlī, lai galvenokārt aplūkotu tēmas, kas saistītas ar VUM. Tika pārrunāti arī jautājumi par banknošu izgatavošanu un laišanu apgrozībā, ECBS/Eurosistēmas mācībām un mobilitāti, kā arī tirgus operācijām.

Otrā kārtējā ECBS Sociālā dialoga sanāksme notika novembrī un bija galvenokārt veltīta banku uzraudzības svarīgākajām norisēm. Tāpēc tika pārrunāts arī jautājums saistībā ar ECBS Sociālā dialoga pienācīgu īstenošanu, lai, nodrošinot darba devēju un darba ņēmēju pārstāvību, uzsāktu VUM izveidi. ECBS/Eurosistēmas mācības un mobilitāte, kā arī maksājumu sistēmas un banknotes bija citi apspriestie jautājumi.

Banknošu izgatavošanas un apgrozības speciālā darba grupa joprojām nodarbojas ar tehniskiem jautājumiem, kas papildināja ECBS Sociālā dialoga plenārsēdēs apspriestos jautājumus. ECBS Sociālā dialoga darba grupas sēdes notika 2013. gada martā un oktobrī, un, risinot citus jautājumus, tika noteikti arī iespējamie ECBS Sociālā dialoga sanāksmju darba kārtībā iekļaujamie punkti.

2.4. EUROSISTĒMAS IEPIRKUMU KOORDINĒŠANAS BIROJS

Eurosistēmas Iepirkumu koordinēšanas biroja (EPCO) uzdevums ir nodrošināt efektīvu to ECBS centrālo banku preču un pakalpojumu kopīgu iepirkumu koordināciju, kuras apņēmās piedalīties EPCO aktivitātēs, un turpināt pilnveidot šo centrālo banku labāko iepirkumu praksi. Centrālo banku iepirkumu ekspertu tīkls, kura darbību koordinē EPCO, 2013. gadā tikās sešas reizes.

Gada laikā tika īstenots 2013. gadā precizētais slīdošā EPCO Iepirkuma plāna variants. Tika atjaunotas kopīgās procedūras attiecībā uz ECBS sanāksmju gaisa transporta pakalpojumiem un globālajiem viesnīcu līgumiem. 2013. gadā tika pabeigta vairāku tādu kopējo iepirkumu

¹³ Starptautisko un Eiropas sabiedrisko pakalpojumu organizācija (*International and European Public Services Organisation*).

¹⁴ Eiropas Centrālo banku arodbiedrību Pastāvīgā komiteja (*The Standing Committee of European Central Bank Unions*; SCECBU), *Union Network International – Europa (UNI-Europa Finance)* un Eiropas Valsts pārvaldes arodbiedrību federācija (*The European Federation of Public Service Unions*; EPSU).

procedūru sagatavošana, kuras ieviestas jomās, kas saistītas ar tirgus datu pakalpojumiem, audita pakalpojumiem, banknošu iesaiņošanas aprīkojumu un kancelejas precēm. Turklāt EPCO veiksmīgi darbojās piecās citās kopīgās iepirkumu procedūrās dažādās jomās, t.sk. jomās, kuras saistītas ar tirgus datu pakalpojumiem, informācijas tehnoloģijām un banknošu iesaiņošanas aprīkojumu. Turpinājās arī pētījumi, lai dažādās jomās apzinātu iespējamus kopīgos iepirkumus, piemēram, jomās, kas saistītas ar apdrošināšanas pakalpojumiem, aviosabiedrībām un informācijas tehnoloģijām.

EPCO sagatavoja arī labākās iepirkuma prakses rokasgrāmatu, kas pieejama EPCO centrālajām bankām.

Gatavojoties lēmuma pieņemšanai par iespējamo pilnvaru paplašināšanu un turpmākajiem darbības principiem, 2013. gadā tika izvērtētas EPCO pirmā pilnvaru perioda aktivitātes.

2.5. ECB JAUNĀS TELPAS

2013. gadā turpinājās ECB jauno telpu būvniecības darbi – tika pabeigta ziemeļu torņa 45 stāvu un dienvidu torņa 43 stāvu izbūve. Abi biroju torņi bija uzbūvēti projektētajā 185 m augstumā, kad 2013. gada martā tika pabeigti tehnisko būvju tērauda karkasi. Antena tika ierīkota neilgi pirms Lieldienām.

2013. gadā tika montēti abu biroju torņu un ātrija fasādes elementi, kas savieno abus torņus. Celtņi tika aizvesti 2014. gada janvārī drīz pēc tam, kad tehniskajās būvēs, kas atrodas torņu augšējās stāvos, tika uzstādītas lielās gaisa kondicionēšanas iekārtas. Līdz 2013. gada beigām daļēji tika pabeigta standarta biroju stāvu tehniskās infrastruktūras izveide un apdares darbi. Sāka darboties daži lifti, un tos varēja izmantot materiālu un strādnieku transportēšanai.

Darbi turpinājās arī ieejas ēkā, kura radīs vizuālu saikni starp Tirgus halli un augstceltni un skaidri iezīmēs ECB galveno ieeju. Tika pabeigta Tirgus halles betona jumta karkasa renovācija, savukārt rietumu spārna ēkas restaurācijas darbi turpinājās. Vienlaikus ar restaurācijas darbiem notika tehniskās infrastruktūras izbūve un iekšējās apdares darbi.

Tika pabeigta konferenču zonas un darbinieku restorāna iekšējo struktūru fasāžu izbūve. Būtisks progress sasniegts arī šo zonu projektēšanā, par to liecināja skaidrs dažādu iekštelpu plānojums. Vienlaikus turpinājās ainavas veidošana ap ēku ansambli.

ECB darbinieku pārcelšanās plānota 2014. gada 2. pusgadā.

2.6. VIDES AIZSARDZĪBAS JAUTĀJUMI

Visu 2013. gadu ECB turpināja uzlabot veikumu vides aizsardzības jomā. Tās vides aizsardzības politika tika aktualizēta, lai labāk atspoguļotu organizācijas attīstību un kontekstu, vienlaikus saglabājot uzsvāru uz tās ekoloģiskā pēdas nospieduma un oglekļa emisiju samazināšanu. 2013. gadā ECB tika atkārtoti piešķirts vides sertifikāts saskaņā ar ISO 14001 un tā tika atkārtoti iekļauta ES Vides pārvaldības un audita sistēmas (EMAS) reģistrā. ECB turpina meklēt iespējas vēl vairāk samazināt oglekļa pēdas nospiedumu. Tā arī palielinājusi par oglekļa emisijām sniegtās informācijas apjomu un oglekļa emisiju monitoringu.

Padome nolēma pārtraukt ECB gada pārskata liela apjoma iespieddarbus, un līdzīgi tika samazinātas visu ECB oficiālo publikāciju tirāžas. Iespiešana papīra formātā pieskaņota to saņēmēju skaitam, kuri reģistrējušies tiešsaistē. Būtiski samazināti un atbildīgi iznīcināti arī publikāciju krājumi.

2012. gadā pieņemto ilgtspējīgu iepirkumu vadlīniju ietvaros pieaug to preču un pakalpojumu skaits, kuri iepirkti atbilstoši ilgtspējības kritērijiem. Turklāt, lai paaugstinātu visu darbinieku vides apziņu, ECB 2013. gadā Eiropas Mobilitātes nedēļas ietvaros atkal organizēja dienu bez automobiļa.

ECB jauno telpu darbības un uzturēšanas plānos īpaša uzmanība pievērsta moderna ilgtspējīguma iezīmju izveidei.

2.7. INFORMĀCIJAS TEHNOLOĢIJU PAKALPOJUMU VADĪBA

2013. gadā Informācijas sistēmu ģenerāldirektorāts (ISĢD) atbalstīja ECB pamatdarbību, kas saistīta ar jaunu Eurosistēmas risinājumu nodrošināšanu statistikas un tirgus operāciju jomā. Tika veikts papildu darbs, lai sniegtu lielāku atbalstu ECB ārējo rezervju aktīvu, pašu kapitāla, monetārās politikas operāciju un nodrošinājuma pārvaldības jomā. Tika uzsāktas jaunas iniciatīvas, lai stiprinātu riska pārvaldības sistēmu un ECB analītiskās spējas, t.sk. uzraudzības datu vākšanas un sniegšanas jomā. Vienlaikus, lai uzlabotu ECB pārvaldes efektivitāti, regulāri tika uzturētas transversālās informācijas, cilvēkresursu un finanšu pārvaldības sistēmas.

Arvien lielāks darbs tika veikts, lai sagatavotos IT infrastruktūras pārvietošanai uz ECB jaunajām telpām, un ECB ieguldīja līdzekļus gan datoraparātūrā (tīkls un glabāšana), gan programmatūrā (iekārtas un datu centra vadība). Gatavojoties VUM ieviešanai, tika izveidotas papildu darba vietas un uzlaboti mobilitātes pakalpojumi.

2013. gadā tika pārskatīta IT infrastruktūra, pamatojoties uz tās darbības stabilitāti un nepārtrauktību, un tika plānotas iniciatīvas, lai 2014.–2016. gadā vienkāršotu esošo infrastruktūru un nostiprinātu tehnisko un organizatorisko pretestību. Šīs iniciatīvas arī noteiks nepieciešamību pēc turpmākas optimizācijas un papildu kontroles pasākumiem attiecībā uz ISĢD iekšējiem procesiem, kuru definēšana un īstenošana tika uzsākta 2013. gadā.

Abu biroju torņu ārējo virsmu veido moderna salikta vairogveida fasāde – smalka klasisko fasādes konstrukcijas elementu sintēze trīs slāņos –, kurā apvienotas izvirzītu logu, dubultstiklojuma logu un dubultas fasādes funkcijas. Lai nodrošinātu atbilstību dažādām prasībām saistībā ar ugunsdrošību, radaru signālu atstarojuma slāpēšanu, fasāžu tīrīšanu un aizsardzību pret saules stariem, izvēlēts īpašs logu stiklojuma veids – ārpusē saules aizsargstikls, bet iekšpusē – stikls ar siltumizolējošām īpašībām. Lai uzlabotu aizsardzību pret sauli, starp abām stikla plāksnēm ierīkotas alumīnija žalūzijas.

FINANŠU PĀRSKATI

VADĪBAS ZIŅOJUMS PAR 2013. GADU

1. DARBĪBAS RAKSTURS

ECB darbība 2013. gadā detalizēti aprakstīta attiecīgajās gada pārskata nodaļās.

2. MĒRĶI UN UZDEVUMI

ECB mērķi un uzdevumi aprakstīti ECBS Statūtos (2. un 3. pants). Pārskats par šo mērķu īstenošanu sniegts prezidenta ievadvārdos gada pārskatā.

3. GALVENIE RESURSI UN PROCESI

ECB PĀRVALDĪBA

ECB lēmējinstītūcijas ir Valde, Padome un Ģenerālpadome. ECB korporatīvā vadība papildus ietver arī augsta līmeņa Audita komiteju un vairākus iekšējās un ārējās kontroles līmeņus, kā arī divus ētikas kodeksus un Ētikas regulējumu.

Lai turpinātu stiprināt ECB un Eurosistēmas korporatīvo vadību, Audita komiteja palīdz Padomei pildīt tās pienākumus saistībā ar finanšu informācijas integritāti, iekšējās kontroles pasākumu pārraudzību, atbilstību piemērojamiem tiesību aktiem, regulām un ētikas kodeksiem un ECB un Eurosistēmas audita funkciju veikšanu.

ECBS Statūtos paredzēti divi ārējās kontroles līmeņi, t.i., ārējie revidenti, kas tiek iecelti ECB finanšu pārskatu revīzijas veikšanai (27.1. pants), un Eiropas Revīzijas palāta, kas pārbauda ECB vadības darbības efektivitāti (27.2. pants). Lai sabiedrībai būtu pilnīga pārliecība par ECB ārējo revidentu neatkarību, ik pēc pieciem gadiem tiek piemērots auditorsabiedrību rotācijas princips. 2013. gadā *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* tika apstiprināta par ECB ārējiem revidentiem līdz 2017. finanšu gada beigām.

ECB iekšējās kontroles struktūras ietvaros izveidota darbības risku pārvaldības sistēma, saskaņā ar kuru katra struktūrvienība ir atbildīga par savu darbības risku pārvaldību un kontroles pasākumu īstenošanu, kā arī par savas darbības lietderību un efektivitāti. Valdi tās pārraudzības funkcijas īstenošanā saistībā ar ECB darbības risku pārvaldību atbalsta Darbības risku komiteja (DRK).

ECB Riska pārvaldības direktorāts ir atbildīgs par visu ECB finanšu tirgus operāciju riska pārvaldības sistēmu un par Eurosistēmas monetārās politikas un ārējo rezervju politikas darbības principu monitoringu, izvērtēšanu un uzlabojumu ieteikšanu no riska pārvaldības viedokļa.

ECB iekšējās kontroles struktūrā par budžeta jautājumiem galvenokārt ir atbildīgas attiecīgās darbības jomas struktūrvienības. Cilvēkresursu, budžeta un organizācijas ģenerāldirektorāta Budžeta, kontroles un organizācijas nodaļa (BCO) izstrādā pamatprincipus un sagatavo stratēģisko plānošanu un veic tās monitoringu saistībā ar ECB resursiem. Tā kopā ar struktūrvienībām izstrādā arī attiecīgo darbības budžetu. BCO veic arī ECB un ECBS projektu plānošanu, resursu kontroli, izmaksu izdevīguma analīzi un ieguldījumu analīzi. Izdevumu atbilstības apstiprinātajam

budžetam monitoringu regulāri veic Valde, ņemot vērā BCO ieteikumus, un Padome ar Budžeta komitejas (BUCOM), kuras sastāvā ir ECB un euro zonas NCB eksperti, palīdzību. Saskaņā ar ECB Reglamenta 15. pantu BUCOM palīdz Padomei, sniedzot ECB gada budžeta priekšlikumu un Valdes iesniegto papildu budžeta finansējuma pieprasījumu detalizētu novērtējumu, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai.

Papildus Iekšējā audita direktorāts veic neatkarīgas revīzijas, par kurām tieši atbildīga Valde.

Visaptverošie ECB darbinieku ētikas principi sniedz norādījumus un nosaka ētikas normas, standartus un vērtējuma kritērijus. No visiem darbiniekiem tiek gaidīta atbilstība augstiem profesionālās ētikas standartiem, veicot darba pienākumus, kā arī viņu attiecībās ar NCB, valsts iestādēm, tirgus dalībniekiem, plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem un sabiedrību kopumā. Divi papildu ētikas kodeksi nosaka tikai uz ECB lēmējinstītūciju locekļiem attiecināmo ētikas režīmu. Valdes iecelts pilnvarotais ētikas jomā nodrošina, lai Valdes locekļiem un darbiniekiem piemērojamie noteikumi tiktu interpretēti konsekventi. Padome ir iecēlusi ētikas padomnieku, kura uzdevums ir tās locekļiem sniegt padomus par atsevišķiem profesionālās ētikas aspektiem.

Sīkāka informācija saistībā ar ECB pārvaldību izklāstīta gada pārskata 8. nodaļas 1. sadaļā.

VALDES LOCEKĻI

Par Valdes locekļiem Eiropadome ieceļ personas ar nevainojamu reputāciju un profesionālo pieredzi monetārajos vai banku darbības jautājumos, pamatojoties uz ES Padomes ieteikumu pēc tās apspriedēm ar Eiropas Parlamentu un Padomi.

Lēmumus par Valdes locekļu darba noteikumiem un nosacījumiem pieņem Padome, pamatojoties uz priekšlikumu, ko sniedz komiteja, kuras sastāvā ir trīs Padomes iecelti locekļi un trīs ES Padomes iecelti locekļi.

Valdes locekļu atalgojums un pabalsti raksturoti finanšu pārskatu 30. skaidrojumā "Personāla izmaksas".

DARBINIEKI

2013. gadā ECB cilvēkresursu vadības politikā galvenā uzmanība bija pievērsta darba kultūrai, dzimumu dažādībai, personāla atlasei, profesionālajai attīstībai un nodarbinātības nosacījumiem. Ar ECB darba kultūru saistītās norises joprojām vērstas uz profesionālo ētiku un darba izpildes vadību. Attiecībā uz darba izpildes vadību ECB ieviesa "nepietiekama darba snieguma procedūru", lai atbalstītu darbiniekus, kuriem nepieciešams atjaunot vismaz apmierinošu darba izpildes līmeni. Turklāt banka 2013. gadā pieņēma lēmumu ieviest dzimumu mērķrādītājus un izstrādāja dzimumu dažādības pasākumu plānu ar mērķi vidējā termiņā būtiski palielināt sieviešu īpatsvaru vadošajos amatos.

ECB turpināja atbalstīt vadības un darbinieku atbilstošu prasmju apgūšanu un attīstību un nepieciešamo kompetenču tālāku pilnveidošanu. ECB 2013. gada janvārī sāka divu gadu karjeras maiņas atbalsta programmu darbiniekiem, kuri ilgāku laiku bankā strādājuši vienā amatā vai līdzīgos amatos un vēlētos veidot karjeru ārpus ECB. Visu 2013. gadu tika veikta intensīva organizatoriska vienotā uzraudzības mehānisma sagatavošanās darbam. Šajā sakarā ECB darbinieki piedalījās vairāku nacionālo kompetento iestāžu piedāvātajos mācību komandējumos unursos.

2013. gadā ECB darbinieku ar pilna darba laika ekvivalenta darba līgumiem¹ vidējais skaits pieauga līdz 1 683 (2012. gadā – 1 615). 2013. gada beigās ECB bija 1 790 darbinieku. Vairāk informācijas sk. finanšu pārskatu 30. skaidrojumā "Personāla izmaksas" un gada pārskata 8. nodaļas 2. sadaļā, kurā arī sīkāk aprakstītas cilvēkresursu vadības norises.

PORTEFĻU PĀRVALDĪBA

ECB turējumā ir divu veidu ieguldījumu portfeļi, t.i., ārējo rezervju ieguldījumu portfelis ASV dolāros un Japānas jenās un pašu kapitāla ieguldījumu portfelis euro. Papildus tam ar ECB pensiju plāniem saistītie līdzekļi ieguldīti portfelī, kas tiek pārvaldīts ārpus ECB. ECB turējumā ir arī tās daļa no "Vērtspapīru tirgu programmas" un divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, kas paredzēti monetārās politikas mērķiem.

ECB FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANA

Saskaņā ar ECBS Statūtu 26.2. pantu ECB finanšu pārskatus sagatavo Valde atbilstoši Padomes noteiktajiem principiem.²

Administrācijas ģenerāldirektorāta Finanšu pārskatu sniegšanas un politikas nodaļa ir atbildīga par finanšu pārskatu sagatavošanu kopā ar citām attiecīgās darbības jomas struktūrvienībām, un tai arī jānodrošina, lai visi saistītie dokumenti tiktu laikus iesniegti revidentiem un pēc tam lēmēj institūcijām.

Iekšējā audita direktorāts sniedz neatkarīgu un objektīvu vērtējumu un konsultācijas, kuru mērķis ir uzlabot ECB darbību. Šajā sakarā finanšu pārskatu sniegšanas process un ECB finanšu pārskati var tikt pakļauti iekšējam auditam. Iekšējā audita ziņojumi, kas var ietvert iesaistītajai struktūrvienībai adresētus audita ieteikumus, tiek iesniegti Valdei.

ECB Aktīvu un saistību komiteja, kuras sastāvā ir ECB tirgus operāciju, finanšu pārskatu sniegšanas, risku pārvaldības un budžeta funkciju pārstāvji, sistemātiski veic visu to faktoru monitoringu, kuri var ietekmēt ECB bilanci un peļņas un zaudējumu aprēķinu, un novērtē tos. Tā pārbauda finanšu pārskatus un ar tiem saistītos dokumentus, pirms tie tiek iesniegti Valdei apstiprināšanai.

Turklāt ECB finanšu pārskatus revidē neatkarīgi ārējie revidenti, kurus ieteikusi Padome un apstiprinājusi ES Padome. Ārējie revidenti pārbauda ECB grāmatvedības dokumentus un pārskatus, un viņiem ir neierobežota pieeja visai informācijai par tās darbībām. Ārējo revidentu pienākums ir sniegt atzinumu par to, vai finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par ECB finansiālo stāvokli un tās darbības rezultātiem saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem. Šajā sakarā ārējie revidenti vērtē finanšu pārskatu sagatavošanā un atspoguļošanā izmantotās iekšējās kontroles sistēmas atbilstību un novērtē lietotās grāmatvedības politikas piemērotību un Valdes izdarīto grāmatvedības aplēšu pamatotību.

Kad Valde akceptējusi finanšu pārskatus, tos kopā ar ārējo revidentu atzinumu un visiem nepieciešamajiem dokumentiem iesniedz Audita komitejai izskatīšanai, pirms tie tiek iesniegti Padomei apstiprināšanai.

¹ Nav ietverti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

² Sk. grāmatvedības politikas skaidrojumus.

Valde pieņēmusi lēmumu, ka, sākot ar 2013. gadu, ECB finanšu pārskati tiks apstiprināti Padomes otrajā sēdē katra gada februārī un pēc tam nekavējoties publicēti.

4. RISKU PĀRVALDĪBA

ECB pakļauta gan finanšu, gan darbības riskam. Tāpēc risku pārvaldība ir būtiska tās darbības sastāvdaļa un tiek īstenota, veicot nepārtrauktu riska apzināšanas, novērtēšanas, mazināšanas un monitoringa procesu.

FINANŠU RISKI

Finanšu riskus rada ECB pamatdarbība un kapitāla izvietojums un īpaši: 1) ārējo rezervju un zelta turējumu, 2) euro denominēto ieguldījumu portfeļu un 3) monetārās politikas mērķiem iegādāto vērtspapīru turējumu pārvaldība. Tie ietver kredītrisku, tirgus risku un likviditātes risku. ECB pieņem lēmumu par aktīvu izvietojumu un ievieusi atbilstošu risku pārvaldības sistēmu, ņemot vērā dažādo portfeļu un finanšu riska darījumu nolūkus un mērķus, kā arī tās lēmējinstītūciju noteiktās risku prioritātes. Lai nodrošinātu, ka šīs prioritātes vienmēr tiek ievērotas, ECB regulāri veic risku monitoringu un mēra tos, vajadzības gadījumā veic attiecīgas risku mazināšanas darbības un regulāri pārskata tās aktīvu izvietojumu un risku pārvaldības sistēmu.

Finanšu riskus var vērtēt kvantitatīvi, izmantojot dažādus risku mērījumus. Lai veiktu šādu risku aplēses, ECB piemēro pašu izstrādātas risku aplēšu metodes, kuras balstās uz vienotu tirgus riska un kredītriska simulācijas sistēmu. Modelēšanas pamatkonceptijas, metodes un risku mērīšanas pasākumu pamatā esošie pieņēmumi balstīti uz tirgus standartiem un atspoguļo tos.³ Lai iegūtu pilnīgu izpratni par potenciālajiem riska notikumiem, kuru biežums un nopietnības pakāpe var būt dažāda, ECB izmanto divu veidu statistiskos mērījumus – riska kvantitatīvo rādītāju (*Value at Risk*; VaR) un paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*),⁴ kurus aprēķina vairākiem ticamības līmeņiem. Turklāt izmanto jutīguma un scenāriju analīzi, lai labāk izprastu un papildinātu statistiskās riska aplēses.

Vērtējot ar VaR 95% ticamības līmeni viena gada laikā (VaR 95%), 2013. gada 31. decembrī ECB finanšu aktīvi bija pakļauti finanšu riskam kopumā 8.6 mljrd. euro apmērā – tas bija riska samazinājums salīdzinājumā ar riska aplēsēm 2012. gada 31. decembrī (10.5 mljrd. euro)⁵.

KREDĪTRISKS⁶

ECB pārvalda tās kredītrisku, kas ietver kredītsaistību neizpildes risku un kredītu migrācijas risku, galvenokārt izmantojot risku limitu sistēmu un noteiktās kredītoerācijās arī nodrošinājuma

3 Saistību neizpildes un reitingu migrācijas iespēju nosaka pēc lielāko kredītreitinga aģentūru publicētajiem saistību neizpildes un reitingu maiņas pētījumiem. Svārstīgumu, korelācijas un, runājot vispārīgāk, kredītriska un tirgus riska mainīgo rādītāju līdzīgas svārstības modelē, izmantojot vairāku faktoru sasaistes metodes, ko kalibrē, pamatojoties uz vēsturiskajiem datiem.

4 Riska kvantitatīvo rādītāju (VaR) definē kā maksimālo potenciālo finanšu aktīvu portfeļa zaudējumu sliekšni, kas saskaņā ar statistisko modeli netiks pārsniegts ar noteiktu varbūtību (ticamības līmeni) konkrētā riska periodā. Paredzamā deficīta rādītājs ir saskaņots ar riska mērījumu, kurš, izmantojot līdzīgu periodu un līdzīgu ticamības līmeni, konservatīvāk mēra ar varbūtību svērtos vidējos zaudējumus, kas iespējami sliktākā scenārija gadījumā, kurā pārsniegts VaR sliekšnis. Šajā kontekstā zaudējumus definē kā starpību starp ECB bilancē norādīto portfeļu tīro vērtību perioda sākumā un simulētām vērtībām perioda beigās.

5 Šajā vadības ziņojumā sniegtās riska aplēses sagatavotas, izmantojot konsekventu metodoloģiju, pieņēmumus un riska darījumu rādītājus, kas iegūti 2012. gada 31. decembrī un 2013. gada 31. decembrī. Šajā pārskatā par 2012. gada 31. decembri sniegto riska aplēšu un 2012. gada pārskatā sniegto riska aplēšu skaitliskās atšķirības radušās metodoloģijas principu uzlabojumu dēļ.

6 Kredītsaistību neizpildes risku definē kā finanšu zaudējumu risku, kas rodas saistību neizpildes gadījumā, ko nosaka parādnieka (darījuma partnera vai emitenta) nespēja laikus pildīt savas finanšu saistības. Papildus kredītsaistību neizpildes riskam plašāka kredītriska definīcija

metodes. ECB izmanto atšķirīgu riska kontroli un limitu kredītriska noteikšanai dažādām operācijām, atspoguļojot dažādiem portfeļiem piemēroto politiku vai ieguldījumu mērķus.

ECB ārējo rezervju turējumi pakļauti gan kredītsaistību neizpildes, gan kredītu migrācijas riskam. Tomēr šie riski ir minimāli, jo rezerves galvenokārt tiek turētas potenciālām ārvalstu valūtas intervencēm un tāpēc ieguldītas aktīvos ar augstu kredītqualitāti.

ECB zelta turējumi nav pakļauti kredītriskam, jo zelts netiek aizdots trešām pusēm.

Šo euro denominēto ieguldījumu portfeļu mērķis ir nodrošināt ECB ar ienākumiem darbības izdevumu segšanai, saglabājot ieguldīto kapitālu. Tāpēc šiem turējumiem peļņas apsvērumi attiecībā uz aktīvu izvietojumu un risku kontroles sistēmu ir relatīvi nozīmīgāki nekā ECB ārējām rezervēm. Neraugoties uz to, tiek saglabāts mērens ar šiem turējumiem saistītā kredītriska līmenis.

ECB riska darījumus saistībā ar vērtspapīriem, kas iegādāti divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros, visticamāk, neietekmēs kredītu migrācijas risks, jo tie klasificēti kā līdz termiņa beigām turēti vērtspapīri un tāpēc netiek pārvērtēti pēc tirgus cenām. Tomēr šie riska darījumi var būt pakļauti kredītsaistību neizpildes riskam. "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" portfeļu gadījumā kredītsaistību neizpildes risks ierobežots mērenā līmenī, izmantojot aktīvu izvietojumu, risku limitus un atbilstības principus, kā rezultātā veidojas diversificēts nodrošināto obligāciju portfelis ar augstu kredītqualitāti. "Vērtspapīru tirgu programmas" gadījumā kredītrisku profilu nosaka pirkumu sadalījums pa valstīm, kura pamatā ir monetārās politikas apsvērumi. Rezultātā kredītrisks nepārsniedz ECB noteikto riska pakāpi.

TIRGUS RISKS⁷

Galvenie tirgus riska veidi, kam ECB pakļauta, pārvaldot savus turējumus, ir valūtas risks un preču (zelta cenas) risks.⁸ ECB pakļauta arī procentu likmju riskam.⁹

Valūtas un preču risks

ECB ir pakļauta valūtas riskam un preču riskam saistībā ar ārējo rezervju un zelta turējumiem. Ņemot vērā tās riska darījumu apjomu un valūtas kursu un zelta cenu svārstīgumu, valūtas un preču riski ir ECB finanšu risku profila noteicošie riski.

Ņemot vērā zelta un ārējo rezervju politikas nozīmi, kas aprakstīta gada pārskata 2. nodaļas 1.3. sadaļā, ECB necenšas novērst valūtas un preču risku. Šie riski tiek lielā mērā mazināti, diversificējot turējumus dažādās valūtās un zeltā, pat ja aktīvu izvietojumu galvenokārt nosaka potenciālā nepieciešamība veikt intervences politikas nolūkos.

ECB kopējā risku profilā valūtas un preču (zeltas cenas) riska īpatsvars ir noteicošais. Lielāko daļu risku rada zelta cenu un ASV dolāra kursa svārstīgums. Atbilstoši Eurosistēmas noteikumiem zelta un ASV dolāru pārvērtēšanas konti, kas 2013. gada 31. decembrī bija attiecīgi 10.1 mljrd. euro (2012. gadā – 16.4 mljrd. euro) un 1.7 mljrd. euro (2012. gadā – 3.3 mljrd. euro), var tikt izmantoti,

ietver migrācijas risku (risks, ka iestāsies finansiāli zaudējumi finanšu aktīvu pārcenošanas rezultātā pēc tam, kad būtiski pasliktinājusies to kredītqualitāte un reitings).

7 Tirgus risks ir finanšu zaudējumu risks, kas rodas ar kredītnotikumiem nesaistītu tirgus cenu vai procentu likmju svārstību rezultātā.

8 Valūtas risks ir finanšu zaudējumu risks, kas var rasties ārvalstu valūtā denominētās pozīcijās valūtas kursu svārstību rezultātā. Preču risks ir finanšu zaudējumu risks, kas var rasties preču turējumos to tirgus cenu svārstību rezultātā.

9 Procentu likmju risks ir finanšu zaudējumu risks, kas var rasties finanšu instrumentu faktiskās vērtības krituma dēļ piemērojamo procentu likmju (peļņas likmju) nelabvēlīgu pārmaiņu rezultātā.

lai nākotnē kompensētu jebkādas nelabvēlīgas pamatā esošo aktīvu cenu svārstības, tādējādi novēršot jebkādu ietekmi uz ECB peļņas uz zaudējumu aprēķinu.

ECB zelta turējumu vērtība 2013. gadā strauji samazinājās, taču šādu vērtības kritumu pilnībā kompensēja attiecīgais pārvērtēšanas konts. Vērtības samazinājuma dēļ ECB zelta turējumu tirgus vērtība sarukusi, samazinot valūtas un preču risku.

Procentu likmju risks

Vērtspapīri, kas iegādāti divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros, klasificēti kā līdz termiņa beigām turēti vērtspapīri, tāpēc tie netiek pārvērtēti pēc tirgus cenām un nav pakļauti procentu likmju riskam.

Turpretī lielākā daļa ECB ārējo rezervju un euro denominēto ieguldījumu portfeļu ieguldīti vērtspapīros ar fiksētu ienākumu, kas tiek pārvērtēti pēc tirgus cenām un attiecīgi pakļauti procentu likmju riskam. Ar šiem portfeļiem saistītais procentu likmju risks tiek pārvaldīts, izmantojot aktīvu izvietojuma politiku un tirgus risku ierobežojumus, kas nodrošina, ka tirgus riski vienmēr ir ierobežoti tādā līmenī, kas atspoguļo ECB izvēlēto riska un peļņas attiecību dažādiem portfeļiem. Fiksēta ienākuma portfeļu modificētā ilguma (*modified duration*)¹⁰ izteiksmē dažādo izvēlēto riska un peļņas attiecību rezultātā euro denominētajiem ieguldījumu portfeļiem ir lielāks modificētais ilgums nekā ārvalstu valūtu turējumiem.

ECB pakļauta ierobežotam procentu likmju riskam un 2013. gada laikā ECB procentu likmju riska profils pamatā saglabājās stabils.

LIKVIDITĀTES RISKS¹¹

Ņemot vērā euro kā būtiskas rezervju valūtas nozīmi, ECB kā centrālās bankas lomu un tās aktīvu un saistību struktūru, vienīgais būtiskais likviditātes risks, kam pakļauta ECB, ir finanšu zaudējumu risks saistībā ar nespēju atbilstošā laika periodā atsavināt kādu aktīvu pēc tā dominējošās tirgus vērtības. Šajā sakarā, ņemot vērā ECB portfeļu stabilitāti un to skaidri noteiktos mērķus, ECB galvenā pakļautība likviditātes riskam saistīta ar tās ārējām rezervēm, jo, lai veiktu ārvalstu valūtas intervences, var būt nepieciešams atsavināt lielus šo turējumu apjomus īsā laika periodā.

Likviditātes risks attiecībā uz ECB ārējām rezervēm tiek pārvaldīts, nodrošinot tādu aktīvu izvietojumu un ierobežojumus, lai pietiekami liela ECB turējumu daļa būtu ieguldīta aktīvos, kurus iespējams ātri atsavināt bez būtiskas ietekmes uz cenu.

ECB portfeļu likviditātes riska profils 2013. gadā pamatā saglabājās stabils.

DARBĪBAS RISKS

ECB definē darbības risku kā negatīvas finanšu, darbības vai reputācijas ietekmes risku sakarā ar to, ka cilvēki¹² neatbilstoši īsteno vai neīsteno iekšējās pārvaldības un darbības procesus, ar to sistēmu problēmām, uz kurām balstās procesi, vai ar ārējiem notikumiem (piemēram, dabas katastrofām vai ārējiem uzbrukumiem). Darbības risku pārvaldības sistēma aptver visas ECB darbības jomas un ir

¹⁰ Modificētais ilgums ir rādītājs, kas atspoguļo portfeļu vērtības jutīgumu pret ienesīguma līknes paralēlām pārbīdēm.

¹¹ ECB kontekstā likviditātes risku var raksturot kā zaudējumu rašanās iespēju sakarā ar tirgus nespēju absorbēt lielus pirkšanas darījumus, neizraisot būtisku cenas kritumu.

¹² Jēdziens "cilvēki" lietots plašā izpratnē un aptver jebkuru negatīvu ietekmi, ko izraisa darbinieku rīcība, kā arī neatbilstoša cilvēkresursu un personāla politika.

bankas pārvaldības un vadības procesu neatņemama sastāvdaļa. ECB darbības risku pārvaldības sistēmas galvenie mērķi ir nodrošināt pietiekamu pārlicību, ka ECB īsteno savu misiju un uzdevumus, kā arī aizsargāt tās reputāciju un pārējos aktīvus no zaudējumiem, ļaunprātīgas izmantošanas un kaitējumiem.

Visi riski sākotnēji tiek identificēti atsevišķās darbības jomās. Visām attiecīgo darbības jomu struktūrvienībām atbalstu ar darbības risku saistīto jautājumu risināšanā sniedz darbības risku un darbības nepārtrauktības funkcijas darbinieki. ECB apkopojusi potenciālos risku pamatcēloņus, kā arī risku notikumus un sekas, kādas var rasties saistībā ar šiem cēloņiem. ECB izmanto skaidri definētu risku dzīves ciklu, kas ietver darbības riska nepārtrauktu un sistemātisku identificēšanu, analizēšanu, risināšanu, ziņošanu un monitoringu. ECB ieviesusi arī pieļaujamā riska līmeņa politiku, kas nosaka, kādu darbības riska līmeni ECB uzskata par pieļaujamu.

5. FINANŠU RESURSI

KAPITĀLS

2013. gada 1. jūlijā ES pievienojoties jaunai dalībvalstij – Horvātijai –, NCB kapitāla atslēgas daļas tika koriģētas un ECB parakstītais kapitāls tika palielināts līdz 10 825 milj. euro.

Turklāt *Hrvatska narodna banka*, tāpat kā pārējās ārpus euro zonas esošās NCB, samaksāja 3.75% no tās parakstītā kapitāla ECB darbības izmaksu segšanai. Kopumā, pievienojoties jaunai dalībvalstij – Horvātijai –, ECB apmaksātais kapitāls 2013. gada 1. jūlijā palielinājās līdz 7 653 milj. euro (2013. gada 30. jūnijā – 7 650 milj. euro).

Šīs pārmaiņas detalizēti aprakstītas finanšu pārskatu 16. skaidrojumā "Kapitāls un rezerves".

UZKRĀJUMS VALŪTAS KURSA RISKAM, PROCENTU LIKMJU RISKAM, KREDĪTRISKAM UN ZELTA CENAS RISKAM

Lielākā daļa ECB aktīvu un saistību periodiski tiek pārvērtēta pēc aktuālajiem valūtas tirgus kursiem un vērtspapīru cenām, tāpēc ECB peļņitspēja stipri pakļauta valūtas kursa riskam un – mazāk – procentu likmju riskam. Šī pakļautība galvenokārt rodas saistībā ar tās zelta un ārējo rezervju aktīvu turējumiem ASV dolāros un Japānas jenās, kas galvenokārt ieguldīti procentus pelnošos instrumentos. ECB ieguldījumu portfeļi un monetārās politikas mērķiem iegādāto vērtspapīru turējumi rada papildu pakļautību kredītriskam.

Ņemot vērā lielo pakļautību šiem riskiem un tās pārvērtēšanas kontu apjomu, ECB tur uzkrājumu valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko palielināšanas nepieciešamību katru gadu pārskata, ņemot vērā vairākus faktorus, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjomu, risku īstenošanās gadījumus kārtējā finanšu gadā, paredzamos nākamā gada rezultātus un risku novērtējumu, kas ietver riska kvantitatīvā rādītāja (VaR) aprēķināšanu risku ietverošajiem aktīviem un tiek konsekventi piemērots ilgstošā laika periodā. Šis risku uzkrājums kopā ar jebkuru ECB vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas NCB apmaksātā kapitāla vērtību.

2012. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam sasniedza 7 529 milj. euro. Ņemot vērā tās veiktā riska novērtējuma rezultātus,

Padome nolēma ar 2013. gada 31. decembri palielināt risku uzkrājuma apjomu līdz 7 530 milj. euro. Šī summa ir vienāda ar euro zonas NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību 2013. gada 31. decembrī.

6. 2013. GADA FINANŠU REZULTĀTI

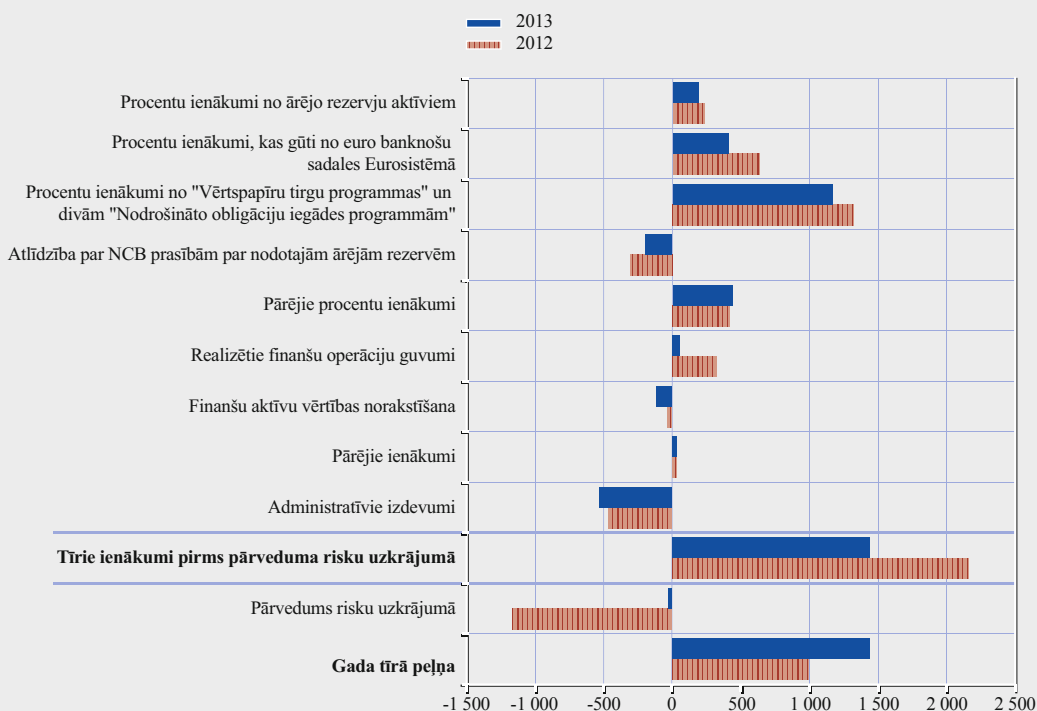
2013. gadā pēc 0.4 milj. euro pārveduma risku uzkrājumā (2012. gadā – 1 166 milj. euro) ECB tīrā peļņa bija 1 440 milj. euro (2012. gadā – 995 milj. euro)¹³. Pēc šā pārveduma un 9.5 milj. euro ieturēšanas sakarā ar iepriekšējos gados gūtās peļņas korekciju (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos) atlikusī tīrā peļņa (1 430 milj. euro) tika sadalīta starp euro zonas NCB.

1. attēlā parādīti ECB peļņas un zaudējumu aprēķina komponenti 2013. gadā salīdzinājumā ar 2012. gadu.

2013. gadā tīrie procentu ienākumi sasniedza 2 005 milj. euro (2012. gadā – 2 289 milj. euro). Tīro procentu ienākumu samazinājumu galvenokārt noteica: a) mazāki ienākumi no kopējā apgrozībā esošo banknošu apjoma ECB daļas; un b) no "Vērtspapīru tirgu programmas" un divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem gūto procentu ienākumu

ECB peļņas un zaudējumu aprēķina sadalījums 2013. un 2012. gadā

(milj. euro)

Avots: ECB.

13 Grāmatvedības politikas maiņas dēļ veikti pārrēķini (sk. "ECB pensiju plāns, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

sarukums. Šo norišu sekas daļēji kompensēja mazāki procentu izdevumi saistībā ar euro zonas NCB prasībām par ECB nodotajiem ārējo rezervju aktīviem.

Neto realizētie guvumi no finanšu operācijām 2013. gadā samazinājās līdz 52 milj. euro (2012. gadā – 319 milj. euro) galvenokārt sakarā ar mazāku ASV dolāru portfeļa realizēto guvumu no cenām.

Sakarā ar ECB ASV dolāru portfeli turēto vērtspapīru tirgus vērtības vispārējo kritumu norakstītā vērtība 2013. gadā bija ievērojami lielāka (115 milj. euro; 2012. gadā – 4 milj. euro).

2012. gada beigās nerealizētie ārvalstu valūtas maiņas guvumi, kas galvenokārt radušies saistībā ar ASV dolāru portfeli un Japānas jenu portfeli, sasniedza 6 053 milj. euro un nerealizētie guvumi no zelta cenas – 16 434 milj. euro. 2013. gadā sakarā ar euro kursa paaugstināšanos attiecībā pret Japānas jenu un ASV dolāru nerealizētie ārvalstu valūtas maiņas guvumi samazinājās (līdz 2 540 milj. euro), savukārt sakarā ar zelta cenas kritumu 2013. gadā nerealizētie guvumi no zelta cenas saruka līdz 10 139 milj. euro. Saskaņā ar Eurosistēmas grāmatvedības politiku šie atlikumi uzrādīti pārvērtēšanas kontos.

ECB kopējās administratīvās izmaksas, ieskaitot nolietojumu, 2013. gadā sasniedza 527 milj. euro (2012. gadā – 464 milj. euro). Lielākā daļa izdevumu, kas saistīti ar ECB jaunās ēkas būvniecību, ir kapitalizēta un netiek iekļauta šajā postenī.

BILANCE 2013. GADA 31. DECEMBRĪ

AKTĪVI	SKAID-ROJUMI	2013 (euro)	2012 (euro)
Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	1.	14 063 991 807	20 359 049 520
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2.		
SVF debitoru parādi	2.1.	627 152 259	653 250 711
Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2.2.	38 764 255 039	40 669 958 425
		39 391 407 298	41 323 209 136
Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	2.2.	1 270 792 764	2 838 176 026
Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	3.		
Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	3.1.	535 000 000	0
Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	4.	9 487	5 000
Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	5.		
Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem	5.1.	18 159 937 704	22 055 516 689
Eurosistēmas iekšējās prasības	6.		
Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā	6.1.	76 495 146 585	73 007 429 075
Pārējās prasības Eurosistēmā (neto)	12.2.	0	24 673 515 571
		76 495 146 585	97 680 944 646
Pārējie aktīvi	7.		
Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi	7.1.	971 175 790	638 474 832
Pārējie finanšu aktīvi	7.2.	20 466 245 900	19 099 638 796
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	7.3.	104 707 529	207 025 391
Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi	7.4.	977 552 068	1 660 056 235
Dažādi	7.5.	1 739 308 724	1 430 315 885
		24 258 990 011	23 035 511 139
Kopā aktīvi		174 175 275 656	207 292 412 156

PASĪVI	SKAID-ROJUMI	2013 (euro)	2012 (euro)
Banknotes apgrozībā	8.	76 495 146 585	73 007 429 075
Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	9.		
Pārējās saistības	9.1.	1 054 000 000	1 024 000 000
Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	10.	24 765 513 795	50 887 527 294
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	11.		
Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	11.1.	18 478 777	0
Eurosistēmas iekšējās saistības	12.		
Saistības par nodotajām ārējām rezervēm	12.1.	40 309 644 425	40 307 572 893
Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)	12.2.	119 857 494	0
		40 429 501 919	40 307 572 893
Pārējās saistības	13.		
Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība	13.1.	185 010 549	585 953 062
Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi	13.2.	370 542 207	975 648 659
Dažādi	13.3.	786 331 706	928 422 271
		1 341 884 462	2 490 023 992
Uzkrājumi	14.	7 619 546 534	7 595 452 415
Pārvērtēšanas konti	15.	13 358 190 073	23 334 941 183
Kapitāls un rezerves	16.		
Kapitāls	16.1.	7 653 244 411	7 650 458 669
Gada peļņa		1 439 769 100	995 006 635
Kopā pasīvi		174 175 275 656	207 292 412 156

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS 2013. GADA 31. DECEMBRĪ

	SKAID- ROJUMI	2013 (euro)	2012 (euro)
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	24.1.	187 279 973	228 883 700
Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā	24.2.	406 310 130	633 084 427
Pārējie procentu ienākumi	24.4.	6 477 297 658	10 917 006 128
<i>Procentu ienākumi</i>		<i>7 070 887 761</i>	<i>11 778 974 255</i>
Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm	24.3.	(192 248 631)	(306 925 375)
Pārējie procentu izdevumi	24.4.	(4 873 777 652)	(9 182 641 280)
<i>Procentu izdevumi</i>		<i>(5 066 026 283)</i>	<i>(9 489 566 655)</i>
Tīrie procentu ienākumi	24.	2 004 861 478	2 289 407 600
Realizētie finanšu operāciju guvumi/ zaudējumi	25.	52 122 402	318 835 838
Finanšu aktīvu un pozīciju norakstīšana	26.	(114 607 365)	(4 180 784)
Pārvedumi uz/no uzkrājumiem valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam		(386 953)	(1 166 175 000)
Finanšu operāciju, vērtības norakstīšanas un riska uzkrājumu neto rezultāts		(62 871 916)	(851 519 946)
Tīrie komisijas maksas izdevumi	27.	(2 126 773)	(2 127 108)
Ienākumi no kapitāla akcijām un līdzdalības kapitālā	28.	1 168 907	1 188 176
Pārējie ienākumi	29.	26 107 807	21 938 157
Kopā tīrie ienākumi		1 967 139 503	1 458 886 879
Personāla izmaksas	30.	(240 523 980)	(222 374 856)
Administratīvie izdevumi	31.	(260 070 567)	(220 422 011)
Materiālo un nemateriālo pamatlīdzekļu nolietojums		(18 581 856)	(12 918 830)
Banknošu ražošanas pakalpojumi	32.	(8 194 000)	(8 164 547)
Gada peļņa		1 439 769 100	995 006 635

Frankfurtē pie Mainas 2014. gada 11. februārī

EIROPAS CENTRĀLĀ BANKA

Mario Dragi (*Mario Draghi*)
Prezidents

GRĀMATVEDĪBAS POLITIKA¹

FINANŠU PĀRSKATU FORMA UN SNIEGŠANA

ECB finanšu pārskati sagatavoti, lai patiesi atspoguļotu ECB finansiālo stāvokli un darbības rezultātus. Tie sagatavoti saskaņā ar šādu grāmatvedības politiku², ko ECB Padome uzskata par atbilstošu centrālās bankas darbības būtībai.

GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Ievēroti šādi grāmatvedības principi: ekonomiskā būtība un caurredzamība, piesardzība, notikumu pēc bilances datuma atzīšana, būtiskums, darbības turpināšanas pieņēmums, uzkrāšanas princips, konsekvence un salīdzināmība.

AKTĪVU UN SAISTĪBU ATZĪŠANA

Aktīvu vai saistības atzīst bilancē tikai tad, ja ir ticams, ka jebkurš ar to saistīts nākotnes saimnieciskais labums plūdis uz ECB vai no tās, visi ar to saistītie riski un atbildība būtībā ir nodoti ECB un aktīva izmaksas vai vērtību vai saistību apjomu var ticami novērtēt.

UZSKAITES PAMATS

Šie pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu principu, kas atbilstoši pielāgots, lai iekļautu tirgojamo vērtspapīru (kas netiek klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri), zelta un visu pārējo bilances un ārpusbilances aktīvu un saistību ārvalstu valūtās novērtējumu tirgus vērtībā. Darījumi ar finanšu aktīviem un saistībām pārskatos atspoguļoti, ievērojot datumu, kad veikti norēķini.

Darījumus ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, izņemot tagadnes darījumus ar vērtspapīriem, grāmato ārpusbilances kontos darījuma datumā. Norēķinu datumā ārpusbilances grāmatojumus reversē un darījumus uzrāda bilancē. Ārvalstu valūtas pirkšana un pārdošana ietekmē ārvalstu valūtas tīro pozīciju darījuma datumā. Pārdošanas realizētie guvumi vai zaudējumi arī tiek aprēķināti šajā datumā. Uzkrātos procentus, prēmijas un diskonta summas, kas saistītas ar ārvalstu valūtā denominētiem finanšu instrumentiem, aprēķina un grāmato katru dienu. Šie uzkrājumi arī katru dienu ietekmē ārvalstu valūtas pozīciju.

ZELTS UN ĀRVALSTU VALŪTU AKTĪVI UN SAISTĪBAS

Aktīvi un saistības ārvalstu valūtā izteikti euro pēc valūtas kursa bilances datumā. Ienākumi un izdevumi izteikti pēc valūtas kursa uzskaites dienā. Ārvalstu valūtu aktīvu un saistību pārvērtēšanu veic katrai valūtai atsevišķi, iekļaujot gan bilances, gan ārpusbilances instrumentus.

Aktīvu un saistību ārvalstu valūtās pārvērtēšanu pēc tirgus cenām veic atsevišķi no pārvērtēšanas pēc valūtas kursa.

Zeltu novērtē pēc tirgus cenas gada beigās. Zelta cenas pārvērtēšana netiek nodalīta no valūtas pārvērtēšanas. Tā vietā uzrāda vienu zelta vērtību, pamatojoties uz zelta cenu euro par vienu Trojas

1 ECB grāmatvedības politika detalizēti izklāstīta 2010. gada 11. novembra Lēmumā ECB/2010/21 (OV L 35, 09.02.2011., 1. lpp.; ar grozījumiem).

2 Šī politika atbilst ECBS Statūtu 26.4. panta noteikumiem. Tie paredz saskaņotu pieeju noteikumiem, kas regulē Eurosistēmas operāciju grāmatvedību un finanšu pārskatu sniegšanu.

unci, ko gadam, kas noslēdzās 2013. gada 31. decembrī, aprēķināja pēc euro kursa attiecībā pret ASV dolāru 2013. gada 31. decembrī.

Speciālās aizņēmuma tiesības (SDR) definē kā valūtu grozu. Lai pārvērtētu ECB SDR turējumus, SDR vērtību noteica kā četru galveno valūtu (ASV dolāra, euro, Japānas jenas un Lielbritānijas sterliņu mārciņas) kursu svērtu summu, pārrēķinot tās euro saskaņā ar stāvokli 2013. gada 31. decembrī.

VĒRTSPAPĪRI

Tirgojamos vērtspapīrus (kas netiek klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri) un līdzīgus aktīvus novērtē pēc vidējās tirgus cenas vai pamatojoties uz attiecīgo ienesīguma līkni bilances datumā. Katru vērtspapīru novērtē atsevišķi. Gadam, kas noslēdzās 2013. gada 31. decembrī, izmantotas vidējās tirgus cenas 2013. gada 30. decembrī.

Tirgojamos vērtspapīrus, kas klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri, un nelikvidās kapitāla daļas novērtē pēc izmaksām, ņemot vērā vērtības samazināšanos.

IENĀKUMU ATZĪŠANA

Ienākumi un izdevumi atzīti periodā, kurā tie nopelnīti vai radušies.³ Ārvalstu valūtas, zelta un vērtspapīru pārdošanas realizētos guvumus un zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā. Šādus realizētos guvumus un zaudējumus aprēķina atbilstoši attiecīgā aktīva vidējam izmaksām.

Nerealizētos guvumus neatzīst kā ienākumus, bet pārved tieši uz pārvērtēšanas kontu.

Nerealizētos zaudējumus uzrāda peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie gada beigās pārsniedz iepriekšējos pārvērtēšanas guvumus, kas uzrādīti atbilstošajā pārvērtēšanas kontā. Šādus nerealizētos zaudējumus no kāda vērtspapīra, valūtas vai zelta neieskaita ar nerealizētajiem guvumiem no cita vērtspapīra, valūtas vai zelta. Ja peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kāda posteņa nerealizētie zaudējumi, šā posteņa vidējās izmaksas samazina līdz valūtas kursam vai tirgus cenai gada beigās. Nerealizētie zaudējumi no procentu likmju mijmaiņas darījumiem, kas gada beigās uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, tiek amortizēti nākamajos gados.

Zaudējumi no vērtības samazināšanās tiek uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā un nākamajos gados netiek reversēti, izņemot, ja vērtība atkal pieaug un šis pieaugums ir attiecināms uz novērojamo notikumu, kas norisinājies pēc tam, kad pirmo reizi uzrādīta vērtības samazināšanās.

Iegādāto vērtspapīru, t.sk. vērtspapīru, kas klasificēti kā līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri, prēmijas vai diskonta summas aprēķinātas un uzrādītas kā daļa no procentu ienākumiem un tiek amortizētas šo vērtspapīru atlikušajā termiņā.

REVERSIE DARĪJUMI

Reversie darījumi ir operācijas, kurās ECB pārē vai pārdod aktīvus saskaņā ar *repo* līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

3 Administratīvajiem uzkrājumiem noteikts minimālais sliekšnis 100 000 euro.

Repo darījumos vērtspapīri tiek pārdoti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpirkšanu no darījuma partnera par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. *Repo* darījumi uzskaitīti kā nodrošināti noguldījumi bilances saistību pusē. Vērtspapīri, kas pārdoti šāda līguma ietvaros, paliek ECB bilancē.

Reversajos *repo* darījumos vērtspapīri tiek pirkti par naudu, vienlaikus slēdzot līgumu par to atpārdošanu darījuma partnerim par noteiktu cenu konkrētā nākotnes datumā. Reversie *repo* darījumi uzrādīti kā nodrošināti aizdevumi bilances aktīvu pusē, bet netiek iekļauti ECB vērtspapīru turējumā.

Reversos darījumus (t.sk. vērtspapīru aizdevumu darījumus), ko veic automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros, uzrāda bilancē tikai gadījumos, kad tiek sniegts nodrošinājums naudā, ko nogulda ECB kontā. 2013. gadā ECB nesaņēma nodrošinājumu naudā saistībā ar šādiem darījumiem.

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTI

Valūtas instrumenti, t.i., biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi, ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumu nākotnes puse un citi valūtas instrumenti, kas ietver vienas valūtas apmaiņu pret citu kādā nākotnes datumā, ārvalstu valūtas maiņas guvumu un zaudējumu aprēķināšanai iekļauti ārvalstu valūtas tīrajā pozīcijā.

Katru procentu likmju instrumentu pārvērtē atsevišķi. Atklāto biržā tirgoto procentu likmju nākotnes darījumu līgumu mainīgās rezerves dienas pārmaiņas uzrādītas peļņas un zaudējumu aprēķinā. Biržā netirgoto nākotnes darījumu ar vērtspapīriem un procentu likmju mijmaiņas darījumu vērtēšanas pamatā ir vispārpieņemtas vērtēšanas metodes, izmantojot novērojamas tirgus cenas un procentu likmes, kā arī diskonta faktorus no norēķina datumiem līdz novērtējuma datumam.

NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

Aktīvu un pasīvu vērtība koriģēta, atspoguļojot notikumus laikā no gada beigu bilances datuma līdz datumam, kad Valde dod atļauju iesniegt ECB finanšu pārskatus Padomei apstiprināšanai, ja šādi notikumi būtiski ietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā.

Svarīgi notikumi pēc bilances datuma, kas neietekmē aktīvu un pasīvu stāvokli bilances datumā, atspoguļoti skaidrojumos.

ECBS IEKŠĒJIE ATLIKUMI/EUROSISTĒMAS IEKŠĒJIE ATLIKUMI

ECBS iekšējie atlikumi veidojas galvenokārt saistībā ar ES veiktajiem pārrobežu maksājumiem, par kuriem norēķini tiek veikti euro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus. Šos darījumus lielākoties iniciē privātā sektora pārstāvji (t.i., kredītiestādes, sabiedrības un privātpersonas). Norēķini par šiem darījumiem tiek veikti TARGET2 (*Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system*), un to rezultātā veidojas divpusēji atlikumi ES valstu centrālo banku TARGET2 kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, ko attiecina uz ECB, un tādējādi katrai NCB paliek tikai viena divpusējā tīrā pozīcija attiecībā pret ECB. ECB uzskaitē šī pozīcija atspoguļo katras NCB neto prasības vai saistības pret pārējo ECBS. Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas ir euro zonas NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar TARGET2, kā arī citi euro denominētie Eurosistēmas iekšējie atlikumi (piemēram, starpperioda peļņas sadales NCB), uzrādīti ECB bilancē kā viena neto aktīvu vai saistību pozīcija un atspoguļoti postenī "Pārējās prasības

Eurosistēmā (neto)" vai postenī "Pārējās saistības Eurosistēmā (neto)". ECBS iekšējie atlikumi, kas ir ārpus euro zonas esošo NCB atlikumi attiecībā pret ECB saistībā ar to dalību TARGET2⁴, atspoguļoti postenī "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem".

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas saistīti ar euro banknošu sadali Eurosistēmā, uzrādīti kā viens neto aktīvs postenī "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojums).

Eurosistēmas iekšējie atlikumi, kas radušies, NCB, kuras pievienojas Eurosistēmai, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, denominēti euro un uzrādīti postenī "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm".

PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi, ieskaitot nemateriālos aktīvus, bet izņemot zemi un mākslas darbus, tiek novērtēti pēc izmaksām, atņemot nolietojumu. Nolietojumu aprēķina pēc lineārās metodes gaidāmajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā, sākot ar ceturksni, pēc kura pamatlīdzeklis kļuvis pieejams izmantošanai. Galvenajām aktīvu grupām piemēroti šādi lietderīgās lietošanas laiki.

Datori, ar tiem saistītā datoraparātūra un programmatūra, transportlīdzekļi	4 gadi
Tehniskais aprīkojums	4 gadi vai 10 gadu
Mēbeles un iekārtas telpās	10 gadu

Nolietojuma periods kapitalizētajiem remonta izdevumiem, kas saistīti ar ECB pašreizējām īrētajām telpām, koriģēts, ņemot vērā visus notikumus, kas ietekmē attiecīgā pamatlīdzekļa gaidāmo lietderīgās lietošanas laiku. Zeme un mākslas darbi tiek novērtēti pēc izmaksām.

Pamatlīdzekļus, kuru cena mazāka par 10 000 euro, noraksta iegādes gadā.

Pamatlīdzekļus, kuri atbilst kapitalizācijas kritērijiem, bet vēl ir būvniecības vai sagatavošanas stadijā, uzrāda postenī "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā". Pēc šo aktīvu lietošanas uzsākšanas ar tiem saistītās izmaksas tiek pārvestas uz attiecīgajiem pamatlīdzekļu posteņiem. Lai uzrādītu ECB jauno telpu nolietojumu, izmaksas tiek attiecinātas uz atbilstošajām aktīvu sastāvdaļām, kuru nolietojums tiks aprēķināts saskaņā ar to novērtēto lietderīgās lietošanas laiku.

ECB PENSIJU PLĀNI, CITI PĒCNODARBINĀTĪBAS PABALSTI UN CITI ILGTERMIŅA PABALSTI

ECB nodrošina noteikto pabalstu plānus saviem darbiniekiem un Valdes locekļiem.

Darbinieku pensiju plānu finansē, izmantojot aktīvus, kas tiek turēti darbinieku ilgtermiņa pabalstu fondā. ECB un darbinieku obligātās iemaksas ir attiecīgi 18% un 6% no pamatalgas un atspoguļotas plāna noteikto pabalstu pīlārā. Darbinieki var brīvprātīgi veikt papildu iemaksas noteikto iemaksu pīlārā, ko var izmantot, lai nodrošinātu papildu pabalstu apjomu.⁵ Šos papildu pabalstus nosaka brīvprātīgo iemaksu apjoms un veikto iemaksu ieguldījumu ienākumi.

4 2013. gada 31. decembrī TARGET2 piedalījās šādas ārpus euro zonas esošo valstu NCB: *Българска народна банка* (Bulgārijas Nacionālā banka), *Danmarks Nationalbank*, Latvijas Banka, *Lietuvos bankas*, *Narodowy Bank Polski* un *Banca Națională a României*.

5 Līdzekļus, kas uzkrāti brīvprātīgo iemaksu veidā, darbinieki pensionēšanās brīdī var izmantot papildu pensijas iegādei. Šī pensija no attiecīgā brīža tiek iekļauta noteikto pabalstu saistībās.

Pastāv nefondētas vienošanās par ECB Valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem. Pastāv nefondētas vienošanās par darbinieku pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

Pārskatīta grāmatvedības politika

Līdz 2013. gadam ECB attiecībā uz aktuāro guvumu un zaudējumu no pēcnodarbinātības pabalstiem atzīšanu piemēroja t.s. 10% koridora pieeju, kā noteikts 19. starptautiskajā grāmatvedības standartā (SGS) "Darbinieku pabalsti". Saskaņā ar šo pieeju tīros kumulatīvos neatzītos aktuāros guvumus un zaudējumus no pēcnodarbinātības pabalstiem, kuri pārsniedz lielāko no a) 10% no noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības vai b) 10% no plāna aktīvu, kas tiek turēti saistībā ar noteikto pabalstu pienākumu, patiesās vērtības, amortizēja plānā iesaistīto darbinieku paredzamā vidējā atlikušā darba stāža laikā. Turklāt peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīto atdevi no plāna aktīviem, kas tiek turēti saistībā ar noteikto pabalstu pienākumu, aprēķināja, pamatojoties uz paredzamo atdeves procentu likmi.

Pēc 19. SGS pārskatīšanas vairs nepastāv iespēja izmantot 10% koridora pieeju. Tāpēc ECB 2013. gadā nolēma, ka: a) ar pēcnodarbinātības pabalstiem saistīto neto noteikto pabalstu saistību pārrēķinātie atlikumi⁶ tiks atzīti pilnībā un uzrādīti bilances postenī "Pārvērtēšanas konti" un b) procenti no plāna aktīviem tiks aprēķināti, piemērojot diskonta likmi. Tādējādi iepriekš neatzītie aktuārie zaudējumi, kas 2012. gada 31. decembrī sasniedza 146 603 113 euro, tagad atspoguļoti bilances postenī "Pārvērtēšanas konti". Šīs pārmaiņas piemērotas retrospektīvi, un salīdzinoši 2012. gada atlikumi koriģēti šādi.

	Publicēts 2012. gadā (euro)	Korekcija (euro)	Jaunais uzrādītais atlikums (euro)
Aktīvi			
Pārējie aktīvi – dažādi	1 423 836 885	6 479 000	1 430 315 885
Kopējā korekcija		6 479 000	
Pasīvi			
Pārējās saistības – dažādi	781 819 158	146 603 113	928 422 271
Pārvērtēšanas konti	23 472 041 296	(137 100 113)	23 334 941 183
Gada peļņa	998 030 635	(3 024 000)	995 006 635
Kopējā korekcija		6 479 000	

Peļņas un zaudējumu aprēķins tika retrospektīvi koriģēts, lai atspoguļotu: a) diskonta likmes izmantošanu procentu no plāna aktīviem, kas tiek turēti saistībā ar noteikto pabalstu pienākumu, aprēķināšanai un b) iepriekš amortizēto aktuāro guvumu un zaudējumu atzīšanu postenī "Pārvērtēšanas konti". Peļņas un zaudējumu aprēķina samazinošā korekcija 6 479 000 euro apjomā attiecībā uz laika posmu pirms 2012. finanšu gada uzrādīta postenī "Pārējie aktīvi", savukārt peļņa gadā, kas noslēdzās 2012. gada 31. decembrī, samazināta par 3 024 000 euro.⁷

Pārvērtēšanas kontu neto samazinājums sakarā ar peļņas un zaudējumu aprēķina kumulatīvo korekciju 9 503 000 euro apjomā un aktuāro zaudējumu 146 603 113 euro apjomā atzīšanu bija 137 100 113 euro.

Padome nolēma kompensēt šo kumulatīvo korekciju 9 503 000 euro apjomā, samazinot summu, kas no 2013. gada neto peļņas tiks sadalīta starp NCB.

⁶ Tālāk sniegts jaunās terminoloģijas skaidrojums.

⁷ Šī korekcija atspoguļota peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Personāla izmaksas".

Posteņa "Pārējās saistības" pieaugums un posteņa "Pārvērtēšanas konti" samazinājums atspoguļo attiecīgi iepriekš neatzītos aktuāros zaudējumus un neto noteikto pabalstu saistību kumulatīvos pārrēķinātos atlikumus 2012. gada 31. decembrī.

Saskaņā ar jaunajiem noteikumiem, ko paredz pārskatītais 19. SGS, izmantota šāda terminoloģija.

Neto noteikto pabalstu saistības

Saistības, kuras bilances posteņi "Pārējās saistības" atzītas attiecībā uz noteikto pabalstu plāniem, veido noteikto pabalstu pienākuma pašreizējā vērtība bilances datumā, no kuras *atņemta* šā pienākuma finansēšanai izmantoto plāna aktīvu patiesā vērtība.

Noteikto pabalstu pienākumu katru gadu aprēķina neatkarīgi aktuāri, izmantojot plānotās vienības kredītmērogi. Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējo vērtību aprēķina, diskontējot aplēsto nākotnes naudas plūsmu, izmantojot procentu likmi, ko nosaka pēc euro denominētu augstas kvalitātes uzņēmumu obligāciju, kuru dzēšanas termiņš atbilst pensiju pienākuma termiņam, tirgus ienesīguma bilances datumā.

Aktuārie guvumi un zaudējumi var rasties uz pieredzi pamatoto korekciju rezultātā (kur faktiskie rezultāti atšķiras no iepriekšējiem aktuāra pieņēmumiem) un no aktuāra pieņēmumu pārmaiņām.

Neto noteikto pabalstu izmaksas

Neto noteikto pabalstu izmaksas sadala komponentos, kas uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, un pārrēķinātajos atlikumos saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas uzrādīti bilances posteņi "Pārvērtēšanas konti".

Peļņas un zaudējumu aprēķinā iekļauj neto summu, kas ietver:

- a) kārtējās apkalpošanas izmaksas noteiktajiem pabalstiem, kas uzkrājas gada laikā;
- b) tīros procentus no neto noteikto pabalstu pienākuma pēc diskonta likmes;
- c) pārrēķinātos atlikumus saistībā ar citiem ilgtermiņa pabalstiem (pilnībā).

Neto noteikto pabalstu saistību pārrēķinātie atlikumi

Tajos ietverti šādi atlikumi:

- a) aktuārie guvumi un zaudējumi no noteikto pabalstu pienākuma;
- b) faktiskā peļņa no plāna aktīviem, izņemot summas, kas ietvertas tīrajos procentos no neto noteikto pabalstu saistībām;
- c) jebkuras noteikto aktīvu griestu ietekmes pārmaiņas, izņemot summas, kas ietvertas tīrajos procentos no neto noteikto pabalstu saistībām.

Lai noteiktu atbilstošās saistības finanšu pārskatos, šos atlikumus katru gadu vērtē neatkarīgi aktuāri.

BANKNOTES APGROZĪBĀ

ECB un euro zonas NCB, kas kopā veido Eurosistēmu, emitē euro banknotes.⁸ Apgrozībā esošo banknošu kopējā vērtība katra mēneša pēdējā darbadienā saskaņā ar banknošu pārdales atslēgu⁹ tiek sadalīta starp Eurosistēmas centrālajām bankām.

ECB piešķirtā daļa ir 8% no apgrozībā esošo euro banknošu kopējās vērtības, un to atspoguļo bilances pasīvu postenī "Banknotes apgrozībā". ECB daļa kopējā euro banknošu emisijā nodrošināta ar prasībām pret NCB. Šīs prasības, par kurām tiek maksāti procenti¹⁰, uzrādītas apakšpostenī "Eurosistēmas iekšējās prasības: prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā" (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojums). Procentu ienākumi no šīm prasībām ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā postenī "Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā".

STARPPERIODA PEĻŅAS SADALE

ECB ienākumi no euro banknotēm apgrozībā un ienākumi, kas radušies no "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, pienākas euro zonas valstu NCB finanšu gadā, kad tie radušies. Ja ECB Padome nav lēmusi citādi, ECB sadala šos ienākumus nākamā gada janvārī starpperioda ienākumu sadales veidā.¹¹ Tos sadala pilnībā, izņemot gadījumus, kad ECB tīrā peļņa attiecīgajā gadā ir mazāka par tās ienākumiem no euro banknotēm apgrozībā un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem, un atkarībā no Padomes lēmumiem pārved līdzekļus uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam. Ienākumus no euro banknotēm apgrozībā Padome var nolemt izmantot arī, lai segtu izmaksas, kas radušās ECB saistībā ar euro banknošu emisiju un apstrādi.

CITI JAUTĀJUMI

Ņemot vērā ECB kā centrālās bankas lomu, Valde uzskata, ka naudas plūsmas pārskata publicēšana nesniegtu finanšu pārskatu lasītājiem nekādu svarīgu papildu informāciju.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 27. pantu un pamatojoties uz Padomes rekomendāciju, ES Padome uz pieciem gadiem – līdz 2017. finanšu gada beigām – apstiprinājusi *Ernst & Young GmbH Wirtschaftsprüfungsgesellschaft* par ECB ārējiem revidentiem.

8 2010. gada 13. decembra Lēmums ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 26. lpp.; ar grozījumiem).

9 "Banknošu pārdales atslēga" ir procentuālās daļas, ko iegūst, ņemot vērā ECB daļu kopējā euro banknošu emisijā un piemērojot parakstītā kapitāla atslēgu NCB daļai no šā kopuma.

10 2010. gada 25. novembra Lēmums ECB/2010/23 par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali (pārstrādāta versija; OV L 35, 09.02.2011., 17. lpp.; ar grozījumiem).

11 2010. gada 25. novembra Lēmums ECB/2010/24 par to, kā pagaidām sadala Eiropas Centrālās bankas ienākumus no apgrozībā esošajām euro banknotēm un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem (pārstrādāta versija; OV L 6, 11.01.2011., 35. lpp.; ar grozījumiem).

BILANCES SKAIDROJUMI

I. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTIE DEBITORU PARĀDI

ECB 2013. gada 31. decembrī piederēja 16 142 871 Trojas unce¹² tīra zelta (2012. gadā – 16 142 871 Trojas unce). 2013. gadā netika veikti darījumi ar zeltu. ECB tīra zelta turējumu vērtības euro ekvivalents samazinājās sakarā ar zelta cenas kritumu 2013. gadā (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 15. skaidrojumu "Pārvērtēšanas konti").

2. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU UN EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

2.1. SVF DEBITORU PARĀDI

Šis aktīvs atspoguļo SDR ECB turējumā 2013. gada 31. decembrī. Tas saistīts ar divvirzienu vienošanos ar Starptautisko Valūtas fondu (SVF) par SDR pirkšanu un pārdošanu, saskaņā ar kuru SVF ir pilnvarots ECB vārdā organizēt SDR pirkšanu vai pārdošanu par euro minimālā un maksimālā turējumu apjoma robežās. Grāmatvedības vajadzībām SDR uzskata par ārvalstu valūtu (sk. "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

2.2. ATLIKUMI BANKĀS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI UN PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Šos divus posteņus veido atlikumi bankās, aizdevumi ārvalstu valūtās un ieguldījumi ASV dolāros un Japānas jenās denominētos vērtspapīros.

<i>Prasības pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem</i>	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	939 722 501	1 503 909 190	(564 186 689)
Naudas tirgus noguldījumi	1 001 428 468	345 932 462	655 496 006
Reversie <i>repo</i> darījumi	87 738 380	56 844 020	30 894 360
Ieguldījumi vērtspapīros	36 735 365 690	38 763 272 753	(2 027 907 063)
Kopā	38 764 255 039	40 669 958 425	(1 905 703 386)

<i>Prasības pret euro zonas valstu rezidentiem</i>	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti	4 242 115	1 189 425	3 052 690
Naudas tirgus noguldījumi	1 266 550 649	2 836 986 601	(1 570 435 952)
Kopā	1 270 792 764	2 838 176 026	(1 567 383 262)

Šo posteņu samazinājums 2013. gadā skaidrojams galvenokārt ar Japānas jenas un ASV dolāra kursa kritumu attiecībā pret euro.

2013. gada 31. decembrī ECB bija šādi neto ārvalstu valūtu turējumi ASV dolāros un Japānas jenās¹³.

¹² Tas atbilst 502.1 tonnai.

¹³ Šajos turējumos ietilpst attiecīgajā ārvalstu valūtā denominēti aktīvi mīnus pasīvi, uz kuriem attiecas ārvalstu valūtas pārvērtēšana. Tie ietverti posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", "Uzkrājumi un nākamo periodu izdevumi", "Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem", "Ārpusbilances instrumentu pārvērtēšanas starpība" (pasīvu pusē) un "Uzkrājumi un nākamo periodu ienākumi", ņemot vērā biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes darījumus un ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumus, kas ietverti ārpusbilances posteņos. Tie guvumi no ārvalstu valūtā denominēto finanšu instrumentu cenas, kuri radušies pārvērtēšanas rezultātā, nav ietverti.

	2013 Valūta (milj.)	2012 Valūta (milj.)
ASV dolāri	45 351	45 235
Japānas jenas	1 051 062	1 046 552

3. PRASĪBAS EURO PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

3.1. ATLIKUMI BANKĀS, IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS UN AIZDEVUMI

2013. gada 31. decembrī šo posteni veidoja prasība pret ārpus euro zonas esošas valsts centrālo banku saistībā ar līgumu par *repo* darījumiem, ko tā noslēgusi ar ECB. Saskaņā ar šo līgumu ārpus euro zonas esošās valsts centrālā banka var pret atbilstošu nodrošinājumu aizņemt euro, lai veicinātu iekšzemes likviditāti palielinošas operācijas.

4. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EURO PRET EURO ZONAS KREDĪTIESTĀDĒM

2013. gada 31. decembrī šo posteni veidoja pieprasījuma noguldījumu konti euro zonas valsts rezidentu turējumā.

5. EURO ZONAS REZIDENTU EURO DENOMINĒTIE VĒRTSPAPĪRI

5.1. VĒRTSPAPĪRI, KAS TIEK TURĒTI MONETĀRĀS POLITIKAS MĒRĶIEM

2013. gada 31. decembrī šo posteni veidoja vērtspapīri, ko ECB iegādājusies divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" un "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros.

	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pirmā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	3 710 724 329	4 426 521 354	(715 797 025)
Otrā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma"	1 459 074 444	1 504 280 207	(45 205 763)
"Vērtspapīru tirgu programma"	12 990 138 931	16 124 715 128	(3 134 576 197)
Kopā	18 159 937 704	22 055 516 689	(3 895 578 985)

Pirmās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" ietvaros iegāde tika pabeigta līdz 2010. gada jūnija beigām, savukārt otrā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma" noslēdzās 2012. gada 31. oktobrī. "Vērtspapīru tirgu programma" tika pabeigta 2012. gada 6. septembrī. Šo posteņu samazinājumu 2013. gadā noteica dzēstie apjomi.

"Vērtspapīru tirgu programmas" un "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādātos vērtspapīrus klasificē kā līdz termiņa beigām turētus vērtspapīrus un novērtē saskaņā ar amortizēto izmaksu principu, ņemot vērā vērtības samazināšanos (sk. "Vērtspapīri" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Pamatojoties uz gada beigās pieejamo informāciju un atgūstamās vērtības aplēsēm, tiek veikti gadskārtējie vērtības krituma testi. Padome uzskatīja, ka konstatētie vērtības krituma rādītāji nav ietekmējuši aplēstās nākotnes naudas plūsmas, kuras paredzēts saņemt ECB. Tāpēc zaudējumi no šiem vērtspapīriem 2013. gadā netika atzīti.

Padome regulāri novērtē ar "Vērtspapīru tirgu programmas" un divu "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros turētajiem vērtspapīriem saistītos finanšu riskus.

6. EUROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS

6.1. PRASĪBAS SAISTĪBĀ AR EURO BANKNOŠU SADALI EUROSISTĒMĀ

Šo posteni veido ECB prasības pret euro zonas NCB saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Atlīdzība par šīm prasībām tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi (sk. 24.2. skaidrojumu "Procentu ienākumi, kas gūti no euro banknošu sadales Eurosistēmā").

7. PĀRĒJIE AKTĪVI

7.1. MATERIĀLIE UN NEMATERIĀLIE PAMATLĪDZEKĻI

Šie aktīvi 2013. gada 31. decembrī aptvēra šādus posteņus.

	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Izmaksas			
Zeme un ēkas	170 824 151	170 824 151	0
Datoraparātūra un programmatūra	76 353 659	64 633 290	11 720 369
Aprīkojums, mēbeles, iekārtas telpās un transportlīdzekļi	13 818 952	13 926 711	(107 759)
Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā	847 217 209	529 636 881	317 580 328
Pārējie pamatlīdzekļi	7 751 953	7 508 349	243 604
Kopā izmaksas	1 115 965 924	786 529 382	329 436 542
Uzkrātais nolietojums			
Zeme un ēkas	(86 542 592)	(82 957 070)	(3 585 522)
Datoraparātūra un programmatūra	(45 004 046)	(51 687 755)	6 683 709
Aprīkojums, mēbeles, iekārtas telpās un transportlīdzekļi	(12 869 788)	(13 274 149)	404 361
Pārējie pamatlīdzekļi	(373 708)	(135 576)	(238 132)
Kopā uzkrātais nolietojums	(144 790 134)	(148 054 550)	3 264 416
Atlikusī bilances vērtība	971 175 790	638 474 832	332 700 958

Pieaugums kategorijā "Pamatlīdzekļi būvniecības stadijā" gandrīz pilnībā saistīts ar 2013. gadā veiktajiem darbiem saistībā ar ECB jaunajām telpām.

Izmaksu neto pieaugums kategorijā "Datoraparātūra un programmatūra" atspoguļoja 2013. gadā veiktās iegādes. Šīs izmaksas tikai daļēji kompensēja novecojušo aktīvu, kuri 2013. gada decembra beigās vairs netika izmantoti, izslēgšana no bilances. Sakarā ar šo aktīvu izslēgšanu no bilances saistībā ar šo kategoriju veidojās uzkrātā nolietojuma neto samazinājums.

7.2. PĀRĒJIE FINANŠU AKTĪVI

Šo posteni veido ECB pašu līdzekļu ieguldījums¹⁴, kas tiek turēts kā ECB kapitāla un rezervju tiešs atbilstošais postenis, kā arī citi finanšu aktīvi, kas ietver 3 211 Starptautisko norēķinu bankas (SNB) akciju pēc to iegādes izmaksām (41.8 milj. euro).

¹⁴ Pašu kapitāla portfeļa pārvaldīšanas kontekstā veiktie *repo* darījumi uzrādīti posteņa "Dažādi" saistību pusē (sk. 13.3. skaidrojumu "Dažādi").

Šo posteni veido šādi komponenti.

	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pieprasījuma noguldījumu konti euro	4 620 701	5 193 816	(573 115)
Euro denominētie vērtspapīri	18 068 315 142	16 349 560 714	1 718 754 428
Reversie <i>repo</i> darījumi euro	2 351 403 533	2 702 963 941	(351 560 408)
Pārējie finanšu aktīvi	41 906 524	41 920 325	(13 801)
Kopā	20 466 245 900	19 099 638 796	1 366 607 104

Šā posteņa neto pieaugumu galvenokārt noteica šādas pašu līdzekļu portfeli ieguldītās summas:
a) 2012. gadā veiktajam pārvedumam ECB uzkrājumā valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam atbilstošā summa un b) 2013. gadā no šā portfeļa gūtie ienākumi.

7.3. ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTU PĀRVĒRTĒŠANAS STARPĪBA

Šo posteni veido galvenokārt 2013. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 21. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā pēc valūtas kursa bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas guvumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 20. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

7.4. UZKRĀJUMI UN NĀKAMO PERIODU IZDEVUMI

2013. gadā šajā postenī bija iekļauti uzkrātie kuponu procenti no vērtspapīriem, t.sk. iegādes brīdī samaksāto procentu atlikums 708.3 milj. euro apjomā (2012. gadā – 792.7 milj. euro; sk. 2.2. skaidrojumu "Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi un prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem", 5. skaidrojumu "Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri" un 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

Tas ietvēra arī uzkrātos procentus no TARGET2 atlikumiem 155.1 milj. euro apjomā, kas saņemami no euro zonas NCB par 2013. gada pēdējo mēnesi (2012. gadā – 650.4 milj. euro) un uzkrātos saņemamos procentus no ECB prasībām saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā gada pēdējā ceturksnī (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos) 69.2 milj. euro apjomā (2012. gadā – 136.7 milj. euro).

Šajā postenī uzrādīti arī pārējie uzkrātie ienākumi, t.sk. uzkrātie procentu ienākumi no pārējiem finanšu aktīviem, un dažādi avansa maksājumi.

7.5. DAŽĀDI

Šajā postenī iekļautas galvenokārt uzkrātās summas saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 12.2. skaidrojumu "Pārējās prasības/saistības Eurosistēmā (neto)").

Tajā iekļauti arī:

- a) atlikumi saistībā ar 2013. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā, kas radušies sakarā ar šādu darījumu konvertēšanu to euro ekvivalentā pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos);
- b) prasība pret Vācijas Federālo finanšu ministriju saistībā ar pievienotās vērtības un citu samaksāto netiešo nodokļu atmaksu. Šādi nodokļi atmaksājami saskaņā ar Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Savienībā 3. panta noteikumiem, kas attiecas uz ECB atbilstoši ECBS Statūtu 39. pantam;
- c) peļņas un zaudējumu aprēķina kumulatīvā korekcija par laika posmu pirms 2013. finanšu gada sakarā ar grāmatvedības politikas pārmaiņām attiecībā uz pēcnodarbinātības pabalstiem (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

8. BANKNOTES APROZĪBĀ

Šis postenis ietver ECB daļu (8%) no kopējā euro banknošu aprozībā apjoma (sk. "Banknotes aprozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

9. SAISTĪBAS EURO PRET CITIEM EURO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

9.1. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

Šis postenis ietver Euro banku asociācijas (EBA) locekļu noguldījumus, ko ECB izmanto kā nodrošinājumu EBA maksājumiem, kuri tiek veikti TARGET2 sistēmā.

10. SAISTĪBAS EURO PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

2013. gada 31. decembrī šajā postenī bija iekļauti 24.6 mljrd. euro (2012. gadā – 44.0 mljrd. euro), ko veidoja ārpus euro zonas esošo NCB un citu centrālo banku atlikumi ECB, kas radušies saistībā ar darījumiem, kurus apstrādā TARGET2 sistēmā, vai ir šiem darījumiem atbilstošās summas.

Šā posteņa atlikušo daļu veidoja 0.2 mljrd. euro (2012. gadā – 6.8 mljrd. euro); šī summa radusies sakarā ar pagaidu savstarpējo vienošanos par valūtas darījumiem ar Federālo rezervju sistēmu.¹⁵ Šīs vienošanās ietvaros Federālo rezervju sistēma mijmaiņas darījumu veidā nodrošina ECB ASV dolārus, lai piedāvātu Eurosistēmas darījuma partneriem īstermiņa finansējumu ASV dolāros. Vienlaikus ECB slēdz kompensējošus mijmaiņas darījumus ar euro zonas NCB, kas izmanto iegūtos līdzekļus, lai reverso darījumu veidā veiktu likviditāti palielinošas operācijas ASV dolāros ar Eurosistēmas darījuma partneriem. Šo kompensējošo mijmaiņas darījumu rezultātā veidojas Eurosistēmas iekšējie atlikumi starp ECB un NCB. Mijmaiņas darījumi, kas veikti ar Federālo

¹⁵ Ņemot vērā būtisku ASV dolāru finansējuma situācijas uzlabošanu un likviditāti palielinošo operāciju ASV dolāros zemo pieprasījumu, Padome 2014. gada janvārī nolēma pamazām samazināt šo operāciju piedāvājuma apjomu (sk. 2014. gada 24. janvāra paziņojumu presei).

rezervju sistēmu un euro zonas NCB, veido arī biržā netirgoto nākotnes darījumu prasības un saistības, kuras uzrāda ārpusbilances kontos (sk. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi").

11. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EURO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

11.1. NOGULDĪJUMI, KONTU ATLIKUMI UN CITAS SAISTĪBAS

2013. gadā šo posteņi veidoja saistības, kas radušās sakarā ar *repo* darījumu ar ārpus euro zonas esošas valsts rezidentu saistībā ar ECB ārvalstu valūtas rezervju pārvaldību.

12. EUROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS SAISTĪBAS

12.1. SAISTĪBAS PAR NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Tās ir saistības pret euro zonas valstu NCB, kas radās, nododot ārējo rezervju aktīvus ECB, tām pievienojoties Eurosistēmai.

Ar Horvātijas pievienošanu paplašinoties ES un veicot atbilstošo NCB prasību un svērumu ECB kapitāla atslēgā kopējā limita korekciju (sk. 16. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves"), šīs saistības pieauga par 2 071 532 euro.

	Kopš 2013. gada 1. jūlija (euro)	2012. gada 31. decembrī (euro)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	1 401 024 415	1 397 303 847
<i>Deutsche Bundesbank</i>	10 871 789 515	10 909 120 274
<i>Eesti Pank</i>	103 152 857	103 115 678
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	643 894 039	639 835 662
<i>Bank of Greece</i>	1 129 060 170	1 131 910 591
<i>Banco de España</i>	4 782 873 430	4 783 645 755
<i>Banque de France</i>	8 190 916 316	8 192 338 995
<i>Banca d'Italia</i>	7 218 961 424	7 198 856 881
<i>Central Bank of Cyprus</i>	77 248 740	78 863 331
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	100 776 864	100 638 597
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	36 798 912	36 407 323
<i>De Nederlandsche Bank</i>	2 298 512 218	2 297 463 391
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1 122 511 702	1 118 545 877
<i>Banco de Portugal</i>	1 022 024 594	1 008 344 597
<i>Banka Slovenije</i>	189 499 911	189 410 251
<i>Národná banka Slovenska</i>	398 761 127	399 443 638
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	721 838 191	722 328 205
Kopā	40 309 644 425	40 307 572 893

Atlīdzība par šīm saistībām tiek aprēķināta katru dienu pēc pēdējās pieejamās Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantotās robežlikmes, kas koriģēta, lai atspoguļotu to, ka no zelta sastāvdaļas peļņa netiek gūta (sk. 24.3. skaidrojumu "Atlīdzība par NCB prasībām par nodotajām ārējām rezervēm").

12.2. PĀRĒJĀS PRASĪBAS/SAISTĪBAS EUROSISTĒMĀ (NETO)

2013. gadā šo posteni veidoja galvenokārt euro zonas NCB TARGET2 atlikumi attiecībā pret ECB (sk. "ECBS iekšējie atlikumi/Eurosistēmas iekšējie atlikumi" grāmatvedības politikas skaidrojumos). 2012. gada beigās ECB bija neto prasība pret euro zonas NCB. 2013. gada beigās šīs neto prasības vietā uzrādītas neto saistības, galvenokārt sakarā ar ārpus euro zonas esošo valstu rezidentu veiktajiem maksājumiem euro zonas rezidentiem TARGET2 (sk. 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem"). Neto prasības samazināšanos un neto saistību rašanos 2013. gadā veicināja arī kompensējošo mijmaiņas darījumu, kas veikti ar NCB saistībā ar ASV dolāru likviditāti palielinošajām operācijām, atlikuma samazināšanās. Šo divu faktoru ietekmi daļēji kompensēja "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādāto vērtspapīru dzēšana, veicot norēķinus TARGET2 kontos.

Atlīdzība par TARGET2 pozīcijām, izņemot atlikumus, kas veidojušies no kompensējošajiem mijmaiņas darījumiem, kuri veikti ar NCB saistībā ar ASV dolāru likviditāti palielinošajām operācijām, tiek aprēķināta katru dienu saskaņā ar pēdējo pieejamo Eurosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto robežlikmi.

Šajā postenī iekļauta arī summa, kas pienākas euro zonas NCB saistībā ar ECB starpperioda peļņas sadali (sk. "Starpperioda peļņas sadale" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

	2013 (euro)	2012 (euro)
Prasības pret euro zonas NCB saistībā ar TARGET2	(687 997 098 717)	(981 081 428 771)
Saistības pret euro zonas NCB saistībā ar TARGET2	686 747 265 644	955 833 285 908
Saistības pret euro zonas NCB saistībā ar starpperioda peļņas sadali	1 369 690 567	574 627 292
Pārējās (prasības)/saistības Eurosistēmā (neto)	119 857 494	(24 673 515 571)

13. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

13.1. ĀRPUŠBILANCES INSTRUMENTU PĀRVĒRTĒŠANAS STARPĪBA

Šo posteni veido galvenokārt 2013. gada 31. decembrī nepabeigto mijmaiņas un biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu ārvalstu valūtā pārvērtēšanas pārmaiņas (sk. 21. skaidrojumu "Valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi"). Šīs pārvērtēšanas pārmaiņas radījusi šādu darījumu konvertēšana to euro ekvivalentā pēc valūtas kursa bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, šos darījumus konvertējot pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas šajā datumā (sk. "Ārpusbilances instrumenti" un "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Šajā postenī ietverti arī pārvērtēšanas zaudējumi no nepabeigtajiem procentu likmju mijmaiņas darījumiem (sk. 20. skaidrojumu "Procentu likmju mijmaiņas darījumi").

13.2. UZKRĀJUMI UN NĀKAMO PERIODU IENĀKUMI

2013. gada 31. decembrī divi galvenie atlikumi šajā postenī bija, pirmkārt, NCB maksājami uzkrātie procenti, kas attiecas uz to prasībām par ECB nodotajiem ārējo rezervju aktīviem, par visu 2013. gadu (sk. 12.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm") 192.2 milj. euro apjomā (2012. gadā – 306.9 milj. euro) un, otrkārt, uzkrātie procenti no TARGET2 atlikumiem

155.8 milj. euro apjomā, kas maksājami NCB par 2013. gada pēdējo mēnesi (2012. gadā – 641.1 milj. euro). Šīs summas tika samaksātas 2014. gada janvārī. Šajā postenī uzrādīti arī uzkrājumi saistībā ar finanšu instrumentiem un citi uzkrājumi.

Šajā postenī iekļauts arī Frankfurtes pilsētas maksājums ECB 15.3 milj. apjomā par aizsargājamo ēku sarakstā ietvertās Tirgus halles (*Grossmarkthalle*) ēkas saglabāšanu saistībā ar ECB jauno telpu būvniecību. Šī summa tiks savstarpēji ieskaitīta ar ēkas izmaksām, kad tā būs pieejama izmantošanai (sk. 7.1. skaidrojumu "Materiālie un nemateriālie pamatlīdzekļi").

13.3. DAŽĀDI

2013. gadā šis postenis ietvēra saistībā ar ECB pašu līdzekļu pārvaldību veikto *repo* darījumu atlikumu 480.4 milj. euro apjomā (2012. gadā – 360.1 milj. euro; sk. 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

Tas ietvēra arī atlikumus saistībā ar 2013. gada 31. decembrī nepabeigtajiem mijmaiņas un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem ārvalstu valūtā, kas radušies sakarā ar šādu darījumu konvertēšanu to euro ekvivalentā pēc attiecīgās valūtas vidējās cenas bilances datumā salīdzinājumā ar to vērtību euro, kādā šie darījumi sākotnēji uzrādīti (sk. "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

ECB PENSIJU PLĀNI, CITI PĒCNODARBINĀTĪBAS PABALSTI UN CITI ILGTERMIŅA PABALSTI

Papildus šis postenis ietvēra ECB neto saistības, kas attiecas uz tās darbinieku un Valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem 131.9 milj. euro apjomā. 2012. gada atlikumi pārrēķināti sakarā ar piemērotās grāmatvedības politikas pārmaiņām (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Bilancē atzītās summas saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa darbinieku pabalstiem ir šādas.

	2013 Personāls (milj. euro)	2013 Valde (milj. euro)	2013 Kopā (milj. euro)	2012 Personāls (milj. euro)	2012 Valde (milj. euro)	2012 Kopā (milj. euro)
Pienākuma pašreizējā vērtība	650.6	17.8	668.4	677.8	17.8	695.6
Plāna aktīvu patiesā vērtība	(536.5)	–	(536.5)	(439.3)	–	(439.3)
Bilancē atzītās neto noteikto pabalstu saistības	114.1	17.8	131.9	238.5	17.8	256.3

Līdz 2013. gadam plāna aktīvu patiesā vērtība ietvēra aktīvus, kas uzkrāti, darbiniekiem veicot brīvprātīgas iemaksas noteikto iemaksu pilārā. 2013. gadā šo aktīvu vērtība sasniedza 96.5 milj. euro (2012. gadā – 83.5 milj. euro). Šie aktīvi rada atbilstošu pienākumu ar tādu pašu vērtību, kas ietverta pienākuma pašreizējā vērtībā. Pārskatāmības dēļ tabulās 2013. gadam norādītas tikai ar noteikto iemaksu pilāru saistītās summas un attiecīgi koriģēti 2012. gada salīdzinošie lielumi. Tāpēc uzrādītā beigu pienākuma vērtība un plāna aktīvu beigu patiesā vērtība 2012. gadā samazināta attiecīgi līdz 695.6 milj. euro un 439.3 milj. euro.

2013. gadā pienākuma pret darbiniekiem pašreizējā vērtība 650.6 milj. euro (2012. gadā – 677.8 milj. euro) ietvēra nefondētos pabalstus 109.4 milj. euro apjomā (2012. gadā – 109.1 milj. euro) saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

Ir arī nefondētas vienošanās par Valdes locekļu pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem.

Summas, kas 2013. gadā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, bija šādas.

	2013 Personāls (milj. euro)	2013 Valde (milj. euro)	2013 Kopā (milj. euro)	2012 Personāls (milj. euro)	2012 Valde (milj. euro)	2012 Kopā (milj. euro)
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	45.9	1.4	47.3	29.0	1.3	30.3
Trie procenti no neto noteikto pabalstu saistībām	8.6	0.6	9.2	6.5	0.9	7.4
Pienākuma izmaksas	24.4	0.6	25.0	24.5	0.9	25.4
Ienākumi no plāna aktīviem	(15.8)	–	(15.8)	(18.0)	–	(18.0)
Pārreķināšanas (guvumi)/zaudējumi no citiem ilgtermiņa pabalstiem	(3.2)	0	(3.2)	0.1	0	0.1
Kopā kategorijā "Personāla izmaksas"	51.3	2.0	53.3	35.6	2.2	37.8 ¹⁾

1) Saskaņā ar pārreķinu grāmatvedības politikas maiņas dēļ (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

Kārtējās apkalpošanas izmaksas 2013. gadā pieauga līdz 47.3 milj. euro (2012. gadā – 30.3 milj. euro) galvenokārt sakarā ar diskonta likmes samazinājumu no 5.00% 2011. gadā līdz 3.50% 2012. gadā.¹⁶

Noteikto pabalstu pienākuma pašreizējās vērtības pārmaiņas bija šādas.

	2013 Personāls (milj. euro)	2013 Valde (milj. euro)	2013 Kopā (milj. euro)	2012 Personāls (milj. euro)	2012 Valde (milj. euro)	2012 Kopā (milj. euro)
Noteikto pabalstu sākuma pienākums	677.8	17.8	695.6	478.2	17.9	496.1
Kārtējās apkalpošanas izmaksas	45.9	1.4	47.3	29.0	1.3	30.3
Pienākuma procentu izmaksas	24.4	0.6	25.0	24.5	0.9	25.4
Plāna dalībnieku iemaksas	12.3	0.1	12.4	11.5	0.1	11.6
Samaksātie pabalsti	(5.5)	(1.1)	(6.6)	(5.0)	(4.0)	(9.0)
Pārreķināšanas (guvumi)/zaudējumi	(104.3)	(1.0)	(105.3)	139.6	1.6	141.2
Noteikto pabalstu beigu pienākums	650.6	17.8	668.4	677.8	17.8	695.6

Pārreķināšanas guvumi no noteikto pabalstu pienākuma pret darbiniekiem 104.3 milj. euro apjomā 2013. gadā galvenokārt radās sakarā ar zemāka aprēķina koeficienta piemērošanu, aprēķinot nākotnes pensiju maksājumus, kā arī diskonta likmes palielinājumu no 3.50% 2012. gadā līdz 3.75% 2013. gadā.

Pārreķināšanas zaudējumi no noteikto pabalstu pienākuma pret darbiniekiem 139.6 milj. euro apjomā 2012. gadā galvenokārt radās sakarā ar diskonta likmes samazinājumu no 5.00% 2011. gadā līdz 3.50% 2012. gadā. Rezultātā radušos beigu pienākuma palielinājumu tikai daļēji kompensēja uz vienības cenu pārmaiņām balstīto garantēto pabalstu gaidāmā mazākā nākotnes pieauguma ietekme, kā arī pieņēmuma par mazāku pensiju palielinājumu nākotnē (par 1.40% iepriekš paredzēto 1.65% vietā) ietekme.

2012. gadā samaksātie pabalsti ietvēra dažu no darba ECB aizgājušo Valdes locekļu pensiju tiesību segšanu.

16 Kārtējās apkalpošanas izmaksas aprēķina, izmantojot iepriekšējā gada diskonta likmi.

Plāna aktīvu patiesās vērtības pārmaiņas ar darbiniekiem saistīto noteikto pabalstu pīlārā 2013. gadā bija šādas.¹⁷

	2013 (milj. euro)	2012 (milj. euro)
Plāna aktīvu sākuma patiesā vērtība	439.3	347.5
Procentu ienākumi no plāna aktīviem	15.8	18.0
Pārrēķināšanas guvumi	39.8	33.7
Darba devēja iemaksas	33.2	31.9
Plāna dalībnieku iemaksas	12.3	11.5
Samaksātie pabalsti	(3.9)	(3.3)
Plāna aktīvu beigu patiesā vērtība	536.5	439.3

Pārrēķināšanas guvumi no plāna aktīviem gan 2013., gan 2012. gadā atspoguļoja faktu, ka faktiskā atdeve no fondu daļām bija lielāka nekā aplēstie procentu ienākumi no plāna aktīviem.

Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumiem ECB aktuāri 2011. gada 31. decembrī veica ECB darbinieku pensiju plāna ilgtermiņa novērtējumu. Pēc šā novērtējuma veikšanas un rīkojoties saskaņā ar aktuāru ieteikumu, Padome 2012. gada 2. augustā apstiprināja papildu gada iemaksu 10.3 milj. euro apjomā, kas tiks maksāta 12 gadu, sākot ar 2012. gadu. Šo lēmumu pārskatīs 2014. gadā.

Gatavojot šajā skaidrojumā minētos novērtējumus, aktuāri izmantojuši pieņēmumus, kurus uzskaites un informācijas atklāšanas nolūkiem akceptējusi Valde. Lai aprēķinātu pabalstu shēmas saistības, izmantoti šādi galvenie pieņēmumi.

	2013 (%)	2012 (%)
Diskonta likme	3.75	3.50
Plāna aktīva paredzamā atdeve ¹	4.75	4.50
Vispārējais algu pieaugums nākotnē ²	2.00	2.00
Pensiju palielinājums nākotnē ³	1.40	1.40

1) Šie pieņēmumi izmantoti, aprēķinot ECB noteikto pabalstu pienākumu daļu, kuru finansē no aktīviem ar pamatā esošā kapitāla garantiju.

2) Papildus tiek ņemts vērā iespējamais atsevišķu darbinieku algu pieaugums līdz 1.8% gadā atkarībā no plāna dalībnieku vecuma.

3) Saskaņā ar ECB pensiju plāna noteikumiem pensijas palielina katru gadu. Ja ECB darbinieku vispārējās algu korekcijas bijušas mazākas par cenu inflācijas līmeni, pensijas tiek palielinātas atbilstoši vispārējām algu korekcijām. Ja vispārējās algu korekcijas pārsniedz cenu inflācijas līmeni, pensiju palielinājumu nosaka, pamatojoties uz šīm korekcijām, ja vien ECB pensiju plānu finanšu stāvoklis ļauj veikt šādu palielinājumu.

14. UZKRĀJUMI

Šo posteni veido uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam, kā arī dažādi citi uzkrājumi.

Uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam tiks izmantots tādā apjomā, kādu Padome uzskatīs par nepieciešamu, lai finansētu nākotnes realizētos un nerealizētos zaudējumus, īpaši pārvērtēšanas zaudējumus, kurus nesedz pārvērtēšanas konti. Šā uzkrājuma apjomu un turpmāko nepieciešamību pārskata katru gadu, pamatojoties uz ECB

¹⁷ Iepriekšējos gados ECB saistībā ar pēcnodarbinātības pabalstiem, kas nav pensijas, un citiem ilgtermiņa pabalstiem samaksātās summas tika iekļautas posteņos "Darba devēja iemaksas" un "Samaksātie pabalsti". 2013. gadā šīs summas nav ietvertas šajos posteņos, jo par šiem pabalstiem ir nefondētas vienošanās. 2012. gada salīdzinošie dati attiecīgi koriģēti.

novērtējumu par tās pakļautību šiem riskiem. Veicot šo novērtējumu, tiek ņemti vērā vairāki faktori, t.sk. risku ietverošu aktīvu turējumu apjoms, risku īstenošanās apjoms kārtējā finanšu gadā, paredzamie nākamā gada rezultāti un risku novērtējums, kas ietver riskam pakļauto vērtību (VaR) aprēķināšanu risku ietverošajiem aktīviem un tiek konsekventi piemērots ilgstošā laika periodā. Šis uzkrājums kopā ar jebkuru vispārējo rezervju fondā turēto summu nedrīkst pārsniegt euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtību.

2012. gada 31. decembrī uzkrājums valūtas kursa riskam, procentu likmju riskam, kredītriskam un zelta cenas riskam sasniedza 7 529 282 289 euro. Ņemot vērā veiktā novērtējuma rezultātus, Padome nolēma 2013. gada 31. decembrī ieskaitīt uzkrājumā 386 953 euro. Sakarā ar šo pārvedumu ECB 2013. gada tirā peļņa samazinājās līdz 1 439 769 100 euro un uzkrājuma apjoms palielinājās līdz 7 529 669 242 euro. Pēc ECB apmaksātā kapitāla palielināšanās 2013. gadā (sk. 16. skaidrojumu "Kapitāls un rezerves") šī summa atbilst euro zonas valstu NCB apmaksātā ECB kapitāla vērtībai 2013. gada 31. decembrī.

15. PĀRVĒRTĒŠANAS KONTI

Šo posteni veido galvenokārt pārvērtēšanas atlikumi, kas rodas saistībā ar aktīvu, saistību un ārpusbilances instrumentu nerealizētajiem guvumiem (sk. "Ienākumu atzīšana", "Zelts un ārvalstu valūtu aktīvi un saistības" "Vērtspapīri" un "Ārpusbilances instrumenti" grāmatvedības politikas skaidrojumos). Tas ietver arī ar pēcnodarbinātības pabalstiem saistīto ECB neto noteikto pabalstu saistību pārrēķinātos atlikumus (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 13.3. skaidrojumu "Dažādi").

	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Zelts	10 138 805 097	16 433 862 811	(6 295 057 714)
Ārvalstu valūtas	2 540 202 558	6 053 396 675	(3 513 194 117)
Vērtspapīri un citi instrumenti	674 356 531	984 781 810	(310 425 279)
Neto noteikto pabalstu saistības attiecībā uz pēcnodarbinātības pabalstiem	4 825 887	(137 100 113)	141 926 000
Kopā	13 358 190 073	23 334 941 183	(9 976 751 110)

Gada beigu pārvērtēšanā izmantotie valūtu kursi bija šādi.

Valūtu kursi	2013	2012
ASV dolāri par euro	1.3791	1.3194
Japānas jenas par euro	144.72	113.61
Euro par SDR	1.1183	1.1657
Euro par Trojas unci zelta	871.220	1 261.179

16. KAPITĀLS UN REZERVES

16.1. KAPITĀLS

A) PĀRMAIŅAS ECB KAPITĀLA ATSLĒGĀ

Saskaņā ar ECBS Statūtu 29. pantu NCB daļas ECB kapitāla atslēgā tiek svērtas vienādā proporcijā atbilstoši katras dalībvalsts iedzīvotāju skaita un IKP īpatsvaram ES iedzīvotāju kopskaitā un kopējā IKP, ko ECB paziņo Eiropas Komisija. Šos svērumus koriģē reizi piecos gados, kā arī tad, ja ES pievienojas jaunas dalībvalstis.

Pamatojoties uz Padomes 2003. gada 15. jūlija Lēmumu 2003/517/EK par statistiskajiem datiem, kas izmantojami Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgas koriģēšanai¹⁸, 2013. gada 1. janvārī pēc jaunas dalībvalsts – Horvātijas – pievienošanās NCB kapitāla atslēgas daļas tika koriģētas šādi.

	Kapitāla atslēga kopš 2013. gada 1. jūlija (%)	Kapitāla atslēga 2012. gada 31. decembrī (%)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.4176	2.4256
<i>Deutsche Bundesbank</i>	18.7603	18.9373
<i>Eesti Pank</i>	0.1780	0.1790
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	1.1111	1.1107
<i>Bank of Greece</i>	1.9483	1.9649
<i>Banco de España</i>	8.2533	8.3040
<i>Banque de France</i>	14.1342	14.2212
<i>Banca d'Italia</i>	12.4570	12.4966
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1333	0.1369
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.1739	0.1747
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0635	0.0632
<i>De Nederlandsche Bank</i>	3.9663	3.9882
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9370	1.9417
<i>Banco de Portugal</i>	1.7636	1.7504
<i>Banka Slovenije</i>	0.3270	0.3288
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.6881	0.6934
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2456	1.2539
<i>Euro zonas NCB starpsumma</i>	69.5581	69.9705
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	0.8644	0.8686
<i>Česká národní banka</i>	1.4539	1.4472
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4754	1.4835
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0.5945	–
<i>Latvijas Banka</i>	0.2742	0.2837
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4093	0.4256
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3740	1.3856
<i>Narodowy Bank Polski</i>	4.8581	4.8954
<i>Banca Națională a României</i>	2.4449	2.4645
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2612	2.2582
<i>Bank of England</i>	14.4320	14.5172
<i>Ārpus euro zonas esošo valstu NCB starpsumma</i>	30.4419	30.0295
Kopā	100.0000	100.0000

B) ECB KAPITĀLS

Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.3. pantu ECB parakstītais kapitāls tiek automātiski palielināts katru reizi, kad ES pievienojas jauna dalībvalsts un tās NCB pievienojas ECBS. Pieaugumu nosaka, reizinot esošo parakstītā kapitāla apjomu (t.i., 10 761 milj. euro 2013. gada 31. jūnijā) ar attiecību starp pievienojošos NCB svērumu un jau esošo ECBS dalībvalstu NCB svērumu paplašinātajā kapitāla atslēgā. Tādējādi 2013. gada 1. jūlijā ECB parakstītais kapitāls tika palielināts līdz 10 825 milj. euro.

Ārpus euro zonas esošajām NCB jāapmaksā 3.75% no savas parakstītā ECB kapitāla daļas, piedaloties ECB darbības izmaksu segšanā. Tādējādi 2013. gada 1. jūlijā *Hrvatska narodna banka*

18 OV L 181, 19.07.2003., 43. lpp.

iemaksāja 2 413 300 euro. Kopā ar šo summu ārpus euro zonas esošo NCB ieguldījums šajā datumā sasniedza 123 575 169 euro. Ārpus euro zonas esošās NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, tās arī neuzņemas saistības finansēt nekādus ECB zaudējumus.

Kopumā, Horvātijai kļūstot par jaunu dalībvalsti, ECB apmaksātais kapitāls palielinājās par 2 785 742 euro, sasniedzot 7 653 244 411 euro.¹⁹

	Parakstītais kapitāls kopš 2013. gada 1. jūlija (euro)	Apmaksātais kapitāls kopš 2013. gada 1. jūlija (euro)	Parakstītais kapitāls 2012. gada 31. decembrī (euro)	Apmaksātais kapitāls 2012. gada 31. decembrī (euro)
<i>Nationale Bank van België/ Banque Nationale de Belgique</i>	261 705 371	261 705 371	261 010 385	261 010 385
<i>Deutsche Bundesbank</i>	2 030 803 801	2 030 803 801	2 037 777 027	2 037 777 027
<i>Eesti Pank</i>	19 268 513	19 268 513	19 261 568	19 261 568
<i>Banc Ceannais na hÉireann/ Central Bank of Ireland</i>	120 276 654	120 276 654	119 518 566	119 518 566
<i>Bank of Greece</i>	210 903 613	210 903 613	211 436 059	211 436 059
<i>Banco de España</i>	893 420 308	893 420 308	893 564 576	893 564 576
<i>Banque de France</i>	1 530 028 149	1 530 028 149	1 530 293 899	1 530 293 899
<i>Banca d'Italia</i>	1 348 471 131	1 348 471 131	1 344 715 688	1 344 715 688
<i>Central Bank of Cyprus</i>	14 429 734	14 429 734	14 731 333	14 731 333
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	18 824 687	18 824 687	18 798 860	18 798 860
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/ Central Bank of Malta</i>	6 873 879	6 873 879	6 800 732	6 800 732
<i>De Nederlandsche Bank</i>	429 352 255	429 352 255	429 156 339	429 156 339
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	209 680 387	209 680 387	208 939 588	208 939 588
<i>Banco de Portugal</i>	190 909 825	190 909 825	188 354 460	188 354 460
<i>Banka Slovenije</i>	35 397 773	35 397 773	35 381 025	35 381 025
<i>Národná banka Slovenska</i>	74 486 874	74 486 874	74 614 364	74 614 364
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	134 836 288	134 836 288	134 927 820	134 927 820
<i>Euro zonas NCB starpsumma</i>	7 529 669 242	7 529 669 242	7 529 282 289	7 529 282 289
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	93 571 361	3 508 926	93 467 027	3 505 014
<i>Česká národní banka</i>	157 384 778	5 901 929	155 728 162	5 839 806
<i>Danmarks Nationalbank</i>	159 712 154	5 989 206	159 634 278	5 986 285
<i>Hrvatska narodna banka</i>	64 354 667	2 413 300	–	–
<i>Latvijas Banka</i>	29 682 169	1 113 081	30 527 971	1 144 799
<i>Lietuvos bankas</i>	44 306 754	1 661 503	45 797 337	1 717 400
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	148 735 597	5 577 585	149 099 600	5 591 235
<i>Narodowy Bank Polski</i>	525 889 668	19 720 863	526 776 978	19 754 137
<i>Banca Națională a României</i>	264 660 598	9 924 772	265 196 278	9 944 860
<i>Sveriges Riksbank</i>	244 775 060	9 179 065	242 997 053	9 112 389
<i>Bank of England</i>	1 562 265 020	58 584 938	1 562 145 431	58 580 454
<i>Ārpus euro zonas esošo NCB starpsumma</i>	3 295 337 827	123 575 169	3 231 370 113	121 176 379
Kopā	10 825 007 070	7 653 244 411	10 760 652 403	7 650 458 669

17. NOTIKUMI PĒC BILANCES DATUMA

PĀRMAIŅAS ECB KAPITĀLA ATSLĒGĀ

Saskaņā ar ECBS Statūtu 29. pantu NCB svērumus ECB kapitāla parakstīšanas atslēgā koriģē reizi piecos gados.²⁰ Trešā korekcija pēc ECB dibināšanas notika 2014. gada 1. janvārī, kā parādīts tālāk.

¹⁹ Atsevišķās summas noapaļotas līdz tuvākajam euro. Tāpēc skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa tabulā var atšķirties no kopsummām.

²⁰ Šos svērumus koriģē arī tad, ja ES pievienojas jaunas dalībvalstis.

	Kapitāla atslēga kopš 2014. gada 1. janvāra (%)	Kapitāla atslēga 2013. gada 31. decembrī (%)
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.4778	2.4176
<i>Deutsche Bundesbank</i>	17.9973	18.7603
<i>Eesti Pank</i>	0.1928	0.1780
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	1.1607	1.1111
<i>Bank of Greece</i>	2.0332	1.9483
<i>Banco de España</i>	8.8409	8.2533
<i>Banque de France</i>	14.1792	14.1342
<i>Banca d'Italia</i>	12.3108	12.4570
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1513	0.1333
<i>Latvijas Banka</i>	0.2821	–
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.2030	0.1739
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0648	0.0635
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4.0035	3.9663
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9631	1.9370
<i>Banco de Portugal</i>	1.7434	1.7636
<i>Banka Slovenije</i>	0.3455	0.3270
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.7725	0.6881
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2564	1.2456
<i>Euro zonas NCB starpsumma</i>	69.9783	69.5581
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	0.8590	0.8644
<i>Česká národní banka</i>	1.6075	1.4539
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4873	1.4754
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0.6023	0.5945
<i>Latvijas Banka</i>	–	0.2742
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4132	0.4093
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3798	1.3740
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5.1230	4.8581
<i>Banca Națională a României</i>	2.6024	2.4449
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2729	2.2612
<i>Bank of England</i>	13.6743	14.4320
<i>Ārpus euro zonas esošo NCB starpsumma</i>	30.0217	30.4419
Kopā	100.0000	100.0000

LATVIJAS PIEVIENOŠANĀS EURO ZONAI

Saskaņā ar Padomes 2013. gada 9. jūlija Lēmumu 2013/387/ES, kas pieņemts atbilstoši Līguma par Eiropas Savienības darbību 140. panta 2. punktam, Latvija ievieša vienoto valūtu 2014. gada 1. janvārī. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu un Padomes 2013. gada 31. decembrī pieņemtajiem tiesību aktiem²¹ Latvijas Banka 2014. gada 1. janvārī iemaksāja 29 424 264 euro – līdz šim neapmaksāto ECB parakstītā kapitāla daļu. Saskaņā ar ECBS Statūtu 48.1. pantu un atbilstoši ECBS Statūtu 30.1. pantam Latvijas Banka ar 2014. gada 1. janvāri nodeva ECB ārējo rezervju aktīvus, kuru kopējā vērtība atbilst 205 272 581 euro. Šos ārējo rezervju aktīvus veidoja Japānas jenas skaidrā naudā un zelts (attiecībā 85 : 15).

21 2013. gada 31. decembra Lēmums ECB/2013/53 par to, kā Latvijas Banka apmaksā kapitālu, pārved ārējo rezervju aktīvus un veic iemaksas Eiropas Centrālās bankas rezervēs un uzkrājumos (OV L 16, 21.01.2014., 65. lpp.); 2013. gada 31. decembra Līgums starp Latvijas Banku un Eiropas Centrālo banku par Latvijas Bankas prasījumu pret Eiropas Centrālo banku saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 30.3. pantu (OV C 17, 21.01.2014., 5. lpp.).

Latvijas Banka ieguva prasības pret ECB par iemaksāto kapitālu un ārējo rezervju aktīviem, kas ekvivalentas nodotajām summām. Tās uzskatāmas par tādām pašām prasībām kā esošās pārējo euro zonas NCB prasības (sk. 12.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm").

IETEKME UZ ECB KAPITĀLU

Pēc NCB kapitāla atslēgas daļu korekcijas sakarā ar Latvijas pievienošanos euro zonai ECB apmaksātais kapitāls pieauga par 43 780 929 euro.

IETEKME UZ NCB PRASĪBĀM, KAS EKVIVALENTAS ECB NODOTAJIEM ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVIEM

NCB svērums ECB kapitāla atslēgā pārmaiņu un Latvijas Bankas nodoto ārējo rezervju aktīvu neto ietekme uz NCB prasībām, kas ekvivalentas ECB nodotajiem ārējo rezervju aktīviem, bija pieaugums par 243 510 283 euro.

ĀRPUSBILANCES INSTRUMENTI

18. AUTOMĀTISKĀ VĒRTSPAPĪRU AIZDEVUMU PROGRAMMA

ECB pašu līdzekļu pārvaldības ietvaros ECB noslēgusi automātisko vērtspapīru aizdevumu līgumu. Saskaņā ar to norīkots aģents ECB vārdā veic vērtspapīru aizdevuma darījumus ar vairākiem darījuma partneriem, ko ECB noteikusi kā atbilstošus darījuma partnerus. Šā līguma ietvaros reverso darījumu atlikums 2013. gada 31. decembrī bija 3.8 mljrd. euro (2012. gadā – 1.3 mljrd. euro).

19. BIRŽĀ TIRGOTIE PROCENTU LIKMJU NĀKOTNES LĪGUMI

Noslēgto ārvalstu valūtu darījumu atlikumi, kas uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus kursiem, 2013. gada 31. decembrī bija šādi.

<i>Biržā tirgotie ārvalstu valūtu procentu likmju nākotnes līgumi</i>	2013 Līguma vērtība (euro)	2012 Līguma vērtība (euro)	Pārmaiņas (euro)
Pirkšanas līgumi	495 975 636	2 460 891 314	(1 964 915 678)
Pārdošanas līgumi	1 727 870 268	6 245 269 283	(4 517 399 015)

Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

20. PROCENTU LIKMJU MIJMAIŅAS DARĪJUMI

2013. gada 31. decembrī procentu likmju mijmaiņas darījumu līgumu vērtības atlikums bija 252.0 milj. euro (2012. gadā – 355.1 milj. euro; atlikumi uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus procentu likmēm). Šie darījumi noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros.

21. ĀRVALSTU VALŪTAS MIJMAIŅAS DARĪJUMI UN BIRŽĀ NETIRGOTIE VALŪTAS MAIŅAS NĀKOTNES DARĪJUMI

ĀRĒJO REZERVJU PĀRVALDĪBA

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi 2013. gadā noslēgti ECB ārējo rezervju pārvaldības ietvaros. 2013. gada 31. decembrī šo darījumu rezultātā veidojušos biržā netirgotos nākotnes prasību un saistību atlikumi, kas uzrādīti atbilstoši gada beigu tirgus procentu likmēm, bija šādi.

Ārvalstu valūtas mijmaiņas darījumi un biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes darījumi	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Prasības	1 845 947 763	2 110 145 191	(264 197 428)
Saistības	1 730 929 184	1 947 015 270	(216 086 086)

LIKVIDITĀTI PALIELINOŠĀS OPERĀCIJAS

2013. gada 31. decembrī bija ASV dolāros denominētu prasību un saistību atlikumi, kas radušies sakarā ar likviditātes nodrošināšanu ASV dolāros Eurosistēmas darījuma partneriem (sk. 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

22. AIZŅĒMUMU UN AIZDEVUMU OPERĀCIJU ADMINISTRĒŠANA

ECB vidēja termiņa finansiālās palīdzības mehānisma ietvaros ir atbildīga par ES aizņēmumu un aizdevumu operāciju administrēšanu. 2013. gadā ECB šīs shēmas ietvaros apstrādāja maksājumus saistībā ar Latvijai, Ungārijai un Rumānijai piešķirtajiem ES aizdevumiem.

Saistībā ar vienošanos par aizdevumu iespēju starp dalībvalstīm, kuru valūta ir euro²², un *Kreditanstalt für Wiederaufbau*²³ kā aizdevējiem, Grieķijas Republiku kā aizņēmēju un *Bank of Greece* kā aizņēmēja aģentu ECB ir atbildīga par visu saistīto maksājumu apstrādi aizdevēju un aizņēmēja vārdā.

Turklāt ECB ir operatīva loma Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisma (EFSM) un Eiropas Finanšu stabilizācijas fonda (EFSF) ietvaros izsniegto aizdevumu administrēšanā. 2013. gadā ECB apstrādāja maksājumus saistībā ar Īrijai un Portugālei EFSM ietvaros izsniegtajiem aizdevumiem un Īrijai, Grieķijai un Portugālei EFSF ietvaros izsniegtajiem aizdevumiem.

Turklāt ECB administrē maksājumus saistībā ar jaunizveidotā Eiropas Stabilitātes mehānisma (ESM) autorizēto kapitālu un stabilitātes atbalsta operācijām.²⁴ 2013. gadā ECB apstrādāja dalībvalstu, kuru valūta ir euro, maksājumus saistībā ar ESM autorizēto kapitālu, kā arī ESM maksājumus saistībā ar Kipras Republikai piešķirto aizdevumu.

22 Izņemot Grieķijas Republiku un Vācijas Federatīvo Republiku.

23 Kas darbojas valsts interesēs atbilstoši Vācijas Federatīvās Republikas norādījumiem un izmantojot Vācijas Federatīvās Republikas izsniegtu garantiju.

24 Līgums par Eiropas Stabilitātes mehānisma izveidi stājās spēkā 2012. gada 27. septembrī.

23. NEPABEIGTIE TIESAS PROCESI

Document Security Systems Inc. (DSSI) iesniedza zaudējumu atlīdzināšanas prasību pret ECB Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesā²⁵, apgalvojot, ka, izgatavojot euro banknotes, ECB pārkāpusi DSSI patenta tiesības²⁶.

Pirmās instances tiesa noraidīja DSSI prasību pret ECB par zaudējumu atlīdzināšanu.²⁷ Turklāt ECB panākusi šā patenta anulēšanu visās iesaistītajās nacionālajās jurisdikcijās, tāpēc nav gaidāms, ka ECB varētu būt jāmaksā DSSI.

25 Pēc Lisabonas līguma stāšanās spēkā 2009. gada 1. decembrī Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesas nosaukums tika mainīts, un tagad tās nosaukums ir Vispārējā tiesa.

26 DSSI Eiropas patents Nr. 0455 750 B1.

27 Pirmās instances tiesas 2007. gada 5. septembra rīkojums, Lieta T-295/05. Lieta pieejama interneta vietnē www.curia.europa.eu.

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

24. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

24.1. PROCENTU IENĀKUMI NO ĀRĒJO REZERVJU AKTĪVIEM

Šo posteni veido šādi procentu ienākumi (atņemot procentu izdevumus), kas saistīti ar ECB tīrajiem ārējo rezervju aktīviem.

	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Procentu ienākumi no pieprasījuma noguldījumu kontiem	601 611	726 972	(125 361)
Procentu ienākumi no naudas tirgus noguldījumiem	6 868 776	16 294 022	(9 425 246)
Procentu ienākumi no reversajiem <i>repo</i> darījumiem	742 788	1 881 260	(1 138 472)
Tīrie ienākumi no vērtspapīriem	172 250 735	197 474 767	(25 224 032)
Tīrie procentu ienākumi no procentu likmju mijmaiņas darījumiem	1 833 740	2 096 989	(263 249)
Tīrie procentu ienākumi no valūtas mijmaiņas darījumiem un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem	5 237 310	10 581 922	(5 344 612)
Kopā procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem	187 534 960	229 055 932	(41 520 972)
Procentu izdevumi par pieprasījuma noguldījumu kontiem	(42 758)	(24 240)	(18 518)
Tīrie procentu izdevumi par <i>repo</i> darījumiem	(212 229)	(147 992)	(64 237)
Procentu ienākumi no ārējo rezervju aktīviem (neto)	187 279 973	228 883 700	(41 603 727)

Tīrie procentu ienākumi 2013. gadā kopumā samazinājās, un tas galvenokārt skaidrojams ar ASV dolāru portfeļa procentu ienākumu samazināšanos.

24.2. PROCENTU IENĀKUMI, KAS GŪTI NO EURO BANKNOŠU SADALES EUROSISTĒMĀ

Šis postenis ietver procentu ienākumus saistībā ar ECB daļu no kopējā euro banknošu emisijas apjoma (sk. "Banknotes apgrozībā" grāmatvedības politikas skaidrojumos un 6.1. skaidrojumu "Prasības saistībā ar euro banknošu sadali Eurosistēmā"). Ienākumu sarukums 2013. gadā galvenokārt atspoguļoja to, ka vidējā galvenā refinansēšanas likme bija zemāka nekā 2012. gadā.

24.3. ATLĪDZĪBA PAR NCB PRASĪBĀM PAR NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Šajā postenī uzrādīta atlīdzība, ko izmaksā euro zonas NCB par to prasībām pret ECB saistībā ar ārējo rezervju aktīviem, kas nodoti saskaņā ar ECBS Statūtu 30.1. pantu (sk. 12.1. skaidrojumu "Saistības par nodotajām ārējām rezervēm"). Šīs atlīdzības samazināšanās 2013. gadā galvenokārt atspoguļoja to, ka vidējā galvenā refinansēšanas likme bija zemāka nekā 2012. gadā.

24.4. PĀRĒJIE PROCENTU IENĀKUMI UN PĀRĒJIE PROCENTU IZDEVUMI

2013. gadā šajos posteņos ietverti procentu ienākumi (4.7 mljrd. euro; 2012. gadā – 8.8 mljrd. euro) un procentu izdevumi (4.7 mljrd. euro; 2012. gadā – 8.9 mljrd. euro) saistībā ar TARGET2 atlikumiem (sk. 12.2. skaidrojumu "Pārējās prasības/saistības Eurosistēmā (neto)" un 10. skaidrojumu "Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem").

Tajos ietverti arī procentu ienākumi no vērtspapīriem, kurus ECB iegādājusies "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros (961.9 milj. euro; 2012. gadā – 1 107.7 milj. euro), un no "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" ietvaros iegādātajiem vērtspapīriem (204.2 milj. euro; 2012. gadā – 209.4 milj. euro). Šeit uzrādīti arī procentu ienākumi un procentu izdevumi saistībā ar citiem euro

denominētiem aktīviem un saistībām, kā arī procentu ienākumi un procentu izdevumi saistībā ar likviditāti palielinošajām operācijām ASV dolāros.

25. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI/ ZAUDĒJUMI

Neto realizēto guvumu no finanšu operācijām sadalījums 2013. gadā bija šāds.

	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Neto realizētie guvumi no cenām	41 335 392	317 311 647	(275 976 255)
Neto realizētie guvumi no valūtas kursiem un zelta cenas	10 787 010	1 524 191	9 262 819
Neto realizētie guvumi no finanšu operācijām	52 122 402	318 835 838	(266 713 436)

Neto realizētie guvumi no cenām ietvēra realizētos guvumus no vērtspapīriem, biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes līgumiem un procentu likmju mijmaiņas darījumiem. Neto realizēto guvumu no cenām vispārējā samazināšanās 2013. gadā galvenokārt skaidrojama ar ASV dolāru portfeļa realizēto guvumu no cenām sarukumu.

26. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU VĒRTĪBAS NORAKSTĪŠANA

2013. gadā tika norakstīta šādu finanšu aktīvu un pozīciju vērtība.

	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Nerealizētie zaudējumi no vērtspapīru cenas	(114 606 755)	(1 737 805)	(112 868 950)
Nerealizētie zaudējumi no procentu likmju mijmaiņas darījumu cenas	(610)	(2 442 218)	2 441 608
Nerealizētie zaudējumi no valūtas kursiem	0	(761)	761
Kopā norakstītā vērtība	(114 607 365)	(4 180 784)	(110 426 581)

Sakarā ar ECB ASV dolāru portfeli turēto vērtspapīru tirgus vērtības vispārējo samazināšanos norakstītā vērtība 2013. gadā bija būtiski lielāka nekā 2012. gadā.

27. TĪRIE KOMISIJAS MAKSAS IZDEVUMI

	2013 (euro)	2012 (euro)	Pārmaiņas (euro)
Ienākumi no komisijas maksas	25 917	90 314	(64 397)
Izdevumi saistībā ar komisijas maksu	(2 152 690)	(2 217 422)	64 732
Tīrie komisijas maksas izdevumi	(2 126 773)	(2 127 108)	335

2013. gadā šajā kategorijā ienākumus veidoja soda naudas, kas kredītiestādēm tika uzliktas par obligāto rezervju prasību neizpildi. Izdevumi ietvēra maksu saistībā ar pieprasījuma noguldījumu kontiem un biržā tirgotajiem procentu likmju nākotnes darījumiem (sk. 19. skaidrojumu "Biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi").

28. IEŅĒMUMI NO KAPITĀLA AKCIJĀM UN LĪZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Šajā postenī iekļautas dividendes, kas saņemtas par ECB piederošajām SNB akcijām (sk. 7.2. skaidrojumu "Pārējie finanšu aktīvi").

29. PĀRĒJIE IENĀKUMI

Dažādos pārējos ienākumus 2013. gadā radīja galvenokārt euro zonas NCB uzkrātās iemaksas, piedaloties ECB izdevumos saistībā ar lielu tirgus infrastruktūras projektu.

30. PERSONĀLA IZMAKSAS

Šajā kategorijā ietvertas algas, pabalsti, darbinieku apdrošināšana un dažādas pārējās izmaksas (187.3 milj. euro; 2012. gadā – 184.6 milj. euro). Šajā postenī iekļauti arī 53.3 milj. euro (2012. gadā – 37.8 milj. euro), kas atzīti saistībā ar ECB pensiju plāniem, citiem pēcnodarbinātības pabalstiem un citiem ilgtermiņa pabalstiem (sk. 13.3. skaidrojumu "Dažādi"). Personāla izmaksas 1.3 milj. euro apjomā (2012. gadā – 1.3 milj. euro) saistībā ar ECB jauno telpu būvniecību ir kapitalizētas un nav iekļautas šajā postenī.

Algas un pabalsti, t.sk. augstākās vadības atalgojums, pamatā veidoti atbilstoši Eiropas Savienības atalgojuma shēmai un ir ar to salīdzināmi.

Valdes locekļi saņem pamatalgu un papildu pabalstus mājokļa īrei un reprezentācijas izdevumiem. Prezidentam mājokļa īres pabalsta vietā tiek nodrošināta oficiāla rezidence, kas pieder ECB. Saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas personāla nodarbinātības noteikumiem Valdes locekļiem ir tiesības saņemt mājokļa, bērna kopšanas un izglītības pabalstu (atbilstoši personiskajiem apstākļiem). Pamatalgu apliek ar nodokli, ko iekasē Eiropas Savienība, kā arī no tās atvelk iemaksas pensiju, veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās. Pabalstus neapliek ar nodokļiem un neiekļauj pensiju aprēķinā.

Valdes locekļiem izmaksātās pamatalgas 2013. gadā bija šādas.¹

	2013 (euro)	2012 (euro)
Mario Dragi (<i>Mario Draghi</i> ; prezidents)	378 240	374 124
Vitors Konstansiu (<i>Vitor Constâncio</i> ; viceprezidents)	324 216	320 688
Hosē Manuels Gonsales-Paramo (<i>José Manuel González-Páramo</i> ; Valdes loceklis līdz 2012. gada maijam)	–	111 345
Peters Prāts (<i>Peter Praet</i> ; Valdes loceklis)	270 168	267 228
Jergs Asmusens (<i>Jörg Asmussen</i> ; Valdes loceklis kopš 2012. gada janvāra)	270 168	267 228
Benuā Kerē (<i>Benoît Cœuré</i> ; Valdes loceklis kopš 2012. gada janvāra)	270 168	267 228
Īvs Meršs (<i>Yves Mersch</i> ; Valdes loceklis kopš 2012. gada decembra)	281 833	–
Kopā	1 794 793	1 607 841

¹ Īvs Meršs (*Yves Mersch*) stājās amatā 2012. gada 15. decembrī. Atalgojums, kas viņam bija uzkrājies par laiku līdz 2012. gada beigām, tika izmaksāts 2013. gada janvārī un uzrādīts 2013. finanšu gada personāla izmaksās.

Kopā Valdes locekļiem izmaksātie pabalsti un iemaksas, ko ECB veica veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmā par Valdes locekļiem, bija 526 615 euro (2012. gadā – 509 842 euro).

Turklāt Valdes locekļiem sakarā ar iecelšanu amatā vai amata termiņa beigšanos izmaksātie pabalsti, stājoties amatā vai aizejot no ECB, bija 44 538 euro (2012. gadā – 133 437 euro). Tie uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķinā posteņi "Administratīvie izdevumi".

Bijušajiem Valdes locekļiem noteiktu laiku pēc viņu amata pilnvaru termiņa beigām tiek veikti pārejas laika maksājumi. 2013. gadā šie maksājumi, ar tiem saistītie ģimenes pabalsti un ECB iemaksas bijušo Valdes locekļu veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 618 189 euro (2012. gadā – 1 183 285 euro). Pensijas, ieskaitot ar tām saistītos pabalstus, bijušajiem Valdes locekļiem vai viņu apgādājamiem un iemaksas veselības apdrošināšanas un negadījumu apdrošināšanas shēmās bija 472 891 euro (2012. gadā – 324 830 euro).

2013. gada beigās faktiskais pilna darba laika ekvivalenta darbinieku skaits, kam bija darba līgumi ar ECB, bija 1 790² (t.sk. 169 – vadošos amatos). 2013. gadā notika šādas darbinieku skaita pārmaiņas.

	2013	2012
Kopējais darbinieku skaits 1. janvārī	1 638	1 609
Jaunie darbinieki/līguma statusa maiņa	496	370
Aizgājušie darbinieki/darbinieki, kuriem beidzies līguma termiņš	(347)	(341)
Neto palielinājums/(samazinājums) sakarā ar nepilna laika nodarbinātības tendenču maiņu	3	0
Kopējais darbinieku skaits 31. decembrī	1 790	1 638
Vidējais darbinieku skaits	1 683	1 615

31. ADMINISTRATĪVIE IZDEVUMI

Tie ietver visus pārējos kārtējos izdevumus saistībā ar telpu īri un uzturēšanu, precēm un aprīkojumu, kas nav kapitālieguldījumi, maksu par profesionālajiem pakalpojumiem un pārējiem pakalpojumiem un piegādēm, kā arī izdevumus, kas saistīti ar personālu, t.sk. darbinieku pieņemšanas, pārcelšanās, iekārtošanās, mācību un pārvietošanas izdevumus.

32. BANKNOŠU RAŽOŠANAS PAKALPOJUMI

Šis izdevumi veidojušies galvenokārt sakarā ar euro banknošu pārrobežu pārvadājumiem starp banknošu spiestuvēm un NCB saistībā ar jaunu banknošu piegādi un starp NCB saistībā ar banknošu trūkuma novēršanu, izmantojot banknošu pārpalikumu. Šīs izmaksas centralizēti sedz ECB.

2 Nav ietverti bezalgas atvaļinājumā esošie darbinieki. Šajā skaitā ietverti darbinieki ar pastāvīgiem, noteikta termiņa vai īstermiņa līgumiem un ECB Absolventu programmas dalībnieki. Ietverti arī darbinieki, kas atrodas dzemdību un bērna kopšanas vai ilgstošā slimības atvaļinājumā.

President and Governing Council
of the European Central Bank
Frankfurt am Main

11 February 2014

Independent auditor's report

We have audited the accompanying annual accounts of the European Central Bank, which comprise the balance sheet as at 31 December 2013, the profit and loss account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory notes (the "Annual Accounts").

The responsibility of the European Central Bank's Executive Board for the Annual Accounts

The Executive Board is responsible for the preparation and fair presentation of these Annual Accounts in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended, and for such internal control as the Executive Board determines is necessary to enable the preparation of the Annual Accounts that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these Annual Accounts based on our audit. We conducted our audit in accordance with International Standards on Auditing. Those standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the Annual Accounts are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the Annual Accounts. The procedures selected depend on the auditor's judgement, including the assessment of the risks of material misstatement of the Annual Accounts, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the entity's preparation and fair presentation of the Annual Accounts in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the entity's internal control. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates made by the Executive Board, as well as evaluating the overall presentation of the Annual Accounts.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion, the Annual Accounts give a true and fair view of the financial position of the European Central Bank as at 31 December 2013, and of the results of its operations for the year then ended in accordance with the principles established by the Governing Council, which are set out in Decision ECB/2010/21 on the annual accounts of the European Central Bank, as amended.

Yours sincerely,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

Šo ECB ārējā revidenta ziņojuma neoficiālo tulkojumu nodrošinājusi ECB. Neatbilstības gadījumā noteicošais ir EY parakstītais teksts angļu valodā.

Eiropas Centrālās bankas
prezidentam un Padomei
Frankfurtē pie Mainas

2014. gada 11. februārī

Neatkarīga revidenta ziņojums

Mēs esam veikuši pievienoto Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatu, kas ietver 2013. gada 31. decembra bilanci, peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās šajā datumā, un nozīmīgāko grāmatvedības principu un citu skaidrojumu kopsavilkumu (finanšu pārskati), revīziju.

Eiropas Centrālās bankas Valdes atbildība par finanšu pārskatiem

Valde ir atbildīga par šo finanšu pārskatu sagatavošanu un patiesu atspoguļojumu saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti Lēmumā ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem (ar grozījumiem), un par tādu iekšējās kontroles sistēmu, kāda saskaņā ar Valdes lēmumu ir nepieciešama, lai būtu iespējams sagatavot finanšu pārskatus, kuros nav krāpšanas vai kļūdu dēļ radušos būtisku neatbilstību.

Revidenta atbildība

Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko izsakām par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto revīziju. Revīzija tika veikta saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāievēro ētikas prasības un jāplāno un jāveic revīzija tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku neatbilstību.

Revīzija ietver procedūras, kas tiek veiktas, lai iegūtu revīzijas pierādījumus par finanšu pārskatos norādītajām summām un citu informāciju. Procedūru izvēle balstās uz revidenta spriedumu, t.sk. risku, ka krāpšanas vai kļūdu dēļ finanšu pārskatos varētu rasties būtiskas neatbilstības, novērtējumu. Novērtējot šos riskus, revidents ņem vērā iekšējo kontroles sistēmu, kas svarīga institūcijas finanšu pārskatu sagatavošanai un patiesai atspoguļošanai, lai izstrādātu attiecīgajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, taču ne lai izteiktu atzinumu par institūcijas iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti. Revīzija ietver arī lietotās grāmatvedības politikas piemērotības un Valdes izdarīto grāmatvedības aplēšu pamatotības novērtējumu, kā arī vispārēju finanšu pārskatu satura izvērtējumu.

Mēs uzskatām, ka esam ieguvuši pietiekamus un atbilstošus revīzijas pierādījumus, kas dod pamatu mūsu revīzijas atzinumam.

Atzinums

Mūsaprāt, finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Eiropas Centrālās bankas finansiālo stāvokli 2013. gada 31. decembrī un tās darbības rezultātiem gadā, kas noslēdzās šajā datumā, saskaņā ar Padomes noteiktajiem principiem, kas izklāstīti Lēmumā ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem (ar grozījumiem).

Ar cieņu,

Ernst & Young GmbH
Wirtschaftsprüfungsgesellschaft

Victor Veger
Certified Public Accountant

Claus-Peter Wagner
Wirtschaftsprüfer

PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU SADALES SKAIDROJUMS

Šis skaidrojums nav ECB 2013. gada finanšu pārskatu sastāvdaļa.

Saskaņā ar ECBS Statūtu 33. pantu ECB tīro peļņu pārskaita šādi:

- a) Padomes noteiktu summu, kas nepārsniedz 20% no tīrās peļņas, pārskaita vispārējo rezervju fondā, kas nepārsniedz 100% no kapitāla; un
- b) pārējo tīro peļņu sadala ECB akcionāriem proporcionāli to apmaksātajām daļām.

Ja ECB radušies zaudējumi, tos var kompensēt no ECB vispārējo rezervju fonda un, ja nepieciešams, saskaņā ar Padomes lēmumu – no attiecīgā finanšu gada monetārajiem ienākumiem proporcionāli un nepārsniedzot apjomu, kādā tie sadalīti starp NCB saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu.¹

Pēc pārveduma risku uzkrājumā ECB 2013. gada tīrā peļņa bija 1 439.8 milj. euro. Pēc Padomes lēmuma netika veikts pārvedums vispārējo rezervju fondā un 2014. gada 31. janvārī tika veikta starpperioda ienākumu sadale euro zonas NCB 1 369.7 milj. euro apjomā. Padome arī nolēma paturēt 9.5 milj. euro saistībā ar iepriekšējo gadu peļņas korekcijām (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos) un sadalīt atlikušo peļņu (60.6 milj. euro) euro zonas NCB.

Peļņa tiek sadalīta NCB proporcionāli to apmaksātajām ECB parakstītā kapitāla daļām. Ārpus euro zonas esošo valstu NCB nav tiesīgas saņemt daļu no ECB sadalāmās peļņas, un tās neuzņemas arī saistības finansēt jebkādus ECB zaudējumus.

	2013 (euro)	2012 ¹⁾ (euro)
Gada peļņa	1 439 769 100	995 006 635
Starpperioda peļņas sadale	(1 369 690 567)	(574 627 292)
Paturētā peļņa saistībā ar iepriekšējo gadu peļņas korekcijām	(9 503 000)	0
Gada peļņa pēc starpperioda peļņas sadales un paturētās peļņas	60 575 533	420 379 343
Atlikušās peļņas sadale	(60 575 533)	(423 403 343)
Kopā	0	(3 024 000)

1) Veikti pārrēķini grāmatvedības politikas maiņas rezultātā (sk. "ECB pensiju plāni, citi pēcnodarbinātības pabalsti un citi ilgtermiņa pabalsti" grāmatvedības politikas skaidrojumos).

1 Saskaņā ar ECBS Statūtu 32.5. pantu NCB monetāro ienākumu summa jāsadala NCB proporcionāli to apmaksātajām daļām ECB kapitālā.

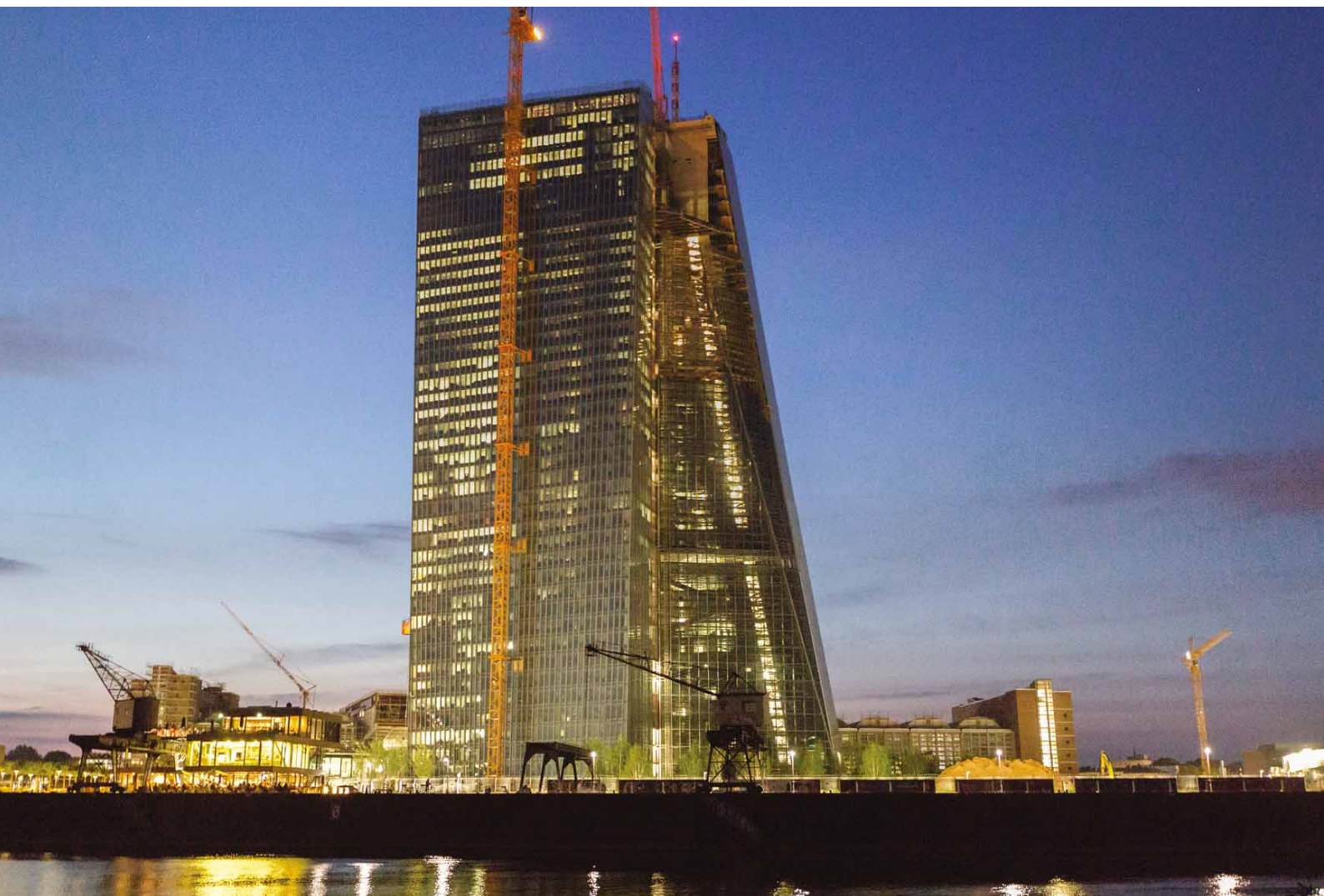
EUROSISTĒMAS KONSOLIDĒTĀ BILANCE 2013. GADA 31. DECEMBRĪ

(MILJ. EURO)¹

AKTĪVI	2013. GADA 31. DECEMBRĪ	2012. GADA 31. DECEMBRĪ
1. Zelts un zeltā izteiktie debitoru parādi	302 940	438 686
2. Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	239 288	250 771
2.1. SVF debitoru parādi	81 538	86 980
2.2. Atlikumi bankās un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	157 750	163 791
3. Prasības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	22 464	32 727
4. Prasības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	20 101	19 069
4.1. Atlikumi bankās, ieguldījumi vērtspapīros un aizdevumi	20 101	19 069
4.2. Kredīta iespēju prasības VKM II ietvaros	0	0
5. Aizdevumi euro, kas izsniegti euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	752 288	1 126 019
5.1. Galvenās refinansēšanas operācijas	168 662	89 661
5.2. Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	583 325	1 035 771
5.3. Precizējošās reversās operācijas	0	0
5.4. Strukturālās reversās operācijas	0	0
5.5. Aizdevumu iespēja uz nakti	301	587
5.6. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu kredīti	0	0
6. Pārējās prasības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	74 849	202 764
7. Euro zonas rezidentu euro denominētie vērtspapīri	589 763	586 133
7.1. Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem	235 930	277 153
7.2. Pārējie vērtspapīri	353 834	308 979
8. Valdības parāds euro	28 287	29 961
9. Pārējie aktīvi	243 286	276 483
Kopā aktīvi	2 273 267	2 962 613

¹ Dažos gadījumos skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

PASĪVI	2013. GADA 31. DECEMBRĪ	2012. GADA 31. DECEMBRĪ
1. Banknotes apgrozībā	956 185	912 592
2. Saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	473 155	925 386
2.1. Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	282 578	447 112
2.2. Noguldījumu iespēja	85 658	280 219
2.3. Termiņnoguldījumi	104 842	197 559
2.4. Precizējošās reversās operācijas	0	0
2.5. Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	77	496
3. Pārējās saistības euro pret euro zonas valstu kredītiestādēm	3 014	6 688
4. Emitētie parāda vērtspapīri	0	0
5. Saistības euro pret citiem euro zonas valstu rezidentiem	91 108	135 653
5.1. Saistības pret valdību	65 871	95 341
5.2. Pārējās saistības	25 237	40 312
6. Saistības euro pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	115 416	184 404
7. Saistības ārvalstu valūtā pret euro zonas valstu rezidentiem	4 589	3 629
8. Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus euro zonas esošo valstu rezidentiem	2 998	6 226
8.1. Noguldījumi, kontu atlikumi un citas saistības	2 998	6 226
8.2. Kredīta iespēju saistības VKM II ietvaros	0	0
9. Saistības pret SVF speciālo aizņēmuma tiesību ietvaros	52 717	54 952
10. Pārējās saistības	219 587	237 731
11. Pārvērtēšanas konti	262 633	407 236
12. Kapitāls un rezerves	91 864	88 117
Kopā pasīvi	2 273 267	2 962 613

Biroji augstceltnē būs aprīkoti ar gaisa kondicionieriem, bet būs iespējama arī dabiskā ventilācija, izmantojot jaunu atvēršanas mehānismu, kas paslēpts aiz ārējās fasādes un nodrošina svaiga gaisa ieplūdi birojos caur ventilācijas lūkām, kuras atveramas ar šo mehānismu.

Tirgus halles abos spārnos izvietoto ēku ķieģeļu fasādēs veikti apjomīgi restaurācijas darbi. Visi bojātie ķieģeļi fasādēs aizstāti ar ķieģeļiem, kas iegūti no nojauktajām piebūvēm. Visas ķieģeļu sienu savienojuma šuves iztīrītas, un saskaņā ar arhitekta Martina Elzēsera (*Martin Elsaesser*) sākotnējo projektu horizontālie savienojumi aizpildīti ar gaišu, bet vertikālie – ar tumšu javu.

Tirgus halles ziemeļu un dienvidu betona režģa fasādes rūpīgi atjaunotas un notīrītas. Gandrīz visi logi, izņemot dažus, nomainīti ar jauniem, kuru tērauda rāmji ir tikpat šauri kā vecajiem logiem, bet pietiekami izturīgi, lai balstītu dubulto stiklojumu.

PIELIKUMI

I. ECB APSTIPRINĀTIE JURIDISKIE INSTRUMENTI

Tabulā sniegts to juridisko instrumentu saraksts, kurus ECB apstiprinājusi 2013. gadā un 2014. gada sākumā un publicējusi ECB interneta vietnes sadaļā "Tiesiskais regulējums".

a) ECB juridiskie instrumenti (izņemot atzinumus)	
Nr.	Nosaukums
ECB/2013/1	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 11. janvāra lēmums, ar ko nosaka Eiropas Centrālo banku sistēmas publiskās atslēgas infrastruktūras regulējumu (OV L 74, 16.03.2013., 30. lpp.)
ECB/2013/2	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 23. janvāra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2012/18 par papildu pagaidu pasākumiem attiecībā uz Eurosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību (OV L 34, 05.02.2013., 18. lpp.)
ECB/2013/3	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 4. februāra Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Central Bank of Cyprus</i> ārējiem revidentiem (OV C 37, 09.02.2013., 1. lpp.)
ECB/2013/4	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 20. marta Pamatnostādne par papildu pagaidu pasākumiem attiecībā uz Eurosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību, kā arī grozījumiem Pamatnostādnē ECB/2007/9 (pārstrādāta versija) (OV L 95, 05.04.2013., 23. lpp.)
ECB/2013/5	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 20. marta Lēmums, ar ko atceļ Lēmumus ECB/2011/4 par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Īrijas valdības emitētu vai garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību, ECB/2011/10 par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Portugāles valdības emitētu vai garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību, ECB/2012/32 par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Grieķijas Republikas emitētu vai pilnībā garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību, un ECB/2012/34 par pagaidu pārmaiņām noteikumos par nodrošinājuma ārvalstu valūtā atbilstību (OV L 95, 05.04.2013., 21. lpp.)
ECB/2013/6	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 20. marta Lēmums par noteikumiem tam, kā pašu emitētas nenodrošinātas valsts garantētas banku obligācijas izmanto par nodrošinājumu Eurosistēmas monetārās politikas operācijās (OV L 95, 05.04.2013., 22. lpp.)
ECB/2013/7	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 22. marta Pamatnostādne par vērtspapīru turējumu statistiku (OV L 125, 07.05.2013., 17. lpp.)
ECB/2013/8	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 17. aprīļa Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Oesterreichische Nationalbank</i> ārējiem revidentiem (OV C 115, 23.04.2013., 1. lpp.)
ECB/2013/9	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 19. aprīļa Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par Eiropas Centrālās bankas ārējo revidentu (OV C 122, 27.04.2013., 1. lpp.)

Nr.	Nosaukums
ECB/2013/10	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 19. aprīļa Lēmums par euro banknošu nominālvērtībām, parametriem, atveidošanu, apmaiņu un izņemšanu no apgrozības (pārstrādāta versija) (OV L 118, 30.04.2013., 37. lpp.)
ECB/2013/11	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 19. aprīļa Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2003/5 par pasākumu īstenošanu, lai novērstu euro banknošu neatļautu atveidošanu, un par euro banknošu maiņu un izņemšanu no apgrozības (OV L 118, 30.04.2013., 43. lpp.)
ECB/2013/12	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 26. aprīļa Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Suomen Pankki</i> ārējiem revidentiem (OV C 126, 03.05.2013., 1. lpp.)
ECB/2013/13	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 2. maija Lēmums par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Kipras Republikas emitētu vai pilnībā garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību (OV L 133, 17.05.2013., 26. lpp.)
ECB/2013/14	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 15. maija Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2006/4 par rezervju pārvaldības pakalpojumiem euro valūtā, ko Eurosistēma sniedz ārpus euro zonas esošajām centrālajām bankām un valstīm, kā arī starptautiskajām organizācijām (OV L 138, 24.05.2013., 19. lpp.)
ECB/2013/15	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 21. jūnija Lēmums, ar ko nosaka pasākumus, kas vajadzīgi ieguldīšanai ECB uzkrātajā pašu kapitāla vērtībā un nacionālo centrālo banku nodotajiem ārējo rezervju aktīviem ekvivalento prasījumu koriģēšanai (OV L 187, 06.07.2013., 9. lpp.)
ECB/2013/16	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 21. jūnija Lēmums, ar ko groza Lēmumu ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (OV L 187, 06.07.2013., 13. lpp.)
ECB/2013/17	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 21. jūnija Lēmums par nacionālo centrālo banku procentuālo daļu Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgā (OV L 187, 06.07.2013., 15. lpp.)
ECB/2013/18	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 21. jūnija Lēmums, ar ko nosaka noteikumus un nosacījumus Eiropas Centrālās bankas kapitāla daļu nodošanai starp nacionālajām centrālajām bankām un apmaksātā kapitāla koriģēšanai (OV L 187, 06.07.2013., 17. lpp.)
ECB/2013/19	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 21. jūnija Lēmums par to, kā dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu (OV L 187, 06.07.2013., 23. lpp.)
ECB/2013/20	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 21. jūnija Lēmums par to, kā ārpus euro zonas esošo valstu nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu (OV L 187, 06.07.2013., 25. lpp.)

Nr.	Nosaukums
ECB/2013/21	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 28. jūnija Lēmums, ar ko atceļ Lēmumu ECB/2013/13 par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Kipras Republikas emitētu vai pilnībā garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību (OV L 192, 13.07.2013., 75. lpp.)
ECB/2013/22	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 5. jūlija Lēmums par pagaidu pasākumiem, kas saistīti ar Kipras Republikas emitētu vai pilnībā garantētu tirgojamu parāda instrumentu atbilstību (OV L 195, 18.07.2013., 27. lpp.)
ECB/2013/23	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 25. jūlija Pamatnostādne par valdības finanšu statistiku (pārstrādāta versija) (OV L 2, 07.01.2014., 12. lpp.)
ECB/2013/24	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 25. jūlija Pamatnostādne par Eiropas Centrālās bankas statistikas pārskatu sniegšanas prasībām ceturkšņa finanšu kontu jomā (pārstrādāta versija) (OV L 2, 07.01.2014., 34. lpp.)
ECB/2013/25	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 30. jūlija Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2011/23 par ECB prasībām attiecībā uz statistikas pārskatiem ārējās statistikas jomā (OV L 247, 18.09.2013., 38. lpp.)
ECB/2013/26	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 29. augusta Lēmums, ar kuru nosaka pasākumus, kas vajadzīgi iemaksām Eiropas Centrālās bankas uzkrātajā pašu kapitāla vērtībā un valstu centrālo banku prasību koriģēšanai, kas ekvivalentas nodotajiem ārējo rezervju aktīviem (OV L 16, 21.01.2014., 47. lpp.)
ECB/2013/27	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 29. augusta Lēmums, ar kuru groza Lēmumu ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju (OV L 16, 21.01.2014., 51. lpp.)
ECB/2013/28	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 29. augusta Lēmums par nacionālo centrālo banku procentuālo daļu Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgā (OV L 16, 21.01.2014., 53. lpp.)
ECB/2013/29	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 29. augusta Lēmums, ar ko nosaka noteikumus un nosacījumus Eiropas Centrālās bankas kapitāla daļu pārvedumiem starp nacionālajām centrālajām bankām un apmaksātā kapitāla koriģēšanai (OV L 16, 21.01.2014., 55. lpp.)
ECB/2013/30	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 29. augusta Lēmums par to, kā dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu (OV L 16, 21.01.2014., 61. lpp.)
ECB/2013/31	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 30. augusta Lēmums par to, kā ārpus euro zonas esošo valstu nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu (OV L 16, 21.01.2014., 63. lpp.)
ECB/2013/32	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 2. septembra Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Banco de España</i> ārējiem revidentiem (OV C 264, 13.09.2013., 1. lpp.)

Nr.	Nosaukums
ECB/2013/33	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 24. septembra Regula par monetāro finanšu iestāžu sektora bilanci (pārstrādāta versija) (OV L 297, 07.11.2013., 1. lpp.)
ECB/2013/34	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 24. septembra Regula par monetāro finanšu iestāžu piemēroto procentu likmju statistiku (pārstrādāta versija) (OV L 297, 07.11.2013., 51 lpp.)
ECB/2013/35	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 26. septembra Lēmums par papildu pasākumiem attiecībā uz Eurosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību (OV L 301, 12.11.2013., 6. lpp.)
ECB/2013/36	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 26. septembra Lēmums par papildu pagaidu pasākumiem attiecībā uz Eurosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību (OV L 301, 12.11.2013., 13. lpp.)
ECB/2013/37	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 26. septembra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2012/27 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2) (OV L 333, 12.12.2013., 82. lpp.)
ECB/2013/38	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 18. oktobra Regula par ieguldījumu fondu aktīvu un pasīvu statistiku (pārstrādāta versija) (OV L 297, 07.11.2013., 73. lpp.)
ECB/2013/39	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 18. oktobra Regula par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām pasta žironorēķinu iestādēm, kas pieņem noguldījumus no euro zonas rezidentiem, kuri nav monetārās finanšu iestādes (pārstrādāta versija) (OV L 297, 07.11.2013., 94. lpp.)
ECB/2013/40	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 18. oktobra Regula par vērtspapīrošanas darījumos iesaistīto finanšu instrumentsabiedrību aktīvu un pasīvu statistiku (pārstrādāta versija) (OV L 297, 07.11.2013., 107. lpp.)
ECB/2013/41	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 22. oktobra Lēmums par pārejas noteikumiem Eiropas Centrālās bankas veiktajai obligāto rezervju piemērošanai pēc euro ieviešanas Latvijā (OV L 3, 08.01.2014., 9. lpp.)
ECB/2013/42	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 15. novembra Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par Latvijas Bankas ārējiem revidentiem (OV C 342, 22.11.2013., 1. lpp.)
ECB/2013/43	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 28. novembra Regula par maksājumu statistiku (OV L 352, 24.12.2013., 18. lpp.)
ECB/2013/44	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 28. novembra Ieteikums par maksājumu statistiku (OV C 5, 09.01.2014., 1. lpp.)
ECB/2013/45	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 28. novembra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2008/5 par Eiropas Centrālās bankas ārējo rezervju aktīvu pārvaldīšanu, ko veic nacionālās centrālās bankas, un par juridisko dokumentāciju operācijām ar šiem aktīviem (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēta)

Nr.	Nosaukums
ECB/2013/46	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 6. decembra Lēmums par 2014. gadā emitējamo monētu daudzuma apstiprināšanu (OV L 349, 21.12.2013., 109. lpp.)
ECB/2013/49	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 18. decembra Pamatnostādne, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2004/18 par euro banknošu iepirkumu (OV L 32, 01.02.2014., 36. lpp.)
ECB/2013/51	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 17. decembra Ieteikums Eiropas Savienības Padomei par <i>Banque centrale du Luxembourg</i> ārējiem revidentiem (OV C 378, 24.12.2013., 15. lpp.)
ECB/2013/52	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 27. decembra Lēmums, ar kuru groza Lēmumu ECB/2010/21 par Eiropas Centrālās bankas finanšu pārskatiem (OV L 33, 04.02.2014., 7. lpp.)
ECB/2013/53	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 31. decembra Lēmums par to, kā Latvijas Banka apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu, nodod ārējo rezervju aktīvus un veic iemaksas rezervēs un uzkrājumos (OV L 16, 21.01.2014., 65. lpp.)
ECB/2013/54	Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 20. decembra Lēmums par euro aizsargāto materiālu un euro materiālu ražotāju akreditācijas procedūrām un ar kuru groza Lēmumu ECB/2008/3 (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts)

b) ECB atzinumi pēc Eiropas institūcijas pieprasījuma

Nr.	Iniciators un tēma
CON/2013/2	Padome. Priekšlikums Padomes regulai, ar ko izveido mehānismu finansiālas palīdzības sniegšanai dalībvalstīm, kuru naudas vienība nav euro (OV C 96, 04.04.2013., 11. lpp.)
CON/2013/4	Eiropas Parlaments. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem (PVKIU) saistībā ar depozitārija funkcijām, atbildības politiku un sankcijām (OV C 96, 04.04.2013., 18. lpp.)
CON/2013/32	Padome. Priekšlikums direktīvai par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, un par priekšlikumu regulai par naudas līdzekļu pārskaitījumiem pievienoto informāciju (OV C 166, 12.06.2013., 2. lpp.)
CON/2013/35	Padome. Priekšlikums Padomes regulai par apgrozībai paredzēto euro monētu nominālvērtībām un tehniskajiem datiem (OV C 176, 21.06.2013., 11. lpp.)
CON/2013/37	Eiropas Parlaments. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par euro un citu valūtu krimināltiesisko aizsardzību pret viltošanu, ar ko aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2000/383/TI (OV C 179, 25.06.2013., 9. lpp.)
CON/2013/48	Padome. Priekšlikums Padomes regulai, ar ko Regulu (EK) Nr. 974/98 groza attiecībā uz euro ieviešanu Latvijā, un par priekšlikumu Padomes regulai, ar ko Regulu (EK) Nr. 2866/98 groza attiecībā uz euro maiņas kursu Latvijā (OV C 204, 18.07.2013., 1. lpp.)
CON/2013/72	Eiropas Parlaments. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par makroekonomiskās nelīdzsvarotības novēršanas procedūrā nepieciešamās statistikas sniegšanu un kvalitāti (OV C 14, 18.01.2014., 5. lpp.)
CON/2013/76	Eiropas Parlaments. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru kredītiestāžu un noteiktu ieguldījumu brokeru sabiedrību noregulējumam, izmantojot vienotu noregulējuma mehānismu un vienotu banku noregulējuma fondu, un groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1093/2010 (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts)
CON/2013/77	Eiropas Parlaments. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par maksājumu kontu tarifu salīdzināmību, maksājumu kontu maiņu un piekļuvi maksājumu kontiem ar pamatfunkcijām (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts)
CON/2014/2	Eiropas Parlaments. Priekšlikums regulai par indeksiem, ko izmanto kā etalonus finanšu instrumentos un finanšu līgumos (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts)

Nr.	Iniciators un tēma
CON/2014/9	Eiropas Parlaments. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvu 2002/65/EK, 2013/36/ES un 2009/110/EK un atceļ Direktīvu 2007/64/EK (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts)
CON/2014/10	Eiropas Parlaments. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par starpbanku komisijas maksām, ko piemēro kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēts)

c) ECB atzinumi pēc dalībvalsts pieprasījuma

Nr.	Dalībvalsts, kas veic konsultāciju, un tēma
CON/2013/1	Polija. Finanšu tirgus uzraudzības regulējums
CON/2013/3	Spānija. Agrīna iejaukšanās, sanācija un kredītiestāžu noregulējums
CON/2013/5	Polija. Krājaizdevu sabiedrības
CON/2013/6	Rumānija. <i>Banca Națională a României</i> piešķirtās jaunās pilnvaras attiecībā uz valsts parādu un kredītriska mijmaiņas darījumiem
CON/2013/7	Itālija. Kredīta pārvedumi un tiešā debeta darījumi
CON/2013/8	Francija. Valsts garantijas, ar ko nodrošina atsevišķas <i>Dexia SA</i> meitasuzņēmumu saistības
CON/2013/9	Dānija. Skaidrās naudas maksājumu ierobežojumi
CON/2013/10	Kipra. Kredītiestāžu un citu iestāžu noregulējuma režīms
CON/2013/11	Somija. Maksājumu skaidrā naudā ierobežojumi saistībā ar algu izmaksu
CON/2013/12	Ungārija. Valsts kases veiktā noguldījumu pieņemšana un vērtspapīru konta pārvaldīšana
CON/2013/13	Beļģija. Finanšu stabilitātes gada iemaksas grozītais aprēķins
CON/2013/14	Polija. Finanšu tirgus uzraudzības regulējums
CON/2013/15	Grieķija. <i>Bank of Greece</i> peļņas sadale
CON/2013/16	Austrija. <i>Oesterreichische Nationalbank</i> iemaksas Starptautiskā Valūtas fonda Nabadzības samazināšanas un izaugsmes trustā un divpusējā aizdevuma līgums starp Starptautisko Valūtas fondu un <i>Oesterreichische Nationalbank</i>
CON/2013/17	Grieķija. Kredītiestāžu rekapitalizācija
CON/2013/18	Beļģija. Maksājumu skaidrā naudā ierobežojumi
CON/2013/19	Portugāle. Kredītiestāžu rekapitalizācija
CON/2013/20	Grieķija. Neaktīvie noguldījumu konti kredītiestādēs
CON/2013/21	Slovēnija. Pasākumi banku stabilitātes stiprināšanai
CON/2013/22	Austrija. Maksājumu bilances pārskatu sniegšana
CON/2013/23	Slovākija. Īpaši hipotēku darījumi
CON/2013/24	Malta. Finanšu nodrošinājuma režīms
CON/2013/25	Spānija. Noguldījumu garantiju fonds
CON/2013/26	Austrija. Plānošana krīžu gadījumiem un agrīna iejaukšanās attiecībā uz kredītiestādēm
CON/2013/27	Beļģija. Regulējums valsts garantijām un valsts garantijas <i>Dexia SA</i> un <i>Dexia Crédit Local SA</i>

Nr.	Dalībvalsts, kas veic konsultāciju, un tēma
CON/2013/28	Vācija. Aizsardzība pret riskiem un bankas darbības jomu nošķiršana
CON/2013/29	Francija. Patērētāju kredītu reģistrs
CON/2013/30	Malta. Makrouzraudzības politika
CON/2013/31	Rumānija. <i>Banca Națională a României</i> institucionālā statusa un neatkarības stiprināšana
CON/2013/33	Spānija. Hipotēku kredītu ņēmēju aizsardzība
CON/2013/34	Grieķija. Parāda atmaksas noregulējums personām ar pārmērīgām parādsaistībām
CON/2013/36	Francija. Kredītiestāžu statuss un finansēšanas sabiedrību izveide
CON/2013/38	Grieķija. Grieķijas Finanšu stabilitātes fonds
CON/2013/39	Rumānija. Nacionālās finanšu sistēmas makrolīmeņa uzraudzība
CON/2013/40	Ungārija. <i>Magyar Nemzeti Bank</i> jaunie uzdevumi uzraudzības jomā
CON/2013/41	Kipra. Pārmaiņas <i>Central Bank of Cyprus</i> pārvaldē
CON/2013/42	Beļģija. Sanācijas un noregulēšanas plāni
CON/2013/43	Beļģija. Kā rīkoties ar euro banknotēm, ko neitralizējušas aizsargierīces
CON/2013/44	Kipra. Īpašs nodoklis kredītiestādēm
CON/2013/45	Lietuva. <i>Lietuvos bankas</i> makrouzraudzības pilnvaras
CON/2013/46	Īrija. Algu un pensiju reformas
CON/2013/47	Latvija. Rezervju prasības saistībā ar euro ieviešanu
CON/2013/49	Īrija. Kredītiestāžu, kas nav EEZ kredītiestādes, filiāles
CON/2013/50	Rumānija. Stabilizācijas pasākumi
CON/2013/51	Kipra. Kooperatīvo kredītiestāžu uzraudzība
CON/2013/52	Spānija. Krājbankas un banku fondi
CON/2013/53	Zviedrija. <i>Sveriges Riksbank</i> finansiālā neatkarība
CON/2013/54	Kipra. Nacionālās finanšu sistēmas makrolīmeņa uzraudzība
CON/2013/55	Beļģija. Ilgtermiņa kreditēšanas veicināšana
CON/2013/56	Ungārija. Ungārijas jaunais integrētais uzraudzības regulējums
CON/2013/57	Grieķija. Kredītiestāžu speciālā likvidācija
CON/2013/58	Slovākija. Finanšu pārskatu reģistrs
CON/2013/59	Beļģija. Ārpusbiržas atvasinātie finanšu instrumenti, centrālie darījuma partneri un darījumu reģistri

Nr.	Dalībvalsts, kas veic konsultāciju, un tēma
CON/2013/60	Dānija. Nodrošinājuma sniegšana <i>Danmarks Nationalbank</i> caur automatizētu nodrošinājuma sistēmu
CON/2013/61	Spānija. <i>Banco de España</i> autonomija personāla jautājumos un tās prezidenta atbrīvošana no amata
CON/2013/62	Slovēnija. <i>Banka Slovenije</i> veikto maksājumu pakalpojumu sniegšana budžeta iestādēm
CON/2013/63	Lietuva. Krājaizdevu sabiedrības
CON/2013/64	Polija. Banknošu un monētu apmaiņas principi un procedūras
CON/2013/65	Latvija. Euro banknošu un monētu apstrāde un laišana otrreizējā apgrozībā
CON/2013/66	Portugāle. <i>Banco de Portugal</i> pilnvaras makrouzraudzības jomā
CON/2013/67	Slovēnija. Pasākumi banku stabilitātes stiprināšanai
CON/2013/68	Beļģija. <i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i> jaunie uzdevumi statistikas jomā
CON/2013/69	Malta. Grozījumi Likumā par <i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>
CON/2013/70	Slovēnija. Finanšu stabilitātes padomes izveide un nacionālo iestāžu makrouzraudzības pilnvaras
CON/2013/71	Ungārija. Ungārijas integrētā uzraudzības sistēma
CON/2013/73	Slovēnija. Banku reorganizācijas pasākumi
CON/2013/74	Rumānija. Valsts īpašuma pārvaldes funkciju nodošana <i>Banca Națională a României</i>
CON/2013/75	Slovēnija. Uzņēmumu finanšu restrukturēšana
CON/2013/78	Kipra. Grozījumi <i>Central Bank of Cyprus</i> lēmumu pieņemšanas pilnvarās
CON/2013/79	Lietuva. Kredītiestāžu rezervju prasības
CON/2013/80	Rumānija. Stabilizācijas pasākumi un noguldījumu garantiju fonds
CON/2013/81	Kipra. Kooperatīvo kredītiestāžu licencēšana, regulējums un uzraudzība
CON/2013/82	Somija. Kredītiestāžu uzraudzība un makrolīmeņa pārraudzība
CON/2013/83	Dānija. Finanšu uzraudzības iestādes pārvaldība
CON/2013/84	Francija. Maksāšanas līdzekļi un maksājumu sistēmas
CON/2013/85	Lietuva. <i>Lietuvos bankas</i> aktīvu juridiskais statuss un tās publiskās revīzijas apjoms
CON/2013/86	Slovēnija. Pasākumi banku stabilitātes stiprināšanai

Nr.	Dalībvalsts, kas veic konsultāciju, un tēma
CON/2013/87	Portugāle. Kredītiestāžu rekapitalizācija
CON/2013/88	Ungārija. Datu sniegšanas pienākumi, kas sniedz atbalstu <i>Magyar Nemzeti Bank</i> uzraudzības uzdevumu izpildei
CON/2013/89	Ungārija. Banknošu apstrāde un laišana apgrozībā, un to aizsardzība pret viltošanu Ungārijā
CON/2013/90	Luksemburga. Valsts finanses
CON/2013/91	Igaunija. Valsts finanses
CON/2013/92	Itālija. Valsts izdevumu ierobežošana saistībā ar <i>Banca d'Italia</i>
CON/2013/93	Latvija. Kredītu reģistrs
CON/2013/94	Rumānija. Nodrošinātās obligācijas
CON/2013/95	Dānija. Mainīga lieluma atlīdzība vērtspapīru tirgotāju darbiniekiem
CON/2013/96	Itālija. <i>Banca d'Italia</i> kapitāla palielināšana

2. EUROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS PASĀKUMU HRONOLOĢIJA

2013. GADA 10. JANVĀRIS, 7. FEBRUĀRIS, 7. MARTS UN 4. APRĪLIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 0.75%, 1.50% un 0.00%).

2013. GADA 2. MAIJS

ECB Padome nolemj samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 0.50%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2013. gada 8. maijā. Padome arī nolemj samazināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi par 50 bāzes punktiem (līdz 1.00%; spēkā ar 2013. gada 8. maiju) un nemainīt noguldījumu iespējas procentu likmi (0.00%). Tā arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūru norisi un nosacījumiem, kas līdz 2014. gada 8. jūlijam jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu.

2013. GADA 6. JŪNIJS, 4. JŪLIJS, 1. AUGUSTS, 5. SEPTEMBRIS UN 2. OKTOBRIS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 0.50%, 1.00% un 0.00%).

2013. GADA 7. NOVEMBRIS

ECB Padome nolemj samazināt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 0.25%), sākot ar operāciju, par kuru norēķins veicams 2013. gada 13. novembrī. Padome arī nolemj samazināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi par 25 bāzes punktiem (līdz 0.75%; spēkā ar 2013. gada 13. novembri) un nemainīt noguldījumu iespējas procentu likmi (0.00%). Tā arī pieņem lēmumu par detalizētu izsoles procedūru norisi un nosacījumiem, kas līdz 2015. gada 7. jūlijam jāpiemēro refinansēšanas operācijām, īpaši, turpinot izmantot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras ar pilna apjoma piešķirumu.

2013. GADA 5. DECEMBRIS UN 2014. GADA 9. JANVĀRIS, 6. FEBRUĀRIS UN 6. MARTS

ECB Padome nolemj nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas procentu likmi (attiecīgi 0.25%, 0.75% un 0.00%).

3. PĀRSKATS PAR ECB AR LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANU SAISTĪTO KOMUNIKĀCIJU¹

Sīkāku informāciju par Eurosistēmas 2013. gadā veiktajām likviditāti palielinošajām operācijām sk. ECB interneta vietnes sadaļā "Atklātā tirgus operācijas".

EURO LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANA

2013. GADA 21. FEBRUĀRIS

ECB publisko sīkāku informāciju par Eurosistēmas "Vērtspapīru tirgu programmas" ietvaros iegādāto vērtspapīru turējumiem (stāvoklis 2012. gada 31. decembrī).

2013. GADA 21. MARTS

ECB paziņo, ka *Central Bank of Cyprus* lūgtā ārkārtas likviditātes palīdzība (ĀLP) tiks sniegta līdz 2013. gada 25. martam, bet pēc tam ĀLP varētu sniegt tikai tad, ja tiktu īstenota ES un SVF programma.

2013. GADA 22. MARTS

ECB paziņo, ka ar 2015. gada 1. martu tā vairs nepieņems par nodrošinājumu nenodrošinātas valsts garantētas banku obligācijas, ko emitējis darījuma partneris, kas tās izmanto par nodrošinājumu, vai ko emitējuši ar darījuma partneri cieši saistīti uzņēmumi.

2013. GADA 25. MARTS

ECB paziņo, ka ECB Padome pieņēmusi lēmumu nenoraidīt *Central Bank of Cyprus* lūgumu sniegt ārkārtas likviditātes palīdzību saskaņā ar pastāvošajiem noteikumiem pēc Eurogrupas vienošanās par Kipras makroekonomisko korekciju programmu un ka tā joprojām cieši monitorēs situāciju.

2013. GADA 2. MAIJS

ECB paziņo, ka Kipras Republikas emitēti vai pilnībā garantēti un visiem pārējiem atbilstības kritērijiem atbilstoši tirgojamie parāda instrumenti atkal būs atbilstošs nodrošinājums Eurosistēmas kredītooperācijās ar 2013. gada 9. maiju un tiem tiks piemēroti īpaši diskonti. Minimālā kredītreitinga sliekšņa piemērošana nodrošinājuma atbilstības prasībām ir pārtraukta.

2013. GADA 2. MAIJS

ECB sniedz sīkāku informāciju par refinansēšanas operācijām, par kurām norēķins veicams no 2013. gada 10. jūlija līdz 2014. gada 8. jūlijam. ECB paziņo, ka turpinās veikt galvenās refinansēšanas operācijas (GRO) un speciāla termiņa refinansēšanas operācijas ar dzēšanas termiņu viens rezervju prasību izpildes periods, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu, tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2014. gada sestā rezervju prasību izpildes perioda beigām 2014. gada 8. jūlijā. Turklāt ECB paziņo, ka tā veiks ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (ITRO) ar termiņu 3 mēneši 2013. gada 31. jūlijā, 28. augustā, 25. septembrī, 30. oktobrī, 27. novembrī un 18. decembrī un 2014. gada 29. janvārī, 26. februārī, 26. martā, 30. aprīlī, 28. maijā un 25. jūnijā, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Procentu likmes šajās 3 mēnešu operācijās visu attiecīgās ITRO laiku būs fiksētas atbilstoši GRO vidējai procentu likmei.

2013. GADA 28. JŪNIJS

ECB paziņo, ka Kipras Republikas emitēti vai pilnībā garantēti tirgojamie parāda instrumenti nav atbilstoši izmantošanai par nodrošinājumu Eurosistēmas monetārās politikas operācijās.

¹ Datumi attiecas uz paziņojumu publicēšanas datumu.

2013. GADA 5. JŪLIJS

ECB paziņo, ka Kipras Republikas emitēti vai pilnībā garantēti un visiem pārējiem atbilstības kritērijiem atbilstoši tirgojamie parāda instrumenti atkal nekavējoties būs atbilstošs nodrošinājums Eurosistēmas kredītooperācijās un tiem tiks piemēroti īpaši diskonti. Minimālā kredītreitinga sliedzīga piemērošana nodrošinājuma atbilstības prasībām ir pārtraukta.

2013. GADA 18. JŪLIJS

ECB paziņo par nodrošinājuma riska kontroles sistēmas pārmaiņām, t.sk. jaunu pieeju ar aktīviem nodrošinātiem parāda vērtspapīriem, Eurosistēmas pastāvīga nodrošinājuma regulējuma ietvaros akceptētā nodrošinājuma saraksta paplašināšanu un atbilstības kritēriju korekciju un diskontiem, ko NCB piemēro kredītpasību pūļiem, un noteiktiem papildu kredītpasību veidiem, kas ir atbilstoši saskaņā ar Eurosistēmas pagaidu nodrošinājuma regulējumu.

2013. GADA 9. SEPTEMBRIS

ECB paziņo par kredītu līmeņa datu sniegšanas prasību pārmaiņām ar aktīviem nodrošinātiem vērtspapīriem.

2013. GADA 19. SEPTEMBRIS

ECB paziņo par kredītu līmeņa datu sniegšanas prasību ieviešanu ar aktīviem nodrošinātiem vērtspapīriem, kuru nodrošinājums ir kredītkaršu debitoru parādi.

2013. GADA 27. SEPTEMBRIS

ECB paziņo par lēmumiem, kas pieņemti, lai sekotu līdz nodrošinājuma riska kontroles sistēmas pārskatīšanai.

2013. GADA 17. OKTOBRIS

ECB publicē procedūras saistībā ar to, kā Eurosistēmas NCB nodrošina ārkārtas likviditātes palīdzību atsevišķām kredītiestādēm.

2013. GADA 23. OKTOBRIS

ECB sniedz sīkāku informāciju par obligāto rezervju prasību piemērošanu Latvijas kredītiestādēm un kredītiestāžu filiālēm pēc euro ieviešanas Latvijā 2014. gada 1. janvārī.

2013. GADA 8. NOVEMBRIS

ECB paziņo, ka turpinās veikt galvenās refinansēšanas operācijas (GRO), izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu, tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2015. gada sestā rezervju prasību izpildes perioda beigām 2015. gada 7. jūlijā, un šādu procedūru arī turpmāk izmantos Eurosistēmas speciāla termiņa refinansēšanas operācijās ar dzēšanas termiņu viens rezervju prasību izpildes periods, veicot tās tik ilgi, kamēr tas būs nepieciešams, un vismaz līdz 2015. gada 2. ceturkšņa beigām. Šajās speciālā termiņa refinansēšanas operācijās fiksētā procentu likme būs tāda pati kā tajā laikā piemērotā GRO procentu likme. Turklāt ECB paziņo, ka tā veiks ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (ITRO) ar termiņu 3 mēneši 2014. gada 30. jūlijā, 27. augustā, 24. septembrī, 29. oktobrī, 26. novembrī un 17. decembrī un 2015. gada 28. janvārī, 25. februārī, 25. martā, 29. aprīlī, 27. maijā un 24. jūnijā, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūru ar pilna apjoma piešķirumu. Procentu likmes šajās 3 mēnešu operācijās visu attiecīgās ITRO laiku būs fiksētas atbilstoši GRO vidējai procentu likmei.

2013. GADA 22. NOVEMBRIS

ECB paziņo par ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju ar termiņu 3 gadi atmaksāšanas apturēšanu gada beigās, ņemot vērā gaidāmo zemo procentu likmi un citu operāciju koncentrāciju valsts svētku dēļ. Tādējādi norēķins par gada pēdējo atmaksāto summu tiks veikts 2013. gada 23. decembrī, un atmaksājamo summu paziņos 20. decembrī. Atmaksāšanas operācijas atsāksies 2014. gadā, un norēķins tiks veikts 15. janvārī. Šī atmaksājamā summa tiks paziņota 10. janvārī. Nenotiks atmaksāšanas operācijas, kuru norēķins provizoriski plānots 2013. gada 30. decembrī un 2014. gada 8. janvārī.

LIKVIDITĀTES NODROŠINĀŠANA CITĀS VALŪTĀS UN VIENOŠANĀS AR CITĀM CENTRĀLAJĀM BANKĀM

2013. GADA 16. SEPTEMBRIS

ECB paziņo, ka līdz 2014. gada 30. septembrim pagarināts ar *Bank of England* noslēgtā līguma par mijmaiņas darījumu iespēju termiņš.

2013. GADA 10. OKTOBRIS

ECB paziņo par divpusēja valūtas mijmaiņas līguma noslēgšanu ar Ķīnas Tautas banku kā likviditātes aizsargmehānismu par maksimālo apjomu 350 mljrd. Ķīnas renminbi (45 mljrd. euro) un trīs gadu spēkā esamību.

2013. GADA 31. OKTOBRIS

ECB, Kanādas Banka, *Bank of England*, Japānas Banka, Federālo rezervju sistēma un Šveices Nacionālā banka kopīgi paziņo, ka to spēkā esošie pagaidu divpusējie likviditātes mijmaiņas līgumi tiek konvertēti par pastāvīgiem valūtas mijmaiņas līgumiem, kas būs spēkā līdz turpmākam paziņojumam.

4. ECB SAGATAVOTĀS PUBLIKĀCIJAS

ECB sagatavo vairākas publikācijas, kas sniedz informāciju par tās pamatdarbību – monetāro politiku, statistiku, maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmām, finanšu stabilitāti un uzraudzību, starptautisko un Eiropas līmeņa sadarbību un juridiskajiem jautājumiem. To skaitā ir šādas publikācijas.

STATŪTOS NOTEIKTĀS PUBLIKĀCIJAS

- Gada pārskats
- Konverģences ziņojums
- Mēneša Biļetens

PĒTĪJUMI

- Juridisko pētījumu sērija
- Speciālo pētījumu sērija
- Pētījumu biļetens
- Statistikas pētījumu sērija
- Pētījumu sērija

CITAS/AR UZDEVUMU IZPILDI SAISTĪTĀS PUBLIKĀCIJAS

- Paplašināta monetārā analīze
- Finanšu integrācija Eiropā
- Finanšu Stabilitātes Pārskats
- Statistikas kabatgrāmata
- Eiropas Centrālā banka: vēsture, loma un funkcijas
- Euro starptautiskā loma
- ECB monetārā politika
- Maksājumu sistēma: maksājumi, vērtspapīri un atvasinātie finanšu instrumenti un Eurosistēmas loma
- Ekonomikas un monetārās savienības statistika – uzlabojumi un jauni virzieni (2003–2013)

ECB publicē arī brošūras un informatīvos materiālus par dažādiem jautājumiem, piemēram, par euro banknotēm un monētām, kā arī semināru un konferenču materiālus.

ECB un Eiropas Monetārā institūta, ECB priekšteča no 1994. gada līdz 1998. gadam, publicēto dokumentu pilns saraksts PDF formātā pieejams ECB interneta vietnē (<http://www.ecb.europa.eu/pub/>). Valodas kods norāda, kurās valodās attiecīgā publikācija pieejama.

5. TERMINU SKAIDROJUMS

Šajā terminu skaidrojumā ietverti atsevišķi ECB gada pārskatā lietotie termini. Pilnīgāku un detalizētāku terminu skaidrojumu sk. ECB interneta vietnē.

Aizdevumu iespēja uz nakti (*marginal lending facility*) – Eurosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru **darījuma partneri** var izmantot, lai saņemtu no NCB kredītu uz nakti ar iepriekš noteiktu procentu likmi pret atbilstošajiem aktīviem (sk. arī **galvenās ECB procentu likmes**).

Ārpusbiržas tirdzniecība (*over-the-counter (OTC) trading*) – tirdzniecības metode, kurā netiek izmantots regulēts tirgus. Ārpusbiržas tirgos (piemēram, tādos, kuros tirgo ārpusbiržas atvasinātos finanšu instrumentus) dalībnieki veic tiešu tirdzniecību cits ar citu, parasti pa tālruni vai elektroniski.

Atklātā tirgus operācija (*open market operation*) – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūrām **Eurosistēmas** atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: **galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas** un strukturālās operācijas. Attiecībā uz izmantotajiem instrumentiem Eurosistēmas galvenie atklātā tirgus instrumenti ir **reversie darījumi**, un tos var izmantot visās četrās operāciju kategorijās. Turklāt strukturālajām operācijām pieejamas parāda vērtspapīru emisijas un tiešie darījumi, savukārt precizējošo operāciju veikšanai pieejami tiešie darījumi, valūtas mijmaiņas darījumi un noguldījumu ar noteiktu termiņu piesaiste.

Atpirkšanas līgums (*repurchase agreement*) – naudas aizņemšanās process, apvienojot aktīva (parasti fiksēta ienākuma vērtspapīra) pārdošanu un vēlāku tā paša aktīva atpirkšanu kādā konkrētā datumā par nedaudz augstāku konkrētu cenu, kas atspoguļo aizņemšanās procentu likmi.

Banku savienība (*banking union*) – viens no **Ekonomikas un monetārās savienības** izveides pabeigšanas elementiem, kas sastāv no integrēta finanšu regulējuma ar vienotu noteikumu kopumu, **Vienotā uzraudzības mehānisma**, vienotas noguldījumu aizsardzības un vienota banku noregulējuma mehānisma.

Centrālā valdība (*central government*) – valdība saskaņā ar **Eiropas Kontu sistēmas 1995** definīciju, neietverot reģionālo un vietējo valdību (sk. arī **valdība**).

Centrālais darījuma partneris (CDP) (*central counterparty (CCP)*) – persona, kas vienā vai vairākos tirgos darbojas kā starpnieks starp tirgoto līgumu darījuma partneriem, t.i., kā pircējs attiecībā pret visiem pārdevējiem un kā pārdevējs attiecībā pret visiem pircējiem, tādējādi garantējot apgrozībā esošu līgumu (*open contract*) izpildi.

Centrālais vērtspapīru deponitārijs (CVD) (*central securities depository (CSD)*) – iestāde 1) vērtspapīru darījumu apstrādes un to norēķinu nodrošināšanai dematerializētā veidā, 2) turēšanas pakalpojumu nodrošināšanai (piemēram, korporatīvo darbību un vērtspapīru dzēšanas administrēšanai) un 3) ar aktīvu lomu vērtspapīru emisiju integritātes nodrošināšanā. Vērtspapīrus var turēt materializētā (bet imobilizētā) veidā vai dematerializētā (t.i., tikai elektronisku ierakstu) veidā.

Centrālo banku korespondentattiecību modelis (CCBM) (*correspondent central banking model (CCBM)*) – mehānisms, ko radījusi **Eiropas Centrālo banku sistēma**, lai **darījuma partneri** varētu izmantot atbilstošo **nodrošinājumu** pārrobežu darījumos. CCBM NCB savstarpēji darbojas kā vērtspapīru kontu turētājas. Tas nozīmē, ka katra NCB savā vērtspapīru pārvaldes struktūrā atvērusi vērtspapīru kontus visām pārējām NCB un ECB.

Cenu stabilitāte (*price stability*) – cenu stabilitātes saglabāšana ir **Eurosistēmas** galvenais mērķis. **Padome** definējusi cenu stabilitāti kā **euro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa** pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā vidējā termiņā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam.

CFS (citi finanšu starpnieki) (*OFIs (other financial intermediaries)*) – sabiedrības vai kvazisabiedrības (izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus), kuras galvenokārt nodarbojas ar finanšu starpniecību, uzņemoties saistības veidos, kas nav nauda, noguldījumi un/vai tuvi noguldījumu aizstājēji, pret ne-MFI. CFS ietver sabiedrības, kas galvenokārt nodarbojas ar ilgtermiņa finansējuma nodrošināšanu (piemēram, ar finanšu līzingu), sabiedrības, kas izveidotas vērtspapīrotu aktīvu turēšanai, citas finanšu pārvaldītājsabiedrības, vērtspapīru un atvasināto finanšu instrumentu dālerus (ja tie darbojas savā vārdā), riska kapitālsabiedrības un attīstības kapitālsabiedrības.

Darījuma partneris (*counterparty*) – finanšu darījuma (piemēram, jebkura darījuma ar centrālo banku) otra puse.

Deficīta-parāda korekcija (valdības) (*deficit-debt adjustment (general government)*) – starpība starp **valdības** budžeta bilanci (**deficītu** vai pārpalikumu) un **parāda** pārmaiņām.

Deficīta rādītājs (valdības) (*deficit ratio (general government)*) – **deficīta** attiecība pret **iekšzemes kopproduktu** pašreizējās tirgus cenās. Tas ir viens no fiskālajiem kritērijiem, kas izklāstīti **Līguma** 126. panta 2. punktā un kas nosaka pārmērīga budžeta deficīta esamību (sk. arī **pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra**). To sauc arī par budžeta deficīta rādītāju vai fiskālā deficīta rādītāju.

Deficīts (valdības) (*deficit (general government)*) – **valdības** neto aizņēmumi, t.i., starpība starp valdības kopējiem ieņēmumiem un izdevumiem.

ECOFIN (*ECOFIN Council*) – termins, ko bieži lieto, atsaucoties uz **ES Padomes** sanākumi, kurā piedalās ekonomikas un finanšu ministri.

Eiropadome (*European Council*) – ES iestāde, ko veido ES dalībvalstu vai to valdību vadītāji un – kā dalībnieki bez balsstiesībām – Eiropas Komisijas priekšsēdētājs un Eiropadomes priekšsēdētājs. Tā nodrošina ES nepieciešamo stimulu tās attīstībai un nosaka tās vispārējās politikas vadlīnijas un prioritātes. Eiropadomei nav likumdevēja funkcijas.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) (*European System of Central Banks (ESCB)*) – sistēmā ietilpst ECB un visu 28 ES dalībvalstu NCB, t.i., ne tikai **Eurosistēmas** dalībnieki, bet arī to dalībvalstu NCB, kuru valūta nav euro. ECBS pārvalda ECB **Padome**, **Valde** un – kā ECB trešā lēmējinstītūcija – **Ģenerālpadome**.

Eiropas Finanšu stabilitātes fonds (EFSF) (*European Financial Stability Facility (EFSF)*) – sabiedrība ar ierobežotu atbildību, ko uz starpvaldību pamatiem nodibinājušas **euro zonas** valstis, lai izsniegtu aizdevumus finanšu grūtībās nonākušām euro zonas valstīm. Šādam finanšu atbalstam piemēro stingrus nosacījumus saistībā ar ES un SVF kopīgajām programmām. EFSF faktiskais iespējamais aizdevumu kopapjoms ir 440 mljrd. euro, un tā aizdevumus finansē, emitējot **parāda vērtspapīrus**, ko proporcionālā apjomā garantē euro zonas valstis. Ar 2013. gada 1. jūliju EFSF vairs nav atļauts iesaistīties jaunās finansēšanas programmās vai slēgt jaunas aizdevumu iespējas vienošanās.

Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānisms (EFSM) (*European Financial Stabilisation Mechanism (EFSM)*) – ES instruments, kas, pamatojoties uz **Līguma** 122. panta 2. punktu, ļauj Eiropas Komisijai ES vārdā piesaistīt līdz 60 mljrd. euro, lai izsniegtu aizdevumus ES dalībvalstīm, kuras saskaras vai kurām draud saskarsme ar ārpus to kontroles esošiem ārkārtas apstākļiem. EFSM aizdevumiem piemēro stingrus nosacījumus saistībā ar ES un SVF kopīgajām programmām.

Eiropas Finanšu uzraudzības sistēma (EFUS) (*European System of Financial Supervision (ESFS)*) – iestāžu grupa, kas atbild par ES finanšu sistēmas uzraudzību. Tajā ietilpst **Eiropas Sistēmisko risku kolēģija**, trīs Eiropas uzraudzības iestādes, Eiropas Uzraudzības iestāžu apvienotā komiteja un ES dalībvalstu uzraudzības iestādes.

Eiropas Kontu sistēma 1995 (EKS 95) (*European System of Accounts 1995 (ESA 95)*) – visaptveroša un integrēta makroekonomikas kontu sistēma, kuras pamatā ir starptautiski saskaņotu statistikas jēdzienu, definīciju, klasifikāciju un grāmatvedības noteikumu kopums un kuras mērķis ir nodrošināt saskaņotu ES dalībvalstu tautsaimniecību kvantitatīvo aprakstu. EKS 95 ir pasaules Nacionālo kontu sistēmas 1993 (NKS 93) ES versija.

Eiropas Monetārais institūts (EMI) (*European Monetary Institute (EMI)*) – pagaidu institūcija, kas tika izveidota 1994. gada 1. janvārī, uzsākot **Ekonomikas un monetārās savienības** otro posmu. Pēc ECB nodibināšanas 1998. gada 1. jūnijā tas tika likvidēts.

Eiropas semestris (*European Semester*) – ES tautsaimniecības politikas vadības un uzraudzības gada cikla pirmā fāze. Tas ļauj Eiropas Komisijai un Padomei apspriest dalībvalstu budžeta un tautsaimniecības plānus un sniegt politikas norādes, pirms tiek sākta apspriešana valsts līmenī. Tautsaimniecības politikas vadības un uzraudzības gada cikla otrajā fāzē (nacionālais semestris) dalībvalstis īsteno tās politikas, par kurām panākta vienošanās.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) (*European Systemic Risk Board (ESRB)*) – neatkarīga ES struktūra, kas atbild par finanšu sistēmas makroprudenciālo uzraudzību ES. Tā veicina to **finanšu stabilitāti** apdraudošo **sistēmisko risku** novēršanu vai mazināšanu, kurus izraisa norises finanšu sistēmā, ņemot vērā makroekonomiskās norises, lai izvairītos no plaši izplatītu finanšu grūtību periodiem.

Eiropas Stabilitātes mehānisms (ESM) (*European Stability Mechanism (ESM)*) – starpvaldību organizācija, ko, pamatojoties uz Līgumu par Eiropas Stabilitātes mehānisma izveidi, izveidoja **euro zonas** valstis. Tas ir pastāvīgs krīzes pārvarēšanas mehānisms euro zonas vajadzībām, kas emitē parāda instrumentus, lai finansētu aizdevumus un sniegtu citu veidu finanšu atbalstu euro zonas valstīm. ESM sāka darboties 2012. gada 8. oktobrī. Tā faktiskais iespējamais aizdevumu kopapjoms ir 500 mljrd. euro, un tas aizstāja gan **Eiropas Finanšu stabilitātes fondu**, gan **Eiropas Finanšu stabilizācijas mehānismu**. ESM aizdevumiem tiek piemēroti stingri nosacījumi.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) (*Economic and Financial Committee (EFC)*) – komiteja, kas piedalās **ECOFIN** un Eiropas Komisijas darba sagatavošanā. Tās uzdevumi ietver gan dalībvalstu, gan ES ekonomiskā un finanšu stāvokļa vērtēšanu un piedalīšanos budžeta pārraudzībā.

Ekonomikas un monetārā savienība (EMS) (*Economic and Monetary Union (EMU)*) – process, kura rezultātā **euro zonā** ieviesta vienotā valūta – euro – un vienotā monetārā politika, kā arī veikta ES dalībvalstu tautsaimniecības politikas koordinācija. Šis **Līgumā** aprakstītais process notika

trijos posmos. Pēdējais, trešais, posms sākās 1999. gada 1. janvārī, kad pilnvaras monetārajā jomā tika nodotas ECB un tika ieviests euro. EMS izveides procesu noslēdza euro ieviešana skaidrās naudas aprītē 2002. gada 1. janvārī.

EONIA (euro uz nakti izsniegto kredītu vidējais indekss) (EONIA (euro overnight index average)) – efektīvās procentu likmes rādītājs, kas dominē euro starpbanku darījumu uz nakti tirgū. To aprēķina kā euro denominēto beznodrošinājuma aizdevuma darījumu uz nakti procentu likmju vidējo svērto rādītāju saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem.

ES Padome (Eiropas Savienības Padome) (EU Council (Council of the European Union)) – ES iestāde, ko veido ES dalībvalstu valdību pārstāvji (parasti – par izskatāmajiem jautājumiem atbildīgie ministri) un attiecīgais Eiropas komisārs (sk. arī **ECOFIN**).

EURIBOR (euro starpbanku kredītu procentu likmju indekss) (EURIBOR (euro interbank offered rate)) – procentu likme, ar kādu saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem visaugstākā reitinga banka vēlas aizdot naudas līdzekļus citai visaugstākā reitinga bankai un ko katru dienu aprēķina starpbanku noguldījumiem ar dažādiem termiņiem līdz 12 mēnešiem.

Euro efektīvais kurss (EEK, nominālais/reālais) (effective exchange rate (EER) of the euro (nominal/real)) – vidējie svērtie divpusējie euro kursi attiecībā pret **euro zonas** galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām. ECB publicē nominālā EEK indeksus attiecībā pret divām tirdzniecības partnervalstu grupām – EEK20 (ietilpst 10 ārpus euro zonas esošo ES dalībvalstu un 10 galveno tirdzniecības partnervalstu ārpus ES) un EEK40 (ietilpst EEK20 un 20 papildu valstu). Izmantotie svāri atspoguļo katras partnervalsts daļu euro zonas rūpniecības preču tirdzniecībā, ņemot vērā konkurenci trešo valstu tirgos. Reālie EEK ir nominālie EEK, kas deflēti ar ārvalstu un iekšzemes cenu vai izmaksu attiecības vidējo svērto vērtību. Tādējādi tie ir cenu un izmaksu konkurētspējas rādītāji.

Euro zona (euro area) – zona, ko veido tās ES dalībvalstis, kuru valūta ir euro un kurās tiek īstenota vienotā monetārā politika, par ko atbild ECB **Padome**. Euro zonā pašlaik ietilpst Beļģija, Vācija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Kipra, Latvija, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Austrija, Portugāle, Slovēnija, Slovākija un Somija.

Eurogrupa (Eurogroup) – neformāla to ES dalībvalstu ekonomikas un finanšu ministru sanāksme, kuru valūta ir euro. Tās statuss atzīts **Līguma** 137. pantā un 14. protokolā. Šajās sanāksmēs regulāri tiek aicinātas piedalīties Eiropas Komisija un ECB.

Eurosistēma (Eurosystem) – **euro zonas** centrālo banku sistēma. Tajā ietilpst ECB un to ES dalībvalstu NCB, kuru valūta ir euro.

Eurosistēmas kredītvērtējuma regulējums (Eurosystem credit assessment framework (ECAF)) – procedūras, noteikumi un paņēmieni, kas nodrošina, lai tiktu izpildīta Eurosistēmas prasība par visu atbilstošo aktīvu augstiem kredītstandartiem.

Finanšu stabilitāte (financial stability) – stāvoklis, kādā finanšu sistēma, kurā ietilpst finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras, ir spējīga izturēt šokus un panākt finanšu nelīdzsvarotības izlīdzināšanos, tādējādi mazinot varbūtību, ka finanšu starpniecības procesā varētu izveidoties pārrāvumi, kas ir pietiekami nopietni, lai būtiski kavētu uzkrājumu novirzīšanu uz ienesīgām ieguldījumu iespējām.

Galvenā refinansēšanas operācija (*main refinancing operation*) – regulāra **atklātā tirgus operācija**, ko **Eurosistēma** veic **reverso darījumu** veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu procedūras palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes (*key ECB interest rates*) – **Padomes** noteiktās procentu likmes. Tās ir **galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas** procentu likmes.

Ģenerālpadome (*General Council*) – viena no ECB lēmēj institūcijām. Tajā ietilpst ECB prezidents un viceprezidents un visu **Eiropas Centrālo banku sistēmas** NCB vadītāji.

Iekšzemes kopprodukts (IKP) (*gross domestic product (GDP)*) – ekonomiskās aktivitātes rādītājs, t.i., tautsaimniecībā saražoto preču un pakalpojumu kopapjoma vērtība noteiktā periodā, atskaitot starptautēriņu un pieskaitot produktu un importa tīros nodokļu ieņēmumus. IKP var sadalīt ražošanas, izdevumu un ienākumu sastāvdaļās. Galvenie IKP veidojošie izdevumu posteņi ir mājsaimniecību galapatēriņš, valdības galapatēriņš, kopējā pamatkapitāla veidošana, krājumu pārmaiņas, kā arī preču un pakalpojumu eksports un imports (t.sk. tirdzniecība euro zonā).

Iespēju aplēses (*projections*) – četrreiz gadā veiktu pasākumu rezultāti, kuru mērķis ir prognozēt iespējamās nākotnes makroekonomiskās norises **euro zonā**. **Eurosistēmas** speciālistu iespēju aplēses tiek publicētas jūnijā un decembrī, bet ECB speciālistu iespēju aplēses – martā un septembrī. Tās ietilpst ECB monetārās politikas stratēģijas **tautsaimniecības analīzes** pilārā un tādējādi ir viens no vairākiem ieguldījumiem **Padomes** veiktajā **cenu stabilitātes** risku novērtējumā.

IKP deflators (*GDP deflator*) – **iekšzemes kopprodukts** (IKP), kas izteikts faktiskajās cenās (nominālais IKP), dalīts ar apjomu (reālo IKP). To sauc arī par IKP implicēto cenu deflatoru.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (*longer-term refinancing operation*) – kredītooperācija ar termiņu ilgāku par 1 nedēļu, ko **Eurosistēma** veic **reverso darījumu** veidā. Regulāro mēneša operāciju termiņš ir 3 mēneši. Finanšu tirgus satricinājuma laikā, kas sākās 2007. gada augustā, ar atšķirīgu biežumu tika veiktas papildu operācijas ar termiņu no viena **rezervju prasību izpildes perioda** līdz 3 gadiem.

Implicētais svārstīgums (*implied volatility*) – gaidāmais aktīva (piemēram, akcijas vai obligācijas) cenas pārmaiņu tempa svārstīgums (t.i., standartnovirze). To var iegūt no aktīva cenas, tā iespējas līgumu termiņa beigu datuma un izmantošanas cenas, kā arī no bezriskā ienesīguma likmes, izmantojot iespējas līgumu cenu noteikšanas modeli (piemēram, Bleka–Skoulza (*Black-Scholes*) modeli).

Kapitāla vērtspapīri (*equities*) – vērtspapīri, kas atspoguļo īpašumtiesības uz akciju sabiedrības daļu. Tie ietver biržās tirgotas akcijas (kotētas akcijas), nekotētas akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Kredītiestāde (*credit institution*) – uzņēmums, kas nodarbojas ar noguldījumu vai citu atmaksājamo līdzekļu pieņemšanu no sabiedrības un kredītu piešķiršanu savā vārdā.

Kredītrisks (*credit risk*) – risks, ka **darījuma partneris** pilnā apjomā nenokārtos savas saistības, vai nu pienākot termiņam, vai arī jebkurā laikā pēc tam. Kredītrisks ietver aizstāšanas izmaksas risku un pamatsummas risku, kā arī risku, ka norēķinu neveiks norēķinu veicošā banka.

Līgumi (Treaties) – ja nav noteikts citādi, šajā pārskatā visas atsauces uz Līgumiem attiecas gan uz **Līgumu** par Eiropas Savienības darbību, gan Līgumu par Eiropas Savienību.

Līgums (Treaty) – ja nav noteikts citādi, šajā pārskatā visas atsauces uz Līgumu attiecas uz Līgumu par Eiropas Savienības darbību un atsauces uz pantu numerāciju atspoguļo numerāciju, kas ir spēkā kopš 2009. gada 1. decembra.

Līgums par stabilitāti, koordināciju un pārvaldību ekonomiskajā un monetārajā savienībā (LSKP) (Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union (TSCG)) – starpvalstu līgums, kas parakstīts Briselē 2012. gada 2. martā un stājās spēkā 2013. gada 1. janvārī. Tas satur fiskālo paktu, kas papildina un dažās jomās pastiprina **Stabilitātes un izaugsmes pakta** galvenās normas. *Inter alia* tas prasa šo Līgumu ratificējušām dalībvalstīm paredzēt nacionālajos tiesību aktos sabalansēta budžeta veidošanu un palielina neatkarīgu fiskālās uzraudzības struktūru lomu.

Likviditātes pārpalikums (excess liquidity) – centrālās bankas rezervju summa, ko bankas tur papildus banku sistēmas kopējām vajadzībām un ko nosaka **rezervju prasības** un autonomie faktori.

Lisabonas līgums (Lisbon Treaty) – groza divus ES pamatlīgumus – Līgumu par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu. Pēdējais pārdēvēts par **Līgumu** par Eiropas Savienības darbību. Lisabonas līgumu parakstīja 2007. gada 13. decembrī Lisabonā, un tas stājās spēkā 2009. gada 1. decembrī.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas ietver skaidro naudu apgrozībā un noguldījumus uz nakti **MFI** un **centrālās valdības** iestādēs (piemēram, pastā vai Valsts kasē).

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas ietver **M1**, noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (t.i., īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (t.i., īstermiņa noguldījumus) **MFI** un **centrālās valdības** iestādēs.

M3 – plašās naudas rādītājs, kas ietver **M2** un tirgojamos instrumentus, īpaši **atpirkšanas līgumus, naudas tirgus fondu** akcijas un daļas, kā arī **MFI** emitētus **parāda vērtspapirus** ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot.

M3 pieauguma atsauces vērtība (reference value for M3 growth) – **M3** gada kāpuma temps vidējā termiņā atbilstoši **cenu stabilitātes** saglabāšanas mērķim. Pašlaik **M3** gada pieauguma atsauces vērtība ir 4.5%.

Maksājumu apstrādes automatizācija (straight-through processing (STP)) – pilnībā automatizēta darījumu/maksājumu pārvedumu apstrāde, t.sk., kur nepieciešams, automatizēta rīkojumu apstiprināšana, salīdzināšana, ģenerēšana, klīringa (tīrvērtes) un norēķina veikšana.

Maksājumu bilance (balance of payments (b.o.p.)) – statistikas pārskats, kas apkopo kādas valsts saimnieciskos darījumus ar pārējām valstīm konkrētā periodā. Šeit ietilpst darījumi, kas saistīti ar precēm, pakalpojumiem un ienākumiem, tādi darījumi, kuri saistīti ar finanšu prasībām un saistībām pret pārējām valstīm, un darījumi (piemēram, valstu parāda atlaišana), kas klasificējami kā pārvedumi.

Maksimālā pieteikuma procentu likme (*maximum bid rate*) – lielākā procentu likme, ar kuru **darījuma partneri** var iesniegt pieteikumus mainīgas procentu likmes likviditāti samazinošās izsoles operācijās.

MFI (monētārās finanšu iestādes) (*MFI (monetary financial institutions)*) – finanšu iestādes, kas kopā veido **euro zonas** naudas emisijas sektoru. Šeit ietilpst **Eurosistēma**, rezidentu **kredītiestādes** saskaņā ar ES tiesību aktu definīciju un visas pārējās rezidentu finanšu iestādes, kas nodarbojas ar noguldījumu un/vai tiem tuvu aizstājēju piesaisti no ne-MFI, kā arī kredītu izsniegšanu un/vai ieguldījumu veikšanu vērtspapīros savā vārdā (vismaz ekonomiskā nozīmē). Pēdējā grupā galvenokārt ietilpst **naudas tirgus** fondi, t.i., fondi, kas veic ieguldījumus īstermiņa un zema riska instrumentos, kuru termiņš parasti ir līdz 1 gadam ieskaitot.

Minimālā pieteikuma procentu likme (*minimum bid rate*) – zemākā procentu likme, ar kuru **darījuma partneri** var iesniegt pieteikumus mainīgas procentu likmes likviditāti palielinošās izsoles operācijās.

Monētārā analīze (*monetary analysis*) – viens no ECB regulējuma pīlāriem visaptverošas **cenū stabilitātes** risku analīzes veikšanai, kas ir **Padomes** monētārās politikas lēmumu pamats. Monētārā analīze palīdz novērtēt vidējā termiņa un ilgtermiņa inflācijas tendences, ņemot vērā ciešo saistību starp naudu un cenām ilgākos periodos. Monētārajā analīzē tiek ievērotas norises plašā monetāro rādītāju spektrā, t.sk. **M3**, tā sastāvdaļās un tajā neietilpstošajos bilances posteņos, īpaši kredītos, un dažādos likviditātes pārpalikuma rādītājos (sk. arī **tautsaimniecības analīze**).

Monētārie ienākumi (*monetary income*) – **Eurosistēmas** monētārās politikas funkcijas veikšanas procesā uzkrātie NCB ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar **Padomes** vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un noguldījumu saistībām pret **kredītiestādēm**.

Naudas tirgus (*money market*) – tirgus, kurā tiek piesaistīti, ieguldīti un tirgoti īstermiņa līdzekļi, izmantojot instrumentus, kuru sākotnējais termiņš parasti ir līdz 1 gadam ieskaitot.

Nestandarta pasākumi (*non-standard measures*) – **Padomes** veiktie pagaidu pasākumi, lai veicinātu procentu likmju lēmumu efektivitāti un to transmisiju uz plašāku **euro zonas** tautsaimniecību, ņemot vērā darbības traucējumus dažos finanšu tirgus segmentos un – plašāk – finanšu sistēmā.

Nodrošinājums (*collateral*) – ieķīlāti vai kā citādi nodoti aktīvi (piemēram, **kredītiestādes** ķīla, kas sniegta centrālajai bankai), kas garantē aizdevumu atmaksu, kā arī aktīvi, kas tiek pārdoti (piemēram, aktīvi, ko kredītiestādes pārdod centrālajām bankām) saskaņā ar **atpirkšanas līgumu**.

"Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (NOIP) (*covered bond purchase programme (CBPP)*) – pamatojoties uz ECB **Padomes** 2009. gada 7. maija lēmumu izveidota ECB programma euro denominētu **euro zonā** emitētu nodrošināto obligāciju iegādei, lai atbalstītu konkrētu finanšu tirgus segmentu, kas svarīgs banku finansējumam un ko bija īpaši ietekmējusi finanšu krīze. Programmas ietvaros veikto iegāžu nominālvērtība bija 60 mljrd. euro, un tās tika pilnībā pabeigtas līdz 2010. gada 30. jūnijam. 2011. gada 6. oktobrī ECB Padome nolēma uzsākt otro "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP2). Šī programma ļāva **Eurosistēmai** iegādāties euro denominētas euro zonā emitētas nodrošinātās obligācijas ar paredzēto nominālvērtību

40 mljrd. euro. Pirkumi tika veikti gan sākotnējā, gan otrreizējā tirgū no 2011. gada novembra līdz 2012. gada oktobra beigām ar pirkumu kopējo nominālvērtību 16.418 mljrd. euro.

Noguldījumu iespēja (*deposit facility*) – Eurosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru darījuma partneri var izmantot, lai NCB veiktu noguldījumus uz nakti. Šādiem noguldījumiem ir iepriekš noteikta procentu likme (sk. arī galvenās ECB procentu likmes).

Norēķinu risks (*settlement risk*) – risks, ka norēķins pārvedumu sistēmā nenotiks tā, kā plānots, parasti tāpēc, ka kāda puse neizpilda vienas vai vairākas norēķinu saistības. Šāds risks konkrēti ietver darbības riskus, kredītriskus un likviditātes riskus.

Padome (*Governing Council*) – augstākā ECB lēmēj institūcija. Padomi veido visi ECB Valdes locekļi un to ES dalībvalstu NCB vadītāji, kuru valūta ir euro.

Parāda attiecība pret IKP (valdības) (*debt-to-GDP ratio (general government)*) – parāda attiecība pret iekšzemes kopproduktu pašreizējās tirgus cenās. Tas ir viens no fiskālajiem kritērijiem, kas izklāstīti Līguma 126. panta 2. punktā un kas nosaka pārmērīga budžeta deficīta esamību (sk. arī pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra).

Parāda vērtspapīrs (*debt security*) – emitenta (t.i., aizņēmēja) apņemšanās veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīru turētājam (aizdevējam) noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šādiem vērtspapīriem parasti ir noteikta procentu likme (kupons), un/vai tie tiek pārdoti ar diskontu no summas, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā.

Parāds (valdības) (*debt (general government)*) – kopējais bruto parāds (nauda, noguldījumi, aizdevumi un parāda vērtspapīri) nominālvērtībā gada beigās, konsolidēts starp valdības sektoriem un to ietvaros.

Pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra (*excessive deficit procedure*) – Līguma 126. pantā noteiktā un 12. protokolā sīkāk izklāstītā pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras norma prasa ES dalībvalstīm nodrošināt budžeta disciplīnu, definē kritērijus, saskaņā ar kuriem kāds budžeta stāvoklis uzskatāms par pārmērīgu budžeta deficītu, un nosaka, kādi pasākumi jāveic pēc tam, kad konstatēta budžeta bilances vai valdības parāda prasību neizpilde. 126. pantu papildina Padomes 1997. gada 7. jūlija Regula (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, kas ir viens no Stabilitātes un izaugsmes pakta elementiem.

Pastāvīgā iespēja (*standing facility*) – centrālās bankas nodrošināta kredītiespēja, kas pieejama darījuma partneriem pēc pašu iniciatīvas. Eurosistēma piedāvā divas pastāvīgās iespējas uz nakti – aizdevumu iespēju uz nakti un noguldījumu iespēju.

Perspektīvas norādes (*forward guidance*) – centrālās bankas paziņojums par monetārās politikas orientāciju attiecībā uz tās politikas procentu likmju nākotnes virzību.

Precizējošā operācija (*fine-tuning operation*) – atklātā tirgus operācija, ko Eurosistēma veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Precizējošo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma (real-time gross settlement (RTGS) system) – norēķinu sistēma, kurā maksājumu apstrāde un norēķins notiek, pamatojoties uz katru atsevišķu darījumu reālajā laikā (sk. arī **TARGET**).

Reversais darījums (reverse transaction) – operācija, kurā centrālā banka pērk vai pārdod aktīvus saskaņā ar **atpirkšanas līgumu** vai veic kredītooperācijas pret **nodrošinājumu**.

Rezervju bāze (reserve base) – to atbilstošo bilances posteņu (īpaši saistību) summa, kuri veido **kredītiestādes rezervju prasību** aprēķināšanas bāzi.

Rezervju prasība (reserve requirement) – minimālais rezervju apjoms, kas **kredītiestādei** jāglabā **Eurosistēmā** iepriekš noteiktā **rezervju prasību izpildes periodā**. Atbilstība prasībām tiek noteikta, pamatojoties uz rezervju kontu dienas atlikumu vidējo rādītāju rezervju prasību izpildes periodā.

Rezervju prasību izpildes periods (maintenance period) – periods, uz kādu aprēķina **kredītiestāžu** atbilstību **rezervju prasībām**. Rezervju prasību izpildes periods sākas dienā, kad veicams norēķins par pirmo **galveno refinansēšanas operāciju**, kas tiek veikta pēc **Padomes** sēdes, kurā paredzēts sniegt monetārās politikas nostājas kārtējā mēneša novērtējumu. Vismaz trīs mēnešus pirms katra gada sākuma ECB publicē rezervju prasību izpildes periodu kalendāru.

Saskaņotais patēriņa cenu indekss (SPCI) (Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)) – *Eurostat* aprēķināts patēriņa cenu dinamikas rādītājs, kas saskaņots visām ES dalībvalstīm.

Sistēmiskais risks (systemic risk) – risks, ka, vienam dalībniekam nespējot nokārtot savas saistības sistēmā, arī citi dalībnieki nespēs nokārtot savas saistības noteiktajā termiņā, izraisot tālāku ietekmi (piemēram, ievērojamas likviditātes vai kredītu problēmas), kura apdraud finanšu sistēmas stabilitāti vai tās uzticamību. Šādu nespēju pildīt saistības var radīt darbības vai finanšu problēmas.

Stabilitātes un izaugsmes pakts (Stability and Growth Pact) – tā mērķis ir nodrošināt stabilas valdības finanses ES dalībvalstīs, lai stiprinātu **cenu stabilitātes** un spēcīgas, ilgtspējīgas, nodarbinātību veicinošas izaugsmes nosacījumus. Paktam ir preventīvā un korektīvā daļa. Preventīvā daļa paredz, ka dalībvalstīm jānosaka vidēja termiņa budžeta mērķi, bet korektīvā daļa ietver arī **pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras** konkrētas specifikācijas.

Stratēģija "Eiropa 2020" (Europe 2020 strategy) – nodarbinātības un gudras, ilgtspējīgas un ietverošas izaugsmes ES stratēģija. **Eiropadome** to pieņēma 2010. gada jūnijā. Tās pamatā ir Lisabonas stratēģija, un tās mērķis ir nodrošināt ES dalībvalstīm saskaņotu regulējumu strukturālo reformu īstenošanai, lai palielinātu potenciālo izaugsmi, un mobilizēt ES politikas un instrumentus.

Strukturālā fiskālā balance (valdības) (structural fiscal balance (general government)) – faktiskā budžeta balance, kas koriģēta atbilstoši cikliskiem faktoriem (t.i., cikliski koriģētā balance) un vienreizējiem fiskālajiem pasākumiem.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system) – **Eurosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma** euro. Pirmās paaudzes TARGET sistēmu 2008. gada maijā nomainīja **TARGET2**.

TARGET2 – otrās paaudzes **TARGET** sistēma. Tā veic maksājumu norēķinus euro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopēja IT platforma, kurā tiek iesniegti apstrādei visi maksājuma uzdevumi.

TARGET2 vērtspapīriem (T2S) (TARGET2-Securities (T2S)) – Euro sistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj **centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem** un NCB nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

Tautsaimniecības analīze (economic analysis) – viens no ECB principu sistēmas pilāriem visaptverošas **cenu stabilitātes** risku analīzes veikšanai, kas ir **Padomes** monetārās politikas lēmumu pamats. Tautsaimniecības analīze galvenokārt tiek veikta pašreizējo ekonomisko un finanšu norišu un implicēto īstermiņa un vidēja termiņa cenu stabilitātes risku novērtējumam preču, pakalpojumu un faktoru tirgu piedāvājuma un pieprasījuma mijiedarbības skatījumā minētajos termiņos. Vajadzīgā uzmanība tiek pievērsta nepieciešamībai noteikt tautsaimniecību ietekmējošo šoku raksturu, to ietekmi uz izmaksu un cenu noteikšanu un to īstermiņa un vidēja termiņa izplatīšanās perspektīvas tautsaimniecībā (sk. arī **monetārā analīze**).

Tiešās investīcijas (direct investment) – pārrobežu investīcijas, ko veic, lai iegūtu ilgstošu līdzdalību kādā uzņēmumā, kas ir citas valsts rezidents (praktiski, lai nodrošinātu īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām). Tiešās investīcijas ietver pašu kapitālu, reinvestēto peļņu un citu kapitālu, kas saistīts ar uzņēmumu savstarpējiem darījumiem.

Tiešie monetārie darījumi (Outright Monetary Transactions (OMTs)) – darījumi, kuru mērķis ir saglabāt pienācīgu monetārās politikas transmisiju un monetārās politikas vienotību **euro zonā**, veicot euro zonas valstu valdības obligāciju pirkumus otrreizējā tirgū, pamatojoties uz stingriem un efektīviem nosacījumiem.

Tirgus risks (market risk) – risks, ka tirgus cenu pārmaiņu rezultātā radīsies zaudējumi (gan bilances, gan ārpusbilances posteņos).

Valde (Executive Board) – viena no ECB lēmēj institūcijām. Valdē ir ECB prezidents, viceprezidents un vēl četri locekļi, kurus saskaņā ar **ES Padomes** ieteikumu pēc tās konsultēšanās ar Eiropas Parlamentu un ECB, ievērojot kvalificētu balsu vairākumu, ieceļ **Eiropadome**.

Valdība (general government) – Eiropas Kontu sistēmā 1995 definēts sektors, kurā ietilpst rezidentu iestādes, kas galvenokārt nodarbojas ar privātam un kolektīvam patēriņam paredzētu netirgus preču un pakalpojumu ražošanu un/vai nacionālā ienākuma un līdzekļu pārdali. Šeit ietilpst centrālās, reģionālās un vietējās valdības iestādes, kā arī sociālās nodrošināšanas fondi. Šeit neietilpst valsts īpašumā esošas iestādes, kuras veic komercdarbību (piemēram, valsts uzņēmumi).

Vērtspapīrošana (securitisation) – finanšu aktīvu (piemēram, mājokļa hipotekāro aizdevumu) pūla veidošana un to turpmāka pārdošana specifiskiem mērķiem dibinātam uzņēmumam (*special purpose vehicle*), kas pēc tam emitē vērtspapīrus ar fiksētu ienākumu un pārdod tos ieguldītājiem. Šādu vērtspapīru pamatsumma un procentu likme atkarīga no pamatā esošo finanšu aktīvu pūla radītajām naudas plūsmām.

Vērtspapīru norēķinu sistēma (VNS) (securities settlement system (SSS)) – sistēma, kas ļauj veikt vērtspapīru pārvedumus vai nu bez samaksas, vai par samaksu (piegāde pret samaksu).

"Vērtspapīru tirgu programma" (VTP) (Securities Markets Programme (SMP)) – programma intervenču veikšanai **euro zonas** publisko un privāto **parāda vērtspapīru** tirgos, lai nodrošinātu dziļumu un likviditāti tirgus segmentos, kuru darbība traucēta. Tās mērķis ir atjaunot monetārās politikas transmisijas mehānisma pareizu darbību. VTP darbība tika pārtraukta pēc 2012. gada 6. septembra paziņojuma par **tiešo monetāro darījumu** tehniskajām iezīmēm.

Vienotais noregulējuma mehānisms (Single Resolution Mechanism (SRM)) – Eiropas Komisijas ierosinātais mehānisms, kas izveido vienādus noteikumus un vienotu procedūru **banku savienībā** ietilpstošu kredītiestāžu noregulējumam. Paredzēts, ka to veidos vienotā noregulējuma padome un nacionālās noregulējuma iestādes dalībvalstīs, kuras piedalās mehānismā. Galīgā lēmuma pilnvaras noteiktas Eiropas līmenī. Noregulējuma mērķiem Vienotā noregulējuma mehānisma rīcībā būs vienotā noregulējuma fonds. Vienotais noregulējuma mehānisms ir nepieciešams **Vienotā uzraudzības mehānisma** papildinājums, lai izveidotu labi funkcionējošu banku savienību.

Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) (Single Supervisory Mechanism (SSM)) – mehānisms, kuru veido ECB un valstu kompetentās iestādes, lai veiktu uzraudzības uzdevumus, kas tiks uzticēti ECB. ECB būs atbildīga par to, lai šis mehānisms, kas veidos daļu no **banku savienības**, darbotos efektīvi un konsekventi.

Visaptverošais novērtējums (comprehensive assessment) – banku sistēmas novērtējums dalībvalstīs, kuras piedalās **Vienotajā uzraudzības mehānismā**. Novērtējums, ko ECB veic sadarbībā ar dalībnieču dalībvalstu nacionālajām kompetentajām iestādēm, jāpabeidz, pirms ECB uzņemas uzraudzības pienākumus. Novērtējumā ietilpst risku novērtējums, aktīvu kvalitātes pārskatīšana un stresa tests. Mērķis ir veicināt caurredzamību, vajadzības gadījumā sakārtot bilances un stiprināt uzticēšanos banku sektoram.

Vispārējā dokumentācija (General Documentation) – ECB publikācija ar nosaukumu "Monetārās politikas īstenošana euro zonā: Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu un procedūru vispārējā dokumentācija", kas apraksta **Eurosistēmas** izvēlēto darbības regulējumu attiecībā uz vienoto monetāro politiku **euro zonā**.

VKM II (Valūtas kursa mehānisms II) (ERM II (exchange rate mechanism II)) – mehānisms, kas nodrošina regulējumu sadarbībai valūtas kursa politikas jomā starp **euro zonas** valstīm un ārpus euro zonas esošajām ES dalībvalstīm. VKM II ir daudzpusēja vienošanās par fiksētiem, bet koriģējamiem centrālajiem kursiem un $\pm 15\%$ standarta pieļaujamo svārstību koridoru. Lēmumi par centrālajiem kursiem un, iespējams, šaurākiem svārstību koridoriem tiek pieņemti, savstarpēji vienojoties attiecīgajai ES dalībvalstij, euro zonas valstīm, ECB un citām ES dalībvalstīm, kuras piedalās šajā mehānismā. Visiem VKM II dalībniekiem, t.sk. ECB, ir tiesības uzsākt konfidencialu procedūru, lai mainītu centrālos kursus (veiktu korekciju).

